Peter McLaren

OKULLARDA YAŞAM

ELEŞTİREL PEDAGOJİYE GİRİŞ

Çeviri Editörleri:

Mustafa Yunus ERYAMAN
Hasan ARSLAN

ANI yayıncılık

OKULLARDA YAŞAM
ELEŞTİREL PEDAGOJİYE GİRİŞ

Peter McLaren

Life in Schools

An Introduction to Critical Pedagogy
in the Foundations of Education

Çeviri Editörleri:

Mustafa Yunus ERYAMAN
Hasan ARSLAN

Ankara, 2011

OKULLARDA YAŞAM
ELEŞTİREL PEDAGOJİYE GİRİŞ

Çeviri Editörleri: Mustafa Yunus ERYAMAN, Hasan ARSLAN

Life in Schools
An Introduction to Critical Pedagogy in the Foundations of Education
Fifth Edition

Peter McLaren

Upper Saddle River, New Jersey Columbus, Ohio

©
Bu kitabın basım, yayın, satış hakları
Anı Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık San. Tic. Ltd. Şti.'ne aittir.
Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik,
fotokopi, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz..

Prentice Hall olarak yayın yapan Pearson Education tarafından yayınlanan Peter McLaren'nin Life in Schools *An Introduction to Critical Pedagogy in the Foundations of Education* kitabının Beşinci Baskısından tercüme edilmiştir. Copyright © 2007, 2003, 1998 by Pearson Education, Inc., Upper Saddle River, New Jersey 07458. All rights reserved. Printed in the United States of America. This publication is protected by Copyrigt and permission should be obtained from the Publisher prior to any prohibited reproduction, storage in a retvieval system, or transmission in any fonn or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or likewise. Turkish edition copyright 2011 by Anı Publishing. All right reserved.

Yayıncı Sertifika No	: 16003
ISBN	: 978-605-4434-08-4
Kapak Tasarımı	: Anı Yayıncılık
Mizanpaj	: Anı Yayıncılık
Baskı	: Sözkesen Ofset
Tel	: 0 312 395 21 10

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Peter McLaren

Çeviri Editörleri: Mustafa Yunus ERYAMAN - Hasan ARSLAN
OKULLARDA YAŞAM ELEŞTİREL PEDAGOJİYE GİRİŞ
Anı Yayıncılık, 1.Baskı, Ankara/Türkiye
2011, xxii + 466 Sf, 16 x24 cm
ISBN 978-605-4434-08-4
Eğitim, Eğitim Bilimleri, Eleştirel Pedagoji
1.Okullarda Yaşam Üzerine Yansımalar, 2. Eleştirel Pedagojiye Giriş, 3.Eleştirel Pedagoji ve Bilginin Sosyal Yapısı, 4. Sınıf ilişkilerinin Yeniden Üretimi, 5. Eleştirel Pedagoji ve Öğretim Programı

Anı Yayıncılık
Kızılırmak Sok. 10/A
Bakanlıklar / ANKARA
Tel : 0 312 425 81 50 pbx
Faks : 0 312 425 81 11
e-posta : aniyayincilik@aniyayincilik.com.tr
http:// www.aniyayincilik.com.tr

OKULDA YAŞAM İÇİN ÖVGÜLER

McLaren'in Okulda Yaşam adlı kitabı, devlet okullarında sınıf mücadelesi ile iştigal olan dünya çapında binlerce eğitimci için umut ve ilham kaynağı özelliği taşımaktadır.

-Ramin Farahmandpur,

Dördüncü Basımın Önsözünden.

Bu kitapla, insanoğlunun baskıcı bir dünyaya karşı korunma becerileri, yaratıcılık için isteklilikleri ve yeni şeyleri ortaya çıkarma yollarını arama kararlılıkları gibi en mükemmel ve gizemli taraflarını ortaya çıkarma ve yapılandırma yolunda Peter McLaren kendisine bir yoldaş göstermektedir.

-Leonardo Boff,

Üçüncü Basımın Önsözünden.

Öğrenciler McLaren ile aynı fikirde olmak zorunda değiller, fakat onun fikirleri üzerine çalışmalıdırlar.

-Christine Sleeter,

İkinci Basımın Önsözünden.

Modern okulların gerçek dünyasına düşünsel-provokatif bir giriş.

-Joel Spring,

İlk Basımın Önsözünden.

EDİTÖRLERDEN

"Okullarda Yaşam: Eleştirel Pedagojiye Giriş", 2004 yılında Moskova Sosyal ve İktisadi Bilimler Fakültesi tarafından düzenlenen "Dünyanın En Etkili 12 Eğitim Kitabı" seçkisinde yer almış ve dünyanın pek çok ülkesinde en çok satan eğitim kitapları arasma girmeyi başarmış bir eserdir. 12 dile çevrilmiş olan kitap, yenilenmiş olan eleştirel kuram çerçevesinde, eleştirel pedagojinin sosyal, politik ve ekonomik temellerini analiz etmektedir. Eser, liberal bireyciliğin ve yeni muhafazakâr politikaların eğitim teorisi ve pratiği üzerine olumsuz etkilerini incelerken, eleştirel pedagojinin bu olumsuzlukları giderme ve demokratik toplumsal dönüşümü ve sosyal adaleti sağlama noktasında yeniden nasıl formüle edilebileceğini tartışmaktadır.

Peter McLaren, *Life in Schools* başlıklı kitabmda ayrıca, okullarda ve toplumda yaşanan sosyal ve kültürel sorunları eleştirel teori süzgecinden geçirerek yansıtmaktadır. McLaren, okullarda yaşanan sosyokültürel sorunların nedenlerinin, ülkelerin eğitim politikalarından kaynaklandığını ve eğitim politikalarının da ülkelerin ve küresel güçlerin rejim politikaları altında şekillendiğini belirtmektedir. Bununla birlikte yazar, varoş okullarındaki yapının nasıl olduğunu, öğrencilerin ne gibi sorunlarla karşı karşıya kaldığını ve politikacıların gerçek sorunlara nasıl duyarsızca davrandığını günlük okul hayatından kesitler sunarak analiz etmektedir. McLaren, eserinde okulların yapısını ve işleyişini *Eleştirel Pedagoji* perspektifinden irdeleyerek, okul sistemini daha iyi anlamımıza katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının, eğitim programlarının uygulanmasında sorgulayıcı olması gerektiğini; hiç bir müfredat, politika veya öğrenme sürecinin ideolojik veya politik olarak masum olamayacağını ve müfredat kavramının girift bir şekilde sosyal sınıf, kültür, cinsiyet ve güç konularıyla bağlantılı olduğunu hatırlatmaktadır.

Peter McLaren'in *Life in Schools* başlıklı eserini Türkçe'ye kazandırmamızdaki amacımız, *Eleştirel Pedagoji* alanmda yapılmış olan az sayıda çalışmaya katkıda bulunmak ve bu alanda yapılacak çalışmalara ivme kazandırmaktır. Kitaptaki örnek olaylar ve günlükler ilk bakışta ülkemizin sosyo-kültürel yapısından farklılıklar gösterse de, uygulanan siyasi politikaların eğitim üzerindeki yansımaları paralellikler arz

etmektedir. Siyasal politikanın eğitim politikasına yansıması sonucu oluşan eğitim programlarının, öğrencilerin gerçek yeteneklerini en üst düzeye çıkarmak için mi uygulandığı, yoksa kapitalizmin insan gücünü karşılamak için mi şekillendirildiği *Eleştirel Pedagoji* kuramsal dayanakları çerçevesinde tartışılmaktadır.

Dünyada en fazla satılan ve en etkili eğitim kitapları arasında gösterilen *Okullarda Yaşam*'ın, akademisyenlerin eğitimin politik ve kültürel temelleriyle ilgili yapacakları çalışmalara, öğretmenlerin var olan sistemi daha iyi yorumlamalarına, öğretmen adaylarının eğitimde farklı alternatiflerinde olduğunun farkına vardırılmasında ve eğitim sistemimizin de eleştirel bir perspektiften sorgulanmasına yardımcı olacağı kanaatindeyiz.

Mustafa Yunus Eryaman Hasan Arslan

ÇEVİRMENLER

Çeviri Editörleri:

Mustafa Yunus ERYAMAN

Hasan ARSLAN

Çevirmenler:

Ece Zehir TOPKAYA

Göksel ERDEM

Zeynep Gülşah KANİ

Aysun YAVUZ

Mehmet Ali İÇBAY

Mustafa TEKİN

Bertan AKYOL

Önsöz.. ix
Yazarın ön sözü xvii

BİRİNCİ KISIM

Okullardaki Yaşam Üzerine Yansımalar

Çev. Ece Zehir TOPKAYA

Devrimci Eleştirel Pedagoji 44
Demokrasinin Gerilemesi 51
Eğitime Şirket Saldırısı 70
Kuramı Sokaklara Taşımak 75

İKİNCİ KISIM

Sınır Boyunda Ağlamalar

Çev. Göksel ERDEM
Zeynep Gülşah KANİ
Aysun YAVUZ

Sınır Boyundaki Çocuklar. 95

1.BÖLÜM
Umutsuzluk Sınırları 105
Sonsöz 155

2. BÖLÜM
Görünmeyen Salgın 160

3.BÖLÜM *Çev. Mehmet Ali İÇBAY*

"Varoşların Güzel Yerler Olması Gerekiyordu...". 212
Yaz Tatili. 260
Sonsöz 262

ÜÇÜNCÜ KISIM

Eleştirel Pedagoji: Genel Bir Bakış

Çev. Mustafa TEKİN

Eleştirel Pedagoji ve Eşitlikçi Rüya. 271

4. BÖLÜM
Eleştirel Pedagojinin Ortaya Çıkışı 274
Temel Prensipler. 274

5. BÖLÜM
Eleştirel Pedagoji: Temel Kavramlara Bir Bakış. 288
Teorinin Önemi. 288
Eleştirel Pedagoji ve Bilginin Sosyal Yapısı 291
Eleştirel Pedagoji ve Güç/Bilgi İlişkisi. 308
Eleştirel Pedagoji ve Öğretim Programı. 312

Sosyal Yeniden Üretim: Eleştirel bir Bakış Açısı. 317
Tartışma Soruları. 324

DÖRDÜNCÜ KISIM

Analiz

Çev. Mustafa TEKİN

6. BÖLÜM
Irk, Sınıf Ve Cinsiyet: Öğrenciler Neden Başarısız Olurlar? 334
Siyah Altsınıf: Irksal Tabakalaşma ve Kültür Politikası. 334
Direniş ve Sınıf ilişkilerinin Yeniden Üretimi 336
Sert Olmak: Bayan Olmak. 339
Öğrenci Başarısızlığını Psikolojikleştirme. 346

7. BÖLÜM
Eğitimdeki Yeni ve Eski Efsaneler 349
Öğrenmeyi Teknolojik Hale Getirme. 349
Yeni-Muhafazakârlık ve Demokratik Okullaşma Efsanesi 350

8. BÖLÜM
Öğretmenler Ve Öğrenciler. 355
Öğrenci Deneyiminin Önceliği. 355
Sesin (İfade Etmenin) Önceliği 359
"Diğer" ile Söyleşilerin Ötesinde. 362

9. BÖLÜM *Çev. Bertan AKYOL*
Üçüncü Ve Dördüncü Bölümlere Dair Sonuçlar. 373
Sosyal ve Ahlaki Temsilci Olarak Öğretmen. 376

BEŞİNCİ KISIM

Ardına Bakmak, İleri Bakmak

Çev. Bertan AKYOL

10. BÖLÜM
Beyazlığı Düşünmemek, Demokrasiyi Yeniden Düşünmek: Devrimsel Bir Çokkültürlülüğe Doğru 383

11. BÖLÜM
Önümüzdeki Umut ve Mücadele 434
Hayat İçin Bir Pedagoji. 443
Devrimci Sosyalist Bir Pedagojiye Doğru: Bir Bolivar Örneği Somut Bir Ütopya İçin Çalışmak. 451

12. BÖLÜM
Beşinci Bölüme Dair Sonuçlar. 464

... yaşam

Simpsonlar'ın yaratıcısı Matt Groening 1978'de bir gazetede *Cehennemde Yaşam* isimli karikatür serisini yayımlamaya başladı. Birkaç yıl sonra ise Kuzey Amerika'daki okul yaşamının en baskıcı ve yaralayıcı bazı yönlerini esprili bir şekilde resmeden *Okul Cehennemdir* isimli resimli karikatür kitabını yayımladı. Sol eğitim camiasının baş şairi McLaren, Groening ile bazı ortak özelliklere sahip. Her ikisi de engin yaratıcılıklarını okulun cehennemi boyutlarını keskin ancak umut dolu ve esprili bir şekilde aktarmak için kullanıyorlar. Beraber okunduklarında, *Okullarda Yaşam* ve *Cehennemde Yaşam* benzer şekillerde çağdaş dünyamızın çılgınlığını resmederken bize, içinde yaşadığımız dünyayı tekrar düşünme ve inşa etme yolları sunuyorlar. Peter McLaren'in *Okullarda Yaşam*'ının uzun ömürlü olması Groening'in *Cehennemde Yaşam* ve *Simpsonlar*'ın geçerliği ile yarışmakta. Hem *Okullarda Yaşam*'ın ilk baskısı hem de *Simpsonlar*'ın ilk bölümleri 1989 da yayımlandı. Ne yazık ki sağcı güçlerin zaferi ile çağdaş okullardaki yaşam gün geçtikçe bir cehennem yaşamı şeklini almakta. Bu akademik gerileme Peter'ın 5. Baskısının temelinin yalnızca tek boyutu değil. Peter bize, hepimizin giderek artan bir şekilde karşı karşıya kaldığı okul cehenneminden kaçmamıza yardımcı olacak bakışı ve düşünce açısını da sunuyor. Bu "Büyük Kaçış" ile ilgilenen herkes için, *Okullarda Yaşam* çıkış kapımızı oluşturmamıza yardımcı olacak harika fikirler veriyor.

Peter McLaren, eleştirel pedagojide dünyaca ünlü bir isim haline kısmen bu kitabın büyük başarısı sayesinde gelmiştir. Kuzey Amerika, Latin Amerika, Avrupa ve Asya'da yaptığı seyahatler esnasında son 20-30 yılda ABD'nin dış politikasının kural tanımazlığı ve bozgunculuğundan muzdarip insanlardan çok şey öğrendi. Bu insanların hikayelerini can kulağıyla dinledi ve içinde bulundukları koşulları yakından irdeledi. Bu tür bir çözümlemenin meyveleri *Okullarda Yaşam*'ın her bir baskısında görülüyor. Her yeni baskı Peter'ın gösterdiği entelektüel ve eleştirel gelişimi anlamamı sağlarken diğer yandan da beni büyülüyor. Bu anlamda, elbette bu beşinci baskı da bir istisna değil. Peter'ın vahşi kapitalizmin hala sürmekte olan küreselleşme sürecinde, ABD dünya askeri ve ekonomik imparatorluğunun yayılmasını anlama çabasına tanıklık ediyoruz.

Peter'ın bu çabası ile biz, bu rahatsız edici dinamiklerin okul yaşamı üzerindeki etkilerini daha iyi kavrıyoruz. Kendine özgü tarzıyla Peter McLaren pek çoğumuzda olmayan söylenmeyeni söyleme yetisini kazandı. Peter, günlük insan algısının kapsamı dışında olan sosyal, siyasi, ekonomik, kültürel ve pedagojik olaylara yön veren son derece karmaşık, görünmez ve sinsi güçleri isimlendiriyor. Bu süreçte bize bu karanlık güçlerin okullarda ve diğer yerlerde günlük yaşamı nasıl biçimlendirdiğini gösteriyor. Pek çok açıdan McLaren'in dehası bu yetisinde yatıyor- öyle bir yeti ki yıllar geçtikçe çok daha güçlü bir hale geliyor. Görünmeyeni açığa çıkarmak, söylenmeyeni söylemek bir şey; ancak eleştirel kuramcı Peter bunları, yani söylenmeyeni söylemeyi, toplumsal ve pedagojik hareketle birleştirdiği praxis[1] alanına taşıyor. Bu tür uygulamalar yapabilen bir akıl önemli olmakla beraber aynı zamanda değerli de, çünkü karanlık bir zamanda bir umut, okul cehenneminin yanıp sönen uğursuz ışında bir olasılık oluşturuyor.

Dolayısıyla, sevgili Paulo Freire'imizin geleneğinde, McLaren sağcı cehennemin karmaşık yaşamı hakkında yanıtladığından daha fazla soru soruyor. McLaren aç gözlü tekeller, savaş kışkırtıcılarının şok ve korku salmaları, Turdblossom ve Scooter'ın Neandertal politikaları ve akıldışı standart eğitim politikalarının yarattığı bu yenidünya düzeni hakkında klasik Freireyan tarzda sorular soruyor. McLaren bu karmaşıklıklar üzerine sonuç hükümleri belirtmek yerine, bariz sorular soruyor. Bu gibi sorular okuyucuları akla uydurulmuş sömürüden kurtulmuş bir eğitime doğru yöneltecektir. Peter, bilinçli bir şekilde, Freire'i tehdit oluşturmayan "sevgi dolu varlık"a dönüştürmeye yönelik Kuzey Amerikan eğitim çabalarından kaçınarak yirmi birinci yüzyıl okul yaşamını oluşturan ırkçılığı, sınıf ve cinsiyet ayrımcılığını lanetleyen özlü bir Freire uyguluyor. Açıkçası, Peter yirmi birinci yüzyılın gerçek ve metaforik kasırgalarının içine Freire'in radikal sevgi ve eleştirel siyaset meşalesini taşıyor.

İlerlemeci eğitimcilerin 21. yüzyılın ilk on yılının ikinci yarısında karşı karşıya kaldığı ne bunaltıcı bir durumdur bu. George W. Bush ve onun sağcı kafadarları devamlı bir savaş durumu için şartları oluşturmuş bulunuyorlar. Böylesi faşist bir durumda, Bush'un toplumsal, siyasi, askeri,

---

[1] Bilinçli Eylem

ekonomik ve eğitim politikalarının muhalifleri daima Amerikan karşıtı suçlular olarak resmedilebilirler. Tekrar tekrar bize söylenen şey "Toplumsal adalet ve demokratik eğitimden böyle bir savaş zamanında nasıl söz edebilirsin? Toplumsal adalet günün gerçek meselelerinin çok gerisinde yerini almalı". Peter'ın "ateş ve toz dünyası" olarak adlandırdığı bu dönemde bilgi, daha önce hiç hayal dahi edilmeyen bir şekilde kontrol altında tutulmaktadır. Fox'un bilgi ortamında vatandaşlar holding güçlerine karşı kendi akıllarını kullanmak için çabalamak zorundalar. Günümüzün medya cehennemi tavşan Fox ve diğer meyde organları yasal zemini olmayan rejimin tüm baskıcı tutumlarını anında temize çıkaran bir bilgi ortamı sağlamaktadırlar. Toplumsal adaletten bahseden kişiler bu tür bir medya ortamında yasaklanmışlardır ve *Okullarda Yaşam* gibi kitaplarda ulaşılabilirler. Ne yazık ki, Peter yakın gelecekte görsel medyada yerini almayacak.

Peter'ın bu yeni beşinci baskıda belgelemiş olduğu en trajik olaylardan biri 11 Eylül saldırılarının yirmi birinci yüzyılın toplumsal, siyasal ve eğitim cehennemini yaratmak için sömürülmesi olayıdır. NYC, Pensilvanya, Washington DC'de 11 Eylül 2001 de öldürülen insanları kullanarak kamuoyunu, toplumsal adalet ve eğitim politikalarının zorla kabul ettirilmesini sorgulayanlara karşı kışkırtmak, ölen masum insanların anılarına bir hakarettir. Peter'ın ve benim yakın arkadaşlarımızdan biri New York, Kolombiya Eğitim Fakültesindeki bir konferansa katıldıktan sonra şunları iletti. Arkadaşımız Bush döneminde eğitim alanında toplumsal adalet ilkesine tekrar bağlanmaya ihtiyaç olduğunu ifade ettikten sonra, konferansa parasal destek sağlayan kuruluşun lideri sertçe karşılık vermiş, "Bu dönemde böyle bir meseleyi nasıl gündeme getirebilirsiniz? Çok kültürlü eğitimi tartışacak zaman değil bu zaman, teröristlerle savaşıyoruz."

Peter bu ortamda ABD'nin dış, iç ya Bush hükümeti eğitim politikasına ilişkin eleştiriye karşı "açık bir düşmanlığı" olan Vatansever Kanunu'nun (Patriot Act) uzatılmasına ilişkin fikirlerini kaleme almaktadır. Hem Peter hem de ben "faşist" kelimesinin ayırt edilmeksizin kullanılmasının iyi olmayacağı yönünde hemfikiriz. Böylesi dikkatsiz bir kullanım uzun vadede yarardan çok zarar getirir. Ancak, yirmi birinci yüzyılın sosyo-politik ve eğitim cehenneminde, ikimiz de bu terimi emperyalist ve tahammülsüz Zeitgeist ilericilerini tanımlamak için kullanıyoruz. William ve Mary Üniversitesi öğrenci konseyi (NAACP) beni ve Shirley Steinberg'i kampusta yaşanan ırkçılık olaylarını konuşmak üzere davet ettiler. Çağdaş okul ce-

henneminde sağcı bir öğrenci organizasyonu olan Özgürlüğün Çocukları daha önce çıkan bir yasanın beyazlara yönelik ırkçılık yaptığını göstermek için bir yiyecek satışı etkinliğine mali destek sağlamışlar. Özgürlüğün Çocukları bu etkinlikten dolayı büyük övgü ve ulusal düzeyde destek görmüşler. Bu etkinlikte börek-çörekler ırk/etnisiteye göre fiyatlandırılmış. Beyazlar için kurabiye ve browniler 1 dolar, Asyalılar için 75 sent, Afro-Amerikalılar ve Latinler için 50 sent ve Amerikan yerlileri için ise 25 sent.

Elbette ifade etmek istedikleri nokta yirmi birinci yüzyıl Amerika'sında ırkçılığın gerçek kurbanlarının beyazlar olduğunu göstermek. Faşizmin temel öğelerinden biri baskın kültürden farklı olan grupları kötülemek ve toplumdaki bu en ayrıcalıklı grubu diğer grupların kendilerinden aşağı olduğuna ve onların hak ve ayrıcalıklarının ellerinden aldıklarına inandırmaktır. William ve Mary'deki konuşmamızda bir grup harika öğrenci, bu olaylar hakkında söylediklerimizi dikkatle dinlediler. Yorumlarımızdan çoğunu yiyecek satma etkinliğinden, Katrina Kasırgası kurbanlarının susturulmasına, devlet okullarındaki başarısızlığın ırksal bozulmaya bağlanmasına ve ABD'nin Irak politikasını eleştiren Müslümanların tüm dünyada lanetlenmesine gibi birçok olayın merkezinde olan beyazların dokunulmazlığının korunması ve beyaz olma kavramı üzerine yaptık. Beyaz ırktan Hıristiyan erkek tüm bu aşağı halkların saldırısı altında ve biz "bizim doğal üstünlüğümüzü" korumak için savaşmaya hazır olmalıyız.

Bu tür yaklaşımlar, pek çok medya organı ve çeşitli akademik ortamlarda müfredatlar ile desteklendiğinde Peter'in isimlendirdiği şekliyle, "demokrasinin geri çekilmesi" anlamına geliyor. Brooklyn Üniversitesi'nde, beyaz olmayan zeki, genç meslektaşlarımızdan biri yüksek öğrenimdeki bu "demokrasinin geri çekilmesi" olayının bir örneğini yaşadı. Üniversitenin öğretmen eğitimi programında eleştirel pedagojinin kavramlarını kullanarak yaptığı bir derste, Sağcı Eğitim organizasyonu Akademik Özgürlük Taraftarı Öğrenciler grubundan 3 kişi tarafından sözlü sataşmaya uğradı ve hatta bir erkek öğrenci tarafında da fiziksel olarak tehdit edildi. Öğrencilerin bu eylemlerinin eleştirel pedagojiyi üniversiteden uzak tutmaya yönelik daha geniş, organize olmuş sağcı bir çaba olduğu durumu gözlemleyen bizler için gayet açıktı.

Ders hakkındaki temelsiz yalanlar ve gülünç, çarpıtılmış ifadeler yerel gazetelerde yer aldı ve genç öğretim üyesi "abartılı" ve "insafsız" öğretimi için açıkça suçlandı. Hiçbir şey bu denli gerçekten uzak olamaz. Öğretim

üyesinin idari amiri şikâyetçi üç öğrenci tarafından sıkıştırıldığında, hemen öğretim üyesini yersiz ve uygun olmayan öğretim yaptığı gerekçesi ile suçladı. İdareci, öğretim üyesine öğretmen eğitimi dersinde Bell Hooks gibi bir yazarı kullanmanın yeri olmadığını söyledi. Söylemeye gerek dahi yok, öğrencilerinin çoğunun desteğine rağmen öğretim üyesi adeta çıldırdı ve kendini yalnız hissetti. Olay kamuoyuna yansıdıkça, otuz üç öğrencisi yukarıda sözü edilen de dâhil olmak üzere üniversitenin çeşitli idarecilerine bir mektup yazıp imzaladılar. Aşağıda bu mektuptan adlar silinerek bazı alıntılar verilmiştir:

Bu destek mektubu Profesör X'e yönelik suçlamalara bir cevaptır. Profesör X'in eski öğrencileri olan bizler bu yanlış savları medyada gördük: Inside Higher ED makalesi (25 Mayıs, 2005) Profesör Y (Akademik Özgürlük Taraftarı Öğrenciler'in fakülte temsilcisi) tarafından yazılmış "Önyargı Eğilimleri" ve New York Sun (31 Mayıs, 2005) "Eğilim Brooklyn Üniversitesi'de Bir Sorun Oldu". Bizler ahlaki olarak bu makalelerde rastladığımız, Profesör X'in derslerini yürütme şekline ilişkin çelişkilere yanıt vermek zorunda hissettik.

Bu iki makale Profesör X'in öğrencilerine söz hakkı vermediği, kendi görüşlerini onlara empoze ettiği ve Ebonics' in (Zenci İngilizcesi-çev.) okullarda öğretilmesi gerektiğini savunduğunu ima etmektedir.

Bu iki makalenin yazarlarının görüş ve savlarına karşı çıkıyoruz. Seslerimizin sınıfta duyulduğunu ve ,Profesör X aynı fikirde olsun ya da olmasın, kendisi tarafından cesaretlendirildiğimizi beyan ediyoruz. Ders içeriğinde belirtildiği gibi sınıf içi katılım genel ders notunun % 10'unu oluşturmaktaydı ve Profesör X tarafından tüm ders dönemi boyunca sözlü olarak ifade edilmişti. Aynı zamanda bu dersten almış olduğumuz notlar bizim entelektüel performansımıza bağlı olarak aldığımız ve hak ettiğimiz notlardır. Notlarımız farklı siyasal görüşlerimiz nedeniyle değiştirilmemiştir. Profesör X görüşlerimizi sorgulamamızı sağlamış ve kendisi kişisel olarak hangi fikirde olursa olsun bizi derinlemesine araştırma yapmaya sevk etmiştir.

Profesör X eğitim hakkında pek çok kuram olduğunu ifade etmiş ve bizim bir ya da birden fazla kuramı kendimize rehber edinmek zorunda olmadığımızı, daha ziyade alan yazın içinde kendimizi konumlandırabilmek için bunları kullanmamız gerektiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda kendile-

ri eğitimin kuram ve uygulamada iki ayrı şey olduğunu ve öğrendiğimiz kuramların yalnızca bizim pedagojimize rehberlik edeceğini belirtmiştir.

Umuyoruz imzalı bu beyanlar Profesör X'in davranışlarını ve öğretimini açıklığa kavuşturacaktır. Aynı zamanda birkaç hoşnutsuz eski öğrenci ve onların siyasi olarak kutuplaştırıcı profesörleri Y tarafından yapılan suçlamaların doğurabileceği sonuçlar açısından da endişeli olduğumuzu ifade etmek isteriz. Burada verilen ilgili dersin kısa tarifinin, bilgisiz olanları eğitecek olan Brooklyn Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çeşitlilik ve Toplumsal Adalet temaları Kavramsal Çerçevesi dersine de bir takdir göndermesi yaptığına inanıyoruz.

Üç öğrenci Profesör X'i doğrudan gözlemleyen idareciden şahitlik için bir davet almalarına ve sonuç olarak şikâyetlere dayalı olarak uyarı almalarına rağmen Profesör X'in otuz üç öğrencisi tarafından imzalanmış mektuba hiç kimse her hangi bir şekilde yanıt vermedi. Cevap gelmemesinden sıkılan öğrencilerden biri bana aşağıdaki mektubu gönderdi:

Sayın Dr. Kincheloe, Profesör X'in eski bir öğrencisiyim ve Brooklyn Üniversitesi idarecilerinden pek çoğuna yazılmış ve elektronik olarak gönderilmiş bir destek mektubuna ilişkin ne yapmam gerektiği hususunda sizin yardımınızı ya da tavsiyelerinizi rica ediyorum. Size özellikle yazıyorum çünkü sizin eleştirel pedagoji üzerine yapmış olduğunuz çalışmaları biliyor (hayranlık duyuyor) ve bana ne yapabileceğim konusunda en iyi fikirleri verebileceğinizi hissediyorum. Geçen Mayıs ayında New York Sun, Profesör X hakkındaki hikâyelerini yayımladıktan sonra, Profesör X'in bazı eski öğrencileri kendisinin sınıfında gerçekte neler olduğunu ortaya çıkarmak için bir destek mektubu yazmaya kendilerini borçlu hissettiler. Yaz içinde (Haziran 2005) yaklaşık 2 haftalık bir süre zarfında otuz üç öğrenci mektubu imzaladı (elektronik imza ile). Mektubu çeşitli idarecilere elektronik posta ile göndermek benim sorumluluğumdu. Ben de bu imzalı mektubu şu kişilere gönderdim: CUNY'ın Rektör Yardımcısı C, Brooklyn Üniversitesinin Başkanı D, Eğitim Fakültesi Dekanı E ve Dekan Yardımcısı F. Bizi hayrete düşüren bir şekilde HİÇ BİR idareci mektubumuza yanıt vermediği gibi mektubu aldıklarına ilişkin her hangi bir bilgi de ulaştırmadılar. İdarecilerin mektubumuzu aldıklarına ilişkin her hangi bir açıklama yapmamaları bizim sesimize kulak vermediklerine ilişkin güçlü ve cesaret kırıcı bir mesajı içermektedir. Bu noktada nasıl hareket edeceğime dair bana bir tavsiyeniz olabilir mi? Profesör X'in daha pek çok öğrencisinin ken-

disinin öğretim şekline ilişkin bu haksız ve yanlı ifadeleri paylaşmadığını biliyorum ve onun dersinde öğrendiğimiz gibi, sevgili hocamızı sarmalayan bu haksızlıkları düzeltmek için sesimiz yükseltmeli ve toplumsal adalet için savaşmalıyız.

Açıkça görüldüğü gibi, bunlar eğitimde zor zamanlar. Burada cesaretlendirici ve umut vadeden nokta böylesi geniş bir öğrenci topluluğunun Profesör X'i savunmak için harekete geçmiş olmasıdır. Bu Peter'ın *Okullarda Yaşam* ının da odak noktasını yansıtmaktadır. Okul cehenneminin alevleri arasında bile akademik özgürlüğün değerini ve toplumsal adaletin önemini anlayan muhteşem öğrencilerimiz var. Faşist dalgaya karşı savaşan çok sayıdaki çağdaş öğrenci- William ve Mary deki öğrenci NAACP nin üyeleri, Profesör X'e karşı bu hesaplı tacize ve idarecilerin korkaklığına baş kaldıran Brooklyn Üniversitesindeki öğrenciler, ve Peter ve benim UCLA'deki ve City University of New York Graduate Center' daki cesur doktora öğrencilerimiz beni derinden etkiliyor. Hepimiz çağdaş toplumsal çevrede akıntının tersine yüzen somon balıklarıyız ve Peter'ın *Okullarda Yaşam*'ının bu beşinci baskısının bize getirdiği umuda şiddetle ihtiyacımız var.

Yirmi birinci yüzyılın ilk on yılında öğrencilerimiz ve eleştirel pedagojinin taraftarları yeni bir çeşit faşizm ile karşı karşıyalar. Bu yeni ve bakımlı (artık o kahverengi gömlekler yok) faşizm, okul yaşamını içine alan çağdaş ortamı biçimlendiriyor. Bu, sermayenin tekelleşmiş imparatorluğu içinde geleneksel değerler ve gerçek Amerikalılık kisvesine bürünmüş olarak yer alan bir faşizm. Bu ortamda, Bush yönetiminin ve onun taraftarlarının görevi dünyanın dört bir yanındaki kâfirlere Hıristiyan askerler olarak Tanrı, özgürlük ve serbest pazar kapitalizmi götürmek için açılmak. Bu gücünü arttırmış Manifesto Kaderi (Manifest Destiny) tüm dünyadaki farklı temsil şekillerini ve bilgiyi kontrol etmek isteyen yeni emperyalizmin temelini atıyor. Batılı, beyaz ve Hıristiyan olmayan dünya halkları ABD çıkarlarına hizmet edecek şekilde düzenlenmeli. Ekonomik baskı ve eğitim manipülasyonuna boyun eğmezlerse, iftira ile işgal edilmeliler.

Peter'ın bu kitapta tartıştığı gibi bu diğerini "kötüleme", köktendinci Hıristiyanlığın yirmi birinci yüzyıl sağcı siyasi versiyonu ile birleştirilmiştir. Sevgi üzerine kurulu Hıristiyan kutsal kitabının rahatsız edici boyuttaki bu tahrifinden ortaya çıkan hiperAmerikancılık İslamofobyayı, tanrısız komünist Küba tehdidini, işbirliğine dayalı sevgi dolu cemiyetler oluştur-

maya kendilerini adamışların anti-Amerikancılığını ve dünyanın çeşitli yerlerinde farklı halklar tarafından üretilmiş bilgiyi öğreten bir müfredatı savunan hem ülkedeki hem de ülke dışındaki ilericilerin saldırganlığını kucaklamakta. Bu savaş tehditlerinden doğmuş aleyhtarlık fazlasıyla popüler olmuş ve güçlenmiştir. Dinden etkilenen bu siyaset şeklinin Hıristo-faşizmi oluşturduğuna inanıyorum. McLaren tarafından tanıtılan eleştirel pedagoji bunu göğüslemede başarısız olursa bu faşizmin Kuzey Amerikaya ve dünyaya yapmaya devam edebileceği şeyler ise beni korkutuyor. Bu endişe verici şartlar *Okullarda Yaşam*'ın günümüzdeki önemini arttırıyor. Bu Hıristo-faşistler, Tanrı ve Hıristiyanlık adına sömürgeleştirilmiş, fakir, ırkları yüzünden dışlanmış, gelenek tarafından çığırtkanlığı yapılan sevgiye en çok ihtiyaç duyanlar için cehennemler inşa etmekteler.

Sonuç olarak, bu beşinci baskısında, *Okullarda Yaşam*' a her zamankinden daha fazla ihtiyaç var. Her ne kadar tenkitçiler için tüm bunlar kötü görünse de Peter bir kötümser değildir. En karanlık anın şafaktan hemen önceki an olduğunun bilincinde olarak bu dünyada kısıp kalmadığımızı-başka bir dünyanın mümkün olduğunu yazıyor. Kesinlikle hemfikirim ve zeki kardeşimin burada özetlenen fikirlerinin bu şafağı söktürmeye yardımcı olabileceği inancını paylaşıyorum. Daha iyi bir dünya geliyor, radikal sevgiye dayalı okullar kurulabilir ve insanların çektiği eziyet dindirilebilir. Zaman, fikir ve değerlerimize inanma zamanı. Bu inanç bizim Styx Irmağı'nı aşma yolculuğumuzu ve Hıristo-faşist cehennemden çıkışımızı hızlandıracak.

Joe L. Kincheloe,
McGill Üniversitesi

YAZARIN ÖNSÖZÜ

Okullarda Yaşam benim bir eğitimci olarak, yeniden yapılanmanın gerekliliği konusunda ısrar eden liberal bir hümanistten devrimci bir praxisi savunan Marksist bir hümaniste dönüşmemin hikâyesidir. "Devrimci praxis" ten kastettiğim şey eleştirel pedagoji yoluyla toplumsal bir devrim için eğitimdir. Benim öngördüğüm henüz gerçekleşmemiş demokrasi sosyalist bir demokrasi. "Radikal demokrasi" ekolünün tersine, kapitalizmin demokrasi uğruna kurtarılabileceğine inanmıyorum. Kapitalizm kurtarılamaz. Kapitalizmi desteklemeyi umduğu sürece demokrasi de. Bu kitap bir zamanlar şair William Blake'in "masumiyet şarkıları" (songs of innocence) ve "deneyim şarkıları" (songs of experience) olarak adlandırdığı dünyaları bir araya getirme çabasıdır. Bu kitap bağlamında, bu dünyalar, sırasıyla, işe yeni başlayan bir öğretmenin sezgisel, pratik bilgisi ile eleştirel eğitim kuramı alanını temsil etmektedir. Kitapta bu iki dünyayı, iyi niyetli ve istekli eğitimci ve öğretmenlerin çabalarına rağmen çalışansınıf çocuklarının okulda neden başarısız oldukları meselesine daha eleştirel bir ışık tutmak için bir araya getirdim. Bu kitabın doğuş noktası olan eleştirel pedagoji geleneği, öğrencileri yetkin kılma ve adalet ve eşitlik doğrultusunda toplumsal düzeni dönüştürme ilkelerine bağlı bir eğitim yaklaşımını temsil etmektedir. Benim başlıca görevim eğitimcilerin ve diğerlerinin eğitim, onu yönlendiren kapitalist toplumsal ilişkiler ve öğrencilerin tarihsel olarak biçimlendirilmiş ihtiyaç ve yeterlikleri arasındaki ilişkiyi çözümleyip anlayabileceği bir dil geliştirmektir.

Her kitap yazarı geçmişle yapılan bir mücadeleyi barındırır; her sayfa, yazarın kendi geçmişinde bir noktaya tanıklık eder. Bu kitap benim için zamandaki belli kavşakları, pedagojik olarak genç bir adamın öğretmenlikle ansızın buluşuvermesinin saflık ve masumiyeti ile kavrama ve araştırmanın gücünü bilen ayrıcalıklı bir toplumsal kuramcının düşünceleri arasında asılı kaldığım tarihsel bir dönemeci temsil etmekte. *Okullarda Yaşam* benim şimdiki araştırma gayretlerimin ışığında bir dizi geçmiş deneyimi tekrar inşa etme uğraşısıdır. İmparatorluğun emanetçilerine yöneltilmiş bu "J'accuse" (Kabul ediyorum) öfke ve umudun, demokrasi kisvesine bürünmüş adaletsizliğin, acı ve kederin ve kolektif dayanışma sevincinin hikayesidir.

Hikâye 1980'de, Toronto'nun Jane-Finch Corridor'undaki bir ilköğretim okulundaki öğretmenlik deneyimlerimi anlatan günlüğümün yayımlanması ile başladı. Kitap, Kanada'da hararetli bir tartışmayı beraberinde getirerek bir best-seller oldu. Pek çok devlet okulu öğretmeni gibi ben de pratik bazı bilgiler ile görece, eğitilmemiş bir pedagojik içgüdü karışımına

dayanarak sınıfta ayakta kalmıştım. Bu karışım beni öğretmenlikte beş yıl sırtlamıştı ve şartlar göz önüne alındığında oldukça iyi idare ettiğimi hissediyordum. Ancak, öğrencilerim için niteliksel olarak daha iyi bir gelecek sahibi yapabilecek fırsatlar oluşturmada gerçek bir farklılık yaratmadığım hissi, kişisel ve entelektüel hayatımı gölgelendirmeye başladı. Öğrencilerimi, ailelerini ve eğitim sürecinin doğasını daha iyi anlamama yardımcı olabilecek yalnızca birkaç kuramsal kaynak ile tüm bunların nasıl daha büyük sosyoekonomik çevre ve daha geniş toplumsal güçler ile bağlantılı olduğunu görememiştim. Asi, mağdur edilmiş, seçme ve mal mülk edinme hakkı olmayanların çocukları arasında mesleki ödevlerimi yerine getirmemin yıpratıcı etkilerini görmüyordum. Hem öğrencileri yetkin kılmada hem de içinde bulunduğumuz toplumsal kesimin şartlarını dönüştürmede daha etkin olabilecek bir pedagoji geliştirme şansını elimden kaçırmıştım.

Günlüğümü yayımlamaktaki amacım ne akademik camia için söylem yaratmak ne de risk altında ve direnç gösteren toplumsal kesimlerdeki okulları dönüştürmekti; çok basitçe ifade etmem gerekirse, amacım yakınlardaki toplu konutlarda ağır şartlarda yaşayan asi öğrencilerin toplumsal durumlarına kamuoyunun dikkatini çekmekti. Aynı zamanda, şehir merkezinde ama aslında merkezden uzakta olan bu okullarda görev yapan, gerekli materyallerden yoksun, öğrenme ortamı oluşturmaktan uzak, kalabalık sınıflarda çoğunluğunun kendisini çaresiz ve umutsuz hissettiği öğretmenlerin acil ihtiyaçlarını da dile getirmek istemiştim.

Maalesef, o zamanlar günlüğüme gerekli kuramsal derinliği verebilecek kavramsal araçlara sahip değildim. Eleştirel pedagoji geleneğini, Paulo Freire, Henry Giroux, Glenn Rikowski, Dave Hill, Mike Cole, Paula Allman, Peter Mayo, Ronaldo Macedo, Roger Simon, Joel Spring, Paul Willis, Tom Popkewitz, ve diğerlerinin eserlerini bilmiyordum. Buna karşın, çocukların yaşam ve mücadelelerini anlatan önemli bir hikâyem vardı. Genç bir araştırmacı-gazetecinin zafer kazanmış edasıyla, sınıf günlüğümün yayımlanması sayesinde eğitim üzerine bir tartışma başlatmıştım. Günlüğümü yayımlamamdaki birincil amaç umutsuzluğu göstermekten çok okul teftiş kurulu üyelerini öğretmen başına düşen öğrenci oranını düşürmeye, asi öğrencilerin ihtiyaç ve deneyimlerine daha duyarlı yeni programlar geliştirmeye, bu varoş okullarında müfredatın getirdiği kaynak ve araç-gereci kanalize etmeye inandırmaktı. Gerçekten de daha sonra, kitabımın içeriğini ulusal ölçekte duyuran Kanada medyasının katkıları, araştırmacı gazetecilerin çabaları ve benim günlüğümün yayımlanması ile oluşan reklamı fırsat bilen siyasi parti grupları ile popüler seçmen teşkilatlarının giderek artan destekleri sayesinde, teftiş kurulu benim bölgemdeki okullara birkaç bin dolar daha fazla transfer etmeye mecbur his-

setti. Ancak öğrencilerin ve ailelerinin yaşamlarındaki sorunların gerçek kaynakları çözümsüz kaldı. Kamuoyunun ilgisi bittiğinde ise, eğitim komisyonu okul reformu planını rafa kaldırmıştı.

Günlüğümün yayınlanmasından bu yana, bende sınıf içi deneyimlerimi anlama ve ifade etme konusunda giderek artan bir memnuiyetsizlik söz konusu. Temel olarak günlüğüm, okuyucunun resmetmeye çalıştığım şartları daha iyi anlayabilmesini sağlayacak kuramsal çerçevesi bulunmayan bir betimleme idi. Önemli bir gazetecinin tavsiyesi ile metnin ilk taslaklarına eklemiş olduğum bir iki kuramsal noktayı isteksizce çıkarmıştım. Kabul etmek gerekirse, o zamanlar karanlığa sıkılmış birkaç kurşun olan kuramsal formülasyonlarım okunması kolay olabilecek bir metni "yavaşlatmaktaydı"; kuramları unut, tavsiyesi verildi bana, kısa hikâyelerin "kendilerini ifade etmelerine izin ver". O günlerde, bu bana çok muhteşem bir tavsiye gibi gelmişti. Sonuçta, ben kimdim ki mağdur bir gurubun kültürleri üzerine bir dizi öneri getireyim ya da analizler yapayım?

İster sınıfta olsun ister laboratuardaki gözlemlerimin kendi kendilerini asla ifade etmediklerini şimdi anlıyorum. Her betimleme ideolojik olarak doludur ve daha geniş yorumlayıcı bağlamlara metin içi göndermelerle bağlıdır. Gözlemlenebilen ya da adlandırılan hiçbir şey ideolojik olarak masum ya da tarafsız değildir. Hiçbir görüş, düşünce ya da kuram açık, özerk, net değildir. Fikirler her zaman ve mutlak belli çıkarlara bağlıdır ve belli güç ilişkileri ile şifrelenmiştir ve belli bilgi oluşumlarına bağlıdır. Kesinlikle hiçbir şey insan bilincine doğrudan ulaşamaz. Bir şey "bilmek" her zaman bilgi ilişkilerinin bir etkisidir. Esas soru: Bazı bilgi şekillerini diğerlerinden daha meşru kılma gücüne kim sahiptir? Sınıf günlüğümü eleştirel kuramsal bir bağlama oturtamadığım için gücün ve bilginin çalışan sınıf aleyhine ama kapitalist sınıfın çıkarlarına nasıl hizmet ettiğini yeterince ifade edememiştim. Sonuç olarak, okuyucuların "karatahta ormanında" eğitimin nasıl olduğuna ve ekonomik olarak mağdur öğrencilerin davranışlarının ne olduğuna ilişkin kendi kalıp yargılarını pekiştirmelerine izin verdim. Aynı zamanda, yoksullaştırılmış bu kitleleri insanlık ve onurdan yoksun bir nefret ve şiddet kaynağı olarak gösterme tehlikesi ile de karşı karşıyaydım. Bu kitap, okuyucuya günlükteki sınıf içi hikâyelerin eleştirel bir yorumunu yapmaya başlamak için gerekli kuramsal çerçeveyi sunmaya yönelik bir çabadır.

Günlükte hem öğrencilerim için duyduğum endişeyi hem de onların baskıya karşı gösterdikleri güç ve azmi ifade etmeye çalıştım. Ne var ki, bulunduğum noktadan geriye baktığımda o günlüğün yazarının dışlanmış, asi, hakları ellerinden alınmış, yoksul bu kesimden hem korkmuş hem de büyülenmiş genç, liberal bir öğretmen olduğunu görüyorum. Büyülenmiş bir öğretmen çünkü bu insanların yoksulluğu ve davranışları

umutsuzluktan değil meydan okumadan kaynaklı görünüyordu. Ve korkmuş bir öğretmen çünkü kızgınlıkları, acıları ve nefretleri açık bir şekilde demokratik bir toplumun ihmali ve aç gözlülüğü üzerine kurulmuştu. Bu durumun korkunçluğu öğrencilerimin aslında egemen ideolojinin yüzüne tükürdüğünü fark ettiğimde beni çarptı ve pek çok şekilde ben o yüzü temsil etmekteydim.

O genç günlük yazarının bakış açısı benim varoş okullarında süren eğitim anlayışımda tek bir anı ifade ediyor. Bu an, liberal bireyselciliğin bir örneği olarak şimdi büyük ölçüde reddettiğim bir pedagojiyi tanımlıyor. Bu an, yeni bir kuramsal biçim oluşturduğum eğitimin "derin yapısına" ilişkin kurama yapılan bir yolculuk ile bir çerçeveye oturtulmuştur. *Corridor'dan Çığlıklar* olarak başlayan proje emek/sermaye çatışması açısından eğitimin ve sınıf kültürünün eleştirel bir analizini içeren daha kapsamlı bir işin parçası haline gelmiştir.

Günlüğün yayımlanmasından hemen sonra lisansüstü çalışmalara katılmak üzere öğretmenliği bıraktım. "Eğitimin" nasıl işlediğini anlama çabamda, lisansüstü eğitimimde okulların mağdur öğrencilerin yaşamlarını nasıl yetkisizleştirdiği, yasa dışı hale getirdiği ve tedirginleştirdiğini açıklayan bir dizi toplumsal kuramla tanıştım. Aynı zamanda okulların öğrencileri "gücün işaret bilimi" ne hapsettiği ve ırksal azınlıklar, kadınlar ve fakirlerin başarısızlığı için çalışan "gizli bir müfredat" ile hareket ettiklerini keşfettim. Ancak aynı zamanda, okulların öğrencilere, Paulo Freire'in sözleriyle "kelimeyi okuma ve dünyayı okuma" becerisini kazandırmak için nasıl çalışabileceği konusunda da bilinçlendim. Bu kitap, niteliği ve yapısı devlet tarafından kesinkes belirlenmiş bir eğitim sisteminin sınırlıkları içinde eleştirel pedagojinin nasıl oluşturulabileceği sorusunu tam anlamıyla yanıtlamaya çalışmamaktadır. Bu kitap, daha çok, eleştirel pedagojinin *neden* çok gerekli olduğu sorusunu sormaktadır. Yanıtın bir kısmı orta yol pedagojilerin genel olarak uzak durmaya çalıştığı ya da örtbas etmeye çabaladığı eğitimin merkezinde olması gereken sorudur: Sınıfta yaptıklarımız ile daha iyi bir toplum oluşturma çabamız arasındaki ilişki nedir?

Eleştirel pedagojiye kuramsal bir girişe duyulan bariz ihtiyacın yanı sıra, eğitimcilerin nadir olarak kendi kişisel pedagojilerini daha geniş toplumsal süreçler, yapılar ve meselelere bağlayacak birleştirme noktalarını aramaya cesaretlendirilmediğini fark ettim. Bu kitabın kaleme alınış amaçlarından biri Kuzey Amerikan eğitiminin öğretmen adaylarına eğitimin hedeflerini eleştirel bir şekilde irdeleyecek eleştirel beceriler, kavramsal araçlar ve ahlaki ilkeler vermedeki başarısızlığına bir cevap vermek olmuştur. Dolayısıyla bu kitap genel olarak öğretmen ve öğretmen adaylarının aşina olmadığı şekillerde eğitimi anlamlandırma yolları sunmayı

amaçlamaktadır. Kullanacağım terminoloji ve referans sistemleri eleştirel pedagoji olarak bilinen bir eğitim geleneğinden gelmektedir. Kitap, okuyuculara bu geleneği oluşturan bazı genel bakış açılarını tanıtmak niyetiyle olduğu kadar okuyucuların Amerika Birleşik Devletlerindeki eğitimin genel amaçları ve günlük gerçekleri üzerine bilinçli değerlendirmeler yapmalarına fırsat tanıyacak şekilde düzenlenmiştir. Özellikle, bu kitabın ele aldığı sorunsal eleştirel eğitimcilerin öğretmenleri eğitimin, bilgi ve gücü kapitalist üretim ilişkileri ile birleştirmede oynadığı rolü irdeleyebilecekleri bir dil oluşturmaktır. Eleştirel pedagoji hem öğretmenleri yetkin kılmak hem de yetkin kılmak için öğretim amacına hizmet etmek için tasarlanmıştır. "Yetkin kılma" kavramını Marksist hümanist gelenek ile birleştirerek derinleştirmeye çalıştım. Marks'ın ismiyle dahi irkilen okuyucuları Marksist olduklarını öne süren polis devletler fikrini savunan yazarlar yerine doğrudan Marks'ın kendi eserlerine yönlendireceğim. Marksist-Hümanist bakış açısında sınıf içi toplumsal ilişkiler ve kültürel şekillenmeler, kesişen mücadele alanları olarak görülürler ve günümüzde öğretmenin görevlerini, günlük sınıf yaşamını ve öğretmenin yaptığı işin doğasını tanımlayan şekliyle öğretimin çelişkili karakteri, çok daha eleştirel analiz şeklilerine ihtiyaç duymaktadır.

Birinci Bölüm, bu ülkedeki mevcut eğitim ve toplumsal krizin doğasını anlatmaktadır. Bunu Marksist kuram ve praxis bağlantısı bakış açısı ile yapmaktadır. İkinci Bölüm, benim ilköğretim günlüğümden bölümleri içermekte ile bir ilköğretim okulundaki öğretmen ve öğrencilerin günlük mücadelelerini göstermeye çalışmaktadır. Üçüncü Bölümde eleştirel pedagoji geleneğini geniş bir şekilde açıklıyorum ve bu gelenekle ilintili bir dizi genel terimi veriyorum. Bu terim ve kuramsal biçimlerden pek çoğu hala hazırda tartışıldığı ve genişletildiği için, yalnızca daha temel kategorileri mümkün olan en kısa şekliyle tartışıyorum. Bu girişim, eleştirel pedagoji ya da eleştirel sosyal bilimleri hemen hemen hiç tanımayan kimi okuyucuları bazı temel sosyo-pedagojik formulasyonlarla tanıştırmak olan bu kitabın genel amacıyla da örtüşmekte. Bu bölümü okuduktan sonra tekrar İkinci Bölüm'e dönmeye yönlendiriliyorsunuz ve benim mesleğe yeni başlamış bir öğretmen olarak yaşadığım deneyimleri tekrar değerlendirmeye davet ediliyorsunuz. Aynı zamanda, ister öğretmen olun isterse öğrenci sınıf için günlüğü ve yeni kuramsal kategorileri kendi tecrübeleriniz bağlamında tekrar düşünmenizi tavsiye ederim. Üçüncü Bölüm'ün sonunda size eleştirel pedagojiye başlamanıza yardımcı olacak bazı sorular verilmiştir. Dördüncü Bölüm ek bazı kategoriler ve eleştirel gelenekten kuramsal bakış açıları sunarak toplumsal etken olan öğretmenin rolü üzerine yazılmış kısa bir deneme ile son buluyor. Beşinci Bölüm benim eğitim ve toplumsal ve siyasi mücadeleleri irdelediğim güncel analizlerime atfen

eleştirel pedagojinin daha ileri bir çözümlemesine imkân tanıyacak şekilde özgün bir çerçeve sunuyor. Bu bölümün ana tezi beyaz ırkın ortadan kaldırılması ile ilgilidir. Son kısım Venezuela, Meksika ve Kolombiya' ya yakınlarda gerçekleştirilen ziyaretlerin etkisi ile eğitim üzerine düşünceleri kapsamaktadır.

Bu kitabın amacı okuyuculara beyaz, Anglo, erkek ve orta-sınıftan bir öğretmen olarak oluşturduğum ideolojimi eleştirel bir biçimde sorgulayabilecekleri kuramsal bir çerçeve sunmaktır. Özellikle bir öğretmen olarak ilk yıllarımı, azınlıkları ve işçi-sınıfından öğrenci ve ailelerini itaate zorlayan egemen sistemlerin ve kapitalist üretim ilişkilerinin arttırılmasına katkı yaptığım yıllar olarak gördüğümden, bunca yıl sonra günlüğümü okumak benim için acı veren bir deneyim.

Öğrencilerin yaşamları, kendi seçimleri olmayan toplumsal ve ekonomik şartlardan etkilendiğinden, günlüğümü, *Corridor'dan Çığlıklar'ı*, bu öğrenci ve ailelerinin yaşamlarını saran şartların eleştirel bir analizini yapmaksızın yayımlamak büyük bir hataydı. İnanıyorum ki *Okullarda Yaşam* da yapmış olduğum analizler bireylerin, kendilerine sunulan seçeneklerin az olduğu ve kaderlerinin onlar için ya başkaları tarafından çoktan yazıldığı ya da defterlerinin çoktan dürüldüğü bir dünyada kararlar vermeye zorlandıklarında neden davrandıkları gibi davrandıklarını en azından ana hatlarıyla açıklayacaktır.

Bu kitap -benim ilk öğretmenlik uygulamalarım da dahil- iyi niyetli, ilerici liberal hümanist söylemi sorgulamaya ve beyaz olmayan ve çalışan sınıf insanlar hakkında üretilmiş efsanelere yapmış olduğu suç iştirakini yeni, eleştirel bir bakışla açığa çıkarmaya bir davettir. Bu bakış açısı benim son yirmi yılda eleştirel pedagoji ile uğraşımın bir sonucudur. Bu yeni açı Birinci, Üçüncü ve Dördüncü bölümlerde ortaya çıkmakta ve Beşinci Bölümde genişletilmektedir.

Umuyorum bu kitap, yalnızca eğitim *hakkında* yazılmış bir kitap değil, kültürel, siyasi ve etik açılardan öğretimi anlamlandırmayı sağlayan bir *eğitim kitabı* olur. Bu kitap yalnızca bir seçenek ya da muhalif görüşler sunan bir kitap olursa, ya da sizi kendi öğretmenliğinizin altında yatan varsayımları ciddi bir şekilde irdelemeye sevk etmeyecek bir kitap olursa, başarısız oldu demektir. Eğer kitabım bir giriş metni olarak amacına hizmet ederse, bu durumda size bu sayfalarda kurduğum kuramsal parametrelerin ötesine geçme isteği verecektir.

KISIM I

Okullardaki Yaşam Üzerine Yansımalar

Eleştiri silahı, elbette, silahın eleştirisinin yerini alamaz, nesnel koşullar yine nesnel koşullar tarafından alt edilmelidir; ancak kuram da kitleleri avucuna geçirir geçirmez bir nesnel koşul haline gelir.

Karl Marx

Bir liberal sokakta bir dilenci görür ve sistemin çalışmadığını söyler. Bir Marksist ise sokakta bir dilenci görür ve sistemin çalıştığını söyler.

Bill Livant

Yoksulları doyurduğumda, bana aziz diyorlar. Yoksulların neden yoksul olduğunu sorduğumda ise komünist.

Brezilyalı Başpiskopos Dom Helder Camara

Tüm çağdaş ekonomik kuramlar içinde kapitalizm menfaat ve karlılık ile ilgilenirken, yalnızca Karl Marks'ın ekonomik sistemi ahlaki ilkeler üzerine kuruludur. Marksizm, zenginliğin eşit temele dayalı paylaşımı ve üretim araçlarının adaletli kullanımı ile ilgilidir. Aynı zamanda çoğunluğu oluşturan çalışan sınıfların ve gereksinim içindeki yoksunların kaderi ile de ilgilenir. Ve Marksizm azınlıklara dayatılan sömürü kurbanlarını da düşünür. Bu nedenlerden dolayı bu sistem bana çekici geliyor ve adil **görünüyor. Bana** göre Sovyetler Birliği'ndeki rejimin başarısızlığı Marksizm'in başarısızlığı değil totaliterciliğin başarısızlığıdır. Bu nedenle, kendimi yarı Marksist yarı Budist olarak görüyorum.

Dalai Lama

Allyn and Bacon'ın editörlerinin *Okullarda Yaşam*'ın yeni bir baskısı için beni davet etmelerinden memnun oldum. Yayımlanması üzerinden neredeyse yirmi yıl geçmesine rağmen *Okullarda Yaşam*'ın bir ders kitabı olarak Kuzey Amerika'da yaygın olarak hala kullanılmaya devam edilmesine duyduğum samimi şaşkınlığı okuyucular ile paylaşmakta

tereddüt etmeyeceğim. En başta hazırladığım metni Amerika Birleşik Devletlerindeki çeşitli yayınevlerine gönderdiğimde, aldığım genel yanıt bu kitabın eğitim gibi muhafazakâr bir alanda özellikle de Birleşik Devletler gibi kapitalist ilke ve uygulamalara sıkı sıkıya bağlı bir ülkede kendine yer bulamayacağı idi. *Okullarda Yaşam*'ın belli başlı bir yayın evi tarafından kabul edilmesi olasılığı zayıf görünüyordu. Kitabın, Kurucu Babalar'a tatlı övgü şarkıları, girişimci ruhun nasıl teşvik edilebileceğine ilişkin cömert tavsiyeleri, teknolojiden yararlanmanın nasıl sağlanabileceği yönünde bilgileri ve öğretmenlerin sınıflarında standart sınav puanlarını nasıl yükseltebileceklerine dair bilindik etkileyici önerileri içermemesi bir sorun değildi. Ancak eğitim sorunlarının çözümüne ilişkin özel bir çeşit analiz önermek kitabın bir meselesi idi. 1980lerde eleştirel bakış açısı ile yazılmış ders kitapları bulunmuyordu. *Okullarda Yaşam*'ın Kuzey Amerika'nın egemen kapitalist toplumunda görülen ırk, sınıf ve cinsiyet ayrımcılığına meydan okumak amacıyla kaleme alınmış olması kitabın satışını güçlendirecek bir unsur da değildi.

Çeşitli yayınevlerine kitabın tanıtım yazısını gönderdikten ve olumsuz cevaplar aldıktan sonra, *Okullarda Yaşam*'ın bir basımevi tarafından yayımlanacağına olan inancım arttı. Bu elbette kötü bir şey değildi ancak kitabın okuyucu kitlesini önemli ölçüde kısıtlayabilecek ve dolayısıyla da öğretmen eğitimi alanındaki olası siyasi etkisini azaltabilecek bir durumdu. Henry Giroux kitaba destek verdi ki bu da Giroux'nun keskin eğitim analizleri bağlamında ulusal ölçekte artmakta olan ününü bilen zeki editörlerin dikkatini çekti. Naomi Silverman gibi ilerici ve korkusuz bir editörü ve siyasi bir yandaş olan tanınmış eğitim tarihçisi Joel Spring'i tanımak üzereydim. Politik çatışmalara yol açabileceği gerçeğine rağmen, bu iki editör Longman Inc. da bağlantıda oldukları kişileri kitabın siyasi bir gereklilik olduğuna ve piyasada yerini bulacağına ikna ettiler (Longman *Okullarda Yaşam*'ın ilk üç baskısını gerçekleştiren yayınevidir).

Ancak *Okullarda Yaşam*'ın elde ettiği başarıya rağmen, kitabın her yeni baskısının bu kitabın son baskı olabileceğine ilişkin gerçeğe kendimi alıştırmaya çalışıyorum. Bu, kitapta tartışılan fikirlerin güncelliğini kaybettiğini düşünmemden kaynaklanmıyor. Bunu düşünmemim sebebi benim fikirlerimin her yeni baskıda daha radikal hale gelmesi. Ve birkaç

istisna dışında radikal siyaset ve öğretmen eğitiminde kullanılan ders kitaplar pek uzun ömürlü olmuyor.

Benim diğer bazı çalışmalarıma aşina olanlar, ya da siyasi fikirlerimdeki radikalleşmeyi fark etmiş olanlar, bu yeni basım ve yapılan eklemelere elbette pek de şaşırmayacaklardır. Benim eğitim reformu projemin altında yatanın, Marks'ın top yekûn toplumsal devrim olarak adlandırdığı şeyden başka bir şey olmadığını hiç saklamadım. Peki, bu durum benim son dört baskıdaki durumumdan nasıl bir faklılık göstermekte? Benim eğitim projem hep özgürleştiren bir siyaseti desteklemiştir. Kapitalizmin suiistimallerine, yasadışı takiplere, kurumsallaşmış ırkçılık ve cinsiyet ayrımcılığına, ekonomik ve kültürel emperyalizme ve homofobiye hep karşı çıktım ve elimden geldiğince kendi eğitim-öğretim hayatım boyunca nerede ve ne zaman karşıma çıktılarsa bu güç ve ayrımcılığın asimetrik ilişkilerini düzeltmeye çabaladım. Son yirmi yılda okullarımızdaki gerilemenin Judo-Hıristiyan aile değerlerinin çözülmesine, öğretmenlerin mesleki yetkinliklerinin azalmasına, ekonomik açıdan mağdur olan öğrencilerin yeteneklerinin sınırlılıklarına bağlayan muhafazakâr bakış açısına gayretle meydan okudum. Sol postmodernizminden ayrılarak, son altı yılda reform siyasetinden çok **devrimci praxis** ve dönüşüm yolları geliştirmemiz üzerinde yoğunlaşmış bulunuyorum.

Okullarda Yaşam'ın bu baskısı sermaye için bir anti-ağıt olmadığı gibi devrimci sosyalizme de bir ağıt değildir ve aynı zamanda eğitimcilerin sermayenin sosyal evreninin ya da toplumsal fabrikanın dışında örgütlü bir emek yapılanmasına gitme yolları aramaları konusunda cesaretlendirme amacında olmadığını da aklımızda tutmak önemli bir noktadır. Ellen Meikens Wood'un açıkça dile getirdiği gibi, günümüzde " piyasa koşulları, pek çok insanın içinde bulunduğu şartları kötüleştirmeden ve çevreyi mahvetmeden sermayenin gelişmesine izin vermez"(1999, s. 121). Bununla beraber, işin uzmanı olmayan biri için bile, daha gelişmiş kapitalist ekonomiler tarafından dayatılan rekabet, sermaye birikimi ve sömürü gibi baskıcı unsurlarla beraber ve genel bir kapasite fazlası krizine yol açarak, "kapitalist ilkelere göre maddi gönence sahip olma gayretinin beraberinde kapitalist çelişkinin olumsuz yanını getirme olasılığının fazla olduğu" aşikârdır. "Bu, büyük çoğunluk için maddi yarardan çok fakirleşme ve yok

olma demektir" (1999, s.121).

Bunun, özellikle Amerika Birleşik Devletlerinin emeğin küresel paylaşımı bağlamında oynadığı rolü tekrar düşünmek için zor bir zaman olduğu açık. Son yıllarda Washington DC' de ve New York'ta binlerce masum insanın hayatını kaybetmesine neden olan olaylar pek çok Amerikan vatandaşının düzenli hayatlarının neden birden bire tepe taklak olduğunu anlamalarını zorlaştırmaktadır. Eleştirel ya da devrimci pedagoji terörizme karşı cephe almıştır. Terör hareketleri sermaye-çıkışlı emperyalizmin yaptıkları kadar korkunç ve ilkeldir ve her hangi bir şekilde haklı görülemez (Hudis, 2001). Aynı zamanda, iğrenç ve ahlaksız teröristlerce Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon' da gerçekleştirilen zalim katliam Birleşik Devletler hükümetinde ve medyadaki tepkisel güçler tarafından kamuoyu duyarlılığını toplumsal adalet savunucuları aleyhine çevirmek için kullanılmamalıdır. Öte yanda ABD kapitalizmini eleştirenler de, ki kendimi onlardan biri sayıyorum, bu terörist eylemlerin neden gerçekleştiğine dair bir neden ya da kanıt olarak ABD tarafından tarihsel süreçte gerçekleştirilmiş korkunç emperyalist eylemleri listelemeye kalkışmamalıdırlar. Bu eylemler her hangi bir neden, talep ya da istek olmadan gerçekleşmiştir. Bu eylemler ABD kapitalizmine, emperyalizmine ya da zalimliğine yönelik eylemler değil çalışan insanlara karşı gerçekleştirilmiş şeytani suçlardır.

Örneğin, bu saldırılarda ofis kafeteryalarında, temizlik işlerinde, kurye şirketlerinde çalışan yüzlerce Latin Amerika ve Karayipli işçi hayatını kaybetmiştir ve ne yazık ki medya bu insanlara şimdiye dek çok az ilgi göstermiştir (Anderson, 2001, s. 1). Amerika Birleşik Devletleri ve diğer emperyalist devletlerin dünyadaki ezilmiş halklara karşı işlenen suçlara nasıl iştirak ettiklerini fark ederek terörizmin kökleri konusunda derin kavrayışlara sahip olabiliriz ancak tarih yine de bu saldırıları haklı çıkarmamaktadır. "Ektiğini biçersin" yaklaşımı ise ahlaki olarak kabul edilemez. 11 Eylül saldırıları İslam inancını taşıyan çok küçük fanatik bir grup tarafından benimsenmiş olan gerici, köktendinci ideoloji tarafından gerçekleştirilmiştir. Edward Said' in dediği gibi "Hiçbir dava, hiçbir tanrı, hiçbir soyut düşünce masumların katledilişini haklı çıkaramaz, özellikle de bu tür eylemlerin başında yalnızca küçük bir grup insan varsa ve bu

eylemleri gerçekleştirecek gerçek bir işarete sahip olmaksızın kendilerini bu davanın temsilcisi hissediyorlarsa". (2001, s.2). Bush kalıcı bir savaş durumunun yaratılması doğrultusunda harekete geçerken, ilerici solcu eğitimciler gerici bir anti-Amerikancı tutumu aşma güçlüğünü göğüslemek zorundalar. Çünkü bu gerici tutum emperyalizmin gerçek kaynağının anlaşılmasını engellemekte: yani sermayenin, özellikle tekelleşmiş halini. Peter Hudis (2002)'in ifade ettiği gibi emperyalizm tekelci-devlet kapitalizminin bir sonucudur. Bu şüphesiz Amerikan kartalının pençelerini aşmaktadır. Elbette, ABD'deki 11 Eylül saldırılarından sonra görülen ve dünya barışı için sağlıksız sonuçları olabilecek anlamsız yabancı düşmanlığına, savaşçı siyasete, sivil özgürlüklerin uğradığı erozyona ve deniz aşırı ülkelerde jeo-politik istikrarsızlıkların görüldüğü kırılma noktalarında gerçekleştirilen süreğen ve gelişigüzel askeri müdahalelere duyulan isteğe karşı durmalıyız. Bu durum özellikle Said'in keskin gözlemlerinin ışığında daha da önem kazanıyor- "kendinde olmayan sivilleri F16lar ve helikopter silahları ile bombalama daha geleneksel milliyetçi terörizm ile aynı yapı ve etkiye sahiptir" (2001, s.2). Bu Amerika'ya karşı durma değildir. Tüm dünyada kapitalist sınıfın emrinde emeklerini sarf eden çalışan sınıfa mensup vatandaşların haklarından yana olmaktır. Kısacası, eleştirel vatanseverliktir.

ABD Dışişleri Bakanı Condoleeza Rice'ın Princeton Üniversitesindeki bir konuşmasında kullandığı ifadeler göz önüne alındığından dikkatli olmamız için sebebimiz olduğunu görüyoruz: "benim ve Başkan Bush'un inandığı gibi, siz de 11 Eylül'ün ana kaynağının modern Orta Doğudaki baskı ve umutsuzluktan beslenen küresel aşırı sağ ideolojinin şiddetli bir dışa vurumu olduğuna inanıyorsanız, o zaman biz de tüm bölgeyi dönüştürerek terörün kaynağını yok etmenin yollarını aramalıyız" (Rice: Demokrasi için Güç Gereklidir," 2005). Şüphesiz, 11Eylül terör eylemlerinin siyasi İslam ideolojisine atfedilmesi utanç verici ve iğrençtir ve mümkün olan en şiddetli şekilde kınanmalıdır. Ancak, siyasi İslam tek "aşırı sağ ideoloji" değildir ve Orta Doğu'daki baskı ve umutsuzluğun bir sonucu olduğu kadar bir nedenidir de. Rice, ABD'nin üçüncü dünyada gerçekleştirdiği aşırı sağ eylemlerin kendisini dinleyenler tarafından pek de iyi bilinmediği gerçeğine güvendiği için bu tür bir açıklama yapabilmiştir.

Suudi Arabistan ve Mısır'daki baskıcı rejimleri desteklemek, Saddam Hüseyin'e silah ve askeri teknoloji sağlamak ve o da Kürtlere kimyasal silahla saldırdığında başını diğer tarafa çevirmek aşırı sağ ideolojinin bir özelliği midir? Şili'de demokratik seçimle gelmiş Salvador Allende hükümetini devirmeye yardım etmek, Filipinleri işgal etmek ve kendi yerel nüfusunu katleden totaliter Latin Amerika rejimlerine silah ve bilgi sağlamak aşırı sağ ideolojinin bir özelliği midir?

ABD, rejimlerin kitle imha silahlarına sahiplerse devrilebileceğine dünyayı ikna etmeye çalışabilir. Ancak en büyük kitle imhasının ABD tarafından Irak gibi yerlerde konvansiyonel silahların muazzam derecede kullanımı olduğunu biraz durup düşünür mü? Her bir "isyancı" için binlerce mermi atıldığında, ölümcül silah kapasitesine sahip olmanın ne olduğunu tekrar düşünmeliyiz.

Medya ulemalarının ve yüksek düzey devlet görevlilerinin demokrasi ve özgürlük adına daha fazla kan dökülmesi için çağrı yaptıkları ve terörist saldırılara doğrudan doğruya katılmamış olanların öldürülmelerinin alkışlandığı bir zamanda, küresel adalete olan bağlılıkla bir araya gelmeliyiz. Ünlü köşe yazarlarının Hıristiyanlık adına Haçlı seferi çağrıları yaptıkları bir zamanda, bu yeni çeşit faşizme karşı savaşmak için çabalamalıyız. *National Review*'nun yardımcı editörü Ann Coulter çevrimiçi köşesinden "Ülkelerini işgal etmeliyiz, liderlerini öldürmeli ve onları Hıristiyan yapmalıyız" (2001) diye feryat ederken, bunun delice bir düşünce olmaktan çok uzak olduğunu biliyoruz. Bu düşünce Pat Buchanan'ın ABD'deki göçmenleri güya gerçek "Amerikalıları" tehdit ediyorlarmış gibi canavarlaştırması kadar ideolojik olarak tiksindirici ve siyasi olarak utanç verici değil mi? ABD'nin beyaz Hıristiyanların olduğu savlaması aslında kendisinin Katolik inancından kaynaklanıyor. *Batının Ölümü* (2002) adlı kitabında eski Protestan ve Katolik hükümdarlarına olan hayranlığını açık ediyor. Eleştirel eğitimciler olarak küresel ölçekte toplumsal adaleti yaratma savaşımızda, Karl Marks'ın deyimiyle "olumlu humanizm"i tesis etmede, daha çabuk davranmamız gerçeği ile yüz yüzeyiz (Hudis, 2001).

"Amerikalılar" olarak değerlerimiz ve tutumlarımız, tekelleşmiş kapitalist ideolojinin bekçi köpekleri olan tekelleşmiş medya tarafından

şekillenmiştir. Günümüzde, Fox televizyonu tüm ülkede popülaritesini arttırmaktadır. Fox'daki siyasi yorumlara şöyle bir bakmak tüylerinizin diken diken olmasına yetmektedir.

Aklı diyalektik düşünceyle nadiren zorlanan Fox televizyonu yorumcusu Bill O'Reilly şovunda 11 Eylül olaylarına bir açıklama getirme cesareti gösteren iki-üç kişiyi zorbaca vaazlarla azarlıyor. Dinleyicilerinin iç görülerine kıyamıyor ve onları idrak etme sorunundan kurtararak, kendinden hoşnut bir saldırganlık göstermeyi yeğliyor. O'Reilly'nin kendine verdiği önemin haşmeti öyle katı bir inançla desteklenmiş ki ruhsuz bir şekilde sunulan desteksiz fikirler karmaşık çözümlemelere yeğlenmekte. Düşman kötüdür o halde öldürelim tavsiyesinden duyduğu gurur ile eleştirel bir analiz yapmaya çalışan herkesi kötü olan tarafa prim vermekle ve düşmanlarımızı avutmaya çalışmakla itham ediyor. Bir şovunda Taliban Bin Ladin'i teslim etmezse ne yapılabileceğine ilişkin bir plan ortaya attı:

> Eğer bunu yapmazlarsa, ABD Afgan alt yapısını- havaalanlarını, elektrik santrallerini, barajlarını ve yollarını- bombalayarak yerle bir etmelidir. [Afganistan] çok ilkel bir ülkedir. Ve onların varlıklarını sürdürme kabiliyetlerini yok etmek çok zor olmayacaktır. Hatırlayın, bir ülke sahip olduğu hükümetten kesinkes sorumludur. Almanlar Hitlerden sorumludur. Afganlar Taliban'dan. Sivilleri hedef almamalıyız. Ancak onlar da eğer bu suçlu hükümete baş kaldırmazlarsa, açlıktan ölürler, nokta (Hart, 2001, s. 8).

O'Reilly aynı zamanda Irak'ın alt yapısına ilişkin olarak da "yok edilmelidir ve halk tekrar yoğun bir acıya tahammül etmeye zorlanmalıdır" dedi (Hart, 2001, s. 8). "Bırakın kum yesinler" haykırışıyla Libya'nın havaalanlarını yok etmeyi ve limanlarını bombalamayı önererek kendisini insancıl duyguların utancından da kurtarmıştır (Hart, 2001, s.8). Muhakeme edebilme yetisi önceden tahmin edilebilir olduğu kadar çocukça da. Yaptığı şey gözdağı siyasetinin gazetecilikteki eşdeğeridir. – ABD'ce uygulanan ambargolar sanki yeterince insanı öldürmemiş gibi - daha milyonlarca Iraklı çocuk ve sivilin ABD'nin ellerinde ölmesi için fiilen çağrıda bulunuyor. Ahlaksızca dillendirdiği şekilde alt yapının yok

edilmesi halinde milyonlarca sivilin öleceğini söylemeye gerek bile yok. Bu tür tavsiyeleri daha önce de duyduk. Taliban'ın kendi taraftarlarına verdiği tavsiyeyi şekillendiren aynı mantıktan geliyor. Bu faşizm mantığıdır. Yalnızca bu seferki milliyetçi küstahlığı ve O'Reilly ve onun gibilerinin ağzından kaçmış haklı kızgınlık ile tatlandırılmış ve damağa layık hale getirilmiş bizim faşizmimiz.

Bu yeni totaliterciliğin temel ideolojik araçlarından bir de FOX News'dur. Rupert Murdoch'un sahip olduğu Fox News özellikle sağcı erkek izleyicilere çekici gelmekte ve süratle geniş ve kendine bağlı bir seyirci kitlesi oluşturmaktadır. Siyasi öğretisi testesteron ve öfke ile şişirilmiştir ve uluslar üstü kapitalizm ve ABD militarizminin mantığını güçlendirmektedir. James Wolcott çok da uygun bir şekilde bu tayfayı "Viagra takım"ı olarak tanımlar:

> Görece olarak durgun oldukları 11 Eylül'ü takip eden birkaç haftada, Chris Matthews, Geraldo Rivera, ve Fox News'un Viagra takımı hava torbalarını doldurup Mussolini'nin balkonunda kalabalığı uyarmak için sıraya girdiler. Kara birliklerinin devreye girmesi konusunda ortalığı kızıştırıp yeterince ya da doğru yerleri bombalamadığımız hususunda şikâyet etmeden önce bu talk show programcıları ve onların aynı kafadaki misafirleri (pek çoğu emekli ordu mensubu olan bu kişiler şimdi yan çizgide durarak koçluk yapma şansını elde etmişlerdir) hava gücüne fazlaca güvenilmesiyle alay ettiler. Afganistan savaşındaki yavaş ilerlemeden bunalmış, duruma öfkelenen ve hiddetlenen bu adamlar bombalama kampanyasının onların öncülüğünde olacağını umarak ateşli söylemlerini arttırmışlardır. (2001, s.54)

Tekelleşmiş medya, sol-liberal haberlerin ya da yorumların duyulma olasılığını tamamen ortadan kaldırmıştır. Solcu üstatlar diye etiketlenen Sam Donaldson, Cokie Roberts, George Stephanopoulos, Bill Press, Michael Kinsley, Bob Beckel, Margaret Carlson, Al Hunter, Mark Shields, David Broder, Juan Williams ve Susan Estrich gibiler, Limbaugh, Buckley, Novak, McLaughlin, Buchanan, Robertson, Liddy ve North gibi sağcıları dengeleme girişimi olarak Amerikan halkının önünde resmi geçit yapıyorlar. Gerçekte ise bunlar sözde solcular ya da olsalar olsalar

merkezdeki kişiler ve çoğunlukla da sağ eğilimliler. Böylece iletişim araçlarında sol düşünceyi görmeyen ve duymayan ABD halkı tekelleşmiş kapitalist seçkine hizmet eden fikir ve uygulamalarla yoğruluyorlar. Sağcı üstatlarca çok sözü edilen liberal medya efsanesi sadece bir yalandır (Extra!Temmuz/Ağustos, 1998).

Alabama'da yayınevleri 40.000 biyoloji kitabına öğrencilere evrimin sorgulamaları gereken tartışmalı bir kuram olduğunu hatırlatan uyarı etiketleri yapıştırırken ve Başkan Bush televizyonlarda sosyal hizmet sağlamak adına inanca dayalı programlar (kendisi bu programları "şefkat orduları" diye adlandırmaktadır) ve dini yardım derneklerini hükümet ödeneklerinden milyarlarca doları alır hale getirecek olan vergi indirimi ve diğer avantajlar için bastırırken ve Hıristiyan talk-showcular İsa adına terörizme karşı yürütülen savaşın kutsandığı göz yaşartıcı vaazlara kapılmaya eğilimliyken, ABD'nin örtülü bir teokrasi ile idare edildiğini fark ediyoruz. Sözüm ona hür olan bu dünyanın lideri Iraklıların toplu imhasını mazur gösterme çabası içinde "özgürlük", "demokrasi", ve "Tanrı" dedikçe, uygarlığın sonuna geldiğimizi anlıyoruz.

Lynne V. Cheney tarafında kurulmuş olan Amerikan Mütevelli ve Mezunlar Konseyi (American Council of Trustees and Alumni) pek çok üniversite hocasının 11 Eylül saldırılarına ilişkin görüşlerini kınayan bir rapor yayımladı. "Uygarlığı Savunmak: Nasıl üniversitelerimiz Amerika'ya yardım etmiyor ve bu konuda ne yapılabilir" adını taşıyan bu rapor, profesörlerin uygarlığı savunmayı reddettiklerini ve uygarlık karşıtlarını ahlaki görecelilik söylemleri ile rahatlatmada inatçı bir isteklilik gösterdiklerini ve ABD savaş çabalarına karşı durduklarını gösteren 117 olayı belgelemektedir. Diğer bir ifadeyle, bazı hocalar Bush'un terörizme açtığı savaşı eleştirme küstahlığını göstermişlerdir. Raporda kınanan yorumlar şunları içermektedir: "savaşın içinden gelen insanlar Usame bin Ladin'den hoşlanıyorlar ve daha çok savaş onun gibi daha pek çok insan yaratacak"; "bu intihar pilotları umutsuz, kızgın ve yoksulların arasından gelmiştir"; ve "dünyada canavarların yaratılmasına yardım etmede oynadığımız rolü kabul etmeliyiz, daha fazla masum insan incinmeden bu canavarları kontrol altına alacak yollar bulmalıyız ve dünyada oynadığımız rolü tekrar tanımlamalıyız". Bu ifadeler Oberline'de okuyan birinci sınıf

öğrencisi, Rusya eski ABD büyük elçisi ve şuanda Yale'de görev yapan Strobe Talbot ve Mahatma Gandhi'nin torunu Arun Gandhi tarafından North Carolina Üniversitesi Chapel Hill'de yapılan bir konuşmada kullanıldı (Bkz. Scigliano, 2001). Amerikan Mütevelli ve Mezunlar Konseyi, Pensilvanya eyaletinde görevli bir adli subaya, bir öğretim üyesine teröristlere karşı yürütülen askeri harekatı destekleyen web sayfasının "duyarsız hatta belki de tehditkar" olduğunu söylediği için yazılı olarak saldırdılar. Sözü edilen öğretim üyesi Ayn Rand Enstitüsünden Leonard Peikoff tarafından yazılmış bir başyazıdan alıntılar yaptı ve bu başyazıyı destekledi: "Şimdi eşsiz ordumuzu, her ne kadar ateş hattında olan pek çok masum insana ölüm ve acı getirecek olsa da bunu dikkate almaksızın, İran ve Afganistan hükümetlerinin her bir parçasını yok etmek için kullanmalıyız" (Scigliano, 2001,s.16).

Terörizmin nasıl ve kimler tarafından onaylandığına ve kınandığına şahit olmak çarpıcı. 1990'da, baba George Bush, ABD'ye yasadışı şekilde giriş yapmaktan 2 yıl hapse mahkum olmuş kanlı katil Orlando Bosch'un ev hapsini sonlandırdı. Hükümet yetkilileri Bosch'un 73 kişinin ölümüne sebep olan Küba sivil havacılığa ait bir uçağın bombalanması eylemine karıştığına inanıyorlardı ve Adalet Bakanlığı onun ile 30 ayrı sabotaj eylemi arasında bağlantı bulmuştu. New York Times Bosch'u "kuzey yarıkürenin en kanlı teröristi" olarak adlandırıyordu. O zamanlar Cumhuriyetçi bir lider olan ve Miami'deki Kastro karşıtı Kübalılara yaranmak için çabalayan Bush'un oğlu Jeb'in Bosch'un salıverilmesi için lobi faaliyetleri yürüttüğünü biliyoruz (Bortfeld and Naureckas, 2001). ABD hükümeti "özgürlük" adına teröristleri barındırabildiği, tutukluların gördüğü işkenceyi haklı gösterebildiği, çoktan tükenmiş düşmana karşı misket bombası kullanabildiği ve uranyum kullanmama emri verebildiğinde, özgürlük kelimesi değerini yitirmiş oluyor.

Abu Garib ve diğer sorgu merkezlerinde tutulan esrilerin ABD tarafından kötü muameleye maruz bırakılmış olmasıyla beraber, Iraktan gelen çok daha korkunç işkence hikayeleri duyuyoruz. Esirlerin dövüldüğü, ileriye uzatılmış kolları ile litrelerce suyu tutmaya zorlandıkları, uyku, yemek ve sudan menedildikleri haberleri Abu Garip'te olan işkencenin bir iki münferit olaydan ibaret olduğu yalanını ele veriyor.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün Felluce yakınlarındaki Mercury adlı bir askeri üstte görevli bir yüzbaşı ve 2 çavuş ile yapılan röportajlara dayanan raporu, tutukluların askerler tarafından devamlı dövüldüğünü, askerlerin tutuklulara sorgulama esnasında bayılana dek kötü fiziksel muamele yapmaları konusunda emir aldıklarını, askerlerin bu tür davranışları bir tür "stres atma" ya da "spor" olarak gördüklerini ifade ettiklerini bildiriyor. Bir asker metal bir sopayı bir tutuklunun kemiklerini kırmak için kullanmış ("Army to Probe New Iraq Abuse Allegations," 2005).

Bush yönetimi, ölenleri fotoğraflamanın ölen kahraman askerlerimizin kutsallığını lekelediğini iddia ederek medyanın bayrağa sarılı tabutların uçaktan çıkarılmasının fotoğraflamasını yasaklarken, Amerikan askerleri ABD'deki bir pornografi web sitesine korkunç bir şekilde hırpalanmış ölü Iraklıların resimlerini yolluyorlar (Thompson, 2005). ABD askerlerinin Irak'tan kredi kartı kullanarak bu siteye erişim sağlayamadıklarını fark eden web sitesinin sahibi sitesinde yayımlayabileceği Irak'taki yaşamı belgeleyen resimler gönderen askerlere bedava üyelik olanağı sunmaya başladı. Gönderilen resimlerden pek çoğu çürümüş ve kurumuş cesetlerin kanlı fotoğraflarıydı. Bunların bazılarının kafası koparılmış, dersi yüzülmüş ve parçalanmıştı. Sırıtan ABD askerleri bu cesetlerin yanlarında gururla duruyor, durumdan zevk aldıkları belli gülüyor ve fotoğraflara "her Iraklının görünmesi gerektiği gibi" başlığını koyuyorlardı. Bu sırıtan askerler linç edilmiş Afro-Amerikalıların cesetleri başında neşe içinde poz veren 1930ların Güneyli beyazlarını hatırlatıyor. Askerler dünyanın en muhteşem demokrasisine mensup vatandaşların temsilcileri. Onlar, Irak'ı gaddar bir diktatörün zulmünden kurtaracak olan "kurtarıcılar", Irak'a demokrasi ve özgürlük getirmek için düzenlenmiş "insancıl" bir işgalin parçası. Bu aynı zamanda özgürlüğe saygı duymayan ulusları da bekleyen geleceğin bir habercisi/örneği. Başkan Bush özgürlüğü şöyle ifade ediyor:

> Amerika'nın yeni bir yüzyılda özgürlük davasını yürütmek için seçildiğine inanıyorum. Orta Doğu'da milyonlarca insanın özgürlükleri için yalvardığına inanıyorum. Şans tanındığında onların, insanoğlu tarafından şimdiye dek icat edilmiş en soylu yönetim biçimini kucaklayacaklarına inanıyorum. Tüm bunlara inanıyorum çünkü özgürlük Amerika'nın dünyaya bir armağanı

değil. Bu yüce Tanrı'nın dünyadaki her erkek ve kadına armağanıdır.

Bush tarafından papazvari bir tavırla ve zafer kazanmış bir eda ile "şimdiye dek icat edilmiş en soylu yönetim biçimi" olarak övülen kapitalist demokrasinin ürünleri ve dünyanın bildiği en büyük ölüm makinasının bir parçası olan bu askerler tüm dünya için ABD'nin sembolleri haline geldiler, oysa Amerikan aile değerlerinin tamamen zıt birer yansımaları onlar. Karanlık güçler tarafından baştan çıkarılmış Yüzbaşı Amerika'nın simgesel olarak vücut bulmuş şekli ve neoliberal kapitalizmin kuruluş çelişkisi üzerine inşa edilmiş bir toplumsal sözleşmenin evrensel temsilcileri onlar: Bu çelişki özel mülkiyetin önceliği ve birey ve "özel mülkiyet/birey" sistemlerinin demokrasinin ideallerini gerçekleştirmek için gereken koşulları sağlamada kullanılamayacağını belirten yasal imkânsızlık. Bunlar, Bush ve onun Hıristiyan Taliban yönetiminin son derece iki yüzlülükle ABD'de desteklediği ve uğrunda başkaldıran ülkeleri işgal edip oralardaki asileri kıyımdan geçirdiği idealler. Buna karşın, dış görünüşte, insan hakları ile "öteki"ni demokrasinin kutsal gazabının bir mükâfatı olarak gösterme arasında, normal demokrasi ile emperyalist işgalcinin siyasi talepleri arasında (Iraklılar hangi cüretle bizim demokrasi hediyemizi istemezler?), ya da seçilmiş ülkelere silah namlusu ile sokulmuş serbest pazar demokrasisi fikrinde bir çelişki yokmuş gibi duruyor. Halkın bu çelişkileri düşünmeleri engellenmeli ve hatta bu çelişkilerden haberdar olmamaları sağlanmalı. Bu, emperyalist demokrasinin ezilmişlerinin geri dönüşü, insan hayatının ve ölümün satılıp, satın alınabileceği demokrasinin görünmeyen yanıdır. Bu dünyayı "medenileştirmenin" fiyatı mıdır? Bu, "tarihin ölümü" tezi savunucularının davalarında mesafe kat ettiklerinin kanıtı mıdır?

Bu muhteşem demokrasinin kuruluşunu tartışırken, hem medya hem de tarih kitapları ABD birliklerinin Amerikan yerli kabilelerine yaptıkları soykırıma pek az ilgi gösteriyorlar. Filipinlerin sömürgeleştirilme tarihi de aynı şekilde pek az ilgi görmüştür ve hakkında pek yazılmamıştır. Filipinliler ABD hakimiyetine baş kaldırdıkları 1899'dan 1902'ye dek ABD ordusu binlercesini katletti (Bir ABD generali Filipinlileri öldürmek için yaş sınırını on yaşın üstündeki herkes olarak belirlemişti). Bunları

eleştirenlerden bazıları İkinci Dünya Savaşı esnasında Dresden, Robert McNamara tarafından planlanıp General Curtis LeMay tarafından uygulanan Tokyo ve altmış yedi Japon şehri ile Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atılmasını da içeren sivil hedeflerin bombalanması kararlarını kınıyorlar.

Soğuk savaş esnasında, birbirini takip eden ABD hükümetlerinin ortak meşguliyeti komünist gulyabanilere karşı savaşmaktı. Ancak en uçta yer alan sol eleştirmenler, komünizm hayaleti birleşik Devletler hükümetini vahşi ve çılgın McCarthyizm' e itip rahatsız etmeye başlamadan önce bile ABD'nin tüm Karayipler, Orta ve Güney Amerika'da yaygın terörist eylemleri destekleyen sağcı diktatörlükleri koruyup kolladığını ifade etmektedirler. Bu mazlum halklar baş kaldırdıklarında, genelde düzeni tekrar sağlamak için deniz kuvvetleri gönderildi. Eğer bu halklar ABD'nin stratejik ve tekelci çıkarları yerine kendilerinin insani ihtiyaçlarını gözeten bir lider seçmişlerse, o zaman bu hükümetler ABD'nin bakış açısına göre haklı olarak işlemez hale getirilebilir. Bu durumda zulmün yeni adı demokrasi oluyor. Böylece, hükümetler bu zulmü, evrensel insan hakları ve dünyanın tüm vatandaşlarının özgür olma hakları bayrağına sarılı bir şekilde dünyaya ihraç ettiklerinde, kamuoyunun gözüne daha hoş görünüyor. Sanki zulme uğrayanlar kapitalist seçkine çalışan birer emekçi olarak oynadıkları rolle barış yapmak ve rollerini daha şevkle oynamak zorundalar, sanki demokrasi yalnızca mutlu sömürenle mutsuz sömürülen arasında bir seçenek sunuyor.

Noam Chomsky, Howard Zinn ve diğerlerinin belirttiği gibi, 1980'lerde Nikaragua, El Slavador, ve Guatemala'da sivil halka karşı hükümet destekli Orta Amerikalı teröristlerce düzenlenen saldırılar (psikolojik terör şeklinde olduğu kadar planlanmış infazlar ve zorlama kaybolmalar) ABD dış politikasının gözü pek tarafıydı. Binaları ve ürünleri ortadan kaldıran yakıcı bir dünya politikasına ek olarak, Komünist gerillalara sempati besledikleri düşünülen binlerce köylü erkek, kadın çocuk ve yaşlı toplanarak imha edildi.

ABD hükümeti baskıcı hükümetlerle CIA'in örtülü operasyonları ile silah ve askeri istihbarat sağlayarak ve Orta Amerikalı subaylara Georgia'daki School of Americas'da işkence eğitimi vererek-,"stratejik"

anlamda, iş birliği yaptı – ve bunların hepsi Soğuk Savaş döneminde ve anti-Komünist hareket bağlamında yapıldı.

Yalnızca Guatemala'da 1966 ile 1990 yılları arasında iki yüz bin köylü öldürüldü. Diğer binlercesinin kol ve bacakları kesildi ya da başka bir şekilde sakat bırakıldılar. Ölüm timleri ya da hükümet tarafından silahlandırılmış ve askeri istihbarat sağlanmış paramiliter "sivil muhafızlar" köylüleri canlı canlı kazığa geçirdiler, bağırsaklarını deştiler işkence edip öldürdüler. (Kendilerini "ölüm makinası" olarak betimleyen) bu ayaklanma karşıtı güçler komünist bir darbe hazırlığında olduklarını iddia ettikleri Maya Kızılderililerine sistematik soykırım uyguladılar- "Sessiz soykırım" olarak bilinen uzun vadeli ırkçı ön yargı kanında yıkanmış bir tarihtir bu. ABD hükümetinin bu soykırıma hiç itirazda bulunmaması ve Guatemala ordusunu desteklemeye devam etmesi her ne kadar doğrudan karışmış olmasa bile çok ciddi bir seviyede onun da bu suça iştirak etmiş olduğunu akla getirmektedir.

Benzer şekilde ABD El Salvador ordusunu, en temel insan haklarını savunmaya çalışan sivil organizasyonlara karşı yürüttüğü yok etme ve soy kırım savaşında da desteklemiştir. Sonuçta on binlerce savunmasız sivil katledilmiştir.

Reagan Doktrini bahanesi ile komünizmin kendi kapı eşiğine -Meksika sınırına- kadar yayılmasını (domino şeklinde, Nikaraguali Sandinistalar ile başlayarak) önlemek için ABD'nin sivil çiftçi kooperatiflerine saldıran Nikaragua'daki Kontra isyancılarına destek vermesi, onu terörizmin suç ortağı yapmıştır. ABD, Uluslar arası Adalet Divanı'nın 1986 da ABD için verdiği "gücün yasal olmayan şekilde kullanımı" ve Nikaragua'ya yaptığı saldırılarda gayri meşru ekonomik savaş yöntemleri kullanımı konusundaki mahkûmiyet kararı karşısında savunmada kalarak, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin tüm ulusları uluslar arası hukuka uymaya davet eden önergesini veto etti. ABD Reagan Doktrinini uygulamaya ve uluslar arası hukuku hiçe saymaya kararlıydı.

Şimdi ise Ulusal Haberalma'nın über-yöneticisi olarak John Negroponte var. Rolü, Orta Amerika'nın kirli savaşları esnasında 1981 ile 1985 yılları arasında ABD'nin Honduras büyük elçisi iken Kontralar olarak bilinen

devrim karşıtı ölüm timinin Sandinista Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne karşı yürüttüğü gayrimeşru savaşta parasal desteği ve askeri eğitimi düzenlemekle başlayan Negroponte bir diplomat. Negroponte Honduras'tayken, CIA tarafından eğitilip desteklenen ve insan hakları ihlallerinin artmasına, işkencelere ve Hondurasli diktatör General Gustavo Alvarez Martinez'i eleştiren solcuların kaybolmalarına varan gizli bir askeri haber alma biriminin, Tabur 316'nın korkunç suçlarını görmezden geldi. Negroponte'yi eleştirenler şimdi ABD'nin teröre karşı yürüttüğü savaşta yargısız infazlar yapabileceği hususunda endişeliler.

Başkan Bush şimdiye kadar önceki başkanların yapmadığı bir tarzda Tanrı, özgürlük ve kapitalizmi faklı ve tehlikeli şekillerde birbiriyle ilintilendiriyor. Evanjelist Hıristiyanlık ile tekelci kapitalizminin evliliğinin ürettiği saygı ile parçalanmış ve emperyalist ahmakların kendilerini üstün gören basiretsizliği yüzünden dünya siyasetine atılmış olan ABD demokratik değerlerinin diktatörlüğüne tanıklık etmekteyiz.

Marksist toplumsal kuramın siyaset çöp kutusuna atılmaya mahkum gibi göründüğü bu zamanda, bizim ulusal ve uluslar arası geleceğimizi biçimleyen güç ve ilişkileri anlamaya her zamandakinden daha fazla ihtiyacımız var. Eleştirel/devrimci pedagojinin 11 Eylül benzeri olayların olma olasılığının olmadığı bir küresel toplum yaratımına yardım edebileceği inancına sıkı sıkıya bağlıyım. Pek çok özgürlük aşığı ABD vatandaşı gibi şiddet, terör, yoksunluk ve yabancılaşma tarafından lekelenmemiş bir dünya özlemi içindeyim. Böylesi bir dünyayı meydana getirecek gayretlere önem veriyorum. Bu yüzden eleştirel pedagojiye bağlıyım.

Eleştirel pedagoji bir anlayış ve eylem siyaseti; günlük yaşamı daha büyük jeo-politik bağlama oturtmaya çalışan bir bilme hareketi. Hedefi, bölgesel müşterek sorumluluğu güçlendirme ve uluslar arası çalışan dayanışmasını oluşturmak. Böylesi bir anlayış, "solcuların" düşmanın "iş birlikçileri" olduğu, vatansever olmadıkları, siyaseten doğruluk pankartı altında ülkesini satan olumsuz düşünceliler gurubu oldukları yönündeki klişeleri bir kenara bırakmayı gerektiriyor. Böylesi bir anlayış, sağcıların kötü adamlar feministlerin ise radikal olduğu yönündeki imajları terk etmeyi gerektiriyor, benzer şekilde solcuların kendileriyle hem fikir

olmayanları aynı kalıba oturtma eğilimlerinden vazgeçmelerini gerektirmekte. Toplumsal ve siyasi çelişkileri hatta -ve belki de özellikle- ABD'nin temel sosyal politika ve uygulamalarını irdeleme cesaretini de gerektirmektedir. Bu solcuların, muhaliflerin siyasi görüşleri konusunda daha dikkatli olmaları ve hem muhafazakâr hem de liberallerce ortaya konan argümanları daha can kulağıyla dinlemeleri anlamına gelmektedir. Öğrencilerin çeşitli görüşleri analiz etme ve ortaya konan argümanların çapına göre yargılara varmaları gerekmektedir.

Bu korkutucu küresel senaryo karşısında, eğitimcilerin şu soruları sormaları önem arz ediyor: Kapitalizme karşı, yaşanabilir sosyalist bir alternatif mevcut mu? Ücretli emeğin, canlı emeğin ölü emek tarafından ele geçirilmediği, artı değerin ve ona eşlik eden sömürünün olmadığı bir dünya nasıl bir dünya olur? Ekonomik kaynakların yeniden paylaşımı konusunda hep savaşmış birisi olmama karşın, onları sarmalayan süreçleri yeterince sorgulamadım. Kapitalist ideologların Marks'ın mezarı üzerinde dans edip kapitalizmi uygarlığın kurtarıcısı ilan ettikleri şu günlerde, eğitim ile sermayenin küreselleşmesi arasındaki ilişkiyi eleştirel bir bakış açısı ile irdelemek hiç bu kadar gerekli olmamıştı. Küresel kapitalizm gelişmekte olan ülkelerdeki proleterleri açlık ile kötü beslenme arasında ya da kendi emek güçlerini satma ile kapitalist sermayedarlara karşı gelme arasında bir seçim yapmaya zorlamasına rağmen, ABD'de de solcu eğitimciler geri çekilmeyi ya da sermayenin şahin bakışlı koruyucularının tepkisini almaksızın tüketici kültürüne hücum edebilecekleri post modern kurama sığınmayı seçti. Ya da sermayenin saltanatına gerçek bir karşı duruş sergilemeden Yeni Sağ'ın politikalarına kusur bulabilecekleri içi boşaltılmış bir bilgi sosyolojisine sığındılar.

Harpers Magazine deki bir makalede, benim en beğendiğim liberal yazarlardan Lewis Lapham, İtalyan göstergebilimci ve romancı Umberto Eco tarafından ortaya konan "faşist düşüncenin nitelikleri"ni özetlemiş:

Gerçek bir kez yalnızca bir kez ortaya çıkar.

Tanımı gereği parlamenter demokrasi çürüktür çünkü insanların düşüncelerini değil yüce liderin düşüncelerini temsil eder.

Doktrin aklı yener, ve bilim hep zanlıdır.

Eleştirel düşünce, kültüre ihanet eden ve geleneksel değerleri yıkan yozlaşmış aydınların yetki alanıdır.

Ulusal kimlik, ulusun düşmanları tarafından tespit edilir.

Tartışmak ihanetle eş değerdir.

Hep savaş halinde olan devlet, yönetimi korku araçları ile sağlar.

Vatandaşlar eyleme geçmezler; devlet adı verilen büyük operada yardımcı "insan" rolünü oynarlar.

Lapham, günümüz ABD'sinin bu "faşist özellikleri" yansıttığına ikna olmuş durumda. Diyor ki, " Hiroşima'ya atom bombası atılmasının üstünden altmış yıl geçti ve Amerika'nın "Muhteşem Neslinin" kalp ve aklını kazananın demokrasi değil faşizm olduğunu biliyoruz" (2005, s. 7-8). Amerika, sonuçta, Bush-yönetimi ile tanıklık ettiğimiz neo-muhafazakar yapılanmaya karşı organize olmuş bir muhalefetten yoksun. Amerikan siyasetinde ortaya doğru bir hareketlenme söz konusu. Bunun sonucunda günümüzde liberal olarak adlandırılan birinin politik fikirleri ile on yıl öncesinin muhafazakâr fikirleri arasında farkı görebilmek çok zor. Üniversitelerde Sol'dan arta kalan şey ise bir çeşit moda olan döneklik. Lapham' ın ifade ettiği gibi:

> Amerikan muhalefet ekolü, meçhul dergilerin sayfalarında, Ortabatı'daki üniversitelerin yarı yarıya boşalmış toplantı salonlarında sadece kendisi ile konuşuyor. Kürsüdeki ya da plaj havlusunun üstündeki yazardan, en son kitabının ismine samimi bir övgü çelengi asmamış akademinin diğer üyelerine en ağır hakaretleri yönelteceğine emin olabilirsiniz. (2005, s.9)

Ülkenin geleceği pek iyi görünmüyor ve Lapham'ın öngörülerindeki tedirginlik, şu anın siyasi fikirlerinden kaynaklanıyor:

> Eco'nun faşist emirler listesini bizim başarı kaydımız ile karşılaştırarak yeni milenyumda yeni projeye ne kadar iyi başladığımızı görebiliriz. – evanjelik Hıristiyanlar tarafından kucaklanan ve Anayasa'nın katı yapıları ile somutlaşan kesin ve ebedi gerçek fikri; bilmediğimiz Araplar tarafından tanımlanan ulusal kimliğimiz; "akıllı tasarım" iradesiyle lağvedilen Darwin'in

> evrim kuramı; devamlı bir savaş halinde olan bir devlet ve cömert ve günlük dozlarla korku ilacını zerk eden bir hükümet; halinden memnun halkın çok az hatta hiçbir itirazda bulunmadığı çalınmış iki başkanlık seçimi; bundan sonraki elli yıllık bir süreçte Beyaz Sarayı liberal-fikirli bir başkanın istenmeyen ziyaretinden korunmak için çıkarlar uğruna oynanmış ulusal seçim bölgeleri; ikonlaştırma sanatına adanmış ve şirket patronlarının imajlarını parlatan bir haber medyası. (2005, s. 9)

Eleştirel pedagoji alanının kurumsal olarak basitleştirilip ehlileştirildiği gerçeği biraz tedirginlik verici olmakla beraber tamamıyla anlaşılabilir bir durum. Eleştirel pedagoji, pek çok adımla Paulo Freire ve diğerlerinin eserlerinden doğan ilk versiyonunun burjuvalaştırılmış bir başka şekline indirgenmiştir. Eleştirel pedagoji ile sağcı eğitimin bir hayli ihtilaflı olan alanı, son günlerde tarafları karşılıklı yıpratan bir tartışma, kişisel saldırılar ve sözde köktenciliğe sahne olmuştur. Eleştirel pedagogların birbirlerine saldırırken takındıkları düşmanlık, bugünlerde kendi alan ve akademik statülerini korumak için bir araya gelme ihtirasıyla gölgede kalmaktadır. Solcu eğitimciler tanınmış uzmanların bile yalnızca romantik bir retorik olarak kınadığı sınıf mücadelesi çağrısının yer aldığı gençlere yönelik yaratılmış nefret dolu eserlerden Sağ kanat ile "anlaşma" çağrısına dek her şeyi sergilediler.

Son zamanlarda postmodern kuram (genellikle işçi sendikası solculuğu kisvesinde) kültürel devrimlerini başlatacakları gözde bir alan halini aldı. Buradaki devrim daha çok metinsel, yani edebi kurallara ve diğer etkisiz yetki şekillerine karşı yürütülen bir savaşa indirgenmiş bir devrim. Öte yandan gerçek dünyada emek harcayanların tek başına bırakıldığı bir devrim bu. Willi Thompson'ın gözlemlediği gibi "postmodern duruma Solun yanıtı, eğer yanıt denebilirse, gerçekle çok da ilgisi olmayan sıkı bir analiz şekline, daha çok Doğu bloğunun çökmesi, çevre felaketi ve gerçek ya da hayal Marksizm'in ister bir analiz yöntemi isterse bir eylem rehberi olarak görülsün itibarsızlaşması ile güçlenmiş bir duruşa gerileme eğilimi olmuştur" (1997, s.218).

Neden 1980 ve 90'larda Doğu Avrupa'da devlet komünizminin bitişi ABD medyasmda sözde batı demokrasilerindeki kapitalizm krizinden daha

fazla ilgi çekmiştir? Kısmen buna yanıt şudur: Batı aydınlanma ideolojilerinin çökmesinden. Carl Boggs halk söylemini politiksizleştirmeyi Aydınlanma geleneğine bağlı modern siyasi ideolojilerin çökmesine bağlıyor. Diyor ki:

> Ulus-devlet ve 20.yüzyıl rejimlerinin başarısızlıklarına ya da çelişkilerine bağlı olan bu gibi ideolojiler, meşrulaştıran güçlerini ve kitle hareketliliğine ilham verme kapasitelerini kaybettiler. Günün toplumsal gerçeklerine ilişkin tek tük içgörülü analizler ya da geleceğe ilişkin zorlama görüşler ortaya koyuyorlar. Küreselleşme bireyselliğe, demokratik katılım ve endüstriyel gelişim ile ilerlemeye yaptığı vurgu ile klasik liberalizmi; ulus-devlete olan düşkünlüğü ile milliyetçiliği; kaynakların tekrar paylaşımına yönelik çok temel programları hayata geçiremiyor olması ve çevre ile ilgili endişelere yanıt verememesi ile sosyalizmi ve yönetim modeline olan düşkünlüğü ve dünya pazarının hücumlarına dayanma becerisi gösterememesi ile komünizmi yıkıyor. Küresel tekel seçkinlerinin çoklarına hizmet eden genişleyen bir neoliberal fikir birliği ile çökertilmiş bu ideolojiler, üretim- tüketim, sınıf - güç ilişkileri, emek- popüler kültür sistemlerindeki muazzam değişimi tam olarak anlayamıyorlar. Ne de siyasi olarak ilham verecek her hangi bir öneride bulunabiliyorlar- birkaç yıldır Dünya Ticaret Örgütü'ne karşı yürütülen kampanyaya ilişkin tartışmalarda neredeyse yoklar, ya da çağdaş toplumsal hareketlerin söylemleri içinde. (2001, s307)

Boggs'un bu akıllıca yaptığı değerlendirmesinin yalnızca kısmen doğru olduğu kanaatindeyim. Marksist çözümleme yapan, küreselleşme olgusunu dikkatli bir şekilde çözümleyen, donanımlı pek çok ekol söz konusu. Radikal eleştiri ekolünü dikkate almaksızın komünizmi savunmak, ideolojik ve siyasi bir takım kalıcı sonuçlar doğurmuştur. Ancak, komünizmim uygulanması imkansız olduğu için başarısız olmadığını, ana ilke ve uygulamalarına acımasızca ihanet edildiği için başarısız olduğunu fark etmek önem taşımaktadır. Aptalca bir kolektivizmi savunduğu ve politik ideoloji ve organizasyonun bir sembolü olduğu için komünist ülkeler Batı'da alaya alınırken, Batılı medyanın genel olarak gözden kaçırdığı nokta bireylerin emek-güçlerine, canlı sermayenin

maddeleştirilmiş kaplarına indergendiği, tüm nüfusun karın insanların üstünde olduğu düşüncesinden hareketle tüketici vatandaşlar olarak tekrar oluşturulduğu, kapitalizminden doğan kollektivizmin daha indirgemeci, kaba ve evcilleştirilmiş şekli olduğudur. Ancak, Boggs sol ideolojilerin bugünün anti-kapitalist haçlı askerlerince yazılmış olduğunu iddiasında haklı. Ocak 2001 de Colin Powell "diğer sistemlerin işlemediğini" ilan ettiğinde (Akt. Boggs, 2001, s. 313), bir çeşit unutkanlığa yakalanarak bu sistemlerin işlemediğini çünkü ABD'nin bu sistemlerin işlemesine izin vermediğini söylemedi.; "tüm dünyaya Amerikan değerler sistemini göstereceğiz" diyerek böbürlenirken, bu değerler sisteminin insanlık tarihindeki en güçlü askeri yapı ile desteklendiğine değinmekten özenli bir şekilde kaçındı. Powell'ın "Amerikan değerler sistemi"nin Sermaye'nin Kar Tanrısı önünde diz çökmeyi reddedenlere sunacağı pek az şey var.

Radikal eğitimciler üstünde azalmakta olan Marx'ın kuramsal gücünden olumsuz olarak etkilenen günümüz sol söylemin destekçileri var olan ekonomik düzeni değiştirmeye davet etmekten biraz daha fazlasını yapıyor ve dolayısıyla istemeyerek mazlumu ve zulüm edeni aynı varlık seviyesine oturtuyor. Sol eğitimcilerin, tüm dünyada kapitalizm yüzünden kötüleşmekte olan ekonomik şartlara ve yükselen sağ ideolojilerin şu anda politik başarılar ile kutsanıyor olmasına karşın, hareket yeteneği olmayan kurumların içine hapsolmadıklarının farkına varmaları önemlidir. Alt edilebilir ve dönüştürülebilirler. Ancak, kullanılan taktikler ne Bolşeviklerin cesur Kış Sarayı kuşatmasında kullandıkları taktikler ne de tamamıyla akla dayanan taktikler olacaktır. Marks'ın ifade ettiği gibi, fikirler onları almaya hazır kitlelerin elinde tarihin üstünde güçlü bir etkiye sahip olabilir.

Sol eğitim kuramının postmodern kuram üstünden yeniden sunulması basit bir stratejidir. En iyi ihtimalle, sola daha anti-burjuva, anti-kapitalist politikalar için zamanı kazandıracaktır. Sermayeyi güçsüzleştirmek, etkisiz hale getirmek o kadar kolay değildir. Basit oyunlarla sermaye alt edilemez. Gereken şey, kapitalizmi tamamıyla saf dışı bırakacak bir strateji geliştirmektir. Sorun, eğitim dünyasında yer alan post-yapısalcı ve post-modern kuramcıların, kapitalizm ve emperyalizmi hep var olan bir tehlike olarak ifade etmiş olmalarıdır. Bunu terminoloji, söz dizimi ile diğer bir

söylemle dil ile denemeler yaparken gerçekleştirmişlerdir.

Barbara Foley, CIA'de istihdam artarken, akademi dünyasında daha farklı gelişmeleri deneyimlediğimizi ifade ediyor: Diğer bir ifade ile, düzen bozucu hocalar ve post-yapısalcı kuramcılar da aynı zamanda artmakta. Bu kuramcılara göre, "farklı anlamlardaki tahribat her yerde pusuda bekliyor" (2001, s.201) ve "her metinsel çalılığın altında tahribat bulmaya yönelik bir eğilim" söz konusu (2001, s. 206). Bu hocalar, karşıt uygulamaları her makul kinayede, benzetmede ve üslup ile ilgili söz sanatında görüyorlar. Kapitalizm ve emperyalizm güya burjuva ideolojisine doğrultulmuş şık bir döneklik ve yıkıcı bir eşkıyalık yoluyla alt edilebilir. Foley "eğer yalnızca dışlanmış metinlerin yerleşik düzeni bozmadığı, öte yandan düzen taraftarı metinlerin de onaylıyor göründükleri geleneksel ve muhafazakâr ideolojileri bozdukları doğruysa, o zaman burjuva ideolojisi –en azından edebi metinlerin içine sokulduğunda- gerçek anlamda bir tehdit olmuyor" diyor (2001, s. 206). Metinsel tahribatın önemli olmadığını tartışmıyorum. Pedagojik ve müfredat uygulamalarının, neo-liberal zorbalığa karşı daha geniş bir anti-tekelci, anti-küreselleşmeci program ve doğrudan-hareket siyaseti çerçevesinde bir çeşit sınıf siyaseti olarak ele alınması gerektiğini açıklamaya çalışıyorum.

Demokrasi ve sosyal adalet düşmanı kapitalizmin, gerici siyaset ile olan bağlantısını örtbas edebilme yeteneği günümüzde daha önce hiç olmadığı kadar büyük. Bertell Ollman şu ifadelerinde önemli bir noktayı vurguluyor:

> Kapitalizm, gerçek ilişkilerini, görünürdeki olayların altında meydana gelmekte olan süreçleri, sınıf mücadelesini ve eşitlikçi bir düzenin kurulabilmesi için gereken potansiyelini sakladığı sürece, gerçek durumu açığa çıkarmak için Markisizm'e ihtiyaç vardır. Ve kapitalistler ve onların "aydın taşeronları" "Karl Marks'ı gömmenin vakti geldi" diyorlar. Mitoloji de Casus da, mağarasında neler olup bittiğini insanların bilmesini istemiyordu. (2001,s.162)

Ellen Meiksins Wood küresel ekonomik ilişkiler içinde kendi deyimi ile "yeni bir tür emperyalizm" tespit etti. Bu terimi "(Dünya Bankası ve IMF

gibi uluslar arası kapitalist kurumların yardımı ile) üçüncü dünyadaki çiftçileri kendi kendine yeten ziraat uygulamalarını küresel pazar için ürün yetiştirme uygulamaları uğruna terk etmeye zorlayan pazar koşullarının yayılmasını" ifade etmek için kullanıyor (199, s.118). Elbette, Wood' un da ifade ettiği gibi, işçiler üretim araçlarına sahip olsalar bile bu pazar aniden ortadan kalkmaz. Tam tersine, Wood' un ileri sürdüğü gibi:

> Pazar bir ekonomik "disiplin" ya da "düzenleyici" olarak kurulduğunda, ekonomik aktörler kendi varoluşları için gereken şartları korumak için pazara bağımlı hale geldiklerinde, bireysel ya da topluca üretim araçlarına sahip işçiler bile pazar'ın dayattıklarına uymaya yani yarışmaya ve sermaye birikimi yapmaya zorunlu hale geleceklerdir. "Yarışmacı olmayan" kurumları ve işçilerin çöküp kendi kendilerini yok etmelerine seyirci kalacaklardır... Pazar koşullarının ekonomiyi düzenlemeye başladığı ve sosyal düzeni yönetmeye başladığı her yerde sömürüden kaçış yoktur. Diğer bir deyişle, "pazar sosyalizm" bir yana, gerçek anlamda "sosyal" ya da demokratik pazar diye bir şey bile olamaz." (1999, s.119)

Warren Montag gibi, pazar sosyalizminin doktrinleri "Hayek'in başına ve Rawls' un kalbine sahip bir yaratığı" temsil ediyor (2001, s.198). **Pek çok ilerici eğitimci** günümüzde fakir ve güçsüzleri savunuyor. Günümüz toplumsal düzeninden en fazla dışlanmış olanların –los olividados- zengin ve güçlü kültürlere sahip olduklarını ve müfredatın bu güçlü yönleri ortaya çıkarmak için fakirlerin kültürleri üzerine inşa edilmesi gerektiği fikrini savunuyorlar. Şüphesiz bu yanıtın bir parçası. Fakirlerin toplumsal yaşamlarının zenginliğinin hakkını vermek onların içinde bulundukları kötü ekonomik durumu görmezden gelmek için bir mazeret olmamalı. Aynı zamanda, kapitalizmin işçilerin mücadelelerini nasıl durdurduğunu ve onları araçsallaştırıp egemen kültürün yapılandırılmış hiyerarşisiyle bütünleştirdiğinin altını çizerken bile, bu büyük kitlelerin yaratıcılığını ve demokratik içgüdülerini küçümsüyoruz. Önümüzde duran mücadeleyi "koordine" etmek için sıkı bir yönetim ile yönetilen bir gurup aydının oluşturacağı bir partiden medet umanlara, işçilerin kendi kendilerini organize edebilecek güçlü potansiyellerini hatırlatırım.

Bu satırlar, böyle öncü bir partinin üstleneceği rolün çağdışı ya da yanlış olduğunu ifade etmiyor. Özellikle de günümüz uyurgezerliği düşünüldüğünde. Mesele önümüzde duran bu mücadelede böyle bir parti rol oynayacaksa, bu rol fakirlerin otonomilerine ve özgür iradelerine saygı gösteren bir rol olmalıdır. Lütfen bunu kendi haline bırakalım mesajı olarak algılamayın. Daha ziyade bu, çalışan-sınıfın mücadelesini tekrar canlandırmak ve anti-kapitalist mücadelede işçilerin gerçek aktörler olduğunu tekrar beyan etmek için bir girişimdir. Sovyetlerin ve Alman ve Macar işçi konseylerinin kurulmasında bu gibi mücadelelerin başarılı etkilerine tanık olduk. Bu noktada önemli olan yalnızca ölü emeğin (sermayenin) canlı emeği (işçilerin emek gücü) biçimlendirmediğini hatırlamaktır. Emeğin, canlı emekten ayrılıp gelişerek sermayeyi etkisiz hale getirme yeteneğine sahip devrimci bir özne haline geldiği anlarımız vardır (Bkz. Cleaver, 2000).

Okullarda Yaşam'ın bu beşinci baskısında benim işim, ABD politikasını tekrar Reaganize etme ve ülkeyi garnizon devlete dönüştürme çabalarıyla beraber ekonomiye ve eğitime ilişkin şartların hem öğretmenler hem de öğrenciler için nasıl kötüleştiğini gösterecek en son istatistikleri sağlamak değil. İstatistiki kanıtlar, aymazlığa karşı hafifi bir panzehir. Özellikle de egemen kültürün iki yüzlü nöbetçilerinin kendi argümanlarını haklı çıkarmak için gerçekleri ve istatistikleri diledikleri gibi kullandıkları düşünülürse. Benim çabalarım, kapitalizmin umut dolu aldatıcı söylemine karşı sınıfa yönelik mütevazı bir karşı duruşu harekete geçirmeye, kapitalist toplumun, yüce görüntüsünün altındaki çatlak ve yarıkları araştırmaya ve aynı zamanda onun çürüyen temellerine kavramsal dinamikler koymaya yöneliktir. Aynı zamanda sol sosyal bilim geleneğinden ayrıştırılmış özet şeklinde eleştirel analiz dilini de sunmaktır. Raya Dunayevskaya'nın (2002) ifade ettiği gibi, felsefe genel olarak tarihin nesnel akışı içinde gizli kalmış olanları görünür hale getirmektir düşüncesi dikkate alınırsa, *Okullarda Yaşam* eğitime bir giriş yaklaşımı şeklinde – esasen söylem bağlamında felsefi boyutta- tasarlanmıştır. Bir şekilde bunu, gerçeği kapitalist toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırılması ile mümkün olabilecek demokratik toplumsal yaşamın, daha özgür bırakılmış hayaline boyun eğmeye zorlamaya çalışmak olarak tarif edebilirsiniz. Ancak,

gerçek uzun ve kanlı bir mücadele olmadan boyun eğmez.

Devrimci felsefe emek-yoğundur ve gelişmesi yıllar alır. Bu, hiçbir garantisi olmayan planlı ve yaşam boyu süren bir yolculuktur. Bu seyahate başladığımda, Marks ile beraber soyutlamaların toplumsal yaşamın somutluğunu güçlü bir şekilde anlamaya yardımcı olabileceğine inanarak soyut düşüncenin âlemine daldım. Diyalektik düşünce sayesinde kişi, günlük yaşamın çelişkilerini (yani, kapitalist demokrasilerde neden çok zulüm olduğunu, neden ırksal, sınıfsal ve cinsiyete ait hiyerarşik bir düzen olduğunu, neden özgürlüğün genellikle emperyalizmi ve savaşı haklı çıkarmak için kullanılan içi boşaltılmış bir terim haline geldiğini) en iyi şekilde anlayabiliyor.

Toplumsal hayatın "makro" sosyo-ekonomik alanı ile sınıfların çalkantılı ortamında bulunan mikrososyal ilişkiler arasında kendileri için bağlantı kurmak eğitimcilerin sorumluluğu olduğuna hep inandım hala inanıyorum. Eleştirel eğitimciler kendi deneyimlerini paylaşabilirler ve bu deneyimleri ve başaklarınınkini –öğrencilerin deneyimleri de dahil olmak üzere- analiz etmede kullanılacak kuramsal bir çerçeve ortaya koyma konusunda ellerinden geleni yapabilirler. Daha önemlisi, eleştirel eğitimciler Marksist kuramın geniş kelime dağarcığındaki bilimsel kavramları tanıtıp bunların öğrenim durumlarının analizi için nasıl kullanılabileceği konusunda yönlendirme yapabilirler. Bu tür kavramlarla çalışırken öğrencilerin sermaye ve emek arasındaki düşmanlığı ne küçümsemelerini ne de fazla parlatmalarını önlemek önemlidir.

Salvadorlu şair Roque Dalton'un ifade ettiği gibi yalnızca kelimeler bizi biçimlendirmiyor. Marks da bizzat, bize bizim neden olmadığımız şartların bizi biçimlendirdiğini hatırlatır. Bizler uzlaştırma sistemlerinin ürünleriyiz. Sermaye olarak bilinen toplumsal ilişkinin yarattığı diyalektik çelişkilerin olduğu kadar kültürel temsillerin, sosyal formların ve kurumsal ilişkilerin de ürünleriyiz. Tüm bunlar bizim insani gelişimimiz için gerekli olan nesnel olasılık şartlarına katkıda bulunurlar. Eleştirel pedagoji tüm bu seviyelerde, ilişkileri batılı kapitalistlerin niyetleri tarafından işgal edilmemiş; hayalleri, arzuları ve ihtiyaçları sermayenin ayakta kalması uğruna sınırlanmamış; erek duyguları gereklilik üzerine kurulmamış ve öznellikleri insan olma kimliğinin metalaşma yoluyla değer yaratma

kimliğine indirgenmesine dayanan sosyal üretimin ilişkileri tarafından biçimlenmemiş, özgürce bir araya gelmiş insanların gelişebilme koşullarını yaratmak için çalışmaktadır.

Dünyanın her yerinde milyonlarca mağdur insan sermaye birikimi olarak bilinen yasalarla yönetilen sömürü sürecine, "ilerleme" adı verilen eşitliksiz gelişmenin tahribatlarına ve "küreselleşme" kisvesine bürünmüş emperyalist uygulamalara şahit oluyorlar. Sömürü anormal bir sapma değil bilakis kapitalist demokrasinin ayrılmaz ve kalıcı bir şeklidir. Kapitalizm insanlığın, ferdiyetin ve özgürlüğün mutlak reddidir. Dolayısıyla, tahakküm mantığının sınırını temsil eder. Ancak, bu mutlak sınır karşıtına dönüştürülmelidir, yani (Hegel ve Marks'ın ışığında) Dunayevskaya'nın ifade ettiği gibi reddin reddine. Dunayevskaya buna, devrimci bilinci mümkün kılacak ortamı ve özgürlüğün devrimci hümanizmin bir şekli olarak kabul edilmesinin temelini oluşturan mutlak red der. Marks'ın İnsan Kavramı kitabının ünlü yazarı Erich Fromm, devrimci hümanizmi Marks'ın felsefesinin merkezine yerleştirir: "Marks'ın amacı insanın zihinsel özgürleşmesi, ekonomik sınırlamaların zincirlerinden kurtulması, insan olma özelliklerinin ona tekrar iade olunması, insanın diğer insanlar ve doğa ile olan birlik ve uyumunu bulma yetkinliğine ulaşmasıdır" (2000, s.3).

Ancak günümüzde pek çok eğitim kurumunda suya sabuna dokunmayan popüler kültür dersleri, eleştirel kuramın sulandırılmış versiyonları ya da post-modern kuramın "hafif" versiyonlarından başka dersler sunmamaktadır. Bana göre, post-modern kuramın daha muhafazakâr versiyonları, dünya kapitalist sömürüsünün daha iyi hazmetmesini sağlayacak ve muhalefeti yalnızca tarz ve zevk meselesi bağlamına indirgemeye yetecek mide sıvıları üretmektedir.

Benim eğitim üzerine Marksist çizgide daha olgun radikal düşüncelerimle ilgilenenler muhtemelen *Che Guevara, Paulo Freire, and the Pedagogy for Revolution (2000), Teaching Against Global Capitalism and the New* Imperialism (Ramin Farahmandpur ile) (2005), ve Capitalists and Conquerors (2005) gibi daha yeni tarihli kitaplarımı okumak isteyeceklerdir. Çalışmalarımdaki Marksist yaklaşımdan hayal kırıklığı duyanlar ise şüphesiz bu kitabı sömestrin sonunda üniversite kitapçısına

geri satmaya çalışacaktır.

Che Guevara ve Paulo Freire üzerine olan kitabımı yazmayı bitirdiğimde, toplumsal adalet mücadelesinde yol arkadaşım olan bir dostum –kendisi tanınan radikal bir öğretim üyesidir- bana Marksist tavrımın okuyucu kitlemin azalmasına yol açacağı söyledi. Ancak, benim Che/Freire kitabım daha az Marksist olan diğer kitaplarımdan çok daha fazla ve daha coşkulu kitlelerce okunmaya devam ediyor. Bu, bana göre, belki de günümüz Kuzey Amerika gençliğinde yeni alevlenen bir toplumsal bilincin yansımasını işaret ediyor. Bu bilinç, özellikle de Seattle, Quebec City ve Cenova'daki Dünya Ticaret Örgütü aleyhinde yapılan protesto gösterilerinde önemli ölçüde açığa vurulmuştur. Bu arada beyin uyuşturan televizyon arkadaşları ile mutlu mutlu boşa konuşan genç insanlar bulunmuyor artık da demiyorum. Ancak, diyalektik çelişkiler ve kapitalizmin iç ilişkilerinin genç insanlarca artık daha keskin ve daha az kabul edilebilir bulunduğuna hiç olmadığım kadar inanıyorum. Bu genç insanlar, kapitalizmin kendi emperyalist taleplerine karşı duran bir muhalefete tahammül edemediğini biliyorlar.

Marksist dil ister istemez eğitim biliminin çöp tenekesine atılmış olsa bile, Marks'ın fikirleri ve toplumu sömürü düzeninden kurtarmaya ilişkin duyduğu inanç hala taze. Marksist söylem bu cesur genç protestocuların bazılarının siyasi görüşünü ifade ettiği dil olmasına rağmen, Kuzey Amerika'da kabul görmesini engelleyen Soğuk Savaş propagandasından arındırıldığında, Marksist analizin artan sayıda genç toplumcu eylemci tarafından kullanılması olasılığı var. Bunun analitik potansiyeli tam olarak fark edildiğinde, pek çok genç tarafından kullanılmaya başlanabilir. O gençler ki tekellere ve gelişmekte olan ülkelerin karlarını sömüren onların özel ordularına karşı gösteri düzenliyorlar. Onlar ki örneğin, mülkiyet haklarını ihlal etmekle suçladıkları uluslar arası tekeller tarafından mahkemeye verilen yerli çiftçilerin var olduğu Meksika, Selva Lacandona'da yer alan Chiapas yağmur ormanlarındaki Montes Azules Biyosfer Rezervinin genetik zenginliğini yağmalayan uluslar arası biyotek tekellerini lanetliyorlar. Onlar ki Nijerya'daki Abacha rejiminin terör saltanatını finansal olarak destekleyen ve uluslar arası üne sahip yazar ve çevreci aktivist Ken Saro-Wiwa'nın ve onun sekiz Ogoni yurttaşının Kasım

1995' de asılmasına neden olan Shell (İngiliz-Hollanda devi) gibi petrol şirketlerinin zorbalıklarına karşı koyuyorlar. Onlar ki ileri kapitalist ulusların saldırı köpeği olan NATO'nun pek çok askeri müdahalesine karşı çıkıyorlar.

Genç insanlardan kastım, aynı zamanda Demokrat ve Cumhuriyetçilerin şarlatanlıklarından bıkmış olanlar. Daha yakın bir tarihte, 12 Aralık 2000'de bu gençler oybirliği ile alınan kararla Yargıtay, George W. Bush ve Cumhuriyetçi Parti'nin çıkarlarının bir müttefiki olduğunda ve daha sonra utanmadan oy verme "temel hakkı"nı korumak için bunu yaptıklarını söyleyerek bu hareketi savunduklarında müthiş öfkelendiler (Bugliosi, 2001; Bkz. Kellner, 2001). Yargıtay, riyakarca kanun hükümlerinde herkesin eşit olarak yararlanması hükmüne kucak açmasına rağmen, Amerikan halkından seçimi fiilen çalmıştır.

Genç insanlar televizyon programlarında Bill Clinton'ın zinalarını ya da George W. Bush'un geçmişinde kalan alkol ve iddiaya göre kokain kullanımını tartışmaktan bir şey kazanmazlar. Eleştirel vatandaşlar olarak tartışacak ve görüşecek daha önemli meseleler var: Clinton'ın NAFTA serbest ticaret girişimi ve bunun gelişmekte olan ülkelerdeki fakirler üstündeki etkileri ve Bush'un büyük sermayedarlar ile olan işbirliği gibi. George W. Bush'un ölüm emrini vermeden önce "lütfen beni öldürmeyin!" diyerek Karla Fay Tucker'ın sözlerini alaycı bir şekilde taklit etmesi haberini skandala aç medyadan öğrenmekten daha önemlisi Bush'un dış (özellikle son terörist saldırıların ve küresel ekonomiyi askerileştirme çabalarının ışığında) ve (bazılarının her şeyi tersine çevirdiğini ifade ettiği sivil haklar, kadın hakları, emek şartları ve çevre gibi) iç politikalarının eleştirel analizini yapmaktır.

Ne var ki popüler medya ancak isteksizce Bush'u (ya da görevdeki diğer bir başkanı) temel siyasi hamleleri bağlamında eleştirmekte ve sol bakış açısıyla bunlara analizler ortaya koymaktadırlar. Terörist saldırılardan önce medya Bush'un temel kapitalist ilkelerini sorgulamak yerine onun kişisel yaşamı hakkında dedikodu yapmayı tercih etmiştir. Bu noktada şunu da tarihsel bir not olarak ifade etmek gerekirse George W. Bush'un büyükbabası, Prescott Bush, Brown Brothers Harimon'un ortak yöneticisi olarak 1934'den 1940'a dek Adolf Hitler'in Nazi Rejimi'ne ekonomik destek

veren ana tedarikçilerinden olmuştur. Öte yandan, başka ABD şirketleriyle beraber IBM'in de Nazi savaş makinesinin Alman yan kuruluşlarında işleyişine devam etmesinde önemli rol oynadığı gerçeği siyasi açıdan ABD kapitalizminin tarihini anlamamıza çok daha önemli bir katkıda bulunur. IBM Nazilere, yine kendisi tarafından üretilen ve hizmete sokulan ve Yahudilerin kıyımında kullanılan makineleri tasniflemede ve saymada yardımcı olan milyarlarca delikli kart tedarik etmiştir (Black, 2001). Bunlara ek olarak, Ford ve General Motors Alman yan kuruluşları, Hitler'in askeri güçleri için binlerce tank ve kamyon üretirken köle işçi kullanmıştır. Bu, elbette, tekil olarak, sermayenin mantığını göstermektedir. Bu sermayenin işleyiş şeklidir. Günümüzde böylesi bir mantık nadiren ABD suç ortaklığı bağlamında tarihsel olarak araştırılmakta ya da egemen medyada ele alınmaktadır.

Günümüz genç eylemcilerine baktığımda, özgürlüğün anlamını tekrar düşünen cesur ve gözü ileride bireyler görüyorum. Bu yeni Amerika'nın umut habercileri, kapitalist ekonomide özgürlüğün gerçekte yalnızca sahte bir terim olduğunu far etmekteler. İnsanlar iş bulamıyorlarsa ya da kendilerine önerilen imkansız ölçülerde talepkar işleri reddediyorlarsa, açlık çekme özgürlüğüne sahipler. Bu genç insanlar kapitalist düzende parasız peynirin yalnızca fare kapanında olduğunu anladılar. Ollman bu düşünceyi yakalamış gibi görünüyor:

> Açlık çekmek, donmak, cahil kalmak için yalnız bırakılma özgürlüğü gerçekte özgürlük olamaz. Özgürlük, özgürlük adına yapılan fedakarlıklara değebilmesi için,, insanlara ne istiyorlarsa yapabilecekleri gerçek yaşam koşullarının yanı sıra hiç kimsenin onları bu eylemlerinden alıkoyamayacağı gerçeğini de içermelidir. Ancak kelimedeki sahteliği de, bu kandırmacadan kimlerin kazançlı çıktığını ve bizleri bunca zamandır nasıl aptal yerine koyduklarını bilerek unutmayalım. (2001, s. 57)

Diğer bir ifadeyle, fakirler maddi olarak karşılayamadıkları malları satın alma özgürlüğüne sahip değiller. Ollman, "İşçiler emek güçlerini, onu istemeyen ya da bu emek güce yalnızca ücretin yarısına sahip olmaya çalışan işverenlere insanca bir paraya satmayı seçebilirler mi? Bu seçim meselesine odaklanma yerine bizim dikkatimizi çekmesi gerek şey

insanların seçimlerini yaptıkları ve neyin seçilebileceğini dikte eden şartlardaki eşitsizliktir" (2001, s.62).

Günümüzde işçi olarak kendilerinin kullanılmasını isteyen milyonlarca potansiyel işçi söz konusu. Şirketlere yakarıyorlar: "Lütfen bizi kullanın!" Ne var ki kapitalizm ihtiyacı olmadığı için, alaycı bir şekilde onları reddediyor. Onlar sermayenin, rütbeleri "kullanılmaya bile değer olmayan" a indirgenmiş yedek gücünü oluşturuyorlar. Pek çok iyi niyetli ve ilerici eğitimci hala kaynak ve gelir dağılımı bağlamında toplumsal adalet mücadelesi hakkında konuşuyorlar. Bu duruş, sınıfsız bir toplum mücadelesini hareket noktası olarak almıyor ve dolayısıyla eleştiri odağı haline gelen o kapitalist toplumsal ilişkileri yaratıyor. Buna ek olarak sosyal sınıf, kişinin üretim ilişkilerinde ve emeğin toplumsal paylaşımında nerede durduğu olarak algılanacağına genelde kültürel deneyimler, varsayımlar ve tutumlar olarak ifadesini buluyor. Sosyal sınıfın kültürel sermayeye ya da "paylaşılan zenginlik"e indirgenmesi orada bir yerlerde şefkatli, iyi kalpli bir kapitalistin olduğu fikrini perçinliyor.

Anti-kapitalist mücadele, devrimci bir hareket ya da ilke adına yalnızca temel sınıf düşmanlığını arttırmayan bir toplum yaratmak için gereken başlangıçları oluşturmaya yetmez. İhtiyaç duyulan şey, elbette, basit bir kapitalizm karşıtlığının ve bu karşıtlığın bireylerde neden olduğu baskının ötesinde bir mücadeledir; kol ve fikir emeği ayrılığını ve hiyerarşik toplumsal ilişkileri aşan bağımsız fikir emeği için devrimci yeni başlangıçları yaratan bir mücadeledir. Bu, üretim açısından, kalıcı bir devrimin parçası olan kadın ile erkeğin ve çeşitli etnik gruplar arasındaki insan ilişkilerinde bir değişimi gerektirir (Hudis, 2001). 100 milyon insanın işsiz olduğu bir dünyada sevgisizlik ve öfke söz konusu olacaktır. Eğer çalışan sınıfın yaşam şartları iyileşmiyorsa ABD'de bağımsız seçimlerin olması bir önem taşır mı?

İlerlemeci eğitimcilerle bir başka sorun da büyükşehir merkezlerinde yaşayanların, bu meseleler hakkında konuşmaya çalışmaları üzerine şiddetle ihtar edilmeleri üzerine doğmaktadır. Açıkça görülmektedir ki, kişi bir "başkası"nı temsil etmeye çalışmamalıdır. Marks genellikle proletarya için ve onların adına dünyayı temsil etmeye çalışmasından dolayı eleştirilir. Her hangi bir toplumsal ilişki ya da olayda son sözü

söyleyen olma pozisyonunda kendini görmenin yanlış olduğu kanaatini taşırken, aynı zamanda bunu dünyayı tekrar inşa etmeye çalışan bir halk olarak onu temsil etmeye kalkışmamamız için bir uyarı olarak alıyorum. Bana göre bu, bizim kendimizi nasıl temsil edebileceğimiz sorusunu geçersiz kılıyor. Görünen o ki esas mesele sermayeye karşı aktif ve kolektif bir ittifak yaratma amacıyla bizim başkalarını temsil etmemizi hem serbest bırakan hem de kısıtlayan toplumsal ve kültürel ilişkileri çözümlemekte yatıyor.

Genel olarak geniş halk kitleleri, özelde ise eğitimciler tarafında anlaşılması gereken nokta, sermayenin, ordunun, ticaretin ve enerjinin küreselleşmesi bağlamında çıkarlar öylesine birbirinin içine girmiş durumda ki neredeyse tamamen birbirlerinden ayrılamaz duruma gelmişlerdir. Bush yönetiminin son vakası olan Kolombiya Planı'nı düşünün. Uluslar arası Para Fonu (IMF) ve Dünya Ticaret Örgütü kamu sektörü bütçesini kesip hükümet tarafından işletilen şirketlerin satılması için Kolombiya hükümetini baskı altına almıştır. Bu ise toplu işten çıkarmalar ve sağlık hizmetleri ile emeklilik hizmetlerinde kesintilere yol açmıştır. Arttırılan para (daha doğrusu fakirden çalınan para) hükümetin yabancı bankalara olan borçlarını ödemek için kullanılmaktadır ki bu da ülkeyi yabancı yatırımcılar için bir cazibe merkezi haline getirecektir. Bush yönetiminin Kolombiya'ya olan milyar dolarlık yardımı (dünyada ABD'nin askeri yardım yaptığı üçüncü büyük ülke) görünürde kokain üretimini önlemek için verilmiştir ancak para, -Bush yönetiminin de bildiği üzere- sağcı paramiliter guruplar tarafından sendika liderlerini öldürme girişimlerinde kullanılıyor.

Son birkaç yılda yaklaşık iki yüz sendika lideri öldürüldü. Elbette ABD yardımı, bu ülkedeki kömürün daha ucuza çıkarılması ve ABD'ye daha ucuza satılması için yalnızca bir "kılıf". (Kömürün, ABD'deki elektrik santrallerinde daha yaygın kullanılması desteklenmektedir ve Bush'un kömürün en fazla tüketildiği Cheney'in de en fazla üretildiği eyaletlerden geliyor olmalarının yalnızca bir tesadüf mü olduğunu merak ediyorum.) Kolombiya kömür madenlerinin sahipleri Birmingham, Alabama'da bulunan Drummond Co., Inc. gibi çokuluslu ABD şirketleridir.

Hem komünist rejimlerin hem de kapitalist demokrasilerin tarihlerinin

ifade edilemez boyutta korkunçluklarla dolu olduğu, dünya tarihini bilen kişilerin dikkatinden kaçmaz. Bana göre, bu mesele etiketleri komünist olan eski rejimleri (pek çoğu, aslında, devlet kapitalizminin son derece bürokratize olmuş şekilleriydi) savunmak değil ancak okuyucuda dünyayı, günümüzde neredeyse her yerde farklı şekillerde karşımıza çıkan kapitalist sömürüyü değiştirip dönüştürmeye yönelik bir sorumluluk hissi yaratmaktır. Topyekûn bir toplumsal devrime olan böylesi bir sorumluluk, yalnızca paylaşılmış deneyimler ya da duygusallık temelinde yükselmez. Küresel kapitalizmin ve onun dünya tarihinde nelere sebep olduğunun bilimsel bir çözümlemesini de gerektirir. Pek çoğunuz için, böylesi bir dönüşüm olasılığına ilişkin inanç, kapitalizmin baskı ve sömürüyü ortadan kaldıracak ve toplumsal adaleti sağlayacak toplumsal bir ilişkiye dönüşüp dönüşemeyeceği sorusunda yatıyor. Her ne kadar sosyalizme geçişin kapitalizmin çelişkileri içinde görülebildiği kesinlikle doğruysa da kendi adıma ben, böylesi bir toplumun, kapitalizmin toplumsal mantık ve ilişkileri ile yaratılamayacağını düşünüyorum. Manning Marable'ın aşağıda zencilerin mücadelesi hakkında ifade ettiklerinin ben dünyadaki tüm mazlum halklar için geçerli olduğu kanaatindeyim.

> Bir gurup olarak zencilerin, uzun özgürlük mücadelelerinin tarihsel amaçlarına kapitalist ekonomi içinde hiçbir zaman ulaşamayacağına inanıyorum. Kapitalizm, yıllar içinde çeşitli toplumsal formlara ve tiplere dönüşebilme yeteneğini göstermiştir, ancak özellikle sermaye birikimi ve emeğin sömürüsüne dayalı baskıcı özelliği aynı kalmıştır. Son tahlilde, kapitalist ABD, ahlaki itirazlarla kendini düzeltmeye ikna edilemez. Asıl değişim, daha çok tabandan gelen ve çalışan sınıf ve ezilmiş azınlık guruplarından beslenen kitlesel demokratik bir direniş hareketini gerektirmektedir. (2000, xxxviii)

Bu noktada, yarı kapitalist yarı sosyalist, bir anlamda Marks ile piyasa arasında sosyal piyasa ya da piyasa sosyalizmi denen bir "üçüncü tip"in hayalini kuran ilerlemecilerin safça beklentilerini reddetmemiz gerekiyor. "Halkın kapitalizmi" düşü yanlıştır. Tabii bunu geri kalmışlıkla savaşan ve gelişmiş Batı'nın kültürel ekonomik düzenine katılmak için sabırsızlanan ülkelere anlatamazsınız. The Black Panther' ın son sayılarından birinde

küreselleşme tanımlanıyor:

> Selefleri gibi, [kökeninde Afrika köleliğinin olduğu] "kapitalist serbest ticaret" yani modern küreselleşme, yalnızca yeni süperpazarların arayışında olan ve dünyanın doğal kaynakları ile insanların emeğini sömüren ahlaksız bir güçtür. Bu yeni küresel olgunun [sözüm ona "globalizm" ya da "küreselleşme"] kökleri kapitalist ekonomik düzenin doğasına uzanmaktadır. Bu gerçek akıllı insanların, insan hayatının geleceği hususunda ciddi kaygı duymalarına neden olmaktadır. Unutmamamız gerekir ki, kapitalizmin kökenleri, öncelikle, dünyanın sözüm ona "geri kalmış" bölgelerindeki [özellikle de Asya ve Afrika'daki "Üçüncü Dünya"da ve Meksika, Orta ve Güney Amerika'daki] "yerli halkların "yok edilmesi"nde, ikinci olarak, Afrikalı Köle Ticareti ve [frank, pound, mark olarak ödenen] milyarlarca dolarlık bedava emeğin yani örgütlenmemiş işçi gücünün "çalınmasında" ve bu Üçüncü Dünya topraklarında bulunmuş altın, gümüş ve diğer değerli taşların sınırsız yağmalanışında yatmaktadır. Kapitalist ekonomik düzenin "ticaret ve finansın serbest dolaşımı"nın devam eden canlılığı ve faziletine inananlarca tapılmaya devam edilen Kar Tanrısına yüz milyonlarca teni beyaz olmayan insanın feda edilmiş olması tartışma götürmez tarihi bir gerçektir. (2000, s.24)

Bir zamanlar bir kurtuluş kaynağı ve demokrasinin sağlam temeli olarak görülen kapitalizm, pek çok krizi savuşturmayı başarmıştır. Rusya ekonomisinin çökmesi, "Asya Kaplanları"nın ekonomilerinin erimesi, Meksika ve Brezilya'daki iflaslar yüzünden milyonlarca insanın hayatı mahvoldu. Bunlar gibi, Türkiye ve Arjantin'de yaşanan diğer ekonomik felaketleri saymaya devam edebiliriz. Ne var ki, kapitalist sınıfın tüm bu felaketleri sıyrıksız atlattığından emin olabilirsiniz.

ABD'de, komünizm ve sosyalizme karşı medya propagandası son derece yaygın. Bu bağlamda, komünizm ve sosyalizminin temel fikirlerinin halkın hafızasına yer etme olasılığı pek fazla yok. 1960'da John Wayne'in The Alamo'da başrol alması ile oyun sahneye konmuş oldu. Wayne The Alamao' yu demokrasi (Teksaslılar) ile komünizm (Meksikalılar)

arasındaki bir savaş olarak sundu. Wayne'in kaleme aldığı filmin reklam kampanyası metninde "Amerika'yı Komünizmin tehdidi altında olan ülkelere pazarlamak... [ve] dünyanın tüm özgür insanlarına yeni bir azim ve inanç aşılamak" (akt. Floyd, 2001, s.109) isteğini ifade etmiştir. Komünizme karşı verilen savaş kazanılmıştır. Bu, NATO'nun bir- günümilyar-dolarlık savaş makinesinin zaman zaman Sovyetler Birliği ve Nikaragua'dan Irak ya da Yugoslavya'ya kadar "suçlu" milletlere karşı harekete geçirilmediği anlamına gelmemektedir. Serbest pazar kapitalizmine alternatif başka bir ekonomik yapı arayışına girecek kadar cesur, gelişmekte olan her hangi bir ülke için soykırım bir kaderdir (McMurtry, 2000).

Yanılmayın, sermayenin mantığı zararlı olduğu kadar aldatıcıdır da. Bazen, ancak, öylesine açık bir şekilde küstahlaşır ve kendini aklama gayretine girişir ki kamuoyunun gözü önünde marifetlerini sergiler. Ne var ki, tüm o yozlaşmışlığın kamuoyunun önüne serilmesi, kapitalizme karşı bir muhalefete neden olmamıştır. Tam tersine, kapitalizmin kaçınılmazlığının kabul edilişine sebep olmuştur. Gelin bir iki örneği ele alalım. Philip Moris, dünyadaki ikinci büyük yiyecek şirketi ve sigara üreticisi, yakın bir tarihte Çek Cumhuriyetinde, sermayenin cilalanmamış mantığının göstergesi bir rapor dağıttı. Rapor, 22.000 sigara tüketicisinin 1999'da erken ölerek Çek hükümetinin 30 milyon dolarını kurtardığını belirtmektedir. Kocamış bu Çek vatandaşlarının üretime katkı sağlamadıkları bu dönemlerinde erken ölmeleri sağlık giderleri, emekli aylıkları ve barınma gibi giderleri düşürmüştür (Holley, 2001). Rapor, sigara içmenin kamu maliyeti üzerindeki dolaylı olumlu etkisini desteklemek niyetiyle düzenlenmiştir. Rapor da sigara tüketimine bağlı tüm giderlerin kamu maliyeti üzerindeki etkisi göz önüne alındığında (yani, sigara ile ilgili tüm maliyet, tasarruf ve vergi gelirleri toplandığında), 1999 yılında 152 milyon dolarlık net olumlu bir katkıya neden olduğunu belgelemekteydi. Raporun alt metni sigara içmenin, devletin ekonomiyi sömüren yaşlı vatandaşlardan kurtulması için güvenilir bir yol olduğunu söylüyordu. Hangi devlet bürokrasisi böyle cazip bir formüle dayanabilir ki? Philip Moris'in üst düzey yöneticilerini şaşırtan bir şekilde, rapora dünya çapında itirazlar geldi. Ancak, ne yazık ki raporun mantığının

altında yatan sermayenin hâkimiyetine dair çok az şey söylendi.

Sermayenin mantığının nasıl çalıştığını gösteren bir başka örnek daha burada vermek isterim. ABD yaklaşık bir yüzyıllık sürede en büyük ekonomik genişlemesini başarmış olmasına rağmen, hastane hizmeti zenginler dışındaki herkes için azalmaya devam ediyor. Hastalar hastane koridorlarında konserve kutuları gibi yığılmış vaziyetteler. Ambulanslarla hastaneye getirilen insanlar acil servisten geri çevriliyor. Los Angeles Times'dan Peter Gosselin "tıp uzmanları şuan ki krizin arkasında yatan kilit gücün iş çevreleri ile hükümetin ülkenin büyük ve pahalı sağlık sistemini piyasa güçlerinin kontrol etmelerine izin verme gayreti olduğu konusunda genelde hem fikirler" (2001, A8). Sağlık sigortası şirketleri, acil servis muayene ücretlerini ödemeyi reddederek acil servislerin kullanımını önlerken, insan hayatı pazarın saçma istekleri ile baş başa bırakılıyor. Bu işle ilgili olan kişiler hastanelerin masraflarını azaltmak ve kaynaklarını daha kazançlı, idaresi kolay elektif cerrahi hastalarına ayırmak için yataklarını kapattıklarını iddia ederken, hastaneler sağlık sistemi endüstrisinin çarklarını döndüren temel sermaye işleyişine hitap etmede başarısız oluyor.

Bu, benim devamlı olarak yıllardan beri çalışmalarımda ifade etmeye çalıştığım bir nokta: ABD vatandaşları mistik bir pazarda sahte bir tanrıya satılmıştır. Tıbbi hizmetlere gitmesi gereken para CEOları ve şirketlerini daha zengin, (CEOlar özel hastane giderlerini karşılayabilirler) çalışan sınıfı ise ezen uluslar arası pazarlarda dolaşmaya başlamıştır. Paranın fakirden alınıp zengine verildiğini ifade ettiğimde söylemeye çalıştığım şey de tam bu. Ancak, Marks Sermayenin birinci cildinde emek-sermaye ilişkisinin, canlı emeğin (insanlar) soyut emeği (artı değerin çıkarımı) kapsaması üzerine kurulu olduğunu öngörmüştür.

Kapitalizm ve kapitalist demokrasinin çelişkili mantığını gözler önüne seren bir örneğe daha bakalım. Kapitalist demokrasi genelde dini özgürlüğü savunur. Hükümet liderleri, örneğin, güçlü bir fiziksel sağlık için bir tür qigong egzersizleri yapan ve Çin'deki Komünist rejime karşı duran mistik bir gurup olan Falun Gong'un Çin hükümeti tarafından bastırıldığı haberlerini iletmektedirler. Martta, Cumhuriyetçi Senatör Jesse Helms her yıl düzenlenen Heritage Vakfı "Uluslararası Dini Özgürlük

Ödülü"nü Falun Gong'un kurucusu Li Hongzhi'ye vermiştir (Workers Vanguard, 2001). İlk bakışta bu Helms'in alışık olduğumuz hareketleri ile çelişir gibi görünmektedir. Helms' i, North Carolina Üniversitesi'ni "Zenci ve Komünistlerin Üniversitesi" olarak tanımlamış; zenci yurttaşlık hakları eylemcilerini "Komünist ve cinsi sapık" olarak nitelemiş; "Zenciler arasındaki suç oranı ve sorumsuzluk yüzleşilmesi gereken bir yaşam gerçeğidir" cümlesini sarf etmiş; homoseksüelliği "yozlaşmışlık" ve homoseksüelleri "zayıf, ahlaki yönden zavallılar" olarak betimlemiş; AIDS araştırma fonuna karşı çıkmış biri olarak biliyoruz.

Helms ve Heritage Vakfı'nın muhafazakar Hıristiyan inanç ve uygulamalarını savunduğu ve Li'nin uçabildiğini, tilki ve gelinciklerin insan ruhunu ele geçirdiklerini ve 2 milyar yıllık eski bir uygarlığın Falun Gong'u uyguladıklarını ve nükleer reaktör inşa ettiklerini ve yine Li'nin müritlerinin karınlarına "qi" enerjisini çeken ve kötü karmayı uzaklaştıran Dharma tekerini telekinetik olarak yerleştirdiğini iddia ettiğini göz önüne aldığımızda, Helms gibi biri tarafından Li'nin yüceltilmesi biraz garip gelebilir. Ancak, bu gurubun tıpkı aşırı sağ Hıristiyan görüşünde olanlar gibi, ırklar arası evliliği yozlaşmışlık olarak gördüğü, homoseksüelliği kınadığı, evrim kuramına saldırdığı, cinsel özgürlüğe ve kadın haklarına karşı olduğu düşünüldüğünde Helms ve Heritage Vakfı'nın Falun Gong'u desteklemesi daha anlamlı hale gelmektedir.

Ünlü vaiz Jerry Falwell de feminizmi, homoseksüelliği, ve evrim kuramını lanetlemektedir. Aslında, Falwell bir televizyon programında New York ve Washington'da gerçekleşen saldırılara feministlerin, homoseksüellerin, American Civil Liberties Sendikasının ve Amerika'yı laikleştirmeye çalışan People for the American Way'in neden olduğunu ve Tanrı'nın gazabını çektiğini belirtmiştir. Flawell'in yorumları militan İslamcı köktendinci retorik ile haklı olarak kıyaslanmış ve bu kıyas sonuçta onu Taliban gibi grupların ideolojik ikizi haline getirmiştir.

ABD'nin siyasi, kültürel ve ekonomik hayatına aktif bir katılım sağlayan iyi, dürüst, vicdanlı vatandaşlar çoğunlukla iyi niyetli olmakla beraber istemeden kapitalizm hakkında sorgulanmamış kabullerle ve onun özgürlük ve demokrasiyle olan ilişkisini düşünmeksizin ideolojik alanlarda faaliyet göstermek suretiyle statükoyu desteklemektedirler. Eleştirel

olmayan bir tavır ile aynı burjuva söylem alanına dahil olarak ve günlük yaşamın ortak sembol ve ritüellerine katılarak, onları koruyan bu ideolojik -ve sabıkalı- kabuktan kurtulamıyorlar. Amerikan bayrağının ve vatansever söylemlerin altında dar ideolojik alanlarda faaliyet gösteriyorlar.

Post-modern avant-garde tarafından zapt edilmiş bazı fikirlerde de benzer bir süreç yaşanıyor. Bu gurubun karı-kültür eleştirisi, kapitalist sistemi bir bütün olarak nadiren sorgulayan, dokunaklı liberal bir politika tarafından desteklenen aristokrat bir ırkçılığı gizlemektedir. Gerçekte, mülkiyet-ilintili atomistik bireyciliğe yaptıkları retorik vurgu, liberal burjuva humanizmanın ana ögelerini kuvvetlendirmektedir. Maalesef, böyle bir duruş, hala hazırda var olan üretim ilişkilerine aşırı derecede bağlı kalmakta devam ediyor. Şovenist milliyetçilik ile toplumsal hiyerarşi mekanizmalarının en kötü ögelerini daha da şişiriyor. Post modern eleştirinin bazı versiyonları, sistemi kökten değiştirmek yerine karıştırmaya kararlı sonradan görme akademiklerin burjuva adet ve değerlerini benimsemesi (enbourgeoisement) ile değişmiş bir tür entelektüel alicenaplıkla hareket etmekte. Burada ifade etmeye çalıştığım nokta Ollman'ın devrimci bir dalgaya dönüşebilecek reform ile bunu engelleyebilecek reform arasında yaptığı ayrımda açık bir şekilde ortaya konmuştur. Bu ayrım bağlamında Ollman'dan uzun bir alıntı yapmanın uygun olduğunu düşünüyorum.

> Gerçek reformlar, toplumun gerçek sorunlarına dokunmaz ve sınıflar arası ilişkileri olduğu gibi bırakırken, insanların hayatlarını olumlu anlamda değiştiren (bu yüzden de her zaman yapılmaya değer) değişimleri içerir. Her reformun sınıf mücadelesi üstünde önemli ancak çelişkili etkileri söz konusudur. Reformlar, egemen sınıfın uysallığını ve bu sınıfın sıradan insanların iyiliğine ilişkin duydukları sözüm ona endişelerini gözler önüne sererken, pek çok insanın nazarında sistemi daha meşru ve dolayısıyla daha kabul edilebilir bir şekle büründürür. Öte yandan, reform için verilen mücadele başarılı olduğunda – egemen sınıf nadiren reformları kendi inisiyatifleri sonucunda gerçekleştirir- ezilmiş insanların kendilerine güven duymalarını

> sağlayıp onları bu mücadelelerini güçlendirecek organizasyonel ve diğer meseleler ile baş başa bırakır. Hangi etkinin daha baskın olduğuna bağlı olarak, sözü edilen reform devrimci bir yükselişi önlemeye ya da onun önemli bir kısmını oluşturmaya yardımcı olabilir. (2001, s. 166)

Tüm bu anlatılanlar, muhafazakârların, medyanın liberal ideoloji tarafından tehlikeli bir biçimde ele geçirildiği hususundaki protestolarına rağmen, ABD basınının nasıl yüzsüzce sağa kaydığını düşündüğünüzde sizi şaşkınlığa düşürmemeli. Kendilerini "sol" olarak tanımlayan televizyon programcılarının genelde ılımlı bir "sağ" siyasi ideolojiyle hareket ettikleri görülmektedir. Bu, gerçek anlamda muhalefet etmekten yoksun bir tutum anlamına geliyor. Sonuç olarak, Marksist çözümleme – özellikle eğitim gibi gerçekten muhafazakâr bir alanda- delice bir aşırışlık olarak görülmektedir. Hala neden sırala-ve-dosyala tipi öğretmenin sınıf analizi yapmadığını ve özellikle de sağcı televizyon programcılarının etkisine daha açık olduklarını merak ediyor musunuz? Çoğu ortalama ABD vatandaşı, kaypak pro-kapitalist politikacının (bu arada başka bir tür politikacı var mı ki günümüzde?) sunduğu şekilde dünyayı görmektedir. Sorun, ülkenin büyük kısmına sirayet etmiş statüko siyasetine karşı çok az sayıda güvenilir alternatifin olmasıdır (Kincheloe, 1998).

István Mészáros (2001) kapitalizmin işlevsel emek dağılımının yatay olduğunu ve bu dağılım toplumsal olarak geçerli bir evrenselliğe katkıda bulunduğu için – üretim güçlerinin evrensel gelişimi ve özgür bireylerin tüm yeti ve potansiyelleri uyumu ile- potansiyel olarak özgürleştirici olduğunu ileri sürmüştür. Ne var ki, canlı emeğin ölü emek tarafından sömürülmesini ve sermayenin üretim artışının artı değer birikimi ilkesince ele geçirilmeye maruz kalmasına neden olan sermayenin "üretim ufkunu" ve "yönetim yapısını" oluşturan, kapitalizmin dikey boyutları ve emeğin hiyerarşik dağılımıdır. Bu, emeğin hiyerarşik açıdan sermayeye boyun eğmesi ile sonuçlanır. Diğer bir ifade ile bu durum, sermaye içinde bazılarının periyodik, konjonktürel olduğuna inandığı kalıcı yapısal bir krizi yaratır. Marksistler, güçlenmesine karşın, bu sistemin içine kurt düşürme, virüs bulaştırma ve sosyalist muhalefetin çeşitli stratejilerine açma olasılığını yitirmediğinin bilincindeler.

Devrimci eleştirel eğitimciler, neo-liberal ideolojinin eğitime uygulanış şekliyle, post yapısalcı-post modern yaklaşımlar tarafından desteklendiğini ileri sürmekteler. Bu yaklaşımlardan pek çoğu kapitalist devletin temelinde yatan sermaye hâkimiyeti ve toplumsal üretim ilişkilerini sorgulamayı reddetmektedir. Neo-liberalizm ("eldivenlerini çıkarmış kapitalizm" ya da "zenginler için sosyalizm") toplumun bir şirket tarafından hâkimiyet altına alınması anlamına gelir, devlet eliyle uygulanan düzensiz pazarı destekler, pazar dışı güçleri ve pazar karşıtı politikaları baskı altında tutar, sosyal sübvansiyonları ortadan kaldırır, uluslar üstü şirketlere sınırsız imtiyazlar verir, neomerkantilist bir kamu siyasetini baş tacı eder, pazarı eğitim reformunun patronu tayin eder ve azınlıktaki bir gurubun karı için özel çıkarların toplumsal yaşamın büyük bir kısmını idare etmesine izin verir (örneğin, zenginlerden alınan vergilerin düşürülmesi, çevreci yasaların fesih edilmesi ve parasız eğitimin ve toplumsal refah programlarının rafa kaldırılması yoluyla). Bu gün karşı karşıya olduğumuz en tehlikeli politikalardan biri olduğu yadsınamaz.

Amacı hareketsizliği bertaraf edip piyasalardaki akışın istendiği şekilde devam etmesini sağlamak olan neo-liberal serbest pazar ekonomisi, fiyat serbestîsi, tüketici pazarlarına sınırsız erişim, işten çıkarma yoluyla küçülme, taşeronla çalışma, uluslar üstü şirketler arası rekabetin yoğunlaşması, ekonomik ve siyasi gücün merkezileşmesi ve son olarak, sınıf kutuplaşmasının artması gibi sorgulanabilir uygulamaları ve bunların sonuçlarını meşrulaştırmak suretiyle bir tür bağlayıcı tahkim gibi işlev görür.

Dave Hill ve Mike Cole'un (2001) ifade ettiği gibi, neo-liberalizm bir dizi pro-kapitalist önermeyi savunmaktadır: devlet, sağlık, sosyal, eğitim ve diğer devlet hizmetlerine (örneğin hapishane endüstrisi gibi) özel sektörü dahil ederek üretim araçlarının mülkiyetini özelleştirir; "esnek" ve kötü düzenlenmiş bir emek pazarı oluşturmak amacıyla emek-gücünü satar; devlet hizmetlerini görmek için şirket yönetim modelini benimser; ekonomik ihtiyaçların temel eğitim ilkelerini belirlemesine izin verir; sermayenin hükümranlığını sorgulayabilecek muhalif ve eleştirel düşünmenin öğretilmesine izin vermez; itaatkar, pro-kapitalist işçilerin yaratılmasını sağlayacak bir müfredat ve pedagojiyi destekler; ve eğitim

öğretimin egemen sınıfın yararlandığı ideolojik ve ekonomik üretimi gerçekleştirmesini sağlar. Elbette, iş dünyasının okullara ilişkin gündemi, artan kamu-özel ortaklıklarında, gelişen mali destekte, mentörlük programlarında ve müfredatın şirketleşmesinde izlenebilir. Tüm bunlar, ulusal standartların oluşturulmasını, düzenli ulusal sınavları, makbuz sistemlerini, yüksek başarı gösteren okullara finansal teşvikleri ve öğretimin "kalite kontrol"den geçmesini gerektirir. Okullar "verilen paranın karşılığını" ödemeleri için teşvik edilir. Ayrıca, girişimci iş dünyasından bir şeyler öğrenmeye çabalamaları zorunludur yoksa iflas etme riskini göze almış olurlar. Kısacası, neo-liberal eğitim politikası, eğitimin temelde ekonominin bir alt sektörü olduğu temel ilkesi üzerinden çalışır.

Kapitalizm ile eğitim arasındaki ilişkiyi ve sosyalizm mücadelesini anlamaya yönelik yaklaşımım, İngiliz Marksist eğitimci Glenn Rikowski ve diğerleri (Bkz. Cole, Hill, McLaren ve Rikowski, 2001, Raduntz, 1999; ve Allman, 2001) tarafından geliştirilen Marks'ın emek değer kuramı üzerine kuruludur. Marks'ın izinde Rikowski, emeğin kapitalist bir toplumda tüm değerlerin kaynağı olduğunu belirtmektedir. Sermaye kendi varlığı için artıdeğere -yani gereken emeğin üstünde ve ötesinde değere- ihtiyaç duyar. Artıdeğer, emek gücün değerince temsil edilenin üstünde ve ötesindedir. Diğer bir ifadeyle, bir işçi kendi yaşamını idame ettirmeyi mümkün kılan gerekli-zorunlu ürünün ötesinde çalıştığında, kapitalist için artıdeğer üretmektedir. Artıdeğer bizim emek-gücümüze ve emek kapasitemize (becerilerimize, bilgimize, fiziksel yetilerimize, çalışma becerilerimize ve sosyal becerilerimize) dayanır. Emek güç - bizim üretim kapasitemiz- kapitalist toplumda "beşeri sermaye" halini alır. Yalnızca birey içinde bir gerçekliğe sahiptir. Dolayısıyla, emek güç temel olarak insan gücüdür. İşçi, üretimin aktif öznesidir. Artıdeğerin yaratılmasında gereklidir. Canlı emek yoluyla sermayenin artıdeğer çoğaltımı için gerekli olan becerileri, yeniliği ve işbirliğini sağlar. Böylece, doğası gereği emek güç emekçiden ayrı var olamaz.

Emek güç, Rikowski'nin (2000, 2001a, 2001b) tanımladığı şekliyle, sermayenin sosyal evreninde toplumsal enerjinin ezelden beri var olan "hücre"sidir. Emek güç, kullanım değeri, bir değer kaynağına

dönüştürülebilme olasılığına sahip özel bir tür maldır. Bezersiz bir şekilde, emek güç olarak kendi toplumsal varlığını sürdürmesi için gerekenden daha fazla değer –yani artıdeğer- üretme kapasitesine sahip özel canlı mal olarak değeri meydana getirir. Diğer bir söylemle, emek güç, kendi devamlılığını sağlayacak miktardan daha fazla emek-zaman sarf ettiği için artıdeğer mümkündür. Artıdeğer, söz konusu toplum için normal olan şartlar altında her hangi bir kullanım değeri üretmek için toplumsal olarak gereken emek-zamana dayanır.

Emek gücün değerini ücret temsil eder. Buradaki önemli nokta şudur; işçinin kendi varlığını sürdürmesi için gereken emekten fazlasını sarf ettiği emek güç, kendisi için bir değer yaratmazken, kapitalist için değer yaratır: artıdeğer. Eğitim öğretimi Rikowski, emek güç üretim süreçleri olarak nitelendirmektedir. Rikowski'ye göre bunlar, artı emek-zaman ve dolayısıyla artıdeğerde görece bir artışa neden olan görece artıdeğer üretiminin (gereken emeği azaltmak için işçi verimini arttırmak) alt türleridir. Dolayısıyla kapitalizmin özü, emek gücün kullanım değeri ve değişim değerinin çelişkili doğasını irdeleyerek ortaya çıkarılabilir. Harry Cleaver şöyle ifade etmektedir:

> Marks'ın işaret ettiği gibi emek gücün kullanım değeri... onun çalışıp değer ve artıdeğer üretebilme becerisidir. Emek gücün değişim-değeri, çalışan sınıfın bu emek gücün satışından elde ettiği değerdir. Emek güç çalışan sınıf için yalnızca değişim-değeri olabildiği kullanım değeri olamadığı için (çünkü üretim araçlarına sahip değildir) emek gücün kullanım değeri ve değişim değeri çelişir. Ne var ki, aynı emek güç onu satan, alan ve çalıştıran kapitalist için kullanım değerine sahiptir. (2000, s.98)

Bu süreci okuyucuların anlaması önem taşıdığından, Rikowski ve, örneğin Helen Raduntz (1999) gibi, diğerlerinin söylediklerini burada tekrar edelim. Sermaye kendiliğinden hareket etmez. İşçilerin emekteki payları, zihinsel ve fiziksel kapasiteleri bu hareketleri mümkün kılar. Emekçilik, emek gücün (sermayenin hareketleri) artıdeğere dönüştürülmesini sağlar. Emek güç, sermayenin sosyal evreninin devamlılığını sağlarken aynı zamanda sermayenin en zayıf bağlantısını oluşturur. Toplumsal faktörler emek gücü emeğe dönüştürmek zorundadır

ve işçiler, artıdeğerin meydana gelmesi için daha fazla değer üretmeye zorlanmalı, ikna edilmeli ve mecbur bırakılmalıdır. Kaderin bir cilvesi olarak emek güç, kapitalist toplumda kendi efendisini yaratmıştır: yani sermayeyi.

İşçiler, daha fazla, daha hızlı ve daha iyi çalışabilmelerini sağlamak için eğitildiklerinde, emek güç artımı daha fazla değer ve artıdeğer yaratmaktadır. Öğretmenler, toplumsal adalet konusunda dersler vermek suretiyle kapitalist sınıf ilişkisini bozabilirler. Eğitim, emek gücün canlı metasını yaratmak üzerine kurulu olduğu sürece, insan direnişi için bir temel haline gelebilir. Diğer bir ifadeyle, emek güç birleştirilebilir. Emek gücün kaynakları olan işçiler, yabancılaştıran işi reddetme ve emeği sermayenin değer formundan koparma eylemlerinde bulunabilirler. Dyer-Witheford'un öne sürdüğü gibi: "Ücret ilişkisini esas alan bir genel metalaşma ilişkisi olan sermaye, emeğe ihtiyaç duyar. Ancak emek sermayeye muhtaç değildir. Emek, ücretten ve kapitalizmden vazgeçebilir ve kendi yaratıcı enerjilerini düzenleyecek farklı yollar bulabilir: emek potansiyel olarak bağımsızdır" (1999, s.68).

Emek-sermaye ilişkisi simetrik değildir. Mészáros'un ifade ettiği gibi "en önemli açıdan bu, sermayenin emeğe olan bağımlılığının kati olduğu bir durumda- yani sermaye, devamlı bir şekilde sömürmek zorunda olduğu emek olmadan katiyen bir hiçtir- emeğin sermayeye olan bağımlılığı görecedir, tarihi bir süreçte yaratılmıştır ve tarihi bir süreçte üstesinden gelinebilir anlamına gelmektedir" (2001, s. 76-77). Bu ise, sermayenin sosyal evreninin dışında, alternatif bir sosyalist metabolik düzen için mücadele edilebilineceği- edilmesi gerektiği anlamına gelir.

Devrimci Marksistler, sermaye tarafından insanın özgürleşmesi önüne konulan vahşi ve zalim sınırların aşılmasının sınıf mücadelesi ekseninde kitlesel hareketlerle olduğuna inanırlar. Ancak bugün sınıf mücadelesi isteği, burjuva Sol tarafından siyasi anlamda hayalperest olduğu gerekçesiyle reddedilmektedir ve pek çok kişi tarafından kötü bir filmin reklamı gibi görülmektedir. Liberal Sol ise sınıf mücadelesi ile çok ilgili değil. Onlar, kapitalist değer hukukunda bu gerçekten mümkünmüş gibi kapitalizmi fakirlerin ihtiyaçlarına karşı daha "merhametli" hale getirmekle ilgililer.

Toplumsal adaleti sağlamak liberaller tarafında tereddütsüz benimsenen bir fikir. Bu kesinlikle alkışlanmaya değer bir durum. Ancak, çoğunlukla böylesi bir mücadele kapitalist toplumsal ilişkileri dönüştürme projesinden ayrılır. Birisi, kapitalizmin sosyalizme ya da -tanrı korusun- komünizme tercih edilebileceğine hararetle inanan liberaller arasında sınıf mücadelesini gündeme getirmeye çalıştığında, insanlar sanki odaya kötü bir koku girmiş gibi tepki vermektedir. İnsanların sosyalizm ya da komünizm konusunda endişeleri olmamalı demek istemiyorum. Sonuçta, kendilerine komünist diyen rejimlerin kontrolünde pek çok felaket yaşanmıştır. Kapitalizmin kaçınılmaz bir kader olmadığını ve sosyalizm mücadelesinin bitmediğini ifade ediyorum. Belki de bugün bu mücadele insanlık tarihinin her hangi bir noktasında duyumsanandan daha acil. Sosyalizm, artık homojen bir mücadele değildir, tersine Dunayevskaya (2002) ayrıntılandırdığı gibi, küresel kapitalizme karşı mücadelelerde koalisyon kurmayı ve uluslar arası işçi-sınıfı işbirliğini içermeli. Böyle bir politika, farklılık ve kapsama politikasıdır. Bununla beraber bu, ağırlık merkezini sermayeye alternatif arayış mücadelesinin oluşturduğu bir politikadır.

(Sermayenin doğasında bir değişim yerine) küresel kapitalist ilişkilerin ve kalıcı yapısal krizin yoğunlaşması karşısında, tam ortasında yaşarken günlük yaşamı içine alabilecek eleştirel bir pedagoji geliştirmeliyiz. Diğer bir ifadeyle, sermayeyi yenmek zorundayız. Bu, küresel sermayenin ezilmiş ile güç paylaşımı yapmaması acizliğini, ırkçı, cinsiyet ayrımcı, homofobik ilişkilere karışmış olmasını, yabancı düşmanı milliyetçilikle olan ilişkisini ve hükümdarlığa olan eğilimini kabul etmek anlamına geliyor. Bu, sol eğitim camiasının sermayeye olan bağımlılığını kabul etmek anlamına geliyor. Bu, kapitalizmi eninde sonunda bitirmek amacını güderek kapitalizmin metabolik faaliyetini yavaşlatmak için lateral ve çok merkezli bir anti-kapitalist müttefik kavramı için mücadele etmek anlamına geliyor. Bu, öznelliğin "sermayeleştirilmesi"ne direnmek için tasarlanmış bir eğitim felsefesi arayışına girmek anlamına geliyor. Bir pedagoji ki, Paula Allman'ın izinde, ona devrimci eleştirel pedagoji diyorum.

Sınıf gerçeği kusursuz değildir. Dövüşken, çekişmeli, zıtlıklarla dolu ve çelişkilidir. Öğrencilerin sınıf ortamına getirdikleri farklı deneyimlere saygı göstermek benim her sınıfa taşıdığım başlıca kuraldır. Bu deneyimler

genelde farklı geçmişlerle ve etkileşimlerle bağlantılıdır ve toplumsal sınıfça şekillendirilmiştir. Deneyimleri özellikle önemli kılan şey sosyal olarak ne kadar faklı oldukları ya da muazzam büyüklükte -ya da, dolayısıyla, travmatik- oldukları değil, insanların kendi deneyimlerini nasıl yorumladıkları ve karmaşık anlamlarıyla nasıl mücadele ettikleridir. İnsanların kendi deneyimlerini daha iyi anlayabilecekleri ve dönüştürebilecekleri pek çok dil mevcut, ancak eleştirel pedagoji, benim anlayışıma göre, kendini eleştirel kuramın ve Marksist çözümlemenin diline adamalıdır.

Pek çok Marksist düşünce ekolü ve Marksist kuramın pek çok dili var. Dolayısıyla, bu göründüğü kadar kolay bir mücadele değil. Benim eleştirel pedagojiyi ele alış yaklaşımımda öğrenciler kendi deneyimlerini, Marksist-hümanist yabancılaşma ve sömürü kuramlarının ışığında çözümlemeye ve kapitalizme Marksist-hümanist alternatifler düşünmeye yönlendirilirler. Burada diğer kuramsal dillerin kullanılmaması gerektiğini söylemiyorum. Elbette, değerli ve önemli daha pek çok eleştirel dil söz konusu. Söylediğim şey Marksist kuramın eleştirel pedagojide merkezi bir rol üstlenmesi gerektiği. *Okullarda Yaşam* benim, Marksist-hümanist bakış açısını tamamıyla benimsenmemden önce yazıldığı için öğrencilere, *Okullarda Yaşam* 'ı okuduktan sonra eleştirel pedagojiye ilişkin bilgilerini derinleştirmek isterlerse daha yeni tarihli diğer eserlerimi okumalarını tavsiye ederim. Bu kabul *Okullarda Yaşam*'ı geçersiz kılmakta mıdır? Tam tersine. Özellikle Marksist çözümlemeye odaklanmak yerine pek çok radikal bakış açısını sunarken, öğrencileri yukarıda ifade edilen önemli meselelerle tanışmalarına yardımcı olma bağlamında çok mesafe almaktadır.

Marksist kavramlar ile kişisel ya da müşterek deneyimler arasında ilişkiler kurmam okuyucuların bu ilişkileri kendilerinin kurması anlamına gelmez. Öğrencilerin, kendi geçmişlerini ve kültürel politikalarını çözümleme yollarıyla tanıştırılmaya ihtiyaçları vardır. Öğrenciler geçmişlerine ve kültürel politikalarına güçler, ilişkiler ve uygulamalar noktasında dâhildirler. Bunlar aynı zamanda ekonomik yapıları, toplumsal üretim ilişkilerini, kültürel simgeleri, toplumsal formları, ve kurumsal düzenlemeleri içerir.

Bu uzlaştırma sistemleri insan kapasitesini nasıl arttırır ya da azaltır?

Bunlar toplumsal düzen şekillerini nasıl etkiler? Öznelliği nasıl radikalleştirirler ve eleştirel bilinci üretirler? Sonuçta, bu uzlaşma sistemleri açık ve şeffaf değildir. Önümüze, aile ilişkilerimizi, arkadaş ilişkilerimizi, ticari medyayla, öğretmenlerimizle, toplumsal değerlerimizle vs olan ilişkilerimizi "yönetmek" üzere farklı şekil ve ilişkililerle çıkarlar. Bu sistemler, bu sistemlerin çevirdiği dolaplar, hizmet ettikler çıkarlar, imtiyaz tanıdıkları hiyerarşiler mekanik bir tarzda çalışmazlar ancak bizi "diyalektik" olarak üretirler. Bu diyalektik biçimlendirme sürecini anlamamız ve onun karmaşık işleyişini sorgulamaya hazır olmamız gerekmektedir (Bkz. Ollman, 1998b). Hem öğrenciler hem de öğretmenler kendi deneyimlerini incelemeli ve fikir ve bakış açılarının nasıl tarihsel olarak daha geniş inanç sistemlerinin ve dünya görüşlerinin içinde yer aldığını anlamak suretiyle "bir fikir sahibi" olma göreceliliğinin ötesine geçmelidirler. Bu görüş açıları tutarlıkları bağlamında sorgulanmalı ve öğrencilerin sınıf içi ve dışında yer alan günlük hayatı diyalektik kavrayışlarını derinleştirmelerine yardımcı olacak şekillerde diğer görüş açıları ile kıyaslanmalıdır. Marks'ın söylediği gibi, eğitimcilerin kendilerinin eğitilmesi gerekmektedir. Bu, Marks'ın insanların yeni bir toplum yaratarak tarihin konuları haline gelebileceklerine olan inancını ciddiye almak demektir.

Devrimci Eleştirel Pedagoji

Bu tartışmanın geri kalan bölümünde yapmak istediğim şey, eleştirel pedagoji yapmak için bir taslak oluşturmama anlayışıyla (bu eleştirel pedagoji ilkesine aykırıdır) daha çok eleştirel praxis'in ayrıntılarını irdelemek amacıyla "tartışma noktaları" sunarak somut pedagojik uygulama hakkında düşünmek. Burada açıkça ortada olması gereken nokta devrimci pedagojinin, siyasi tarafsızlıkla ilgili olarak her hangi bir iddiada bulunmadığıdır. Raya Dunayevskaya şunları söyleyerek doğru bir noktaya parmak basmaktadır: "Kapitalizmin Marksist olmayan yorumlarınca iddia edilen sözüm ona tarafsızlıktan farklı olarak, Marksistler, öznelliği dışlamanın ötesinde nesnelliklerinin, özne yani proletarya tarafından ispatlandığı fikriyle, "kapitalizmin mezar kazıcısı" haline gelerek kendi yorumlarının var olan toplumun dönüşmesine neden olduğunu açıkça ifade ederler" (1978, s. 355).

Örneğin, Birleşmiş Milletler Çocuklar Özel Oturumu'nda ABD "geleneksel değerler" çağrısında Avrupa Birliği, İngiliz Milletler Topluluğu, İskandinavya ve Afrika'nın büyük bir kısmı ile ortak hareket etmeyerek Sudan, Libya, İran ve Pakistan ile güç birliği yapmıştır. ABD, askere alma yaşını en az 18'e yükseltilmesi kararına ve cinsel eğitime karşı çıkmıştır. ABD üreme sağlığı konusunda bilgilendirmeyi kısıtlamak, evlilik dışı hamileliği önlemenin tek yolunun cinsellikten kaçınmak olduğunu öğretmek ve genel olarak Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde belirtilen şartlarından uzaklaşmak istemektedir. ABD'nin çocuk hakları ve sağlık eğitimi ve hizmetlerine erişimleri bağlamında önceki uluslararası antlaşmalara dönme girişiminin öğretmenlerce ele alınması ve tartışılması gerekir. Neden? Çünkü bu, eğitim politikası, müfredat ve sorumluluk meselelerini etkileyen "makroyapının" bir parçasıdır.

Eleştirel pedagoji, kendisini dar düşünce becerilerinin işe koşulduğu ihtilaflı tartışmalardan ve bağlamlardan yalıtılmış bu tür düşünce becerileri öğretme durumuna düşürecek bir pedagojik yaklaşımdan kaçınır. Eleştirel pedagoji arındırılmış, adileştirilmiş ve evcilleştirilmiş ve kuramsal derinlik ve anlayışından uzaklaştırılmıştır (Bkz. McLaren, 1998b). Tüm düşüncelerin, eylemlerin ve ilişkilerin ideolojik anlamda siyasi olduğu temelinden hareket ediyorum. Siyaset her yerde hazır ve nazır bulunur: tüm kategoriler ve ölçütler, sınıflamalar ve biçimlendirmeler, tüm atıflar ve anlayışlar siyasidir. " Her şey siyasi ise, o zaman hiçbir şey siyasi değildir" uyarısında bulunanları reddediyorum. Bu yaklaşımda bilinçliliğin oluşumu ve kapitalizm arasındaki ilişki bağlamında ortaya atılan soru şudur: Kapitalizm, dünya kapitalizm krizinin gölgesinde sömürü uygulamalarını gizleyerek karşı koyulmaksızın genişlemeye devam ederse ve hep yaptığı gibi çalışan-sınıf öznelliğini kapitalist gelişimin boyunduruğuna sokarak sınırlama yoluna giderse, o zaman pedagojik uygulamanın içine bu ilişkiye itiraz eden eleştirel öznelliği katmak ve daha da ötesi, sermayenin sosyal fabrikasının dışında öznellik şekilleri geliştirmek nasıl mümkündür? Öğretmenler, -eğitimin "ticarileştirilmesi" ve özelleştirilmesi taraftarı- serbest pazarcılardan ve şirket yatırımcılarından istedikleri sayıda eğitim seti alabilirler. Ne var ki, öğretimi önceden paketlenmiş derslerin alet kutusuna indirgemek, emek-sermaye ilişkisinde var olan diyalektik çelişkiler ya da iç ilişkilere dayalı kapitalist toplumsal yaşam mantığını

gözler önüne sermeye çok az katkıda bulunur.

Burada sınıf içinde yalnızca bir dizi farklı ve çelişkili bakış açısına ilişkin tartışmalar başlatmaktan bahsetmiyoruz (ne kadar fazla bakış açısı olursa o kadar iyidir gerçeğine rağmen). Sınıflarda, gerçek diyaloğa bir santim bile yaklaşmaksızın bir sürü tartışma yapabilirsiniz. Sosyalizm söylemi sistematik bir biçimde dışlanırsa gerçek bir diyaloğa nasıl girebilirsiniz? "söz almak"ı gerçek diyalogla karıştırmamak ya da tüm karşıt düşüncelerin masaya yatırılmasının kendi duruşunuzu destekleyen tutarlı bir tartışma yapabilmeyle aynı şey olduğuna inanma hatasına düşmemek önemli. "Çek-ve-karıştır" yaklaşımını uygulayamazsınız. Ancak gerçekten, karşıt düşünceleri duymanız ve tutarlılıkları, çelişkileri ya da çelişki taşımamaları ışığında onları incelemeniz gerekir. İdeolojik faklılıklar doğru organizasyonel çerçeveye konduklarında çözülmezler. Kavramsal sorunlar doğru sınıf içi düzenlemelerle tartışılamazlar. Öğrencilerin kendi yaşam deneyimlerini tartışabilecekleri hoş bir sınıf atmosferi yaratmaya ek olarak, onlara toplumsal yaşamı diyalektik açıdan düşünmelerini sağlayacak fırsatı vermemiz gerekir.

Bu noktada Marksist diyalektik bir yaklaşım önemli. Marksist diyalektiğin Hegelci mistisizmin bir şekli olduğuna inanmıyorum. Ne de Marksist diyalektiğin yalnızca on dokuzuncu yüzyıl burjuva siyaset bilimini anlamaya yaradığına inanıyorum. Hegel ideayı gerçek dünyanın demiurgos'u (evreni yaratan, yaratıcı tanrı- çev.) olarak ve gerçek dünyayı da bir hayal olarak görürken Marks ideali insan zihninde yansıdığı ve düşünce biçimlerine dönüştürüldüğü şekliyle materyal dünya olarak görmüştür. Dolayısıyla, Marks diyalektiği nesnel dünyanın kendi kendine hareketi olarak kabul etmiştir; diğer bir ifadeyle, Hegelci diyalektiğin mistik kabuğunun içindeki akılcı özü fark etmiştir. Benim eleştirel pedagojiye yaklaşımım diyalektik bir tarzda öğrenci ve öğretmenlerin kapitalist toplumsal ilişkilerce- yani bir toplumsal form olarak sermaye tarafından (Pazar şartları toplumsal üretim ilkelerini belirlediğinde) nasıl biçimlendirildiğini anlamaya çalışmaktır. Bana göre, tarihsel materyalist bir yaklaşım bu bağlantıları kurmak için şarttır.

Eğitim sosyolojisi ve eleştirel pedagoji dersleri verilen sınıflarda kapitalizmin pek çok ve genelde tehdit edici çelişkilerini eleştirmekten yararlanan çok fazla kişi bulunmaz. Ancak, bu sınıflarda dinamik, ilgili ve

üretken bir şekilde zaman geçirme fırsatı bulmuş bizler için, ele alınması gereken yöntemsel endişeler söz konusudur. Öğretmenler akademik programlarda öğrendiklerini kendi öğrencileriyle paylaşmalıdır. Öğretmenlerin toplum, kültür, müfredat politikası, medya kuruluşları ile ideolojik yapılanmalar arasındaki ilişki, kuram ve uygulama arasındaki ilişki v.b. konularında öğrendiklerini farklı sınıf seviyelerine ve kendi şartlarına göre ayarlamalar yaparak derslerinde uygulayabilirler.

Bu, öğretmenlerin -yüksek lisans programlarında her zaman yer almayan ya da sınırlı olarak verilen bir tür eleştirel eğitim almaları gereğini doğurmaktadır. En geniş ifadeyle, bu, öğretmenlerin günlük yaşamı oluşturan nesnel koşulları irdelemek için eleştirel sosyal kuramcıların eserlerini öğrenmelerini gerektirmektedir. Örneğin, öğretmenler şu sorularla düşünmeye sevk edilebilirler: Kapitalist toplumlarda değer nasıl üretilmektedir? Değer ve emek arasındaki ilişki nedir? Eğitim standartları, başarılı okullara parasal destek, mali sorumluluk, ve ulusal müfredat konularında emek gücün (insan emeği , canlı emek) oynadığı rol nedir? Neden sosyal sınıflar var? Hangi güçler, ilişkiler, niyetler bu sınıfların oluşmasına neden olmuştur? Bunun meritokrasi ile ilişkisi nedir? Cinsiyet ve ırk sosyal sınıfların oluşmasıyla nasıl ilintilidir? Medya araçlarıyla anlam üretimi tahakküm ilişkilerini nasıl kurar ve sağlar? Gündelik yaşamın sembolik formları ve ritüelleri ile kapitalist toplumda değer üretimi arasındaki ilişki nedir? Sosyal sınıflar eşitsizlik yaratırken ulus devletler ve ulus devlet blokları arasındaki ilişkilerde olduğu gibi başka ne tür eşitsizlikler ve sömürü yolları bulunmaktadır? Farklı sosyal sınıflar çeşitli sembolik anlatım yolları kullanarak kendilerini kendilerine nasıl anlatmaktadır? Bu sınıflar ilgilerini, amaçlarını özlemlerini başka sosyal guruplara olduğu kadar kendilerine nasıl anlatmaktadır? Bu sembolik formlar- iletişim kanalları ve ifade araçları- toplumsal hayatı nasıl biçimlendirir ve kapitalizmin içinde artıdeğerin birikimi yoluyla üretilmiş toplumsal ilişkilerin oluşturulmasında ve sürdürülmesinde nasıl bir görevi vardır?

Bir yandan öğretmenlerin, titizlikle uyguladıklarında onlara sembolik formların üretimi, dolaşımı ve alımını belirleyen toplumsal ve tarihsel şartları yeniden oluşturmalarına yardımcı olacak toplumsal-tarihsel analiz

gibi yöntemsel yaklaşımlarla tanışmasını sağlarken (Bkz. Thompson, 1990), öte yandan öğretmenlerin üretim bilincinin kapitalist toplumsal ilişkilerle nasıl içi içe çalıştığını anlamalarını sağlayacak, Marksist gelenek içinde şekillenmiş tarihsel materyalist analizi de öğrenmeleri önem taşımaktadır. Sembolik oluşumlar öğretmenlerin, anlamların nasıl oluştuğunu, şifrelendiğini, deşifre edildiğini, iletildiğini, dağıtıldığını, yayıldığını ve alındığını daha iyi anlamalarını sağlamak için kendi uzamsal-maddi düzenlerinde, belli etkileşim alanlarında ve toplumsal kurumların ve yapıların oluşturduğu şartlarda incelenmelidir.

Bu tür bir söylem çözümlemesine ek olarak, öğretmenlerin sınıf çatışması, yabancılaşmış emek, artı değere el konulması ve sömürünün içinde var olan ilişki ağlarını ortaya çıkarmaları ve böylece kendilerini keşfetmelerinin nerede gerçekleştiğini belirtebilmeleri önem taşımaktadır. Burjuva uygulamalarının ilerici bazı yönleri olduğunu kabul etmek hala önem taşımasına rağmen, ABD'nin tüm dünyaya yayılması sorununu gözden kaçırmamamız gerekiyor. Bir direniş şekli olarak, ben enternasyonalizm ilkesinden esinlenmekteyim. Marks ve Engels bir halkın başka halkları baskı altında tutarken nasıl kendisinin özgür olamayacağını yazarken bu ilkeyi ortaya atmışlardır. Bu noktada Marksizm'in, bir dizi metafizik dogma olmadığını, bir eylem rehberi olduğunu hatırlamak gerekir. Açmak gerekirse [Marksizm] devrimci eylem için olasılık şartlarını yaratmaya yönelik bir rehberdir. Bu şartlar dâhilinde, kolektif mücadele fikirlerin üretilebileceği, kuramların yapılandırılacağı ve halkın iktidarı için stratejilerin harekete geçirilebileceği yeni alanlar keşfetmeye yarayan bir araç haline gelir.

Glenn Rikowski sosyal sınıfları inceleyen pek çok eğitimcinin daha çok tabakalaşma ve sosyal adaletsizlik meselelerine yoğunlaştıklarını ve bu süreçte çalışan-sınıf mücadelesi kavramının hemen hemen bir kenara itildiğini belirtmiştir. "Sınıf mücadelesi" terimini Rikowski'nin (2001b) kullandığı manada, yani emek ve sermaye arasındaki toplumsal bir ilişki olarak kullanıyorum. Bu, kapitalist bir toplumun varoluşunun ayrılmaz olgularından biri, kapitalist toplumda her yerde var olan "dünya mücadelesi oluşumunun bir elemanı"dır (2991b, s.1). Eğitim, "sermaye ilişkisinin meydana gelmesinde" ana yöntemdir. Eğitim, "ruhlarımızı sermayeye bağlayan zincir halkalarını birbirine tutturur". Emek ve

sermayenin dövüşünün gerçekleştiği ringi saran iplerden biridir. Bir dövüş ki öfke yumrukları kullanılır, bir çarpışma ki günümüz tarihini biçimler: yani "sınıf mücadelesi"ni (2001b, s. 2). Dolayısıyla, okullar sınıf ilişkisini, "kapitalist toplumun ve gelişmenin merkezinde yer alan şiddetli sermaye-emek ilişkisi"ni destekler, geliştirir (2001b,s.19). De Angelis'in dediği gibi:

> Eğer sermaye sınıf bileşiminin devamlı olarak yer değiştirmesi üzerine kurulu stratejisini devam ettirmek istiyorsa, eğitim sermaye için önemlidir. Günümüzde eğitimli bir çalışan uyum sağlayabilen bir çalışandır- bir gün bir iş diğer bir gün başka bir iş yapan-devam eden bir süreç olarak yaşam-boyu öğrenmeye inanan-ki bu da pazarın yararına becerilerin güncellenmesi anlamına gelir. Sınıf bileşiminin devamlı olarak yer değiştirdiği bir bağlamda toplumsal uyumu sağlamak önem arz eder. (2000, s.10)

Glenn Rikowski'nin sınıf ilişkisinin, tüm değeri yaratan "sert diyalektik"i oluşturan sermaye-emek ilişkisi olduğuna ilişkin görüşünü paylaşıyorum. Sınıf mücadelesi sermaye ve emek arasındaki düşmanca ilişkiden doğar. Esasen Rikowski sınıf mücadelesinin, sosyal bütünlük içinde yer alan çelişkili güçlerin ve kuvvetlerin bir çatışması şeklinde, kolektif olduğu kadar öznelerarası (intersubjectively) oluştuğunu öne sürmektedir. Rikowski şöyle ifade eder:

> Sınıf ilişkisi *bizim içimizde*. Biz emeğiz ve biz sermayeyiz. Biz birbirine zıt toplumsal kuvvetleri ve güçleri birleştiren toplumsal varlıklarız. Bu gerçek, hayatımızda çelişkiler yaratmakta ve bu çelişkilere çözüm sermaye ve emek olarak bizim çözülmemizde ve yeni, sermayeleşmemiş bir yaşam formu olarak yeniden dünyaya gelişimizde yatıyor. (2001, s.20)

Bu sermaye-emek içindeki ayrım, emeğin doğrudan mı yoksa emek güç yoluyla mı değer ürettiği meselesi üzerine kuruludur.

Özet olarak, sınıf mücadelesi tüm emeğin içinde var olan ilişkiyle ilintilendirilmek zorundadır. Sınıf mücadelesine şu önermelerde atıfta bulunulmaktadır: emek kendi karşıtını (sermayeyi) yaratır. Sermaye ise onu egemenliği altına alır. Sınıf mücadelesi meselesi, sermayenin eleştirisi ve emeğin değer halini almış biçimi açısından ele alınmalıdır. Ebert'in belirttiği gibi: "Küreselleşme emek gücün kendisinin metalaşmasıyla başlar- yani insan emeği diğer mallar gibi bir mal halini alır ve ücret

karşılığı değiş tokuş edilir. Emeğin metalaşması 'kar' olasılığı için bir şarttır" (2001, 397).

Kapitalist öğretimde eğitimin "sınıf özelliğinin" fark edilmesi ve "kapitalist toplumun sosyalist yeniden teşekkülünün desteklenmesi" (Krupskaya, 1985) devrimci eleştirel pedagojinin iki ana ilkesidir. Marks'ın izinde (1973), öğretmenlerin burjuva toplumda "özgür" ve "everensel" eğitimin çelişkilerini fark etmelerinin ve eğitimin tüm sosyal sınıflar için nasıl "eşit" olabileceğini sorgulamalarının şart olduğunu düşünüyorum. Sosyal sınıflar var olduğu müddetçe eğitim asla "özgür" ve "eşit" olamaz. Çalışan sınıfın çocuklarının eğitim öğretiminin üreten emek ve toplumsal üretimle ilintilendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Dolayısıyla, bir dizi temel bağlantı noktası çevresinde oluşan bir devrimci eleştirel pedagoji tasarlıyorum: eleştirel bilginin üretimi ve üretken çalışma,: eleştirel bilginini düzenlenmesi ve yönetimi ve üretimin düzenlenmesi ve yönetimi; ve üretken tüketim için eleştirel bilginin kullanılması (Krupskaya, 1985).

Bunun da ötesinde, işçilerin, kapitalist üretimde kendi emeklerinin ürünlerinden faydalanamamalarının öğrenciler arasında çoğu defa üretim ve tüketim ayrımını yansıtmaktadır. Örneğin, bugün devlet okullarında, kuramsal bilgi emek uygulamalarıyla nadiren ilintilendirilmektedir. Bizim devimci eleştirel pedagoji görüşümüz, tam tersine, öğrencilere bilginin tarihsel, kültürel ve kurumsal olarak üretim ve tüketim süreciyle nasıl ilişkili olduğunu göstermeyi içeriyor.

Devrimci eleştirel pedagoji, bana göre, çalışma deneyimi yoluyla değer üretimini sorgulamalıdır. Bu, ABD toplumunda çalışma deneyiminin merkezinde yatan dört ilişkiyi içermeli, ancak yalnızca bunlarla sınırlı olmamalıdır. Marks, "yabancılaşma" olarak nitelendirdiği şeyi oluşturan bu dört ilişkiyi tarif etmiştir. Bunlar Ollman tarafından aşağıda verildiği şekilde özetlenmiştir:

> 1) Başkalarının nasıl, hangi şartlar altında, hangi hızda, hangi ücret ya da maaş karşılığında, ne zaman yapılacağını belirlediği, birey ve onun üretici etkinlikleri arasındaki ilişki; 2) başkalarının kontrol ettiği ve kendi amaçları dâhilinde ürünü kullandıkları (bir şey yaratmak kişiye yarattığı şeyi kullanma hakkı vermez) , birey ve o etkinliğin ürünü arasındaki ilişki; 3) birey ve diğer insanlar arasındaki ilişki, her iki tarafın kendi eylemlerinden diğer tarafın

nasıl etkileneceğini düşünmediği, kendi çıkarlarını gözettiği özellikle kişinin üretici etkinliğini ve bu etkinliğin ürünlerini kontrol eden kişiler arasındaki ilişki (karşılıklı kayıtsızlık ve rekabetin insan etkileşim biçimi haline gelmesi); 4) birey ve tür arasındaki ilişki, ya da bir insan olmak ne demekse onunla olan ilişkisi. (2001, s.111)

Kapitalist üretim ve tüketim, üretken ve üretken olmayan tüketim olarak yarılabilecek birbirine bağlı toplumsal ilişkiler bütününü oluşturur. Üretken tüketim bireylerin fiziksel, ruhsal ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılarken, üretken olmayan tüketim (diğerin zıttı) artıdeğere el koyarak onu sermayeye dönüştürür. Dolayısıyla, öğretmen ve öğrencilerin bilginin nasıl üretildiğini sorgulamaları ve şu soruyu sormaları şarttır: Kim üretiyor? Nasıl el koyuluyor? Kim tüketiyor? Nasıl tüketiliyor? Devrimci eleştirel pedagoji emek ve sermayenin mücadelesine, üretim güçleri ve üretim araçları arasındaki ilişkiye ve doğa ve toplum arasındaki ilişkiye çözümleyici bir öncelik tanımaktadır.

Devrimci **praxis**, Marksizm'e üzerinde düşünülecek atıl fikirler manzumesi olarak değil, toplumu yeniden yaratmak için gerekli itici güç olarak, belirsiz çıkarların iletildiği ve ebedi bir değerin verildiği bir tür ototelik (amacını kendi içinde taşıyan- çev.) ve numen (yalnız akıl ile idrak edilen şey, bilinemez ve tanımlanamaz "gerçeklik" -çev.) özgürlük olarak değil, kolektif devrimci eylem yoluyla fikirlere maddi güç verme aracı olarak yaklaşılması yoluyla meydana getirilir. Kuram ve uygulama düzenli olarak emek ve sermaye arasındaki iki tezat gerilimi harekete geçirir. Praxis, öte yandan, devinim halindeki kuramdır, bilinç ve öz arasındaki, toplumsal varlık olma ile nesnellik diyalektiktir. **Devrimci praxisi** "sınıf mücadelesinin kuramsal ve uygulamalı birliği" anlamında kullanıyorum (San Juan, 1995, s. 67). Bu anlamda, praxis "şekil ve içeriği, düşünce ve eylemi birleştiren nokta" haline geliyor (1995, s. 67).

Demokrasinin Gerilemesi

Demokrasinin gerilediği tehlikeli bir devreden geçiyoruz. Toplumsal ve eğitimsel yeniden yapılanmada önceki yıllarda edinilmiş olan kazanımlar terk edildi ya da en azından ispatlanabilir bir şekilde azaldı. Yalnızca üzüntü içinde son yirmi yılın eşitlikçi itici kuvvetlerinin hukuken geçersiz

kılındığına şahit olmadık, aynı zamanda gençliği uluslar arası pazarların tekelci şartlarına bağlama gayreti içinde kariyer motivasyonuna ve okul/iş dünyası ortaklığına haddinden fazla vurgu yapıldığını gördük.

Bu tarihsel hafıza kaybı çağında, hiç durmaksızın ertelenen ümit ve yurttaşlık haklarındaki gerileme, toplumsal mücadele ve medeni cesaret, politik olarak uyuşan liberal hümanizm biçimleri ve ideolojik olarak muhafazakar Yeni Sağ'a kayış ve neo-liberal siyasi gündem etrafında biçimlenmiştir. Demokratik mabedimizin sütunları gerici rüzgârlarla sallanıyorsa, yalnızca tarihin çatlaklarından belirsiz bir geleceğe bakabiliriz.

Selma, Alabama ve güneyin başka yerlerindeki yurttaşlık hakları yürüyüşleri ve gündüz çocuk yuvası programları ve yerel okullar için verilen mücadele şimdilerde garip ve rahatsız edici bir geçmişten kalan tarihi eserler olarak hatıralar müzesine teslim edilmiş görünüyor. Okullarımızın demokratikleşmesi ve gençliğimizin refahını sağlamak için çok az şey yapılmıştır. Özgürlük ve eşitlik tarihin deposunda üstü tozla kaplanmış geçmişten kalan yadigârlar halini aldılar. 1960ların kültürel devriminin bitirilmesinden beri eski rüyaların muhafızları, geçmişi camla kaplı dioramalar halinde düzenleyen tarih arşivcileri gibiyiz. Risk alan ve direnç gösteren yeni toplumların etkin elemanları olmaktan çok reformist görüşlerin bedensiz kaplarına döndük.

Yeni Hıristiyan Sağ'ın yükselişi ile beraber yeni bir halk felsefesi doğdu. Bir felsefe ki ahlaki beratı çekirdek ailenin erdemlerini yüceltiyor. Her ne pahasına olursa olsun Amerika'nın tanrı korkusu olan kültürel geleneğini savunuyor ve dünyadaki olayları İncil'in lafzi tefsirine göre yorumluyor; laik eşdeğeri ise hiper-vatanseverlik olan bu "yeniden doğan" Hıristiyanlığın uyanışı- özellikle televizyonda görünen türü- şoven zihniyeti, Jeffersonyan Komüniteryanizmin (communitarianism) milis zihniyetini, ataerkil ailenin önemini ve mekik diplomasisinin ahlaki terörizmini temsil ediyor. Yeni Hıristiyan Sağ'ın ideolojik muhafazakârlığı Hıristiyan inancının maskelenmiş bir şeklini, gerçek kaynağının kötü bir taklidini, feministlere, homoseksüellere, radikallere ve Hıristiyan olmayanlara karşı besledikleri dogmatik hoşgörüsüzlüklerinin düşünceli, merhametli ve sevgi dolu bir inanç ortaklığı olabilecek şeyi militanca işgal eden zalim bir düşünceyi yüceltmektedir.

Son 15 yılda eğitimi şekillendiren ideolojik değişim fark edilmeyecek gibi değildir. 1980lerin ortasında Yeni Sağ reformcularının okulların eski moda "cumhuriyetçi erdemleri" geleneğini aktaran kurumlar olarak görev yapmaya çağırıldığı sorunsuz bir tarih anlayışı oluşturma çabalarına bakmamız gerekir. Aslında, Yeni Sağ'ın temsilcilerince ortaya atılan okul imajı, köktendinci Pazar okulları, şirket mağazası, ve "eski Batı" müzesi karışımına benziyor. Bu planın temel mantığı, şimdilerde Amerikan toplumunda yaşanan sıkıntıları 1960 ve 70lerde Amerikan gençliğinin "kendi isteklerine düşkünlüğü"nün bir sonucu olduğunu söyleyen baba George Bush'un hükümeti zamanında eğitim müsteşarı olan Gary L. Bauer gibi kişilerin öne sürdüğü argümanlar ile desteklenmektedir. Bu argüman, Orta Amerika'daki hükümetlere sabotaj yapan, İran'a silah satan, ve okullarımızın medeni cesaret ve eleştirel vatandaşlık çağrısını kemiren bir hükümetin temsilcileri tarafından yürürlüğe konduğunda inandırıcılığını yitirmektedir.

Amerika'da anlar
Her 35 saniyede bir fakirliğin içine bir bebek doğuyor
Her 2 dakikada bir hamileliği sırasında geç ya da hiç sağlık hizmeti almamış bir kadının bebeği oluyor
Her 2 dakikada bir düşük doğum tartılı bebek dünyaya geliyor
Her 11 dakikada bir çok düşük doğum tartılı bebek dünyaya geliyor
Her 14 dakikada bir bir bebek yaşamının ilk yılında ölüyor
Her 31 saniyede bir evli olmayan bir kadının bebeği oluyor
Her 55 saniyede bir lise mezunu olmayan bir kadının bebeği oluyor
Her 21 saniyede bir 15 ile 19 yaşları arasında bir kadın cinsel hayata başlıyor
Her 32 saniyede bir 15 ile 19 yaşları arasında bir kadın hamile kalıyor
Her 64 saniyede bir genç bir kız çocuk doğuruyor
Her 5 dakikada bir çocuk sahibi olan bir genç kız çocuk doğuruyor
Her 74 saniyede bir 15 ile 19 yaşları arasındaki bir kadın kürtaj yaptırıyor
Her 14 saatte bir 5 yaşın altındaki bir çocuk öldürülüyor
Her 5 saatte bir 15 ile 19 yaşları arasındaki bir genç öldürülüyor
Her 2 saatte bir 20 ile 24 yaşları arasındaki bir genç öldürülüyor
Okul giriş-çıkış saatleri süresince her 2 saniyede bir bir öğrenci okuldan uzaklaştırma alıyor
Okul giriş-çıkış saatleri süresince her 4 saniyede bir bir öğrenci fiziksel olarak cezalandırılıyor
Okul giriş-çıkış saatleri süresince her 10 saniyede bir bir öğrenci okulu bırakıyor
Kaynak: Children Defense Fund, The State of America's Children 1991, Washington, DC., p.5

Günümüz öğrencileri özgürlük ve demokrasinin gerilediği bir çağ devralmışlardır. İşin garip tarafı, eğitime yapılan eleştiriler ve eğitim reformu planları bu gerilemenin bir parçasını oluşturmaktadır. Öte yandan, yeni muhafazakârlar, analizlerini beşeri sermayesi kuramının teknokratik diliyle beyan ederek okulu emek piyasasının bir ilavesi, ekonominin bir alt gurubu olarak görüyorlar. Diğer taraftan liberaller, daha kapsamlı bir eğitim eleştirisi yapmışlardır, ancak şimdiye dek okulların ırk, sınıf, cinsiyet, bağlamında bölünmüşlüğüne dair temel sorunlarına hitap edememişlerdir. Okul reformu için ortaya çıkan formüller, kapitalizmin ortak eleştirisinin güç bir durumdan kurtulmuş şekillerine sınırlandırılmaktadır.

"Hiçbir Çocuk Eğitimsiz Kalmasın" (No Child Left Behind) Yasası'nın Arkasında Ne var?

Başkan George W. Bush tarafında savunulan "Hiçbir Çocuk Eğitimsiz Kalmasın" yasası -iddia ettiği- gibi okul gelişimini destekleyen bir yasa değil, büyük yanlışları olan bir yasadır. Hiç de değil. Aslında, bu yasa, Bush yönetiminin milli eğitime olan düşmanlığı ve onun neo-liberal özelleştirme ideolojisi bağlamında ele alındığında tam da bunun tersini yapmaktadır. Hatalı standart testlerin ve ölçme değerlendirmede eski yaklaşımların kullanıldığı sınavlarda "başarısız" olarak etiketlenen okullara getirilen yaptırımlar durumu iyileştirme yerine kötüleştirmektedir. Yasa, farklı öğrenci gurupları arasında, özellikle risk gurubundaki öğrenciler arasında var olan akademik "başarı açığı"nın kapatılmasını talep etmektedir. Ancak büyük ölçüde verdiği sözü tutamamaktadır. Ancak öngördüğü tedbirler demokrasiyi ölüm kıskacına almıştır.

HÇEK, 3. sınıftan 8. sınıfa dek dil ve matematik alanlarında yıllık standart sınavların yapılmasını dayatmaktadır. 2006 da bunlara fen bilgisi de eklendi. HÇEK, yıllık sınav puanlarına göre bir finansal sorumluluk planı öngörmektedir. Ülkedeki her eyalet başarısız okullara uygulanacak yaptırımlar üzerine yoğunlaşmışlardır. Sınav puanlarını yükseltemeyen okullara müfredat dışı eğitim ve o "sözüm ona" başarılı okulların arasına girebilmek için federal fonları kullanmaları gerekmektedir. Yaptırımlar pek çok farklı eylemi içeriyor. Ancak şüphesiz bu okullar şirketlere ve inanç-

temelli eğitim hizmeti veren sponsorlara kapılarını açmaktadırlar. HÇEK okuma-yazma öğretim uygulamaları bağlamında da pek çok yeni düzenlemeyi getirmiştir. SRA/McGraw-Hill'in planı olarak bilinen Open Court'tan fazlaca etkilenmiş ses-temelli (phonics-based) girişimi de içermektedir. Bu etkisiz girişimin bazı savunucularının arasında, bu eğitimi "Judeo-Hıristiyan" olarak niteleyen Hıristiyan Sağ hareketinin üyeleri vardır. Bu savunucular yapılandırmacı ve Freiryan yaklaşımları laik hümanizmanın zararlı formları olarak nitelemektedirler. Ve son olarak, HÇEK yerel kuruluşların kampüslerinde askere yazılacak kişilere yalnızca ulaşmasını değil aynı zamanda isim ve iletişim bilgilerini de almalarını emretmektedir. Federal maddi destek alan okullar, bu emri yerine getirmedikleri takdirde destek fonlarının askıya alınması riskiyle karşı karşı kalmaktadırlar. Kanun çıkmadan önce, ülkede liselerin üçte biri askeriyenin öğrenci bilgilerine ulaşmasını reddetmiştir. Örneğin San Francisco ve Portland, askeriyenin lezbiyen ve gay ayrımcılığı yapan politikalarından dolayı askere almaya ilişkin meclis kararları çıkarmışlardır. Askeriye ile iletişime geçmek istemeyen öğrencilere sunulan tek seçenek ise öğrencilerin ailelerinin çocuklarına kısıtlı erişim istemini hayata geçirmeleridir. Ancak pek çok aile ve öğrenci bunun nasıl yapılacağı konusunda yeterince bilgilendirilmemektedir. Askeriyenin okulu bırakan ve zekâ testlerinde daha düşük puanlar alanları askere kabul etmek için daha esnek düzenlemeleri hayata geçirdiğini biliyoruz.

HÇEK'ın kanun hükümleri ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilerin başarısız olma olasılığını arttıracak bir sınav ve finansal sorumluluk planıyla eğitimin özelleştirilmesi sürecini çok daha kolay hala getirmiştir. HÇEK, fonları ve öğrencileri kar-amaçlı özel okullara aktarmak esasına dayalıdır. Bu, temelde, neo-liberal bir eğitim modelidir. Milli eğitimin daha çok bir iş haline gelmesini ve tam bir pazar olmasını teşvik etmektedir. Böyle bir hareket, kamu sektöründeki eğitimin niteliğini bozacaktır. HÇEK'nın getirdiği yeniden yapılanma, eğitim hizmetlerini "iyileştirmek" için pazara bel bağlamaktadır. HÇEK'deki neo-liberal ideoloji vatandaşların pek çoğunun çıkarlarını paylaşmamakta, fakirlerin yaşadıkları deneyimleri anlamamakta, ve gençliğe, kapitalizmin neden olduğu yabancılaşmadan kurtarılmış bir toplumun gelişimine katı veren

etkin katılımcılar ve eleştirel bireyler haline gelmelerini sağlayacak yeterli fırsatı tanımamaktadır.

Öğrencilerin dil geçmişlerine, sosyal sınıf geçmişlerine, ya da ulusal kökenlerine bakmaksızın ve tek bir sınavın puanlarını temel alarak öğrencileri farklı zeka seviyelerine göre kategorilere ayıran normal dağılım eğrisi mantığı, öğrencileri güdülemekten çok okulu tamamen bırakmalarına neden olmaktadır. Bu sınav odaklı cezalandırıcı "reform", öğretmenlere- sınava yönelik öğretim yapmaları- dikkatlerini belli derslere, tema ve konulara yoğunlaştırmaları için aşırı bir baskı. Çoktan seçmeli sınavlarda başarılı olmak müfredatın odağını oluşturmaktadır ve dolayısıyla derslerin eleştirel bir biçimde, diyalektik bir yaklaşımla öğretilmesine yönelik pedagojik yaklaşımlar hepten kaldırılmasa da azaltılmıştır. Bu yararsız uygulamada olmayan, öğrencilerin günlük yaşamlarında meydana gelen olaylar ile daha geniş toplumsal düzenin ekonomik olarak nasıl yapılandığı ve bu sistemde yasal kurumların nasıl işlediği, ve kamu ve özel sektörün kendi önceliklerini nasıl ve kimin için düzenlediklerine ilişkin çelişkileri irdeleyen eleştirel pedagojik yaklaşımlardır. Okulda geçen bir günde, toplumsal hayat siyasetini ve dünyanın kapitalist değer yasası ile nasıl idare edildiğini incelemeye çok az zaman ayrılır. Diğer bir söylemle, kamu pedagojisi için- düşünmeyi ve toplumsal ve ekonomik olarak adil bir topluma hitap eden bir tavırla harekete geçmeyi öğrenmek için hemen hemen hiç vakit yoktur.

Mezuniyet ya da sınıf geçme için katılan için önemli sonuçları olan sınavlar yapmak yasaklanmalıdır ve okullar farklı pek çok ölçme şekli kullanmaya teşvik edilmelidir. Katılımcı demokrasi – ebeveynler, eğitimciler, öğrenciler, okulla ilgili pedagojik karalar veren, politika ve müfredatın oluşturulmasında beraber çalışan diğer herkes- devlet okulu finansal sorumluluk sisteminin merkezinde olmalıdır.

Okulların nitelikli öğretmenlere, yeterli destek elemanına, ilgi çekici anti-ırkçı bir müfredata, cinsiyet ayrımcılığı ve homofobyaya karşı eğitim verebilmek için eleştirel yaklaşımlara, ulusal düzeyde ve dünya ölçeğinde meydana gelen olayları anlamak için anti-emperyalist bir yaklaşıma, planlamaya ve hizmet içi gelişim için yeterli zaman ayırmaya, ciddi bir aile katılımına, küçük sınıflara, sömürgeci olmayan pedagojik bir yaklaşıma ve

eğitimde ve toplumun büyük kesiminde görülen neo-liberal gündemi sorgulama cesaretini yansıtan bir liderliğe ihtiyacı var.

Finansal sorumluluk planlarına, şirket yönetim pedagojilerine ve devlet tarafından dikte ettirilen müfredatlara olan ilgide, eğitimi hizaya getirmek için uygulamaya konmaya çalışılan yeni girişimlerin eğitimin demokratik olanaklarına ve eleştirel öğretimi mümkün kılacak her türlü koşula karşı bir müdahale anlamına gelen bu yöntemlere ilişkin bir sessizlik var.

Okullara yönelik, hipermilliyetçi ve neo-liberal ekonomi söylemi ile çerçevelenmiş bu muhafazakâr saldırı, daha çok demokrasi hayalinin budanması anlamına gelmektedir. Günümüz muhafazakar ve libral koalisyonu tarafından başlatılan yeni reform önerilerinin altında artan ticaret açığından aile ahlakının yozlaşmasına dek bir dizi ulusal krizler çıkarmak için okullara yönelik bir saldırı vardır. Böylesi bir saldırı yalnızca eğitimin ekonomik ve toplumsal sorunlar bağlamında üstlendiği sorumluluğu yanlış bir şekilde açıklamaz aynı zamanda bu saldırı, toplumun tüm kesimleriyle ilgili olarak okulların oynaması gereken role ilişkin tehlikeli bir ideolojik değişimin niteliğini gösterir.

HÇEK gibi projelerdeki ideolojik değişimin esasını, akademik başarıyı hemen hemen tamamı ile sermaye birikimi ve piyasa mantığı ile betimleme gayreti oluşturmaktadır. "Blue ribbon" komisyonu raporlarının yazarları önerilerini, artan şovenist vatanseverliği yansıtan bir dil ile ortaya koymuşlar ve hedeflerini seçkinci çizgide tekrar oluşturmuşlardır. Bunu yaparken, eleştirel ve ihtiyatlı bir yurttaşlığı besleyecek toplumsal kaygıyı ortadan kaldırmaya çalışmışlardır. Özgürleştirici toplumsal hedeflere ilişkin kaygıyı ortaya koymak yerine eğitim reformunu prosedür fetişizmine teslim etmişlerdir. Bunun da ötesinde, yönetici tipi pedagojilerin benimsenmesindeki artış, öğretmenlerin beceri yitimine neden olan ve planlama ve düşüncenin uygulama aşamasından kaldırıldığı teknokratik bir mantığın yaratılmasına ve öğretmenin bir teknisyen ya da beyaz-yakalı memur haline almasına olanak tanıyan politika önerilerinin ortaya atılmasına yol açmıştır. Aynı zamanda, okul modeli de değiştirilmiştir. Giroux'nun deyimiyle, "şirket dükkanı"na çevrilmiştir. Genel olarak, yeni yeterlik-merkezli ve muhafazakâr-fikirli söylemi okulların kendilerini temel olarak öğrencilerin emeğin toplumsal

bölüşümünde bir yer bulmalarına yardımcı olacak emek-güç kapasitesi ile donatacak hizmet kurumları olarak tanımlamaya cesaretlendirmektedir.

Bu okul reformunun Yeni-Sağ ideolojisi - Hiçbir Çocuk Eğitimsiz Kalmasın yasasında görüldüğü gibi- eleştirel vatandaşın anlamına zarar veren bir dizi verimsiz ve dar söylem ve düşünceleri ortaya atmaktadır. Reformların mantığı doğrultusunda öğrencilere, vatandaşlığı kar kuralı ve pazar ilişkileri normları ve bireyin, şirketin, ya da ülkenin çıkarlarının yoklukla savaşmayan bir dünyada yaşama hakkına sahip kolektif insanlık çıkarlarının üstünde tutulduğu simsarlık siyaseti ile ilişkilendirmesi öğretilmektedir. Azami kar kavramı, fakirler ya da azınlıklar pahasına hatta Orta Amerika ve Üçüncü Dünyadaki halkların toplumsal ve eğitimsel gelişimleri pahasına bile olsa, nadiren ahlaksızlık olarak değerlendirilmektedir. Bu söylemde olmayan, okulları toplumsal dönüşümün ve özgürleşmenin yeri, öğrencilerin yalnızca eleştirel düşünen insanlar olmaları için değil dünyayı kendi eylemlerinin fark yaratabileceği bir yer olarak görmeleri için eğitildikleri yerler olarak kabul etmenin önemine dair bir farkındalıktır.

ABD'deki toplumsal sorunların altında daha çok azınlık gurupları, kadınlar, fakirler ezilmektedir. Ancak ezilenler bunlardan da ibaret değildir. Orta-sınıf gençliği de bu ikileme sıkışmış durumdadır: Bebek patlamasının çocukları olarak durgun ekonomi şartlarında yetişmektedirler. Kendi-çıkarlarını düşündükleri, mülkün mutluluğu satın aldığı ilkesi ile göz dönmüş ve okulların satış işinde tam ortak olduğu televizyon eksenli bir dünyada yetişen bu genç insanlar bir ikilem yaşamaktadır. Ralph Larkin'in dediği gibi:

[Orta-sınıf] öğrenciler iki şekilde yabancılaşma yaşamaktalar: gücün yattığı yetişkin dünyasından yabancılaşma ve gerçekliğin birbirlerini anlamanın altının oyulduğu kırıcı bir yarışma ve yer değiştirmeyle beraber birbirlerinde yabancılaşma. Bu öğrenciler bir sınıf ve monadik bireyler olarak tecrit edilmişlerdir. Pek çoğunun hayatı aile bağları, arkadaşlıkları ve her hangi bir kuruma olan bağlılıkları bağlamında derinlikten yoksundur. Pek de cennetvari olmayan yaşamlarından dışarıya çıkarlarsa ne olabileceği konusunda korkan ama öte yanda bunu arzu eden bireyler olarak sığ bir yaşam sürerler. Korkuları onları yıldırmaktadır. Acizlikleri ve

çekingenlikleri kendilerinden nefret etmelerine ve çaresizliğe neden olmaktadır... (1979, s.210)

Diğer bir deyişle, bu çocuklar egemen kapitalist toplumun kendi üzerlerinde kurduğu baskıyı fark etmiyorlar ve bozulmuş öğrenme ortamlarımızda kendilerini neden bu kadar kötü hissettiklerini anlamalarına yardımcı olacak gerekli kuramsal yapılarla tanıştırılıyorlar. Öğretmenler eleştirel ve kamu pedagojisini bilmedikleri için, bu öğrenciler hayatlarının neden anlamsız olduğu, yabancılaşma yaşadıklarını ve kapitalist sınıfın neden onları kıt kanaat yaşamlarına mahkûm etmeye çalıştıklarını daha iyi anlamalarını sağlayacak eleştirel düşünme becerisini kazanamıyorlar. Sonuç olarak kültür, emek sürecini küçümseyerek, tüketimi yüreklendirerek ve zenginlik ve statünün dağıtımına temel olarak piyasa mekanizmasını esas alarak deli gibi etrafta saldırmaya devam ediyor. Tüm bunlar gençliğimizin ruhsal hayatını fakirleştirip günlük yaşamın yozlaşmasına neden oluyor.

Baskının Beş Yüzü

Eğitimci ve kültürel işçi olan bizlerin, milyonlarca Kuzey Amerikalının hayatını etkileyen farklı baskı şekillerini anlamamız gerekiyor. Iris Marion Young (1992) baskı ile ilgili özetlenmeye değer, detaylı bir tipoloji sunuyor. Young, bana göre haklı bir şekilde, baskının anlamının sömürgeci egemenlik ve fetih anlamından uzaklaştığını ifade ediyor. Yani, artık baskı yalnızca hakim gurubun bir zulmü, baskısı olarak düşünülemez. Young terimi "iyi niyetli liberal bir toplumun günlük uygulamaları" ve "baskıcı, zulmeden birinin niyetlerinin zaruri bir sonucu olmayan sistemik ve yapısal olgular" olarak tekrar tanımlamıştır. Diğer bir söylemle, "baskılar belli başlı ekonomik, politik ve kültürel kurumlarda sistematik olarak üretilmektedir" ve toplumsal hayatın temel dokusunun bir parçasını oluşturmaktadır. Young'a göre, baskı açık bir ayrımcılığın olmadığı durumlarda bile var olabilir. Açık ayrımcılık, ayrımcılığı tanımlanabilen bir alıcı ile ilişkilendiren bireycil bir kavrama işaret etmektedir. Baskı "iyi niyetli insanların sıradan etkileşimlerinde var olan bilinçsiz varsayımlar ve tepkiler, medya ve kültürel kalıp yargılar ve bürokratik hiyerarşi ve Pazar mekanizmalarının yapısal özellikleri, kısacası, günlük yaşamın olağan süreçleri" ile bağlantılıdır. Ben baskıyı daha çok toplumsal kapitalist üretim

ilişkilerinin merkezine oturtmama rağmen, Young'ın analizi de yakından irdelenmeye değer.

Baskı, gurupları güçsüzleştirir- ve bu noktada Young gurupları, üyeliğin bir dizi basit niteliklere bağlı olduğu bir topluluk olarak düşünmememiz için bizi uyarıyor. Gurup üyeliğinde birisinin kimliği "diğerlerinin onu nasıl tanımladığı ile belirleniyor ve bu tanımlama bu gurupların çoktan o guruba atfedilmiş bir dizi özellikleri, kalıpları ve kurallarına ilişkin olarak yapılıyor." Bir gurubun baskı altına alınması bir karşı baskıcı gurup olduğu anlamına gelmiyor.

Young kadınlar, zenciler, Meksikalılar, Porto Rikolular ve pek çok İspanyolca konuşan Amerikalı, Amerika yerlileri, Yahudiler, lezbiyenler, homoseksüel erkekler, Araplar, Asyalılar, yaşlılar, çalışan-sınıf, fakirler, ve fiziksel ya da zihinsel engellilerin oluşturduğu gurupları etkileyen, kendisinin "baskının beş yüzü" diye tanımladığı faktörleri şöyle açıklamaktadır.

Sömürü

Young'un ifadesiyle sömürü, çalışan sınıf guruplarının emeğinin, zenginlerin yararlanacağı şekilde aktarıldığı bir tür baskıdır ve sınıf ayrımını ve eşitsizliği doğurur. Örneğin, kadınlar ücretli işçiler olarak ve ayrıca ev işleri bağlamında da sömürülürler; ek olarak, kadınlar işyerlerinde ve ataerkil düzende cinsiyet ayrımcılığından mağdurdurlar. Sınıfın ve cinsiyetin olduğu kadar ırk da bir baskı şeklidir. Uzmanlık isteyen, yüksek ücretli, ve sendikalaşmış işlerin öncelikle beyazlara ayrıldığı ayrıştırılmış işgücü pazarından dolayı, zenciler ve Latinler kapitalist süper sömürüsü tarafından baskı altına alınırlar.

Dışlanmışlık

Dışlanmışlık, şiddetli maddi imkansızlık çeken ve işsiz ve toplumsal yaşama yararlı bir katkı sağlamaktan uzaklaştırılmış çok düşük gelirli (sınıfaltı) insanların oluşturduğu gurupları ifade eder. Genelde ırk, bu dışlanmış guruplar için belirleyicidir ve üçüncü dünya ülkeleri ile batı kapitalist toplumlarmdaki gurupları içerir- "Latin Amerika'da zenciler ve yerliler, zenciler, Hintli, Doğu Avrupalılar, Avrupa'daki Kuzey Afrikalılar." Dışlanmış insanlar genelde egemen kültür tarafından eşit

yurttaşlık haklarından mahrum edildikleri, bir sömürü düzenine itilirler. Bu guruplar maddi olarak rahat olsalar bile, marjinal statülerinde dolayı ezilirler.

Güçsüzlük

Güçsüzlük, sosyal statü gibi toplumsal bölünmüşlük yapılarıyla ilgilidir. Yani güçsüzlük, "az ya da hiç çalışma özerkliği olmayan, işlerini yaparken az bir yaratıcılık kullanan ya da az sayıda kararlar veren, her hangi bir teknik uzmanlığı olmayan, özellikle kamu alanında ya da bürokratik durumlarda kendilerini iyi ifade edemeyen, saygı duyulmayan insanların yaşamlarını tanımlar." Young bu tanımda zihin ve el emeği ayrımına bağlı profesyonel olanlar ve olmayanların kültürlerine işaret etmektedir. Özellikle toplumumuzdaki saygınlık normlarına ve gibi normların "profesyonel" kıyafet, konuşma, zevkler ve tavırlara tanıdığı ayrıcalık- ve bu ayrıcalığın ırkçılık ve cinsiyet ayrımcılığı dinamiklerinde ortaya çıkma biçimime atıfta bulunmaktadır.

Kültürel Emperyalizm

Kültürel emperyalizm, Young'a göre, "bir gurubun deneyim ve kültürünün ve onun düzeninin norm olarak evrenselleştirilmesi"dir. Baskın kültürel gurup gücünü, diğer grupları kendi egemenliği altına alarak kullanır. Sonuç olarak, baskın gurup alt grupların farklılıklarını kendi normlarına kıyasla yetersiz ve olumsuz olarak gösterir. Örneğin, "kadınların erkeklerden farkı, Amerikan yerlilerinin Afrikalılardan ya da Avrupalılardan farkı, Yahudilerin Hıristiyanlardan farkı, homoseksüellerin heteroseksüellerden farkı, işçilerin profesyonellerden farkı bir sapkınlık ve bayağılık olarak tekrar anlam kazanır." Kültür emperyalizminin kurbanları baskıyı, diğerlerinin onları gördüğü açıdan kendilerini görmeleri ile yaşar..bu bilinçte ikileşme (ikili bilin) olarak bilinen bir olgudur. Young şunları belirtmektedir:

> Baskın kültürün diğer guruba yönelik oluşturduğu kalıplaşmış kanaatlerinin gurup üyeleri tarafından, en azından bu kanaatleri dile getiren ya da bunlardan etkilenen diğer insanların davranışlarına tepki göstermeye mecbur bırakılma derecesinde içselleştirilmesi gerekir...Bu bilinçlilik iki parçalıdır çünkü ezilen

> şahıs, bu kendisine ilişkin kalıplaşmış, değersizleştirilmiş ve somutlaştırılmış bakış açısını kabul etmeyi ret eder. Şahıs bir eylem içine girebilen, umutları olan bir insan olarak tanımlanmayı arzu etmektedir, ancak baskın kültürün kendisinin yalnızca farklı ve aşağı olduğuna ilişkin yargıları vardır. (s.192)

Young'ın ifade ettiği gibi kültürel emperyalizm, hem görünmez olma hem de aynı zamanda farklı olarak konumlandırılma çelişkisidir. Hem baskın hem de alt kültürler tarafından tanımlanma sürecidir.

Şiddet

Baskı sistematik ve meşrulaştırılmış şiddet korkusunu içerir. Örneğin, sistematik şiddet belli grupların üyelerine yalnızca bu özel guruplara mensup oldukları için uygulanır. Young ABD toplumunda kadınlar, zenciler, Asyalılar, Araplar, homoseksüel erkekler ve lezbiyenler tıpkı Yahudiler, Porto Rikolular, Meksikalılar ve diğer İspanyolca konuşan Amerikalılar gibi yabancı düşmanlığı, gelişigüzel ve sebepsiz saldırıların tehdidi altında yaşamaktadırlar. Bir çok beyaz bu tehditleri olağan karşılamakta ve bu suçları işleyenleri cezalandırmak için hemen hiçbir şey yapmadıklarından bu şiddet biçimi de aynı zamanda meşrulaşmıştır. Bana göre, 1992 Rodney King'in polis tarafından dövülmesi olayında bu açıkça görülebilir.

Son olarak, eğitim sistemin hem içinde hem de dışında olan Amerikalıların artan bir endişesine dikkat çekmek istiyorum: okuma yazma bilmeme. Illeterate America (Okuma yazma bilmeyen Amerika) isimli kitabında Jonathan Kozol (1985) bu durumun en kapsamlı değerlendirmelerinden birini yapmaktadır:

> 25 milyon yetişkin Amerikalı böcek ilacı kutuları üzerindeki zehirli uyarılarını, çocuklarının öğretmenlerinin gönderdiği mektupları ya da günlük bir gazetenin ilk sayfasını okuyamıyor. Buna ek bir 35 milyon toplumumuzda hayatta kalmak için gereken hayati ihtiyaçları için gerekli okuma seviyesinde okuyabiliyor. Toplamda, bu 60 milyon insan tüm yetişkin nüfusun üçte birini oluşturuyor. Okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin büyük bir çoğunluğu bu topraklarda doğup

büyüyen, beyaz Amerikalılar. Nüfusa oran bakımından, öte yandan, rakamlar zenciler ve İspanyol kökenlilerde daha yükseliyor. Yetişkin beyazların yüzde on altısı, zencilerin yüzde kırk dördü, İspanyol kökenli vatandaşların yüzde elli altısı tamamen ya da kısmen okuma yazma bilmiyor. Rakamlar genç nesil zenciler için artış göstermektedir. On yedi yaşındaki tüm zenci gençlerin yüzde kırk yedisi kısmen okuma yazma bilmiyor. 1990'a dek bu rakamın artması bekleniyor.

Şehirdeki liselerden yeni mezun olmuşların yüzde on beşi altıncı sınıf seviyesindeki öğrencilerden daha az okuyorlar. On iki ile on yedi yaşları arasındaki bir milyon çocuk üçüncü sınıf seviyesinin üstünde okuyamıyor. Mahkemeye çıkan gençlerin yüzde seksen beşi kısmen okuyup yazabiliyor. İşsiz 8 milyon yetişkinden 4 ile 6 milyonu yüksek teknoloji gerektiren işler için tekrar eğitim alabilecek becerilerden yoksun. BM'ye üye 158 ülke içinde ABD okuma yazma seviyesi bakımından kırk dokuzuncu sırada. (s. 4-5)

ABD vatandaşları amansız bir tüketim mantığı ve özelleştirme ile kuşatıldığından, kültürel karabasanın bir parçası olmaya karşı koyma, ondan kaçma ya da onu ret etmenin bir aracı olarak okuma yazma bilmemenin gittikçe artmasına şaşmamak gerekir. Okuma yazma krizini aşmak için gerekli olan şey okuma ve yazmayı ahlaki ve siyasi kararlar alma mekanizmaları olarak yapılandıran eleştirel okuma yazmadır. Bu bakış açısıyla okuma yazma, reklamları okumayı öğrenme ve daha iyi tüketiciler haline gelmeyle ya da romantik kitaplarla casus romanlarının sayfaları arasına kaçmakla ilintili değildir; eleştirel okuma yazma dil yeterliğini, statükoya meydan okumak için bireylere donanım kazandıran analitik beceriler edinmeyle bağdaştırmaktadır.

Tarihin, eşitlik ve insan hayatının değerini yükseltmeyi ve zenginleştirmeyi hedef almış doğrusal bir bütünü temsil etmediğini; "öz"ünün maddi, manevi, ahlaki ve etik ilerleme olan bir metafizik planın açılımı olmadığını gösterdiğinden, önceki sayfalarda vermeye çalıştığım toplumsal krizin tam önemini kavramak zor. Buna neden doğrusal aklın doğrusal bir zamanda var olması değil, toplumsal krizin sınıfsal olarak bölünmüş bir toplumda işleyen bazı gerçek rejimlere bağlı olmasıdır.

Toplum olarak, olması muhtemel bir çöküş ile bunu kabullenememe arasında sıkıştık. Mevcut durumun acı gerçeği, ABD'nin sınıf sömürüsü ve cinsiyet ve ırk eşitsizliği ile bozulmaya devam ediyor olmasıdır. Nihilizm mantığıyla gölgelenmiş şiddet, Kuzey Amerika'yı zencilerden, Asyalılardan, Araplardan ve Yahudilerden temizlemek isteyen büyüyen sağcı militan guruplar için arındırıcı estetik halini almıştır. Bu tür bir yabancı düşmanlığı, sömürülen çalışanlardan elde ettiği artıdeğerin birikimine dayanan, çökmekte olan bir toplumun sonuçlarından yalnızca biridir. Bir toplum ki patolojik ve yıkıcı toplumsal ilişkiler oluşmasına izin vermiştir. Bu ilişkiler, köktendinci evanjelizmin yeniden dirilişi ve Yeni Sağ'ın yükselen trendleri ile geçtiğimiz yıllarda artmıştır. Richard Sennet'in ifadesiyle, "ulusun bir farklılıklar bütünü olduğunu, insan topluluklarının Öteki'nin deneyimleri ile aslında zenginleşebileceğini anlamak Amerika'da olmayan şeydir" (1987, s.44).

Yoksulluğun (sermayedarlar tarafından işçilerden alınan artıdeğer yoluyla emek paylaşımına bağlı olan) öğrencilerin okuldaki başarısını tayin eden temel bir etmen olduğu uzun zamandan beri bilinmektedir. Belki de bu ülkede akademik başarının en büyük belirleyicisidir. 1988'de yıllık gelirleri 10 000 dolardan az ailelerin üç ve dört yaşlarındaki çocuklarının yüzde 25'i bir okulöncesi programına kayıt yaptırdığını öğrenmek rahatsızlık verici. Buna karşın, aile gelirleri 35 000 dolar ya da daha fazla olanların yüzde 56'sı kayıt yaptırmıştır. Otuzu yaşın altındaki bir ebeveynin reislik yaptığı ailelerdeki tüm çocukların üçte birden fazlası yoksulluk içinde yaşamaktadır. Bush hükümeti 1989'da 1988'de ABD'de ölen 40 000 çocuktan 10 000'inin önlenebileceğini ve bu 40 000'den sakat kalmış bir 10 000'inin günümüz biliminin kullanılarak kurtarılabileceğini rapor eden White House Task Force raporunun engellemiştir. Elbette, zenci çocukların ölüm oranları 19882de beyaz çocuklarınkini ikiye katlamıştır. 1990 Şubat'ına dek, on üç yaşından küçük çocuklarda 2000 ya da daha fazla AIDS vakası saptanmıştır. HIV kapmış olan çocuk sayısının bunun iki katı olduğu tahmin edilmektedir.

Her yedi gençten birinde cinsel yolla bulaşmış bir hastalık olduğu tahmin edilmektedir. On beş ile on yedi arasındaki yaş gurubunda ortalama belsoğukluğu oranı zenci erkelerde beyaz erkelere oranla on beş

kat daha fazladır. Zenci kızlarda da bu oran beyaz kızlara göre yaklaşık on misli fazladır.

İntihar- adam öldürmek değil- on beş ile yirmi dört yaşları arasındaki genç beyaz erkeler arasında ikinci sıradaki ölüm sebebidir. Buna, 1989'da 2,4 milyon çocuğun istismara uğradığı ya da ihmal edildiği gerçeğini de ekleyin.

Elbette, bu ihmal salgınına yanıt, kurbanları suçlamak değildir- toplumumuzdaki dezavantajlılara istismarı yıkmak ve çocuklarına daha iyi koşullar yaratamadıkları için onları suçlamak. Beyazlar genellikle, beyaz hâkimiyetindeki kapitalist demokraside para kazanmakta ve çocuklarına doğru düzgün şartlar sağlamakta güçlük çeken insanlara tepeden barlar. Gerçekten de, Extra! (1992) da yayımlanan bir rapor, bir mahalledeki Afro-Amerikalı oranı yüzde 8'lere ulaştığında beyazların o mahalleden taşınmaya başladıklarını bildirmektedir (Afro-Amerikalılar kendileriyle aynı sosyoekonomik sınıftan olsalar bile). Zenci işçiler arasındaki işsizlik oranı 1990'da beyaz işçilerden yüzde 176 daha fazlaydı.

Bu ülkede tenleri beyaz olmayanların, özellikle Afro-Amerikalılar ve Latinlerin- bir kuşatma altında yaşadığını söylemenin doğru olacağını düşünmeme rağmen, tüm bunların beyaz okuyucuları bir tür kendilerinde nefret etmeye sevk etmeleri gerektiğini söylemiyorum. Ancak, kendi beyaz imtiyazlı durumlarını bir kenara bırakarak öğretmenler olarak ülkenin karşı karşıya olduğu acil toplumsal meseleleri ele almalarını talep ediyorum.

Bir acil toplumsal mesele Mayıs 1992'de Los Angeles'teki isyandır. Bu olay esnasında yaşanan öldürmeleri yağma ve bina yakmalar medyada yankı bulmuştur. Bunların çoğu çete ilişkisi üzerine ve Rodney King'in mahkeme kararından sonra meydana gelen şiddet olaylarına odaklanmıştır. Motorcu Rodney King'in döverken videoya alınan Los Angeles polis memurlarının tümü beyazlardan oluşan jüri üyelerince beraat ettirilmesinden sonra Los Angeles'in bazı bölgeleri 196lardaki Watts kalkışmasından beri yaşanan en kötü şiddete sahne olmuştur. Medya ve medya analizcileri suçun büyük kısmını, jüri kararını kullanarak zenci toplum unda oluşan gerginliği fırsat bilmiş ve en sonunda da ateşe verme

ve yağmalamaya girişmiş zenci ve Latin sokak çetelerine yüklemişti.

Ne var ki bu "analiz", isyanı çevreleyen bağlamı görmezden gelmiştir. Bu bağlamda polis ırkçılığı ve tüm ABD'de zenci ve Latinlerin durumunu vardır. Mike Davis'in belirttiği gibi, Los Angeles isyanı bir anlamda zenci gençlik üstündeki yıllardır süren sistematik taciz ve baskının bir sonucuydu (Katz ve Smith, 1992). Medya, Koreli bir dükkân sahibi tarafından bir portakal suyu yüzünden yaşanan tartışmanın ardından arkasından vurulan on beş yaşındaki Latasha Harlin olayını görmezden gelmiştir. Latasha Harlin'in kafası uçmuş, dükkan sahibine beyaz bir hâkim tarafından 500 dolarlık para cezası ile 400 saatlik toplum hizmetine cezası verilmiştir. Bu olay olmadan hemen önce, zenci bir postacı bir köpeği vurduğu için altı ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

Davis'in ifade ettiği gibi, Los Angeles isyanı tamamıyla multietnikti ve Afrika Amerikalılar, Meksikalı göçmenler, ve Orta Amerikalılar olaylara karışmıştı. Polisler ve Ulusal muhafızlar tarafından Afrika Amerikalılar olduğu kadar Latinlerde öldürüldü. İsyanda Watts kalkışmasında olduğundan daha genç bir topluluk vardı. Los Angeles Polis Teşkilatı'nın yönetmelikleri sosyoekonomik statülerine bakmaksızın zenci gençliği suçlu ilan ettiği için orta-sınıf zencilerde topluluğun içindeydi. Polisin bu bastırması çete üyeliğinin, direnişin çok daha normal bir şekli halini almasına yardım etti. Crips, Bloods ve Florentia çetesi- Doğu yakasının en büyük Meksikalı çetesi- tüm zulüm görenlerin birleşmesini konuşuyorlar. Ancak Davis'in de belirttiği gibi asıl sorun ırkçılık ve talebi düşürme ve iş yerini Meksika'ya taşıma yoluyla az ücretli işlerin azalması.

Los Angeles, fakirleri sömüren ve işlerini düşük ücretle çalıştırılmaya zorlanan ülkelere kaydıran neo-liberal ekonomik politikalar tarafından bir çeşit Üçüncü Dünya şehrine dönüştürülmüştür. Ancak gerçek bir Üçüncü Dünya şehrinden farklı olarak gecekondu bölgeleri ve hayatta kalma ekonomileri yaratamıyor. Davis, gençliğin önünde "zengin insanların çimlerini biçmekle çeteye katılmak arasında" iki seçenek olduğunu ifade etmektedir (Katz ve Smith, 1992). İşsizlik ve endüstrisizleşme karşısında, çeteler telafi edici toplumsal yapılar halini almışlardır. Davis, bu yapılara "vekil aileler" demektedir. Buhranın yıkımlarına en fazla açık olanlar Meksikalılar, Salvadorlular ve Guatemalılardır. 1992 yılının Noel gecesinde

20 000 Latin, bir battaniye ve hindi için tüm gece şehir merkezinde sırada beklemişlerdir. Gün içinde de amele pazarlarında günlük iş için beklemişlerdi.

Elbette, yalnızca Los Angeles'taki şartlardan bahsetmiyoruz. Detroit'te Malice Green park edilmiş bir arabadan polis tarafından çekip çıkarıldı. Beyaz bir polis memuru zenci olan Green'in yüzüne, göğsüne ve midesine defalarca vurdu. Kafa derisinin bir bölümü polis memurunun elindeki el fenerini bir golf sopası gibi savurması sonucu koptu. Gren başına on dört kez vurduktan sonra polis memuru elleri kelepçeli Green'in boğazına çöktü. Green kafaya aldığı darbelerden öldü.

Davis'in "Amerikan şehir intifada"sı dediği şeyin son parıltılarını hala görüyoruz.

Tehlikeli zamanlardan geçiyoruz. Öyle bir zaman ki pek çok birinci sınıf üniversite öğrencisi, ideolojik olarak Rush Limbaugh ile hemfikir olmanın ve Bill O'Reilly ya da Fox-TV'deki diğer medya âlimlerinin hayranı olmanın "harika" olduğunu düşünüyorlar. Faşist ya da siyasi ekonomik fikirler bağlamında tam anlamıyla cahil olmak hiç bu kadar gözde olmamıştı. Bu tür sadakatin siyasi sonuçları nadiren baştan sona düşünülür. Bu çağdaş eğitimin trajedilerinden biridir.

Her ne kadar kabullenmemek için savaşsak da kapitalist ekonomi tüm dünyaya yayılmaktadır. Walter Benjamin'in "tarihin meleği", dünya çapında bir yıkıma neden olma potansiyeli hiç olmadığı kadar fazla olan bir kıtada umutsuzluk bulutlarının arasından bakmaya devam etmektedir. ABD'nin Afganistan ve Irak'ı işgali ve ölüm ve eziyet, ABD ekonomik çıkarlarını tehdit eden her hengi bir ülkeyi nelerin beklediğini gösteren ikazlardır.

İşsizlikteki her bir yüzde birimlik artışın 318 ek intihar, ölüm oranındaki her yüzde 2'lik artışın cinayetlerde yüzde 5 ile 6'lık, tutuklanmalarda yüzde 5'lik, akıl hastanelerine ilk yatışta yüzde 3 ile 4'lük ve çocuk ölümü oranlarında yüzde 5 ile 6'lık bir artışa neden olduğu, kar ve üretimin düştüğü bir dönemde, tüketim kültürü gülünç ve çöküntü halinde olanı kapışıyor (Cohen ve Rogers, s.29). Süslü ve kaba tüketim mallarının resimleri, sahiplenici ve atomistik bireycilik ortamı, zayıflatan bir

özelleştirme ve var olan toplumsal şartları ve baskıcı güç ve imtiyaz ilişkilerini analiz etme ve sömürüyü bitirme gerekliliğini bir kenara bırakan menfaatperest kariyer düşkünlüğünü yaratarak hem yazılı hem de elektronik medyayı kirletiyor. Bu resimler, günlük yaşam kalitesinin, materyal zenginliğin sürekli yaratılması ile değiştirilemez bir şekilde artırıldığı inancıyla şekillenmiş bir tüketim ideolojisini desteklemektedir. Toplumsal adalet ve yaşam mücadelesi sorunları, tüketim kültürüne kıyasla günden güne arka plana itilirken, Sun Belt girişimcileri tarafından desteklenen Silikon Vadisi'nin teknoloji ve yetkinlik havarileri ürettikleri araç gereci modern hayatın işlevsel olmazsa olmazları olarak tanıtıyorlar. Hayallerimizin, arzularımızın ve eylemlerimizin nasıl üretilip toplumsal olarak şartlandırıldığını göremediğimizden, tüketici ahlakın köleliğinde kalıyoruz. Hepimiz Amerikan karabasanını, Satıcının Ölümü'nü yaşıyoruz ve Willy Loman gibi ölü emeğin değişim değerinin boş bir ümit olduğunun farkına varmaktayız. Mevcut durumun demokratik bir gereklilikten doğduğu inancını kabul etmiş görünüyoruz. Eşitsizlik ve yoksulluk özgürlük için ödememiz gereken bedeller.

Vergi verenlerin paralarını haddini aşan toplumsal programlara harcayan Washington liberallerine karşı küçük bir adam bulmaya çalışan popülistler gibi görünen sağcı politikacılar, gerçekte ekonomik olarak sözde popülistlerin korudukları iddia edilen bu küçük adamları sakat bırakan şirket seçkinlerinin sadık hizmetkârlarıdırlar.

İçinde bulunulan devrin derin mantıksızlığı engelsiz ve özgür akarken, gerçekte ilerleme, tarihin kamçısı, insan özgürlüğüne bir saldırı halini almıştır.

Savaşın gürültüsünden ve kan dökmesinden uzak bir toplum kurmak isteyenler, yüksek mevkilerdeki hükümet ve askeri yetkililerinin de aralarında bulunduğu bu günün filizlenen Yeni Sağ'ında yer alan pek çok kişi Armageddon'a bir özlem duymasını, İncil'i tarihin kronometresi olarak kullanmasını ve nükleer savaşın "arındırıcı şiddeti"ni Tanrı'nın bir planı olarak algılanıldığı "eli kulağında bir sevinç deliliği/holokost"un bir çeşidine atıfta bulunmasını çok da rahatlatıcı bulmamaktadır. (elbette, gerçek inananlar gökyüzündeki İsa tarafından cennete gönderilecekler) (Jones ve Shepherd, 1986). Bu Taliba'ın cihat mantığının tam tersi bir

görüntü arz etmekte. Bu mantık Baş Savcı John Ashcroft tarafından iyi bilinmektedir.

Okuryazar olamayanların sayısındaki artış, fakirler arasında görülen artan sayıdaki okul bırakma ve sınıf için şiddet ve umutsuzluktaki dramatik artış günümüz öğrenci ve öğretmenlerinin durumunu yansıtmaktadır. Pratik siyasi eyle olasılığını düşünemediğimiz ya da dünyada olup bitene müdahale etme becerimizi kullanamadığımız sürece, hayallerimiz ahlak alanının üstünde uçmaya ve itiraz edilmeyen tüketici dolandırıcılığı ve ahlaki çöküş kültüründe üretilmeye devam etmektedir. Bu gün hiç olmadığı kadar, eleştirel pedagojinin ahlaki terminolojisinin solcu ya da sosyalist olduğu gerekçesi ile silinmesi gerektiğini savunan Yeni Sağ'ın eğitime olan saldırısına karşı koyabilen pedagojik bir kurama ihtiyacımız var. İster eğitim, silah skandalları, silah kaçakçılığı diplomasisi ya da şirket gücüne aç televizyon vaizleri yoluyla olsu gerici ideolojilerin tekrarlanan saldırıları, aç gözlülüğü, faşist olma hakkını, kendi çıkarını gözetme mantığını, şahsi kazanım isteğini, dürüst muhalefete yönelik nefreti normalleştirmiştir. Tarihin koyu ve çelişkili kanatları, umudun rehin alındığı, siyasi liderlerimizin bir yandan sonuçlarını kötülerken diğer yandan Enron yöneticilerinin şirket mantığını takip ettikleri, adaletin sermaye birikimi sunağına sıkıca bağlandığı ve topluca ürettiğimiz iyi işlerin umutsuzluk tarafından silindiği bu dönemde eğitimin ne anlama geldiğini gösterecek yeni bir vizyona ihtiyacımız var.

Öğretmenler için bu, samimi ve eleştirel bir şekilde toplumumuzun eşitsizlik ve adaletsizlik kökenleri ve yapılarına yaptığı katkıyla yüzleşmeye başlamak anlamına gelmektedir. Bu, öğretmenler olarak kendi öğretim şeklimizin yarattığı eşitsizlikteki payımızla yüzleşmemiz, baskıya karşı hem entelektüel hem de ahlaki direniş göstermeyi sağlayacak donanımda bir pedagoji geliştirmemiz anlamına gelmektedir. Öyle bir pedagoji ki pedagoji kavramını bilgi ve becerilerin bir aktarımının ötesine ve ahlak kavramını da kişilerarası ilişkilerin ötesine taşıyan bir pedagoji. Pedagoji öncelikle sınıf mücadelesi ve özgürlükçü siyaset ile ilişkilendirilmelidir. İşte tüm bunlar eleştirel pedagoji demektir.

Eğitime Şirket Saldırısı

Eğitimin şirketleştirilmesi ve iş haline getirilmesi çağına girdik. Sermaye dünyanın pek çok yerinde kendini gösterdiğinden, Birleşik Devletlerin milli eğitiminin özelleştirilmesinde liderlik ediyor olması şaşırtıcı değildir. Yine standardize edilmiş sınavların zoraki hale getirilmesi, sınav ya da sınav hazırlama sektöründeki eğitim yayıncılarının parasal yardım alıyor olmaları da şaşırtıcı değildir.

George W. Bush yönetimi, yayıncılık devi McGraw-Hill'le güçlü bağlantılara sahip. Aslında McGrawlar ve Bushlar arasındaki dostluk 1930'lu yıllara uzanmakta (Metcalf, 2002). Harold McGraw Jr, Barbara Bush Aile Okuryazarlığı Vakfı'nın kurucu üyesi ve ulusal ödenek danışmanıdır. George W. Bush Texas valisiyken birçok McGraw-Hill yazarını Texas okullarındaki okuma dersi müfredatının yeniden yapılandırılmasında kullandı (Metcalf, 2002). McGraw-Hill, Bush yönetimi tarafından desteklenen bir ses-temelli okuma programının çığırtkanlığını yaptı (Metcalf, 2002). Tahmin edileceği gibi McGraw-Hill, Texas'ın karlı ders kitabı piyasasından ezici bir pay elde etti. Fakat 1995"ten itibaren 2001 mali yılına dek yetişkin eğitimine yapılan harcamalar yarı yarıya azaltıldı ve mesleki gelişim harcamalarında üçte ikilik oranda bir düşüş görüldü (Gluckman, 2002). Buna karşın, aynı süreç içerisinde sınavlar için yapılan harcamalar üç katından fazlasına çıktı (Gluckman, 2002).

Aynı şey George W. Bush'un Beyaz Saray yönetiminde de kendini göstermektedir. Ulusal Okuma Paneli (1990'ların sonunda kongre idaresinde toplanıyordu) ses farkındalığı bağlamında sistemli öğretimi ve beceri-temelli ses yaklaşımını savunmaktadır (hatırlayın, ses öğretebilmek için ders kitaplarına ihtiyaç duyarsınız ve McGraw-Hill ders kitapları en çok tavsiye edilenlerdir.) Ulusal Okuma Paneli, Washington merkezli güçlü bir halkla ilişkiler şirketi olan Widmeyer İletişim'i işe alarak Open Court'un, McGraw-Hill okuma yazma ürünü, ve muadili olan DISTAR'ın kullanımını teşvik etmelerini istedi. Bu kitaplar çok az bilimsel veri ile desteklenmesine karşın ülke çapında tüm okul yönetimlerince büyük bir hızla kabul görmektedir (Gluckman, 2002).

Bugün K-12 sınavlarının hazırlanması ve değerlendirilmesi multimilyon

dolarlık bir endüstridir. Firmalar, tahmin edilebileceği gibi, işçi "çıktısı"nın önemini vurguluyor ve işletme temelli yönetim teknikleri okullarda gittikçe daha çok kabul görüyor. A.B.D. sınıflarını kontrol eden işletme modeli sık ve etkin bir sınav uygulaması gerektirmektedir. Standartlaştırılmış K-12 sınav endüstrisi yılda yaklaşık 1.5 milyar dolarlık satış yaratmaktadır. Bu oyunun büyük oyuncularından biri, The Financial Times, The Penguin Group ve The Pearson Education'ın da sahibi olan İngiliz medya şirketler grubu Pearson tarafından yakın zamanda satın alınmış olan National Computer Systems'dir. National Computer Systems ve diğer sınav üretim şirketlerinin düzenlemeleri hükümet tarafından yapılmamaktadır (Gluckman, 2002).

Temel bilgi sınavları; eskiden klasik K-12 sınavlarında, Stanford Seviye Tespit Sınavında ve Iowa Temel Bilgiler Sınavında olduğu gibi psikometri uzmanları tarafından hazırlanıyordu, fakat bugün sınavlar ağırlıklı olarak yayınevi çalışanları tarafından derleniyor ve yanlışlar olağan hale geliyor (Gluckman, 2000). Gluckman bu konuyla ilgili aşağıdaki bilgileri vermiştir:

> 16 eyalette sınavları hazırlayan ve organize edenler notlandırma ya da sonuç analizinde önemli hatalar yapmıştır. 1999'da CTB/MCGraw-Hill tarafından yapılan notlandırma hataları ülke çapında çeşitli okulları etkilemiştir. New York şehrinde 9000 öğrenci hatalı olarak yaz okuluna yönlendirilmiş ve şehirdeki müdür ve bölge denetçileri- Okullar Rektörü Rudy Crew da dahil olmak üzere görevlerinden alınmış ve Nevada'da ilköğretim okulları hatalı bir biçimde "yetersiz" olarak etiketlendirilmiştir. 2000 yılının baharında NCS'nin yaptığı notlandırma hataları yüzünden bir grup Minnesota lise son sınıf öğrencisinin mezuniyeti askıya alınmıştır. Son olarak geçtiğimiz yıl, 2000 yılından bu yana sınav programı eyalet çapında Harcourt tarafından yürütülen Massachusetts'de öğrenciler Massachusetts Geniş Kapsamlı Değerlendirme Sistemi (MCAS) sınavlarında çeşitli sorularda yanlışlar bulmuşlardır (2002, sf. 35)

Adil Sınav Uygulama Talimatnamesi göz önüne alındığında; pek çok eğitimci ve psikometrist, güvenilir bir değerlendirme yapabilmek için tek bir sınav notunun kullanılmasının bir tür etik istismar olarak

nitelendirilmesi konusunda hemfikirler. Örneğin tek bir sınav notu, lise mezuniyet durumunun belirlenmesi ya da öğretmenlerin işten çıkartılmasına yönelik değerlendirme amaçlı kullanılmamalıdır. Yine de sınavları hazırlayan ve organize edenler, sınavların hatalı biçimde kullanılacağını önceden biliyor olmalarına karşın, eyalet çapında kullanılacak gelenekselleştirilmiş sınavlar hazırlamaya devam ediyorlar.

Gluckman, öğretmenlerin sınava yönelik hazırlık yapmak amacıyla; önem taşıyan pek çok literatür çalışması ve toplumsal çalışmayı da kapsayan bilindik müfredatlarını bir kenara bıraktığını hatırlatarak, standart hale getirilmiş sınav uygulamasının sınıf içi eğitimi riske atabileceğine dikkat çekiyor. Gluckman'a göre bu uygulama "küçük ölçekli okulların daha etkin olduğu ve konuya disiplinler arası bir yaklaşımla bakmanın yanı sıra öğrencilerin heterojen biçimde gruplandırılmasının öğrenmeyi arttırabileceği"ne yönelik yakın dönem çalışmalarının her zerresine karşıt oluşturuyor (2002, sf.37). Klasik eseri "The Case Against Standardized Testing" de Alfie Kohn konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde belirtmektedir:

> Gördüğümüz kadarıyla; standartlaştırılmış sınavlar, sınav olma becerisinin kendisi de dahil olmak üzere, bilgi ve becerilerin tam anlamıyla idrak edilmesinden ziyade, geçici olarak edinilmesini ölçme eğilimindedir. Sonuçları öğrenciler için belirleyici olan stratejilerin kullanımı bu testlere önceden aşina olmayı gerektirmekte ve bu da doğrudan öğretim teknikleri ve sınırsız deneme sınavlarına olan bağımlılığı arttırmaktadır (2000, sf.37)

İdeolojilerin kapitalist sınıf tarafından toplumsal kontrol mekanizması olarak nasıl kullanıldığını incelemek istediğimizde çoğunlukla ilk olarak Texas'ta yaşananlara bakıyoruz. 1990'da Texas, 3. Sınıftan 8. Sınıfa dek ve 10. Sınıfı da içine alan ve bütün öğrencilere zorunlu kılınan kapsamlı bir sınav programı olan Texas Akademik Bilgi Değerlendirme Programı'nı (TAAS) başlattı. Bugün Texas liselerinde biyoloji, cebir ve Birleşik Devletler tarihi derslerinde kullanılmak üzere standartlaştırılmış dönem sonu sınavları uygulanıyor (Gluckman, 2002). Tabii ki bu sınavlar, kritik toplumsal konuların tartışılmasına ayrılabilecek olan zamanı kısıtlıyor. Bu, karşıt görüşlü söylem ve uygulamaları sınıflardan uzak tutmakta

kullanılacak etkin bir kontrol yöntemidir – ideolojik bir profilaktik (önleyici) olarak hizmet vermektedir. Fakat bu sınav uygulamalarının diğer etkilerinin de genel anlamda değerlendirilmesi gerekmektedir. Amy Gluckman, çoğu Harvard Üniversitesi Sivil Haklar Projesi komisyonu tarafından incelenmiş pek çok çalışmanın, sınav uygulamalarının sınıf içi öğretim, öğrenci ve öğretmen maneviyatı ve okulu bırakma oranları üzerindeki olumsuz etkilerini belgelendirdiğini ifade etmektedir. Örneğin Texas'ta;

> Sonuçları öğrenci için belirleyici olan sınavların kullanılmaya başlamasından bu yana Afro-Amerikan ve Latin kökenli öğrencilerde okulu bırakma oranında artış gözlenmiştir. TAAS sınavını geçerek mezun olmuş öğrencilerin, bu sınavların uygulamasına geçilmeden önceki dönemlerdeki akranlarına oranla daha zayıf yazma becerileri geliştirdikleri tespit edilmiştir.

Bazı ilerici eğitmenlerin okulları toplumsal adalet merkezine getirecek yol olarak çığırtkanlığını yaptığı öğretmen sendikaları ve yerel okul yöneticileri arasında yapılması istenen "işbirliği"ne yönelik vurgu, pek çok yöneticinin bu tür sınavlara karşı çıkmadaki isteksizliği nedeniyle kaçınılmaz biçimde kısıtlanmıştır; zira okul başarısı neredeyse sadece öğrencilerin standartlaştırılmış sınavlarda gösterdikleri performans üzerinden değerlendirilmektedir. Böyle bir işbirliği öğretmen güvenilirliği ve standartlaştırılmış sınavlar tarafından eşit biçimde taşınan yükü yok etmeli ve okulların ihtiyaç duydukları, ders kitapları, daha küçük sınıflar ve artan öğretmen maaşları gibi temel kaynakların kontrolünü ele geçirmelidir.

Bu günlerde bazı eyaletlerde, Burger King ya da Wendy's gibi fast food zincir restoranların reklamlarıyla kaplı okul otobüsleri görmek mümkün. İlköğretim öğrencilerinin, üzerinde Kelloggs' pop-turtaları reklamı ya da Fox-Tv ünlülerinin resimleri bulunan defter kaplarıyla kaplanmış kitaplar taşıması moda oldu. Okul bölgeleri Coca-Cola ve Pepsi'yle okullarında satış yapmaları için özel anlaşmalar yaptılar. Sağlık eğitimi dersinde Hershey Şirketi tarafından öğrencilere beslenme konusunda verilen eğitim esnasında dengeli bir beslenmede çikolatanın ne denli önemli olduğu konusuna da değiniliyor. Bir işletme dersinde öğrencilere McDonald's

restoranlarının nasıl işletildiği ve başarılı bir McDonald's yöneticisi olmak için ne gibi niteliklere ihtiyaç duyulduğu öğretiliyor. Dahası, McDonald's'a iş başvurusu yapmak için neler yapılması gerektiği hakkında bilgi veriliyor. Bugün ekoloji ve çevrebilim eğitimi esnasında öğrenciler ekolojiyi Skittles şekerlerinin sponsor olduğu bir "Bir Karıncanın Hayatı" isimli posterden öğreniyor ve dıştan yanmalı motorların erdemlerini Shell Oil tarafından hazırlanan bir çevre videosundan izliyor.

Devlet okullarında alabildiğine yaygın hale gelen şirket saldırılarının sonucu olarak, toplumsal adaleti savunan eğitimciler öğrencileri eğitmek ve eleştirel vatandaşlığa yönelik olarak hazırlamak konusunda başa çıkılamaz bir sorunla karşı karşıyalar. Burada öğretmenlerin öğrencilerini eleştirel birer okuryazar olarak yetiştirmeleri için atacakları belli başlı birkaç temel adımdan bahsedeceğim. Eleştirel okuryazarlığı burada daha sonra eleştirel vatandaşlığın gelişiminde bahsedeceğim daha geniş bir çerçevede ele alıyorum.

Öğrencileri eleştirel okuryazarlığa hazırlamaya yönelik en büyük adım onlara yalnızca anlamlı öğrenme deneyimleri yaşatmak değil (örn.; nümerik okuryazarlık, bilgisayar okuryazarlığı, kültürel okuryazarlık ve eleştirel okuryazarlık becerileri), aynı zamanda öğrencilerin gündelik yaşamlarından sınıfa taşıdıkları deneyimleri onaylamak ve meşru kılmaktır. Öğrencilerin edindikleri deneyimler, ekonomik okuryazarlık, medya okuryazarlığı, eko-okuryazarlık, tüketici okuryazarlığı ve küresel kapitalizm tarafından yönlendirilmeyen günümüz toplum ve eğitim politikası ile bağlantılı olan diğer okuryazarlık türlerinin gelişimine olanak tanımak üzere tasarlanmış tema-temelli bir müfredatla ilintilendirilebilinir.

İkinci olarak, toplumsal adalet eğitimcileri öğrencilere "eleştiri dili" ve "olasılık dili"ni tanıtabilir, bu sayede öğrenciler de edindikleri deneyimleri kavramsallaştırabilir, analiz edebilir, kuramsallaştırabilir ve eleştirel olarak değerlendirebilirler. Radikal eğitimci Henry Giroux "eleştiri dili"ni, temel olarak sosyoloji, eleştirel kuram ve toplumsal çalışmalardan yola çıkılarak oluşturulan bir takım analitik beceriler ve kuramsal bir kelime hazinesi geliştirmek olarak tanımlar. "Olasılık dili" ifadesi ise kuramı uygulamaya koyarak daha iyi bir dünya görüşü geliştirmeyi anlatır. Başka bir deyişle toplum bilimleri kaynaklı yeni analitik becerilerin kullanılmasıyla hem

toplumsal, hem kültürel hem de tarihsel olarak kişinin bireysel ve kolektif deneyimlerini oluşturan toplumsal koşulların sorgulanarak dönüştürülmesi anlamına gelir.

Kuram ve uygulama, eylem ve düşünce arasındaki diyalektik birliğin tanımlanması, toplumsal adalet eğitimcilerinin öğrencilerin yetkilerinin arttırılmasını saptamak amacıyla atabileceği üçüncü bir adımdır. Burada yansıma ve eleştirel yansıma arasında önemli bir ayrım yapmaktayız. Düşünce; öğrencilerin somut toplumsal ve ekonomik çevreleri ile ilgili farkındalığını ifade ederken, eleştirel düşünme bu öğrencilerin dünya ile ilişkilerinin olduğu kadar kendilerini toplum içerisindeki yerinin de sorgulanması anlamına gelir. Brezilyalı eleştirel bir eğitimci olan Paulo Freire bunu "varolmanın radikal bir formu" olarak adlandırmakta ve görüşünü "sadece bilen değil, bildiğini bilen varlıklar" ifadesiyle tamamlamaktadır.

Kuramı Sokaklara Taşımak

Bu bizi, eleştirel okuryazarlığın Ramin Farahmandpur ve benim **praxis** amaçlı pedagoji olarak adlandırdığımız bir eylem boyutuna getirmektedir (McLaren and Farahmandpur, 1999a; 1999b; 2000). **Praxis** amaçlı pedagoji eleştirel bilgi ve toplumsal pratik arasındaki boşluğu tamamlar. Bu da kuramın sokağa taşınmasıyla mümkündür. Öğrencilerin, ebeveynlerin ve öğretmenlerin toplum seviyesinde organize edilerek seferber edilmesi ve bu mücadelenin daha büyük ulusal ve uluslar arası mücadelelerle ilişkilendirilmesini gerektirir.

Eleştirel okuryazarlığa öğrencilerin gündelik yaşamlarının çarpık örgüsü içinde verilen kilit rol, pek çok toplumsal adalet eğitimcisinin sınıflarında somut eleştirel okuryazarlık uygulamaları konusunda bir soruyu da beraberinde getirir. Örneğin, Ramin Farahmandpur ve benim de tartışmış olduğumuz gibi, toplumsal adalet eğitimcileri eleştirel okuryazarlık eğitimlerine ekonomik okuryazarlığı da dâhil edebilmelidir. Rick Ayer'ın Studs Terkel'i Çalışmak: Bir Eğitim Rehberi (2001) isimli eseri ekonomik okuryazarlığın öğretilmesinde kullanılabilecek kullanışlı bir kaynaktır ve Studs Terkel'in ulusal çapta takdir gören kitabı Çalışmak (1972) ile birlikte kullanılmalıdır. Terkel'in kitabı işçi kadın ve erkeklerin

yaşamları üzerine etnografik bir beyan niteliği taşımaktadır. Terkel kitabında, işçilerle iş güvencesi, işyeri güvenliği, ekonomik fırsatlar ve yaptıkları işle ilgili kişisel bir memnuniyet içerisinde olup olmadıkları ve yaptıkları işin kendileri için ne anlama geldiğine yönelik görüşmelerini aktarmaktadır.

Öğretmenler, Terkel tarafından geliştirilen fikirleri takip ederek öğrencilerini aileleri, arkadaşları ve yakın çevrelerinde yaşayan insanlarla görüşme yapmaya yönlendirebilirler. Öğrenciler burada, sadece toplumda var olan meslekleri değil, aynı zamanda istihdam, maaş oranları ve tıbbi yardım ve diş tedavisi yardımı açısından işyeri koşullarını da sorgulayacaktır. Öğrenciler, sosyoekonomik açıdan birbirinden oldukça farklı çevrelerde yaşayan ve benzer projeler üzerinde çalışan diğer öğrencilerle internet yoluyla iletişim kurabilir. Daha sonra bu öğrenciler toplumu etkileyen sosyo-politik olaylarla bağlantılı iş koşullarını birbiriyle ilişkilendirebilir. Bu çalışmalar, Los Angeles'da hükümetin göçmen karşıtı girişimleri, polisin ırk ayrımcılığı, evsizlere karşı yapılan muamele, çalışma şartları kötü olan işyerlerindeki köle emek ve kayıt dışı göçmenlerin siyasi eğitimlerinden doğan sorunları içerebilir. Daha sonra bu koşulların izi sürülerek eyalet ve birleşik devletler çapında hem Demokratlar hem de Cumhuriyetçiler tarafından önerilen ekonomik girişimlerle bağlantılı olarak incelenebilir. Öğrenciler bunu takiben söz konusu girişimleri rekabetçi ekonomik felsefeler (örn; sosyalist, yeşilci, reformist) ışığında analiz edebilir. Öğrenciler ayrıca, yakın çevrelerindeki çeşitli işyerlerinde "üretenler"in yanı sıra "sahipler"le de görüşmeler yapabilir ve insanların iş hayatı ve iş dışındaki hayatına etki eden durumları da çalışmalarına katabilirler.

Bu aktivite ve varyasyonlar öğrencileri, yerel konuları sosyal yaşam içerisinde daha geniş bir alanda değerlendirmeye cesaretlendirebilir. Öğrencilerin kafalarında pek çok kritik soru ortaya çıkması muhtemeldir: Neden bazı çevrelerde toplumsal kaynaklarda sıkıntı varken bazılarında yok? Toplu taşımacılık daha kolay erişilebilir hale nasıl getirilebilir? Neden bazı belediyelerde zapt etme amaçlı olarak daha çok miktarda polis iş başındayken, diğer yanda şımartılmış olanlarda koruma amaçlı görev yapan yumuşak başlı polisler var? Neden beyaz orta-sınıf sakinlerin

yaşadığı diğer belediyelerde neredeyse hiç içki dükkânına rastlanmıyorken Afro-Amerikan yoğunluklu belediyelerde bunlardan çokça görülüyor?

Burada sınıf içi eğitim, bilgiye diyalektik bir yaklaşım olabilir. Dunayevskaya tarafından konu hakkında yapılmış yorumlar bu tip bir yaklaşımı şu şekilde ifade ediyor:

> Marks'ın Feuerbach Üzerine Önermeler'de belirttiği gibi: "Eğitimcilerin önce kendisi eğitilmelidir." Bu (1) derslerin bazılarının öğretmenlerin öğrenebilmesi için öğrencilere sadece "deneyim" edindirerek değil "temelden" verilmesini ve (2) mümkünse derslerden en az birinin bir fabrikaya yapılacak tur ya da bir grev hattına yapılacak ziyareti içeren bir alan dersi olarak uygulanmasını gerektirmektedir. (Bunlardan biri mutlaka dikkatleri üretim hattına yöneltecek bir ziyaret olmalıdır.) Öğrencilerden öğrenmeye gelirsek, bu Hegel'in "Hata gerçeğin dinamiğidir." sözleriyle açıkça ifade ettiği gibi sadece diyalektik ilke sorunu değil fakat bir öğrenci hata yaptığında öğretmenin öğrencinin ifade etmesinden kaynaklanan hatasını değerlendirmesidir; zira bir fikri yansıtmadaki başarısızlık "bilmek" konusundaki başarısızlık kadar önemlidir. (1978, sf. 355)

Dunayevskaya konuya ilişkin ayrıca aşağıdaki ifadelere yer vermiştir:

> Bu noktada yöntem yeni bir başlangıç, gelecek çalışmalar işçin bir planlama olmalı ve hiç kimse, ne öğrenci ne de öğretmen, son dersi bittiğinde öğrenmenin de bittiği yanılgısına kapılmamalıdır. Herkes diyalektik devamlılığın enerjisini ki bu devamlılık hem sınıfta üretim noktasında yaşanan sıkıntılarda hem de toplumun her tabakasında görülen gündelik nesnel durumlardan kaynaklanır, deneyimlemelidir (1978, sf. 356)

Öğrencileri eleştirel okuryazarlık yoluyla eleştirel vatandaşlığa hazırlamak öğrencileri, kamuyu ilgilendiren söylemlere iştirak ederek kendilerinin ve çevrelerindeki toplulukların gündelik yaşamını etkileyen toplumsal, ekonomik ve politik konular hakkında tartışmalar yapmaya cesaretlendirir ve böylece demokrasinin köklerini daha da derinleştirir. Bu yolla öğrenciler demokratik yaşam içerisinde eleştirel toplum vekilleri

olarak yer almaya yönelik pedagojik cesaret ve ahlaki sorumluluğu edinebilir ve tarihin edilgen kurbanlarından biri olmaktan ziyade kendi tarihlerinin yazarı haline gelebilirler. Bu bakımdan sosyalist bir toplum yaratılmasının sonucu olarak ortaya çıkan basit imkânlarını; eğitime dair olanlar da dâhil olmak üzere akılda tutmalıyız. Ollman görüşlerini şu şekilde ifade eder:

> Sosyal toplum olma sürecinde hem eğitimde hem de iş ve eğlence hayatında, bencillik ve farklı olandan korkma dürtüsüne karşı koymak ve ayrıca işbirliği ve karşılıklı ilginin sağlanması için özel çaba sarf edilecektir. Çeşitli eylemleri, ürünleri, sosyal ilişkileri ve yabancılaşmayı etkileyebilecek kilit kararların alınmasında rol alan insanlar –beraberinde gelen bağıntısızlık ve güçsüzlük hisleriyle birlikte- aşamalı olarak yerini güç kazanma ve tek bir insan toplumuna ait hissetmeye bırakacaktır. Bu süreç içerisinde kapitalizmin yolun başından bu yana sergilediği özgürlük, eşitlik ve demokrasi gibi tüm asil idealler; ne yazık ki daha sonrasında zayıflatılarak çarpıtılır ve sonunda toplum içerisindeki yaşantımızın hakiki tanımları haline gelir. (2001, sf.154)

Kamulaştırılmış artıdeğer birikiminin artık kalkınmanın itici gücü olmadığı, bireylerin kapasitelerinin kolektif birlik vasıtasıyla beslendiği, okulların tarihsel olayların yaşanmışçasına özümsenmesine yönelik dönüştürücü bir güç olduğu ve nihayetinde var olmanın post-kapitalist bir yolunu bulabildiğimiz bir dünyayı arzuluyoruz.

Her zaman bir öğretmen olmaktan ve hem bir ilköğretim ve orta öğretim öğretmeni hem de bir üniversite profesörü olarak öğrencilerle çalışma fırsatını bulmuş olmaktan gurur duydum. Bir öğrenci olarak toplumsal hayatın her alanında var olmaya devam ediyorum. Hem burada Latin Amerika'da hem de Güneydoğu Asya ve Avrupa'da pek çok ülkeye seyahat etme ve buralarda eğitimime devam edebilme şansım oldu. Toplumsal adalet savaşının sınıf kapısında sona ermediğini tam tersine uyanık olduğumuz her dakika, her günde, süren sınıf mücadelesinde güven, birlik, saygı, barış ve bombaları ya da füzeleri değil de kavramları, ilkeleri ve fikirleri silahımız yapma isteğini uyandıran her bir durumda sürekli devam etiğini hala anlamaya devam ediyorum.

Son onbeş yılda Okulda Yaşam oldukça geniş bir okuyucu kitlesi edindi. Çok okunan diğer pek çok kitap gibi –haklı ya da haksız olarak, eleştirilerden kendi payına düşeni aldı. Neden kitap zorlayıcı kuramsal bir dille yazılmış? Tartışmalarım neden bu denli çok soyut terim içeriyor? Neden kendim de bir beyaz olmama karşın beyaz ırkı bu denli eleştiriyorum? Neden devrimci sosyalist politikayı kucaklıyorum?

Tabii ki *Okulda Yaşam'* ın yayınlanmasının ardından ortaya atılan sayısız soru var (ve şüphesiz ki bu beşinci basımdan sonra da yeni sorular gelecektir). Bu sorulara detaylı biçimde cevap vermemeye çalışırken; zira bu soruların adil biçimde cevaplanması başka bir kitabın yazılmasıyla olacaktır, düşüncelerimi kabataslak haliyle şu şekilde belirtebilirim. Öğretmenlerin, Antonio Gramsci'nin adlandırdığı gibi birer "organik entelektüel" değil de asıl "uygulayıcılar" oldukları, teorinin pratikten bağımsız olduğu ve teorik söylemin temelde fildişi kuledeki entelektüellerin korunmasının seçilmesi anlamına geldiği gibi bir takım aldatıcı kavramları kabul etmeye yönelik olarak kandırılmış olduklarına inanıyorum. Tabii ki kapitalist toplumumuzda güç sahibi kimseler, öğretmenlerin özellikle Marksist, feminist ve sömürge dönemi sonrası biçimleri olmak üzere hiçbir politik veya sosyolojik teoriyi kabul etmesini istemiyorlar. Bu tip bir kuramsal anlayış, önemli sayıda öğretmen tarafından kabul görürse, güç ve öncelik sahibi kimseleri kapitalist hiyerarşinin zirvesinden indirebilecek ölçüde zayıflatabilir. Fikirler, güçlü bir fiziki etki ortaya koyabilir. Yönetici sınıf, öğretmenlerin sınıflarında; politikadan uzak popüler gazeteciler tarafından ideolojik açıdan ehlileştirilmiş olan otomasyon yazılımları (sound-byte) kullanmalarını ya da sağcı televizyoncuları ya da radyo programı sunucuları tarafından ideolojik olarak renklendirilmiş bir pedagojik söylem takip etmelerini tercih ederdi. Tahmin edilebileceği gibi bu insanlardan bir kısmı tarafından kendinden nefret eden beyaz bir adam ya da demokrasiye zarar vermeyi amaçlayan yıkıcı bir umacı olmakla suçlandım.

Burada anlaşılması gereken, devrimci eleştirel pedagojide kuram ve uygulamanın toplumsal adalet yararına diyalektik bir ilişki içerisinde olduğudur. Bununla birlikte eğitim veren pek çok okulda bu ikisi keskin bir biçimde birbirinden ayrılıyor ve böylece iki ayrı oluş olarak

değerlendiriliyor. Dönüştürücü bir sınıf uygulaması devrimci bir kuramı gerektirir. Daha önce bahsetmiş olduğum gibi, deneyimler asla kendini anlatmaz, asla kanıtlamaz ve kendini ifşa etmez. Gündelik deneyimlerimizi daha iyi yorumlamak, anlamak ve dönüştürmek için kesin bir eleştirel kurama ihtiyaç duyarız.

Babam büyük bir elektronik şirketinde müdür olana dek işçi sınıfından insanların yaşadığı bir muhitte büyüdüm, bunun bir sonucu olarak gelişimime şekil veren yıllarda ağırlık olarak alt-orta sınıf çevrelerinde bulundum. Yakın akraba çevremde üniversiteye giden ilk kişi bendim. İlk öğretmenlik deneyimlerim, öznel bakış açımın aslında nasıl şekillendiğini ve öğretim uygulamalarımın, kapitalist üretim ilişkileri ve güçlerinin ilişkide olduğu daha geniş toplumsal ilişkilere nasıl etki ettiğini anlamadığım bir cahillik içinde geçti. Bir kimse sahip olduğu imtiyazlardan asla tam anlamıyla vazgeçmez; bu yaşam boyu süren bir mücadeledir. Topyekun bir zafer mümkün olsun ya da olmasın böylesi bir mücadele ödüllendirilmelidir. Antonia Darner, yeni kitabı *Paulo Freire'i Yeniden Keşfetmek: Bir Aşk Pedagojisi*'nde Freire'a ithafen şöyle yazmıştır:

> Senin dileğine uygun şekilde, şimdi yola devam etmeliyiz. Anlamlandırma çabamızı sürdürmeliyiz, kapitalist üretim ilişkilerini kavramaya çalışmalı, "küreselleşmenin" yıkıcı etkisini eleştirmeli, siyasi özgürleşme projesi kapsamında eğitimi savunmalı, adaletsizliği örten apolitik kuramları reddetmeli ve taviz vermeksizin ekonomik yeniden yapılanma, sınıf ve cinsiyet eşitliği ve dünya nüfusunun ırkçılığa sürüklenmesi meseleleriyle yüzleşmeliyiz. Ve tüm bunları kalbimizin daha hızlı çarpmaya başlaması kadar bilimsel kesinlikle yapmalıyız. (2002, s. 257)

Benim ırkçılık karşıtı bir pedagojiyi desteklemem, bazı gerici çok bilmişlerin iddia ettiği gibi, kendinden nefret eden bir beyaz olmamla ilgisi yok. Daha çok, beyaz olmanın getirdiği ayrıcalıktan vazgeçme sürecinin hiçbir zaman terk edilemeyen, sürüp giden bir proje olduğunu fark etmemle ilgili. Beyaz ırkın lağvedilmesi çağrısında bulunan yeni ilga taraftarlarının öğretilerini kabul ederken, beyaz ırkın lağvedilmesi lazım derken neyi kastettiğimi açıklamam gerekiyor. Marksist-hümanizm terörizm ve şiddeti reddeder. Beyaz ırkın lağvedilmesi demek, benim anlamlandırdığım şekilde, beyaz ırk ayrıcalığından

ve on yedinci yüzyıl kolonyal Virginia'sında uydurulmuş kurgusal beyaz ırkla kendini tanımlamaktan vazgeçmek demektir (Bkz. Ignatiev ve Garvey, 1996; and Roediger, 1994).

Benim kişisel olarak kendimi, St. Lawrence Irmağı kıyısındaki çiftlik topraklarını işleyen Kanadalı atalarımla özdeşleştirmekle ilgili bir sorunum yok. Doğrusunu söylemek gerekirse Kanadalı, İskoç, İngiliz ve İrlandalı işçi sınıfı atalarımın bazı başarıları ile özdeşleşmekten de oldukça onur duyuyorum. Geçmişim zengin kültürel bir mirasla dolu. Ancak hiçbir zaman kendimi, tarihsel başlangıçlarını kolonyal Virginia'daki ırkçı esir sahipleri çiftçiler hükümetinde gören beyaz ırkın bir parçası olarak tanımlamayı düşünmem. Beyaz ırk ile özdeşleşmekten kazanılacak hiçbir şey yok. Kaybedilecek çok şey var. Kişi kendini daha geniş bir "beyaz ırk"ın parçası olarak gördüğünde tüm insanlık ve terbiyesi kayboluyor. Çünkü kendini beyaz ırk ile özdeşleştirmek, beyaz-olmayan diye adlandırılanların imhasına yönelik tarihsel olarak isnat edilmiş toplumsal bir pozisyonu işgal etmeyi haklı çıkarıyor. Bu Ötekinin hem öznelliğini hem de tarihselliğini inkardır. Eğer bu çok uç bir pozisyon olarak görünüyorsa, bunu Birleşik Devletlerdeki neo-Naziler ve beyaz ırkı kutlamak için özel rock konserleri düzenleyen ve on yaşındaki çocukların Hitler selamı vermek için sahneye fırladığı Anaheim, California'daki the Shack gibi yerlerde düzenli olarak toplanan kişilere anlatın.

Bu yeni basımın cevapladığından daha fazla meseleyi ortaya koyduğunun farkındayım. Paulo Freire hep, eleştirel pedagojinin cevap bulmak değil soru sormak olduğunu söylemiştir. Ve doğru yanıtları bulmak doğru soruları sormaktan geçer. *Okullarda Yaşam*'ın bu yeni basımında sorduğum soruların, siyasi tarihimizin şu anında sorulması gereken sorular olduğuna ve bu soruları sorarak okuyucuların eleştirel pedagojiyle ve onun sömürüden kurtulmuş bir toplum yaratmaya yönelik siyasi gündemiyle tanışıklıklarını derinleştirdiğime inanıyorum. Birleşik Devletlerdeki radikal eğitimci ve eylemcilerin bir parçası olmaktan gurur duyuyorum. Kapitalist sömürünün toplumsal düzenlemelerine karşı durmak her zaman değerli bir amaç olmuştur. Bunu anti-Amerikancı olmakla karıştırmak pek akıllıca olmaz. Çünkü buna anti-Amerikancı etiketi koyarak baştan savmak, Birleşik Devletler tarihine sızmış işçi-sınıfı mücadelesi tarihini kötülemek demektir.

Alışkanlığım olduğu üzere, seyahatte değilsem, kitaplarımın ve makalelerimin karalamalarını Los Angeles Sunset Bulvarı'ndaki yerel bir cafede yazarım. Son üç yıldır sıkça gittiğim bu yer şu, aman-tanrım-hadi-öğle yemeği-yiyelim-bana-bir öneride-bulun-affedersiniz-bu- cep-telefonumdaki- Tom- Cruise - bana-silikon-bir-doğumgünü- hediyesi- al-ya da - bir- Armani- takım elbise- Ferrari- kullanıyorum- eğer- kariyerimi-desteklemiyorsan- önümden-çekil türü kafelerden biri. Buradaki diğer müşterileri-yazarları, bitkibilimcileri, anaşistleri, komplo teorisi üreticilerini, müteahhitleri, hip-hop sanatçılarını, hackerları, neo-şamanları, gerçek film yıldızlarını, film yıldızı olmak isteyenleri- sosyalizmle ilgili bir konuşmaya çekmek Beverly Hills sakinlerini İsviçre bankalarıyla bir savaş için organize etmeye çalışmak kadar kolay.

Günlük yaşamın, "kim olduğunu" gösteren bir eşya fetişizmine dönüşmesi, kapitalizmin zengin olmayı hak eden ya da zengin olacak kadar cin fikirli olanlara hizmet eden doğal bir güç olduğunu savlamaya yardımcı olmuştur. Bu "doğal güç" ile savaşmak kadar güç olsa da kafeye gelenleri genelde politika ve praxis sohbetlerine çekiyorum. Kimileri, sosyalist bir alternatifi savunmak şöyle dursun, kapitalizmi eleştirmeye cesaret etiğim için yumuşarken ve her hangi bir toplumsal organizasyon şekline ilişkin kötümserlik baskın gelirken, pek çoğunun benimle fikir birliği yaptığı noktalar olduğunu görmem beni şaşırtıyor. Yaşam tarzı tüketimi onların modus vivandi leri (yaşayış tarzı-çev.) olurken, pek çoğu boş vaatler ve sonu gelmez hayal kırıklıkları olmuş şeylerden bir bezginlik duyma söz konusu.

Los Angeles, Birleşik Devletlerin evsizler başkenti. LA'de, her hangi bir gecede, 50 000 ile 80 000 insan caddelerde geceyi geçiriyor. Nadir durumlarda evsiz birini bir cafede eli çenesinde adını hatırlayamadığınız bir karakter artisti ile ekonominin durumunu tartışırken görebilirsiniz. Daha çok, bir zenginlik gösterisi görmeniz olasıdır. Los Angeles'ın büyük zenginliğe sahip olan ve bunu göstermekten hoşlana insanların şehri olduğunu fark etmemek mümkün değil. Daha doğrusu Los Angeles'ta Birleşik Devletlerin her hangi bir yerinden daha çok yüksek gelirli mesken sahibi var. Kentin en lüks bölümü, Beverly Hills'de alan kodu 92210' dur. Bu alana koduna sahip bölgede yaşayanların yüzde seksen dördü beyaz. Los Angeles'ta fakirliğin en yoğun olduğu bölgesi South-Central'dır.

Buradaki alan kodu 90059'dur (Bkz. Cooper, 2000). Bu alan koduyla ulaşılabilen nüfusun yüzde kırk sekizi Afro-Amerikalı ve yüzde elli biri Latin'dir(a). Eastside'da ter dökenler ya da South-Central'ın sokaklarında yaşamaya çalışanlar, hatta Sunset Bulvarı'ndaki cafeye gelenlerin bazıları için bile kapitalizmin vaatleri çok uzak ve hemen hemen gerçeküstü gelmektedir. 90059 alan kodlu bölgede yaşayan pek çok gence, tarihin onlar için önceden yazılmadığını ya da yön değiştirebileceğini anlatmak zordur. Ancak oların tarihlerinin tutması gereke yön nedir? 92219 alan kodlu bölgeye yönelmek mi? Yoksa, insanları toplumsal sınıf ve ırklarına göre ayıran alan kodlarının artık olmadığı yeni bir toplumsal evrene yönelmek mi?

Eleştirel pedagoji, tarihin keskin bir şekilde yön değiştirebileceği, devrimci başlangıçların kök salabileceği ve eskinin sıkıntılarından kurtulmuş yeni bir toplumun yaratılabileceği işte bu yıkılan hayaller bulvarlarında, umutsuzluk ve acı sokaklarında bir fark yaratabilir. Bizler - eğitimciler- bu mücadelede önemli bir rol oynayabiliriz. Bana durmadan hayal kurma cesareti veren yeni bir dünyanın yaratılabileceğine olan inancımdır.

KAYNAKÇA

Allman, Paula. (2001). CriticalEducation against Global Capital: KariMarx andRevolutionary Criti- cal Education. Westport, CT: B ergin & Garvey.

Anderson, Karen. (2001). Immigrant Victims of the WTC Attack. NACLA Report on theAmeri- cas. Vol. XXXV; no. 3, pp. 1-2,4

"Army to Probe New Iraq Abuse Allegations." (2005). www.msnbc.msn.com/id/9457014.

Ayers, Rick. (2001). Studs TerkeVs Working: A Teaching Guide. New York: The New Press.

Bacon, David. (2001). "Blood for Coal." LA Weekly. Aug. 24-30, Vol. 23, no. 40, pp. 32-33. ':

Black, Edwin. (2001). IBM and the Holocaust: The Strategic Alliance between Nazi Germany and America'sMostPmerful Corporation. London: Little Brown Publishers.

Boggs, Cari. (2000). The End ofPolitics: Corporate Poıver and the Decline of the Public Sphere. New York: The Guilford Press.

Boggs, Cari. (2001). "Economic Globalization and Political Atrophy." Democracy <fr Nature.; Vol. 7, no. 2, pp. 303-316.

Bortfeld, Joey, and Naureckas, Jim. (2001). Extra! (June) Vol. 14, no. 3, p. 14.

Buchanan, Patrick. (2002). The Death of the West: How Dying Populations and Immigrant Invasiom^ Imperil Our Country and Civilization. New York: St. Martin's.

Bugliosi, Vîncent. (2001). The Betrayal of America: How the Supreme Court Underminedthe Consti- tution and Ghose Our President. New York: Thunder's Mouth Press/Nation Books.

Cleaver, Harry. (2000). Reading Capital Politically. Leeds: Antitheses and Edinburgh: AK Press.

Cohen, Joshua, and Rogers, Joel. (1983). On Democracy: Tmard a Transformation of American Society. Middlesex, England and New

York: Penguin Books.

Cole, Mike. (1998). "Globalization, Modernization and Competitiveness: A Critique of the New Labour Project in Education." InternationalStudies in Sociology ofEducatim. 8(3): 315-332.

Cole, Mike, Hill, Dave, McLaren, Peter, and Rikowski, Glenn. (2001). Red Chalk: On Schooling, Capitalism & Politics. London: Tufhell Press.

Cooper, Marc. (2000). "The Two Worlds of Los Angeles." http://past.thenation.com/issue/ 000821/082 lcooper.shtml.

Coulter, Ann. (2001). "This Is War."NationalReview Online. Sept. 13. www.nationalreview.com/ coulter/coulter091301.shtml

Darder, Antonia. (2002). Reinventing Paulo Freire: A Pedagogy of Love. Boulder, CO: Westview Press.

De Angelis, Massimo. (2000, July). "Enclosure and Integration." Wbrkersy Liberty. No. 63, pp. 9-10.

Domke, David. (2005). "Humility and Freedom." Liberty. Vol. 100, no. 5, pp. 3-5.

Dunayevskaya, Raya. (1978). "From Raya Dunayevskaya." In Theodore Mills Norton, and Ber- tell Ollman, eds., Studies in Socialist Pedagogy. New York and London: Monthly Review Press, pp. 354-356.

Dımayevskaya, Raya. (2002). The Poıver ofNegativity. Boulder, CO: Lexington Press.

Dyer-Witheford, Nick. (1999). Cyber-Marx: Cycles and Circuets of Struggle in High-Technology Capitalism. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.

Ebert, Teresa. (2001). "Globalization, Internationalism, and the Class Politics of Cynical Rea- son." Nature, Society, and Thought. 12(4): 389-410.

Extra!(1998). Vol. 11, no. 4 (July/August).

Fairness and Accuracy in Reporting Media Analysis, Critiques, and News

Reports. (2001). "Media Downplay Bigotry of Jesse Helms." FAIR-L: FAIR-L@FAIR.ORG.

"Falun Gong: Force for Revolution in China." IVorkers Vanguard. No. 762 (2001), pp. 4-5, 14-15.

Floyd, Kevin. (2001). "Closing the (Heterosexual) Frontier: Midnight Cowboy as National Alle- gory." Science & Society. Vol. 65, no. 1, Spring, pp. 99-130.

Foley, Barbara. (2001). "Subversion and Oppositionality in the Academy," In Henry A. Giroux and Kostas Myrsiades, eds., Beyond the Corporate University: Culture and Pedagogy in the Neıv Millennium. Boulder, CO: Rowman & Littlefield Publishers, Inc., pp. 195-211.

Freire, Paulo. (1978). Pedagogy as Process: The Letters to Guinea-Bissau. Trans. C. St. John Hunter. New York: The Seabury Press.

Fromm, Erich. (2000). Marx's ConceptofMan. New York: Continuum.

Giroux, Henry, and McLaren, Peter. (1997). "Paulo Freire, Postmodernism and the Utopian Imagination: A Blochian Reading." In J. O. Daniel and T. Moylan, eds., Not Yet: Reconsider- ing Ernst Bloch. London andNew York: VersoPress, pp. 138-162.

Gluckman, Amy. (2002). Testing... Testing... One, Two, Three: The Commercial Side of the Standariz-ed-Testing Boom. Dollars ir Sense. Vol. 239 Oanuary/February), pp. 32-37.

Gosselin, Peter G. (2001). "Amid Nationwide Prosperity, ERs See a Growing Emergency." Los Angeles Times. Aug. 6, pp. 1, 8.

Gramsci, Antonio. (1971). Sekction from the Prison Notebooks, edited and translated by Q. Hoare and G. N. Smith. London: Lawrence & Wishart.

Hart, Peter. (2001). "No Spin Zone?" Extra! Vol. 14, no. 6 (December), p. 8.

Hart, Peter, and Ackerman, Seth. (2001). "Patriotism and Censorship." Extra! Vol. 14, no. 6 (December), pp. 6-9.

Hill, Dave, and Cole, Mike. (2001). "Social Class." In D. Hill and Mike Cole, eds., Schoolingand Equality: Fact, Concept and Policy. London: Kogan Page.

Holley, David. (2001). "Philip Morris Angers Czechs with Tobacco Toll Report." Los Angeles Times, Aug. 5, pp. 1,9.

Hudis, Peter. (2001). Terrorism, Bush's Retaliation Show Inhumanity of Class Society. Neivs ir Letters. Vol. 46, no. 8 (October), pp. 1, 10-11.

Hudis, Peter. (2002). "The Power of Negativity in Today's Search for a Way to Transform Real- ity. Presentation to Expanded Resident Editorial Board of Jan. 20, 2002." Chicago: Neivs & Letters.

Ignariev, Noel, and Garveyjohn. (1996). Kace Traitor. New York and London: Routlege.

Jones, Lawrence, and Sheppard, Gerald. (1986). "On Reagan, Prophecy, and Nuclear War." Old Westbury Review, 2(Fall), pp. 9-22.

Katz, Cindi, and Smith, Neil. (1992). "LA intifada: Interview with Mike Davis." Social Text, 33, pp. 19-33.

Kellner, Doug. (2001). September 11, Terror War, and Blowback, Manuscript.

Kellner, Doug. (in press). Grand Thefi 2000. Boulder, CO: Rowman and Littlefield Publishers.

Kincheloe, Joe. (1998). How Do We Teli the Workers? The Socioeconomic Foundations oflVork and VocationalEducation. Boulder, CO: Westview Press.

Kohn, Alfie. (2000). The Case Against Standardized Testing: Raising the Scores, Ruining the Schoois. Portsmouth, NH: Heinemann.

Kozol, Jonathan. (1985). Illiterate America. Garden City, New York: Anchor Press, Doubleday.

Krupskaya, N. (1985). On Labour-Oriented Education and Instruction. Moscow: Progressive Publishers.

Lapham, Lewis. (2005). "Notebook: On Message." Harper's Magazine. Vol.

311, no. 1865, pp. 7-9

Larkin, Ralph W. (1979). Suburban Youtb in Cultural Crisis. New York: Oxford University Press.

Marable, Manning. (2000). Hm Capitalism. Underdeveloped Black America. Cambridge, MA: South End Press.

Marx, Kari. (1973). Critique ofthe Gotha Program.. New York: International Publishers.

Marx, Kari. (1977). Capital: A Critique of PoliticalEconomy: Vol. 1. Trans. B. Fowkes. NewYork: Vintage Books.

McLaren, Peter. (1995). Critical Pedagogy andPredatory Culture: OppositionalPolitics in a Postmod- ern. Era. London and New York: Routledge.

McLaren, Peter. (1997). Revolutionary Multiadturalism: Pedagogies ofDissentfor the New Millen- nium. Boulder, CO: Westview Press.

McLaren, Peter. (1998b). "Revolutionary Pedagogy in Post-Revolutionary Times: Rethinking the Political Economy of Critical Education." Educational Theory. 48(4): 431-462.

McLaren, Peter. (2000). Che Guevara, Paulo Freire, and the Pedagogy ofRevolution. Boulder, CO: Rowman & Littlefield.

McLaren, Peter. (2005). Capitalists and Conquerors: A Critical Pedagogy against Empire. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.

McLaren, Peter, and Farahmandpur, Ramin. (1999a). "Critical Pedagogy, Postmodernism, and the Retreat from Class: Tovvards a Contraband Pedagogy." Theoria. No. 93, pp. 83-115.

McLaren, Peter, and Farahmandpur, Ramin. (1999b). "Critical Multiculturalism and Global- ization. Some Implications for a Politics of Resistance." Journal ofCurriculum Theorizing. 15(3): 27-46.

McLaren, Peter, and Farahmandpur, Ramin. (2000). "Reconsidering Marx in Post-Marxist times: A Requiem for Postmodernism?" Educational Research er. 29(3): 25-33.

McLaren, Peter and Farahmandpur, Ramin. (2005). Teaching against Global Capitalism and the News Imperialism: A Critical Pedagogy. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.

McMurtry, John. (1998). Unequal Freedoms: The Global Market as an Ethical System. West Hart¬ford, CT: Kumarian Press.

McMurtry, John. (1999). The CancerStage of Capitalism. London: Pluto Press.

McMurtry, John. (2000). "A Failed Global Experiment: The Truth about the U.S. Economic Model." Comer. 12(7): 10-11.

Meszaros, Istvan. (1995). Beyond Capital. New York: Monthly Review Press.

Meszâros, Istvan. (2001). Socialism or Barbarism. New York: Monthly Review Press.

Metcalf, Stephen. (2002). Reading between the Lines. The Nation, Vol. 274, no. 3, pp. 18-22,

"Modern Globalisin Is 'Reactionary Intercommunalism.'" The Black Panther. Vol. 1, no. 7, Auturnn, 2000, pp. 1, 24.

Montag, Warren. (2001). "From the Standpoint ofthe Multitude: A Review of Insurgencies by Antonio Negri." HistoricalMaterialism. Vol. 9 (winter): pp. 196-204.

Ollman, Bertell. (2001). How to Take an Exam and Remake the World. Montreal: Black Rose Books.

Ollman, Bertell. (1998b). "Wliy Dialectics? Why now?" Science andSociety. 62(3): 338-357.

Raduntz, Helen. (1999). "A Mardan Critique of Teachers' Work in an Era of Capitalist Glo- balization." A paper presented at the A\RE-NZARE Conference, Melbourne, Victoria, November-December.

"The Power of Negativity in Todav's Freedom Straggles." (2001). News ir Letters. (Aug.-Sept)- pp. 1, 5-8.

"Rice: Force Necessary for Democracy." (2005). http://english.aljazeera.net/NR/exeres/ 5E17D25F-FE67-4F45-8A65-5DA3D59579A2.htm

Rikowski, Glenn. (2000). "Messing with the Explosive Commodity: School Improvement, Edu- cational Research and Labor-Power in the Era of Global Capitalism." A paper prepared for the Symposium on "If We Aren't Pursuing Improvement, What Are We Doing?" British Educational Research Association Conference 2000, Cardiff University, Wales. 7 Sept., Session 3.4.

Rikowski, Glenn. (2001a). The Battle in Seattle: Its Significance for Education. London: Tufnell Press.

Rikowski, Glenn. (2001b). "After the Manuscript Broke Off: Thoughts on Marx, Social Class and Education." A paper prepared for the British Sociological Association, Education Study Group Meeting, King's College London, 23 June.

Roediger, David. (1994). Taaards the Abolition ofWhiteness. London and New York: Verso.

Said, Edward. (2001). The Obseruer. (Sept. 16) London mvw.observer.co.uk/comnet/story/ 0,6903,552764,OO.html

Sanjuan, Jr., Epifanio. (1988). Ruptures, Schism, Interventions: Cultural Revolution in the Third World. Manila, Philippines: De La Salle University Press.

San Juan, Jr., Epifanio. (1995). Hegemony and Strategies ofTransgression: Essays in Cultural Studies and Comparative Literatüre. Albany, NY: State University of New York Press.

Scigliano, Eric. (2001). "Naming—and Un-naming—Names." The Nation. Vol. 273, no. 22 (December 31), p. 16.

Sennett, Richard. (1987). "A Republic of Souls." Harper's (July).

Sirius, R. U. (2000). "Diss Belief." LA Weekly. Vol. 24, no. 16, p. 44.

A Statement from the National Editorial Board of News and Letters Committees, 2001. newsandletters.org

Terkel, Studs. (1972). Working. New York: Pantheon Books.

Thompson, Chris. (2005). "U.S. Soldiers Trade Grisly Photos of Dead and Mutilated Iraqis for Access to Amateur Porn." East Bay Express. www.eastbayexpress.com/Issues/2005-09-21/ news/news.html.

Thompson, John B. (1990). Ideology and Modem Culture. Stanford, CA: Stanford University Press.

Thompson, Willie. (1997). The Left in Histoıy: Revolution and Reform in Tıventieth-Century Politics. London: Pluto Press.

Wolcott, James. (2001). Terror on the Dotted Line. Vanity Fair. January, pp. 50-55.

Wood, Ellen Meiksiıs. (1999). The Origin of Capitalism. New York: Monthly Review Press.

Young, iris Marion. (1992). "Five Faces of Oppression." In Thomas E. Wartenberg (Ed.). Rethinking Pmver. Albany: State University ofNew York Press, pp. 174-195.

KISIM II

Sınır Boyunda Ağlamalar

Varoşta öğretim

Bu bölümde Toronto'nun kenar mahallerinden Jane-Finch Sınırı olarak bilinen bir yerde, dört yıl boyunca öğretmenlik yaptığım ilköğretim okulunda yaşanan olaylardan bir kaçı bulunmakta. Öğrencilerimin, ailelerinin ve öğretmenlerin isimlerini değiştirdim ve zaman zaman kişiliklerine zarar gelmemesi için hayali tanımlamalar kullandım.

Bazı okurlar, benim Amerikan eğitim-öğretim sistemi ve toplumu hakkındaki eleştirel değerlendirmemden, Kanada'daki bir şehir merkezinde yoksulların oturduğu mahalledeki bir okula geçişime karşı çıkabilir. İstediğim şey, görüştüğüm mağdur öğrenciler ve onlarla çalışan öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları günlük sıkıntılar ve mücadelelerin Amerika ve Kanada ülkeleri arasındaki sınırları tanımadığına işaret etmek ve bu konuyu tartışmak. Aslında, işin acı tarafı, bunların sadece A.B.D. ve Kanada sınırları arasında kalmayıp, aynı zamanda şehirler, kasabalar, kenar mahalleler ve kırsal bölgeler gibi farklı yerlerde de yaşanmasıdır. Pek çok Kanadalı öğretmenin verdiği savaş, Bronx ve Harlem'deki, Roxbury ve Watts'taki, Youngstown ve Cedar Rapids'teki öğretmeninkiyle benzerdir. Bu uğraşlar, Amerika Birleşik Devletleri'nde çalışan tüm öğretmenlerin edindikleri ortak deneyimlerdir. Bunlar, birçoğu sanayileşmiş toplumlarımıza mensup öğretmen ve öğrencilerin karşılaştıkları yaygın durumları belirtmekte ve öğretmenlik mesleğine ve geleceğimizi oluşturan gençliğe yönelik toplu mücadelelere örnek teşkil etmektedir.

Amerika'da hitap ettiğim, şehirde çalışan öğretmenler ve lisansüstü öğrenciler (çoğu şehirdeki okullarda tam gün çalışan), eğitim fakültelerindeki meslektaşlarım, pek çok farklı etnik kökene sahip aileleri içeren kesimlerden aldığım tepkiler, Kanada güncemin bu kitapta yer almasını uygun bulmamda karar verici oldu. Kanada'daki ve A.B.D.'deki öğretim arasında elbette farklar bulunmakta, ancak, bu farklılıklar var olan benzerliklerden

daha ağır basmamaktadır. Yaygın olan kanı, güncemde yansıttığım deneyim ve koşulların A.B.D.'de şehirde çalışan öğretmenlerinkiyle büyük benzerlik gösterdiğidir. Her iki ülkede de öğretmenler aşırı kalabalık sınıflar, büyük göçmen nüfus, modası geçmiş pedagojik teoriler, ağır bürokratik talepler, tepeden inme merkeziyetçi yönetim, davranışsal hedeflere yönelik yönetim, öğretmenlerin becerilerini köreltmeye yönelik ve onların yeteneklerine ve sınıf hakimiyetlerine olan güvensizlik, yetersiz ödenek ve kaynaklar, tedbir alma ve belirli grupları diğerlerine göre ırk, sınıf ve cinsiyet temelinde kayıran üstü kapalı müfredatlar gibi uzayıp giden bir çok sorun ile karşı karşıya kalmaktadır. Kıtadaki varoş okullar, betimlemeye çalıştığım okul ile benzerlik göstermektedir. Midwest'in kırsal sınıflarında bile Appalachian bölgesindeki yoksul karavan parklarında ve çevredeki tarım arazilerinde mücadele eden siyahlar, Latinler ve diğer azınlıkların umutsuz yüzlerini görmek mümkün. Ve burada, diğer yerlerde olduğu gibi, okullar onların ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli donanıma sahip değil.

Açıklık getirmek istediğim konu, ilköğretim sınıfı için oluşturduğum güncemin amacının, eleştirel pedagojinin ne olduğu hakkında bir şey göstermek olmadığıdır; bu konular kitabımın Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci bölümlerinde tartışılacak. Bu günlüğün amacı sizlere öğrenci ve öğretmenlerin yaşadığı okul hayatına bir bakış açısı sağlamaktır. Bu anlatımlar, Birinci bölümde ve sonraki diğer bölümlerde ele alınan teoriler hakkında bilgisi olmayan, mesleğe yeni başlamış bir öğretmenin gözüyle sizlere sunuluyor.

Kitabın bu bölümü bana göre en sorunlu bölüm, çünkü bunu eleştirel bir kuramcı bakış açısından okuma, beni kendi ideolojik ve pedagojik eksikliklerim ile karşı karşıya bırakmakta; beni genç bir öğretmen olarak, farkında olmadan kendi özgürlükçü niyetine karşı çalışan söylemlerde, kendi durumumla yüz yüze getirdi. Adaletsiz eğitim uygulamaları ve ırkçı, cinsiyetçi ve kültürel emperyalist sosyal oluşum çalışmalarının şimdi içinde bulunduğum eleştirilerin çoğuna karşı bağışıklığımın olmadığını anladığım için bu güncemdeki olguların pek çoğunu okumak benim için üzüntü vericidir. Güncemin girdilerinin pek çoğunda beyazlar, Anglo, patriyarkal, liberal hümanist söylemler ve şimdi acımasızca eleştirdiğim Avrupa-Amerikan misyoner çabalar aslında ilköğretim uygulamalarımı

kuvvetlendirdi. Elbette ki, çoğu yoksul ve güçsüzlerin çocuklarına karşı çalışan mevcut sosyal, kültürel ve kurumsal uygulamalara karşı çıkan girişimlerimi, (sınırlı başarı kaydetmesine rağmen) tüm çabalarımı kınamak, ayıplamak istemiyorum. Benim öğretmen olarak başlangıçtaki deneyimlerimi ortaya çıkarmak için bu günlüğü sizlere sunuyorum. Eleştirel anlayış eksikliğimi tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyorum. Tüm okurları, aşağıdaki günlüğümde yer alan ve yeni giriş bölümünde kabaca çizdiğim Marksist bakış açısı ışığında bu deneyimleri çözümlemeye davet ediyorum. Okurlarımın çabalarımı aşağıda bulunan bölümleri okumadan önce eleştirmelerini ve/veya kutlamalarını istemiyorum. Günlüğün aşağıda yer alan teorik bölümlerinin sizlere öğretim uygulamalarımı çözümlemek ve kavramak için bir çerçeve sağlayacağını umuyorum.

Bu kitabı oluşturmamın bir diğer amacı da, Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci bölümlerdeki kavramlarla tanıştırıldıktan sonra sizleri biraz daha eleştirel bir kuramcı olmaya davet etmektir.

Sınır Boyundaki Çocuklar

"Şehir-içi (varoş) bir okulda öğretmenlik mi! Tamamen çıldırmışsın sen," diye uyardı bir arkadaşım. "Kariyerini berbat edersin!"

Afallamıştım. " 'Kariyerini berbat edersin' demekle ne kastediyorsun" ?

" Yeterince hazır olduğuna karar verir ve daha iyi bir bölgede çalışmak için girişimde bulunduğunda şehir-içi öğretmeni olarak bilinirsin. Bir kez göçmen çocuklarını eğitmek gibi bir iş aldığında, bu işi oldu bil. Akıllı ol akıllı! —bu işe başlamadan uzaklaş".

Ama ben göçmen çocuklarının gittiği okulda ve sınırlı işin bulunduğu bir yerde çalışmak istedim.

Jane-Finch Sınırı North York'ta, yaklaşık on kilometrekarelik bir alana yayılmış, Kanada'nın Toronto şehir merkezinin hemen dışında bir kenar mahallesidir. 1970'te, yirmi bir tane çok katlı ve yüksek apartman binaları vardı ve nüfusu 34.000 idi. 1975'lerde, elli dokuz bina (artı dört tanesi daha inşa halindeydi) ve 60.000 nüfusu vardı. Otuz sekiz bin insan Jane Caddesi ile Finch Bulvarının kesiştiği yaklaşık üç buçuk kilometrekarelik bir alana sıkışmış durumda. Nüfusun yaklaşık 25.750si on dokuz yaş ve altındakiler.

Bunların büyük bir kısmı yaklaşık 3,000 gelir destekli konutta yaşıyor. Binaların %20 si hükümet destekli finanse edilmiş. Sakinlerin aşağı yukarı %30'unu siyahlar ve pek çoğu işsiz ya da düşük ücretli mesleklerde çalışan yeni göçmenler oluşturuyor. Önemli sayıda Hint Batı nüfusu ve İtalyanca ve İspanyolca konuşan insanlar var.

Jane-Finch Sınırı teknik olarak bir kenar mahallesi olmasına karşın şehirdeki yoksul azınlık bölgesi ile birçok demografik özelliklere sahip:çok sayıda tek ebeveynli aileler, düşük gelir, yüksek oranda çocuk suçlu sayısı, sürekli artan nüfus, devlet destekli konutlar, yüksek yoğunluklu çok katlı binalar var. Yoksul azınlık mahallesi dediğimizde, büyük şehirlerin varoşlarını gözümüzün önüne getiririz: New York, Chicago, Detroit gibi, çöplerin etrafa saçıldığı caddeler, hurdahaş pencereler, ortalıkta yatan sahipsiz insanlar, kenar mahallelere göç için terk edilmiş alanlar. Bu kenar mahalleler, yine de, sık sık yeni çok katlı varoşlar üretiyor ve bu görünen düzen ve sınırlamaların gerisinde yaşanan koşullar şehirlerin ardında bırakılan dehşetle paralellik göstermeye başlıyor. Suç var, barbarlık var, ırkçı gerilim var. Polis "devriye gezen" ve özel "genç ekiplerden" oluşuyor. Alış-veriş merkezleri, yararsız otoparklarıyla mahallelerin yerini alarak, her köşede mantar gibi çoğalıyor.

Jane-Finch Sınırı, halka toplu dayanışma sağlayan yerel barlar, kulüpler ve kilise organizasyonları gibi yerleşmiş kültürel yapılardan yoksun bir yer. Ağır ekonomik sıkıntılar çekildiğinden, aralarında Doğu Hintliler, Batı Hintliler, İtalyanlar, Asyalılar ve beyazların bulunduğu bu bölgede, grup çatışmalarını azdıran etnisite, bölücü bir güç olarak çalışıyor. Her grubun kendi etnik duyarlılığına sahip, sosyo-politik ve kültürel tarihin izlerini taşıyor olmasına rağmen, bu grupların her biri, refah düzeyindeki farklar açısından baskılanmış grup ile baskın kültür grubundakiler arasında uçurumlar bulunan sosyal bir düzenin parçası haline gelmiştir. Bunlar, büyük toplulukların ırkçılık ve zulmünün tarihsel yapısına sıkı sıkıya bağlı boyunduruk altına alan konuları içinde büyük ölçüde kaybolmuştur.

Burası alışveriş merkezleri, otopark alanları, hidroelektrik santralleri ile dolu alanları ve sıra sıra konutların bulunduğu bölgeleriyle kuşatılmış bir yer. Bowling alanları ve sinemaların son derece az ve gayri resmi olarak "sadece siyahlar" ve "sadece beyazlar"a özel eğlence merkezi var. İş ve

işgücü açısından kuşaklararası bir süreklilik mevcut, yani, bölgedeki işçi sınıfa ait öğrenciler eğitim süreçlerinde yakınlardaki mağazalar, fabrikalar ya da *fast-food* satış noktalarına yerleştirilirler.

Gençler bira içer, duman tüttürür, geceleri çene çalar; bazen de kamu mallarına zarar verir ve evlere girip hırsızlık yapar.

Ve de okula giderler...

Yıl 1966. On yedi yaşındayım, bizimkilerin RCA Victor marka televizyonundan dünya olaylarını izliyorum. Pek çok Kanadalı gibi, benim için de, dünya yalnızca kuzey 49. paralelden ibaret. O sene ilginç bir yıl olmuştu: Başkan Johnson Kuzey Viyetnam'a karşı ilk büyük bombardıman emrini vermişti; Mariner 4 Mars'tan ilk resimlerini iletmişti; Malcolm X New York'ta Audubon Balo Salonun'da vurularak öldürülmüştü; Cesar Chavez, Delano'ya (Kaliforniya, üzüm yetiştiricileri) karşı oy kullanmıştı; Kraliçe Elizabeth Beatles grubunun her bir üyesine, Amerika ve diğer kolonilerden ülkeye milyonlarca dolar kazandırdıkları için kraliyet madalyası vermişti; elektrik arızası Kuzeydoğu devletlerini karanlığa boğmuştu, bu da nüfus artışında patlamalara yol açmıştı.

Ben, nadiren Kenar Mahalle'de ihtiyati tutuklama altında büyüyen bir çocuk için normal sayılabilen sınırların ötesinde böyle bir işe girişmişimdir. Üstümdeki tişörtler öylesine beyazdı ki, "*Tide*" reklam ürünleriyle yarışıyordu. Tabanı cık cık öten tenis ayakkabılarım vardı. Bir de hep almaktan bahsedip durduğum, ama hiçbir zaman alamadığım sörf tahtası için port bagajlı Austin Mini.

İçten içe, sürekli bir sıradanlığın ve iyiden iyiye kararan düşüncelerimin suçluluğu içine gark olmuş hissetmiştim kendimi. Hayatımda bir şeylerin olmasını bekleyerek yanal şekilde sürükleniyordum. Her hangi bir şey. Gelecek tahmin edilebilir/önceden kestirilebilir ve de acımasız görünüyordu, ta ki Zeke'yle tanıştığım o güne kadar.

1966'nın yaz mevsimiydi, ufkumdaki rahatlatıcı fikirlerin sonsuza dek kafamdan kazınıp atıldığı yıldı. Zeke sokağın kaldırımında, bir söğüt ağacının dibinde oturuyor, bir Jack Kerouac romanı okuyordu. Hemen yanında doksan beş sentlik yarısı içilmiş bir şarap şişesi ve büyük pilli bir radyo vardı. Orada bir Zen sofuluğunda, gelip geçen trafiğe aldırış etmeden,

umarsız bir şekilde oturuyordu. Sakin bir görüntü çiziyordu; şok eden Neon kızılı saçları, cart sarı gömleği, lacivert iş tulumu, fuşya renginde pantolon askıları olan şişe yeşili uzun su geçirmez kauçuk çizmeleri ve şarap lekesi bıyığına rağmen.

Okulun çevresinde görmüştüm onu. Zeke'yi bilmeyen yoktu. Onun tuhaflığı çok belirgin bir şekilde ön plandaydı; sürekli olarak keyifli toplantılarımıza sızar ve bize meydan okurdu.

Yine de, hiç anlamadığım nedenlerden ötürü, onu tanımak istedim.

Ona bön bön bakışımı fark edince çevresine aldırış etmez ve hareketsiz tavrını bırakıp yerli yapım gözlüklerinin ardından beni süzdü – Marvel mizah kitaplarının arkasındaki reklamlarda kullanılan x-ray gözlükler gibi. Ona yaklaşırken gözlüklerini çıkarttı, yavaşça ayağa kalktı ve kollarını uzattı. Oldukça uzun biriydi, yaklaşık 1.95, biraz Neandertal. Parlak kızıl saçlar, geniş bir alın ve sorguçlu sert kaşlar diğer özelliklerini bastırmıştı: gözleri kanlı, garip gri yeşil; cildi çiçekbozuğu ve kayış gibiydi. Görünüşünün güven dolu olmasına ve çok az bir kibir izi taşımasına rağmen, erkenden bozulan bir havası vardı, on dokuz yaşının da ötesinde yaşamış biri gibi– banliyo kaldırımlarının Ancient Mariner'ı.

"Pynchon okudun mu hiç?" diye sordu, yırtık pırtık olmuş *V* isimli romanı kaldırarak.

"O yazarı tanımıyorum," dedim.

"Ya Genet? *Our Lady of the Flowers*' kitabını okumuşsundur".

"Ben Katolik edebiyatı okumam" diyerek omuz silktim.

"Tamam" dedi sırıtan bir ifadeyle. "Görüyorum ki sen tahsil görmemişsin. Bu konuda hemen bir şeyler yapmamız gerek".

Zeke benim ilk topluma aykırı davranan, biraz fırlama, biraz azizim oldu.

Bana Yunan dansı öğretti, saatlerce pratik yaptığımız, Zorba the Greek'ten bir bölümün cızırtılı kaydını izlerken lıkır lıkır Ouzo içtiğimiz gecelerde. 50'li yıllarda, o espresso barlarında ya da duman altı olmuş ta-

vernalarda, bongolar, davullar ve de ayakta bass çalan (Kübalı renginde) bir siyah eşliğinde, şiir okuyan bir kahve delisi olurdu.

Zeke bana garip maskaralıkları ve kötü özellikleri olan kahramanların olduğu —*Catch 22, The Ginger Man, On the Road, One Flew over the Cuckoos' Nest,* ve Francois Villon'un şiirleri gibi- düzinelerce kitap vermişti. Ödevlerimi bir kenara bırakır olmuştum. Her gün okula Finnegan's Wake'in bir kopyasını götürüp, elimde görünmemesine uğraşarak, sayfaların içine dalmış bir şekilde kantinde okurdum. Zeke gösteriş/hak iddia etmeyi bir sanat olarak kabul ederdi. Konuşma sanatına da değer verirdi. Zeke ile yaptığınız kısa bir sohbet bile kafanızın karışmasını sağlardı. Çok nadir sizinle konuşur gibi konuşur, daha ziyade sizin düşünce kalıplarınızı yeniden düzenlemeye çalışarak çoğunlukla size cansız bir nesneyle konuşurmuş gibi hitap ederdi. Bu sizin için hem acı hem de heyecan verici bir deneyim olabilirdi.

Zeke her tarafı iyi döşenmiş ve odalarının seviyeleri farklı olan yurtlar, düzgün biçilmiş çimler ve tenis kort alanları bulunan bir yerde kalıyor olmasına rağmen, onun yeri benim kaldığım Greenwich, North Beach, Telegraph Hill ya da Left Bank idi.

Okuldan sıkılan Zeke yine de düzenli olarak okula devam ederdi. Okul onun için oradakilere entelektüel bir biçimde caka sattığı komik bir düzendi. Özellikle de, sıra drama eleştirisi yapmaya geldiğinde, herkesin içinde İngilizce öğretmenlerini çılgın antika fikirleriyle şaşırtarak ve utandırarak zor durumda bırakmayı severdi. İnci düğmeleri olan siyah kadife bir pelerinle, kocaman yakalı ve geniş bir fularla, elinde Manila kağıdından lime lime olmuş zarfın içinde tuttuğu bir eserle sınıfa geç girdiğinde, sınıftakileri hem mest eder hem de komaya sokardı. Kolunun dirseğine yaldızlı bir baston asardı. Pelerini arkasında uçuşarak görkemli bir şekilde geometri dersine girer ve öğretmenleri kabaralı çizmelerini tıklayarak kahramanca selamlardı.

Zeke gibi birine daha önce hiç rastlamamıştım. Onun sıra dışı zekası ve başkaldıran dünya görüşü, beyni ve ruhu endüstri çağının değerleriyle baskılanmış, elektronik çağda büyüyen kenar mahalle gençliğinin ümitsizliği ve huzursuzluğunu gidermeye/hafifletmeye yardım etmişti. Zeke baş-

ka bir dünyaya aitti. Daima heyecanlıydı, konuşurken sürekli olarak hararetli bir şekilde devamlı ses tonu yükselir, ellerini sallardı. Zeke günlük yaşamdaki varoluşun sıkıntısından beni kurtararak ve rahat duygularımın sarhoşluğundan beni uyandırarak alıcılarımı açtı.

Yakında çalışmalarımı yetiştirmemin imkansız alacağını anladım, çünkü Zeke'ye eşlik etmenin veya onun görmeme izin verdiği hain dünyaya girmenin heyecanını yaşamak için, okumakta olduğum kitabı bırakmak ya da yetiştirilecek bir ödevi ertelemek benim için çok kolaydı. Buna karşın, okul çoğu kez bana eğitimimi kolaylaştıracağı yerde yolumu tıkayan alakasız, fuzuli bir zorlama gibi geliyordu.

Altmışlı yıllarda, Toronto'nun Yorkville'in iki karşıt kültürü garip ve tuhaf bir gerçekliği görmemi sağladı. Eski kumtaşı evlerinin süslediği sokak labirentleri, sanatçıların loftları, kiralık evler, kafeteryalar, sosyologların deyimiyle yabancılaşmış gençlerin doldurduğu dükkanlar, beni okuldan uzaklaştırıp, bir anlamda bana sınıf oldu. Sokak yaşamını çoğunlukla Penny Farthing Kafe'den, sol kolumun arasına sıkıştırdığım Kafka veya Beckett'ın bir kitabından ve sağ kolumda taşıdığım bastondan gözlemlerdim.

Her zamanki sokak kalabalığı tüm arka alana yayılmıştı, hareketleri sosyal sınıfa değil bir neslin/kuşağın kültürüne dayalıydı. Sokak köşelerinde kotlar ve ordu kıyafetleri içinde, Cabbagetown'ın yoksul ve Rosedale'in zengin gençleri uyuşturucu pazarlığı yapıyordu; tiki kızlar sokaklarda dolaşmak için üzerlerine kotları geçirip, diz altı çoraplarını, eteklerini ve ellerindeki *The Prophet'* in kopyasını fırlatıp atarlardı; Upper Canada Koleji'nden hafta sonu tatilcileri sandaletlerini, deri yeleklerini, yeşil Robin Hood keplerini giyinir, cebir ödevlerinin arasında Jimi Hendrix ve The Doors'a zıplarlardı; Kresge kasiyerler güzel ve gizemli geceyarısı Madonnalarına dönüşürdü, Ortaçağ gece elbiselerinin içinde sıkı sıkıya sarılmış bedenleri ve gümüş mücevheratlarla süslenmiş Pre-Raphaelite saçlarıyla.

Yaşamları anlamlı özgürleşme adetleri ile kendini çürüten hastalıklı adetler arasında çelişkili bir şekilde gidip gelen çok sayıda renkli ve yaratıcı kişilikler ile oldukça çok zaman geçirdim. Pek çok kişi için uyuşturucu ha-

yatlarının bir parçası olmuştu. Çoğu insan için uyuşturucular teknoloji ile ilerlemenin tek nesnel gerçeklik olduğu masalı ile beslenen bir toplumdaki özgürlük ve kısıtlama arasındaki çelişkiyi anlamak için, sembolik bir araç olarak işlev görmekteydi. LSD yüksek papazı olan Timothy Leary bir konserde bana bir not verdi: DİPLOMA yazıyordu, ŞİMDİ ÖZGÜRSÜN.

1968'de Zeke ile beraber şehir merkezinde bir oda tuttum ve Toronto Üniversitesi'ne kayıt yaptırdım. Zeke bizim "pansiyonu" Dionysian aşırı uçların merkezi haline getirdi. Okuldan eve döndüğümde sık sık yüksek sesle plak çalınırken bulurdum ve oda yabancılarla dolu bir karnaval olurdu: tacirler, sokak kadınları, afişçiler, şairler, tasavvufçular, asker kaçakları, pandomimciler, hız tutkunları, esrarkeşler, estetikçiler, devrimciler, jonglörler, badiciler, bahçıvanlar, gece klübü dansçıları ve üniversite profesörleri.

On altı yaşındayken, büyük bir şirket içinde çalışmayı hep dışlamıştım. Babam elliyi devirmişti, genel müdürlüğünü yaptığı bir elektronik şirketinin yeni sahipleri kırk beş yaş üzeri tüm yöneticilere yol vermişti. Babamın ard arda düşük ücretli bir işten diğerine geçmeye çabaladığına şahit olmuştum; şiddetli astım ve anfizem krizleri en sonunda onu emekliliğe ve erken ölüme zorlamıştı. O olaydan sonra, her zaman iş dünyasından uzak durmak için kendime söz verdim. Marx, Gramsci, Sartre, Lenin, Trotsky ve Marcuse okumaya başladım. Bir şeyler içimde mayalanmaya başlamıştı.

Lise son sınıftayken, sıkıcı ve anlamsız gelen derslerden hayal kırıklığına uğramıştım. Kendimi bir sınıfın önünde, en coşkulu öğretimi mümkün kılarken hayal ediyordum. Saflığın verdiği küstahlık ve Zeke'den aldığım ilhamla mükemmel bir öğretmen olabileceğimden kuşkum yoktu.

Renkli boncuklarım (hippilerin taktığı) ve de yıllar boyu üstü sloganlarla ve elde dikilmiş barış güvercinleriyle süslenmiş o çok sevdiğim yıpranmış ceketimi bir tarafa kaldıran ben, üniversiteden yetmişli yılların başlarında mezun oldum ve Öğretmen Okulu'na kaydoldum.

İlk işim Toronto dışında varlıklı bir kasabadaydı. Öğrencileri sevmeme ve öğretmekten haz almama rağmen, harcandığımı hissediyordum. Varlık ve sosyal güç ile kayırılmış bu öğrenciler, öğretmenlerine rağmen, muhtemelen, bu dünyada bir yer edinip kendilerini geçindirebileceklerdi; zengin

altyapıları onların bu sistemde başarılı olmalarını zaten güvence altına alıyordu. İşçi kesimin çocuklarını hayata kazandırmak, kurtarmak istiyordum, ben de Toronto'da yüksek lisans derecesi veren bir okula kaydoldum. Eşim kenar mahallede bir iş bulmam için beni yüreklendirdi ve "Orası sana en fazla ihtiyaç duyulan, kendini en fazla yararlı hissedeceğin bir yer" dedi. İstifamı verip iş aramaya başladım.

Yeni müdürüm bana en iyi kararı verdiğimi düşündüğünü söyledi. Beni şehir merkezindeki okul öğretmenleriyle aynı kefeye koymuştu. Odasına doğru yürürken, "Bana sadece Fred diye hitap et" diyerek beni anında rahatlatmıştı.

Kırklı yaşlarda, yatıştırıcı gülümsemesi ve karakteriyle ilging bir şekilde ters, oldukça gür kır saçları vardı. Gömleğindeki düğmelerin üzerinde "Ben patronum" yazıyordu. Düğmelerin bir espri/şaka olduğu açıktı. "Öğretmen Okulu belgenizde gördüğüm yüksek notlarınızın burada, bu karışık düzenin içinde o kadar önemi olmayacak" diyerek sözlerine başladı. "Burası gerçek dünyanın ta kendisi". Masanın üzerine eğildi. "Yeni öğretmenleri işe alırken sadece bir ölçütüm vardır. Bu okuldaki her çocuğun, yani her birinin, sevilmeye hakkı var. Çocuk ne kadar sorunlu olursa olsun, daha ilk günden seni ne kadar çileden çıkartırsa çıkartsın... onlara tüm verebileceğin sevgi ve şefkati ver. Ne zaman bunun olanaksız olduğunu hissedersen, gelip beni gör, konuşuruz. Tamam mı, Peter? Şimdi, sana başarılar dilerim, sabaha görüşmek üzere".

Güzel duygularla ofisinden çıktım. Daha sonra öğrendim ki, halk arasında nam salmış bir şöhreti varmış. Herkese kucak açan, sevecen bir yönetici olarak, öğretmenler ve öğrenciler arasında güven ortamı yaratmada büyük oranda başarıya sahipmiş.

Farklı dersliklerin önünden geçerken, okulda çıkan dedikodular hakkında en son bilgileri veren, sınıfların öğretmenlerini kısaca tarif eden Fred'in sekreteri okulu bana gezdirdi. Bilgiler genellikle olumluydu, ancak her öğretmen için en az bir şikâyet sebebi vardı. "Her zaman iki öğrencisini elinde bir yığın çoğaltılması gereken teksirle aşağıya gönderir öğleden sonra geç bir vakitte, en yoğun olduğum saatte" dediğinde, bunu bir uyarı olarak değerlendirdim.

Daha sonra personel odasına girdim. Çok sayıda öğretmen küçücük bir odanın içinde tıkış tıkıştı. Öğlen yemeğinin bulaşıklarını yıkama işindeydi. Bir öğretmen kırık bir Coca-Cola makinesine küfür ediyordu; bir sürü çeyrek doları yemişti. "Nasıl öğretmenler odasına girmeyi başarıp Coke makinemizi perişan etmeyi başarıyorlar?" diye söylendi. "Hizmetli biz çıktıktan sonra odayı kilitlemiştir diye düşünmüştüm!". En sonunda, vazgeçmeden önce defalarca Kola makinesini tekmeledi.

Kendimi tanıttım.

Lavabonun yanından bir ses "Geleceğini duymuştuk" diye yanıtladı. Kocaman, iri yarı bir adam yanıma geldi ve kendisini müdür yardımcısı, Rod olarak tanıştırdı, hala bulaşık suyu damlayan elini sıktım. "Senin başaracağını sanıyorum, en azından yaşın genç... öyle değil mi, John?" Dostça gülümsemesiyle, yaşlı bir beyefendi geldi ve omzuma dokundu. "John'a dikkat et" diye uyardı müdür yardımcısı. "o bir sağlık abidesidir!"

"Sadece formda kal ve yaşa, genç adam. Ne kadar uzun dayandığıma bak ve ben kırk yıldır bu oyunun (işin) içindeyim.

"Bu işin sırrı var mı, biz de faydalanalım?" diye sordum.

John sırıttı. "Elbette! B-6!"

"B-6?" Birden bire kendimi aptal gibi hissettim.

"B-6! B-6 Vitamini! Bilirsin, sinirler için iyidir!"

Baskıya dayanamayan bir öğretmenin yerine işe alınmıştım. Bayan öğretmenin sınıfı on yedi tane beşinci sınıf ve yaşları 11 ile 13 arası, on dokuz tane altıncı sınıf öğrencisinden oluşuyormuş. Ciddi öğrenme sorunları olan öğrenciler için "özel" sınıfların aksine, bu sınıf normal bir sınıftı. Sınıfların pek çoğunda olduğu gibi, öğrencilerin dörtte üçü zenciydi, çoğu Karayipli.

Yerine işe alındığım bayan öğretmeni kesinlikle kabul etmemişler. İşten ayrılmadan önceki son günlerinden birinde, otuz-altı öğrencinin tamamı jimnastik dersine girmiş, yüzlerini duvara, sırtlarını öğretmene çevirerek, hareket etmeyi reddetmişler. Birkaç çocuk protesto etmek için duvara tükürmüş. Çocukların niye kızdığı söylenmedi, ben de sormamaya karar verdim.

Benim sınıfım yaklaşık ana binadan elli metre ötede, "portatif" bir yapıydı. II. Dünya Savaşından belgesel bir filmde gördüğünüz yapılardan birini andırıyordu (çürümeye başlamış, bir senelik, prefabrik). Yapının içi soğuk ve cansızdı, bir derslikten daha çok bir cenaze evi gibiydi. Eski moda stor bir perde, kış güneşini boş sıraların üzerine süzüyordu, ölü, uçuk yeşil ışık parlaklığında. Duvarda sadece bir resim vardı: rengi solmuş, yol yol tutkal izi olmuş, diş hijyenini savunan bir poster. Posterdeki kızın çilleri ve iki örgü saçı vardı, oğlan kısa saçlıydı. Bit pazarında bir antika olarak satılabilirdi. Ana binadaki mobilyalara kıyasla, benim sınıfımdaki sıra ve sandalyeler, 1940'ların, hurdaya çıkmış okul mobilyası ardiyesinden yürütülmüş gibi görünüyordu. Sıralar kesik kesik, oyulmuş ve kazınmıştı, sallanan sandalyelerin genellikle sadece üç ayağı vardı. Yeşil tahta öylesine kötü bir durumdaydı ki, üzerine artık keski ile yazmak zorundaydınız.

Çocuklarla olan ilk sabahımdan çok detay hatırlamıyorum. Onların bireysel farklılıklarını göz ardı etmeye çalıştım ve onları standart, dev bir kitle gibi görerek davrandım. Onları tek bir kişilikte bir grup olarak toplarsam, daha az etkilenirim gibi gelmişti.

Sabahın ilk bölümünde her şey oldukça iyi gitmişti (yani, olup bitenin çoğunu hatırlamamak, benim için başarı demektir). Yaptığım şeye büyük ölçüde dikkat etmek için uğraş veriyordum. Ancak, ne zaman ilk teneffüs zili çaldı, benim için buradaki ilk deneyim başlamış oldu.

Sarsıcı bir cam kırılma sesi duyuldu. Bizim yapının kuzey cephesindeki tüm camlar aynı anda paramparça oldu. Günün geri kalan kısmını iyi hatırlıyorum. Çocukların uğultu içinde mırıldandıkları, sinirden güldükleri, zevk için yüksek sesle cıyakladıkları radyatör peteklerinin yanında çömelmiş durumda, dersi yünlü şapkamı giyip ve Hudson's Bay Marka battaniyemi üzerime alarak yapmak zorunda kalmıştım. "Hey, bu iyi!" diye bağırdı çocuklardan biri.

BÖLÜM 1

Umutsuzluk Sınırları

3 Ocak, Pazartesi

İlk gün "İnsan ve Toplum" konulu ilk dersime, çocuklara bu dersten ne istediklerini ve beklediklerini sorarak başladım. Sessizlik.

"Tamam o zaman," diye devam ettim, yılmadan, "Bir de şöyle deneyelim. Kaçınız bugün dünyada neler olup bittiğiyle ilgileniyor—dünyadaki sorunlar, politika, çevre, medya, iş sektörü—bu gibi şeylerle?"

Cevap yok. Boş gözler(le bakıyor hepsi).

"Peki," diye sürdürdüm, kararlı, küçük bir ölçü kibir ifadesiyle, "Size, kendiniz bir konu seçmeniz için fırsat veriyorum çocuklar. Oradakiler, beni duyuyor musunuz? Ne konuda olabilir? Kirlilik? Savaş? Daha fazla çocuk hakları? Yapmak istediğiniz projeler için bazı fikirlere ne dersiniz?"

Alkış yok. Yuhalama yok. Bir esneme bile yok.

Düş kırıklığı içinde neredeyse bağırarak konuşuyordum. "Sizin neyiniz var, kuzum? Kendiniz için düşünemiyorsanız eğer, bir sürü emrin ve çok az seçeneğin olduğu orduya siz de katılabilirsiniz".

Hiç yanıt yok.

"Harika" dedim kendi kendime. *Bu şekilde bir yere varamayacağız.* Belki de ben çok şey bekliyorum. Tam herkesin bir sessizlik komplosu için yemin ettiğini sandığım bir anda, üstünde Maple Leaf hokey kazağı olan bir çocuk elini kaldırdı. Çocuğa sarılacakmış gibi hissettim ve hevesle ona yöneldim.

Niçin sakalım olduğunu öğrenmek istemişti, sadece.

7 Ocak, Cuma

Ofise ilk gidişim sırasında, büyük bir istekle, kişisel posta kutumdan posta almayı bekliyordum.

Birden bire ofisin içinde, bankın üzerine yatmış bir öğrenci gördüm. Dizlerini göğsüne çekmiş, kollarıyla onları sıkıca tutmuş bir şekilde; soluk

bir fetusa benziyordu. İkinci bir bakışta, kulaklarından birinin arkasında metal bir parıltının çıktığını gördüm. Yakından baktım. Ağır, çelik bir dart oku kulağının hemen üzerine saplanmıştı. Dartı fırlatan çocuk, müdür yardımcısının odasında oturuyordu. Görünüşe göre hiçbir pişmanlık duygusu olmayan çocuk, olay olduğunda onu gören öğretmene " hedeflediğim yere isabet etmediği için çok şanslı" demişti. Perişanlık gösteren bir gözyaşı ve suçluluk duygusu yoktu.

Daha iyi görebilmek için kafamı kapı aralığına yapıştırdım. Ayaklarını müdür yardımcısının masasının üzerine koymuştu ve ağzı yırtılırcasına korkunç bir esnemeyle böğürdü. "Sen de kimsin enayi? Yeni misin sen burda? Kafana bir dart oku yemek ister misin? Hahahaha . . .!"

11 Ocak, Salı

İlk gün, ana binaya merdiven görevine gönderildim, beni tam tepemden vurmuşlardı On ya da daha fazla çocuk, merdivenlerin en yüksek yerinden, hep birlikte tükürüyordu. Koyu ve yapışkan bir salya kütlesi hızı artarak başımın üzerine düştü. Bunu yapanları görmek için yukarı baksam, yüzüm daha cazip bir hedef olurdu onlar için. Aşağı indikçe saçımın giderek nemlendiğini hissedebiliyordum.

Birkaç öğretmen arkadaş toplandık ve bir plan yaptık. Bazılarımız her teneffüs merdivenlerin altında durdu, tükürükçü başlarını ayartmaya çalışıyorlardı, diğer öğretmenler de gizlice çömeldiler, onları şaşırtmaya hazırdılar.

Onları iş üstünde yakalayamadık. Geniş kenarlıklı, yıkanabilir bir şapka takmaya başladım.

14 Ocak, Cuma

Teneffüsten sonra Levon sınıfa geldi—başka bir yoksul azınlık mahalle okulundan bir nakil.

Öğleden biraz önce, uçan bir kitap başına çarptı. Yara bandı kullanmasına karar verdim.

"Sanjay", diye seslendim. Lütfen Levon'u hemşire odasına götürür müsün?

"Sanjay yol haritasıyla bile kendi kıçının yerini bulamaz" diye araya girdi Duke.

"Onu ben götürürüm oraya" diyerek gönüllü oldu Winston.

"Hayır! Ben götürürüm!" dedi Spinner birden bire.

"Lütfen, bana izin verin efendim" diye ısrar etti Taiwo.

Çok geçmeden, sınıfın yarısı topluca dışarı çıktı.

Daha on beş dakika olmuştu ki Levon diğerleriyle geri döndüğünde "Yara bandına ihtiyaç yoktu", dedi.

Yaklaşık iki saat sonra, midesinin bozulmasından şikayetlenip, birisinin kendisine hemşire odasını göstermesini istedi.

"Ama sınıfın yarısı seni birkaç saat önce oraya götürmedi mi? diye yanıtladım. "Nerede olduğunu şimdiden unuttun mu?"

"Oh, evet," dedi Levon dudaklarında buruk bir gülümsemeyle. "O sadece bana çabucak bir duman kapmak için iyi bir yer göstermek içindi ".

18 Ocak, Salı

Okuldaki en renkli karakterlerden biri on iki yaşında, Buddy adında bir çocuk. Bazen nefret edilen, bazen korkulan, bazen de sevilen Buddy, bir sanatçı ustalığıyla rolünü oynayıp ve kelimenin tam anlamıyla okuldakileri işletiyor. Sıra kendi imajını yaratmaya geldiğinde, usta bir teknisyendir. Bir anda Aşık, Savaşçı, İntikamcı, Özgürlük Şampiyonu, Kaldırımların Kralı, ya da Dansın Savunucusu. Her şey ve herkes onun rolü için bir referans noktasıydı.

Okuldaki çocuklar onu yarı tanrı rütbesinde olduğu konusunda birleşmişti. O koridordan aşağı yürürken "Kenara çekil!" dediğinde, çocuklar hızla kaçışıyor. Sesi nadiren yükselir, ama yükseldiğinde de sesi soğuk çelik gibi havayı keser bir biçimdedir. Öğretmenler Buddy'ye ince bir ustalıkla, saygıyla davranıyor. Herhangi bir çatışma girişimi onları gerginleştirir. O sadece on iki yaşında, ancak tek bir bakışta, soluğunuzu hızlandırarak, kalbinizi sıkıştırarak sizi hareketsiz hale getirebilir. Öğretmenlerden bazıları, mecbur kalırlarsa, çocuklara kaba davranma konusunda vicdan azabı duymuyorlar. Ancak, Buddy öğretmenlerle dolu bütün bir okulu paniğe sokabilir. O kontrolden çıktığı zaman, hoparlör çağrı sistemi üze-

rinden yapılan uyarılar bile var. O bizim çocuğumuz, ve değişik teknik nedenlerden dolayı, onu masum dünyaya atmak yerine, okulda tutuyoruz. Onu kontrol altına alıyoruz, ama hepimiz ondan çekiniyoruz.

Buddy'nin sinir bozucu bir şekilde misketleri elde yuvarlama alışkanlığı var, bir parça *The Caine Mutiny*'deki Kaptan Queeg'inki gibi. Misketleri başparmağı ile diğer parmaklarının arasında şuursuzca tespih gibi yuvarlıyor, bazen de gevşekçe tuttuğu avucunun içindeki misketleri, saldırıya geçmek üzere olduğunu gösteren, çıngıraklı yılanınki gibi bir uyarıyla sallıyor.

Buddy'nin okul içinde "gezmesine" izin veriliyor. Geziciler canı istediği zaman koridorlarda aylak aylak dolaşıyor, okul binasını terk etmedikleri sürece görmezden geliniyorlar. Aylakçı sayılmak için, uslanmaz olmak zorundasınız, ama yumuşak, neredeyse abartısız/ölçülü bir şekilde. Şiddet davranışınızı, stratejik bir hesaplaşmaya saklayarak, gizlemek zorundasınız. Aksi takdirde, yönetim sizi uzaklaştırıyor, ya da başka bir okula gönderiyor.

Buddy günün büyük bir bölümünü, Puppy adında başka bir aylakçıyla gezinerek geçiriyor (öyle denmesinin nedeni Puppy'nin ailesinin en küçüğü olması). Buddy ve Puppy ilginç şeyler yapmak için daima tekdüzeliği kırmanın yollarını bularak, zamanlarını değişik sınıfların camlarından bakarak geçiriyor. Ya çekici kızların olduğu sınıflara gidiyorlar, ya kat hizmetlisinden karate dersleri alıyorlar, ya da tuvalette sıkıcı bir tip yakalıyorlar.

Fred, Buddy'nin umulmadık bir anda sınıflarımızda belirebileceği konusunda bizi uyardı. Hepimiz onun takınabileceği tüm dostane hareketlerine karşılık çok olumlu bir şekilde yanıt verme üzerine cesaretlendirildik. Şansınız varsa, Buddy kısa sürede sizden bıkar ve başka bir yere uzar. Sınıfta ders yaparken, kapı aralığında dururken görmek sinir bozucuydu. Siyah çizmeler, renkli Afrikalı gömleği, dar siyah fitilli kadife İspanyol paça pantolon giyiyordu. Pantolonunun paçalarında defalarca uzatılmaktan parlak izler oluşmuştu. İri bir çocuktu ve giderek irileşiyordu. Kaslı yapısı ona bir yıldız çekiciliği veriyordu ve ayakları yerden bir santim kesik, belli belirsiz bir ezginin ritminde yürüyor gibiydi. Hep hareket halindeydi, çoğunlukla Puupy'ye ahlaka aykırı bir şekilde el kol hareketleri yapıyordu.

Buddy ortaya çıktığında birinci kural sıkıcı bir dersin ortasında olmaktı. İkinci kural: Asla pikap çalmayın—müzik çaldığı sürece, tazı köpeği gibi müziği takip ederek bulur, oralarda dolaşıp dururdu.

Aylak aylak dolaşmadığında, Buddy "gelişim" sınıfı diye adlandırılan yavaş öğrenen çocuklar için özel bir programdaydı. Bay Bailey, iyi huylu Galli bir adamdı ve bu işe koşturuyordu. Buddy'nin okulda böyle dolaşması onu mahcup etmişti ve Buddy'yi en azından haftanın bir günü için sınıfa geri kazanmaya çalışarak şöhretini artırmaya karar vermişti. Ona daha fazla sorumluluk vermek tam aradığım şey olabilirdi. Bir keresinde, Bay Bailey birkaç teksir kağıdı çektirmek için dışarı çıktığında, onu sınıfın sorumlusu olarak bırakmaya karar verdi—Buddy'ye öz değer duygusunu vermek için umutsuz bir öğretmen tarafından bir son dakika girişimi. Bu riskli bir teşebbüstü ve Bay Bailey'in geri döndüğünde fark ettiği ilk şey, bir öğrencinin şişmiş dudağı üzerindeki kan olmuştu.

Bir defasında, tamamen olumsuz duyguların çaylak gücüyle Buddy'yi uzak tutabilirim diye düşündüm. Ne zaman onu sınıfımın kapısında ayakta yakalasam, burun deliklerimi genişletir, ya da çok hafifçe dudaklarımı biraz bükerdim—ona olan garezimi algılamasına ve gitmesine yetecek kadar.

Ama o söylenmemişi ifade etme konusunda bir uzmandı. Gözlerini kullanarak, dudaklarını ıslatarak, ya da gelişigüzel alnını silerek konuşuyordu. En gözde hareketi yüksek sesle esnemesiydi. Bugün, burun deliklerimi genişletip, dudaklarımı büktüğümde, odanın önüne yürüdü ve lakayit bir biçimde kıçını avuçladı. Tüm sınıf kahkahadan inledi.

O bir de haraç alma düzeni kurmuştu. Koridorda yürürken bir çocuğa yanaşır ve "Hey ahbap, ne haber?" derdi. Sonra, yalakaları çocuğu arkasından yakaladığı gibi en yakın tuvalete sürüklerlerdi. Hemen içerde, ertesi gün Buddy'ye para bağışlamazlarsa, çocuğu kolunu, bacağını kırmak, ya da yüzünü gözünü dağıtmakla tehdit ederlerdi. Bu çocuklar küçükse, Buddy annelerinin çantasındaki yeşil kağıt parçalarını kendisine getirmeleri için onlara baskı yapıyordu.

Bir ay kadar bir zamanda, Buddy'nin saltanatı iyi gitmişti ve yüz dolardan fazla bir paraya el koymuştu. O sırada, haraç kesme işini durdurmak için polis çağrıldı.

"Sen nerede oturuyorsun?" diye sordu Buddy'ye polislerden biri, onu çekip götürürlerken. "Seni evine götüreceğiz."

Buddy güldü, sonra yavaşça dudaklarını büzdü. " Nova Scotia'ya götürün beni". (New Scotland=Kanada'nın güney doğu kıyısı)

20 Ocak, Perşembe

Ruth son derece uzun ve yüzü gözü düzgün bir kız. İfadesi bana Elvis'in zayıf halini anımsatıyor. Her zaman izin istemek (dışarı çıkmak) için elini kaldırıyor. Lavaboya neden bu kadar sık gitmek zorunda olduğunu sorduğumda, "özel sorunlar" dan ötürü olduğunu söyledi.

Rahatsızlığı hakkında bir doktora görünmesini istediğimde, reddetti, bunun "kadınsal bir mesele" olduğunu söyledi ve "sen kendi işine bak!" dedi. Doktorların kadınsal rahatsızlıklar hakkında her şeyi bildiklerini, pek çok doktorun kadın olduğunu söyledim.

Okul hemşiresini görmesi için onu aşağıya gönderdim. Ruth'un hamile olduğu ortaya çıktı.

24 Ocak, Pazartesi

Duke sınıfta göze çarpıyor, fırlama bir çocuk. Siyah çizmeler, dar pantolonlar, parlak, kırmızı kalipso bir gömlek giyiyor. Bazen, tepesi düz ve kenarları kalkık, eski bir şapka, siyah saç yığının üzerinde istikrarsız bir şekilde dengede durur. Canı isterse eğer, başında yün beresi sınıfa girer. Bazen beresini safari ceketinin apoleti içine sokar ve bayrağı alaylı bir duruşla selamlar. Okul arkadaşlarının "klasik ahbap" olarak nitelendirdikleri biri. İlk hafta sırasında, Duke sessizliğini bozmadı, bazen sırasında uyukladı. Arada bir sınıfta etrafı kontrol etmek için yerini değiştirirdi.

Bugün, özellikle sıkı bir hazırlık yaptığım ders esnasında uyumasından bıktım. Yanındaki çocuktan Duke'ü uyandırmasını istedim. Çocuk, bir bombayı etkisiz hale getiriyormuş gibi, omzuna hafifçe dokundu. Aniden bağırarak fırladı yerinden: "Tanrı aşkına! Bunu yapma adamım, yoksa kıçına tekmeyi yersin!" Bir çırpıda sınıftan yok olmuştu.

Günün sonuna kadar onu görmedim. Parktaki bankın üstünde uyuya kaldığını söyledi.

26 Ocak, Çarşamba

Dönemin başından beri Barry'nin Duke'e karşı ona bir kahramanmış gibi aşırı hayranlık duyduğu ortadaydı.

Onun dövüşme yeteneğine hayrandı—ve bundan aynı derecede de korkuyordu. Etrafında dolaşıp ona övgüler yağdırıp, onun ayak işlerine bakıp, Duke'e yaltaklandı.

Duke'ün Sam ile dövüşmesini gördüğünde, ona olan hayranlığı hızla arttı. Duke Sam'i sol eliyle tuttu ve ardından çok güçlü bir yumrukla sendeletti. Sam'in ağzı kanla doldu ve dişlerinin parçalarını tükürdü.

Duke sıkı bir sokak dövüşçüsüydü, okulun kavgacı olmak isteyip de bunu beceremeyen tipleri için bir yıldız çekimine sahipti.

Bir gün Duke Barry'ye aniden saldırdı. Hiçbir belirgin sebebi yoktu, şakadan başka bir şeydi—Duke'ün diğer taraftarlarını eğlendirmek için yapılmış bir şey.

"Sana dövüşmeyi öğretmenin en iyi yolu, seni eşek sudan gelinceye kadar dövmektir. Di mi?" dedi Duke, kötü kötü bakarak Barry'e.

Barry korku içinde sindi. "Hadi Duke! Lütfen!"

Duke Barry'e yaklaştı.

"Duke, dur! Lütfen! Sadece ne yapmam gerektiğini söyle!" diye yalvardı Barry, ağlamaklı, acınacak bir sızlanmayla.

Duke yavaşça kolunu geri çekti, yumruğunu sıktı. Uçuşa geçmeye hazır olan Barry'den birkaç santim ötede durdu.

"Senin için *yapıcam*, Duke! Burda, senin için *yapıcam*! Diye çığlık attı Barry. Aniden metal sefertasını kavradı, başının üzerine kaldırdı, sonra da sertçe kafasına indirdi.

Büyük bir *şaklama* oldu. Sefertası aşırı oranda yıpranıncaya dek, defalarca kendi kafasına vurdu, alnından kanlar damlıyordu.

"Oldu mu Duke? Oldu mu" diye haykırdı Barry.

Hezeyan ve gözyaşları içinde sınıfta beni buldu ve bana olup biteni anlattı. Duke bir fiske bile vurmadığını, ama onun bu hale geldiğini söyledi.

"Hepsini kendi kendine yaptı, bayım,"dedi Duke, sorguya çektiğimde. "O kuş beyinli, sersemin tekidir".

31 Ocak, Pazartesi

Francine'e herkes "Bayan Kas" diye sesleniyordu. On bir yıllık pazılarını sıktığında, gözler yuvalarından çıkıyor. Erkekler onu kıskanıyordu.

Bayan Kas, boynunda bir ipin ucuna asılı, plastikten bir kaplan dişi ile geliyordu okula, üzerinde Süpermen tişörtü vardı. Her zaman kovboy çizmelerinin üstüne kadar paçaları katlanmış kot giyiyordu. O geçtiği zaman, çizmelerinin topuklarına soktuğu tıkırdayan çivilerin çıkardığı sesten onu tanırdınız.

Bayan Kas kavga etmeyi seviyordu—özellikle de erkeklerle. Erkekler, böylesine sert biriyle seks yapmanın ötesinde, onunla hiç bir şey yapmak istemiyorlardı. Bayan Kas çizmelerini boynunuza mıhladığında, bu sadece acı veren bir şey değil, aynı zamanda küçük düşürücü bir durumdu, sonra seyreden kalabalığa, "Bunun toplarını kesip atayım mı?" diye kasılıyordu. Eğer kalabalık (başparmak aşağı gösterir şekilde) "ret işareti" yaparsa ki genelde böyle olur, Bayan Kas topuklarını kuvvetlice bastırmasıyla bilinirdi.

Bundan şu çıkardı: Bayan Kas'ın görüş alanına girersen, okula gelirken çelikten hokey şapkanı tak.

1 Şubat, Salı

Ağzım süt kokuyordu: tecrübesizlik ve kültürel uzaklıktan dolayı kötü durumdaydım.

Bir kilise papazından II. Dünya Savaşı hakkında bir 8 mm film edindim. Bunu nereden bulduğu konusunda hiç fikrim yoktu, ama bunu sınıfımda kullanmaya can atıyordum.

Film iç bayıltan bir filmdi. Özellikle bir bölümü, Nazi savaş vahşeti içeren bölüm, korkunç Yahudi Soykırımını ortaya koyuyordu. Öğrencilere söylediğim şey, filmin savaş hakkında ve gerçek arşiv görüntüsü olduğuydu—filmdeki rolleri aktörler oynamıyordu.

Onlar filmi izlerken, ben de onların ifadelerini izledim. Nazilerin cesetleri açık bir mezara gönderdikleri sahnenin gelmesini bekliyordum sabırsızlıkla. Çocukların ne düşüneceğini bilmiyordum. Nihayet, bir öğrencinin "Filmi durdur" diye bağırdığı bir sırada, o uzun alışılmadık sessizlik bozuldu.

Film üstüne düşeni yapmıştı diye hissettim: Bu çocuklar, bundan böyle savaşın dehşetini anlayacaklardı.

Projeksiyon makinesini kapattım, savaşın vahşeti üzerine bir tartışma açmaya hazırlanıyordum. Ama karanlıktaki aynı ses çıkıştı: "Filmi geri sar. Son bölümü tekrar göster. Vücuttan koparak düşen kolu gördün mü? Hadi, bir daha izleyelim!

2 Şubat, Çarşamba

Başka bir sıkıcı okul gününün sonuna gelmiştik. Duke, şu sert çocuk, kola yudumlayıp, sigara içerek öğretmenlerin arabalarını park ettiği alanda başıboş gezinip durdu. Onun okul sonrası aylak aylak gezintileri müritleri için hazırlıksız toplanma durumu olmaya başladı. Kalabalık bir öğrenci sürüsü bazen "Hey, Duke!" diye bağırarak ya da ritmik olarak "Duke. . . Duke. . ." diye tezahürat yaparak onun arkasına düşerdi. Hatta öğretmenler bile onu selamlardı. Tavrı her zaman sempatik ve suluydu: "Dostum n'aber, Ne dedin bebek?"

Herkes, daima başına üşüşmemeye özen göstererek, onun etrafında toplanıyordu.

"Hey, Duke!"

"Kimin yanındaydın bu saate kadar?"

"Hey Duke, bu hafta kimi becerdin?"

Duke bugün birkaç gün için okul alanından çıkarılma emri aldı: bir ana okulu öğrencisinin suratına şiddetle yumruk atmış, tepetaklak parmaklıkların içine ittirmiş, sonra da yüzüne basmış.

Fred, Duke'ün okul alanına dönemeyeceğini açıklamak için telefon ettiğinde, telefona ablası çıkmış. Onu evde tutacağına ve ona dikkat edeceğine söz vermiş, ancak Duke kapıdan içeri girer girmez, ona arazi olmasını söylemiş.

Bu yüzden o da başıboş bir şekilde bisiklet yoluna inmeye ve orada bazı çocuklara eziyet etmeye karar vermiş. Pek çoğu okuldan sonra o yolu geçiyordu. Eve koşan iki oğlanı yakalamış, onları tökezletip, kulaklarını çimdiklemiş. Pantolonlarını aşağı çekmeye çalışmış, sızlanan bir sesle alay ederek sataşmış: "Baban seni sopalayacak! Baban ne derse yap! iyi küçük

çocuk ol, baban artık seni dövmeyecek!" Direnen öğrencileri yere çarpmış. Duke'ün annesi işten eve dönünce olup biteni duyduğunda, onu saç fırçasıyla beklemiş.

Ertesi gün, yaralanan çocukların aileleri Duke'ü ihbar etmiş; olay araştırıldı. Bir haftalığına okuldan uzaklaştırıldı, annesine de iletişime geçmesi için sosyal bir temsilcinin adı verildi.

Okula geri döndüğünde, sanki savaşta insanlarına liderlik etmek için sonunda geri dönen, sürgüne gönderilmiş bir kral gibi karşılandı.

"Hey, Duke bebeğim!"

"Ne diyosun!"

"Hey hey, adamımız geri döndü!"

7 Şubat, Pazartesi

Öğretim yöntemlerim umduğum kadar başarı sağlamıyor; bir sürü öğrenci derslerime karşı koyuyor. Bu çocukların otoriteye nasıl bu kadar meydan okuduğuna inanamıyorum—ve onlar sadece beşinci ve altıncı sınıf öğrencileri! Gururumu birazcık yenmeye ve yardım istemeye karar verdiğimde, Fred'le görüşmeye gittim.

"Derslerim öğrencilerin dikkatlerini çekmiyor gibi geliyor" dedim ona, "Mevcut olan en son kitapların ve programların üzerinde olmalarına rağmen".

Fred parmaklarını başının arkasında birbirine geçirdi, sandalyesinde arkasına yaslanarak. "Peter, en son çıkan ders kitaplarının bile sadece ders kitabı olarak kaldığını biliyorsun. Ders kitaplarımızda çoğunlukla bizim öğrencilerimizle ilgisi olmayan orta-sınıfa özgü olaylar, durumlar var. Biraz rol oynamayı dene. Bizim öğrencilerimizde işe yarayan, iyi bir tekniktir bu. Onlar olayları eyleme vurmayı, rol oynamayı severler. Rol kes bakalım ve ne olduğunu gör."

Ertesi gün bu fikri sınıfa önerdim. Tina ve Sandra bir skeci doğaçlamak için hemen gönüllü oldu.

Ne kadar hevesli göründüklerinin sevinçle farkına vararak "Bunu nasıl oynamak istiyorsunuz?" siye sordum.

"Hadi taklit edelim. Ben senin kocan olayım" dedi Tina " ve sınıf bizim evimiz, Sandra da benim karım".

"Tamam", diye kabul etti Sandra.

" İşten eve yeni geliyorum ve seni kutu biramı içmiş halde buluyorum. Ama senin bütün evin işini yapman gerekiyordu, anlaşıldı mı? Şimdi, neden evde hiçbir iş yapmadığını açıklayacaksın ve de sarhoşsun. Hazır mısın?"

Sınıfın tamamı dikkatle izlerken, Tina sınıftan dışarı çıktı. Ardından kapıyı kapattı ve sonra gürültülü bir şekilde kapıyı çaldı. Sandra sert sert bakarak kapıyı açtı, sarhoş rolü yapıyordu. Tina içeri girdi, kollarını selamlamayla açtı.

"Ben geldim, tatlım" diye seslendi, karşı duran Sandra'ya sarılmaya çalışırken. "Değişiklik olsun diye evi temizlemek için işten döndüğüme öylesine memnunum ki!". Durdu ve etrafa şöyle bir baktı. "Kanepenin üzerinde giysilerimin ne işi var? Nefesin leş gibi içki kokuyor!" Tina sesini çok yükseltmeden bağırır gibi yapıyordu. "Dün akşamdan kalan tabaklar neden lavabonun içine dolmuş? Seni tokatlamam lazım, seni aptal".

"Niye işe çıkmıyosun sen bu gece?" diye iftira kabilinden sözü ağzında geveledi Sandra dili dolaşarak. "Beni rahat bırak, televizyonda güzel bir program var ve de rahatsız edilmek istemiyom".

"Seni rahatsız etmek mi! Neden böyle bir şey yapmak isteyeyim ki?" diye alayla iğneledi Tina. " Bugün henüz kimse seni rahatsız etmemiş gibi! Ben niye edeyim ki? Yerdeki şu boş bira şişelerine bak bir kere! Kalk giyin ve bu pisliği temizle ve bana yemek için bir şeyler hazırla. Hadi—kımılda, kaldır kıçını !"

"Kendin yap!" dedi pat diye Sandra.

O anda, Tina yerden boş bira şişelerini toplayıp, çöpe atıyor gibi yapıyordu. "Şuranın haline bir bak! Tam bir domuz ahırı!"

Bunu söylerken, Sandra boş bir bira şişesiyle Tina'nın kafasına vuruyormuş gibi yapıyordu. Tina da Sandra'ya yalandan tokatlar atıp, çığlıklar atarak hemen karşılık verdi.

10 Şubat, Perşembe

Çocuklar çoğunlukla bambaşka bir mizah hissini ortaya koyuyor-- kötü espriler ve acayip antika laflar ile öğretmenlerin midesini bulandırmaya çalışmaktan zevk alıyorlar. Tüm bunların nedenini anladım; eğlence toplantılarında tıpatıp aynı şeyleri yapmaktan hoşlanan pek çok yetişkinle karşılaşmıştım. Barry'nin şakalarını anlamakta zorluk çekmememin sebebi buydu. Bu benzer şakaları daha önce de duymuştum.

Örneğin, sınıfta gezinir ve bana sorardı: "Bir sineğin kanatlarını çıkarırsan elinde geriye ne kalır?"

Ben cevap vermeden önce, hemen lafa atlar: "Yürüyüş, aptal! Hahaha!"

Bir keresinde bana sormuştu: "Enayiye ne gider?"

"Bilmiyorum Barry. Neymiş?"

"Kafayı yemiş gülen bir adam tabii! Hahahaha!"

Neredeyse Barry'nin mizah anlayışını takdir etmeye başlamıştım, ta ki güvenilir bir kaynaktan, Barry'nin bazen kedileri boğarak öldürdüğünü öğrenene kadar.

11 Şubat, Cuma

Duke kabanını çıkardı ve sırasının üstüne fırlattı. Üzerinde tulumu vardı, gömlek giymemişti. Sırasına çöktü, hatır hutur bir sandviç yiyiyordu.

Öğretmen Okulu'nda ilk günden sınıfta kuralları koymamız ve bu kurallara sadık kalmamız söylenmişti.

"Burada yemek yemek yok, bu yüzden sandviçi bir kenara kaldır."

Duke gözlerini kapattı, bilircesine başını sallayarak onayladı ve (ama duyamayacağım kadar hafif bir şekilde değil), " Mantıklı" dedi usulca.

Ama o anda bırakmadı sandviçini. "Kahvaltı etmedim, bu yüzden öğlen yemeğimle karnımı yeni doyuruyorum" diyerek tepkime serinkanlı bir alaycılıkla karşılık verdi.

Ona sinirli bir şekilde baktım. Yemeğe devam etti.

Neden bende tepki uyandırmak istediğini hoşnutsuz ve kızgın bir şekilde sordum, "Sen ne demek istiyorsun?". Gerçekten canımı sıkan şey benimle uğraşıp uğraşmadığını bilemememdi. Belki de samimi oluşuydu.

"Bana sadece iki saniye ver," diye söz verdi, ağzı salamla doluydu. " Sadece . . . tek bir ısırık kaldı," diye geveledi, acıkmışçasına çiğnerken. Sonra da güldü: "İşte hepsi bitti! Şimdi, bunun nesi kötü?"

Daha fazla benimle tartışılmayacağını gösterecek şekilde, gözlerimi kapayıp, kafamı salladım. Gergin bir sessizlik oldu.

"Beni dinleyin," dedim, bu müşkül ana bir son vermek için. "Pekala, tamam."

Bana baktı ve sonra kabaca başını salladı. "Teşekkürler, ahbap. Artık rahatlayabilirsin, di mi?"

Günün sonuna doğru içimi kaplayan ürkütücü bir panik sardı her yanımı.

"Ne işin var senin bu cehennemde ?" Kafamın içine takılmış bir ses tekrar tekrar soruyordu bu soruyu.

Hızla otoparkı geçtim, bir an önce eve girmek için can atıyordum. Ben yaklaşır yaklaşmaz kamyonetimin tepesinde oynayan bir sürü çocuk aşağı atladı. Birkaç dakika kamyonetin içinde oturdum, ön camdan dışarıya, uzaklarda, yükselen binalardan yukarıya doğru açılıp giden, çelik grisi gökyüzüne diktim gözlerimi. Her şey beyaz ve siyahın bir karışımı ya da ikisinin arası—bütün bir manzarada nokta halinde tek bir renk yok- gibi görünüyordu. Ayın yüzeyi muhtemelen bundan daha etkileyiciydi.

Eve vardığımda dokuz yaşındaki üvey kızım, Laura, beni karşıladı, floresan kartondan gözlüklerinin ardından mutlu mutlu gözlerini kırpıştırıyordu.

"Nasıldı bugün okul?" diye sordum.

"Çok iyiydi babacım. Sanat dersinde herkes bu gözlüklerden yaptı. Tüm materyali öğretmenimiz aldı bize."

Kafamı salladım, ardından ona sordum, "Sınıfındaki çocukların davranışı nasıl?"

"Herkes öğretmenimiz ne derse onu yapıyor, oldukça iyi. Derste bir tek kişi bile öğretmenden izin almadan konuşmuyor."

"Bir kişi bile mi?" diye tekrarladım şaşkın şaşkın.

Laura "Bu günlerde komik davranıyorsun babacım." diye figan attı.

O akşam mutfak masasında uyuya kalmışım. Laura çorbamın içinde boğulmaktan beni kurtardığını iddia ediyor. Nasıl olduysa, Jenny bir şekilde beni yatağa sürüklemeyi başarmış.

14 Şubat, Pazartesi

Zengin bir muhitte, bir yıl ortaokulda öğretmenlik yapmak nispeten problemsiz olmuştu; disiplin problemleri çok azdı. Öğretim stilim sakin ve arkadaşçaydı ve nadiren öfkeye kapılırdım. Çok kısa bir zamanda fark ettim ki, şu anki okulum bütünüyle farklı bir konuydu. Yaklaşımımı değiştirmem gerekiyordu, öğrenciler ya tamamen beni görmezden geliyor ya da aşırılığa kaçarak uç boyutta davranıp, sürekli olarak derslerimi bölüyorlardı. Kısa sürede bağırıp çağırıyordum, gürültüyü bastırarak sesimi duyurup, dersimi dinletebilmek için: uslu durmazlarsa, okuldan sonra ödev vermekle ya da onları okulda alıkoymakla tehdit etmiştim.

Ancak "zalim" davranmayı itici buldum. Öğrenciler otoriter imajımın yalnızca bir taktik olduğunu sezdiler ve blöfümü gördüler. Sınıftaki öğrenciler öğretmenlerinin sabrını zorlamaktan zevk aldığı zaman, gereken tek şey öğretmenin kontrolden çıktığına dair bir işarettir. O zaman, öğrenciler işinizi bitirmek için harekete geçiyorlar. Bir sınıf öğretmenin sabrını zorlayıp, onu yormaktan zevk aldığında, tüm ihtiyaç duyulan şey öğretmenin kontrolden çıktığına dair bir ipucudur. İşte o zaman, öğrenciler son öldürücü darbeyi indirmek için hareke geçiyorlar.

Tepkilerimi kontrol altına alma girişimlerim olumsuz sonuç verdiği için başka bir yaklaşım denemeye karar verdim. Sınıfın önünde bir aşağı bir yukarı ağır adımlarla yürüyerek ve emirler yağdırarak, *The Green Berets (Yeşil Bereliler)* filmindeki John Wayn oldum.

"Dik ve düzgün otur!"

"Gömleğini içine sok!"

"Önüne bak!"

İyi bir asker kurallara sorgusuz sualsiz refleks halinde uyar teorisi üzerinden, öğrencilerini körü körüne kendisine itaat etmeleri için onları azarlayan bir eğitmen gibi, oldukça katı bir şekilde yapmadım bunu. Bu yöntem birkaç tane kahkahadan başka bir şeye yaramadı.

Bazen zorlu ama iyi niyetli bir TV dedektifi olmayı denedim: "Gelişmenizde önemli bir yer tutmaları nedeniyle derslerinizi iyi dinleyin çocuklar".

"Okumak sizi sokaklardan, beladan ve de kodesten uzak tutar!"

Çocuklar tuhaf olduğumu düşündü.

15 Şubat, Cuma

Öğrencilere jimnastik dersinden döndükten sonra, sınıfta ne tür ilerlemeler sağladığımı görmek istediklerini sordum.

" O adi kadının yaptığı gibi sınıfı bırakıp gitmeyeceksin ya?" diye sordu Duke, başını bir tarafa dikerek.

"Sorun neydi?"

"Sınıf düzenini sevmedik!" diye bağırdı. " Boş zamanımızın olmayışını sevmedik! Her zaman iş."

Levon ayağa kalktı ve pantolonunun ön kısmından dışarı çıkmış bir cetvel ile sınıfın arkasına doğru yürüdü. "Büyük memeli bir öğretmen istiyoruz!"

Marianne, Batı Hintli kız öğrencilerimden biri, sinirle ayağa kalktı. "Siyahî bir öğretmen istiyoruz!"

"Büyük memeli siyahi bir öğretmen istiyoruz!" diye araya girdi Levon.

"Yoo!" Diye bağırdı bir başkası. "Kim öyle bir öğretmen ister ki?"

"Ne zaman hokey oynayacaz?"

"Ya eğitim gezileri?"

"Sınıfta plak çalabilir miyiz?"

Günün geri kalan bölümünde, sorulara boğuldum. Bu soruların kendisi çözümün bir parçasıydı. Çocuklar beni sınayarak, bazı engellerini açığa vurarak suskunluklarını bırakıp, kabuklarından çıkmışlardı.

Her akla yatkın öneriyi not aldım ve denemeye çalıştım.

Bana ne anlam yüklediklerini anlamak için çok erkendi, ama bana zamanla saygı duyacaklarından emindim.

16 Şubat, Çarşamba

Duke ve Al dikkatlice eşleşti. İki dövüşçünün ana bahçede etrafını sarmış tüm okul ahalisinin neye benzediğini gördüm üst pencereden. Kalabalık neşeli ve konuşkandı. Öğrenciler bu karşılaşmanın sinsi beklentisi içinde sarsılmış, sarılmış ve gerilmişti. Hemen merdivenlere koştum.

Bağırışlar ve ıslıklarla büyüyen yaygara giderek yükseliyordu, heyecan kendi kendisini besliyordu.

"Öldür onu!"

"O... çocuğunun hayalarını kopar!"

"Gözünü patlat!"

Aşırı heyecan çığlıkları bahçeyi delip geçti. Kıpkırmızı kan damlaları zemini kirletmişti.

Duke net olmayan bir görüntü içinde bir tekme attı. Al öksürdü ve öğürdü, dizlerinin üzerine yere indi. "Seni lanet olasıca, pislik herif!"

Bir kobra gibi sakin, Duke öne küçük bir adım attı. "Kahrolası zenci pislik!" Al'in karın boşluğuna şimşek gibi bir tekme indi. Kalabalık daha fazla kan için çığlıklar atıyordu... durmaları için verdiğim ikazlar bu uğultu içinde yok olmuştu.

Bu defa Al feryatlar içinde yere düştü. Kendisini kaldırmaya çalışırken kaburgalarının arasına sert bir tekme yemişti. Ardından bir tane daha. Dört tekme de başına. Al gözlerini devirdi. Kavgayı sonlandırmak için ateşli kalabalığın arasına daldım.

17 Şubat, Perşembe

Bizim yapının penceresinden dışarı bakmayı sevmiyorum. Manzara çok kasvetli: iç içe geçmiş birbirinin aynı bungalovlar, çirkin, yüksek binalarla çevrili bir dış mekan. Okulun yanındaki küçük park sadece kısmi bir tampon olarak, şahsi olmayan, neredeyse anonim çevreye hizmet vermekte.

Yoklama sırasında, sınıfımdaki öğrencilerin yarısından fazlasının aynı adreste oturduğunu fark ettim— bazı öğretmenlerin "Orman" takma ismini verdiği, devlet tarafından desteklenen büyük binalar. Sadece bir öğrenci normal bir evde yaşıyordu ve sadece çok azı kamuya ait kompleks evlerde yaşıyordu.

Çocuklara boş zamanlarında ne yaptıklarını sordum.

"Bina sorumlusu bizi kovana kadar çamaşırhanede oyun oynarız."

"Food City'deki kapalı çarşıya gideriz."

"Asansöre bineriz."

"Ben ve Buddy," dedi Levon bayıla bayıla, "Gençlerin bodrumda sevişmelerini izleriz."

Fred bir zamanlar bana demişti, "Fakir olmaktan daha kötü olan tek şey bir kenar mahallede fakir olmaktır."

18 Şubat, Cuma

Yakınlarda çocukların St. Welfare dedikleri Katolik bir okul var. Geçen hafta bir sabah, Levon, çitteki bir delikten bir pencereye kadar emekleyerek sürünmüş. Öğrencilerin sabah açılış etkinliklerini izlemiş, detaylarıyla anlattı sınıfta bize en sonunda, ne yaptıklarını gösterirken.

"Bütün sınıf duvardaki haça doğru dua etmeye başladı. Fakat, sınıfın arkasında hokey kartlarıyla oynayan bazı çocuklar vardı. Öğretmen onları görmüyordu, çünkü gözleri kapalıydı. Hey, hocam. Neden Katolik öğretmenler gözleri açık dua etmiyor?" diye sırıttı ve kafası karışmış bir şekilde başını kaşıyarak sordu, "Her neyse, hocam, Katolik çocuklar Tanrı ile nasıl konuşmaya çalışır ve biz neden bunu sınıfta yapmayız ki?"

Levon'un son söylediği beni biraz gafil avlamıştı. Sessizce masama çekildim ve bir süre cevabımı geciktirdim.

"Şey. . ." dedim tereddütle, "biz sınıfta dua etmiyoruz, çünkü bu bir devlet okulu ve buraya farklı dinlere mensup çocuklar geliyor. Bazı insanların Tanrı hakkında değişik fikirleri vardır ve bazıları da Tanrı'ya hiç inanmaz".

Levon şaşırmış gibiydi. Ama omuzlarını silkerek, "Tanrı'yla konuşmak kimin umrunda ki zaten? Bizim binadaki bir kadından duymuştum bu hikayeyi, demişti ki—Tanrı bir sürü ineğin ve domuzun olduğu bir ahırda doğmuş ve yerde samanların üstünde uyuyormuş. Tanrı gerçekten ihtiyaçları için yardım alıyor mu?"

21 Şubat, Pazartesi

Orta okul öğrencilerinin dersine girerken, müdür odasına yalnızca bir kere ayak bastım. Bazı öğrencilerimin bana ismimle hitap etmesine müsaade ettiğim için odaya çağırılmıştım.

Öte yandan, Fred'in ofisi oldukça fazla zaman harcadığım bir yerdi— ama farklı nedenlerle. Fred odasını hep açık tutardı, böylece öğretmenler oda ne zaman boş olsa kullanabilirdi.

Fred kağıt işlerinin çoğunu personel odasında yaptığı için, öğretmenler onun odasını telefon görüşmeleri yapmak ya da odanın bir köşesinde, "Ücretsizdir" damgalı büyük bir kutuda sakladığı bir yığın eğitim kitapları ve dergileri aşırmak için kullanırlardı. Standart yapım gri bir masa yerine çam bir sehpa, bir de krom ayaklı vinleks sandalyesinin yerine, bir Boston tipi sallanan sandalye de koymuştu. Odasının bir duvarı boydan boya çocukların resimlerine ayrılmıştı.

Öğretmenler genellikle onun odasına adeta rahatlamak için giderdi.

Müdür yardımcısının odası hemen sağdakiydi. Rod aynı açık kapı politikası güderdi, ama o zamanının çoğunu ofisinde geçirirdi, bu yüzden öğretmenlere o kadar müsait değildi.

Bugün telefonu kullanmak için içeri girdiğimde, onu sandalyesinde otururken buldum, mücadele eden siyah bir çocuğu sakince tutuyordu.

"Bir kahve alıp geleceğim, şu çocuğa bir göz kulak olur musun? Çok yoruldum. Bayan Roger'ın sınıfında zıvanadan çıkmış. Sadece kapıdan dışarı çıkmamasını garantiye alın."

Rod çıktıktan sonra çocuk budalaca güldü ve ofisin köşesindeki bir sandalyeye sessizce oturdu. Rod'un sandalyesine oturdum, elime bir dergi aldım ve sayfalarına göz gezdirmeye başladım, telefon görüşmem geçici olarak ertelenmişti.

Uyarı olmaksızın, tam sandalyemin arkasından gelen bir yumrukla yere devrildim. Çocuğu görmek için yerden yukarı baktım, başıma dikilmiş elinde hokey sopası sallıyordu!

Sandalyenin koluna tutunarak dizlerimin üzerine kalktım, ama ayaklarımın üzerine kalkmadan önce çocuk aniden sandalyeyi çekti ve ben tekrar yere düştüm.

"Beş para etmez adi beyaz", diye homurdandı çocuk ve kapıdan dışarı fırladı.

Rod birkaç dakika sonra geri döndü, gömleğimi pantolonumun içine sokup, ağrıyan ve zonklayan boynumu ovarken odada beni yalnız bulmuştu.

"Dur, tahmin edeyim", dedi Rod. "Onu elinden kaçırdın."

22 Şubat Salı

Her gün posta kutum kabarıyordu. Müfredat malzemeleri, anketler, müfredat malzemeleri için reklamlar ve reklam politikası için anketler. Ders yönergeleri, tüzükler, yönergeler için kılavuzlar—sonu yok gibi görünüyordu.

Önceleri, deneyimsizliğimden, her şeyin önemli olduğunu sanıyor ve gerçekten hepsini okuyordum. Bir bakıma, eğitim sistemi tüm bu formlar ve makalelerle beslenir olmuştu. Bununla birlikte, bir süre sonra, posta kutuma en çok haftada bir kayda değer bir şey geldiğini anladım. Öğrendim ki, öğretmenler bu kabaran posta kutularını "Patron Angaryası"(yönetici tarafından yapılması istenen tüm bürokratik işlemler ve formaliteler) diye adlandırıyordu.

Bir gün, kendimi özellikle kötü hissettim, sadece en son gelen kağıt kalabalığını alıp, hepsini çöp kovasına attım.

"Hey" dedi görmüş geçirmiş deneyimli bir öğretmen, "Çok iyi bir iş yaptın."

24 Şubat, Perşembe

Ricky, sinirlerime dokunmasına rağmen, başını derde soktuğunda ebeveynlerini yardıma çağırmam.

Ricky'nin söylediği şeylerin doğru olduğu kuvvetle muhtemeldi ... anne-babası yanlış bir şey yaptığını duydukları zaman, onu kayışla yemek masanın üzerine bağlayıp, dönüşümlü olarak kemerle dövüyordu.

25 Şubat, Cuma

Çocuklar Marianne'e "Büyük Mama" diyordu.

Gördüğüm en güzel kurdeleli kocaman bir kızdı. Başının üstü beyaz dikişli siyah karışık bir desene benziyordu. Annesi ona gururla taktığı bir düğme vermişti. Üzerinde: "(ucuz) Kiralık Çocuk" yazıyordu.

Bir gün, büyük elleriyle Duke'ün üzerine çullanıp onu yere sererek, sonra da neredeyse rengi mosmor olana kadar göğsünün üstüne oturarak, onu benzeri görülmemiş bir yenilgiye uğratmış ve bir efsane olmuştu.

Sınıfımda biraz cinsel önyargılar vardı.

26 Şubat, Cumartesi

Jenny ve ben sınırda bir plazada biraz alışveriş yapmaya karar verdik.

Miracle Mart, Food City ve Dominion mağazalarını hıncahınç doldurmuş siyah eşarplı İtalyan anneler, Afrika gömleği giymiş Batı Hintli aileler, koridorlar boyunca gülerek birbirini kovalayan gençler ve langırt aletlerinde puan yapan çocuklar vardı.

Dışarı çıkarken öğrencilerimden dördünün otoparkta takıldığını fark ettim. Duke ve Jackson sallanıyor ve bir takım sözler geveliyorlardı. Dave şiddetli bir şekilde aksırıp tıksırıyordu, Lisa da yüzünü kapatarak gülüyordu. Duke bir köşenin ardında kendinden ufak, korkmuş bir çocuğu soğukkanlı bir şekilde kavga etmeye kışkırtıyordu. Hepsi bir şey üzerinde yoğunlaşmış gibi görünüyordu.

"Siz öğrencilerin hafta sonları yaptığı şey bu mu?" diye sordum, korkmuş çocuğa kaçması için bir şans vererek.

"Hafta sonları *öğrenci* değiliz biz," dedi Jackson. "Hafta sonları bizler "Duke"üz!"

1 Mart, Salı

Öğretmenlerin hepsi personel panosuna asılan bir duyuru etrafında toplanmıştı. Bu yeni bahçe görev programıydı, hala teksir mürekkebi kokuyordu. Yıl ortasında işe alındığım için, ismim ilk listede çıkmamıştı. Bu gözden kaçırma hatası, maalesef, şimdi düzeltilmişti.

Bahçe görevi demek bir anda bütün okul nüfusu—karmaşa içindeki altı yüzden fazla bedenin oluşturduğu bir kitle- demek.

Ana girişin yanında, bir battaniye altına sokulmuş bir grup çocuk aynı anda hep birlikte yürümeye çalışıyordu. Bu dev böcek hamlesini, hepsi birbirlerinin bacaklarına takılmadan önce, bir seferde sadece bir kaç metre yapmayı başardılar. Bahçenin karşısında, bir grup çocuk çeşmenin etrafında duruyordu. Minik bir anaokulu öğrencisi çeşmenin metal musluğuna

ittiriliyordu. Bahçenin karşısına koştum, ama çok geçti. Sınıfımdan iki kız öğrencimi çocuğu ofise götürüp diş eti kanamasına bakılması için gönderdim. Bu arada, çocuklar misket oynuyor ya da duvara karşı hızla fırlatılan beyzbol kartlarının hangi yüzünün üzerine düşeceğine bahse giriyorlardı.

Aşırı heyecanlanmış görünen bir çocuk beni, altı yaşında küçük bir kızın parmaklığa bağlanmış olduğu yere, bahçenin diğer tarafına götürdü. Daha büyük bir oğlan, elinde bir ağaç dalıyla kızın bacaklarına vuruyordu. Onu yakaladığımda, meydan okurcasına küstahça alay ederek, " N'apıyosun be! O benim kız kardeşim! Ona canım ne halt isterse yaparım!" dedi ve bir roket gibi toz oldu. Küçük kızı çözdüm, iki kız öğrencim onu okul binasına götürdü.

Zil çaldığında Tanrı'ya şükrettim.

3 Mart Perşembe

İşten eve döndüğümde genellikle doğrudan çalışma odama gider, kapıyı kapatırım. Hiç kimseyle konuşmamayı tercih ederim. Gönülsüzce, sihirli ve yalandan dünyaya karşı gerçek dünya hakkında bir dizi çocuk hikayesi üzerine çalışmaya başlamıştım, ama yaklaşık bir saat sonra bu da canımı sıktı. Benim için tek çıkış noktası, 1920lerin başlarında Mississippi bölgesinden bazı Delta blues sanatçılarının ardından, bottleneck gitarımı çalmak. Bu bana çok büyük duygusal rahatlama veriyor.

7 Mart, Pazartesi

Bakanlığın yönergesine ve öğretmen yetiştirmede öğrendiğim yaklaşımlara göre öğrencilerimi okutmaya çalışarak geçen birkaç haftadan sonra yaklaşımımı bütünüyle değiştirmem gerektiğini ya da midemi feda edeceğimi biliyordum. Sağlığım kötüye gidiyordu. Sürekli olarak gribe yakalanıyor, baş dönmeleri, mide krampları geçiriyordum. Bazı zamanlar, zor bir günün ardından öğretmen tuvaletinde istifra ediyordum.

Yarı zamanlı bile olsa, eğitimde yüksek lisans programına kayıt olmaya karar verdim. Haftada iki akşam için çocuk yönetimi yanında, yoksulluk sosyolojisi okuyordum.

Fred bunlarla ilgili olmamdan memnundu, ama stratejimi doğru bulmuyordu: "Bu çocukların fakir olduğunu sen zaten biliyorsun" dedi bana

sabırlı bir şekilde. "Çoğunun boşanmış aile çocuğu olduğunu ve büyük bir çoğunluğunun evde şiddet gördüğünü de biliyorsun. O zaman üniversite dersi sana ne öğretecek?"

9 Mart, Çarşamba

Okuldaki tüm arkadaşlardan öğretmenlikle ilgili fikirlerini almaya hevesliydim ve personel odasında öğle yemeği sohbetlerini dört gözle bekliyordum.

Odanın kendisi ilginç gelmeye başlıyordu. Bazı öğretmenler odaya kahvehane havası vermek için yeniden dekore ediyordu. Duvarda asılı Hieronymous Bosch (Rönesans döneminin Hollandalı ressamı) tablo baskıları ve hopa'lör üzerine yerleştirilmiş eski bir radyo. Kütüphane görevlisi masaları plastik kareli masa örtüleriyle donatmış ve (aralarında öğrencilerin de olduğu) gönüllüler mum koymak için boş şarap şişeleri getirmiş. Bir öğretmen bunu "tampon oluşturma" olarak tanımladı.

Bu öğlen daha önce hiç görmediğim bir öğretmenin yanına oturdum. Kendisini, bir süredir bu bölgede dışarıdan görevlendirmeli öğretmen olarak tanıttı. Evde kalmış öğretmen karikatürüne ne kadar benzediğine vuruldum kaldım: arkaya toplanmış topuz bir saç, kemik çerçeveli gözlükler, eski yünlü İskoç kumaşı (tüvit) ceket. Çocukluğumda kilisede gördüğüm orta yaşlı kadınları anımsattı bana. "Yoksul azınlık mahallesinde öğretmenliği nasıl buluyorsun?" diye sordu.

"Daha iyiye gidiyor," diye yanıtladım. "Bol bol okuyorum. . . bazı yeni fikirler keşfetmeye çalışarak. Bu arada, öğrencilere yönelik ne tür yaklaşımları kullanıyordunuz? Belki fikir alış-verişinde bulunabiliriz."

Yemeğine bakarak ve gülümseyerek boğazını temizledi. "Günü atlatmama yardımcı olduğunu keşfettiğim tek bir şey var," dedi sakince.

"Evet?"

"Öğle yemeğinde asla çocuklardan bahsetmem".

10 Mart, Perşembe

Jabeka'nın sırasının üzerinde, üç tanesi Jamaika Spanish Town adresli akrabalarına gönderilmek üzere, annesinin kendisinden postalamasını istediği bir yığın mektup vardı.

"Kanada'ya geldiğinden beri oraya geri gittin mi hiç?" diye sordum.

"Şaka mı yapıyorsunuz, bay McLaren?" diye cevap verdi. "Benim babam Jamaika'da ve hiçbir şekilde onu görmek istemiyorum. Annem onu görmek istemiyor, asla. Buraya geldiğimizden beri, babam bizi telefonla arama zahmetinde bile bulunmadı. Hiç mektup yazmaz, telefon da etmez, yılbaşında bile.

"Ne zamandır babandan uzaktasın?"

"Beş yıldır. Şimdi üvey babam var. Food City yakınlarında diğer karısıyla yaşayan iki oğlu var. Karısının da Mr. Jimmy adında, üç çocuğu olan bir erkek arkadaşı var. Mr. Jimmy tüm güzel yiyecekleri kendi çocuklarına alır".

"Senin gerçek baban Jamaika'da ne iş yapıyor?" diye sordum, durumu olağan kılmaya çalışarak.

"O kız arkadaşıyla birlikte yaşıyor. İki erkek kardeşim daha var orada, ama onlar babamla birlikte yaşamıyor. Onlar büyük annemle yaşıyorlar, yani, babamın annesiyle."

"Öyleyse, o erkek kardeşlerini görmedin hiç?"

"Son kez Jamaika'da ve sonra annem ve ben uzaklara gittik büyük annemi görmek için ve o bana ait olduğum yere dönmemi söyledi."

"Orası neresi, Jabeka?"

" Ben nereden bileyim? Annemim yanı, herhalde."

"O zaman, annenle baban siz Kanada'ya gelmeden önce ayrıldılar?"

"Evet. Bazen, hala babamı görmek istiyorum. Beni kız arkadaşından daha çok seviyor, çünkü ben alışverişten dönerken, kız arkadaşına motosikletinden inmesini söyledi ve arkasına beni bindirdi."

"Seninle birlikte kalan başka kardeşlerin de var mı?"

"Küçük bir erkek, bir de kız kardeşim var. Gerçek babamdan olup olmadıklarını bilmiyorum, ama annem onların benim kardeşim olduğunu söylüyor. Üvey babam ve annem bir bebek daha yaptılar, ama henüz doğmadı.

"Kanada'ya geldiğin için memnun musun, Jabeka?"

"Evet," diye yanıtladı. "Spanish Town'da hiç renkli televizyonumuz olmamıştı."

14 Mart, Pazartesi

Teneffüs sırasında, Spinner ve Duke, hokey oyununda karşı rakipler olarak, bir son dakika golünün verilip verilmemesi üzerine tartışmaya başladı. Duke Spinner'in ağzına yumruk atarak sorunu çözmeye karar verdi. Spinner geriye doğru dizleri bükülerek sendeledi. Duke, Spinner yere düşerken kasıklarının ortasına tekme attı.

İnlemeleri bahçe nöbetindeki öğretmen tarafından duyuldu ve Spinner kanayan bir penisle hastaneye kaldırıldı.

Spinner'in annesi daha sonra o öğleden sonra okulda göründü. "Bana Duke'ü gösterin!" diye bağırıyordu.

Rasta saçlı küçük bir çocuk, "Orada!" dedi ve jimnastik odasının açık kapılarını işaret etti. Spinner'in annesi sigarasından kuvvetli bir nefes çektikten sonra, aniden Duke'ün arkasından koridora daldı.

Onu durdurmak için koştum.

Tam o anda Duke'ü yakalayıp yere yatırdı ve yumrukladı. Aralarına girmeyi başardım. Daha sonra Spinner'in annesini sakinleştirdim. Duke yaralanmamıştı.

" Layığını buldu, ona gününü gösterdim!" dedi zafer kazanmışçasına.

Rod Spinner'ın annesini ofise götürdü ve ben Duke'e döndüm, "Nasıl hissediyorsun?" diye sordum ona.

"İyi," dedi Duke nefes nefese. "İyi, kurtardık. Pislik! Bu Spinner ne iğrenç bir herif—kendi işini halletsin diye anasını göndermiş."

15 Mart, Salı

Hoparlör çağrı sistemi üzerinden öğretmenler için yardımlaşmalı yemek ile ilgili bir duyuru yapıldı.

"Yardımlaşmalı, ha?" diyerek düşündü Ricky. "Siz ne getiriyorsunuz bayım?"

"Esrar ya da haşhaş?" diye seslendi Duke.

"Annemin evde biraz Kolombiya dinamiti(eroini) var! Bir parça ister misin?" diye atıldı Spinner.

16 Mart, Çarşamba

Öğle yemeği zili çaldı.

Çocuklar kapılardan dışarı fırladılar ve koridorlara döküldüler. Sabahtan öğlene dek biriken çözümlenmemiş tartışmalar şimdi yumruklarla halledilmişti.

Havada çığlıklar, bağırışlar ve oturaklı küfürler uçuşuyordu. Öğretmenler ve yemekhane sorumlularından oluşan bir birlik koridorları terk etmeyi reddeden çocuklarla mücadele ederek bu küçücük etten duvarların içinden güçlükle ilerliyordu. "Annemi beklemem gerek!" "Öğretmenim buradan ayrılmamamı söyledi!" "Küçük kardeşimi beklemem lazım!" Mazeretler inandırıcı gibi geliyordu.

Toplar, kağıttan uçaklar ve plastik hokey topları havada uçuşurken, çocukların çığlıkları giderek daha da artıyordu.

Sınıfı öğrenci, saçlarının üzeri de böcek sürüsü kaynayan bir öğretmen gözyaşları içinde kapıdan dışarı koştu. "Lanet olsun bu çocuklara! Buna dayanamıyorum artık!"

Anneler çocuklarını güvenle eve götürmek için onları koridorlarda karşılıyordu. Zamanımızın dillerden düşmeyen şarkıları, potpuri halinde, kulağa hoş gelen güçlü, tiz erkek sesleri eşliğinde okul bahçesinden duyulabiliyordu.

En sonunda, usanmış ve aşırı derecede yorulmuş öğretmenler odaya çekilip, arkalarından kapıyı hızla çarpıyordu.

17 Mart, Perşembe

Buddy bahçede çılgınca koşturuyor, geçtiği herkesin arkasından sırtına hızlı bir şekilde bir dizi yumruk indiriyordu. Korkan çocuklar kaçışınca, boş koridorun ortasında durup, kendi gölgesine etkileyici yumruklar atıyordu. Yeni boks eldivenlerini kutluyordu. Buddy için, tüm dünya bir ringti.

Okulda boks eldivenlerine izin verilmediğini ona söylemek benim görevimdi. Bana "git işine" diyeceğini düşünmüştüm. Bana gelişigüzel söylediği şey şu oldu, "Beni durdurmak istiyorsan, benimle önce birkaç tur dövüşmelisin. Bu öğlen kardeşimin eldivenlerini getiririm."

Günün sonunda her yaş grubundan öğrenciler odama doluştu. Buddy içeri en son giren oldu. Çok da kötü bir şey olmayacağını düşündüm. Ne de olsa, 1.83 boyunda ve 75 kiloydum. Buddy yaşına göre iri bir çocuk olsa bile, on iki yaşında bir çocuktu.

Alkışlar eşliğinde içeri girdi. Kendi sınıf üyelerim ona tezahürat yapsalar bile, okuldan sonra kendilerini korumak durumundaydılar.

Buddy boynunu ileri geri oynatıyor, etkileyici bir ısınma turu atıyordu. Eldivenlerimizi geçirip bağladık; herkes merakla bekliyordu.

Neredeyse yuvarlanır gibi aniden üzerime koştu. Onu geride tutmak için bir yumruk attım. Sonra hazır bekledim ve boks yapmaya başladık.

"Bundan daha iyisini yapabilirsin, bay McLaren!"

"Haydi, Buddy—kımılda."

"Hayalarına vur."

"İyisin, dostum."

İlk birkaç round sonra, Buddy giderek güçlenip ve daha güven kazanırken ben gözle görülür bir şekilde yorulmaya başladım. Ben sert yumruklar indirmeye çalışmıyordum, ama Buddy beni yere yıkmaya kararlıydı.

Sonunda, dersimin olduğunu ve gitmek zorunda olduğumu söyleyerek maçı incelikle sona erdirdim. Buddy klasik boks duruşu içinde terli duruyordu. Dövüşü durdurma kararımı kabul etti ve yürüdü. "İyi iş çıkardın, ahbap" dedi, çok gizli olmadan, böylece herkes duydu. "Elbette, seni her an benzetebilirdim, ama öğrencilerinin önünde senin bir budala gibi görünmeni istemem".

18 Mart, Cuma

Öğretmen okulunda mesleğe başlayan genç öğretmenlere, en azından bir kez, kusursuz bir ders yapma garantisi verilirdi. Öğrenciler her kim ve hangi sınıf olursa olsun bu her zaman işe yarardı. Çaresizlik anında, bu ders fantastik bir başarı içinde, sözde bir felakete dönerdi.

Panik anında, yüzde yüz garanti dersimi uygulamaya karar verdim. Bir kâğıdın üzerine iki cümle yazdım—bir açılış, bir de kapanış cümlesi. Öğrencilerden birer cümle katarak ve sonra kâğıdı bir sonraki öğrenciye uzatarak hikayeyi tamamlaması isteniyor.

Açılış cümlem şuydu: "Keşke geçen yaz tanıştığım arkadaşlarım gibi daha fazla arkadaşım olsa." Kapanış cümlesi de şöyleydi: "Bu geçirdiğim en heyecan verici tatildi."

İşe yarayacak gibi görünüyordu. Çocuklar olayın içine giriyordu, birkaç kıkırdama ve dize vurmanın dışında, sınıf sessizleşti.

Okunan, tamamlanmış ürün şuydu:

Keşke geçen yaz tanıştığım arkadaşlarım gibi daha fazla arkadaşım olsa. Bikinili bir kızla tanıştım. Büyük memeleri vardı. Bu kadar terbiyesiz yazma, Duke. Kapa çeneni Tina ve bırak da nasıl istiyorsa öyle yazsın. Ellerimi büyük göğüslerinin üzerine koydum ve onları sıktım. Sarmaş dolaş uzun uzun öpüştük. Benim kocaman şeyimi hissetti. Konuyu değiştir. Sonra benim kulübeme girdik...

28 Mart, Pazartesi

"Öğleden sonra resim dersi yapalım Bay McLaren!"

"Evet, resim dersi istiyoruz!"

"Olur, ama bu öğlen matematikten biraz işlenecek konumuz var. Belki işimiz bittikten sonra...

"Çıplak model istiyoruz... göğüsleri buraya kadar fırlamış, gerçekten büyük memeli bir model."

"... ve buraya kadar kabarık saçları olan!"

"Siz erkekler, hastasınız! Tek düşündüğünüz şey bu mu?"

"Kapa çeneni Sandra! Senin düşündüğün tek şey de çıplak erkekler!"

"Barry bir nonoş. O da çıplak erkekleri düşünüyor!"

"S... git, ahmak gerzekler!"

"Düzgün konuşalım, ağzımızı bozmayalım, tamam mı? Şu çıplak model işini bırakıp, matematik dersiyle devam edebilir miyiz artık!"

"Ağzını topla, Barry! Bugün neredeyse yüz kere s... git dedin!"

"Cehenneme kadar yolunuz var!"

"Yüz bir."

"Hey, bayım. Barry'nin bisikletinin antenine bağlı bir kedi kuyruğu var!"

"O bir rakun kuyruğu! Onu mağazadan satın aldım!"

"Bayım! Onun yerine saha hokeyi oynayalım!"

"Saha hokeyinden nefret ediyorum!"

"Siz kızları istemiyoruz! Hey, bayım! İzin verin de kızlar atlama ya da başka bir şey yapsın, ama bırakın biz saha hokeyi oynayalım!"

"Matematik dersimizi bitirene kadar hiçbir şey oynamak yok!"

"Çocukların seçmesine bazen izin verilmeli. Siz öyle demiştiniz!"

"Evet! Siz bizim eğlenmemize- gerçekten eğlenmemize- asla izin vermiyorsunuz!"

"Peki peki. 'Gerçekten eğlenmek' ne demek?"

"Eğer bir yerlere, dereye ya da başka bir şeye gitmek istersek, o zaman bize izin vermelisiniz ki..."

"Duke sadece Sandra'ya parmakla dokunmak istiyor!"

"Öldün sen! Okuldan sonra iki siyah gözün olacak ve dişlerini yutacaksın, seni ukala dümbeleği!"

"Kes şunu, Duke! Sakinleş, tamam mı? Kitabınızın elli birinci sayfasındaki matematik tekrarını açın."

"Bir dakika bekleyin! Benim hiç kurşun kalemim yok!"

"Çünkü onu teneffüsteki şu küçük çocuğa saplamak için kullandın ve öğretmen onu senden aldı!"

"Kayboldu..."

"İşte, benim kalemimi kullanabilirsin."

"Teşekkürler, bayım! Hey bakın! Öğretmenin kalemini çaldım!"

"Fen dersinde radyoyu açabilir miyim?"

"Sessizce, evet... Sessizce. Ama önce, matematik dersimiz!"

"Hey, Sandra, sıranın üstüne çıkıp gömleğini çıkarsana!"

"Kapa çeneni! Niçin sen kalkıp da penisini çıkarmıyorsun?"

"Birinci soru! Üç dakikanız var!"

"Hey, tuvalete gitmem gerek! Sınavı durdurun! Şimdi gitmezsem, pantolonuma yapacağım!"

"Hadi dışkısının resmini çizelim!"

"Evet, onun kakasını çizmek istiyorum!"Sınavını bitirmeyen herkes eve bir not götürüp imzalatır!"

"Bayım! Ben bir not yazısı alabilir miyim lütfen? Ben notları severim!"

"Ben de! Kötü biri olduğumu söyleyen bir not istiyorum!"

"Herkes kötü notlar için sıra olsun!"

Çabuk ol, Levon! Şu pantolonunu çıkar ve sıraya kaka yap! Kötü kokulu pisliklerinin resmini yapacağım."

"Hey! Matematik kitabımı geri verin!"

"Kes şu ıvır zıvırı!"

"Bu sıkıcı."

29 Mart, Salı

Levon'un babası tökezleyerek kapıdan içeri girdi ve bir sandalyeye oturdu. "Onurlu ve İşsiz" şablonla göğsünün üzerine yazılmış solmuş bir mavi tişört giymişti. Odayı inceledikten sonra, bana tuvaletin nerede olduğunu sordu.

"Erkekler tuvaleti köşeyi dönünce" dedim.

Dışarı çıkarken, döndü: "Aslında birayı satın almıyorsunuz, bilirsin. Onu kiralıyorsun" dedi.

Dönüşünde, ona oğlunun bir hafta önce yazdığı bir kısa öyküyü gösterdim. Şöyle başlıyordu:

Dışarısı çok güzeldi, bütün gün dışarı çıkmaya karar verdim. Okula gitmeyi canım istemedi, bu yüzden evde kaldım ve televizyonda Çakmaktaşlar'ı seyrettim.

Şöyle bitiyordu:

Hayat bir penis gibidir. Sert olduğunda, başın derde girer. Yumuşak olduğunda onu yenemezsin.

Levon'un babası zorla gülümsedi: "Tam yaşlı adamına benziyor, değil mi?"

30 Mart, Çarşamba

Sınıftan televizyonda izledikleri şeyin taklidini yapmalarını istedim.

Vince, İncil'le ilgili TV şovlarındaki gibi keyfine düşkün konuklarından birine doğru bir hareket yaparken programının konuğuna "Tanrı'yı övün!" kelimelerini tekrarlattırarak güzel bir numara yaptı.

Frank ve Sanjay bir grup asi gençlik grubunu esrar içtikleri için tutuklayan iki polisi canlandırdı. Sonra iki polis onu kendileri için eve götürdü.

Yılgın yeni bir öğrenci olan Hamlin, kötülük edenleri ve sözleri ağzında geveleyen, bağnaz, uzağı göremeyen öğretmenleri yumruklayarak okula giden, Süper Öğrenci diye adlandırdığı bir karakteri uydurdu.

Fakat bana göre, en iyisi Tina'nın genç sinema yıldızı adayını canlandırmasıydı. Bir şapka ve fularla uyumlu, parıldayan kırmızı bir gömlek içinde göründü. Şapkasını kenara attı, fularını gevşetti ve kazağının altına stratejik olarak iki futbol topunu eklemenin sonucu olan iki kocaman göğsünü ortaya çıkarmak için gömleğini indirdi.

Tina'nın "-Hollywood'ta yeni bir akım başlatacak- yedek meme" diye tanımladığı arkasına tıkılmış başka bir top daha vardı!

31 Mart, Perşembe

Kapı sesli bir şekilde çalındı. Spinner onu cevapladı ve benim sırama fırtına gibi gelen Mark'ın annesi tarafından neredeyse vurup devrildi.

"Bana Mark'ı verin" diye ısrar etti.

Mark sırasının ucundan korkarak gözetlerken oturduğu yerden aşağı birden kaydı.

"Mark" dedim. "Annenle gitsen iyi olur."

Mark odanın önüne yürür yürümez annesi onu tahtada kıpırdayamaz hale getirdi.

"Kimdi o Mark?" diye emretti.

"Bilmiyorum. Bırak gideyim." Mark yalvardı.

"Seni dövüp yirmi dolarımı alan çocuğun adını bana söyleyene kadar olmaz. Seni aptal pislik. Ne diye üzerinde yirmi dolar olduğunu ona söylersin?"

"Bilmiyorum" diye Mark sızlandı.

Şu andan itibaren bütün sınıf sessizce izliyordu. Dave, başka bir Batı Hindistanlı çocuk, sordu: "Siyah mıydı?"

"Hayır, lanet olası beyaz adamdı" diye kafasını eğerek Mark cevap verdi.

"Seni Allah'ın cezası onu hangi sınıftaysa seçip çıkaracaksın. Bay McLaren, Mark'ı okulun etrafında bir yürüyüşe çıkarıyorum." Kadın onu odadan yarı sürükleyerek çıkardı:

Mark altıncı sınıfların birinde çocuğu buldu. Çocuğun cebinde hala on dolar vardı. Mark'ın annesi çocuğu ensesinden tuttuğu gibi Fred'in odasına sürükledi.

Sonra Mark'ı tekrar sınıfına götürdü.

"Bununla ne yapacağını bilmiyorum" dedi. "Bazen öyle aptallaşıyor ki, yellenip yellenmeyeceğini ya da morarıp morarmayacağını bilmiyor."

4 Nisan, Pazartesi

Ne kadar kendi problemlerimi kendime saklamaya çalışsam da, Burt her zaman canımı neyin sıktığını biliyor gibi görünüyordu.

Bir gece önce yeterince uykumu alıp almadığımı, kendimi berbat hissedip hissetmediğimi ya da o gün belli bir okul personeliyle geçinip geçinemiyor olduğumu söyleyebiliyordu. Burt insanların akıllarını okumak için özel bir yeteneğe sahip gibi görünüyordu.

Örneğin, Burt bugün birdenbire söyleyiverdi: "Bay McLaren bugün iyi hissediyor. Bunun sebebi henüz daha Spinner'in gelmemiş olması. Bay McLaren Spinner'in sakız çiğneyip onu patlatma şekline dayanamıyor. Doğru mu, Bay McLaren?" diyerek sırıttı. Ve devam etti. "Spinner'in ön dişinden de nefret ediyorsunuz değil mi Bay McLaren?" Durmayı reddetti. "Bay McLaren şimdi muhtemelen Spinner sınıfa sadece geç kalmış olmasa da hasta olsa diye dua ediyor. Nazar değmesin diye iki parmağınızı çarpıttınız?"

Çarpıktılar.

12 Nisan, Salı

Okuldan sonra, bir sigara ve kahvenin üzerine, Fred beni özgeçmişinden kesitlerle doldurdu.

Batı ucundaki başka bir yoksul azınlık mahallesindeki (inner-city) okulda dört yıl hizmet ettikten sonra okul müdürü olarak burada işe alınmıştı. Yenilikçi bir müdür olarak ün kazandığı yer burasıydı. Onun hakkında makaleler yazıldı ve çocukların benlik kavramını geliştirerek onlara ulaşma

felsefesi hakkında konuşması için çeşitli televizyon söyleşi programına davet edildi.

Önceki okulu için bu kadar çok çaba göstermesinin temel sebebi karısının tayininden önce ölmüş olması ve kendisini işine vererek kaybetmeye çalışmasıydı.

Öğretmenler Fred'in yöntemine o kadar bağlıydılar ki grupla terapi seanslarına dahil oldular ve çocuklar için yeni programlar geliştirmek için sık sık gece sekiz ya da dokuza kadar kaldılar. "Birkaç evlilik kötü bir şekilde zarar gördü" diye bana anlattı. "Öğretmenler nadiren eve giderek yatma vaktinden önce eşlerini görmeyi başardılar."

Buradaki önceki okul müdürü emekli olduğunda, personel kimin onu takip edecek kişi olarak seçileceği konusunda görüşlerini kesin olarak söylemek istediğine karar vermişti. Bir komisyon oluşturdular ve yeni okul müdürünün sahip olması gereken özellikler listesini sunarak yönetim kuruluna yaklaştılar. Ne de olsa, Jane-Finch Sınırı'ndaki bir okulun özel ihtiyaçları vardı ve özel bir insanın okul müdürü olarak onları tamamlamayarak yardım etmesine ihtiyaç vardı.

Fred'in müsait olduğunu duyduğunda, onun uygun olup olmadığına karar vermek için personel bir toplantı çağrısı yaptı. Daha otoriter bir tipi tercih eden birkaç öğretmen dışında, çoğunluk Fred'in felsefesini beğendikleri konusunda hemfikirdiler.

İşe, o beni işe almadan dört ay önce, Eylül'de, alındı.

"İlk personel toplantımızda", bana dedi ki: "Öğretmenler benden önceki okulumda ne yaptıysam burada da onu yapmamı istediklerini söylediler. Onlara ölmek üzere olan karımdan ve işime her şeyimi verme sebeplerimden birinin bu olduğunu anlattım. Ayrıca o zamandan beri tekrar evlendiğimi ve karımın yakında bebek beklediğini açıkladım. Önceden olduğu kadar çok veremeyeceğimi biliyordum; fakat okula daha iyi bir program getirmek için elimden gelenin en iyisini yapacağıma söz verdim."

14 Nisan, Perşembe

Fen dersi sırasında, Donnie Sharon'ın göğüslerini sıkıp havaya uzun fıskiye halinde süt fışkırttığı bir resmini yaptı ve sonra Sharon'ın masasına bırakıp onun tepkisini bekledi.

Sharon dişlerini gıcırdatarak kızardı. Aşağı çömelip hücum etti ve kabzanın başıyla Donnie'nin yanağına yarık açtı. Kan manzarasını görünce gözleri büyüdü.

Donnie akan kanı gömleğinin ucuyla durdurdu ve sırasına geri çekildi. Onu aşağıya hemşireye gönderdim.

"Aptal ahmak!" diye bağırdı, Sharon. "Salak, süt fışkırtmadan önce hamile kalmak gerektiğini bile bilmiyor!"

15 Nisan, Cuma

Bölgede birkaç ay öğretmenlik yaptıktan sonra, çevrenin çocuklara ne yapılabileceğinin farkındaydım. Genellikle kusursuz kayıtlarla gelen yeni çocukların üzgün, yıpranmış küçük şeylere dönüştüğünü görürdüm. Şefkat duygumun yoğunlaştığı çocuk, özellikle uysal ve korkak olandı.

Mahatma'nın görünümünün bir minyatürü olan Hari böyle bir çocuktu. İkinci gününde korkakça masama doğru yürüdü. "Bayım, diğer sınıftaki bazı kızlar beni okuldan sonra dövdüler."

Zor bir zaman geçireceğini biliyordum.

Fakat Hari hak ettiği fırsatı ele geçirdi. Babası ona bir motor tişörtü, siyah polietilen bot ve bir sürü fermuarı ve yaka düğmesi olan deri bir ceket aldı. Çok etkili bir sahte kılıktı.

18 Nisan, Pazartesi

Öğretmenlik yapmaya başlamadan önce, her hiperaktif öğrencinin özel sınıflarda olacağını sanmıştım; Onlardan benim "sıradan" sınıfımda bu kadar çok olacağı hakkında en ufak bir fikrim yoktu.

John, bir öğretmen arkadaş, bölgedeki çocukların özellikle iyi beslenmemiş olduğunu ve bunun tartışılmaz olduğunu söyledi. Onların muhtemelen yedikleri bütün abur cuburlardaki yiyecek boya maddelerine karşı alerjik reaksiyonlardan muzdarip oluklarını düşünüyordu. Beni de her sınıfta kurulu olan florasan lambaların çocukların davranışlarını onları hareketli yaparak ve kontrollerini kaybetmelerine neden olarak etkiledikleri hakkında uyardı. "Işıklarınız kapatın. Kapalı şerit perdelerinizi sonuna kadar açık tutun" diye "Önlem" dergisinin en son sayısından bakarak tavsiyede bulundu.

Onun florasan lambalarıyla ilgili uyarısını, en azını söylemek gerekirse, tuhaf buldum; fakat her şeyi deneyecek kadar umutsuzdum. Genellikle şerit perdelerimi görüntüyü kesmek için aşağı açıda tuttum; en küçük bir açılma sınıfın dikkatini dağıtırdı. Bugün rüzgâra karşı tedbiri bir kenara bıraktım ve mümkün olduğu kadar onları açtım. Açık pencerelerden bal rengi güneş ışığının uzun milleri, odayı altından bir sis içine batırarak, soluk tebeşir tozu bulutunu gün ışığına çıkarıp çocukların yüzlerinin karşısına düştü. Çocukların yüzleri neredeyse melek gibi göründü.

Yaklaşık on dakikalık huzurdan sonra, Duke zemine düşmüş bütün kâğıtları toplayıp odanın etrafında çöp kutusunu sürükleyerek "müsvedde kâğıdı devriyesi" olarak devam etmeye karar verdi. Sonra kontrolden çıkmış bir buldozer gibi, yolu boyunca çocuklara dirsek atarak bir dizi sıranın arasından çarparak ilerledi. Sally sadece sandalyesinin arkasına düşerek ondan sakınmaya çalıştı. Sonra Robbie ve Sharon bütün bu kargaşayı görmezden gelerek birbirlerini duvar yazısı yarışmasında geçmeye çalışarak tahtada avare avare dolaştı.

Levon ve Frank kasıklarını tutarak mazur görülebilmeleri için izin istediler. Kıkırdayarak bir cevap bekleme zahmetinde bulunmadan dışarıya ana binaya doğru koştular.

Duke yüzümün ekşimesini fark etmiş olmalı; çünkü yüzünde karmaşık bir bakışla sırama doğru fırladı. "Hey, bayım neyiniz var?"

Sonraki birkaç saatte doğal ışığa bir şans verdim; fakat sonra çocuklar açık pencerelerden dışarı eşyaları fırlatmaya başladı.

Öğretmenlerden biri bunu Fred'in dikkatine getirdiği için sevinçliydi. O da ilerde doğal ışığa rağmen şerit perdelerimi kapalı tutmanın iyi bir fikir olacağı tavsiyesinde bulundu.

22 Nisan, Cuma

Önceki okulumda öğle yemeği sırasında kulak misafiri olduğum okul personelinin övünmelerini hatırlıyorum:

"Sekizinci sınıfımda bir kız şimdiden ileri hesap problemlerini çözüyor."

"Benimkilerden biri şimdiden kuantum fiziğini sıkı kavradı."

"Geleceğin Emily Carr'ı olacak bir öğrencim var."

Halbuki, bir yoksul **varoş** mahallesindeki (inner-city) öğretmenlerinin böbürlenmesi farklı bir içeriğe sahipti:

"Sınıfımdaki üç çocuk bu yıl vandalizmden mahkemeye çıktı."

"Kızlarımdan birini baş etmesi o kadar güçtü ki, Fred de olmak üzere üçümüz ancak yettik."

"Öğrencilerimden ikisi apartman dairelerinin balkonlarından 22'liklerle birbirlerine ateş ettiler ve eğer onlara sorun çıkarırsam beni vuracaklarını söylüyorlar."

Sık sık en kötü problemlere ve en haşin çocuklara kimin sahip olduğu üzerine yarışarak öğrencilerinden beklenen en umutsuz resmi tasvir ettiler; bu onların kırmızı cesaret rozetleriydi.

25 Nisan, Pazartesi

Rod, her zamanki bakıcı hasta olup gelemediği için bana öğle yemeği-saati görevini üstlenmemin bir sakıncasının olup olmadığını sordu. "Çocuklarla oldukça iyisin" dedi. Bu sözle o yıl ilk iltifatımı kazanabildim. Öğrencilerin yemeleri için yarım saat verildiğini ve sonra benim tarafımdan okul bahçesinde oyun sırasında denetlenmek üzere dışarıya götürüleceklerini açıkladı.

Ben vardığımda çocuklar zaten yemek yiyorlardı. Mekân bir şamata içindeydi; yiyecekler her yere yayılmıştı: gazlı meşrubat, Twinky atıştırmalık kekler, çikolatalı puding, Orep kremalı ince bisküviler, Brownie kakaolu kekler, sıcak sosisli sandviçler, şeftali çekirdekleri, salam derileri, ekmek kabuğu kırıntıları, patates cipsleri, Cheesy peynirli cipsler.

Sessizce izleyerek bakıcının sırasında yerimi aldım. Yemek yemek kadar çok devam eden bir yiyecek alış verişi vardı. Çok geçmeden bir çocuk benimle jambonlu kayser yuvarlak ekmeğimle onun bologna sandviçini kendininkinin fiyatının iki kat daha fazla olduğunu söyleyerek değiş tokuş etmeye çalıştı. Sık sık uçan beyzbol kartlarından başımı eğerek kaçtım. Caddenin karşısında park edilen bir arabadan müzik çocuklar ona göre ayaklarını vururken esrarengiz bir şekilde bangır bangır geliyordu. Ve yemin ederim ki her çocuk boş öğle yemeği çantasını aldı, havaya uçurdu ve güm diye patlattı.

Bir deniz-ada resimli gömlek ve tel çerçeveli güneş gözlükleri olan küçük bir erkek çocuğu ayağa kalktı ve ince örgülü saçları sallanan ve alkış tutan bir grup kız için "robot" dansı yaptı.

Yarım saatin dolma ibaresiyle, çocuklara dışarı çıkma zamanı olduğunu söyledim. Sandviç kapları dikkatli davranılması gereken kapı dışarı koşuşturmasında her yerde uçuştu. Hemen dışarıda kum çukurundan gelen çığlıkları duydum. Büyük kırmızı kafalı bir çocuk kırık bir hokey sopasının ucuna bir parça cam bağlamış ve arkalarına doğru kaçışan dehşete düşmüş bir takıma coşku içinde gülerek hücum ediyordu. Bir çöp kovası kapağını kalkan olarak tuttu ve ters çevrilmiş plastik bir huniyi miğfer olarak giydi. Bu minyatür Don Kişot'tan silahı, bundan hiç hoşlanmasa da, aldım.

"Mızrağımı bana geri ver seni o... çocuğu."

"Üzgünüm, silahlar okul arazisi üzerinde yasaktır" dedim kesin bir şekilde.

"Onu bana teslim et yoksa kıçını kıracağım, adamım."

Sopanın ucundan camı kaldırdım ve çitin üzerine fırlattım.

"Burada yenisin" diye sözcükleri yayarak konuştu çocuk, "Değil mi hindi?"

O öğlen, okul park yerinden dışarı çekilirken, cihaz tablosuna bir göz attım. Arabamda kilitli tuttuğum sekiz parçalık stereo kayıptı.

27 Nisan, Çarşamba

Duke ve annesi ile babası kuzeydeki Ontario'da bir maden topluluğundan Jane-Finch Bölgesi'ne aşağı taşınmışlardı. Babanın bulmayı başardığı tek iş sadece altı hafta sürdü. Hemen sonra, onu bitirdi ve kuzeye tekrar geri döndü; Duke ve annesi geride kaldılar.

"Asla tekrar yukarı kuzeye gitmiyorum" diye sesinde sinirli bir titremeyle bir görüşme sırasında bugün bana anlattı. "Orada yukarda hiçbir şey yok. Nerede başarılı olursan orası senin şehrindir. Herkes bunu bilir. Delgi operatörü olarak bir iş arıyorum. Eğer onu alabilirsem, şey kolay olmayacak ama belki sonunda bu çöplükten dışarı taşınacağız. Duke'ün birlikte takıldığı çeteden hoşlanmıyorum. Olup bitenler hoşuma gitmiyor."

Duke'ün biraz yatıştığından bahsettim- onu biraz rahatlatmak istedim-. Dışındaki cesurun altında, endişeli bir görünümü vardı. Duke'ün çocuklarla musallat olma şeklini sevmiyorum. Bence daha büyük çocukların onunla didişme tarzına tepki veriyor. Gerçekten iyiye gittiğini düşünüyor musunuz?"

Samimiyetle, devlet destekli bir binada sıkışıp kalmış, tek bir ebeveyn, işsiz... biri olarak ne kadar hayal kırıklığı içinde olduğunu itiraf etti. Ömrünün en verimli yıllarında olduğu halde, hareketsiz ve atıl kalmış hissediyordu.

Bir gün kendini asansörde ağlarken buldu. Ağlamaktan içki içmeye, sakinleştiriciler yutmaya ve bazen "Duke'ü apartman dairesinde bütün gece yalnız bırakarak kaçıp uzaklaşmaya" kadar gitti. Oğlu ve kendisiyle ilgilenir gibi görünmeyen bir topluma karşı öfke duyuyordu. "Allah'ım, Bay McLaren, ne yapacağımı bilmiyorum."

Bu gece direk eve gitmek yerine, rahatlamam gerektiğine karar verdim. Caddemin sınırındaki göl kenarındaki tahta kaldırım boyunca bir gezintiye çıktım. Duke ve annesi hakkında düşündüm. Sonra, gökyüzü ve su tarafından kısmen iyileştirilmiş bir şekilde eve döndüm.

28 Nisan, Perşembe

Telaşlı sınıfa karşı bir tampon bölge olarak hizmet vermesi niyetiyle oluşturulan öğle yemeği odası, her zaman dışarıdaki dünyadan davetsiz katılımlardan muaf değildi. Yakındaki bir İtalyan restoranından buharı tüten bir tabak spagettiye tam dalmak üzereyken, sıska derisi kabarcık izli bir genç yemek odasından içeri yürüdü ve benim yanıma oturdu.

"Ruth'un öğretmeni sen misin?" Ben Jeff-onun erkek kardeşi."

Çatalımı bıraktım. "Benim. Ruth nasıl? Haftanın çoğunu kaçırdı ve _"

"Hangi cehennemde bilmiyorum" dedi Jeff düz bir tütün tenekesinden elle sarılmış bir sigara alıp onu yakarken.

"Ne demek istiyorsun?"

"Annem bu hafta sonu Ruth'u alıp götürdü ve geri gelmeyeceğini söyledi. Babam belki annemin size okulda telefon etmiş olabileceğini düşündü. Öğrenmem için beni buraya gönderdi."

"Bir şey duymadım." Şu an itibariyle iştahım kaçmıştı. "Geri gelmeyeceğinden emin misin?" Yani- bunun gibi bir şey daha önce olmuş muydu?"

"Annem eğer yaşlı adam bir iş bulamazsa, onunla birlikte Ruth'u da alıp ayrılmak hakkında laklak edip duruyordu. Ama onda asla o cesaret yoktu."

"Eğer okula nerede olduğu hakkında haber verirse" dedim yavaşça, "bilgi gizli tutulmalıdır. Üzgünüm."

"Öylemi? Şey... Pekiyi." Ayağa kalktı ve arka ceplerinin içine ellerinin soktu. "Çünkü eğer yaşlı adam onu yakaladığı zaman, kıçını ertesi güne kadar tekmeleyecek."

"Ve bu ne demek?" diye tedirgin bir şekilde sordum.

İnce esmer bir kaşını kaldırdı. "Öğreneceksin"

Ayrıldıktan sonra, sekreterden Ruth'un kayıtlarını isteyen başka bir okuldan bir mektup alırsa bana bildirmesini istedim.

2 Mayıs, Pazartesi

Öğretmenler çoğu zaman aşikâr olanı, her gün gözlerinin önünde olmasına rağmen kaçırırlar.

Çok nadir istisnalar dışında her pazartesi Tina'nın okula gelmediğini fark ettiğimde neredese okul yılı sona ermişti. Tina ile aynı blokta yaşayan bir aile gönüllüsüne bundan bahsettim. Şaşırmış göründü: "Yani Tina'nın her pazartesi okula niye gelmediğini bilmiyor musun?"

"Hayır."

"Her pazartesi gecesi aynı şey" diye açıkladı. " Onun annesi gün boyunca bebek olan erkek kardeşine bakması için onun evde kalmasını istiyor. Böylece annesi için bütün gün boyunca uyumak daha kolay oluyor. Gece geç saatlere kadar süren Bingo oturumu için dinlenmek istiyor."

Pekiyi, bu bir çocuğu okuldan alıkoymak için oldukça zayıf bir sebep gibi göründü.

Tina'nın annesini aile görüşmeleri sırasında köşeye sıkıştırdım. Başta isteksizdi ama sonunda gerçeği kabul etti.

"Haftada bir gün nedir ki Bay McLaren? Siz söyleyin. Tina her zaman okul çalışmasını telafi edebilir. Sadece onu ertesi gün okuldan sonra gön-

dermeyin." Kolunun alçıda olduğu gerçeğine dikkatimi çekmek için onu indirip kaldırmayı sürdürdü. "Haftada bir gün kızımı evde tuttuğum için suçlu hissetmem mi gerekiyor? Dalga geçiyor olmalısınız. Bir bebek bakıcısına nasıl gücüm yetebilir? Dandik bir Anne Harçlığı çekiyle neredeyse kirayı bile ödeyemiyorum. Hadi, Bay McLaren. Haftada bir günden ne çıkar eğer Tina onu ertesi gün telafi ederse? Sadece devede kulak. Bakın, benim problemlerim var. Hayat kolay değil. Erkek arkadaşım bilirsiniz şu sadistlerden biri."

Devam ettikçe, daha kötü hissettim.

"Birkaç gün önce benim doğum günümdü. Ve Cuma gecesinde hiç hediye almadan yürüdü gitti. Ne bir kart, ne çiçekler, ne de çikolatalar. Ve en kötüsü de cuma günü doğum günüm olduğunu ona hatırlatıp durmuş olmamdı.

"Bağırmaya ve çığlık atmaya başladım. Doğum günümde sarhoş eve geldiği için ona sürüngen dedim. Mutlu yıllar bile dilemedi bana!"

Yumruğunu kızgınca salladı. "Sonra bana bir doğum günü hediyesi olduğunu söyledi. Ona inanmadım. Böylece ayakta durduğum merdivenlere doğru yürüdü ve hala ona kızgınım, böylece "İşte senin doğum günü hediyen!" diye bağırıp beni merdivenlerden aşağıya itti!". Kolundaki alçıyı bu açıklamış oldu.

10 Mayıs, Salı

Sophie sınıf halısının yıpranmış uçlarından sökülmüş ipliklerle birlikte örülmüş gevşek hasırlardan bir halka takmıştı. Tişörtünde "Çocuklar da İnsandır" diye yazılıydı. Vücudu eğikti ve bir deri bir kemikti. Kollarıyla kolyesinin etrafını sanki onu kötülüklerden koruyacak bir nazarlıkmış gibi korunaklı bir şekilde tutarak yürüdü.

"Dün gece asansörde Sophie'nin babasını gördüm" diye Mark birden sınıfa duyurdu. "Sarhoştu. Biliyorum çünkü daha önce birçok içmiş insan gördüm ve dışarı çıktığında, yere yığıldı."

"Yalan söylüyorsun!" diye Sophie bağırdı.

"Sophie'nin 'selameti' diye Duke alay etti. "Senin baban her zaman sarhoş, değil mi Sophie?"

"Öyle değil!" diye Sophie ağladı. "Benim babam hasta, hepsi bu! Grip oldu o!"

"O zaman nasıl oluyor da nefesi kokuyor?"diye küçümseyerek söze karıştı Duke. "Ben de oradaydım." Bir kıkırdama ve tuzağa düşürme telaşı sınıfın bir ucundan bir ucuna kadar geçti.

"Pekiyi! Pekiyi!" diye bağırdım. "Yeter!"

Sophie kapıya henüz koşuyordu. Duke uzandı ve Sophie koşarak geçip giderken hasır kolyesini parçalayarak yakaladı.

"Güle güle!" diye bağırdı Duke, Sophie kapıyı çarparken.

12 Mayıs, Perşembe

Akşam yemeğinin üzerine, bütün evreni okulda karşılaştığım sorunlar için suçlamaya başladım: ebeveynler, okul sistemi, hükümet, Batı'nın düşüşü. Oldukça olumsuzcu biri oluyorum. Toplumun değiştirilebileceğine, fakirliğin yok edileceğine ve herkesin kendi hayatına değer bir şey yapmak için eşit bir şans verilebileceğine gerçekten inandığım genç, öğrenci bir radikal olduğum günleri özlüyorum.

Eğitim yenilince tekdüze biçimsiz kümeler haline dönüşerek toplumsallaştırılan bir orta sınıf zihinsel gıdası mıydı? Benim çocuklarımın sisteme uyum sağlayamadığı aşikârdı, bu yüzden, en belirgin çözüm, sistemin daha çok "kültürel ve ekonomik açıdan dezavantajlı çocuklara" göre düzenlenmesini sağlamaktı.

"Büyük bir sosyal yaranın üzerine bir eğitim Plasteri koyuyorsunuz" dedi bana Jenny, "gerçekten ihtiyaç duyulan etkili cerrahi müdahale olduğu zaman".

Kabul ederek başımı salladım. "Fakat bu cerrahi müdahaleyi gerçekleştirmeye yetkili tek taraf manzarayı bilemeyecek kadar uzak üst yönetim mevkiindeler."

"Siyasi eylemci ol o zaman" diye fikir verdi Jenny göz kırparak.

"Belki olmalıyım" diye güldüm. "Dışarı çıkıp yoksulluğu kaldırmaya çalışabilir ve sistemin haksızlıkları hakkında haykırabilirim. O zaman bana Okul Kurulu'nda bir yönetici pozisyonu verecek kadar beni dinleyebilirler ve benden daha gelişmiş bir yoklama kâğıdı çıkarmamı isteyebilirler!"

13 Mayıs, Cuma

"Haberler" sırasında , Dan sınıfa, araba tarafından bebek olan kız kardeşinin nasıl ezilip geçildiğini anlattı. Annesi için kızarmış patates siparişini alıp getirmek için caddenin karşısına geçiyordu.

Dan kız kardeşinin kırık burnundan ve başındaki kesikten kanın yola nasıl damladığını ve ambulansın gelmesinin çok uzun sürdüğünü canlı canlı tasvir etti. "Bugün onu hastanede gördüm" diye bize anlattı. "Bu yüzden bu sabah burada değildim. Kız kardeşimin bilinci kapalı ve uykusunda konuşuyor. Komik bir şekilde konuşuyor- gerçekten yavaş ve titrek gibi.

"Hey, adamım, o sarhoştur" diye Levon espri yaptı. "Ne içti- votka mı viski mi?"

"Belki esrar içiyordu" diye Duke ekledi.

"Hey... Vay canına!" dedi Jackson heyecanlanarak. "Anneme anlatmalıyım. O kanlı hikâyelerden gerçekten hoşlanır."

" Kanla ilgili bize anlat."

O an itibariyle odanın önüne kadar yürümüştüm. "Bırakın şunu. Dan'in kız kardeşine arabanın çarpmasını bu kadar heyecanlı bulduğunu sanmıyorum."

"Evet, siz çocuklar!" Burt bağırdı bana arka çıkarak. "Siz çocuklar bunu bu kadar basit ve iyi buluyorsanız, neden otoyola çıkıp oynamıyorsunuz? 401 yoluna gidin ve trafikte oynayın."

"Siz çocuklar kabasınız" Sanra bağırdı. "Birini ezilirken izlemek istemem."

"Haberler sona erdi" diye duyurdum.

Dan yavaşça her adımını ölçüyormuş gibi sırasına doğru yürüdü. Kafasını sıraya koyarak yerine oturdu.

"Hey, Dan" dedi Al elini Dan'in omzuna koyarken. "Bizi haberdar et olaylardan, tamam?"

16 Mayıs, Pazartesi

Jabeka Marlene'nin sırasına yanaştı ve ciddi bir şekilde söze başladı: "Bilirsin Marlene, ben evlenmek istemiyorum." Genellikle sohbetleri o başlatmazdı.

"Nasıl olur?" diye sordu, Marlene.

"Yemekleri yapmak zorundasın, bulaşığı yıkamak ve erkek ne derse onu yapmak zorundasın. Pazarları paralı otomatik çamaşır makinesi kapalı olduğu için cuma gecesi veya cumartesi çamaşırı yıkamalısın."

"Bütün bunları yapmak zorunda değilsin. Sen ve kocan sırayla yapabilirsiniz. Ben büyüdüğümde evlenmek istiyorum."

"Nasıl olur?" Sorma sırası Jabeka'nındı.

"Kirayı ödemek zorunda kalınca" Marlene kendini beğenmiş bir şekilde cevapladı, "kocan yarısını ödeyebilir."

"Bizim evimizde her şeyi annem yapmak zorunda" Jabeka derin derin düşündü. "Ve o bunu sevmiyor. Ayrıca, erkekler çok fazla içki içiyor. Öldüklerinde, cenazeleri için çok para ödemek zorundasın. Büyükannem bu kâğıdı imzalamayı unuttu, böylece hükümet büyükbabam için ödemek zorunda. Aşırı içtiği için öldü, bu yüzen büyükannem onu gömmek için masrafları ödemek zorunda- gerçekten çılgına döndüğünü hatırlıyorum. Büyükbabamı sevmedi, o her zaman sarhoştu. Onu sevdiğim tek zaman Noel'de bana beş dolar verdiği zamandı."

"Belki içki içmeyen biriyle evleneceksin."

"Annem onların hepsinin çok aşırı içtiğini söylüyor. Dün annem bana babamdan boşanabileceğini söyledi."

20 Mayıs, Cuma

Ilık hava benim kurtarıcımdı. Okulun arkasındaki dereyi keşfetmek için çocukları dışarı çıkardım. Bu onlar için idealdi- etrafta koşup bağırıp biriktirdikleri aşırı saldırganlıklarını giderebilirlerdi. Sakinleştikleri zaman, planladığım bilim deneylerini hevesli bir şekilde yapmaya başladılar.

Duke bir kerevit bulmaya ve projesi olarak onun kısa bir tanımını yazmaya karar verdi. Ne yazık ki, kerevit için, Duke'ün tasviri kereviti kesip açtıktan sonra keşfettiği iç taraflarının bir çizimini de içeriyordu.

Çocukların bazıları ayakkabılarını ve çoraplarını çıkardılar ve derenin sığ suyunda oynamaya başladılar. Eğer at nalı takmıyorsanız, yıllar geçtikçe biriken kırık cam, tenekeler ve diğer çöpler yüzünden bu tehlikeliydi. Onları tehlikeli bölgelerden uzak tutmak için uyararak onlara iyice göz kulak olmalıydım.

Sadece bilim derslerinde değil başka zamanlarda da çocuklarımı dışarıya çıkarmaya başladım. Orda dışarıda olmayı seviyorduk. Bazı ağaçların arkasına küçük bir sığınak kurduk ve burası ılık öğleden sonraları bizim sınıfımız oldu. Kitap, kâğıt ve kurşun kalemlerimizi yanımızda getirdik. Çocuklar rüzgârlı havalarda kâğıtlarını yerinde tutmak için taşları kâğıt ağırlıkları olarak kullandılar. Sınıfa geri döndüklerinde taşları harikulade renklere boyayarak süslediler.

24 Mayıs, Salı

Max okulun psikologuydu. Öğretmenleri tarafından ona gönderilmiş çocukları değerlendirmek için genellikle salıları ortaya çıkardı.

Matthew adlı yeni bir çocuk için yazdığım gönderme formunu okumuş ve onu sınıf ortamında görmek istemişti. Max'i odanın arkasına oturttum ve sınıf her zamanki gibi devam etti.

Matthew kalemiyle bir kitaba hafifçe vurarak sırasında oturuyordu. Bütün vücudu işin içine girdi. Kalem vuruşlarıyla aynı zamanda tuhaf bir dans olan sıçrayan kukla oyuncağı hareketinde bir aşağı bir yukarı sallanıyordu. Vuruşlar gittikçe daha gürültülü bir şekilde artmaya başlıyordu. Döndü ve Max'e baktı. Sonra kitabına hafifçe vurmaya geri döndü- tam bu sırada oyununa biraz müstehcen el kol hareketleri ekledi. Matthew'in kendine özgü aşırı tavırları Max'in rahatsız görünmesine yol açmaya başlıyordu.

Aniden Matthew kitabına vurmayı bıraktı ve odanın ortasına doğru üç rastgele adım attı. Sonra sırasını köşeye itip tamamen ters çevirerek üzerinde ne varsa yere düşürüp ona vahşice saldırdı: dolmakalemler, kurşun kalemler, kitaplar, klasörler, boş kâğıt, haftalardır aradığım ispirtolu kalemler, renkli kalemler...

Matthew'e doğru aceleyle koştum ve kolunun altından onu yakaladım. Sonra çabucak onunla beraber dışarı çıktım ve ona sakinleşene kadar kapının yanında kalmasını söyledim.

Max Matthew'i incelemeye karar verdi. "Sonuçlar çıkar çıkmaz ama" dedi ifadesiz bir sesle, "Yerleştirilmesi yıllar alabilir. Zaten bekleme listesinde şimdiden o kadar çok kişi var ki. Sistem onların hepsini içine alamaz. Belki Matthew'in ailesinin hali vakti yerindeyse ve Kurul'dan arka çıkacak tanıdıkları varsa..."

O gece kapıdan dışarı doğru çıkarken, okul sekreteri bana Alberta'da küçük kırsal bir okuldan Ruth'un kayıtları için bize bir talep geldiğini söyledi.

27 Mayıs, Cuma

İnce çizgili bir takım elbise, ekose yelek giyinmiş halde ve eli cep saatinin halka halka gelen zincirindeyken Fred ofisine girdi, bana bir merhaba diyerek el salladı ve salıncaklı Boston sandalyesine yığıldı.

Sabahın çok erken saatiydi; fakat öğrencilerin üçte biri, Dekan ve kütüphaneci tarafından, aileleri sabah vardiyasında çalışan çocuklar için hazırlanmış olan özel bir program için kütüphaneye akın etmişti.

Parmakları gevşekçe başının arkasında bağlı olan Fred, iki ayakkabısını da hareketle teperek uzun çoraplı ayaklarını çam sehpanın üzerine dayadı. Telefonu açtı ve ağzında yakılmamış bir sigara ile sekreterine bir mesaj mırıldandı.

Yırtık pırtık tulum ve neredeyse yüzünü saklayacak kadar geniş olan bir beyzbol şapkası içinde minik bir kız, ürkekçe ofis kapısını çaldı. Fred yüzünde büyük bir gülümsemeyle onu karşıladı.

Yavaşça ve neredeyse isteksizce şapkasını çıkardı ve heyecanla dokunduğu bir yığın uzun ince saç örgüsünü açığa çıkardı.

"Saçını kim yaptı?" diye sordu,Fred; onaylar bir şekilde gülümseyerek.

"Teyzeciğim" diye cevapladı kız yandan hızlı bir bakış atarak.

"Pekiyi o zaman teyzeciğine söyle iyi bir iş çıkarmış; çünkü müthiş görünüyorsun."

Kızın başı aniden yukarı kalktı ve gözleri büyüdü. Yüzünün etrafına bir gülücük geliverdi. Odanın diğer yanına koştu ve Fred'in alnına bir öpücük kondurdu. O da kıza kollarını kocaman açıp uzunca sarılarak karşılık verdi.

"Sınıfa gitmeden önce her sabah gelir" diye Fred göz kırptı, "sadece ona bir kez sarılmam için."

Fred'in çocuklara gösterdiği şefkatin içtenliği belliydi. Belli öğrencilere karşı sevgisizliğimin sadece aşırı farkında olduğumda, onun standartlarına uygun davranıp davranmadığımı bazen merak ederdim. Belli bir öğrenci karakterinin – Duke'ün mesela- olumlu yanına bakmayı denediğimde bile, düşmanca duygularıma engel olmayı son derece zor buldum. Sadece dürüst ve içten gelen bir şefkat etkili olabilirdi.

2 Haziran, Perşembe

Duke arabaya takılmış tampon gibi karavanıma o kadar çok yaklaştı ki, bugün öğle yemeğine çıkmak için gitmek üzereyken araçtan indim ve bana hamburger yerken katılmak isteyip istemediğini sordum. Teklifim onu şaşkına çevirdi; fakat birkaç saniye sonra "Tabii ki, adamım, sen ödediğin sürece" dedi.

Diğer çocukların etrafında Duke sinirli ve sertti; fakat genelde benimleyken tamamen farklı bir insandı. Kaybettiği babasını anlattı, isteklice bir gazete rotası için planlarından bahsetti. İşinden biriktirdiği parayla, her ne kadar babasının annesine de kendisine de mektup yazmadığını üzgünce itiraf etse de, yine de onu görmek için seyahat edecekti.

Duke ile ben daha çok hamburger gezileri yapmak için anlaştık; fakat o andan itibaren, onunkini kendi ödeyeceğini söyledi.

6 Haziran, Pazartesi

"Bir şey bilmek ister misiniz, bayım?" diye sordu Jabeka birden.

"Tabii. Nedir aklındaki?"

"Üvey babam dün gece temelli olarak Jamaika'ya gitti. Benim de onunla gitmemi istiyor; ama ben istemedim. Bu yüzden yerime erkek kardeşimi götürdü."

"Üvey baban niçin gidiyor?"

"Annem artık onu sevmiyor. Ben de. Bilirsiniz, bize giysiler aldığında, onlar her zaman eskidir ve kolayca yırtılır. Çamaşır makinesine girdiğinde, küçülür."

"Hepsi bu mu?"

"Hayır bayım. Ben küçük bir bebekken, benim bebek bezimi değiştirirdi ve beni gerçekten hırpalardı."

"O kadar zaman önceyi hatırlayabiliyor musun, Jabeka?"

"Şey, annem söyledi bana."

"Başka ne söyledi?"

"Küçük bir kızken, burnum kanıyordu ve öksürüyordum ve üvey babam sadece ceketini giydi ve bir partiye gitti. Ve partiden sonra parkta uyumaya gitti."

"Yine de üvey babanı özlemeyecek misin?"

"Hayır. Ama erkek kardeşimi özleyeceğim. Annem geçen haftadan sonra üvey babama temelli tekmeyi vurdu."

"Geçen hafta ne oldu?"

"Üvey babam bana bir yetişkin hapı verdi ve ben öksürmeye başladım. İçinde saplanıp kalan bir iğne vardı."

"Onu tekrar görmeyi hiç istemiyor musun?"

"Sadece yılbaşlarında, böylece bana bir sürü hediye verebilir. Benim için çok para harcayacağını söyledi."

10 Haziran, Cuma

Kapı sesli bir şekilde çalıyordu. Onu açtım ve üç kadın karşıma çıktı. Yakasının etrafında kedi tüyü olan pembe bir bornoz giyinmiş en ağır olanı, bir beyzbol sopası taşıyordu.

"Mr. Hartford'un odası nerede?" diye gıcırtılı bir sesle sordu ağır bayan, uzun giysisini düzeltirken.

"Girişin aşağısında solunuzda" diye cevap verdim. "Bir sorun mu var?"

"Çocuklarımdan biri bana teneffüste en küçüğüm olan Tony'yi Bay Hartford'un hırpaladığını söyledi. Ve inanın bana, bunu ona ödeteceğim.

"Odasının nerede olduğunu size göstereceğim" dedim gerilerek. "Fakat, eminim bir hata olmalı."

Birlikte girişten aşağı doğru gittik.

Hart ağır hizmete elverişli bir personeldi. Büyük omuzlarını doğrultarak bize bakmak için döndü. Ağır kollarını Budweiser kemer tokasının üzerinde kavuşturarak duvara yaslanıyordu.

"Tony'e tenefüsteyken vurmanızla ilgili şu mesele ne, Hartford?" diye sordu sopalı bayan.

"Annesi misiniz?"

"Doğru! Ve bir açıklama istiyorum."

"Sanırım Tony'nin teneffüsteki bir kavgada başka bir çocuk yerdeyken onun yüzüne vurduğu hakkında bilginiz vardır? Tony'yi zorla çocuğun üzerinden almak zorunda kaldım. Bu yeterince iyi bir açıklama mı?"

"Onu bu şekilde duymadım ben." diye cevap verdi bayan, biraz kafası karışmış görünerek.

"Saha görevinde beni destekleyebilecek başka bir öğretmen daha vardı. Onu çağırmamı ister misiniz?" diye sordu Hart.

"Unut gitsin" dedi bayan. "Haydi, kızım" diye bağırdı. "Haydi, eve gidelim. Birisi bana yalan söylüyor ve yine de bu sopayı kullanıyor olacağım."

13 Haziran, Pazartesi

"Bayım! Benim bir dişim çürümüş. Yerinde durmuyor ve bu yapışkan madde sızıntı yapıyor!"

"Bu sadece tükürük. Bırak bir yumrukla onu çıkarayım senin için!"

"Bence okulun dişçisini görmelisin Levon. Bugünlük o ayrılmadan, acele etsen iyi olur."

"Asla. O dişçi bir Pakistanlı."

"Peki, sen de bir zencisin! Haaaaa!"

"Bakın! Sizinle bu tarz kelimeleri kullanma konusunda daha önce konuşmuştum!"

"Bir Pakistanlı ne derseniz deyin bir Pakistanlıdır!"

"Çenemin altında bu büyük sivilce var!"

"Onu da deleceğim! Size bir aparkat vuracağım!"

"Git de otuz bir çek, hadi yapsana!"

"Hey, bayım. Size bir sır fısıldayabilir miyim?"

"Nedir, Dan?"

"Sadece Duke'e anlatmamaya söz verirseniz."

"Tamam. Nedir?"

"Duke'le ben hafta sonunda sinemaya gittik tamam mı?"

"Evet."

"Böylelikle, gösterimi izlemek için arkaya yakın oturduk. Sonra bu piliç birkaç koltuk öteye oturdu, tamam mı?"

"Evet."

"Duke onun yanına oturdu ve patlamış mısır kutusunu kucağına koydu. Kutu boştu, tamam mı?"

"Evet."

"Böylece, kutunun alt tarafını aldı- sadece kesip çıkardı. Sonra şeyinin üzerine kutuyu koydu, tamam mı?"

" Devam et."

"Sonra bu pilice dedi ki, "Biraz patlamış mısır ister misin?" Kız "Tabii" dedi ve kutunun içine uzandı..."

"Bayım! Duke sivilcemi patlatmaya çalışıyor!"

"Pekâlâ, sınıf! Kendinize gelin! Ara vermeden önce hala bitirmeniz gereken hikâyeleriniz var."

"Hikâye yazmayı canım istemiyor!"

"Hey... Niçin bayı yalnız bırakmıyorsunuz. Yüzü gri. Kabız olduğunu görmüyor musun?"

20 Haziran, Pazartesi

Hafta sonunda, keskin nişancılar gökdelenlerin yakınlarındaki çatılardan tüfeklerini ateşlediler. Okulun ön kapısının önünde bir kurşun deliği buldum

22 Haziran, Çarşamba

Final rapor kâğıtlarımı bitirmek için gecikmiştim ve hafif bir telaşın içine girdim. Sınıftayken onları halletmeyi denedim ama çalışamayacak kadar çok gürültülüydü. Bahçe görevimde bile çalışmayı denedim; ama tabii ki bu başarısız olmaya mahkûmdu.

Öğle yemeği sırasında, John bütün rapor kâğıtlarımın önüme yayılmış olduğunu fark etti. Bana yeni sara nöbetini atlatmış bir radyo programcısı ile benzerlik taşıdığımı söyledi. Ben de açıkladım.

"Odamdaki gürültü aşırı çoğaldığında," dedi bana, "Sadece çocuklara bir sınav veririm. Bu genelde onların en azından yarım saat kadar susturur!"

Tabii ki! Ofisime aceleyle gittim, bir avuç şablon kâğıdını kaptım, bir matematik sınavı hazırladım ve çabucak onu makineden çoğalttım.

Rapor kâğıtlarım üzerinde çalışırken, sınıf düzenli bir şekilde sınavıyla meşgul oldu. Yani aslında Janice bağırana kadar: "Duke pencereden dışarı bir dergi fırlattı!"

Olayın huzur ve sessizlik aşkına geçip gitmesine izin verdim. "Konuşmak yok" dedim. "Aklınız sınavda olsun!"

Sonra kapı tekmeyle açıldı ve Karen perende atarak odaya girdi. Annesi dışarıdan bağırıyordu: "Gir şu odaya! Sakın bana hastayım demeyi deneme!"

Kısa süre sonra, ara zili çaldı. Ana binaya bir sigara için acele ettim.

Döndüğümde bir grup minik anaokulu öğrencisinin benim taşınabilir binanın önündeki yırtık bir derginin etrafında toplandığını fark ettim. Daha yakından bir bakış attım.

Kapakta çıplak ve kanlar içindeki büyük göğüslü bir kadın kol ve ayak bileklerinden bir sandalyeye bağlanarak birkaç çivi başlı deri kayışla sarılmıştı. Resmin üzerindeki başlık şöyleydi: "Adam Kadına Erkek Arkadaşının Kanayan Kafasıyla Tecavüz Etti."

"Vay canına" diye fısıldadığını duydum çocuklardan birinin.

23 Haziran, Perşembe

Yıl neredeyse biterken, Duke'un neredeyse onun kabadayılığının eskiden beri sadece sahte cesaret gösterisi olup olmadığını düşüneceğim noktaya kadar epeyce olgunlaştığını fark ettim.

Onun tanık olduğum birkaç kavgasında bir sadistlik, bir vahşilik gösterdiği tartışılmazdı. Ama kavga etmesi gittikçe daha az sık oluyor gibi görünüyordu.

Geçen sonbahar Lindsay adlı çocuğu, bir parça köpek pisliği yemesi için zorlamıştı. Şimdi daha insaniyetli bir zorba gibi davranıyor. Artık hiçbir kavgayı başlatmadığı için takipçileri de başlatmıyor. Sigara içmeyi bırakacağına yemin etti, bu yüzden sigara içmek yasak oldu. Okuldan sonra jimnastiğe gitmeye başladı ve çetesi görev duygusuyla jimnastik paspaslarında perende egzersizlerini yaptılar.

Bir öğretmen bana Duke'ün kütüphaneden ayrılırken bir kitabın kaydını yaptırdığını gördüğünü anlattı.

29 Haziran, Çarşamba

Rod'a bir kurul vekili tarafından, yakındaki bir ortaokuldaki Kanada Günü kutlaması için bazı çocukların sanat çalışması yapmasına okulun katkıda bulunup bulunamayacağı soruldu. Kurul siyasetini çok iyi bildiği için kabul etti. Okulumuzun bayramın en iyi sergisine sahip olmasına karar verdi. Öğrencilerimin Kanada'nın harika toplum ruhu, mutluluk, dayanışma, çok kültürlülük ve fırsatlar diyarı olduğunu vurgulayan duvar resimlerini ve tablolarını bir araya getirerek sergiyi düzenlemem gerekiyordu.

Kutlamalarda herkes boy gösterdi: anne-babalar, okul yöneticileri, kot tulumlu sosyal yardım uzmanları, kırmızı burunlu alkolikler, polisler, gözü parlak boyalı gençler, kıdemli vatandaşlar.

Buddy de göründü. Üç dakika içinde, kasetçalarım kayıptı. Onu yukarıya çağırdım ve benim için dedektifçilik oynamak isteyip istemediğini sordum. Kısaca cevap verdi: Gidip bok kürekle, Bay McLaren."

Sonra kibarca bu sefer beş dolar ödül teklif ederek Sherlock Holmes oynamayı yeniden düşünmek isteyip istemediğini sordum. Buddy gülümse-

di. "Tabii, Bay McLaren, büyüyünce dedektif olacağım. Onu size geri getireceğim."

Yaklaşık beş dakika sonra Buddy döndü. Kasetçalar kolunun altına sıkışmıştı ve yüzünde kocaman bir sırıtma vardı. "O teresi bununla meydana doğru koşarak kaçarken yakaladım. Ben de arkasından kovaladım ve bunu geri vermesini söyledim. Ona yetiştiğimde bunun Bay McLaren adında dostum olan gerçekten kıyak bir öğretmenime ait olduğunu, bu yüzden onu bana teslim etse iyi olacağını söyledim. Buddy sadece kendisi işlediği suçları çözerek Sherlock Holmes'ü kolayca geçebilirdi.

Buddy'nin hırsızlığını ona bir ödül vererek pekiştirmemeliydim; ama kutlamalar için teyp çalarıma ihtiyacım vardı.

Maalesef, şenlikler başladıktan kısa bir süre sonra iptal edildi. Aşırı fazla araba tekerleği otoparkta yarılarak kesiliyordu (polis kruvazörleri de dahil), dalma havuzunu işleten bayan cüzdanını çaldırmıştı ve görevdeki bir polis şapkasını "kaybetmişti!"

"Ey Kanada" diye pütürlü tuhaf bir ses, teyp çaların hoparlöründen duyuldu.

Son Söz

Yönetimden tebrikler yağıyordu – Yıl boyu hayatta kalmayı başarmıştım.

Çocuklar için bir parti verdim ve baraka sınıfı süslemede iyi bir iş çıkardılar; bir krepon kağıdı cennetiydi. Vedamı etmek için bunun en iyi ortam olduğunu hissettim.

Eğlence Buddy'nin teklifsizce hareket ederek müziğin işleyişini kontrol etmesiyle kısa sürdü. Disk cokey olmak istedi; fakat "Bayan Kas" bu iş için ona meydan okuyordu. Bir karşılaşmadan sakınmak için, çocukları daha büyük bir mezuniyet dansının yeni başladığı jimnastik salonuna götürmeye karar verdim.

Bütün genç kalipso müzisyenleri buradaydılar: Ayaklar yere tıkırdayarak vuruyordu ve kalçalar Batı Hint Regesi ritmine göre sallanıyordu. Bir sürü çocuk kapıdan geçerken dans ederek salonu tıka basa doldurdu. Kitle halindeki kıvrılarak dönen vücutlar, zarif kavisleri niteleyen kutlama için yukarı kalkan kollar, keyifli bir coşku içinde geriye doğru atılan kafalar

yavaşça sahneye doğru yöneldi. Burada dizlerini eğmiş, ayaklarını sürüyerek giden, kalçaları yuvarlayan diğer eğlence düşkünü bir kalabalık tarafından karşılandılar.

"Bayan Kas" nabız gibi hızla atarak yanıp sönen bir ışığın arasından sık sık söylediği *Vibrations* şarkısını söylüyormuş gibi dudağını müzikle aynı zamanda oynatarak sahneye doğru fırıl fırıl hızla döndü, ince bacakları yarı şeffaf pantolonunun içinden açığa çıkmıştı.

Buddy, parıldayan siyah saçlarını ışık keskin çapraz kesişen teller gibi yansıtırken, sahnenin ortasında ayakta duruyordu. Bir grup seyirci alkış tutarken çılgınca dans etti.

"İşte benim adamım!"

"Hareket edişini izleyin, bayanlar!"

"Keyfine bak!"

"Ayakları salla!"

Sahne ışığından eğlendiği belli olan Buddy dönüp gülümsedi.

Ertesi gün bir personel toplantısı vardı. Dördüncü sınıflardan birinin tayini çıkan bir öğretmen tarafından bırakıldığını duyduğumda, sınıfı alıp alamayacağımı sordum; Fred kabul etti.

Sanırım yılsonunda bir sevinç ya da başarı duygusu, bir çeşit duygusal coşku bekledim. Uzun bir parçalanma döneminin üstesinden gelmiştim ve şimdi akıllılığa doğru bir atlayış için hazırdım. Bütün yıl umutsuzluğun sınırlarında mesken tutuyormuş gibiydim. Oldukça dengeli, mantıklı ve sabırlı bir insandan hayvani içgüdülü ve hassas sinir uçları olan bir cisime dönüşmüştüm. Çocukların derinden yaralanmış hayatlarının içine çekilmekten kendimi koruma çabası içinde duygularımın etrafında bir kabuk oluşturmuştum.

Aşırı idealist olmuştum. Sınıfın, bir bütün olarak parçalarının sağlıklı olmasına katkıda bulunduğu bir yer olmasını istedim. Çocuklara birbirlerine eziyet etmeden fikir ayrılıklarını nasıl ifade etmeleri gerektiğini göstermek istedim. Sanıyorum bir anlamda hedeflerimden bazılarını başarmıştım. Ne de olsa, çocuklar duygularını ifade etmişlerdi. Fakat bütün bu rol oynama, psikodrama ve sınıf tartışmalarında daha büyük bir uyum beklemiştim.

Hayatlarının çoğunda okul, bu çocuklar için şiddetin doğal kültür haline geldiği bir çeşit mecburi uyuşukluk merkezi olmuştu. Çok ezbere yapı-

lan ve mekanik görünen öğrenmeyle ilgili her şeyden onları kurtarmak, onların okul algısını değiştirmek istedim: çocukları belirli zaman dilimlerinde hizada tutan ziller, her bir becerinin nasıl öğrenilmesi gerektiğinin yerini ve zamanını belirleyen müfredatlar.

Sadece başarı ve yarışma adı altında çocukların parçalanmış ruhlarını araştıran bir halkla ilişkiler uzmanı gibi davranan bir öğretmen olmak istemedim; onların duygusal yaşamlarındaki gözyaşlarının birazını dindirmek istedim. Fakat böyle yapmaya çalışırken, ben kendim duygusal bir harabeye dönüşüyordum. Yabancıların kırıntılarıyla beslenen, kendilerini kaçışın olmadığı kapalı bir kafesteki kemirgenler gibi hisseden çocuklara, öğretmenlik yapmak neredeyse imkânsızdı. Çok az umut ışığı dışında, neredeyse hiçbir şey vaat etmeyen dağınık, tahrik edici ve budalaca şiddeti gözlerimle görmüştüm.

Kendime tekrar tekrar sorduğum sorular şunlardı: Çocuklara karşı gerçekten nasıl bir insan gibi davranmıştım? Onları güçlü kılmaya gerçekten ne kadar yardımcı olmuştum? Bir devlet okulu öğretmeninin, çocuklara hayatlarında karşılaşmış oldukları her çeşit şeyle nasıl etkileşmeleri gerektiği konusunda yardımcı olma sorumluluğu vardır: dil, coğrafya, sanat, drama, jimnastik, okuma, film çekme, matematik, sosyal beceriler- ve onları yaşamlarına uygulama. En azından onların birbiriyle iyi anlaşmalarına yardımcı olabilmeliydim, ya da ben öyle düşündüm.

Yoksul azınlık mahallesinde öğretmenlik yapmak ile ilgili bana biraz teorik temel sağlayabilecek üniversitedeki bir yaz kursuna katılıp katılmama konusunda çok düşündüm. Jenny gerçekten ihtiyacım olan şeyin öğretmekle ilgili her şeye bir ara vermek olduğu konusunda ısrar etti. Bu yüzden kredi birliğinden bir kredi çektik ve San Francisco için çantalarımızı topladık. Altmışlardaki ziyaretimden beri buraya gelmemiştim ve bu güzel şehri tekrar görmek için sabırsızlanıyordum. Yer değişikliği ve işimi aklımdan çıkarma şansı benim için iyi olabilirdi.

Fakat seyahatim sırasında tekrar çocuklarla ilgili düşünmeye başladım: onları düşüncelerimden çıkarıp atamıyordum. Aklım birçok cevaplanmamış soruyla doluydu: Dördüncü sınıftaki küçük çocuklar daha çok gayretli ve otoriteye karşı daha az cüretkâr mı olurlar? Karşı gelmeye bu kadar şartlanmadan önce onlara ulaşabilir miydim? Okul sadece pahalı bir bebek

bakım servisinden fazlası olabilir miydi? Bu sınıf yapısını değiştirebilir miydi?

Yeni sınıfım ana binada, aslında okuldaki en geniş oda olan eski kütüphanede olacaktı. Bazı çocuklar binayı ateşe verdiği zaman, yeni bir kanat inşa edilmiş ve eski kütüphane boş bırakılmıştı.

Bir sınıfın barakalara göre birçok avantajı vardır. Mutluluk verici bir düşünce belirdi: Kışın lavaboya her gittiğimde buz tutmayacaktım. Erkek çocuklarımın çoğu, ana binaya uzun ve zahmetli bir yürüyüş yapmaktansa barakanın dışarısındaki karın üzerine işemeyi tercih ediyordu. Uzun uzun baktığımız sarı bir soyut sanat eseri sergisine sahip olmak yeni bir deneyimdi. Bazılarını diğerlerine göre kesinlikle daha çok takdir ettiğime göre bunun bir sanatı olmalıydı. Bazen çocukların kara uzanarak ya da kollarını ve bacaklarını sallayarak yaptığı bir dizi "iyilik meleğinin" yanından yürürdüm. Bütün meleklerim sarı gözlü ve sarı ağızlıydı. Bireysel sanatçıları tarzlarından tanımaya başladığımda, kapalı bir sınıf bulma zamanının geldiğini biliyordum.

Şimdi bu yüzden öğretmek için yeni bir dördüncü sınıfım vardı. Tatilimiz sırasında bir sonraki yıla hazırlanmak için kitaplarda manevi sığınak arayışına çıkmıştım. Ayrıca yerel kütüphaneden çeşitli okullarla ve ilerlemekte olan öğretme teknikleriyle ilgili bazı kitaplar aldım.

Evde Eğitim Enstitüsü'ndeki günlerimden sakladığım dördüncü sınıf programlarını aradım. Onları buzdolabı seviyesini yükseltmek için kullanmış olduğumu keşfettim.

BÖLÜM 2

Görünmeyen Salgın

2 Eylül, Cuma

Bu sabah döneme avantajlı bir giriş yapmaya karar verdim. Köşeye itilerek küme haline getirilen sıraların üzerine rastgele yığılmış sandalyeleri bulduğum "yeni" odama ulaştım. İlan tahtaları hala bir önceki öğretmen tarafından bırakılan yıkıntı ile beraber darmadağın edilmişti, eski yırtık posterler hala duvarlarda asılıydı.

Önceki yıl yaptığım gibi düz sıralar halinde masaları koymaktan ziyade, onların her birini altışarlı dikdörtgen gruplar halinde düzenlemeye karar verdim. Depodan birkaç masayı içeri sürükledim ve lavabonun yanında bir sanat merkezi kurdum. "Ses merkezim" için bir yenilik olarak bir ses kayıt cihazı da edindim. Bu, pikabı ve kulaklıklarını tamamladı.

Deneyimlerim bana, en büyük sorunumun, çocuklara öğrenmeyi öğretmek ya da diğer öğretmenlerle iyi anlaşmanın değil, bina hizmetlilerinin memnun etmeye çalışmak olacağını göstermekteydi!

Hizmetliler, geçen sene masalarımı bir günün sonunda tekrar sıralar halinde dizmem konusunda ısrar etmişlerdi, çünkü bu şekilde geceleri odaları süpürmek daha kolay oluyordu. Ve sonra aşağıdaki Sally Ann'de bulduğum bazı eski mobilyaları içeri getirdiğim zaman, onları yukarı kata taşırken bana yardım etmeyi reddetmişlerdi. Sınıfımın zaten bir hurda yığını olduğunu iddia etmişlerdi!

Rod'u ofisinde buldum ve ona odam için bir televizyon ödünç alıp alamayacağımı sordum; elden ele geçen üç televizyon seti vardı. Benim istediğim setin kırık bir sehpası vardı ve genellikle depoda atıl durumda bırakılırdı. Öğretmenlerin onu istemeleri mümkün değildi; çünkü geniş ve ağırdı ve taşıması büyük bir dertti. Bu seti tekelleştirdiğim için kimse bana sinirlenmezdi! Ve belki çocuklar genelde en gürültücü ve kavgacı oldukları öğle yemeğinden sonra sınıfımı sessiz tutardı.

Rod seti odama taşımamda bana yardım etti.

6 Eylül, Salı

Sınıfın ilk gününde, sürdürmek istediğim program türü hakkında çocuklarla konuştum.

"Hiç spor yapacak mıyız?" diye bir öğrenci sordu.

"Salon hokeyi?"

"Ben salon hokeyini sevmiyorum, bayım" diye uzun bir çocuk öneride bulundu sırasından hafifçe yükselerek.

"Ne tarz sporları seviyorsun?" diye gerginleşerek sordum.

Başparmağını hızla gömleğinin klapasına çekti. Taktığı düğmeyi okudu: "Kurbağamla Yüzme Şampiyonu". "Bu benim!" diye sırıtarak ilan etti.

9 Eylül, Cuma

Çocuklara bu sabah televizyon izleyeceğimize dair söz vermiştim. "Kapaktan Kapağa" adlı, içerdiği hikâyeleri anlatan bir sanatçısı olan çocuk kitaplarıyla ilgili bir programa karar verdim. Sınıf gösteriyi sessizce izledi.

Televizyon seti kapatılır kapatılmaz, çocuklar hiç olmadıkları kadar çok hiperaktif oldular.

Üzülerek Rod'a televizyon deneyimin işe yaramadığını ve seti depoya geri götüreceğimi söyledim. Hizmetlilerden biri yanımızda belirdi ve bize kulak misafiri oldu. " Hey McLaren! Sizin için televizyonu depoya geri taşımaktan mutlu olurum!" gülümseyerek gönüllü oldu.

12 Eylül, Pazartesi

Yeni yerimin kesin bir dezavantajı vardı- tam köşenin etrafında yer alan lavabonun sınıfımdan daha gözde olduğu belliydi.

Kasıklarını tutarak sel gibi durmadan akıp giden çocuk yığını, bir aşağı bir yukarı sıçrayarak, izin istemek için kapıda bekleyip devamlı kuyruk oluyordu. Ya da üç dört çocuk izin isteme zahmetine girmeden tuvalete doğru çılgınca koşuşturuyordu. Durum öyle kötü bir hal aldı ki durumu kontrol etmek için masamı kapının önüne doğru hareket ettirmek zorunda kaldım.

Sonra gruplar halindeki çocuklar sınıftaki devamlı gürültüden şikâyet etti ve sandalye çalışmalarını koridorda yapıp yapamayacaklarını sordu. "Koridor grubum" için belli bir zamanda beş çocuk sınırını koyarak istek-

sizce kabul ettim. Her beş dakikada ya da ona yakın bir zamanda onları kontrol etmek için gizlice baktım.

Bu öğlen ne zaman kontrol etsem hep bazı çocukların kayıp olduklarını fark ettim. Nerede olduklarını sorduğum zaman diğerleri sadece omuzlarını silktiler ve "Onlar diğer delilerle beraberler!" diye bağırdılar.

"Diğer deliler?"

"Kart delisi olanlar!" diye bağırdılar ve koridorun sonuna işaret ettiler.

Koridorun aşağısında farklı sınıflardan yaklaşık yirmi çocuktan oluşan bir grup duvara karşı hokey kartlarını fırlatarak merdiven boşluğunda bir araya sokulmuştu. Öylesine ciddi bir yarışmaydı ki oyunu dağıtıp hepsini sınıflarına geri gönderdiğimde biraz suçluluk hissettim.

14 Eylül, Çarşamba

Bu herkesi biraz çılgına çevirirdi. En azından sınıfın yarısı, sıralarında sessizce çalışmalarını sürdürmeleri yönündeki çabalarıma rağmen odanın etrafında gezindi. Bu sürekli hareket tehdit ediciydi.

Ne mutlu ki, yarım saatlik seanslarla haftada iki kez çocukları götüren jimnastik öğretmeni, Hartford ile nöbet değiştirme gündeme geldi.

Genellikle kendimi jimnastik araçlarını unutmaktan dolayı geride kalan küçük bir çocuk grubu ile sohbet ederken bulurdum. Her hafta aynı grubun geride kalmasının bir tesadüf olması gerekti! "Rap Sürüsü" diye lakap taktığım bu çocuklarla yaptığım yarım saatlik konuşmaları sabırsızlıkla bekliyordum. Sadece altı ya da yedi öğrencisi olan bir sınıfa sahip olmanın nasıl bir şey olacağını hayal ettim. Grupta otuz beş kişilik normal bir sınıfta güç bela tahammül edebildiğim çocuklar vardı. Fakat bireysel olarak ya da küçük bir grup şeklinde olduklarında, çocuklar daha kolay, hassas ve açık yürekli olarak konuşuyorlardı.

Ancak, sınıfın geri kalanı jimnastikten döndüğünde, bu açık yürekli çocuklar önceki benliklerine geri dönüyorlardı: mesafeli, gürültücü, kavgacı ve telaşlı.

16 Eylül, Cuma

Davranış değişikliği Eğitim Fakültesi'nde tanıştırıldığım bir terimdi. Bu yüzden bu "bir yoksul azınlık mahallesindeki" profesyonel gelişim günü konferansında bir başlık olarak ortaya çıktığında, hiç şaşırmamıştım.

"Davranışsal modelleme bu yoksul azınlık mahallesinin kabadayılarını hizaya koymak için ihtiyacınız olan şeydir" diye tavsiye aldım. Bir öğretmen bana kontrol sistemini tanımladı, bu yüzden onu denemeye karar verdim.

Odamın iki tarafındaki ilan tahtalarını çıkardım ve en üst sıra boyunca otuz beş öğrencimin tamamının isimlerini raptiyeyle tutturdum. Her ismin altına dikey düz bir sıra oluşturan beş çiviyi, (çivilere beş pasta tabağı delinip asılabilsin diye) aralıklı bir şekilde çekiçle çaktım. Her pasta tabağı bir günlüğüne durdu. Bir pasta tabağının bir yanında mutlu bir yüz vardı. Diğer yüzünde, çatık kaşlı olanı.

Sınıfa kuralları açıkladıktan sonra, eğer çocuk suçluysa bir pasta tabağını nasıl çatık kaşlı yüze çevirebileceğimi gösterdim. Çocuklardan biri iki kez kabahat işlediyse tabağa bir etiket yapıştırabilirdim. Beş yapıştırma, çocuğun ona karşı olan altı kontrol işaretine sahip olduğu anlamına gelmekteydi. Eğer bir çocuk bütün haftayı tek bir kontrol işareti ile geçirmeyi başarırsa, bir paket sakız ve "boş etkinlik zamanına" sahip olacaktı. Buna sevinçle bağırdılar elbette. Ama eğer tek bir günde üç kereden fazla işaretlenirse, o zaman suçlu okuldan sonra kalmalı ve benim "üzgün yüz" kitabımdan fazladan çalışma yapmalıydı.

Fakat hala daha fazlası vardı.

Ben "Halı kontrolü!" diye bağırdığımda, çocuklar halılı bölgeye koşarak gitmeli ve oturmalıydı. "Ses kontrolü!" bütün çocukların sessizce oturup dinlemesi gerektiği anlamına geliyordu. "Sıra kontrolü!" bütün çocukların küçük sıralarına acele etmesi gerektiği anlamındaydı. Hepimiz onu deneme konusunda anlaştık.

"Pekâlâ, çocuklar!" diye başladım. "Halı kontrolü!"

Hepsi halıya doğru acele ederek birbirlerinin üzerine koştu ve bu süreçte küçük bir kızı yere devirdiler. Dudağı kanamaya başladı. İyi olduğundan emin olurken, "Ses kontrolü!" dedim ve herkes sessizleşip oturdu. İşte o an Elvin'in ayağa kalktığı zamandı: "Bu oyunu sevmedim!"

"Elvin'e bir işaret!" dedim hemen.

Yeni seçilmiş "kontrol habercim", Eddie, gecikmeden pazartesinin pasta tabağını aldı ve onu üzgün yüze çevirdi.

"Sınıf" dedim "yılın ilk kontrol işareti Elvin'e gidiyor!"

Aniden her çocuğun kontrol işreti alma konusundaki isteği altında ezildim. Her nasılsa, her şeyi karıştırmışlardı. Sistemi tekrar en baştan açıklamaya çalıştım. Kendinden emin bir şekilde çocukları "Sıra kontrolü!" yankısıyla sıralarına geri gönderdim.

Çocukların ödevlerini bitirmeleri için yeterince zaman geçtikten sonra, "Halı kontrolü!" diye seslendim. Otuz beş çift karışık spor ayakkabısı, halıya doğru tıpış tıpış yürüdü.

Bir dakika! Sadece otuz dört çifttiler!

Odanın arkasında hiddetlenme ve mırıldanma sesleri duydum. T.J. hala sırasındaydı, kızgınca mırıldanıyordu. T.J. işbirliği yapmayacaktı. Niçin yapmalıydı ki? Evde çoğunlukla karışıklık içindeydi, düzende değil. Bir şeyler yapmazsam diğer çocuklar onun yolunu takip edeceklerdi.

T.J. kırmızı yünlü beresi bir gözünün önüne düşmüş ve kolları göğsünün üzerinde kavuşturmuş bir şekilde tavana gözlerini dikerek bakıyordu. Sonra doğrulmaya başladı. Kendimde bir güven dalgalanması hissettim. Sonra bana dik dik bakarak yavaşça tekrar sandalyesine sıvıştı. Sonra, dilini öne çıkardı. Herkes benim harekete geçmemi bekledi.

"Sıranda kal!" dedim ona sanki eskiden beri onun orada kalmasını istermişim gibi. "Kitabını aç!"

Bu onu korunmasızken yakaladı. Yazılım kitabını açmaya başladı, sonra birden onu çarparak kapattı. "Seni kan emici!" T.J.'yi o halıya götüremezsin! Bu şekilde değil! Herkesin aldığı gibi bana da sakız ver! Tamam mı? O zaman giderim! Ama beni içeride tutamazsın! Okuldan sonra bir kan testi yaptırmam gerektiği için doğruca eve gitmem gerekiyor!"

"Sen de herkes gibi kurallara uyarsan sakızını alacaksın!"

"Söz istiyorum!" diye istekte bulundu.

"Imm... Şey... Burada kalmamak için iyi bir sebebin varsa, bunu araştıracağım." Aniden oda bahanelerle doldu taştı. "Ben de kalamam bayım; çünkü annem beni Kuleler'e çorap almaya götürecek!" Betsy küçük kuzenini okuldan sonra eve götürmeliydi. Murray'in 'bademcikleri ağrıyordu' ve belki okuldan sonra doktor 'onları kesip çıkarmak' isteyecekti. Ve saire.

Paniklemiştim. Herkese kontrol işareti koymaya başladım. "T.J.'yi işaretle! Winston'ı işaretle! Murray'i işaretle! Betsy'i işaretle! Betsy'i iki kere işaretle!"

Ama Eddie, benim sadık kontrol habercim, diğerlerinden daha gürültülü bir şekilde protesto etti. "Ben de kalamam bayım yoksa babam beni dövecek! Küçük erkek kardeşime bakmak zorundayım."

"Kendine de işaret koy, Eddie!" diye umutsuzca inledim.

Ertesi gün sınıfa normal rutinimize geri döneceğimizi söyledim. T.J. herkese benim sakız alamayacak kadar parasız olduğum için bunun böyle olduğunu söyledi.

20 Eylül, Salı

Melissa boynunun etrafına üzerinde burçlar kuşağının işaretleri olan plastik bir kolye takmıştı. Bu kanserden ölmekte olan annesi için bir iyi şans işaretiydi. Onu sıkıca tuttu ve bazen onu teninin üstünde dursun diye süveterinin altına soktu.

Annesinin ölümünden sonraki gün, Melissa kolye süsünü boynundan söküp aldı ve pencereden dışarı fırlattı.

21 Eylül, Çarşamba

Sınıfın ilk birkaç haftasında, Sal'in bana gönül rahatlığı verecek kadar teskin edici yumuşak bir tavrı vardı. Bu çocuğun problem olmasına hiç imkân yoktu; gerçekten söz konusu bile olamazdı. Görünüşte, arkadaşça jestler, heves ve hırs, hepsi, ondaydı.

Bu öğleden sonra, Sal oturduğu yerde arkaya doğru yaslanmış, parmakları boynunun arkasında bağlı bir şekilde sırasında sessizce oturuyordu. Yanındaki çocuk onu bir isimle - "mankafa" gibi zararsız bir sözle- çağırdı.

Yandan bir bakışla geriye doğru şahlandı ve sırasını duvara karşı fırlattı. Homurdanarak ileri atıldı, çocuğu boynundan yakalayarak "Canın cehenneme!" diye bağırdı. Sonra çocuğun kafasının üzerine çenesini aşağıya indirip ölesiye vurdu.

Eti yırtıldı. Kan gözlerinden bir su kaynağından akarcasına fışkırdı. Çocuğun yüzü dayanılmaz bir maskeye döndü. Onu sürüklercesine uzaklaş-

tırmadan önceki birkaç saniyede, Sal kaburgalarına aralıklı birkaç tekme attı.

Sal'i kollarının altından yakaladım ve onu etrafında döndürerek sırasına gitmesi için zorladım. Kafasını indirip tetikte beni izledi. Sonra vahşi, kızgın yüzü aniden kendini sevdirmeye çalışan bir gülümseme içinde eriyip gitti.

"Soğukkanlılığımı kaybettim, bayım!"

Sessizlik içinde kalmış sınıf şimdi hızlı ve anlaşılmaz bir şekilde konuşup kıkırdıyordu. Sal sırıtarak saçını yüzünden geriye doğru atarken, iki erkek çocuğu yaralı kurbanı aşağı kata götürdü.

27 Eylül, Salı

Profesyonel gelişim günleri, geleneksel olarak öğretmenlerin derslere, konferanslara ve çalıştaylara en son gelişmelerden haberdar olmak için katılmalarına fırsat vermek için tahsis edilmekteydi. Bizim için bu gerçekten çocuklardan uzak rahat bir güne hoş geldiniz anlamındaydı.

Konuştuğum yoksul azınlık mahallesinde çalışan öğretmenlerin çoğu, verilen dersleri ilgisiz buldu. Sıkıcı derslerin bitmesini ve öğle yemeğine birlikte gitmeyi heyecanla bekliyorduk.

Pioneer Köyü'ndeki "Yarı Yol Evi" adlı restoran en popüler yemek yeriydi. Bence öğretmenler, yemekler kadar, 1800'lerdeki bir Kanada kasabasının birebir kopyası olan Pioneer Köyü boyunca yürüyüş yapmaktan büyük zevk alıyordu. Bu Jane Fich Sınırı'nın iç karartan ortamına göre öylesine keskin bir zıtlıktı ki.

Özellikle sıkıcı bir dersi dinledikten sonra, Hartford kulağıma fısıldadı: Haydi Pioneer Köyü'nü geçip Golden Star'a bir bira içmeye gidelim!"

Dersten sonra, Hart'la ben Büyük Arnie ve Bayan Rogers'ı da toplayıp Hart'ın vagonuna yığıldık ve Golden Star'a gittik.

Hart bizi tavernanın önündeki bir masaya doğru yönlendirirken, Bayan Rogers sahnedeki bir striptiz artistini gösterdi ve "Umarım, benim kadınlarımın bilinçlendirme grubu bunu öğrenmez!" dedi.

On üç ile on dokuz yaşları arasında kıvrak bir sarışın olan striptizci biz yerlerimizi aldığımızda neredeyse dönüşünü bitirmişti. Hart'ın gözleri

onun optik disk kutusundaki müzik yavaş yavaş sona ererken yaptığı son dönüş hareketlerine yapışıp kalmıştı. Biraz daha dikkatle inceledikten sonra yumruğunu masaya gürültüyle indirdi: "Bunu biliyordum. Orda yukarıdaki Cathy Hudson."

"Cathy kim?

"Cathy Hudson!" dedi Hart vurgulayarak. "Bundan eminim." Hayret ve şaşkınlık dolu bir bakış kapladı yüzünü. "Cathy'e altıncı sınıftayken öğretmiştim."

Striptizci hareketini bitirdiği için şimdi üzerine siyah uzun dantelli bir sabahlıkla örterken Hart'ın yüzünün kırmızıya dönerken izledim. Bizim masamızın yönündeki odaya doğru yolunu çevirdi. Yanımıza geldiğinde, durdu ve taş kesilmiş bir vaziyette orada oturan Hart'a afallamış bir şekilde baktı. Sonra gülümsedi.

"Merhaba, Hartford!"

"Merhaba, Cathy" demeyi başardı Hart. Sonra Cathy masamızı geçip gitti ve barın arkasındaki bir odaya girip kayboldu.

Sessizce biralarımızı bitirip ayrıldık.

5 Ekim, Çarşamba

Jenny dün gece bu dönemki heyecanımın çoğunu çok erkenden kaybetmiş gibi göründüğümden bahsetti. Dersleri hazırlamak için o kadar çok zaman harcamadığımı ve okul olaylarını tartışmaktan sakındığımı fark etmişti. Ona hazır bir cevap veremedim. Düşünüp taşındıktan sonra sonunda bunu Fred'le tartışmaya karar verdim.

Ona çaresiz ve yeteneksiz hissettiğimi söyledim. Hevesim azalmaya yüz tutmuştu. Artık işe yeni başlayan biri olmadığım için, öğrencilerle çok daha fazla ilerleme kat ediyor olmam gerektiğini hissettim. Sınıfta tanık olduğum şiddet olayları ve çocukların evlerinden sınıfa taşıdıkları fiziksel ve duygusal istismar belirtilerinin hepsi münferit olaylardan ziyade olayların normal gidişatının bir parçası olmuş gibi görünüyordu. Başa çıkabildiğim, tepki gösterebildiğim, arkasına düşebildiğim sınıf çalkantılarının en yüksek olduğu münferit bölgeler... Ama her gün otuz beş çocuğun hepsinin de kontrolden çıkmış gibi göründüğü bir durumla yüzleşmek başka bir mese-

leydi. Bu kadar çok öğrenciyle yakın bir ilişki kurmam nasıl mümkün olabilirdi?

Dezavantajlı çocuklarla ilgili okuduğum kitapları ve makaleleri düşündüm. Onların çoğunda, yazarlar her on çocuğa bir öğretmenin verildiği özel sınıflardaki problem çocuklarla ilgili yazmıştı. Şimdi bu mantıklı görünüyordu. Fakat benim sınıfımdaki hayat olaylar tarafından makineli tüfeğe tutulmuş gibi öylesine hızlı akıp gidiyordu ki her şeyin izini sürmek imkânsızdı. Hissiz, duyarsız, kayıtsız hissediyordum.

Fred'in cevabı çok basitti, buna inanamadım; ama bu üzerimde kocaman bir etki bıraktı. Bana onların mümkün olduğu kadar çoğuna ulaşmaya çalışmam gerekiyor olsa da, bütün sınıfımda sadece tek bir çocuğu da etkilesem, varlığımın dikkate değer olacağını anlattı. Bana rahatlamamı ve bu kadar yüksek beklentilere sahip olmamamı söyledi.

"Bu canlılığını ayakta tutabilmenin tek yolu" dedi. "Eğer onların her birine ulaşamadığın için endişelenirsen, hiç birine ulaşamazsın. Eğer bir çocukla ilgili olumlu bir şey olursa ne kadar küçük görünürse görünsün kayda değer olduğunu kendine söyle, işte o zaman turnayı gözünden vurursun. Sırada duran o bir sonraki kişiye yardım etmek için duygusal olarak iyi durumda olacaksın."

12 Ekim, Çarşamba

Mucizevî bir müdahale olmazsa, T.J.'yi yılın geri kanlında sınıfımda tutacağım. Öğretmen arkadaşlarım bana onun sorumluluğunu üstüme aldığım için son derece saygı duyuyorlar. Diğerlerinden iki yaş daha büyük olduğu için, dördüncü sınıfa geçtiğinde, kayıtları sınıf düzenini bozma raporlarıyla kalınlaşmıştı.

T.J. hayal edilebilecek en dar yüzle ve meler gibi tiz bir sesle acınacak kadar zayıf. Derisi minik kafasının üzerinde bir Cadılar Bayramı maskesi gibi geriliyor. Devamlı olarak gül rengi uçuk yaralarla kaplı ince dudaklarından sürekli bir akış halinde olan küfürler saçıyor.

Onu kurbanlarını kurşun kalem darbeleriyle oyarken görür görmez, en kötü ihtimalin gerçekleşmesinden korktum. Ondan masamın karşısına arkadaşça bir sohbet için geçmesini istediğimde, kendi masasında tabiata

aykırı bir çeşit yer çekimi ile tutuluyormuş gibi oradan kıpırdamayı reddetti.

Onundayken, T.J. on bir kişilik bir ailenin ikinci en küçüğüydü. Annebabası da dâhil herkesin polis kayıtları vardı. Tek istisna altı yaşındaki erkek kardeşi Mickey'di.

Bu öğleden sonra, T.J.lerde öğle yemeğimi yerken, polis içeri girdi ve ikinci en büyük erkek kardeşini saldırıdan tutukladı. Mickey polis kruvazörünün arkasından bağırarak koştu: "Sizi kahrolası domuzlar! Alçak herifler! Kardeşimi geri getirin!"

T.J.lerde öğle yemeği her zaman olaylıdır. Lavabonun üzerindeki pencere kenarında bowling madalyaları, pembe flamingo vazolarda bitkiler, Kırmızı Gül Çay çini minyatürlerinin tam koleksiyonu ve kapının hilal şeklindeki deliğine işeyen plastik bir heykelciği ön plana çıkaran oyuncak model bir dış tuvalet -Ontario'daki Londra'nın yakınında bir tarımcı topluluğunda yaşayan T.J.'in büyükanne ve büyükbabasından bir hediye- sıralanıyor.

T.J. büyükbabasını ziyaret etmeyi sever. Sınıfta bana üvey babasının beyaz şerit lastikli metalik yeşil kamyonetiyle onu ziyaret etme hikâyelerini anlatır. Büyükbabasına vücut çalışmasıyla ve tenindeki ince çizgi boyamayla fiyaka yapar, onun el kaldırılmadan eksiz çizilmiş çizgilere dokunmasına izin verirdi. Büyükbabası T.J'ye fren lambaları açık olduğunda gözleri kırmızı renginde yanan şu oyuncak köpeklerden birini ona alacağına söz verdi. T.J. büyükanne ve babasıyla bir eve taşınabilmeyi diliyor.

Annesi bitmek tükenmek bilmeyen bir endişe içinde görünüyor. Mutfak karışıklığını ön tarafında bir güvenlik şirketinin markası dikili olan, eski kocasına ait yeşil bir kravatla belinde bir arada tutulan siyah "mutlu yüz" desenleriyle kaplı, uzun ve turuncu bir sabahlık içinde idare eder.

Mickey, en küçük erkek kardeşi, kız kardeşinin evinden çaldığı pornografik bir duvar takvimini ellerime tutuşturdu. Kız kardeşinin yakındaki bütün dava tarihleri kurşun kalemle yazılmıştı ve onlar gelecek seneye boyunca devam ediyordu.

T.J.'nin annesi bana T.J.'nin - suç defterini *açmayan* tek çocuk – olarak ailenin yüz karası olacağı yönünde umutları olduğunu anlattı. Ama umutları

hızla tükeniyordu. T.J. yakındaki bir gökdelenin posta kutularına benzin dökerek onları ateşe verdiği için şimdiden bir kez mahkemeye çıkmıştı. İyi ki alevlerin üzerine çabucak su dökülmüştü.

T.J.'nin annesi en büyük oğlunun en iyi arkadaşının hastaneden çıkmasını kutlamak için yarın okuldan sonra onlara uğramamı istedi. Bir sürü bira, cips ve pikapta Dolly Patron olacaktı. Bir motor kazası geçiren arkadaşı aniden bir arabanın arka ucuna çarptıklarında sürücünün arkasında oturuyordu. Sürücünün oyluk kemiği yuvasından çıkıp geriye fırlayarak arkadaşının sol testisini delmişti.

T.J.'nin annesi yorum yaptı: "Bu hayatta erkeklik organının hepsi tek parça olduğu sürece bir testisle durumu hala kurtarabilirsin!"

14 Ekim, Cuma

Devlet okuluna gittiğinizde olabileceğiniz en kötü şey sınıf muhbiri olmaktır. Birisinin- her kim olursa olsun- sırrını ele vermek bir rezilliktir. En küçüklerinin arasında bile sadakatten söz etmeye gerek yoktu. Elvin'in sınıftaki diğer çocuklara kaygısız bir biçimde ihanet etmesinden rahatsızlık duydum.

"Bayım" diye başladı Elvin bir sabah: "Eddie'nin sırasında bir yerine iki kutu pastel boya var. Bir paketi sizin sıranızdan çaldı. Biliyorum çünkü onu çalarken gördüm."

Ya da "Bayım, Betsy'i dosya dolabınızdan fazladan bir kalem alırken gördüm. Onu kendi gözlerimle gördüm."

"Hey, tahmin edin, ne oldu?" diye bir gün sınıfa sordu. "Bayı evrak çantasına bir kutu raptiye koyarken gördüm. Bahse girerim onları çocuklar için çaldı!"

İspiyoncular için hapishanelerde kullanılan argo bir terim ödünç aldım: "ihbar ceketini giymek." Ertesi gün daha çok birisini fena halde dövmek için olan ceketlerimden birini getirdim. Fikir Elvin'e birini gammazladığı her seferinde bunu giydirmekti. Çocuklara göre ise bu bir oyundu. Herkes sırf ceketi giyip sınıfın geri kalanına abartarak rol yapmak için arkadaşlarını ihbar etmeye başladı!

Sessizce ihbar ceketini eve götürdüm.

17 Ekim, Pazartesi

Önceden bir anaokulu öğretmeni olan Büyük Arnie, düzenli sınıf ortamlarında çalışmakta zorluk çeken öğrenci gruplarına yardımcı olmak için bir sınıf hazırlamaktan sorumlu, okulun yeni telafi öğretmeni olarak işe alınmıştı.

Arnie minyatür hokey, masa tenisi, ok atma oyunu, düğümlü örgü sanatı, yoyo oyuncağını kullanma dersleri ve Star Wars şablon kâğıtlarını boyama önerilerinde bulundu. Ayrıca çocukların problemleri için güvenilir bir rehber görevi yaptı.

Öğretmenler bir sınıftan beş çocuğa kadar seçip onları bir seferinde yarım saatliğine Arnie'ye gönderebildi. Bazı öğretmenler çocukların ödevlerini yapmalarını fırsat bilip, Arnie'nin odasına gitmekteydiler. Diğer öğretmenler sevmedikleri çocukları sırf odadan dışarı çıkarmak için Arnie'ye gönderdiklerini itiraf ettiler.

21 Ekim, Cuma

Yerel topluluk merkezi bir dolara çorba-ve-sandviç öğle yemeği veriyordu, böylece bu gruba girdim. Jamaika'da bir sosyal yardım geçmişi olan ve şu anda bölgedeki gençlere danışmanlık yapmak için gönüllü çalışan Saffron adında güzel bir Karayipli kadınla tanıştım. Ülkeye gelen birçok Karayipli delikanlının kaderi hakkında konuşmaya başladı.

"Karayipli göçmenler için alışılmış düzen çocuklarını gerideki akrabalarının yanına bırakmak. Ebeveyn bir iş bulunca, o -onlar genelde tek başına anneler olur- çocuklarını çağırır. Çocukları geçici olarak geride evde bırakmak kolaydır; çünkü her zaman çocuğu eve almak için hazır olan büyükanne ve babalar, kuzenler, teyzelerden oluşan büyük bir aile vardır.

"Çoğunlukla anne tekrar evlenir ve yeni bir aile kurar. Çocukları sonunda Adalar'dan geldiklerinde, yeni bir kültürün yanında yeni bir babayla da baş etmek zorundadırlar."

Onunla konuşmak öğrencilerimden birinin durumuna geniş bir açıdan bakmamı sağladı. Rhonda'nın erkek kardeşi, Leroy, geçenlerde Jamaika'dan onunla, anneleriyle ve yeni bir üvey babayla buluşmak için gelmişti. Rhonda annesiyle bir yıl önceden buluşmuştu. Geçiş iyi olmuştu ve Rhonda'nın durumu okulda iyiydi.

Erkek kardeşi, diğer taraftan, üvey babasından hemen soğumuştu. Leroy okulda Bayan Rogers'ın sınıfına yerleştirildi ve çok geçmeden diğer çocuklarla arası açıldı. İlk hafta esnasında, "siyah alçak" diye çağrıldıktan sonra sınıf arkadaşlarından birini yumrukladı.

Birkaç hafta sonra, yakındaki bir plazada dükkân hırsızlığı yaparken yakalanıp polis tarafından tutuklandı.

31 Ekim, Pazartesi

Karayip kültürüyle ilgili bir slâyt gösterisi izledikten sonra, Karayipli kızlarımdan ikisi saçlarımı örgü yapıp yapamayacaklarını sordular.

Çok hiperaktif ve her zaman sinirli bir dansın pençesinde olan Charleen sırtıma sarsak bir omuz yasladı ve kafamın tepesini incelemeye başladı.

Tarağı sıkıca bükerek ve kıvıra kıvıra döndürerek saçlarımın arasından geçirdi. Saçım umutsuzca tarağa dolanmıştı.

Rhonda makası alıp tarağı keserek çıkarmak zorunda kalmıştı.

Ne kadar gülünç göründüğüme alışana dek T.J. bana Blue Jays takımı şapkasını ödünç verdi.

1 Kasım, Salı

Çocuklar bana her gün son yarım saat müzik çalıp çalamayacaklarını sorduklarında, isteksizce kabul ettim. Kontrolden çıkabilirlerdi; ama bu riske değerdi; müzik onların hayatlarının önemli bir parçasıydı. Aslında, eğer çocukların hayatlarında "kutsal" denilebilecek bir şey varsa, müzikti bu. Radyolar, plaklar, pikaplar onları tanrılarına bağlayan iletişim totemleri, ayinsel ibadet araçlarıydı.

Daha çok çocuk, itfaiyeci, polis, bilim adamı ya da düşüncesi bile tükenmiş olan öğretmen olmaktansa rock kahramanı olmak istiyordu. Onlara en çok sevdikleri şarkılarını dinlemenin nasıl bir his olduğunu sordum.

"Beni özgür hissettiriyor!"

"Kendimi kendim gibi hissediyorum!"

"Canımı sıkan şeyi unutuyorum!"

"Gerçekten biri olmuşum gibi hissediyorum!"

Çocuklar müziklerini ciddiye aldıkları için ve bireysel favorilerine karşı vazgeçmedikleri bir vefa geliştirdikleri için hangi plağın çalınacağı üzerine kavgalar patlak verdi. Bazı çocuklar disko delisiyken diğerleri rock'n' roll üzerine yemin ederdi. Ve radyo seven bazı çocuklar bunu istediler. Sınıfta

bir radyo olabileceğini kabul ettim ve T.J.'ye terkedilmiş bir arabada bulduğunu iddia ettiği birini getirebileceğini söyledim.

Sal sınıfın onun Elvis Presley koleksiyonunu dinleyerek daha iyi durumda olacağını savundu; fakat T.J. durmadan radyo reklâmı yaptı. Sınıfın oy kullanmasına izin vermeye karar verdim ve konuyu tartışmak için bir toplantı çağrısı yaptım.

Tipik olarak sıkı bir tişört ve gömlekler içinde sert bir şekilde, T.J. elleri ceplerinde boğazını temizleyerek odanın önünde kasıla kasıla yürüyerek toplantıyı başlattı. "Plaklara kabul; ama onlar bir albümde sadece bir ya da iki gözde şarkıya sahip. Gözde olanlara gelmede önce diğerinin hepsini dinlemelisiniz. *Hiç kimse* radyo hakkında tartışamaz; çünkü radyo bütün gözde şarkıları çalar."

"Ve bir şey daha" diye devam etti ortamı ısıtarak. "Öğleden sonra dışarı çıktığımızda ne oluyor? Bir plağı bir ağaçtaki prize mi sokacağız?" Bu birkaç kahkaha getirdi.

Sal konuşmadan önce tereddüt etti ve bir an için T.J.'ye öfkeli bir bakış attı. "Pekala, seni çok bilmiş!" dedi sertçe. "Aptal radyonu getir; ama kırılırsa şaşırma!"

"İşte yeni bir kavga geliyor" diye Charleen iç çekti.

"T.J. sırıttı. "Radyom işte tam burada, adamım!" Neredeyse büyülü bir şekilde, bileğine kayışla tutturulmuş minik bir transistorlu radyo gösterdi. "Bunu kaybetmeyeyim diye bu böyle!" dedi Sal'e kayışa işaret ederek.

Sal yumruğunu kızgınca kaldırdı. "Kim haberleri dinlemek ister? Plaklardan haberleri alamazsınız!"

"Haberler sadece beş dakika! Ve hokey sonuçlarını da alıyorsunuz!"

"Ben şu olimpik hokeyinden nefret ediyorum!" Rhonda bağırdı.

"Ve ticari reklâmlara ne dersiniz?" Betsy haykırdı.

T.J. kolunu kızgınca sallayarak sandalyesinin üzerine atladı. "Eğer radyo istemiyorsanız, gelin de alın!" Dilini Sal'e doğru çıkardı.

Araya girdim. "Sınıf toplantıları bir şeyi bütün ayrıntılarıyla görüşmek için, kavga etmek için değil! Kimsenin sıra yapmayı önermemesine şaşırdım. Bir gün radyoyu getirin; diğer gün pikap."

"İyi fikir!" diye Charleen çığlık attı. "Neden T.J.'nin radyosunu pazartesileri ve salıları getirmesine izin vermiyoruz? Sal ve diğer çocuklar plaklarını çarşambaları ve perşembeleri getirebilir!"

"Peki ya cuma? Betsy hatırlattı.

"Gitarımı getireceğim!" Robert söze karıştı.

T.J. kahkaha attı, düşünceli göründü, sonra "Anlaştık!" dedi.

Ayağa kalktım. "Toplantı bitmiştir!"

Masama geri dönerken, T.J. aniden radyosunu tam kapasiteyle açtı. Birkaç çocuk dans etmeye başladı. Çok geçmeden bütün sınıf tempo tutarak hareket ediyordu.

4 Kasım, Cuma

Biraz stres atmak için dövüş sporu sınıfına katıldım. Haftada iki kez gidiyorum ve birkaç saat idman yapıyorum. Bazen sırf torbayı yumruklamak için fazladan bir saat bile kalıyorum.

9 Kasım, Çarşamba

Lynn, sınır dışındaki bölgelerdeki evlerinden okula "yavaş öğrenen öğrencileri" arabayla bırakan otobüs şoförüydü. Çocuklar onun otobüsündekilerden "Lynn'in Delileri" diye bahsediyorlardı.

Lynn işinde yeniydi. Onun ilk isteği sürücü bölgesinin direk kafasının arkasından kırılmayan cam ile çelik içinde çevrilmiş olmasıydı.

Bu öneri geri çevrildiğinde, onun yerine ikinci el bir köpek balığı kafesi kullanıp kullanamayacağını sordu. Eğer kurul bunu öderse, onu kendi kurmayı teklif etti.

Lynn iki ay sonra emekli oldu.

16 Kasım, Çarşamba

John beslenme kitaplarını posta kutuma gizlice koymaya devam etti. Vitaminlerin, kepeğin ve sırf diyet modası olarak diğer ek malzemelerin mucizelerini bana satma girişimlerine direnmiştim. John'un iddialarını destekler görünen çok sayıda bilimsel makaleden etkilenince ise, buna bir şans vermeye karar verdim.

Okulda sadece öğrencilerin kendisi tarafından yürütülen bir sağlık mağazası açtım. Ofis bana yılsonunda geri ödenmesi şartıyla elli dolarlık bir kredi verdi. Depoyu portakal, elma, muz, papaya suyu, kuru üzüm ve yer fıstığıyla doldurdum. Çocuklar kamu adres sistemi üzerinden reklâm yaptı.

Başlangıçta işler tuttu. Yeni tedarik alımı için acil geziler yapmam gerekti ve yeni bir ürün zinciri açmayı bile düşünüyorduk.

Birkaç hafta sonra, satışlar büyük ölçüde düştü.

Yakındaki tuhafiye dükkânının mal sahibi sıkıntıyı hissetti ve müşterileri geri kazanmak için şekerlemeli özel ürünler sundu.

24 Kasım, Perşembe

Kış geldi, bu yüzden sınıfıma "Kışın Ne Yapmayı Severim?" başlıklı bir ödev verdim.

Stash en sevdiği olayın gece yatağa rahat etmek için sokulup, kafasının üzerine örtüleri sıkıca çekerek yellenmek olduğunu yazdı.

30 Kasım, Çarşamba

Franko benim iyi terbiye görmüş öğrencilerimden biri gibi göründü. Nadiren başı derde girdi, diğer çocuklarca sevildi ve derslerine yoğun bir ilgi gösterdi. Örnek öğrenci gibi gözüküyordu.

Dönemin sonuna doğru, Franko başka bir sınıfta okuyan bazı çocuklar tarafından dövüldü, bundan kısa bir süre sonra daha fazla kavgaya katıldı, bazen başka sınıflardan çocuklarla, bazen kendi sınıf arkadaşlarıyla. Saldırgan görünmeyen bir çocuğun bu kadar kısa bir süre içinde bir zorbaya dönüşmesi şaşırtıcı ve rahatsızlık verici bir durumdu!

Franko'yla bu konuda konuştuğumda, gururla yanıt verdi, "Babam böyle yapmamı söylüyor. Bana sokak dövüşünü öğretiyor".

Okul sonrası görüşme yapmak üzere babasını aradım. Saat 16.00 gibi geldi. Ceketini çıkarttığında şaşkınlık geçirdim: asker pantolonu, siyah botlar, beline kadar açık, kolları kıvrılmış siyah bir gömlek, dövmelerle dolu güçlü kollar-korkusuz kaplanlar, oklarla delinmiş kalpler, sarılmış yılanlar. Saçı James Dean gibi biryantinle arkaya taranmıştı ve alnında küçük siyah bir perçem vardı.

Beni gülmeden selamladı, sert bir şekilde elime sıktı. "Ben büyük Franko!"

"Gelebildiğiniz için memnun oldum" dedim, elimi silerek.

"Burada olduğuma göre herhalde oğlumun başı belada, değil mi?"

Sesi sıcak ve arkadaşçaydı. Hemen konuya girmek istedim.

"Küçük Franko bu günlerde çok kavga etmeye başladı, bazen neden olmadan bile. Onunla konuştum ve sizin ona kavga etmesini söylediğinizi anlattı. Nasıl kavga edileceğini öğrettiğinizi"

"Kavga aradığını bilmiyordum dedi, kaşlarını çatarak. "Fakat birisi ona bulaşıyorsa, o başka. Franko'ya böyle bir şey olursa onu eşek sudan gelinceye kadar döv dedim, çockken benim olduğu gibi bir üne sahip olmasını söyledim. Kimse bana bulaşmak istemezdi ve Franko'ya aynısını yapmasını öğreteceğim".

"Aslında" dedim, "Franko sadece kendini korumuyor. Bir zorbaya dönüştü".

Dişlerini gıcırdattı: "Eğer zorbaya döndüyse, ben düzeltebilirim! Ona öyle bir dayak atarım ki, unutamaz!"

13 Aralık Salı

Besty'nin, 10 yaşında bir çocuğun başa çıkabileceğinden daha fazla problemleri vardı. Tuhaf bir bisiklet kazası sonucu, çirkin, kırmızı bir yara dudaklarından çenesine kadar iniyordu. Çocuklar onu 'ayrık dudak' diye çağırıyorlardı.

Betsy tedavi olurken, doktorlar ona yaranın kabuğunu ellemesin diye deli gömleği giydirmişlerdi. Annesi kızının hiperaktivite sorununun altında bu deneyimin yattığını düşünüyordu. Betsy'nin sınıfımda dönüp durmasının açıklaması buydu.

Betsy ve ailesi şehir merkezinde, küçük, kahverengi bir evde oturuyorlardı. Betsy'nin iki ağabeyi ve Wolf (kurt) adlı Alman bir çoban köpeği vardı.

Her iki ebebeyni de birkaç yıl önce geçirdikleri ölümcül bir araba kazası nedeniyle neredeyse aynı sırt ağrısı problemleri çekiyorlardı. Şimdilerde zamanlarının pek çoğunu yatakta ya da divanda uzanarak geçiriyorlardı.

Evde sürekli sıkıntı verici bir tansiyon vardı. Babası çalışamıyordu ve az miktarda bir engelli maaşı bağlanmıştı. Annesi de idare etmek için çok zorlanıyordu.

Bir öğleden sonra Betsy'nin annesi sınıfımın kapısında belirdi. Uzun boylu, kumral kısa saçlı bir kadındı, yürümek için koltuk değneklerine ihtiyacı vardı. Dersimi bitirirken, bekledi.

Betsy'nin evde dayak yediğinden kuşkulanıyordum. Annesi fazla zorlanmadan bunu kabul etti. "O en kolay hedef gibi görünüyor, çünkü çok hareketli, sürekli etrafta zıplıyor ve her şeyin arasına giriyor".

Betsy'nin annesi de bazen kocası tarafından dövüldüğünü söyledi. Araba kazasından sonra aile değişmişti. Denemeye ve öfkesini kontrol etmeye karar vermişti.

"Eşinizin sizi dövmesi rahatsız etmiyor mu? Bütün bunları sona erdirmek istemez misini?" diye kibarca sordum.

"Tabiî ki kocam benim dövüyor!" diye çıkıştı. "İş bulamasaydınız ve evde hiçbir şey yapmadan otursaydınız siz de üzgün olmaz mıydınız?"

Kısa süre sonra, Betsy'nin kendine güvenini yerine getirecek bir şey oldu: okulun yetenek yarışması. Her öğrenci bir rol alabilirdi. İstekli bir şekilde gösteride rol aldı.

Harap bir tar buldu. Haftalarca bir cümleyi çalıştı. Tekrar tekrar mükemmel monotonlukta aynı üç notayı çaldı.

Yetenek yarışmasının akşamında, çocukları düzene sokmaya çalışırken, Betsy'e elimden geldiğince yardım ettim. Bir saat önce geldi, parlak pembe bir elbise giyiyordu, küçük bukleleri vardı, dudakları yarasını kapatmak için rujla sıvanmıştı. Kendine güvenini yerine getirmeye çalıştım, fakat ses sistemi çöktü ve Fred düzeltmemi istedi. Sahneye çıkana kadar tekrar Betsy'i görmedim.

Sahneye çıkarken kendinden emin görünüyordu. Ona içimden şans diledim. Sadece zayıf bir parmağını kullanarak, tek cümlesini tekrar tekrar söylemeye başladı: 'Plunk-a-plunk... Plunk-a-plunk... Plunk-a-plunk...' Yarım dakika sonra, seyirci kıpırdanmaya başladı. Bazılar cesaret vermek için gülümsedi. Daha sonra korktuğum oldu ve arkadan 'ucube!' ve 'yarık dudak eve git' diye bağrışmalar yükseldi. İsteksizce sahneden çabuk bir

çıkış yaptı, seyirci Betsy'nin büyük gecesini sona erdirdi. Giderek artan bir kalabalık ıslık çaldı, ayaklarını vurdu, ve şikayet etti. Ne yapacağını bilemeden, kıpırdamadan durdu. Bu kötü davranışı sanki sahnedeki başka biri hak ediyormuş gibi arkasına baktı. Sonunda yüzü korkuyla dondu.

Tarını sürükleyerek, uzun adımlarla, ağlayarak sahneyi yürüdü. Bir an sahnenin kanadında durdu, alay eden kalabalığa baktı ve çirkin bir şekilde dilini çıkardı.

Daha sonraki hafta okula gelmedi.

14 Aralık, Çarşamba

'Bay McLaren! T.J. yüzüme vurdu!'

'Kahretsin, yarık-dudak! Yalan söyleme!'

'Burnuma bakın, öğretmenim!'

'Ona vurdun mu, T.J.?'

'Kendi yüzüne vurdu-ben bir şey yapmadım'! beni suçlamaya çalışıyor'.

'Gelip tahtadaki resmime bakın, öğretmenim!'

'Tahtadaki boyayı mı kullandın?'

'Sorun değil. Yıkanınca çıkar'

'Onun başını belaya sokmaya çalışmıyorum! Bana gerçekten vurdu!'

'Gelip bakacak mısınız, öğretmenim?'

'Bir dakika'

'Bugünkü işi böyle mi yapıyorsun?'

'Hayır...sen buradan ödünç alıyordun. Bu ilave bir soru. İlave soruda ne yapıyorsun?

'Taşımak!'

'Doğru. Taşırsın, ödünç almazsın'

'Öğretmenim, resmimi görmeye geliyor musunuz?'

'T.J. çizgili romanlarımı masamdan çaldı!'

'Yazmama yardım edeceğinizi söylemiştiniz, öğretmenim'

'Bir dakika!'

'Frankie'nin masasından hiçbir şey almadım'

'Yazmaktan nefret ediyorum. Yazmak yerine resim yapabilir miyim?'

'Sal'a söyle, o zavallı suratını korusun. Suratını dağıtırım!'

'Sensin zavallı!'

'Senin annen zenci!'

'Evet, tamam çocuklar, dışarı çıkın! Sizinle konuşacağız!'

'Babam yoksuldu, öğretmenim, fakat şimdi değil. Şimdi bir kamyonet kullanıyor...çiçek kutularını ulaştırıyor.'

'T.J.'e çizgi romanlarımı vermesini ne zaman söyleyeceksiniz?'

'Size dışarıda beklemenizi söyledim çocuklar!'

'Garth'ın babası kamyonet kullanmıyor, öğretmenim. Kamyonet kullandığını hiç görmedim ve evleri bizimkinin yanında'.

'Kamyoneti işe gidince alıyor, salak!'

'T.J. hakkında ne zaman bir şey yapacaksınız, öğretmenim?'

'Kim peyniri kesip, hiç kraker çıkarmadı?'

'Sal yaptı, onu duydum!'

'O Betsy'di'

'Hadi çocuklar osuruktan soruları bırakalım, tamam mı?'

'İlk kokuyu duyan onu yapandır!'

'O zaman Betsy'ydi'

'Kokuyorsun yarık-dudak!'

'Belanı versin!'

'Bu kelimeyi nasıl söylüyorsunuz, öğretmenim?'

'Restoran'

'Res...an''

'Restoran: Res...to...ran.

'Restran'

'Yeterince yakın'

'Bu öğleden sonra beden eğitimi dersimiz var mı?'

'Evet-Pazartesi öğleden sonra her zamanki gibi'

'Ben kaptan olabilir miyim?'

'Ben kaptan olacaktım!'

'Benim sıram!'

'Öğretmenim, gelin ve resmime bakın'

'Kaptan olabilir miyim diye önce ben sordum!'

'Bugün takımlara ayrılmıyoruz, jimnastik yapıyoruz'

'Öğretmenim, Sal peyniri kesti! Bu sefer eminim!'

'Gelecek sefer takımlara ayrıldığımızda, kaptan olabilir miyim?'

'Resmim kurudu öğretmenim, acele edecek misiniz yoksa unutalım mı?'

'Peyniri benim kestiğimi kim söyledi? Sen miydin T.J.? Eğer öyleyse, aptal kafanı kıracağım!'

'Garth'ın masasında *Playboy* var ve masasının içinde resimlere dokunuyor!'

'Ne?'

'Evet, parmağını çıplak resimlerdeki resmin poposuna koyuyor. Bir kadın var, eğilmiş, başparmağına dokunuyor'

'Garth, seni bir dakika görebilir miyim?'

'A...a'

'Belanı versin'

'Çizgi romanlarımı geri aldım, öğretmenim. Söylediğim gibi T.J.'in masasındaydı.

'Onlar benim' Onları evden getirdim! Gerçekten. Dün kardeşim bana verdi onları'

'Hadi ordan! Seni dışarı çıkartana kadar bekle!'

'Kapa çeneni, zavallı!'

'Tamam, sınıf, teneffüs için sıraya girin'

16 Aralık, Cuma

Noel raporlarının teslim tarihi çok yaklaştı, raporlar üzerinde çalışma yapabileceğim tek zaman öğle yemeği zamanı. Öğretmenler odası çok gürültülü olduğu için, dosyamı alıp şehir merkezindeki bir kafede yerken not aldım.

Ön gişede bir müşteriyle ilgili tanıdık bir şey gördüğümde ayrılmak üzereydim.

Levon, bir kase uzattı, yerinde aynı sınıfımdaki sandalyesinde yayıldığı gibi oturuyordu. Cildi gri ve solgundu, çirkin kesilmiş bir perçem alnında duruyordu.

'Nasılsın?' dedim yanına oturarak.

El sıkıştık. 'Merhaba, McLaren...seni görmek güzel...' dedi. Bir elini gişede tutarken, diğeriyle alnını sildi. Ter damlaları alnında tekrar belirdi. 'Bir tabak daha çorba için bozukluğun var mı, adamım?' Sesi kısıktı. Sık sık durakladı. Elimi cebime attım. 'Sağol adamım' dedi yavaşça. 'zengin ve ünlü olduğumda geri ödeyeceğim'.

19 Aralık, Pazartesi

Sal herkes tarafından bilinen matematik nefretine rağmen ilginç bir şekilde çok çalıştı. Zaman zaman bana göz attı ve kendi kendine fısıldadı. On dakika ilgisini topladıktan sonra, ağzı gerildi. 'Bu işi daha fazla yapamıyorum!' diye uludu. 'Burdan çıkmam lazım! Matematikten nefret ediyorum! Daha fazla yapmayacağım! Hiç kimse beni bir şey yapmaya zorlayamaz! diye bağırdı.

Kapıdan dışarı çıktı. Başkaları da onu takip etti.

Günün sonunda beş tanesini kaybettim.

21 Aralık, Çarşamba

Rocky dokuz yaşındaydı. Samimi yüzlü, büyük kare omuzlu ve aşırı büyük elleri olan dağınık bir çocuktu. Ama kafası küçüktü ve bazen sırıtırdı.

Başka bir tarafa bakıyormuş gibi farklı bir açıdan sana bakmak gibi garip bir alışkanlığı vardı. Bütün hareketleri eğikti; masama yaklaştığında, asla direk olarak gelmezdi hep zikzak çizerdi. Ayrıca sınıfa ben hangi sıraya oturacağını anlamayayım diye hep kenarlardan duvarlara sürünerek gelirdi. Sonra son anda kendi sırasına doğru bir hamle yapardı.

Her zaman çapraşık görünürdü. Sanki hayatı buna bağlıymış gibi parmak kaldırırdı sonra ona seslenir seslenmez elini çekerdi. Birkaç dakika sonra masamın önünde bana eve gitme zamanının gelip gelmediğini sorardı. Sonra okumak yerine tavana bakar, defterine karalama yapardı. Kendi kendine yüksek sesle konuşurdu.

Bir keresinde bir grup ana sınıfı öğrencisini dilleriyle buzlu metal çite dokunmaları konusunda kandırmış. Çok sonra kendilerini buzdan kurtardıklarında birkaç kat derileri yüzülmüştü.

Rocky bir motosiklet çetesine katılmak istiyordu. Tamamen deri giyinen, kural tanımaz ve bir kulüp tepeciği almayı istiyordu. Bisikletçilerin kendilerine verdikleri isimlere bayılıyordu: canavar, kızgın köpek, çiko, domuz. Ama Rocky'nin bana söylediğine göre kural tanımaz bir sürücü olmanın en iyi tarafı seremoniyle parlak motosikletlerin taşıdığı ve deri ceketiyle gömülen bir sürücü cenazesine sahip olmaktı.

Rocky'nin annesiyle bir görüşme ayarladım. Dokuz yaşlarında bir oğlu olan bir anneye göre oldukça yaşlı görünüyordu. Görüşmenin yarısında bana aslında Rocky'nin büyükannesi olduğunu söyledi. Dokuz yıl önce on beş yaşındaki kızının doğurduğunu söyledi. Rocky'nin babası o daha doğmadan önce onları terk etmişti. Kız sonra evlenmiş ve kocasıyla boşanmaya karar vermeden önce iki çocuk sahibi olmuştu. Büyükannesi Rocky'e daha yeni ablasının aslında onun annesi ve yeğenlerinin aslında kardeşleri olduğunu söylemişti.

Rocky'in babası olarak bildiği adam alkolik oldu ve sadece aylar sonra aileyi terk etti.

Çocuğun aklı tamamen karışmıştı. Gerçek annesine neden daha sadece bir bebekken ondan boşandığını sordu. Ona annesinin o zamanlar bir bebeğe bakmak için çok genç olduğunu bu nedenle de büyükanne ve büyükbabasının onu ebeveynleriymiş gibi büyüttüğünü anlattılar.

Büyükannenin yeni erkek arkadaşı kollarında küçük bir bebekle sınıfın dışında bekliyordu. Rocky'e bebeğin kim olduğunu sordum. Bana onun *çocuk yardımının* hediyesi olduğunu söyledi.

22 Aralık, Perşembe

Kirli sakal bıraktım. Sınıfın yılbaşı partisinde on iki şişe traş losyonu aldım.

9 Ocak, Pazartesi

Her zaman sabah ve öğleni farklı konuları baz alarak kırk beş dakikalık periyotlar halinde bölmüşümdür. Önce heceleme, sonra okuma belki sonra matematik, vb. Fakat şimdi çocuklara daha fazla esneklik ve sorumluluk vermek için şu yaklaşımı geliştirdim. Güne başladıktan sonra bütün gün yapılması gerekenleri tahtaya yazdım. Sonra çocukları günün geri kalanında istedikleri herhangi bir sırada tahtadakilerin hepsini yapmalarını söyledim.

Zaman çizelgelerimizi çizerken harika vakit geçirdiler. Verilen görevi tamamladıktan sonra boş zaman kazandılar. Çocukların çoğu son zilden yaklaşık olarak bir bucuk saat önce görevlerini tamamladılar ve öğlenin geri kalanını oynayarak geçirdiler.

Zaman geçtikçe çocuklara kendi fikirlerini yaratmaları özellikle ilgilendikleri alanları seçmeleri için daha çok fırsat verdim. Yavaş işleyen bir sü-

reçti fakat çocuklar bazı kararları kendileri adına aldıkları zaman çok daha fazla aşama kaydettikleri görüldü.

10 Ocak, Salı

Sal'ın annesinden görüşmeye gelmesini istedim. Görüşmeyi büyük oğlu Jack'i merkeze alarak yapmayı planlamamıştım. Onunla ilgili endişeleri olduğunu söylediğinde "o neler yapıyor?" diye sordum.

Başını eğdi. Kısa bir tereddütten sonra" Çok iyi değil,"diye mırıldandı, "Başı dertte." Bir sigara yaktı ve bir nefes çekti. "üç çocukla beraber bir eve girmiş. Ev sahipleri hafta sonu için dışarıdaymış ve çocuklar onun silah sakladığını duymuşlar."

Ne olduğunu sordum.

"Benim çocuğumun fikri değildi ama onlara uydu. Bu adamın evinin altını üstüne getirmişler- yere sıçmışlar ve alıp onu duvarlara sürmüşler. Sonra mutfakta kafesin içinde küçük bir kanarya bulmuşlar ve ona işkence yapıp öldürmüşler. Sadece küçük bir kuşu. Önce bir makasla kanatlarını kesmişler sonra üzerine kaynar su dökmüşler ve sonunda onu ..... Öldürmüşler.

" Evin altını üstüne getirdikten sonra sonunda silahları bulmuşlar ve onları battaniyelere sarıp evden çıkarmışlar. Ayrıca kurşunda bulmuşlar. Silahları doldurmuşlar ve otobana gidip arabalara doğru ateş etmişler."

Hem onun hem benim gözlerimde dehşetin ifadesi vardı. Kendim dahil otobanı kullanan bütün o insanları düşündüm.

"Jack ceza aldı mı?" diye sordum.

"Evet. Haftada bir kez şartlı tahliye memurunu görmek zorunda."

Artık Sal'ın neden abisinin mahalledeki büyük atış olduğunu söylediğini biliyorum.

20 Ocak, Cuma

Her çocuk bir toka taşırdı. Tokalar bombalardı. Genellikle tehditkar yüz ifadeleriyle kullanılırlardı. Bazen geniş bir kaplamayla birleştirilerek bir zamanlar Heidelberg düellocularının onurla taşıdıkları gibi bir statü sembolü olan hafif çizikleri oluşturmada kullanılırdı.

Önceleri zenci Amerikalılar için kullandıkları beş-sivri uçlu parçalarıyla zenci çocuklar avantajlıydı. Beyaz çocukların ellerindeki standart tokalar

asla onlarınkiyle boy ölçüşemezdi, bu yüzden onlarda sırt çantalarının dışına taktıkları uzun-saplı tokaları buldular. Uzun saplı bir toka ileri saldırılarda olduğu kadar yandan darbelerde de kullanılabilirdi.

Sahip olunan en karmaşık toka tamamen bir sustalı bıçak gibi görünüyordu. Dişli bıçağı serbest bırakmak için saptaki bir düğmeye basmanız gerekiyordu.

1 Şubat, Çarşamba

Şubat başlarına kadar kış hiç bitmeyecekmiş gibi gelmişti. Hem öğretmenler hem de öğrenciler umutsuz ve uyuşuktu. Bu yüzden öğrencilerime erken Sevgililer Günü hediyesi sunarak onları neşelendirmek istedim... Yerel buz pateni pistinde yer ayırttırdım.

Birkaç çocuk uygun eldivenleri, başlıkları olmadığı ve bot verine ince spor ayakkabılar giydikleri için neredeyse pistin yarısına gelmeden donacaktı. Ama her çocuk bir çift paten kapmayı başarmıştı.

Arenanın sonunda bağcıkların bazılarını bağlamakla meşgulken, T.J. ve birkaç arkadaşı park alanına girmişlerdi. Onun patenleriyle park halindeki bir aracı uzaktan kestiği, bir lastiği deldiğini ve delikler açtığını gördüm.

Adımı, okulun numarası bir kağıda yazdım ve kağıdı ön cama sıkıştırdım. Sonra çocukları okula geri götürdüm. T.J yolda ortadan kayboldu.

Dönene kadar titriyorduk. Ben çocuklara bir iyilik yapmaya çalışmıştım ve sonunda kendimi araba sahibi ararsa ne olacağını merak ederken bulmuştum.

Saat dört kırka kadar bekledim. Hala kimse aramamıştı, bende eve gitmeye karar verdim.

Arabayla okulun etrafından geçerken, sınıfımın penceresine baktım. Çocuklar sınıfı sevgililer günü mesajlarıyla süslemişlerdi.

Donmuş yolun üzerinde ilerlerken, kesilmiş kalplerin üzerinde *"sizi seviyorum efendim"* mesajını okudum.

2 Şubat, Perşembe

John ofisinde gizlice dinlenmenin tadını çıkarıyordu ve birkaç gün önce beni kaygılandıran bilgiyi hatırladı. Kurul danışmanlarından biri sınıfıma gelecekti.

" Nasıl biri?" diye sordum endişeyle.

" Hmmmm....." diye mırıldandı John çenesini kaşıyarak" Pek çok açıdan iyi bir adamdır, ama....." şüpheyle ona baktım. "Bak," seyrek saçla-

rını karıştırarak " biraz geçmişte yaşıyor diyelim.... Diğer taraftan şunu Taş Devri yapalım. Anlıyor musun?"

" Tam olarak neden bahsediyorsun?" en kötüsüne hazır olmak istiyordum.

"Dinle.... Ben birinci sınıflara giriyorum..... fakat çoğu zaman durumu idare ediyorum. Diyelim ki danışman beni yakaladı yaklaşık 1000 yıl önce.

"Gayet iyi başlamıştın. Ama şimdi kafesteki rehberden çok alan rehberi gibi oldun." John böyle deyişlere bayılır. "oldukça esnek bir program yürütüyorsun. Çocukların en rahat hissettikleri yerde oturmalarına izin veriyorsun, o onları düz sıralarda görmek istiyor. Çocuklarla kişisel antlaşmalar yapıyorsun ve onlara yapabilecekleri kadar görev veriyorsun ama o herkesin sırasında aynı materyali görmek istiyor. Çocuklarına fiziksel olarak yaklaşıyorsun onlara sarılıyorsun ama o disiplin istiyor.

Ona endişeyle baktım. " Sanırım beni yok edecek," dedim.

Durakladı. "Bak... sana bir tavsiye vereyim." Bir baba edasıyla omzunu koluma doladı ve koridorda benimle yürüdü." Sınıfına geri dön ve her şeyi kendi bildiğin gibi yapmaya devam et. Çocuklar yaptıklarını seviyorlar ve önemli olanda bu...ayrıca hala yenisin ve öğrenecek çok şeyin var." John'nun sesinde bir umut kırıntısı aradım." İyi olacak. Çocuklarına danışmanın bu ay içinde ziyarete geleceğini ve iyi davranırlarsa onları ödüllendireceğine söz ver."

"Bunu cidden yapacağımı mı sanıyorsun? Sence işe yarar mı? Yani bu hile olur değil mi?"

" İyi bir öğretmenin yok olduğunu görmek istemem" diye sorularımı sanki sineklermiş gibi uzaklaştırdı.

" Çocuklara ne verebileceğime dair önerin var mı?"

John düşünerek durdu." Neden onlara peri masallarındaki gibi zencefilli kurabiyeden bir ev almıyorsun?"

8 Şubat Çarşamba

Bir şekilde sınıfım sakinleşmişti. Kavgalar ve iş birliğini reddeden çocuklar vardı, fakat çoğu zaman ilgilerini çeken şeyleri araştırmak için takımlar oluşturarak daha iyi çalışma rutinlerine girmişlerdi.

Öğrenme merkezlerinin yanı sıra eski kıyafetlerle dolu bir kutu ve de-

değişken sahneden oluşan bir drama sahnesi kurmuştum.

İlim merkezimiz farklı boyut ve şekillerdeki metrik açıcı suyla dolu bir küp suydu. Ayrıca bilim için küçük bir kütüphane, bir mikroskop ve çocukların akarsu kenarlarından topladıkları böcekler vardı.

Çocukların artan katılımlarına bakıp bunların herhangi birinin onların hayatlarının düzelmesine ne kadar katkı yapacağını merak ettim.

15 Şubat Çarşamba

Sabah Rod son derse benim yerime gitmeyi önerdi. Üniversite de bir eğitmenin şanssız çocuklar üzerine vereceği bir konuşmayı dinlemek için erken çıkmak istiyordum.

Çantamı unuttuğumu fark edene kadar yoğun kar yağışının altında birkaç sokak ilerlemiştim. Yolda not tutmak için bir kalem ve birkaç kağıt almak için bir dakika durdum. Caddeden karşıya geçerken T.J. ve bir arkadaşının tam arkamda olduğunu gördüm.

"Neden geliyorsunuz, okulda olmanız gerekmiyor mu?"dedim

"Oradan geliyoruz" dedi ve "siz bizi bıraktınız, bütün yol boyunca arabanın tamponundan çekerek geldik."

Bu şekilde araçlara tutunarak gitmekle ne kadar büyük bir tehlikeye atıldıklarını anlatmaya çalıştım, ama onlar giderek uzaklaştılar. Kendimi tedbirli, saygıdeğer ve yaşlı hissettim.

20 Şubat, Pazartesi

Bob yetişkinlere özel bir merkezi yönetiyordu. O iyi bir arkadaştı ve ben onu sık sık görüyordum.

Merkezde çalışmaya başladığında, ilk projelerinden biri çocuklara salon hokeyi oynatmaktı. Ama merkezdekiler bunun imkansız olduğu, yeterli malzemeleri olmadığı konusunda direttiler. Bob sonraki birkaç günü çubuk, kumaş, ellik ve kumla doldurulmuş Javex şişeleriyle hokey aletleri yaparak geçirdi.

22 Şubat Çarşamba

Sınıfımı kişisel kararlar doğrultusunda daha fazla fırsatlar sunma kararım, deneyimi şüphecilik olarak değerlendiren birkaç öğretmen tarafından

eleştirildi. Daha otoriter bir sitemi tercih eden komşu ailelerden birkaçıyla düzenlenen toplantının sonuçlarını hatırlattılar. Aslında pek çok aile tarafından standart kitapları kullanmadığım için eleştiriliyordum. Bunun yerine ben çocukların kendi hikayelerinden oluşan kitaplar yaratmayı tercih etmiştim.

Fakat, şaşılacak şey ki, sınıfta daha özgür bir tavır yaratmadaki en büyük sıkıntı ailelerden gelmedi, öğrencilerin kendilerinden geldi.

Hayatları boyunca öğretmenleri ve aileleri tarafından kurallara uymaları emredilmişti. Onlar da kendilerini dışarı çıkıp çiğneyebilecekleri kadar kuralı çiğnemeye odakladılar. Kuralları kaldırmak onları rahatsız etti. Bu durum onlara karşı çıkabilecek bir şey bırakmıyordu.

Kendi zaman çizelgelerini planlarken, tartışma ve araştırma için kendi konularını seçerek ve sorularını keşfederek rahat hissetmeleri aylar sürdü. Ayrıca standart öğretmen konularının listesini takip etmediğim için aslında öğretmediğim gibi garip bir duygudan kurtulmam da zaman aldı.

27 Şubat, Pazartesi

Bugün Toronto Eğitim Platformu için merkez şehir çocuklarıyla çok iş halletmiş olan bir müdürle konuştum. Ona kenar mahallelerdeki fakir çocuklarla ilgili tahminlerini sordum.

"Bütün ülkeyi baştan sona gezdim ve haritanın tam diğer tarafında senin öğrettiğine benzer durumlar gördüm. Senin bölgeni biraz daha korkutucu yapan Toronto'dan çok dışarıda olmasıdır. Kenar mahallelerdeki merkez ceplere yardım edecek yeterli sosyal hizmet yok."

Dışarıdan problemler görünmez, gerekli ilgiyi görmüyorlar. En azından merkezdeki insanlar bu tip durumların varlığından haberdarlar, fakat kenar mahallelerdeki insanlar problemlerini unutmaya çalışıyorlar.

7 Mart, Salı

Renee annesinin evde dolaşmasını söyler. Annesi kaybolmasını söyler.

Okuldan eve geldiğinde yok olur. Öğleden sonradan gece saat 10.00'a kadar zamanını küvetin içinde sessizce kitap okuyarak geçirdi.

8 Mart, Çarşamba

Chalie Bayan Rogers'ın sınıfına girdiği anda onun hayatını berbat etti. Zaman zaman onu yere çivilemek ve yardım istemek zorunda kaldı. Bazen Charlie bir sınıf arkadaşıyla sakinleşmeyi denedi ama Bayan Rogers onu sakinleştirmeyi başardı. Pek çok kere öğretmenler odasından kabanları ve cüzdanları almaya çalışırken yakalandı. O ve ona yeni katılan arkadaşları anasınıfının önündeki botların çiftlerini karıştırdıkları için sınıfa geç kaldılar.

Bayan Rogers Charlie'den kolay vazgeçmedi. Bir hafta sonu sonrasında onu sinemaya ve yemeğe götürmeye planlayarak Charlie'yi onunla kiliseye gelmeye davet etti. Tennessee'den bir arkadaşını da getirdi. Kilise ayini sırasında izin istediler ve kabanları karıştırdıkları vestiyere gittiler. Birkaç sokak ötedeki popüler bir eğlence merkezi olan Funland'e gitmeye yetecek kadar para çalmayı başarmışlardı. Bayan Rogers onları 25 centlik bir film izlerken buldu.

Tek kelime etmeden doğruca evine gitti. Diğerleri geldiğinde, onlara onlarla konuşmak istediğini söyledi ve o banyoya giderken onu oturma odasında beklemelerini istedi. Birkaç dakika sonra döndüğünde Charlie ve Tennessee yerde onun en iyi Scotch şişesiyle beraber yuvarlanırken buldu.

Denemeye devam etti, ama birkaç hafta sonra tamamen tükendi. Bir sekreterin cüzdanından 8 dolar çalmasından sonra onu ev çalışmasına gönderdi ki bu da mahkemeye çıkacağı anlamına geliyordu. Jüri ona okula dönmemesini emretti. Eğitimi bir ev eğitmeni tarafından devam ettirilecekti. Birkaç ay ev çalışmasından sonra Charlie'nin ailesi onu engelli çocukların olduğu bir hastane olan Thistletown'a yerleştirdiler.

Zaman zaman okuldaki arkadaşlarına okulda reform yapacağını söylemek için okula geldi.

"Hey Charlie!" dedi çocuklar." Defol"

10 Mart Cuma

Öğretmenlik eğitimimde ve öğretmenlikteki ilk yıllarımda edindiğim bilgilerle son zamanlarda kavga etmek zorunda kaldım. Ama zaman geçtikçe çocukların sorularını ve dialoglarını öğrenme süreci olarak görmeye başladım. En etkili derslerden bazılarının kendiliğinden oluştuğunu gör-

düm. Genellikle kural dışı olarak aldığımın aslında öğretmenin başka bir dönemde iletişim kuran çocuklar olduğunu gördüm.

Örneğin, sonbaharda T.J. sınıfa su kenarından yılanlar getirmişti. Çocuklar genelde heyecanla yılanın tıslamasını izleyerek, derilerine dokunarak ve renkleri üzerinde konuşarak onun sırasının etrafında toplanırdı. Onları sıralarına döndürmem ve sakinleştirmek çok zamanımı alırdı. Çocukların T.J.'den öğrendiklerinin muhtemelen benim hayalimi kurabileceğim herhangi bir ders kadar gerçek olduğuma karar verdim.

13 Mart Pazartesi

Sınıfa gözleri yere odaklı dikkat çekici bir tavırla girdi. Ağzı siyah bir çizgiydi sanki, endişeli bir şekilde sınıfı tarayan gözleri mor halkalarla ve kırmızı lekelerle kaplıydı, yanakları şiş ve maviydi.

Bir öğrenci bana onun bu sabah yüksek topuklar giyen annesi tarafından kapı dışarı edildiğini söyledi.

Onu masama çağırdığımda sanki yanlış birşeyler yapmış gibi suçluymuş gibi baktı. Bana bisikletten düştüğünü söyledi.

14 Mart, Salı

4. sınıf öğrencilerim üzerinde en etkili olan sınıf aktivitelerinden biri, büyük kağıtlara kalın harflerle " Sevgi....." Yazıları yazmaktı. Kağıdı sınıf kapısının içine açtım. Öğrenciler sırayla "Sevgi....." Konusunda kendi firiklerini yazdılar.

Sevgi.....
Ağabeyinin babanın yerine gitmesi
Bir sandviç ısırığı
Yılbaşı hediyeleri
Annemin Gord'u hapishanede ziyaret etmesi
Mc Donald's
Eski
Ebeveynlerimin kavga etmemesi
Kötü olduğum için cezalandırılmamam
Sigara içmeye izin verilmesi
Kız arkadaşı parmaklamak
Balayı

Gece'seni kimsenin rahatsız etmemesi
Balık, patates ve sirke
Babanı görmeye gitmek
Araba sürmeyi öğrenmek
Babanı restoranda görmek
Ot içmek
Küçük kardeşine bakmak
Y kampında at sürmek
Babamın gelmesi.

16 Mart, Perşembe

Sal sınıfa yarım saat geç geldiğinde bir şeylerin yanlış olduğunu biliyordum. Genellikle temiz ve parlak olan gözleri şimdi kırmızı ve dalgındı. Yüzü yorgundu ve elleri titriyordu.

"Sorun ne Sal?" ona sarılarak ve ona geç kaldığı için kızgın olmadığımı belirterek sordum.

Dudakları titredi." Şey.....şey....." diye geveledi." Dün gece babam eve geldi ve....."

"Ne oldu?"

Sal ağır ağır nefes alarak ve yüksek sesle nefes vererek yere baktı. Sonra devam etti "bütün parasını piyango biletlerine yatırdı ve annem .... O babama kızdı çünkü o parayla ev için alışveriş yapacakmış ve birbirlerine bağırmaya başladılar bu yüzden de dün gece uyuyamadım. Kafasını kaldırdı ve gözlerini benden kaçırarak pencereye baktı. "Babam bu sabah bana kızgındı ve bana yolundan çekilmemi yoksa hıncını benden alacağını söyledi."

29 Mart Çarşamba

T.J. sınıfa üzerinde altın renkle yazılmış "dokunulmaz" yazısı olan siyah bir bowling tişörtle gelmişti.

Dikkatli bir şekilde sırasına yürüdü ve neredeyse sıradan düşüyordu. Ağzı birşeyler söylemeye çalışıyordu, fakat kelimeler ağzında takılıp kaldı. Biraz sakinleştiğinde, bir sıradan başka bir sıraya gitti, kekeleyerek "Hey pislikler, havada uçuyorum!"

Bütün çocuklar biraz şaşırmıştı, ama bazıları bu karmaşayı komik bulmuştu.

Çocuklardan bir tanesi "Hey T.J., benim içinde birşeyler var mı?"dedi.T.J. " okuldan sonra bana gel."Annemin yeni sevgilisinde çok var."

T.J.'in bunu uydurup uydurmadığını söylemek zor. Sarhoş gibi davranmak sık sık çevrelerinde gördükleri için birkaç çocuğun hoşuna gitmişti. Onu engellemeye ve işime devam etmeye çalıştım.

"Sorun nedir McLaren? Hiç sarhoş olmaz mısın?"sınıfta tepinmeye başlamıştı, saçları uçuşuyor, kollarını savuruyordu."Hadi devam et ve müdürü çağır, seni ezik!"

Dersi bitirmeme on dakika kala bitirmiştim. Ona isterse kahve alabileceğimi söyledim."Elbette, Mclaren. Büyük numara ha? Aşağıya indiğinde müdürü de getir."

"Aşağıya kahve almaya gideceğim. Eğer istemezsen, ben içeceğim."Kahve almak on dakikamı almıştı.Ama bu arada döndüğümde T.J. gitmişti.

31 Mart Cuma

Betty yıllardır okulumuzda ders veriyordu. Çileden çıkmış ve yoğun bir şekilde sürekli öğrencilerden ve diğer öğretmenlerden şikayetçiydi.

Öğle yemeğinde Betty'e neden orta seviyedeki bir okula transfer olmadığını sordum. Bildiği kadarıyla bütün avantajların şehir içinde olduğuna dair bana garanti verdi... "Merkezde, aileler çocuklar okuma ve yazma öğrendikten sonra öğretmenlerin ne tür programlar yürüttükleriyle ilgilenmiyorlar. Velilerin seninle görüşmeye gelmesi oldukça zor."

"ama düşünürsen ne kadar az karışırlarsa üzerindeki baskıda o oranda azdır. Ayrıca sınıfını orta sınıflarda yaptığın gibi yürütmek isteyen patron kılıklı velileri düşünmek zorunda kalmazsın. Yakın bir arkadaşım iyi gelirli ailelerin oturduğu bir mahallede çalışıyor ve sürekli ailelerin işine karışmasından şikayet ediyor. "Neden benim Johnny'im bunu yapamıyor? Benim John'um neden daha ilerde değil? gibi..."

"bu okulda öyle şeyler duymazsın. Böylece Johnny okula gelmeye devam eder. Onun sınıftaki davranışlarına katlanmak zorunda kalırsın. Bahçedeki kavgalara katlanırsın. Benim için bu durum velilerin sürekli seni gırtlaklamasından çok daha iyidir.

Bazı öğretmenlerin Betty gibi hissettiği belliydi. Şehir merkezinden çalışmaktan gurur duyan pek çok öğretmenle görüştüm.

3 Nisan, Pazartesi

Bugün, danışman okula geldi. Haftalardır bunun için endişeleniyordum ve John'nun tavsiyesine uyup çocuklara eğer iyi davranırlarsa onları zencefilli ekmek yemeye götürmeye söz verdim.

Bana daha çok kartal suratlı bir hapishane muhafızını hatırlatan yaşlı biri dyspeptic eğitim kurulu tarafından bölgedeki yeni öğretmenlerin görevlerini yerine getirip getirmediğiyle ilgili olarak araştırma yapmak üzere görevlendirilmişti.

Dolaplarınızı inceleyen, tahtanızdaki yazıya puan veren, ne kadar uygun giyindiğinizi değerlendiren, panolarınızın ne kadar ilginç olduğunu ve sürekli değiştirilip değiştirilmediğini inceleyen, ne tip bir oturma düzeniniz olduğunu ve sıraların işaretlenen şekilde yerleştirilip yerleştirilmediğine bakan ve defterinizdeki tarihlerin kırmızı kalemle işaretlenip işaretlenmediğine bakan bir görevlinin gerekliliği sorgulanabilir.

Mavi bir safari ceketi, beyaz bir kemer ve ona uygun beyaz ayakkabılar giyen beyaz saçlı bir adam sınıfın en arkasına oturdu. Sıra onun için çok küçüktü ama yinede ona sığmaya çalıştı. Komik görünüyordu. Bacak bacak üstüne atmak istedi ama dizleri çok yukardaydı. Eş çoraplar giydiğini fark ettim. Ne kadar aptal görünürse o kadar endişem artıyordu. Bu adam beni mahvedebilir ya da öylece çekip giderdi.

"Seni sınıfın arkasından gözlemleyeceğim" demişti." Beni not alırken görürsen endişelenme." Karnımda kelebekler uçuşuyordu. " ama her zamanki gibi devam et" dedi.

Buzu kırmak için bir şeyler söylemem gerektiğini hissettim:" birinci sınıflardaki öğretmenlik becerilerini nasıl buluyorsunuz?" ama aramızda protokolden bir duvar vardı. O bu duvarı kırmayacaktı. Bende cesaret edemedim.

Odanın arkasında sürekli gözlüklerini düzelterek ve ders daha başlamamış olmamasına rağmen siyah defterine notlar alarak durdu. Suratı bazen bomboş bazen imalı bir ifadeye bürünüyordu. Bu ifadelerin ne anlama dediklerine dair en ufak bir fikrim yoktu. Tamamen paranoyak olmuştum. Bir şeyler berbat mı gitmişti?

" ilginç panolar" dedi çocuklar sınıfa gelmeye başlamışken.

Bu ne demek şimdi? İlginç?

Bugünün dersinin diğer günlerin dersinden daha kötü olmasına yol açacak bir sebep olmadığını düşünerek arkama yaslandım.

Başlangıç olarak planladığım okuma dersini daha fazla ses ve hareketle uğraşmak zorunda olabileceğim bir yere almaya karar verdim. Çocukların bendeki huzursuzluğu fark ettiğini ve uzun süre sessiz kalamayacaklarını hissetmiştim.

Çocukları aşağıya top oynamaya götürerek çok gürültücü çocuklarım olduğu konusunda onları yanıltmaya karar verdim. Şans eseri serbest spor zamanıydı.

Çocukları aşağıya götürürken onları kontrol edişimi izledi. Onları nasıl düzenlice sıraya soktuğumu gözlemlediğinden emindim. Spor salonuna kadar nefesini ensemde hissettim. Bir göz atmak için arkamı döndüğümde onun gittiğini fark ettim!

Spor saati boyunca sinirlerim tepemdeydi, her an gelmesini bekliyordum. Çocuklar izleyen kimse olmamasına rağmen hala neden ordudaki bir subay gibi davrandığımı merak etmiştir. Çocuklar harika davranıyorlardı. Kavga yok, küfür yok, bağırış, çağırış yok.

7 Nisan, Cuma

Dün öğlen arasında Fred ve ben pin pon oynadık. Fred atletik yetenekleriyle ve sansasyonel bir oyuncu olmasıyla övündü. Başlardan kötü değildim ve çok fazla oynadıktan sonra oldukça gelişmiştim.

Çalışanların önünde Fred'le iddiaya girdim. O hafta okula pek çok kez geç geldiğim için, şakayla karışık ona eğer oyunu kazanırsam, bir hafta boyunca saat ondan önce okula gelmeyeceğimi söyledim. Eğer o kazanırsa,

bir hafta boyunca yarım saat erken gelecektim. Fred iddiayı hemen kabul etti.

Zorlu bir karşılaşmadan sonra oyunu ve iddiayı ben kazandım. Tabiî ki tamamen bir şakaydı fakat öğretmenlerden biri ciddi olduğumuzu düşünmüş. Bugün Fred'e benim keyfi olduğumu söyleyerek şikayet etmiş. Eğer aramızdaki antlaşmayı bozmazsa, onu Öğretmenler Federasyonuna bildireceğini söylemiş.

12 Nisan Çarşamba

Laura ve ben onun okulunun "Açık Ev"inin ön kapısından girdiğimizde, Jane-Finch Koridor'da çalışmaya başladığımdan beri ilk kez başka bir okulda olduğumu fark ettim. Burası sanki başka bir dünyaydı. Burası kesinlikle "kötü" bir alanda değildi.

Bu okul güzel bir şekilde yerleştirilmişti ve duvarlarında grafiti yoktu. Mobilyalar yeni görünüyordu ve bütün sınıflarda duvardan duvara halı kaplama ve çocukların bitki yetiştirebileceği küçük balkonlar vardı.

Benim okulumla burasının bir günlüğüne yer değiştirme fikrine kapılmaktan kendimi alıkoyamadım. Bütün güzel küre ışıklar kırılır, küçük seralar yerle bir olurdu.

Laura'nın öğretmenlerinin bülten panoları için üstlendikleri işim karmaşıktı beni fazlasıyla şaşırttı. Üçüncü sınıfların yaptıkları aktiviteler benim önceki altıncı sınıflarımda yaptıklarımdan akademik olarak çok daha zordu.

Laura'nın öğretmeni bana sınıftaki tek olayın bir öğrencinin ders esnasında sırasından kalkıp birisinin sırasından aldığı kalemi ortadan ikiye ayırması olduğunu söyledi. Dersten sonra kalemin sahibi olan çocuğun annesi geldi ve böyle korkunç bir şeye izin verdiği için öğretmeni disiplinsizlikle suçladı.

Sonrasında eve gittim, bir bira açtım ve yaşadığım kültür şokunu atlatmaya çalıştım.

17 Nisan, Pazartesi

Rhonda bütün sabahı kütüphanede üvey babasının kes-yapıştır resmini yaparak geçirdi. O resmi ona babalar günü hediyesi olarak verecekti. Gururla resmi sınıfa gösterdiğinde, tepki beklenmedikti.

"Hah!" diye seslendi T.J." Bu kravatlı bir kutu çikolataya benziyor."

"Ne var biliyor musun?" diye güldü Sal." Eğer bir zencinin dudakları yalarsan bunu duvara yapıştırabilirisin."

Sınıftan sesler yükseldi. Birden T.J. Rhonda'yı tuttu ve onu odanın araka tarafındaki kısma götürdü.

" Dudaklarını ıslat!" diye bağırdı Sal.

"Onu duvara yapıştır!" diye devam etti diğer çocuklar.

Hızlıca hareket ettim ve T.J'i tutup Rhonda'dan uzaklaştırdım ve dışarı çıkmasını söyledim. Bir mermi gibi hızlıca hareket etti ve kısa süre sonra sınıfın dışındaydı.

"Bir kez daha *zenci* kelimesini duymak istemiyorum." Dedim sınıfa. "Bu aptal bir kelime ve insanların duygularını incitiyor."

Sınıf endişeli bir şekilde güldü ama ben onları susturdum.

Bir süre Rhonda sırasında sessizce üvey babasının resmini çevirerek oturdu. Sonra birden onu parçalara ayırdı. Yeni bir sayfa çıkarda ve *Yıldız Savaşlarından* Darth Vader'ın resmini çizmeye başladı.

25 Nisan, Cuma

Bu okula geldiğimden beri ilk defa ailelerin çoğu görüşmelere geldi. Görüşmelerde her aile için 15 dakika ayırmış olamama rağmen bazı görüşmeler bir saatten fazla sürdü.

Herkes gittikten sonra, koridorda Fred'i gördüm ve birlikte onun ofisine kadar yürüdük. Ona sınıfımdaki çocukların yarısından fazlasının fakirlik sınırının altında bulunan tek ebeveynli ailelerden geldiğini öğrenmemin beni ne kadar üzdüğünü anlattım.

Fred öne doğru eğilerek boğazını temizledi." Bu okulda yapmamız gereken şey çocukları oldukları gibi kabullenmek. Aklımızı çocuğun tek ebeveynli bir aileden gelmesiyle ya da babasının alkolik olmasıyla ya da annesinin nadiren evde bulunmasıyla bulandırmamalıyız."

"Öğretmen olarak bu gerçekleri göz ardı edemeyiz fakat onların yolumuza çıkmasına da izin veremeyiz. Bu çocuklara insanların onları önemsediğini hissetmesini sağlamak zorundayız. Küfür eden bir çocuk için endişe etmemeliyiz, çünkü bu sadece çocuğun hislerinin bir yansıması."

"Kendine çocukların kendilerini daha iyi hissetmeleri için yapılabilecek bir şeyler olup olmadığı sormalısın."

" Ama ırkçı problem ne olacak?" diye sordum.

" Bu bölgedeki çocukların çoğu kendileriyle ilgili olarak iyi hissetmiyorlar." Diye cevapladı. " Ayrıca kendileri kötü hissettiği müddetçe kimsenin de iyi hissetmesini istemiyorlar. Kendi durumlarından çok bunaldıkları için mahallelere, sana, bana ve bütün bir topluma dadanıyorlar.

" Dinle. Öğretmenler işlerinin onlara getirdiği ön yargıları anlamak zorundalar. Bir şekilde çocukların kendi değerlerine ve nerede olduğuna saygı göstermek zorundalar. Kendi değerlerimizi onlara empoze edebiliriz fakat bu onların değerlerini kötü olduğu anlamına gelmez. Bu çocuklarla ilişki geliştirmek zorundayız ve ilişkiler sadece bilgi ve içerikten değil aynı zamanda duygulardan oluşur. Fakir çocuklarla bu çok daha zordur çünkü onlara ne giyerlerse giysinler nerden gelirlerse gelsinler aslında değerli insanlar olduklarını söylemek zorunda kalabilirsin." Fred çok duygusallaşmıştı. Sesi titriyordu, konuşurken ellerini sallıyordu ve gözlerinden ateş fışkırıyordu.

Okulda durumu kötü, yetersiz bir çocuğa ulaşmanın yolu aritmetiğe yoğunlaşmak değil, birşeyler elde etmek için onları erkek veya kız olsun insan olarak önemsediğinizi söylemektir. Müfredatı unutun, en azından şimdilik. Doğruca çocukların duygularına ulaşın.

28 Nisan Cuma

Çocuklara; kompozisyonları için herhangi bir konu seçebileceklerini söyledim. Sakladıklarımdan birkaçı:

Eğer dünyada birşeyler değiştirebilseydim;

-Süpürgeyle çocuklara vurulmaması

-Çocukların pataklanmaması

-Çocuklara yumruk atılmaması

-Çocuklara vurulmaması

-Çocukların yakılmaması
-Çocukların saçlarının çekilmemesi
-Hiç kimsenin çocuklarına saldırmaması

Çocuklar, diğer çocuklar tarafından siyahi veya zenci olarak çağrılıyorsa, diğerleri sadece sorun çıkarmayı düşünüyorlardır. Eğer birisi sana siyahi veya zenci diyorsa, bu illa ki kavga çıkartmak anlamına gelmez. Doğru olan şey, onun söylediğini duymamış gibi yapmaktır. Ama başka bir gün, bana siyahi ve zenci diyen bir kızla kavga ettim. Kötü bir şey yaptım. Gittim ve kavga etmeye başladım. Zenci bir kızla başka bir kızla kavga ettim.

Ve ona ikimizin de zenci olduğunu söyledim. Eğer ben bir siyahiysem sen de bir siyahsın eğer ben zenciysem sen de zencisin.

4 Mayıs Perşembe

Dönemin başında, Fred Marsha adında, yıllarca New York'un Bedford-Stuyvesant bölgesinde, genellikle zencilerin ve Porto Rikolu azınlıkların oluşturduğu şehrin kötü tarafı, çalışan Amerikalı bir kadını işe almıştı. Sinir krizi eşiğinde istifa eden özel eğitim öğretmenimizin yerine gelmişti. Eğitiminde 2 master derecesi olduğu için personel onun liderliğine hemen güvendi.

"Dinleyin," diye uyardı beni Marsha, ardından diğer öğretmen atölye ve sınıf yönetiminin rehberliğini isteyeceği çok açıktı." Toronto'ya, New York'daki öğretmenlik problemlerinden kurtulmak için geldim! Sadece bu okulda boşluk vardı ve bu da benim burada bulunma sebebim. Şu ana kadar gördüklerime göre, sizin de çok ciddi sorunlarınız var. Yaklaşık 5 yıl daha bekleyin, işsizlik durumu kötüye gidene kadar, ve sonra başınız gerçekten belaya girecek.

Marsha kısa sürede çocuklarla büyük bir ilerleme kaydetti. Hepimiz onun desteği ve bize önerdiği tavsiyelerden çok memnunduk. Ancak sözleşmesi bir sonraki yıl için yenilenmiş değildi. Çünkü göçmen bürosu bir Kanadalının işi olması gerektiğini belirtiyordu.

Marsha New York'a geri döndü. Öğretmenliğe dönmek yerine, hukuk sekreterliği adında bir iş buldu.

12 Mayıs Cuma

Jay'in Elvis Presley tarzında taranmış ayakkabı cilası gibi yağlı siyah saçları vardı. Okulun sonlarına doğru, avokado şekilli vücudunu odamın içinde taşıyordu.

Dudaklarında gergin bir gülüşle "Yeni çocuk benim." dedi. Gözleri bir ileri bir geri bir aşağı bir yukarı bakarken ayaklarını sabırsızca yere vuruyordu...herşeye bakıyor ama hiçbirşeye odaklanamıyordu. Elbiselerinin bile kendine ait zihinleri varmış gibi görünüyordu. Gömleği yarım yamalak pantolonuna sıkıştırılmıştı, pantolonunun fermuarı açıktı ve ayakkabıları bağlanmamıştı.

Jay çocukların içinde şimdiye dek gördüğüm en hiperaktif olanıydı. İlk günlerde onu sırasında tutabilmem herşeyi almıştı. Ne zaman ders vermeye başlasam hemen kıpırdanmaya başlardı, sürekli herşeye dokunur ve cetveliyle herkese vururdu.

Annesini aramaya karar verdim. Kendimi hemen Jay'in öğretmeni olarak tanıttım, hemen kısa kesti." Biliyorum...biliyorum...Yine sınıftaki herşeyi fırlattı. Aynı şeyler önceki okullarında da olmuştu!"

"Kaç tane diğer okulda bulundu? Demek istediğim, sadece 4.sınıfta."

Hattın öbür ucunda kısa bir sessizlik olmuştu."6 ya da 7" ses geri geldi."Aşağı yukarı 6 ya da 7 diğer okul."

"Bana sebebini söyleyebilir misiniz?"

"Peki.....bugünlerde her günü olduğu gibi kabul etmelisin, ne dediğimi anlıyorsun değil mi?

Geçen ay yeni bir eve tamamen taşınmıştık, ama sevgilim başka bir kadına taşındı. Ayrılmadan önce beni dövmeye başladı. Ondan daha önce de Jay'in yangın çıkarmasından dolayı apartmandan kovulmuştuk. Her neyse, burdan bir adım bile atamam...en azından şimdilik.En büyük problemim Jay.Çocuk yüzünden çok çaresizim."

"Küçük velet hiç yerinde duramıyor. Gece yatağında tutmaya çalışıyorum, arı kovanı gibi kımıldanıyor. Ve sakarda –Çin dükkanında bir boğa gibi-.Sanırım, farketmişsinizdir, düz bir çizgi de bile yürüyemiyor. Kız kardeşi beni rahat bırak dediğinde, daima küçük kız kardeşi gibi hata yapıyor, ona vuruyor, karnına yumruk atıyor. Her akşam televizyonun karşı-

sında kendisinin film müziği sandığı tamamı garip sesler çıkarıyor.Yani, toplum içinde her zaman bağırıyor ve mızmızlanıyor.Bazen bu durumda çok çaresiz kalıyorum.

Ritanlindeydi çünkü doktor bunun onu sakinleştireceğini söyledi. Fakat birisi bana bunun büyüdüğünde cinsel hayatını kötü etkileyeceğini söyledi bu yüzden durdum."

"Gerçek problem o doğduğunda evimin çevresindeki komşumdu. Şu büyülerin olduğu Jameika ya da Batı Hint Adalarındandı. Kiracılar cadı olmasına karşın beni uyarmışlardı. Biliyorum oğlumu lanetledi."

17 Mayıs Çarşamba

Rocky'nin amcası, 60'ların başında siyah elmas çetesinin elemanıydı ama şimdi ayakkabı satıcısı, şehirdeki bütün motorsiklet çetelerinin faaliyetleri hakkında bir liste yapmıştı.

Defterinin her sayfasına adlar karalamıştı: Serseriler, Şeytanın Seçimi, Para-Dice Riders, Son şans, Haydut tabut tekerlekler, Vahşiler, Cehennem melekleri, Hizmetkarlar.

Bir zamanlar herşeyi doğruca hecelerdi.

25 Mayıs Perşembe

Jewel daima kendine ait bir dünyası varmış gibi görünürdü. Sınıfta nadiren konuşurdu, ama yaratıcı yazılarında eksiksiz bir heyecan ve anlatımında zenginlik vardı. Genellikle sessiz ve içine kapanık olmasına rağmen dış dünyada neler döndüğünü bilir gibi bir hali vardı. Hikayeleri yetişkinlerin problemlerini; kira ödemek, apartman yöneticileriyle tartışmak, kolay iş bulma, ucuz ama besleyici yiyecekler yapma ya da kolay para kazanmanın yollarını içeriyordu.

Jewel'in gözlerinde bir maddecilik yatıyordu, belki bir kibirlilik duygusu ve dudaklarında kalmış mağrur bir gülümseme.

Benden evinin önünde bekleyen, onu dövmekle tehdit eden çocuklardan dolayı ona eşlik etmemi istemişti. Yardım istemek Jewel'in karakterine uymuyordu, daima bağımsızdı. Onu hemen kapı önüne bırakmıştım. Şüpheli herhangi bir çocuğunun olmadığını fark ettiğinde, rahatlayıp babasıyla tanışmam için beni içeri davet etti.

Asansördeki uzun bir bekleyişten sonra, çünkü asansör her katta duruyordu, sonunda daireye ulaşmıştık. Dairenin kapısında bir şeyler yazılmıştı:"Ucuz konut lüks değil bir haktır." Jewel hemen kapıyı açtı ve geçmeme izin verdi. Gözüme hemen odanın ortasındaki çöp kutusu takılmıştı. Soğukkanlılığımı korumak için etrafa bakınmaya bir ara vermiştim. Odanın köşesinde bir kuş kafesinin içinde yüksek sesle cıvıldayan üç tane papağan vardı. Baskın olanı plastikten yapılmış uyduruk bir şömine rafına bir duvarı tamamen ayırmıştı. Şömine rafını kaplayan içinde yapay güller olan bir vazo, lekeli bir golf kupası, küçük bir biblo zebra, penis ya da haya şeklinde bir mum ve üzerinde kahverengi testi yazan toprak bir testi duruyordu. Yırtık pırtık bir Mickey Spillaine posteri televizyonun yanında yerde duruyordu. Radyo Little Rascals'a ayarlı fakat sesi kısık çıkıyordu. Vinil kanepe dedektif dergileriyle kaplıydı ve boş kül tablaları ekrandan yaklaşık olarak bir karış uzaktaydı. En üst raftaki resim çerçevesinde mor smokin siyah dantel süslemeli mor gömlek ve şapka giymiş genç bir adam vardı. Kapağın önünde büyük harflerle yazılı "Yap" yazısı vardı.

Jewel fotoğraflara baktığımı fark etti."Bu benim ağabeyim" dedi." Daha yeni evlendi. Tamamen sarhoş görünüyor, değil mi?"

Fotoğrafın yanında lambanın ışığı altında duran Niagara Şelalesi Portresi duruyordu. Ampulden gelen ısı bir çeşit reaksiyona sebep olur gibi suya hareketli bir görünüm veriyordu.

"Babam muhtemelen balkondadır."kolumu dürterek söyledi."Hadi."

Jewel beni çim sandalyede oturan polisiye hikayelerin içine gömülmüş bir adamın olduğu balkona götürdü.40'larının ortasında görünüyordu.

"Merhaba baba!"diye bağırdı."Bu öğretmenim."

Alçakta asılı olan ve az ışık veren ışıklardan kaçınarak balkonun köşesine yürüdüm. Adam sandalyeye yaslanmıştı, kolları aşağıya sarkmış sanki ona ait değilmiş gibi sallanıyordu, saçları yağlıydı ve kafasının üstünde kuş yuvası gibi görünüyordu. Bana baktı ve elini uzattı.

"Evet memnun oldum. Sizi iç çekerken görüyorum. Hippi gibi görünümünüzden Jewel'in öğretmeni olduğunuzu anlamıştım. İçki alır mısınız?"

"Hayır teşekkürler. Yorulduğumda bira beni çarpar."Balkona göz attım ve doğruca aşağıda minibüsün üstünde bir çocuk vardı."Çocuk, hey sen

yukardaki!"Yere atladı plastik bir çim sandalye kaptı ve yanına sürükledi."Oturur musunuz? Bu sandalyeye tuvalet adını taktım, bu yüzden üzerinden düşmeyin. Koltuğun ortasındaki plastik kısmın yıprandığını farkettim, bir yanındaki sandalyenin üzerine tünedim. Jewel'in babası kıkırdıyordu. Gülüşü, tıpkı kırık bir cam gibi ön dişleriyle yontuluyor ve sivriltiliyordu, neredeyse geometrik.

"Geleceğinizi bilmiyordum."dedi, kucağındaki kitapları toplayarak dikkatlice yere koydu."Jewel daima sizinle tanışmamı istiyordu."Arkasını dönerek beni görmemezlikten geldi.

"Jewel iyi bir kız ve sınıftada çok iyi. Onu bugün evine getirdim çünkü etrafta onu dövmek isteyen çocukların olduğunu söyledi. Geldiğimde kimseyi görmedim."

"Lanet olasıca çocuklar" dedi. Tanıdıklarımdan bazıları iyi, ama çoğu serseri."Yoğunluğun ve tarafsızlığın garip bir karışımı şeklinde konuştu, pürüzsüz, yağlı saçlarını düzeltmek için geriye doğru itti, bıraktığında tekrar saçları önüne geldi."Her zaman çürük elmalar vardır."dedi. Ağzı sert gülüşlü şeklini aldı.

Tekrar balkondan aşağıya göz attım. Güneş ışığı otoparkı kükürt renginde ürkütücü bir şekilde yıkamaya başlamıştı. Çocuklar pas lekeli bir arabanın içine girdi. Araba gıcırdadı, arabadan mavi bir duman çıkıyordu, bir süre geçtikten sonra araba yok oldu.

"Lanet olası çocuklar!"sert bir şekilde söylemişti."Bunlar gürültü kirliliği diye bir şey duymamışlar mı?"Piposunu yeleğinin cebinden çıkardı, dişlerinin arasında sıktı. Birkaç defa sıkıca içine çekti."Bütün ayaktakımına ders vermek zorunda kaldığınız için kendimi kötü hissettim. Eğer şu anda öğretmen olsaydım, yanımda silah taşırdım."

Sessiz bir şekilde köşede oturan Jewel ayağa fırladı."Baba, öğretmenimin beni vurmasını ister miydin?"

Babası sandalyesinde biraz sallandı."Seni değil hayatım, yalnızca serserileri."Yavaşça arkasını döndü ve tekrar bana baktı. Gözlerinde üzgün bir ifade vardı."Bazen dünyaya neler olduğunu merak ederim. Jewel'in böyle çocuklara karışmasını istemiyorum.13 yaşında olan ve New York'un bir numaralı haraççısını vurmakla suçlanan çocuk hakkında bir hikaye oku-

yordum. Bu gerçek bir hikaye. Birkaç sahtekar çocuklara doldurulmuş 20 kalibrelik tabanca vermişler. Ve daha yeni bir grup ergenin bir arabayı ateşe verdiğini okumuştum. Çocukların annelerinden biri, oğlunun bir serseriyi öldürüp hapse gireceğine kızmıştı.Ve burda, bu ülkede, buradan sadece 1 mil ötede bir kız kendini balkondan attı.Vücudunu bu adam bulmuş, binanın arkasına sürüklemiş ve bir parça soğuk et gibi ona tecavüz etmiş. Sanırım adam güneyli. Onu eve gerisin geri gönderdiler."Birden duraksadı."Söyleyin bakalım Bay Mclaren, Tecavüzcüleri hadım edilmiş tecavüzcülere inanır mısınız? Ben inanırım."

Yere baktım. Başım dönüyordu. Ne diyeceğimi bilmiyordum."Hayat zor. Kimse sana şunu yapmanı söylemek zorunda değil.Sıkıntılı zamanlarda yaşıyoruz.Dünyada neler olup bittiğini bilmiyorum.Senin bir ebeveyn olduğun gibi benimde öğretmen olarak aklım karıştı.Nasıl olursa olsun öğretmen-Ebeveyn bağını sürdürmeliyiz, vazgeçmemeliyiz, hatta birlikte çalışmalıyız."Ağzımdan bu kelimeler söylemekte zorunluluk hissediyormuşum gibi dökülüyordu.

Jewel'in babası piposundan yine bir fırt çekti. Çenesi kasılmaya başlamıştı ve gagaya benzer burnu ifadesine belirgin bir kalite katıyordu. "Jewel sana benziyor. Annesinin bizi yüzüstü bırakıp gitmesinden dolayı, başlarda onun bayan bir öğretmeni olmasını istiyordum. Belki şimdi sana sahip olduğu için kendini şanslı hissetmeli. Onun için gerçekten endişeleniyorum. O benim herşeyim ve bende onun. Onun başına bir şey gelirse, bence bu benim için havluyu atmak anlamına gelir."

29 Mayıs Pazartesi

Marta'ya kütüphaneye gitmeden önce çocukları göndermesini söyledim, sırasını beklemek zorundaydı. Masamdan bir zımba kaptı ve onu durduramadan o baş parmağını 3 kere zımbalamıştı bile.

31 Mayıs Çarşamba

Bugün Laura'nın okulunda mesleki gelişim günüydü, bu yüzden benimle bu iş üzerinde çalışması için onu getirmeye karar verdim. Öğrencilerimden küçük olmasına rağmen öğrencilerle buluşmayı ve sınıfımı görmeyi dört gözle bekliyordu.

Arabayı park ederken, T.J. ve Sam minibüsüme doğru koşuşturdular."Bu da kim?" diye sordular.

"Kızım Laura'yla tanışmanızı isterim."

"Çocuğunuz olduğunu bilmiyordum."güldü."Merhaba Laura. Sınıfın lideri ve tüm çocuklar odasının sahibiyim. Ne söylersem yaparlar."Kalabalığın arasından odama giderken Laura gülümsedi ve hemen arkamızda Sal ve T.J. bizi takip ediyordu.

"Hey, Laura," kıkırdadı."Güzel bir kızın var."

"Kolay yapılır."Uyardım,"Onun güzel bir gün geçirmesini istiyorum."

Zaman içinde, Laura yanıma sandalye çekti. Çocuklar sınıfa geldi, kıkırdadılar ve hepsi Laura'yı işaret ederek gösterdi. Utanmış olmanın verdiği hisle sadece yeri dikizliyordu. Sabah sanat dersinin yarısında, Betsy sırasında huzursuzca kıpırdanmaya başladı. Ardından yumuşak bir şekilde inilti koyuverdi, elleri bacaklarında dolaşıyordu."Oh, efendim,"fısıldadı, dudaklarını yavaş ve duygu katarak yaladı, "beni acayip tahrik ettiniz."Elleri gelişmemiş göğüslerini kavramaya başladı."Keşke bir röntgen gözlüğüm olsaydı da hayalarınızı görebilseydim."

Suratım bir anda kızarmıştı."Dışarı çık, Betsy."

Laura yeri dikizlemeye devam etti. Cetveli kaptım, sıkıca tuttum ve sandalyemin arkasına yavaşça vurmaya başladım.

T.J. aniden ayağa kalktı."Hey, efendim Betsy'nin yanına gidebilir miyim?"

"Olduğun yerde kal."

"Ama onu kızdırdınız."

"Böyle hissetmeyi hak etti."

"Neden ona güçlük çıkarıyorsun? Sana karşı şehvetli davrandığı için mi?"

"Tamam, T.J.Konuyu değiştir. Herkes matematik defterlerini çıkarsın. Biraz kafamız şişecek."

Teneffüs zili çaldığında, Laura'yı ana binaya götürdüm. Sabah boyunca hademe onunla Ping-Pong oynadı. Öğleyin kütüphane görevlisine kitapları düzenlemesinde yardım etti.

Eve dönerken montunun cebinde bir şey olduğunu fark etti- kabaca çizilmiş şehvetli bir kadınla seks yapan ben.

Bunun ardından, Laura asla okula gitmek istemedi.

2 Haziran Cuma

T.J. ders için getirdiğim motor üzerinde oynamalar yapmaktan hoşnut kalmıştı. Görevde olmadığımda ara sıra ona katılıyordum. Laura'ya karşı kabalığına rağmen konuşma başlatmaya çalışıyordum. Sorunları hakkında birisiyle konuşmaya ve bir yetişkin tarafından dinlenmeye ihtiyacı vardı.

Konuşmaya başladığımızda, defterine birşeyler karalardı. Onu korkutmamak için yavaşça başladık. Başlarda, yarış arabalarının resimlerini çizdi. Birçok resminde bulunan, adı ölüm makinesi olan özel bir araba tasarlamıştı. Daha sonra bir aklına ne geldiyse çizdi. Bazen ailesindeki sorunlar sebebiyle kötü hissettiğinde ailesinin merkezindeki bazı huzursuz çizimler gösterirdi.

Sanat terapistliği yapan bir arkadaşıma resimleri gösterdim. Bu resimleri çizen kimse hasta... belki korkutucu eğilimleri olan bir çocuk olduğunu söyledi. Ama o çocukla görüşene kadar hiçbir sanat terapisti bundan emin olamaz.

Annesiyle evinde konuşmak neredeyse imkansızdı. Onu okula gelip beni görmesi için ikna etmeye çalıştım. Ona aralarında iletişimi geliştirmelerini söyledim.

Telefondan "Bizim iletişimimiz gayet iyi!" söyleyerek beni tersledi."Ona bir şey söylediğimde, mesajımı alır, yapar ya da başka. Ve "başkanın" ne anlama geldiğini bilir.

Ayrıca psikoloji saçmalığına inanmadığını söyledi. "eğer asla ona sahip olmamış olsaydım, ve bu kadar öğrendiysem, T.J. neden öğrenmesin?

8 Haziran Perşembe

Teresa okuldan sonra eve gitmeye nefret ederdi. Bana dersten sonra sınıfta kalıp kalamayacağını sordu, okulu çok sevdiğinden değil de ;dışarıda onu koleksiyonları için bekleyen çocuk çetesinden uzak durmak istiyordu.

Bu çete farklı çocuklardan farklı şeyler isterdi. Willy'e para getirmesi söylenirdi, Tracy çizgi romanlar, ve Teressa da bir çok dükkan içeren plazalardan sakız çalardı. Bunlar yerine getirilmeyince dayak atılırdı. Çok dikkatli öğretmenler engellemeye çalıştı, o anda orada olamayız.

Bu yüzden Teressa'nın annesi her hafta dükkana gitti ve çete üyeleri için bir çanta dolusu sakız aldı. Kızının hırsızlığa zorlanmasını istemiyordu.

10 Haziran Cumartesi

Gruplar halinde öğrencilerimi sahil mahallesindeki evime getirmeye karar verdim. Gölden aşağıya yürüyüp plajı keşfedebilirdik, deniz kıyısında gezintiye çıkabilirdik ya da suda taş kaydırabilirdik.1 ay boyunca her cumartesi gününü sınıf içi eğlence için planladım.

Jenny oyun ve akitiviteler uydurmak için saatlerini harcadı ve hatta yiyecek toplanırken çeşit arttırmak, istiridye çorbası, lazanya ve karides dahil etmek için kendi bütçemizden de harcadı.

Öğleyin çocuklar mutlu bir şekilde etrafta koşuşturdular. Garip cam parçaları ve taş topladılar, kovalamaca ve İngiliz bulldogu oynadılar ve suyun yanında güneşlendiler. Diğerleri kameram için poz verirken, bazıları da transistörlü radyodan gelen yüksek sesli müzikle dans ettiler, eğlence, deniz kıyısındaki yürüyüş te daha da arttı.

Gün güzel bir şekilde gitti...ta ki kamp ateşi yapmaya karar verene kadar.T.J. and Sal aniden kamp ateşi yakanın yanında dövüşmeye başladılar.T.J. kızgın bir şekilde Sal'e taş fırlattı.Çaresizce taşın hızlanışını ve kafasını sıyırışını izledim.Yarı baygın halde yere çökmüştü.İlk önce iyi olup olmadığına baktım, sonra T.J.'i sakinleştirdim.Kimse fiziksel olarak yaralanmamıştı.

Daha sonra, T.J.'in fırlattığı büyük taşı buldum. Kavradığımda neredeyse kaldıramıyordum. Öfkesi büyük bir güç patlaması oluşturmuş olmalı. Bu kadar çok kavgayı kazanmasını o anda anlamıştım.

Yemek büyük bir başarıydı.

Günün sonunda, Jenny çocuklarla vedalaştı.

Eve dönmek için minibüse bindiğimizde Jenny ışıl ışıl"İyi vakit geçirdiniz mi çocuklar?" diye sordu.

Çocuğun teki "eee... bence iyiydi...sanırım..."dedi.

Başka birisi de ona uydu" Ontario'ya da gitmeliyiz."

T.J. "Na," diyerek alay etti."Bunu kim ister? Evimde daha güzel zaman geçirebilirdim sadece takılarak."

12 Haziran Pazartesi

Bugün, ilk yılımda orta sınıflardan ders verdiğim bir genç olan Brian'a rastladım. İyi şeylerin habercisi olduğuna emindim. On üçünde çok verimli mısralar üretebiliyordu, o yaşta bir çocuk için inanılmaz duyarlıydı ve kavrama yeteneği vardı.

Şimdiyse neredeyse ben kadar, yaklaşık 1.80 boyunda, marka bir şapka, angarya bir ceketin üzerinde kaz yelek ve yıpranmış Kodiak marka bot giyiyordu. Yüzü önceleri yumuşak ve sakinken, büyüdükçe sıkı ve sert bir hale gelmiş. Sıkılmış bir yumruk gibi görünüyordu."

Boğuk bir sesle"Hey McLaren, nasıl gidiyor?" diye sordu, elimi kavradı ve kuvvetlice sıktı."Hala ders veriyor musun?"

"Evet."diye yanıtladım."Harika yazarlık kariyerin nasıl gidiyor bakalım?"

Derin bir iç çekişle "Geçen bütün yazarlık saçmalıklarını bıraktım. Şimdi sağlam bir sevgilim var. O dansı seviyor bu yüzden şimdi dansla uğraşıyorum.

Güldüm."Okul durumları nasıl? Hala sınıf birincisi misin?"

Brian'ın suratı hafifçe seyirdi ve endişeli bir şekilde şapkasıyla oynamaya başladı. Meydan okurcasına "Geçen yıl okulu bıraktım" dedi."Neredeyse on altıyım."

"Oh."

"Evet...eee...Şimdi, kır evlerinin temellerini öğreniyorum. Bu yüzden kır evi yaptırmak isterseniz kimi arayacağınızı biliyorsun. Buraya taşınmaya hemen hemen karar verdik. Lanet sivrisinekler yılın bu zamanında kuzeyde neredeyse tavuk büyüklüğündeler."

"Tam olarak şairane bir benzetme olmadı" kıkırdadım.

Brian genişçe güldü, bu ince bir bıyıkla kısmen kamufle edilmiş, olmayan 2 ön dişini gösterdi."Bu kış da orada olursam, bana bir uğrayıp, kedimin üzerinde yolculuğa ne dersiniz?"

"Kedin?"

"Eee...bilirsiniz...Kutup kedisi. Kar araçlarına aşırı bir düşkünlüğüm var."

Bir kağıda numarasını ve adresini karalayıp, elime tutuşturdu."Görüşmek üzere efendim. Benim yapmayacağım hiçbir şeyi yapmayın ve eğer yaparsanız benimle adlandırın."

15 Haziran Perşembe

Dersim "Efendim ayakkabınız!" diye bölündü. Aklıma gelen ilk fikir dışarda yağmur yağdığından ayakkabımın çamurlanmış olmasıydı.

Ama aşağıya, ayaklarıma baktığımda, okulda yeni olan bir öğrencimin ayakkabımın altını yalamasından dolayı şaşkınlığa uğradım. Ayağımı çektim. Ayakkabımı çevirdiğimde, yalanarak temizlenmiş bir yama gördüm.

20 Haziran Salı

Yıl sonunda, çocukları metro hayvanat bahçesine götürdüm. Bu fikirden dolayı heyecanlı görünüyorlardı.

Başta işler iyi gitti, tabi problemin çıkışı rehberin ağzını açmasıyla bir oldu."Şimdi, hanımlar ve beyler, hadi bu garip ve harika yaratıklar hakkında daha fazla şey öğrenelim!" tatlı tatlı gülüyordu.

"Yani T.J. demek istiyorsun." Betsy kıkırdadı.

Rehber bir anlık sinirlendi. Çocukların ilgisini tapir ve tapirlerin burunlarına çekmeye çalışıyordu. Çocuklar etrafı çığlığa boğdu:"Burunda neymiş?""Kim takar burnu?" ve "Ben gorilleri görmek istiyorum!"

Tur rehberinin anlatımı çocuklara hitap etmeyen bir kalıpla iyi ezberlenmişti."Bu bir tavuskuşu, bakın bu da güzel kuruğu!"ya da "Şu filin üstünde kırışıklıklara da bakın....size de büyük babanızı hatırlatmıyor mu?"Kalıbımı basarım çocukların çoğu onun söyledikleriyle ilgilenmiyordu.

Çocuklar az bir sürede ona sinir olmuşlardı, ve onun defolmasını istiyorlardı. Onları kendim gezdirmeye karar verdim. Telafisi bize kederli bakışlarla bakan güvenlik personeline kalmıştı. Bende çocukları sıraya soktum ve hipopotamlardan başladım.

Metro Hayvanat Bahçesinin planı hayvanları ziyaretçilerden ayırmak için sıradan kafesler yerine bir dizi kuru hendek oluşturulmuştur, hatta bazı yerlerde fiberglass kaplama vardı. Çıldırdıysanız çukurlardan atlamak mümkündü.Doğal olarak çocuklardan birisi bunu yapmak iste-

di.Hipopotamların, gergedanların zürafaların olsa bile önemli değildi.Çocuklar el sallamak istiyordu.Aslanlara bir şey yapma girişiminde bulunamadıklarını fark ettim.

Pembe flamingo bölümünde, T.J. taş fırlatmanın ve çırpı gibi bacaklarını kırmanın eğlenceli olabileceğini düşündü. Övünerek "Bacakları o kadar zayıf ki serçe parmağımla kırabilirim." dedi.

Goril bölümünde Hintli bir öğrencimi göstererek söyleniyordu."Hey Winston! Oradakiler baban ve annen olmalı. İçeri atla da kıçını silsinler!"

Goriller ve mısırlı meyve yarasalarından sonra çocuklara göre gezinin en güzel bölümü McDonald's a gitmekti.

30 Haziran Cuma

Sınıf partisi verdim ve de çok güzel gitti. Daha sonra Bayan kas uğrayıp, iyi tatiller diledi. Tişörtünde:" Beş dişçiden dördü oral seks ister."Ona eski öğrencimin durumunu sordum."Her zamanki gibi" diye cevapladı."Gram değişiklik yok."

Yolumun üzerinde bu civar okullarda bir öğretmeni ziyaret ettim."Ona 6. Sınıfta ders vermiştin, değil mi?"

"Resmen değil, ama onunla fazlaca zaman geçirdim. Geçen yıl nasıl bir iş çıkarmış?"

"Ciddi bir davranış problemi var. Ama geçen hafta okul dışında da başı belaya girdi."

"Bela?"

"Evet," öğretmen devam etti, "Geçen hafta York-Finch Hastanesinde sıkıştırılmış."

"Şaka yapıyorsun. Peki neden?"

"Bir köpekte sıkışmış, yani cinsel olarak, anlarsın ya. Ayırmak için onları bir stajyer acil bölümüne götürmüş."

Buddy dünya hakkında hep meraklı olmuştur.

Okulda geçen hafta, Fred'den ilköğretim sınıfları için yaz tatilinde istifa eden ya da transfer olan olur diye yer ayırmasını istedim. Bana 2 ya da 3 boşluğunu olabileceğini söyledi. İsteseydim işi alabilirdim. Sonra ona hala bana uygun olan seviyede iş aradığımı ve teklifini beni mutlu ettiğini söyledim.

Fred daha düşük seviyeler de erkek öğretmenlerin görev almasından memnun olurdu. Çocukların erkek öğretmenlere mümkün olduğunca erken bırakılmasına inanırdı. Okuldaki birçok çocuğun evde kalıcı baba figürüne sahip olamadığı için erkek öğretmenlere ihtiyaçları vardı.

Öğretmenler sene sonunda öğrencilerin seneye kimde olacağına dair bir toplantı yapılırdı. Problemli bir çocuk aldıklarında bir yaygara çıkardı. Belli öğrencilerden uzak durmak için "bu program onun için uygun değil" ya da "sınıf kapasitesi kısıtlı" diyebilirdi. Personel üyeleri belli öğrencileri diğerleriyle takas ederdi; bu bir pazardı, köle açık arttırmasıydı. T.J.'in küçük kardeşi, Mickey'le listem bitti; Mickey 2 öğretmenden ders alacaktı, onun için doğru kişi bendim. Programı ne yapabiliyor olacağıma ve onun iyiliği için ne uygunlukta kararlar verdiğimi inceledi. Başta, önemsemedim. Ama sonra onun için endişelenmeye başladım.T.J.'le başımdan geçenleri hatırladım ve her gün Mickey ona daha çok benziyordu.

Ayrıca onu il gördüğüm anı hatırladım, öğle yemeğine T.J.'ye gittiğimde Mickey'i kardeşinin tutuklanmasından dolayı polis aracının arkasından küfürler ederken gördüm.

Zor meselelerin bana verilmesinden dolayı biraz alınmıştım. Erkek öğretmenlere fiziksel gücünden dolayı haşin ve vahşi öğrenciler verilirdi. Zor meseleleri almak umurumda değildi, diğer öğretmenler bana belirli öğrencileri göndererek kendilerini rahatlatıyorlardı. Çocukları zar gibi kullanmak hilekar bir oyun, herhangi bir hile gibi, iğrençti.

Hala, sonunda, Mickey'i aldım.

"Onun için ne tür planların var?" Rod, kimsenin istemediği bir çocuğu aldığımı duyduğunda, sordu.

"Fred daima ne buyurursa. Sevgi sunmak."diye cevapladım bir çeşit dindarlıkla.

Bir sonraki yıl en iyi yaptığım şey çocukları önemseme yoluyla iyi bir öğretmen olmayı öğrendim. Onların gruplarından olmayacağımı biliyordum. Çünkü her çocuğun kendine ait bir arkadaş çevresi vardır ve kesinlikle öğretmenlerinin de o çevreden birisi olmasını istemezlerdi. Onları önemsediğimi bildikleri için, bana daha fazla saygı gösterdiklerini hissettim. Aynı zamanda benimde onlardan makul ölçüde beklentilerim vardı.

Şimdi kadrolu öğretmen sertifikam var, geleceğim şekillenmiş görünüyordu. Ama hayatım boyunca mutlu bir öğretmen olarak hayatımı sürdürebilecek miydim? Sonraki 20 ya da 30 yıl içinde duygusal olarak ayakta kalabilmek adına yanlış verimlerde bulundum. Yönetici ya da müdür yardımcısı olacak bir tip değildim ki böyle bir şeyi pek çok öğretmen ister. Benim mortgage ödemelerim her ay benim artan endişelerimle beraber azalıyor. Fakat kendime eğer sınıfıma faydalı olamadığımı anlarsam bu işi hemen bırakacağıma dair söz verdim.

Jenny ve ben yeni statümü kutlamak için baharı Cape Cod'a gitmeyi planlıyorduk. Tatile iki günde hazırlandık ve minibüsümle ayrıldık.

Eylüle hazırlık yapmak için okula döndüğümde, yaz tatilinin sonuna doğru T.J.'i gördüm. Okulun park alanına doğru sürerken, bir kay kayın üstünde kambur bir görüntü fark ettim. Kodiak botlarının deliklerine aldırmadan hızlanmak için kendini zorluyordu. Ona gülümsedim ama o bana gülümsemedi.

"Ziyaret etmek için geldim." dedi kay kayının üzerinde beceriyle dururken.

"Ziyaret?"

"Bilmiyor muydunuz? Biz atıldık." Dedi hızlıca. " Ontario Housing bizi attı... ekmeğimiz yok."

"Şimdi nerde yaşıyorsunuz?"

"Bir iki sokak ötede hayvanat bahçesinde."

"Memnun musunuz peki?"

" çukurlar. Oradaki polisler gerçek hindiler gibiler. Beni suçladılar düşünebiliyor musun! Polis bana çocuğu yumrukladığımı söyledi ama ben yumruklamamıştım, bu yüzden polisin kafasına çubukla ittim. Beni kelepçelemeye kalkıştı ama ben ona izin vermedim." Kay kayıyla küçük daireler çizmeye başladı. " Yine de gelip seni görebilir miyim?"

"Tabii ki, ne zaman istersen gelebilirsin."

" Görüşürüz" dedi ve el sallayarak " birkaç çocuk bakmam lazım bir iki bitmemiş işim var" dedi.

BÖLÜM 3

"Varoşların güzel yerler olması gerekiyordu..."

5 Eylül, Salı

Aynı odada kalmak büyük bir rahatlıktı. Tüm kişisel eşyalarımı toplama işinden muaf tutuldum, hatta duyuru tahtası bile aynı kalabildi. Daha küçük öğrencilerin sığabilmesi için yaz boyunca hademe tüm masaları ve sıraları küçükleri ile değiştirdi.

Kapıdan içeri girmeye başladıklarında ne kadar da küçük olduklarına şaştım. Bir oda dolusu cücenin arasında paytak paytak yürüyen bir dev gibi hissettim kendimi.

"İlk erkek öğretmenim," diyen bir çocuğu duyuverdim. "Eğer üveybabam gibiyse burdan giderim."

8 Eylül, Cuma

"İçinizden biri vücudun en katı yerinin neresi olduğunu biliyor mu?" diye fen dersinde sınıfa bir soru sordum.

"Baş." "Ayak." "Çenem." "Diz." "Sırt." "Yumruk."

Sonunda bir çocuk bağırdı: "Diş."

"Doğru," diye cevap verdim. "Şimdi kim dişin neden yapıldığını biliyor?"

"Taş." "Çimento." "Kemik." "Kabuk." "Plastik."

"Mineden yapılır," dedim "ve mine bedendeki en sağlam maddedir."

Aynı anda Mickey elini bir daha kaldırıp bağırdı, "Eğer bedendeki en sağlam madde oysa nasıl oluyor da yumruğumla birisinin ön dişlerini dökebiliyorum?"

11 Eylül, Pazartesi

Çocuğun öz-farkındalığını geliştiren Fred'in felsefesi üzerinde çalışmaya karar verdim – bazen zor bir uğraş oluveren, sizi deli eden bir çocuk için ilgi göstermeye çalışmak. Fakat bu yöntem T.J. için gayet etkili çalışmıştı ve Fred'in yaklaşımının daha küçük çocuklarda daha etkili olabileceğinden emindim. Bu çocuklar daha az zorlu olacaklar ve onlara ilgi ve şefkat gösteren bir öğretmeni daha kolay kabul edeceklerdi.

Daha büyük öğrencilerin gösterdikleri dirence katlanmak zorunda kalmadan bu çocuklara ihtiyaçları olan desteği göstermeyi dört gözle bekliyordum

Önce, öz-farkındalıklarını geliştirebilecek diğer etkinliklerin yanında çocuklar için rol oynama ve psikodrama programları geliştirdim. Sonra, sınıfla bir bütün olarak çalışma fikrinden vazgeçtim.

Daha küçük grupların daha etkili olduğu kanıtlanmış oldu. Bazı öğrenciler bana "baba" diye seslenerek yanıt verdiler, bazıları da anneleri ile evlenip evlenemeyeceğimi sordular. Fakat, çoğu zaman olduğu gibi, günün sonunda her çocuğa hak ettiği ilgi ve dikkati verecek zamanım yoktu.

19 Eylül, Salı

Samantha ve Priscilla masamda konuşuyorlardı.

"Döndüğüme memnunum, sen peki?" Samantha arkadaşına sordu.

"Ya" diye yanıt verdi Priscilla. "Siyah güzel. Annem sürekli bunu bana söyleyiveriyor."

"Bizler kahverengiyiz çünkü küçüğüz. Ama büyüdüğümüzde koyu siyah olacağız."

"Ha. Keşke hocamız da siyah olsa, di mi? Bay McLaren, siyah olacak mısınız?"

"Bunu nası yapayım ki?" diye sordum.

"Annem kahverengi olsanız hastaneye gidip sizi orda beyaz yapabileceklerini söylüyor. Beyazsanız siyah olarak da çıkabilirsiniz. Ama ameliyat olmanız gerekiyor."

"Kızsanız ve erkek olmak istiyorsanız," diye ekledi Samantha, "doktor sizi erkek yapabilir."

"Ben hiç mi hiç erkek olmak istemiyorum," Priscilla karşı çıktı.

"Ben de istemiyorum. Annemin bir arkadaşı vardı, biliyorsun, siyah olmak istemiyordu. Sonra ameliyat oldu ve beyaz oldu."

21 Eylül, Salı

Mickey, büyük abisi T.J.'ye tapıyordu. T.J. nere gitse onu izliyor, ortağı, kölesi oluyor, T.J.'den önce koşuşturup ona kapıyı açıyordu.

Dönem başında T.J. odama uğrayıp Mickey'in sınıfımda olmasını onayladığını dile getirdi. Sırıtıp "Onu beladan uzak tut," diyerek beni uyardı.

"Elimden gelenin en iyisini yaparım, T.J."

"Adamım, elden avuçtan çıkacak gibi olursa beni çağır, gelir icabına ben bakarım."

22 Eylül, Cuma

Okuldan sonra yakınlardaki bir dükkana yürüyüşe çıktım. Yağmur yağmış ve sokaklar nemden parıldıyordu. Karemsi çitleri ve bakımsız petunyalarıyla birbirine benzeyen evleri geçerek ilerliyordum. Zincirli tasmalarıyla ön bahçelerde oturan vahşi dobermanlar da dahil olmak üzere etrafta fazlaca köpek vardı.

Dükkan, süt ürünleri satan bir dükkan, cips satan bir başka dükkan ve kadın kuaförünün olduğu küçük bir alışveriş merkezindeydi. Yazısı silinmiş bir ilanda şu uyarı vardı: "Uzak durun! Duke'ların özel mülkü!" Çocukların oluşturduğu kalabalık, retlerle kirlenmiş sokakları ve kaldırımları doldurmuştu.

Hırsızlığı önlemek için dükkan koruyucu tel örgü ile çevrilmişti. Bir çocuk insansı bir sinek gibi içinden geçmeye çalışıyordu, ama ayakları yere basamadığından vazgeçti. Dükkanın dışında birçok çocuk kaldırımdaki delikleri dolduran gölcüklere tükürüyordu. Tulum giyen iki delikanlı duvarın üstünden atlayıp ucuz bir şarabın mantarını çıkardılar ve birkaç hızlı yudum aldılar. Boş şişe çamurdan bir rampaya atılıp binlerce parçaya ayrıldı ve yakınlarda uyuyan bir bebeği uyandırdı. Gülen iki çocuk yuvarlandı, trafiğe devrilmeden kendilerini durdurmayı başardılar. Bu arada, çocuklar rampaya oturmuş sokağı izliyor, çıplak ayak parmaklarıyla kirin içinde şekiller çiziyorlardı.

Sınıfımdan iki kızı karşı sokaktaki kaldırımın kenarında oturmuş sigara içerken gördüm. Biri elini sallarken diğeri kaşını çatıp elindeki sigarayı bana doğru fırlattı.

Dükkandan pipo için tütün aldım ve dükkan sahibinin çocukları kısa kesilmiş süpürge sapı ile korkutmasını izledim. Sonra okula dönmek için yola çıktım, yarınki derste ne öğreteceğimi düşünüyordum.

25 Eylül, Pazartesi

Victor'un bir sorunu vardı. Diğer çocukların yanında sürekli pantolonunu indiriyordu. Diğerlerinin de aynısını yapması için cesaretlendiriyordu. Annesi dövüyordu ama ne fayda.

Bir kez, sınıfta Victor, Mickey'e dayılanıp, Mickey'in fermuarını açtı, pantolonun içine yapıştırıcıyı aktardı. Mickey, şaşırmış, Victor'a bakarken,

Mickey elindeki yapıştırıcıyı aşağı yukarı sallıyor, "Mickey'in yapışmış çükü var! Mickey'in yapışmış çükü var!" diye eğleniyordu.

Mickey bir yumruk patlattı.

Victor yine aynısını yaptı. Tam ben araya girmeden, Mickey yeniden vurdu.

Bu hafta Victor'un annesi bir kliniğe kaydoldu.

28 Eylül, Perşembe

Anna ve Suzanne teneffüste sınıfı temizleyip temizleyemeceklerini sordular.

"Öğretmenim sınıfı tertemiz yapacağımıza söz veriyoruz."

"Görene kadar bekleyin, öğretmenim!"

Teneffüs sonrası sınıfa döndüğümde sıraların üstünde Magic Marker (pastel boya) çizgileri ve açık seçik çizimler buldum. Haritanın üzerine "Geyik Penisi" yazılmış. Daktilodaki şerit lavaboda dilim dilim olmuş, mürekkepli mavi su tüm yere dökülmüş.

Çocuklar kayıp öğle yemeklerinden şikayet ediyorlar, bir kız gözlüğünü bulamıyordu. Sokağa bakan bir pencerenin açık olduğunu farkettim ve dışarı baktığımda kitapları, kağıtları, öğle yemeği kaplarını ve gözlüğün yerde saçılmış olduğunu gördüm.

5 Ekim, Perşembe

Tracy artık diş teli takıyor.

Öğleden sonra Tracy, Evel Knievel'in Yılan Kanyonu'ndaki atlayışını taklit etmeye çalıştı. Onun bu taklit atlayışı yöredeki Miracle Mart'ın arkasındaki tahtadan yapılmış rampasında gerçekleşti. Evel'den daha kötü bir talihi vardı: Belini kırdı.

Sınıfa döndüğünde Tracy'in özenli diş teli diğer çocukları heyecanlandırdı ve onlara ilham verdi. TV'de"Biyonik Kadın"ın tekrarını izlemişlerdi ve Tracy'in de biyonik kadın olup olmadığını bulmaya karar vermişlerdi. Acı hissedecek mi diye sırasına raptiye koymuşlar, kısa devre oluyor mu diye bacağına kalem batırmışlardı. Hatta bazısı ona biyonik bacaklarını

kullanıp okulun çatısına atlamasını ve kaybolmuş toplarını geri getirmesini istemişlerdi.

11 Ekim, Cuma

Charlotte kavrayış engelli öğrencileri eğitiyordu. Günün bir kısmında öğrencilerini normal sınıf ortamına kaynaştırmak istiyordu ve sınıflarımızı birleştirip birleştiremeyeceğimizi sordu. Ben de heyecanla kabul ettim.

Charlotte'un hergün okula getirdiği Pip adında büyük bir pirene köpeği vardı. Normalde bu imkansız bir şeydi çünkü mutlaka öğrencilerden biri alerjiden rahatsızlanırdı. Fakat şu ana kadar bir tane bile şikayet yoktu. Herkes Pip'i seviyordu.

Charlotte'un öğrencilerinden biri – Bruce – Pip'e karşı özel bir ilgisi vardı. Zamanla sınıftakileri korkutacak derecede sahiplenme ile köpeğin yanına oturma saplantısı oluştu. Bruce irice bir çocuktu. Bir gün sınıf arkadaşlarına Pip'i öğle yemeği kırıntıları ile besledikleri için saldırdı.

Charlotte Bruce'nun babası ile temasa geçti. Anne babası ayrılmış, babası Bruce'nun velayetini almış, anne de diğer iki kardeşini yanına almıştı. Bruce anne babası ayrıldıklarında köpeğini yanında götürmek istemiş, ancak babası köpeklerin kabul edilmediği bir yere taşındığı için köpeği annesinin evinde kalmıştı.

Bruce evden ayrıldığında da iki erkek kardeşi köpeği ölümüne tekmelemişlerdi.

13 Ekim, Cuma

Bugün Mickey bana dönüp gülümseyerek "Bay McLaren, bunu izleyin!" dedi.

Sonra cetvelinin keskin demir köşesini alnına vurdu: üç derin kesik. Gözlerinin üzerinden derin kırmızı yara izleri yükseliyordu. Gülümsemeye devam etti.

17 Ekim, Salı

Samantha sinirle bana dik dik bakıyordu.

Sırasına yaklaşıp "Sorun ne?" diye sordum.

Ellerini belinde somurtarak "Yüzünüz hastalık derecesinde beyaz görünüyor bugün. Bronzlaşmanız lazım."

Kaşımı çatıp "Solgun mu görünüyorum? Ama ben iyiyim."

Sue sinirle pat diye dile geldi "Beyazsınız onu diyor."

"Samantha bugün size kızgın," diğer sırada oturan Priscilla bağırdı.

"Bu doğru mu?" diye sordum. "Bana kızgın mısın Samantha? Öyleyse konuşalım mı?"

Bu teklife canı sıkılan Samantha ayağa kalktı, yüzü hiddet ve şüpheyle okuma köşesine doğru yürüdü. Sue ve Priscilla da onu izledi. Üç kız Jamaika'da birlikte büyümüş sıkı dost olmuşlardı.

Ben de onları izledim. "Samantha, canını neyin sıktığını bana söyleyecek misin?"

Gözlerinde derin bir acı vardı. "Neden siz beyazlar siyahları hep işinden atıyorsunuz?" Daha önce ondan duymadığım bir ses tonu kullanmıştı.

Sorusu beni şaşırtmıştı, "Ne demek istiyorsun?"

Dün babam işten atıldı. Beyazların siyahları işten atmayı sevdiklerini söyledi. Doğru mu bu?"

"Şey," zorla yutkunarak dedim, "bazen önyargı oluyor ama"

"Geçen yıl siyah bir öğretmenimiz vardı. Ama şimdi yok!" diye sanki ağzından tükürdü. "Okulda bir sürü siyah öğrenci var. Niye daha fazla siyah öğretmenimiz yok ki? Nasıl oluyor da Bayan Jones atılıyor da beyaz öğretmenler atılmıyor?"

"Evet," diyerek Priscilla lafa karıştı, "Hem nasıl oluyor da tüm bu işten atmaları beyazlar yapıyor?"

Bütçe kesintileri nedeniyle Okul Kurulu'nun en az deneyimli tüm öğretmenleri işten attığını açıkladım. "Gerçekten, Samantha, Bayan Jones siyah olduğu için işten atılmadı." Ama sesimde inandırıcılık yoktu.

Bir an duraklama.

Samantha'nın kaşı meraklı kafası karışmış bir şekilde çatıldı. "Öğretmenim, babama sizin yalan söylemediğinizi anlattım. Ben size inanıyorum. Ama babam ne dedi, biliyor musunuz?" Gözleri yumuşadı, ağzı rahatladı.

"Ne?"

"Eğer yalan söylemiyorsan, yalan söylemeyen tek beyaz öküz senmişsin," diyerek sırıttı.

Ben güldüm, kızlar da güldü.

20 Ekim, Cuma

Mickey burnunu karıştırıp sümüğünü yedi. Ben çocukken en yakın arkadaşlarımdan birisi de gayretli bir sümük yiyiciydi.

Bazen burnunu karıştıranlar arasında sümük savaşı olur ve çoğu zaman da ödevlerinde bu savaşın kağıda sıvanmış küçük yeşil sonuçları olurdu. Sümük savaşları popüler değildi ama yine de oluyordu.

Hergün görebileceğiniz birşey olmasa da sümük yarışları daha yaygındı. Çocuklar en uzun sümük için birbirleriyle yarışır, parmaklarının ucundan ışıldayan bulgularını sarkıtırlardı.

23 Ekim, Pazartesi

Okulun arkasındaki parkta bir meczup yaşardı. Çocuklar onu ilk defa çöpü karıştırırken bulmuşlar ve bulduklarını ev dediği kanalizyon borusunun altındaki büyük torbaya koyarken görmüşler. Onun buruşuk, pare pare olmuş al kırmızı yaralı yüzünü görünce şaşırmışlardı. Sıska siyah saçı uzun ve yağlıydı.

Bazı çocuklar sığınağının önünden geçen çocuklara kendini teşhir ettiğini iddia ediyordu. Yine bu meczup sakatlamadan cinayete kadar herşeyden suçlu tutuluyordu. Çocukların yaratıcı yazı ödevlerinde meczubun çokça hikayesini okudum.

Bir çocuk okula gelirken birşey kaybetse bu meczup yapmıştır. Bir aile kavgası olsa meczup neden olmuştur. Bir çocuk esrarengiz bir şekilde okula gelmese meczup kaçırmış ve şapır şupur onu yemiştir. Evrendeki her sorun için suçlayacak birisini bulmuşlardı.

Şimdi gitti ya yine de çocuklar onu uzak bir günah keçisi olarak kullanmaya devam ediyorlardı.

27 Ekim, Cuma

"Babam yeni bir karavan alıyo," Jess sınıfa dönüp gururla söyledi.

"Harika," diye atladım. "Ne marka?"

"Bilmiyorum öğretmenim. Ama ne biliyor musunuz, öğretmenim? Bir barı olacak, bir de yatak, bir sürü kız resmi, çıplak kız resimleri, büyük

memeli, böyle şişe kapağından çıkmış gibi uçları, Bay McLaren. Dergilerden. Duvar için baya bir kopardık abimle," ahlaksızca sırıttı, "ve tavan için de daha çok bulmalıyız işte."

Kızardığımı hissettim. Öğretmenlerin kızarmaması gerekiyor. Her zaman kontrollü olması gerekir. İşte ben de boğazımı kuruladım, bu işi başlamadan kestireyim dedim. "Senin gibi yedi yaşındaki bir çocukla abinin böyle bir karavanda ne işi olabilir ki? Ve bu çıplak kızlarla? Annen baban sonra hakkınızda ne düşünür?"

"Şey, ben daha araba süremiyorum. Ama annem babam abimin kız arkadaşını becermesi için sürebileceğini söylüyorlar, ama sonra yazın kamp için almak zorundalarmış."

30 Ekim, Pazartesi

Megan sessiz, neredeyse görünmez bir çocuk. Tenefüste hep yanlız kalır, uzun ince saçını okşaması haricinde neredeyse hiç hareket etmez. Hiç konuşmaz, sorun çıkarmaz, ödevlerini yapar, araya girmez, geç kalmaz. Onu severim ama onun sınıfta olduğunu çok nadir hatırlarım.

Bu öğleden sonra sekreter Bayan Llewellyn'i aramam için bana bir not bırakmış. Bayan Llewellyn de kim ki? Aradığımda Bayan Llewellyn'in Megan'ın annesi olduğunu anladım. Kızgındı, "Şimdi beni dinleyin Bay McLaren! Megan için şu psikiyatri belgelerini hazırlıyorum. Şimdi söyle! Sınıfta dalıp gidiyor mu?"

"Megan mı? Sorun ne ki?"

"Ben nası bileyim? Sadece onunla uğraşmaktan bıktım. Onu biliyorum! Bıktım! Kuş beyinli bir kızım var!"

Bayan Llewellyn'i sakinleştirebildim ve ona Megan'la daha yakından ilgileneceğime söz verdim. Açıkça Megan evde de hiç konuşmuyor ve zamanının büyük kısmını odasında tek başına geçiriyor.

2 Kasım, Perşembe

Gracie, Pasquale'a ağır bir yapıştırıcı şişesi attığı zaman annesini görüşme için okula çağırdım.

Gracie'nin siyah rimelli kahverengi gözleri, ok gibi kaşları ve uzun platinyum rengi boyanmış saçları bana tuhaf bir manzara çizdi. Sadece

sekiz yaşındaki bir kız nası olur da Vogue dergisi modelleri gibi gezebilirdi.

Gracie'nin annesinde ise derin bir göğüs dekoltesi ve sarışın briyantinlenmiş kabarık siyah perçemli saçı vardı. İlk sorusu "Gracie son zamanlarda tuhaflaştı mı?" oldu.

Ben de şu yapıştırıcı şişesi olayından bahsettim.

Açıklaması şu şekilde oldu: Bir zamanlar, Gracie ve annesi Food City'den döndüklerinde babalarını komşu kadınla birlikte 'yatak örtüsünü çekiştirdiklerini'görmüşler. Hapiseneden tahliyesinden bir ay öncesine kadar da sürekli içiyormuş ve bir iş bulması çok çok zormuş babası için.

Gracie'nin annesi bağırdığında babası rahat bir tavırla odadan dışarı çıkmış, annesinin burnunu kül tablası ile kırmış. Gracie odadan kaçmış sonra. Annesi burnunu göstererek yaranın makyajla özenle sakladığını anlattı.

Gracie'nin babası evden taşınmış. Başka bir kadınla birlikte iki kat aşağıda yaşamaya başlamış. Gracie asansörde zaman zaman babası ile denk geliyormuş. 12'nci katta kalmasına rağmen sırf babasıyla karşılaşmamak için merdivenleri kullanıyormuş.

Gracie'nin annesini en çok üzen şey tüm komşularının kocasının bir aptal olduğunu ve onun daha güzel göründüğünü söylemeleriydi.

"Nasıl hissettiğimi tahmin edebilir misiniz? Tam bir salak gibi. Bu kadın evime geliyor, erkeğimle bir sürü numara çeviriyor, tam da benim dibimde. Et ızgara isteyebilirken hamburgere karar kılmış. Peki! Aç kalsın da gebersin!"

Gracie ağır tutkal kabını Pasquale'a atmıştı çünkü Pasquale'nın annesi Gracie'nin annesi ile ilişki yaşıyan kadındı.

3 Kasım, Cuma

Faith bir gün sınıfta o kadar çok acıkmıştı ki bir şişe Kraft Thousand Island salata sosunu getirip yarısını içmişti. Sonra birisi yarısını tenefüste alıp gitmiş.

Bugün Faith'in annesi Faith'in oyuncu olma potansiyelinin olup olmadığını sormaya okula geldi. Faith'in annesine göre çocuk reklamlarında iyi para varmış.

8 Kasım, Çarşamba

Vekil öğretmenler okulda yerimize geçmeleri gerektiği zamanlarda genelde hasta olduklarını iddia ediyorlar. Kim onları suçlayabilir ki? (Bir vekil öğretmen sınıfımda sadece 15 dakika kaldı.)

Herkesin bildiği gibi, vekil öğretmen adil oyundur. Bay Cummings yeniydi. Erken gelmiş ve istekliydi.

O sabahın ilerleyen saatlerine doğru birinin bağırdığını duydum. Sınıfa baktım, gözlerime inanamadım. Odanın ortasında durmuş, akrobat giysisini giyip yayını takmış birisi. Bay Cummings. Koyun derisi yelek de kostümünü tamamlamış.

Bu kostüm Bay Cummings'in yeni öğretme yaklaşımının bir parçasıydı. Sınıfa William Tell'in öyküsünü anlatmaya çalışıyordu. Çocukların renkli kostümünü görünce ağızlarının açıkta kalacağını düşünmüştü. Ancak, çocuklar gülüyor, "İbne," "Yumuşak," diye bağırıyor, gözünün önünde kıvırtıyorlardı.

Pantolonunu üzerine geçirmesini izledim. Sonra tahtaya matematik sorularını yazdı.

Gelecekte gelmemesinin mümkün olmayacağını idareye bildirdi.

13 Kasım, Pazartesi

Sınıfımdaki Karayipli güzel çocuk, Cecilia'nın anemisi var. Bazen bu hastalık onu okuldan bir hafta uzaklaştırıyordu. Gözleri kan hücrelerinin günlük yıkımından sarılaşıyordu.

Acısına soğukkanlı bir şekilde katlanıyor. Spor salonunda itilse, sıkıştırılsa, devrilse bile hiçbir zaman şikayet etmiyordu. Genelde onu sırasına tek başına ağlarken bulurdum.

16 Kasım, Perşembe

Bir ebeveyn okulda esti kükredi. "Bu çocuklar," diye şikayet ediyordu, "domuz gibi yaşıyorlar! İnsanoğluna saygıları hiç yok!"

Her zaman tetikte olmam gerektiğini söylerken, nispeten sadık köpeklerin bile bazen sahiplerine nedensiz saldırdıklarını açıkladı. "Ve siyahlar! Dokundukları herşeyi kirletiyorlar. Suratına nefeslerini üflemelerine izin verme!"

Çocukların ailelerinin sorunları olsa onları duymak istemezdi. "İşsiz hayatlarında bırakın da kafayı çeksinler...görüyorsun ya ilandaki işlere giremeyecek kadar tembeller çünkü. Şu ilanlara bak. Bir sürü iş var! Her gün sünger gibi içtikleri şarabın parasını ben ödüyorum. Evet doğru. Ben!"

Konuşurken nefes bile almıyordu.

"Bu ayyaşların köpek öldürenlerini alabilmeleri için her hafta hükümetin benden ne kadar para aldığını görmelisin! Bunların yaşamı çalışanların sırtından ödeniyor! Ülkemize gelip işlerimizi elimizden alan yabancıların Allah belasını versin. Garajına gittim, tekerleklerinin havasını aldım. Böylece kaldırıma bu kadar yakın park etmemesini öğrenir."

"Hem bir de silahım var. Birileri kapının kilidini kırıp mangalı aşırdığı geçen Cumartesi aldım. Aklında bulunsun bak kullanmak zorunda olmak istemiyorum. Ama o orman kaçkınları mülküme girerse, o zaman görürüz ne olacağını."

17 Kasım, Cuma

Çocuklarla kayda değer bir başarı kaydetmeme rağmen ihtiyaçlarının ne kadar etkin bir şekilde karşılandığı konusunda emin olmamaya başladım.

Sınıfımdaki birçok çocuk başa çıkabileceklerini hayal bile edemeyeceğim zorluklarla karşılaştılar. Eğitim her çocuğa başarmak için bir şans sağlamalı. Toplumdaki önyargının ve düşmanlığın bunu onlar için daha zorlaştıracağından korkuyorum.

Ben şanslıydım. Beyazdım. Orta sınıftan geliyordum. Kalbur üstü bir yerde evim vardı. Üniversiteye gitmiştim. Toplumda bir yer edinmiştim.

Bu konuyu düşündükçe daha anti-sosyal oluyor, daha çok toplumdan kendimi soyutluyordum. Yemekhanede yemek yemeyi bıraktım. Yakınlarda bir yerde İtalyan restoranında tek başıma yemeyi tercih ediyordum. Öğretmenlikten başka nasıl hayatımı kazanabilirdim onu merak ediyordum.

20 Kasım, Pazartesi

Priscilla yeni doğan kız kardeşini Olivia'nın resmini okula getirdi.

"Nasıl sence?" diye sordu Samantha.

"Tam annen gibi beyaz olacak gibi," diye Samantha bağırdı.

"Ama babam gibi ilerde daha da kararabilir."

"Beyaz olursa sana benim Barbie'nin tulumunu veririm. Senenin sonunda siyahlaşırsa Barbie'nin bluzunu vereceksin."

"Anlaştık!"

21 Kasım, Salı

Dale, çiftlikteki hayatını hatırladığında bezgin yüzü canlanan bir annesi vardı: "Hayatımın en güzel günleriydi."

Dersten sonra konuşuyorduk. Dale, hademenin saat dört vardiyasında unuttuğu kağıt parçalarını amaçsızca tekmeliyordu. Dale'in ev hayatını hakkında daha çok şey öğrenmek için annesinin okula gelmesini istedim.

"Keşke hala çiftlikte yaşıyor olsak," diye devam etti. "En çok buna pişmanım, Dale'i orda büyütememek." Aniden yanaklarındaki gözyaşlarını sildi. Dale utandı, odadan çıktı. "Dale için yaşamdan birşey istiyorum ama nası yapacağımı bilmiyorum. Hala babasının gitmesine kızgın, sakinleşmeyecek gibi görünüyor. Hep dışarda çalışıyorum, eve geldiğimde ona ayıracak zamanım olmuyor. Fabrikanın nası bir yer olduğunu bilmezsiniz. Bütün enerjinizi sizden alır. Bu yüzden ona pek zamanım kalmıyor."

Dale odada tekrar göründü ve pencerenin yanındaki bir sıraya oturdu. Annesi yeniden konuşmaya başladı ama sonra bitkin düşüverdi.

"Bak," elimden geldiği kadar onu ikna ederek dedim, "Dale'i okulda beladan uzak tutacağım. Merak etme."

Gittiklerinde dönem boyunca ilk defa Dale bana gülümsedi. Birileri bir dişini dökmüştü.

22 Kasım, Çarşamba

Mickey ödevlerini yapmıyordu, kolunun ağrıdığından şikayetçiydi. Sorunun ne olduğunu sorduğumda, "kolumun içinde kötü mikroplar var," diye yanıt verdi.

"Tamam Mickey," dedim. "Kolunu katla da bu kötü mikropların nerde olduğunu göreyim."

Zar zorla kolunu dirseğine kadar sıyırabildi. Yardımımla kolunu bir parmak daha sıyırdık, yüze benzeyen kötüleşen bir yara çıkıverdi ortaya.

Mickey anlatmaya başladı: "T.J.'ye diğer çocuklar gibi bana da bir dövme yapmasını istedim. 'Çığlık atan bir kafatası' istedim." Abisi bir toplu iğne ve tükenmez kalem mürekkebi ile Mickey'in koluna bir kafatası oymuştu.

4 Aralık, Pazartesi

Arkadaşlarımdan biri beni Toronto'da bir konuşma için bulunan British Columbia'lı bir öğretmenle tanıştırdı. Yoksun çocuklarla çalışıyor, eğitim ve kapitalizm konusunda yeni bir dergiye çıkarma işinde çalışıyordu. Gitmeden bir şeyler içmek için sözleştik. 30 yaşlarında oldukça güzel ve konuşmasıyla etkileyen bir kadındı.

Yakınlardaki işçi sınıfı barlardan birinde biralarımızı içerken sınıflarda kullanılan çoğu müfredatın işçi sınıfının olumsuz öz benlik sahibi olmasını, kısmetlerinin kaçınılmazlığına inanmalarını, çıkmazlarını soyutlanmış biçimde algılamalarını ve sınıf yapısındaki değişimin nafile olduğuna inanmaları doğrultusunda koşulladığını söyledi. Benimkilerin büyüdükçe bağlı oldukları sınıfın onları "toplumum ana damarı"dan nasıl ayrı tutacağını ve onların bunu ilerde nasıl farkında olacaklarını anlattı.

Diğer birayı içerken sınıf farkından bahsetti. "Senin çocuklar onları toplumsal olarak etkin bireyler yapmak için çok küçükler. Ama yoksulluk sonucu onlara neler olduğu sen zaten görüyorsun. Bu, yani çaresiz olma durumu, seni bir öğretmen olarak kızdırmış olmalı."

İşlerin bu kadar da umutsuz olmadığını karşı çıkarken özbenlik, anlayış ve uyumu artırmak için sınıfta kullandığım bazı üniteleri sıraladım. Ama kabul etmeliyim ki çok da etkili olmuyordu bu.

"Hala kapitalist ideoloji ile çalışıyorsun!" kolumu dostça bir tavırla tutup nerdeyse üzerinde çalıştığı taslağı devirmek üzereyken dile getirdi. "Ortak anlayışla oluşan köklü bir insanlığın insanlar tarafından paylaşıldığı fikrini romantikleştiriyorsun. Ama, kapitalist düzende insanlık saptırılmıştır çünkü toplumumuzdaki sınıf düzeni işçi sınıfı çocuklarının eşit haklara sahip olabileceğini yadsıyor. Eşitsizliğe alışıyorsun."

Yedi, sekiz yaşlarındaki çocukları eğittiğimi hatırlatmak zorunda kaldım, ve hani felsefesiyle hem fikir olup bir yıl içinde dediklerini yapsam bile çocukların yaşamlarını dramatik bir şekilde etkileyeceğini biliyordum.

"Umutsuzluk duygusuyla büyüyen çocuklar," sesini yükseltip devam etti "ağırbaşlı ve alçak gönüllü olur. Çok küçükler diye onlara ulaşmazsan ailelerine ulaş! Onları örgütle!"

Söylediklerinde doğruluk payının olduğunu inkar edemezdim. Gerçek sorun sınıf düzeniydi. Böyle bir toplumda olağanın dışında olmalıydılar.

11 Aralık, Pazartesi

Mickey'in gittiğini fark etmedim. Nere kaybolduğunu öğrenmek için çocuklardan bir kaçını gönderdim. Bulana kadar bir ömür geçti nerdeyse.

Sonunda, erkekler tuvaletindeki bir kabinde küçük kahverengi bir çift ayakkabı olduğunu görmüşler. Kapıyı açtıklarında Mickey'in tuvalette uyuyakaldığını görmüşler.

13 Aralık, Çarşamba

Charlotte'nun zihinsel engelli 10 kişilik öğrencileri onları su kenarına götürdüğüm için bana teşekkür etmek istiyorlardı. Charlotte onlara ilginç bir teşekkürün, bana güzel bir öğle yemeği hazırlamak olacağını söylemiş.

En çok heyecanlanan Deli Sid olmuş. Deli Sid bu adını ikinci kattan atlayıp yara almadan kurtulmasına borçlu. Charlotte sürekli onu göz kulak olmak zorundaydı.

Çocukları aşağıdaki personel mutfağına indirmişti. Fikrin temelinde ise Deli Sid'in annesinin tarifi ile yapılmış spagetti ile beni şaşırtmak vardı.

Hypo Chester, yemeğin sosunu yapmayı özelikle istemiş. Deli Sid gibi o da sınıfta sorunlu olabiliyordu. Her gün beyin tümöründen mide ağrısına kadar herşeyden şikayet edebiliyordu. Charlotte'a Deli Sid'in annesinin tarifin içinde zehirli birşey koyduğunu söylemiş, şüpheli görünen maddeler için dikkatli olmasını istemişti.

Tarifte bilmedikleri önemli bir madde vardı: Öğle yemeği saatinde bir ebeveynle görüşmem vardı. Gerçekten bu görüşme için çok istekliydim. Brad'in annesi üzüntülerini anlatmak için saatlerce laf kalabalığı ederdi.

Vardığımda öğretmenler odasındaki kanepe dramatik bir şekilde oturuyordu. 40'larında, platinyum sarısına boyatmış saçları, kaşları ince yarım daire şeklinde alınmış bir kadındı.

Hemencecik başladı: "Oturun lütfen Bay McLaren, Konuşacak çok şeyim var. Şimdi Brad ile ilgili-"

Brad'in annesiyle konuşmaya başlarken Charlotte'nun öğrencileri sessizce mutfağa sokuldular. Charlotte'dan bir işaretle bir sıra, başta elinde buharıyla spagetti tutan Sid, öğretmenler odasına yürüdüler.

"Tamamdır!" Deli Sid buyurdu. "Sağa dön!"

Herkes dönüverdi.

"Birlikler, hazır mısınız? Hadi gidelim!"

Aramıza yürüdüler. Deli Sid asker elbisesi giymiş, başında bir askeri Alman miğferi. Chester dizlerine gelen 1950'li pembe spor ceket ile Charlotte'nun dans elbisesini giymiş. Sweeney adlı bir çocuk da ağzından sarkan hasırdan bir sepette çatal kaşığı taşıyordu. Yosun yeşili dalgıç gözlüğünün içinden etrafa dikkatle bakıyordu. Devamını taşıyan Candy, siyah bir opera kepi giymiş, gürültülü bir tamburini sallıyordu. Bu olay üzerine utanmış gibi yaptım ama Charlotte her dakikasından zevk aldığımı biliyordu.

Brad'in annesi sinirlendi. Ayaklandı, anormal bir şekilde ceketini omzuna attı, kapıda duraklayıp "Hayvan bakıcılığı yapmadığınız bir zamanda sizinle görüşelim," dedi.

18 Aralık, Pazartesi

Birkaç hafta önce kavgaları önlemek için yeni bir strateji denemeye karar verdim. Ne zaman iki çocuk birbirlerine vurmaya başlasalar tüm sınıfı kavga edenlerin etrafında topluyordum. *Gillette Cuma Gecesi Dövüş* şarkısı 'sert görün'ü mırıldanıyorduk. Çok aptalcaydı ki kavga edenler bile gülmeye başlıyordu. Sınıftaki birçok kavgayı bu şekilde ayırmış oldum.

Rod bu fikri fiziksel cezaya karşı çıkan öğretmen ve ebeveyn örgütü olan SYAY (Sınıf Yönetiminde İnsancıl Alternatifler)'a göndereceğini söyledi.

20 Aralık, Çarşamba

Dün Fred, beni bir önceki geceki sanatsal terapi dersinde boya bulaşan tulumu giydiğimi ve kolumun altında en yeni okul magazinlerini tuttuğumu görünce güldü. "Yavaşlayıp biraz dinlemezsen, benim işimi çalacaksın!"

Öğretmenlerin bazısı Fred'in felsefesinin açıkça burnuna dikine giden bu işi meraklı gözlerden fazlasıyla ilgileniyorlardı. Bu etkinlikleri sınıfımda yaptığım sürece karşı çıkmıyorlardı. Ama sınıfımı salonda ya da öğretmenler odasında çalışmalarına izin verdiğimde tehdit edilmiş hissediyorlardı. Fred'in yaklaşımını onaylamayan bir kaç öğretmen Fred'in kadroyu 'hippiler'le doldurduğunu hissetmeye başladı. Ben mesela. Fred ve Rod'un yokluğunda, personel toplantısında, bu anın beni haklamak için uygun bir zaman olduğuna karar kılmışlardı. Beni tamamen şaşırtmışlardı.

"Peter, sınıfından çokça müzik geldiğini duyuyorum. Ne türden dersler işliyorsunuz?" diye birisi sordu.

"Küçük çocuklar kontrol altında olmalılar. Senin yaramazlardan birkaçını gelecek yıl ben alacağım. Sınıfımda başıboş olmalarını da istemiyorum," diyerek diğeri ekledi.

"Ve niye çocukları salonda çalışmalarına izin veriyorsunuz?" birisi sandalyeden kalkıp kesin bir ses tonuyla bana emir verdi.

Korkmuştum. Tüm bu düşmanlığa karşı çıkamadım.

John beni kurtarmak için çabaladı. "Sizin çocukları rahatsız mı ediyor?" diye rahatsız olmuş öğretmenlerden birisine sordu.

"Şey...tam öyle değil...ama bazılarımız Peter'in öğrencilerinden birkaçının personel odasında kahvaltı yaptığını gördük! Ve bunların başında kimse de yoktu."

Kendimi sandalyeden yavaşça kalkarken buldum. "Pişirmelerine göz kulak olan altıncı sınıf öğrencileri vardı," sakin kalmaya çalışırken diyordum. "Benim kahvaltımı hazırlamıyorlardı. Kendi kahvaltılarını hazırlamaları gerekiyordu çünkü o sabah kahvaltı yapmamışlar ya da akşamında akşam yemeği yememişler!" Sesim yükseliyordu ama artık geri çekilemiyordum. "Ve okul bütçesiyle ilgiliyseniz merak etmenize gerek yok. Yumurta ve yulaf ezmesinin parası cebimden çıkıyor."

Daha sonra Fred'i çağırıp olanları anlattım.

"Peter, ben kaldığım müddetçe senin de bu okulda kalmanı istiyorum. Zerre kadar programını değiştirirsen seni kovarım!" diyerek bana güvence verdi.

Kankalarım Charlotte ve Liz toplantıda o kadar şok olmuşlardı ki söyleyecek birşeylerinin olmadığını kabul ettiler. Gönlümü almak için beni Corridor'daki en iyi İtalyan restoranında spagettili bir öğle yemeğine çıkardılar ve yemekte bir armağan verdiler. "Bu dünkü toplantıda olanları unutmana yardımcı olmak için." Charlotte ekledi.

Armağan biyo-geribildirim hakkında bir kitaptı.

22 Aralık, Cuma

Çocuklarla Noel'i kutladığıma sevindim. Sınıf, satın aldığım ya da bana bir şekilde verilen posterle odayı süslemek için saatlerce uğraştı. Plastik bir çam ağacı daha önce çalışmış bir personel tarafından bağışlandı ve biz de ağacı krepon kağıdı, duvak teli, mısır gevreği ve pamuktan suntalarla süsledik.

Gitarımla Noel şarkıları çaldım, kötüydü, çünkü genelde Mississippi Delta blue çalmayı tercih ederim.

Çocuklar da bana hediye getirmişler: çorap, cüzdan, şarap, çikolata, bira bardağı, nerdeyse sınıfın yarısı bana birşey getirmiş. Hediyelerin önemli olmadığını özelikle atını çizerek söylemiştim ama Mickey'in bana birşey getirmediği için üzüldüğünü görebiliyordum. Diğer çocukların bana hediye verdiğini gördüğünde odadan kaçtı.

Yaklaşık 15 dakika sonra plastik bir poşetle içeri girdi. "Bu sizin Noel hediyeniz," başı eğik, elindeki bana uzatırken deyiverdi.

"Teşekkürler, Mickey," diyerek kibarca yanıtladım. Sırasma doğru yürüdü ve orda durdu ama kıvranıyordu. "Hediyeni açarken neden buraya gelmiyorsun?" diyerek öneride bulundum.

Birkaç adım atıp durdu.

Poşeti aldım ve yıpranmış bir National Geograhic dergisi çıkardım. Dolapta sakladığım dergilerden birisi olduğunu hemen anladım.

"Saol, Mickey!" dedim. "Tam da koleksiyonum için ihtiyaç duyduğum şeydi."

"Ben...ben," diye kekelerken, "Dün marketten aldım. 5 dolardı."

"En sevdiğim dergi olduğunu nerden biliyordun?"

"Çünkü içinde çıplak insanlar var."

Sınıf güldü ve hepimiz Noel kutlamalarına devam ettik.

Samantha, sırasına umutsuza çökmüş bize katılmak istemedi. Tüm çocuklar pizza yiyor, teypte sevdikleri şarkıları çalıyordu ama o hiçbir şeye aldırış etmiyordu. Arada bir yan gözle birilerine bakıyor ama çoğu zaman kafası önünde somurtuyordu.

"Samantha, sorun ne?" bir an bulup sordum. "Niye bize katılmıyorsun?"

Gözleri kanlı, asık bana baktı. "Yine aklım oyun oynuyor bana."

"Oyun?"

"Kafamdaki o kişi," sesi sinirle tıkanıyordu. "İçerde birisi var ve gitmiyor!" Sandelyesinde bir döndü, küçümser şekilde elini saçına dokundurdu ve ayağı kalktı. Sonra titremeye başladı. "Bu ses durmadan dünyanın sonunu anlatıyor, bu yüzden bundan sonra ne Noel, ne yaz, ne de kış olacak, hiçbir şey!" Normalde bu kadar rahatsız değildi.

"Bak, Samantha, neden böyle kötü şeyler düşünüyorsun? Noel zamanındayız."

"Babam dünyanın sonunun geldiğini ve Hz. İsa'nın geri geleceğini söyledi." derken kıpırdanıp duruyordu.

"İyi şeyler düşünmeye çalış." diyerek onu ikna etmeye çalışıyordum. "Eminim Hz. İsa gelse herşey yolunda olacaktır. Sana birşey olmayacak."

"Cumartesi bu ses bana yakın arkadaşımdan kurtul dedi, ben de onunla artık oynamıyorum. En iyi arkadaşımı seviyorum ama içimdeki bu ses onun kötü olduğunu söylüyor," derken sesi keskindi.

"Sence bu ses neye benziyor?"

Gözleri hafifçe açıldı, "Şeytan."

"Niye öyle düşünüyorsun?"

"Babam şeytanın güçlü olduğunu ve insanların kafasına girebileceğini ve onlara kötü şey düşündürebileceğini söylüyor," dedi ve ağlamaya başladı.

Ellerimle onu sardım. "Bunun senin kendi hayalin değil de şeytan olduğuna emin misin?" Nasıl yapacağını bilmediğim bir durumda çaresizdim.

"Ben...ben bilmiyorum." Gözyaşlarını sildi. "Bence de. Bu sesi kafamdan atabilir misiniz?"

"Şey, bilmiyorum, ama bu akşam babanla konuşacağım. Neyse," devam ediyordum, "eminim Tanrı şeytandan daha güçlüdür. O zaman korkacak birşey de yok."

Akşamına babasını çağırıp olayı anlattım. Önerim üzerine şeytan muhabbeti etmeyi bırakıp inancının daha olumlu taraflarından bahsetmeye anlaştık.

Cuma, 29 Aralık

Winnipeg şehir merkezindeki bir okulda çalışan Phil adında eski bir arkadaşım Noel bayramında beni ve Jenny'yi ziyaret etti. Phil'in sevdiği cin şişesini çıkardım ve tüm gece konuşup durduk. Phil her zaman ki gibi yine ağzı boş durmuyor, tüm tartışmalarda başı o çekiyordu.

"Ya işte bu ülkedeki o kadar çok çocuk duygusal olarak aç ki," dedi. "Kapımın önünden geçerken gördüğüm çoğu çocuk o kadar boş, o kadar moralleri çökmüş gibiler ki. İster korku de, ister kuşku, ister öfke, istersen nefret, hepsi bu duygularla doldurulmuşlar. Okulların tekrar bu çocukların insan olduğunu ve değerli olduklarını hissettirmesi gerekiyor."

"Peter, ben de senin yaptığın şeyi yapmaya başladım, hem öğretmen hem de terapist gibi çalışıyorum. Öğretmen olarak öğrenme sevgisini aşılıyor, bilgi ve becerileri veriyor, bazı yaratıcı yetenekleri ortaya çıkarıyorum. Ama terapist olarak çocuklardaki bunca endişeyi azaltmaya çalışıyor, kendim duygusal bir enkaz olurken çocuklardaki duygusal engelleri ortadan kaldırmaya çalışıyorum."

"Bizler öğretmenler olarak kısmen de olsa çocuklardaki bazı sorunlardan sorumlu değil miyiz?" diye sordum. "Yani...Çocukları apaçık başarısızlığa iten bir eğitim sistemini desteklemiyor muyuz? Hali hazırda dünyaya karşı güvensizlik ve nefret geliştirmiş kalabalık bir sınıfta otuz beş çocukla neler yapabiliriz ki?

"Phil'in her zaman bir cevabı vardı. "Toplumdan destek almamız gerekiyor. Çocuklarının eşit haklardan yararlanmadığını farketmelerini sağlamalıyız. Dinle, bu herşeyi içeriyor, senin göçmen çocuklardaki kadar sorunları var. İnsanlar yoksulların refah dolandırıcısı ya da tembel oldukları-

na ya da daha fazla anne yardımı alabilmek için gayri meşru çocukları sahip olduklarına inanmak için hemencecik hazırlar. Bir şekilde getto dünyası ile orta sınıf okulları arasındaki boşluğu kapatmalıyız."

Okullarda ilerleyen şiddeti konuştuk.

Omuzlarını kaldırıp derin bir nefes aldı. "Hapishane ve tımarhaneler gibi okullar da öğrencileri toplumdaki gerçek sorunlardan alıkoyuyor. Bazen okulların bebek bakıcılığının daha gelişmiş kurumları olup olmadığını merak ediyorum...Bu şekilde bak. Daha fazla insan gücüne ihtiyacımız yok ve okullar çocukların çıkıp iş bulma zamanlarını erteliyor."

"Öğrenciler hayal kırıklığına uğramış ve okula ait olmadıklarını hissediyorlar. Onları önce saldırgan başarı modelleri ile başbaşa bırakıyoruz, sonra da pilleri bitene kadar 'başarı' 'başarı' diye bağırmalarını istiyoruz. Bak nelere maruzlar: TV, radyo, gazete, dergiler, filmler, reklamlar. Sonra da bu aşırı uyarılmış çocukları toplumumuzun en ağır işleyen kurumuna sokuyoruz, yani okullara."

"İçki zamanı. Ben mi alayım, sen mi?"

8 Ocak, Pazartesi

Dean, okul kütüphanecisi, istifa etti. Çocukları daha fazla kaldıramayacağını söyledi. Gürültüleri dayanılmazmış. Yeni işi, Moose Jaw, Saskatchewan'daki özel bir okulda öğretmenlik.

Dean'in pozisyonu için baya bir kişi başvuru yaptı. Gizli oylama sonucu, Helen, özel eğitim öğretmeni, seçildi. Akıl sağlığımı büyük ölçüde kütüphaneyi yeniden düzenlemesine borçluyum.

Helen kütüphanelerin kentte yaşayan çocuklar için sıkıcı yerler olduğunu ve kütüphanenin sadece kitap okumaktan başka bir yer olması gerektiğini farketmiş. Kütüphaneyi edilgen sessiz bir yer olmaktan yaratıcı etkinlikler merkezi yapmaya karar verdi.

Gece yarılarına kadar kalıp çocukların kum, su ve bloklarla çalışabileceği 20'den fazla etkinlik merkezi kurdu. Çocuklar kendi gazetelerini yapabiliyor, hokey kartları ile oynayabiliyor, herhangi bir konuda araştırma yapabiliyor, karikatür çizebiliyorlar, öyküler düzebiliyorlar, geçici sahnede oyunlarını oynayabiliyorlar, Helen'in yaptığı kuklalarla oyun oynayabiliyorlardı. Her öğretmenin gün içinde bir zamanda en fazla on öğrenci gön-

derebileceği bir takvim hazırladı. Big Arnie'nin odası haricinde öğrenciler kütüphaneyi herşeyden çok sevdiler.

Yarım saat için de olsa daha az on öğrenci ile olmak bir rahatlamaydı. Ama daha önemlisi çocuklar orda çok şey öğreniyordu (farketmeseler bile). Tamamladıkları ödevlerden ve projelerden belliydi bu.

12 Ocak, Cuma

Suzanne'yı bu sabah babası bıraktı. Yeşil karmobil takımı ve üstünde sarı "Davey Boy" yazılmış siyah bir şapka giyiyordu. İçki kokuyordu. "Suzanne bu sabah bacağını incitti. Buyrun." Suzanne'yı bana doğru uzatırken homurdanıyordu.

Gözleri kızarmış, oyuklarına batmış, masama doğru aksayarak yürüdü. Kararmış dişlerinin arasından yarım bir gülümsemeyle güle güleyi mırıldandı.

"İşte bu ibne!" babası giderken Suzanne bağırıyordu. "Bebek bakıcılığı paramı almasına izin vermedim diye bacağıma sopayla vurdu! Şimdi gidip bir şişe daha alacak."

12 Ocak, Salı

Mickey sanat dersi zamanının yarısını kilden hamurunu sosisli sandviçe benzetmeye çalışarak geçirdi. Bitirdiğinde sınıfın önüne doğru yürüdü ve gururla bana gösterdi. Sonra yemiş gibi yaparak dudaklarını şapırdattı.

"Bu gerçek sosisli sandviçe göre çok büyük!" diye Marta mızmızlandı.

Diana lafa karıştı, "Annemin evde Mickey'in sosisli sandiviçine benzer plastik bişiyi var. Üzerinde çıkıntılar ve titresin diye içinde de pil var."

31 Ocak, Çarşamba

Peki, tamam. Derste cır cır ötme eğilimim var. Ama bu sefer, Samantha'nın sıkıldığını gördüğümde daha yeni başlamıştım. Sırasında oturmuş, derin düşüncelerdeydi. Sanki kafasındaki durmak bilmez ses ile uğraşıyormuş gibi kafasını bir yandan diğerine sallıyordu. Konuşmamak için kendini zorlarken çene kaslarının kasıldığını görebiliyordum.

Derse devam ederken bir gözüm ondaydı.

Aşağıya bakıyor endişeli bir şekilde sırasına vuruyordu. Sonra birden eli titredi, gözleri pörtlemiş kafası yerinde. Herkesin şaşkın bakışlarını görünce tatlı bir ahenkle şarkı söylemeye başladı:

"Sokaktan inerken, pış pış
İspanya'da bir kızla tanıştım, pış pış
Duvara yaslandığında, pış pış
Toplarımı verdim, pış pış
Annesi şaşırmazdı, pış pış
Göbek deliğinin şiştiğini görmesine, pış pış
Annesi üzülmezdi, pış pış
Babasının delirdiğini görünce, pış pış
Annesi altta
Babası üstte
Bebek ortada
Herşeyini ver derken!"

6 Şubat, Salı

Çok endişeli bir şekilde Angie'nin annesi bu öğle geldi ve apartmanın asansöründe bir çocuğun cinsel tacize uğradığını söyledi. (Benim çocukların yarısı o apartmanda yaşıyordu.) Yarından itibaren her öğle Angie ve kız kardeşini okuldan alıp onlara birşey olmadığına emin olmak için evlerine kadar refakat edecekti. "Bunu çocuklarım okula gittiği sürece, her gün, her hafta, yılın her ayında yapacağım," derken sesinde öfke ve endişe vardı. "Angie okuldan sonra yapacak birşeyi olursa eve onunla göndereceksiniz."

Angie'nin onu her öğle 3:15'te girişte bekleyeceğini düşünüyordu.

9 Şubat, Cuma

Bayan Roger'in altıncı sınıf öğrencilerinden Sasha okuldan sonra kalıp sınıfı temizlemede bana yardım etmeyi seviyordu. Bayan Rogers, Sasha'nın bana ilgi göstermesine seviniyordu. Sasha'nın yaşamının bu noktasında bir erkek figürüne ihtiyacı vardı. Babası daha yeni terketmişti.

Her zaman solgun, üzgün al gözleri ile bıkmadan yorulmadan odada bir o yana bir bu yana geziniyor, kağıtları topluyor, geri dönüşüm kutusuna atıyordu. Her gün aynı dirsekleri çürümüş toz mavisi kot elbiseyi giyiyordu.

Sasha bir yerden süpürge bulmuş, halıyı hemencecik süpürmüştü. Tebeşir tozunu temizlemek için eğilmiş dururken Külkedisi'ne çok benziyordu.

Tüm kalıntıları atık kutusuna koymuş, sakar sakar merdivenlerden iniyor ve hademenin odasında çöpleri boşaltıyordu.

Bitirir bitirmez odanın arkasında kurduğum sanat köşesine gidiyordu. Hep oyun hamuru ile oynamayı seçiyor, hamuru evrak çantası taşıyan, şapkalı bir adama benzetiyordu. Hamurun kime benzediğini sorduğumda sadece 'hain' diyordu. Tamamladıktan sonra hamuru vahşice parçalıyordu.

Benimle geçirdiği zamandan tuhaf bir zevk alıyor gibiydi, ama birkaç hafta sonra Sasha odayı temizlemek için gelmemeye başladı. Duydum ki diğer çocuklar Sasha'nın bana aşık olduğunu söyleyip dalga geçiyorlarmış.

12 Şubat, Pazartesi

Öğle yemeği saatinde alışveriş merkezinde Priscilla'nın annesiyle karşılaştım. "Siz, Bay McLaren misiniz?" derken gözleri açılmış parlıyordu. "Ben, Priscilla'nın annesiyim."

"Nasılsınız?"

"Bugünlerde daha iyiyim. Apartmandaki bayanlar sonunda birleşip bodrumda toplantı yaptık." gözleri yüzümde gezinirken sıcak bir sosisli sandviç avucuna tutuşturuldu. "Şey...birçoğumuz buralarda hiçbir şeyin olmamasından sıkıldık. Bir şeylere artık müdahale etmeye karar verdik. Bu yüzden çocuklarımız için bakım evi gibi bir şey kurmaya çalışıyoruz. Yani *birşeyler* yapmak zorundayız." Böğüren büyük radyolarla geçen gençlerin yürüyüşüne bakmak için durdu, alışveriş merkezindeki camekanlarda sergilenen kıyafetlere baktı.

"Harika. Yapabileceğinizi düşünüyor musunuz?" diye sordum.

"Denersek yapabiliriz. Herkesin birbirine yardım etmeye çalıştığını görmek gerçekten beni memnun etti."

İyi şanslar diledim ve elini sıktım.

"Size de iyi şanslar," dedi, "Biliyor musunuz, sınıfınızdaki öğrencilerin yarısı bizim apartmandan."

20 Şubat, Salı

Marta'nın annesiyle Marta'nın şehirdeki –Jane-Finch bölgesindeki- ilk gecesi hakkındaki konuşmamız hala aklımda:

"Tillsonburg'dan şehre yeni taşınmıştık," diye başlamıştı, "Bilirsiniz, üreten biçen bir yer. Şey, yeni yerimizdeki ilk gerçek gecemizdi, hepimizde öylesine mutluyduk ki. Ne dediğimi anlıyorsunuz, değil mi?

"Mobilyalar gelmemişti ve yerde yatmak zorunda kalmıştık. Ama çocuklara bunun kiremitten bir çadırdaki kampa benzediğini ve böyleymiş gibi davranmalarını söylemiştim.

"Sabah kocam George kapı çalışını duydu. Kapıyı açtığımızda bu şişeyi ve kapının eşiğinde yanan bir bezin çıtırdadığını ve şişenin tepesinden sarktığını gördüm. Savaş filmlerinde gördüğünüz Molotof kokteyllerinden biri. George hemen bir tekme attı ve şişe uçarak diğer kaldırıma gitti. Bez şişenin ağzından çıkmış, içindeki gaz akmış gitmiş, böylece hiçbir şey yanmamıştı. Sonradan onu yan komşumuzun koyduğunu farkettim."

"Komşunuzla bu durumu konuştunuz mu?"

"Ah tabi. Şimdi iyi dostuz. Bakın, bomba daha önceki kiracılar içinmiş. Tüm gece onları uyutmayan bir çocukları varmış. Bağırsak iltihabı filan varmış çocuğun."

26 Şubat, Pazartesi

Yine bunalıma giriyordum. Uyandığım andan itibaren, okula gitme fikri beni korkutuyordu. Bulaşıkları yıkayarak, kitap okuyarak, son ana kadar evden çıkmayı erteleyecek bahaneler bularak evin içinde zaman geçiriyordum. Genellikle de zil çalmadan hemen önce okula varıyordum.

Fred "okula varışlarımı çok geciktirdiğimden" bahsetmeye başladı. Ben de erken varmak için aşırı bir çaba göstermeye karar verdim. Belki çocuklar gelmeden birşeyler çalışabilirdim: Odayı düzenler, tahtaya işlenecekleri yazardım belki. Belki de daha iyi hazırlanmak beni daha iyi bir akıl durumuna sokabilirdi.

Böylece saati altı otuza kurdum. Kahvaltıyı hızlıca yapar trafik de olmazsa okula sekizden önce yetişebilirdim.

"Her sabah kahverengi buruşmuş bir ceket giyen ve bir şapka takan bunalımdaymış gibi görünen bir çocuk öğretmenlerin park yerinde aynı yerde duruyordu. Bazen gürültüyle ıslık çalıyor, bazen de homurdanıyordu.

Birkaç gün sonra ilgimi çekmeye çalıştığına karar kıldım. Bazen ona el sallıyor ya da gülümsüyordum. Şimdi de benimle gelmesi için çağırdım. Ürkekçe Ralph diye kendini tanıttı.

Minnettarlığını sınıfa doğru sevinçle koşuşturup rafları düzenleyerek, sıralardaki graffitileri temizleyerek, sıralara yeni basılmış fotokopi kağıdını koyarak gösterdi. Yarım saatlik yardımdan sonra masamda kıvrılmış, yorgun, açtı.

Bu kadar çabuk yoğrulduğu için özür diledi. Açlıkla başa çıkmak için her zaman yanında içinde jöle tozu olan kahverengi bir zarf taşır ve ihtiyacı olduğunda avuç dolusu ağzına atardı.

1 Mart, Perşembe

Rod'un iş için giyinme tarzıma yorum yapmasına şaşırdım: koyu yeşil demiryolu tulumu, sandalet, oduncu gömleği. "Çocuk gibi görünüyorsun!" çekici bir gülümseme ile açıklamaya çalıştı. "Belki bu yüzden seni çok seviyorlar, seni sınıf arkadaşlarından ayırt edemiyorlar. Burda çalışmaya başladığında daha adam gibiydin."

İdarenin çalışanlar için esnek kıyafet yönetmeliği olmasına memnundum. Önce pratik nedenlerden dolayı pantolon ve spor ceketlerden günlük kıyafetleri giymeye başladım: Güzel kıyafetlerim kavgaları ayırmaktan hep boyalı ya da yırtıktı. En sevdiğim ceketimi arkasına Magic Marker boyası bulaştığından atmak zorunda kalmıştım.

Pahalı elbiseler giymekten kendimi alıkoyarsam çocuklarla daha yakın olacağıma karar verdim. Çocuklardan birinin kılık kıyafetimi farkedip "Babamın vardiyaya gittiğindeki gibi giyinmişsiniz," dediğini duyunca doğru yolda olduğumu anladım.

Modaya önem veren birçok öğretmen, öğretmen görüntüsü "bozulduğu" için karşı çıktı. Alan gezisi ve ders dışı etkinlikler hariç öğretmenlerin kot giymelerini yasaklanmasını isteyerek Fred ve Rod'a resmi olarak itiraz ettiler. İdare böyle bir kural koymayı reddettiği zaman itirazcı öğretmenler daha da kızdı. Başka okullara tayin olmak istedikleri, bir okul dolusu "hipi" ile ilişkilendirilmeyi istemedikleri konusunda söyleniyorlarmış.

6 Mart, Salı

Bu sabah arabamı çalıştırmak istediğimde benzin deposunun boş olduğunu fark ettim. Elimde boş bir bidon, en yakındaki petrol istasyonuna doğru yürüdüm.

Yolumun üstünde bazı öğrencilerimin "hayvanat bahçesi" dediği toplu konut projesi vardı. Çocuklar her yerdeydi. Birkaçı belediye binasının üstündeki televizyon vericisine tırmanıyordu. Başka bir grup alışveriş arabasının içine tıkışmış sokağa doğru arabayı sürüklüyordu. Gelip geçen arabalar koşuşturan çocukları az kalsın çarpacakken acı bir sesle fren yapıyordu. "Aptal çocuklar! A... kodumun caddesinden gidin!" diyerek bir sürücü bağırıyordu.

Bir grup delikanlı kaldırıma oturmuş kutuyu havada sallıyorlardı. Birisi bağırdı: "Hey Efendim! O kadar benzinle kafayı bulursun!" Sırıtıp yoluma devam ettim.

10 yaşlarındaki bir çocuk bağıran bir bebeği saçlarından tutmuş, yakındaki bir eve doğru sürüklüyordu. "Kodumun evine daş..... sobada kızartmadan gir!" Sonra da kapı çarpıldı.

2 Nisan, Pazartesi

Ros, Nicaragua'daki evinin parlak ve yırttık bir resmini verdi. Fotografta anneannesi cürüften yapılmış evinin önünde oturmuş, gülümsüyordu.

Evin yanında sanki buruşturulmuş alüminyumdan yapılmış bir kilise duruyordu. Kiliseyi işaret ederek Ros, "Tanrı dünyayı dolaşırken burada dinleniyor." dedi.

Yosun yeşili askeri elbiseli, elinde makineli tüfek babası da kilisenin yanında duruyordu. "Dükkanları soyan adamları vururdu."

Onun yanında ise yanakları çökmüş bir kadın vardı. "İşte bu annem. Kızkardeşim öldü. Sadece üç yaşındaydı, annem onun yüzünden ağladı da ağladı.

Fotoğrafa uzun süre baktım durdum.

"Bütün çocuklar komik konuşuyorum diye benimle dalga geçiyorlar." Sonunda Ros dile geldi, "Eve dönmek istiyorum."

12 Nisan, Perşembe

Öğretmenler malzeme ofisinden ya da kırtasiyeden özel işaret damgaları isteyebilirler. Genellikle bu damgalar standarttır: "Harika," "İyi," "Bir daha dene", "Daha düzenli," ve bunun gibi. Her damganın yanında bir de karikatür bulunur. Priscilla üzerinde bir meleğin "Daha iyisini yapabilirsin" yazan damgalarımdan birini çalmıştı.

Bayanlar tuvaletinde tuvalet kağıtlarının üzerine damgayı basarken yakalanmış.

17 Nisan, Salı

Bu sabah fevkalade kötü bir fırtına vardı. Çocuklar okuldan evlerine giderken tabiri caizse sokaklarda savrulmuş, arabalar kaldırıma çıkmış, çöpler kaldırıma yayılmıştı. Doğal olarak çok az çocuk okula gelebildi, benim sınıfımda on kişi vardı. Çoğu kendi seçtikleri bir konuda proje hazırlayabilmek için kütüphaneden boş gün istediler. Ben de onlara izin verdim. Sadece Colin sınıfta kalmak istedi. Huyu gereği sakin ve üzgünken şimdi acayip bir şekilde konuşkandı. Bana öyküler anlatmaya başladı. Haleti ruhiyesine göre hafta sonları ya Beyaz Saray'a ya da Elvis Presley'in mezarına uçuyormuş. Çok da ciddi anlatıyordu.

Dışarıda rüzgar ulurken, Colin uyurgezerliğinden bahsediyordu. Gecenin bir yarısında annesi onu koridorda duvara yumruk atarken bulmuş. Bana bir kızı neredeyse öldüreceğini söyledi.

Yavaşça anlatıyordu: "İçimde bu tuhaf his var. Sanki başka birisi bedenime girmiş. Bu duyguyu hissettiğimde birisini öldürmek istiyorum sanki. Bir akşam derenin yanındaki şu küçük kızı gördüm, kalemimle nerdeyse onu öldürüyordum. Abisi yetişmese gerçekten de onu öldürecektim. Sonra babamla annem benimle geldi."

Ne düşüneceğimi bilemedim.

Colin devam etti: "Bazen kan görüyorum rüyamda. Kan, et, buna benzer şeyleri seviyorum. Bazen kanı öptüğümü görüyorum rüyamda. Bu yüzden kavgayı seviyorum –hep kan yüzünden. Bir kez akşam yemeğinde babam bıçakla parmağını kesti. Kanın halıya damlamasını istemedi, ben de kanını emdim." Rüzgar pencereleri sallıyordu.

19 Nisan, Perşembe

Dün şehirdeki on dört farklı okuldan yirmiye yakın öğretmen ve idareci ile tanıştım. Okulların işçi sınıfı ve yoksul ailelerden gelen çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak yolları araştıran bir heyet kurmaya çalışıyorduk. Corridor'un yarım mil uzağındaki bir devlet okulunda sıcak pizzaları yerken endişelerimiz hakkında konuşuyorduk.

Bölgedeki okullara alışmakta zorluk çeken göçmen çocukların sorunlarından bahsediyorduk: dil ya da aksan engeli, birbiri ile çelişen örf ve adetler, ailevi beklentiler ve kişisel amaçlar, hem evde hem işte ağır iş yükü, okuldaki ilerleme, ailevi çatışmalar. Çocuklara çoğu zaman ad takılıyor, yanlış anlaşılıyor, aşağılık oldukları hissettiriliyordu.

Bir beşinci sınıf öğretmeni bize gecenin geç saatinde öğrencilerinden birinin annesinin onu aradığını anlattı. Arayan bekar bir anneymiş. O anda çocuğu ile birlikte evde yanlızken iki delikanlı kızına saldırmak için levyeyle kapıyı kırmaya çalışırken paniklemiş. Anne, öğretmenin birşeyler yapmasını talep etmiş.

Başka bir öğretmen sınıfındaki iki öğrencinin kış vakti ceza için anne babası tarafından dışarıda kilitlendiğini söyledi.

Bir öğretmen sinirden titreyerek kısık sesiyle gruba dönüp artık bir öğrencinin daha öğle yemeğine kuru tost getirmesine dayanamayacağını söyledi.

Öğlen zaman ilerlerken sınıfımızdaki korku öykülerini paylaştık.

Bir öğretmen, "Bizden çok var. Okullardaki koşullardan konuşmaya korkuyoruz çünkü idare tarafından becerilmekten korkuyoruz," dedi.

20 Nisan, Cuma

Diğer başka öğretmenler gibi çocuklarla zor bir gün sonrasında istifa etmekle dalga geçtim. Ama şimdi bu fikri ciddiye almaya başlıyorum. Eğitim alanında lisansüstü öğrencisi olarak kabul edilmiştim ve okulda iki yıl boyunca tüm zamanlı bulunmam zorunluydu. Bu aynı zamanda para kazanmadan geçirilecek iki yıl demekti. Ama bu bana araştırma yapma şansı ve belki de sistemin dışında iş yapma şansı verecekti.

25 Nisan,, Çarşamba

T.J. beni uyarmak için kapıma vurdu. "Efendim," dedi, "dışarda park etmiş bir itfaiye aracı var. Yangın tatbikatı!" Önceden haber edilmeyen

yangın tatbikatları gelişigüzel yapılıyordu. İtfaiyeciler ve araçları tatbikat olmadan hemen önce belirir, biz de ona göre hazırlanırdık.

Çocuklara dönüp yangın tatbikatı prosedürünün üzerinden hızlıca geçtik: konuşma yok, itişme yok, tırabzandan kayma yok. Ayrıca, sınıfı son terk eden kapıyı da kapatacaktı.

Yangın zili çaldı. Kapıyı hemen açar açmaz itfaiyecilerden birisi ile yüz yüze geldim. Mickey sırayı bozup bağırdı: "Lance bana saksocu dedi! Ağzını burnunu kırıcam onun!"

İtfaiye eri benden daha fazla utanmıştı.

"Bunu daha sonra hallederiz, Mickey!" diye bağırırken çocukları kapıdan dışarı çıkarmak, merdivenlerden aşağı indirmek için uğraşıyordum.

"Ama öğretmenim!" Mickey diretiyordu. Özellikle de bir itfaiyecinin önünde vazgeçmeye niyeti yoktu. "Bana saksocu dedi."

O zamana kadar birçok çocuk kendiliğinden aşağıya inmişlerdi. Birkaçı Mickey'in aniden Lance'ı yakalayıp kafasını yere vururken "Allah'ın belası zengin ipne!" dediği sahneyi izlemek için oyalanıyordu. İkisi de bir kolumun altında yakaladım ve merdivenden aşağı, sonra da bahçeye indirdim. Geri kalanlar da bizi izledi.

Dışarı çıkınca, Mickey duvarı sinirline tekmeledi. "Dışarı çıkmamıza gerek yokmuş. Bizi kandırdın. Bak...Yangın da yok ki."

İtfaiye eri bana pişman bir şekilde baktı, şapkasıyla selam verdi, ve homurdanarak, "Burası da güzel bir yer," deyip arabasına doğru hızlıca yürüdü.

26 Nisan, Perşembe

Kuruldaki bir kıdemli idareci sınıfıma ziyarete geldi. Saygısını göstermek üzere birkaç yılda bir, yetki alanındaki tüm okulları ziyaret eder, turunu tamamlardı. Gülerek sınıfıma girdi, "Sizi görmek ne güzel," diye içten söylüyordu. "Bu sınıfta iyi bir öğrenci grubu var." Güldüm ve elini sıktım.

"Burdaki ortamı sevdim," diyerek devam etti. "Oda gerçekten renkli." Kısa ve biraz da göbekliydi, ve endişeli bir şekilde kol düğmelerini çıtlattı. "İyi bir grup!"

Çocuklar güldü ve sonra kendilerini alkışladılar. "Hindi olan kim?" diyerek birisi fısıldadı.

Bay Brooks boğazındaki gıcığı giderip "Burda iyi işler çıkardığınızı duydum," dedi. Kafamla onayladım. O da gülümsedi ve çıktı gitti.

Mickey onun gidişini izledi ve gömlek kolumdan çekiştirip "Bunun gibi adamları evde de gördüm. Abimi görmeye gelirler. Bu da senin şartlı tahliye memurun, di mi?" dedi.

27 Nisan, Cuma

Georgette ve Wendy etkinlik merkezindeki bazı oyuncak bebekleri almışlar. Georgette G.I.Joe'yu seçmiş, Wendy de Farrah Fawcett bebeğini almış.

"Hadi evliymişiz gibi yapalım," dedi Georgette.

"Tamam," diyerek Wendy kabul etti, "hadi başlayalım."

Georgette G.I.Joe'nun kolunu alıp Farrah Fawcett bebeğinin yüzüne bebeğin koluyla vurup bağırdı: "Benimle böyle konuşursan işte böyle olur!"

30 Nisan, Pazartesi

Haftasonu göl kenarındaki lüks bir evde düzenlenen partiye gittim. Pek parti insanı değilimdir ama kendimi çok kötü ve bunalımda hissediyordum.

Sert bir martiniyi indirdikten sonra arkamdan bir sesin "Öğretmen olduğunu duydum," dediğini işittim.

Döndüm ve gergin bir şekilde bana bakan bir kadını farkettim. "Öğretmensin, değil mi?" sorarken gülümsemesini artırıyordu.

Ayrıntılara takılacak halim yoktu. Cüzdanımdan plastik öğretmen kimliğimi çıkarıp ona gösterdim. "Sanırım öğretmenim," kinayeli bir şekilde söylüyordum. "En azından...karta öyle yazıyor."

O ise iddaalı ve nerdeyse reklama kaçan bir şekilde devam etti, "Hep öğretmen olmak istedim. Çocukları işte severim. Gençlik çok eğlenceli ve çok heyecan verici...öğretmenliğin ödülü çok olsa gerek. Söyleyin bana, öğrencileriniz nası?"

Uzun bir süre duraksadım. "şey," dedim, "bakalım. Utangaç çocuklarım var... saldırgan çocuklar...dürtülmesi gereken çocuklar...zorlandıklarında ayak sürüyen çocuklar...soğuğa karşı hassas olanlar...hiç hasta olmayan

çocuklar...müzikle ilgisi olmayan çocuklar...herhangi bir şeyde birşeyler çalabilecek çocuklar...siyahi çocuklar, beyaz çocuklar, melez çocuklar, İspanyol çocuklar, İtalyan çocuklar, Kızılderili çocuklar, beyaz Protestan çocuklar, Katolik çocuklar, Güney Amerika'dan çocuklar, Nova Scotia'dan çocuklar...çocuk felci geçiren çocuklar...anemisi olan çocuklar...don yarası ve şeytan tırnağı olan çocuklar...yedi yaşında bunalıma giren çocuk...dayaktan yarası olan çocuklar...ebeveynleri hiç disipline etmemiş çocuklar...yırtık pırtık elbiseleri olan çocuklar...son moda giyinen çocuklar...beni seven çocuklar...koridorda öğretmeni becerdiğimi düşünen çocuklar...her zaman kaş çatan çocuklar...sürekli gülen çocuklar..."

Durdum. Deliymişim gibi bana bakıyordu. Belki de deliydim. Birkaç saniyelik sessizlikten sonra uzanıp koluma dokundu ve enseme Fuschuia kokulu bir öpücük kondurdu. "Meraklıyım," kolumu okşarken söylüyordu, "gerçekten koridorda öğretmeni becerdin mi?"

1 Mayıs, Salı

Bugün belediye başkanının sekreteri beni arayıp Jane-Finch sınırındaki gerginliği azaltmak için kurulan heyetin Belediye Meclisi'ndeki özel oturumuna katılıp katılmayacağımı sormasına şaşırdım.

Hayli kötü bir soğuk algınlığı içinde konuşurken heyete cephane gibi deneyimlerimi kullanarak okulların fakir öğrencilerin ihtiyaçlarını için daha çok şey yapmalı dedim. Dedim ki bu ahlaki bir ilgidir. Boş ifadeler ile birlikte kafalarını salladılar.

3 Mayıs, Perşembe

Oğlunun ilerleme raporundan canı sıkılan Bay Corelli beni okuldan aradı ve bir görüşme istedi. Bir cam boyama fabrikasında gece vardiyasında çalıştığı için okula olağan saatlerde gelemeyecekti. Ben de oturduğu yere Pazar öğlen uğrayabileceğimi söyledim.

On ikiyi fazla geçirmeden küçük kiremit evin kapısını çaldım. Beyaz bir atlet giyen ince uzun bir adam kapıyı açtı.

"Ben Frank'ın babasıyım," derken beni içeriye davet ediyor, oturma odasını boydan boya kaplayan TV koltuğunu bana sunuyordu. Paslı bir dolabın üstünde bir araya kalabalık edilmiş bir düzineye yakın bowling

kupası hatırasıyla karşı karşıya kaldım. Siyah keçeden yapılmış John, Robert ve Kennedy'nin portreleri camdan sarkıyordu.

"Gördüğünüz gibi biz burda biracıyız!" dedi ve koridoru gösterdi. Koridorun tamamen 50'lik Labatt bira etiketi ile kaplandığını gördüm. "Eşim yaptı bunu," gururla söylüyordu. "Altı ayını aldı. Bir gıdım boşluk bulursan sana 12'lik bira veririm."

Bana bir bira getirdi, koltuğa yığıldı ve sızlanmaya başladı. "Frank okulda pek iyi diil, di mi?" diye sonunda sordu.

"Hayır...pek değil." TV koltuğunun kollarını geriye çekerken yanıtlıyordum.

"Frank sizce geçebilecek mi?"

"Çocukların sınıfta kalma fikrine pek inanmıyorum."

"Ama deniyor, di mi?" pat diye söyledi.

"Frank'ın kendini güdülemesi baya bir çaba gerektiyor," kaçamak cevap verirken ne diyeceğimi tam da bilemiyordum.

Seyrekleşen saçının bir tutamını düzleştirirken ciddi bir halde, "Bakın, yarın sınıfa gelip bir kaç defa Frank'a vuracağım."

Dondum kaldım. "Sınıfın önünde mi diyorsunuz?"

"Evde ona tokat atıyorum ama işe yaramıyor," kafasını sallarken yanıtladı. "Belki arkadaşlarının önünde –"

"Aklınızdan bile geçirmeyin! Çocuklara şiddet ya da aşağılayıcı ceza ile hiçbir şeyi öğretemezsiniz. Bay Corelli, evde çocuğunuza uyguladığınız cezayı durduramayabilirim ama okulda dayak yemesine asla izin veremem. Hiçbir koşulda."

"Peki o zaman," dedi sakince, "benim yapmamı istemiyorsanız siz yapın o zaman."

Yüzüm kızardı, sinirli bir şekilde gülmeye başladım. "Yolu yok, Bay Corelli! Önce sorun hakkında konuşalım, ve belki de çözüm bulabiliriz."

Kafası eğik, yüzünde kasvetli bir hava, Corelli birçok öğretmenin kullandığı "çok yumuşak" disiplin yöntemlerinden okul vergilerin pahalı oluşuna kadar değişen bir seri soru sormaya başladı. Sonunda onu asıl ilgilendiren konuya geldi.

"Frank'la tek başına ilgilenmek zor. Annesi beni terkettiğinden beri ev sanki bir cehennem. Bir gün alışverişe diye çıktı, bir daha da dönmedi. Biliyorum Frank beni suçluyor çünkü çok kavga ederdik."

Frank'i daha çok sanat ve el işleri etkinlikleri içeren bireysel bir programa yerleştirdim. Bir yol ararken de okul dersleri konusunda onu sıkıştırmadım.

Daha öncesinde Frank'i özel okuma programına yerleştirmiştim ama o okumaları baştan savma yapıyordu. Sonra babasının Frank'in çizgi roman koleksiyonundan bahsettiğini hatırladım. Frank'e birazını okula getirmesini söyledim. Birlikte çizgi romanlara bakıyorduk, sonrasında da Frank'ın kelime hazinesi gelişti.

7 Mayıs, Pazartesi

Uzaktan altıncı sınıf öğrencisi Lambchop'un koridorun sonunda ayakta dikildiğini görebiliyordum. Pantolonunu yukarı çekmiş, omuzları yukarda, parmaklarını çıtlatıyordu. İşaretinden sonra, üç çocuk aniden tuvaletten çıktı, Lambchop'un önünden geçtiği bir çocuğu vurdular. Aralarından biri, "Beynini siktiğimin kafasına vurun," diye bağırıyordu.

Çocuklar beni görünce bir mermi gibi fırladılar. Kurban da hemşirenin yanına yarılmış bir dudak ve birkaç yara ile gitti.

Onu sorguladığımda sırıtarak, "Sadece bir şakaydı," dedi. Gözleri benimkini arıyor, yalvarıyordu, "Lütfen birşey yapmayın! Eve dönerken beni kıstırırlar."

11 Mayıs, Cuma

Dokuz yaşındaki Orantes cakalı cakalı masama doğru yürüyüp "Göğsünüzde kıl var mı?" diye sordu. Beklediğim bir soru değildi. "Öğretmenim, göğsünüzde hiç kıl yok. Babamımkinde çok var," diye devam etti.

"Doğru değil, Orantes. Benim de göğsümde kıl var," gurur ve utanma karışık devam ettim. "Çoğu erkeğin olur. Ama eminim babandakiler birçoğunundakilerden fazla."

Aniden bağırarak, "O zaman izin verin de göreyim!" dedi. Tuzağa düşürülmüş, yenilmiştim. "İzin verin de göreyim! Gömleğinizin düğmelerini açın da bir bakayım!"

Nazikçe bu olayı bitirmek için, "Bana inan, Orantes. Babanın göğsünde daha fazla kıl var. Bende o kadar yok. Baban kazandı."

Cesurca devam ediyordu, "Kafanızda daha çok kıl var. Ama babamın göğsünde daha fazla. Kıllı bir canavar gibi."

"Eminim baban ben göründüğümden daha fazla canavara benziyordur, Orantes. Gerçekten benim göğsümde de kıl yok. Sadece şaka yapıyordum."

Birden ısrarcı bir şekilde, "Gösterin o zaman," dedi. Yine enayi yerine kondum. "Gösterin şimdi o zaman. Kılınız yoksa kanıtlayın."

Teslim olmuştum. Gömleğimi biraz açtım ve gömleğin yakasını biraz indirdim, birkaç sarı perçemi gösterdim. "Gördünüz mü! Bende birazcık var. Baban gibi değil. Oldu mu?"

Ama Orantes'in başka lafları varmış. "Babamın da aha bu kadar siki var!" Devam ederken eliyle de büyüklüğünü gösteriyordu.

14 Mayıs, Pazartesi

Fred gelecek Eylül'de burada olmayacağını söyledi. İznini İngiltere'de okuyarak geçirecekmiş. Döndüğünde de başka bir okula atanabileceğini düşünüyormuş. Her beş yılda bir okul müdürlerinin yerini değiştirmek Kurul'un politikasıymış. Ona katılıp katılmayacağımı sorup yeni yerinde iş teklif etti.

"Güzel orta sınıf bir okulda müdür olmayı ister misin?" diye sordum.

"Pek sanmam. Olsam bile, Kurul beni yine kent merkezindeki bir okula tıkar. Eğer kent merkezindeki bir okulda müdür olarak başarılı olursan seni hep başka birine yerleştirirler. Ödül mantığı bu işte."

16 Mayıs, Çarşamba

Uzun kıştan sonraki ilk sıcak günlerden biriydi. Okuldan sonra okul yakınlarındaki bir parkta güneşlenmeye karar verdim. Hava ferahtı ve güneş yüzüme iyi geliyordu. Pipomu yaktım, yanımda getirdiğim alıştırma kağıtlarına not vermeye başladım.

Hemen sonra biri kız ikisi oğlan üç tane siyahi çocuk yanıma yaklaştı. Aynı parlak ceket, vücudu saran kot ve portakal renginde florasan ayakkabı giyiyorlardı. Onların okuldan öğrenciler olduklarını anladım.

Kızla göz göze gelince gülümseyip parmaklarını tıklatmaya başladı. İki oğlan da ona katılmış, parmaklarını tıklatıyor, bir o yana bir bu yana sallanıyorlardı. Doğrultumda nazikce ileri geri giderek bir metre önümde durdular, ritmik bir şekilde mırıldanmaya başladılar. Sonra kız kasıla kasıla yürüdü, süzüldü, sonra hızlıca yürüdü, diğerleri de onu izliyordu. Kitabı bıraktım, pipomdan derin bir nefes çektim, çocukların tatlı güzel sesleriyle çevrilmiştim. Bir o yandan diğerine dolambaçlı biçimde hareket eden bedenlerinin akıcı hareketleriyle büyülenmiştim.

Aniden kızın kolu dikleşti ve sesler ve dans bitiverdi. Hareketsizce elleri bellerinde orda duruyorlardı. Birkaç saniyeden sonra gülümselemeler kaş çatmaya dönüştü. Elimi cebime attım, bozukluk aldım, kıza verdim. Bana tattırdıkları zevk için küçük bir ücretti. Gülümsemeler yeniden açtı yüzlerinde. Sonra dönüp sokağa doğru gittiler.

17 Mayıs, Perşembe

Sınıfımda bir okuma kliniği kurarak dün geceyi okulda geçirdim. Odanın bir köşesine dikdörtgen bir masa koydum, masanın üzerine de bir ses kaydı cihazı ve bir düzine kulaklık. Diğer köşeye de çocukların klasik masalların çizgi filmlerini izleyebilmeleri için bir projeksiyon aleti ve bir de dil geliştirme aleti kurdum.

Sınıfın nadide parçası ise çocuk öyküleri ile dolu sekiz-kasetli teypti. Öyküleri ben kaydetmiştim. Sesim hala mikrofona yüksek sesle konuşmaktan kısıktı.

Her ne zaman okulda geç saatlere kadar kalsam, geceyi Corridor'un birkaç km uzağındaki anne babamın evinde geçirirdim.

O akşam gece yarısı 4 gibi kalktım ve geri de yatamadım. Yatakta debelenmek yerine arabayla gezmeye karar verdim. Sanki bir içgüdüyle Corridor'a döndüm tekrar. Arabayı park yerine park ettim ve okulun karşısındaki kaldırıma oturdum.

Uzun bir süre alacakaranlık ışığında bu ölü kahverengi duvarların arasında geçip giden olayları düşünerek okula bakıp oturuyordum. Dışardan bina diğer okullara benziyordu. Hergün içinden geçen kaybolmuş zavallı ruhları hayal etmek zordu.

Bir bir mahmurlu gözlerle insanlar belirmeye başladı. Ellerinde kavradıkları yemek tasları, kahvrengi çantaları otobüs durağına yürüyorlardı. Yağmur çiselemeye başladı.

Yağmurda oturdum, kalın gömlekli, pantolonlu İtalyan işçileri, yün şapkalı Kızılderili işçileri, bazılarının küçük bavul boyundaki transistörlü radyo taşımalarını izliyordum. Bir siyahi kadın eteğini kaldırıp dans ederek döndü. Rengarenk şallı başka bir kadın gökyüzüne bakıp yağmurun yüzünü serinletmesini bekliyordu.

Tüm bu bölge o kadar solgun, o kadar kıraç, ve tuhaf bir şekilde o kadar da esenlik içindeydi. Gri binalar oluşan sisin içinde uzak ve nerdeyse acıya tahammül eden bir şekilde görünüyordu. Yakınlardaki endüstri bölgesinden gelen kamyonların gürültüsünü, telefon tellerine konmuş kuşların cıvıltısını, binaların arkasına doğru giden çöp kamyonlarının acı feryatlarını dinliyordum. Herşey birbiri ile uyum içinde, hatta bir amacı varmış gibiydi. Ama yüzsüz beton cephelerin ardında ailelerin sorun dolu yeni bir güne uyandığını...yaşamak için itişip kakışacağını...ya da umutsuzca vazgeçeceklerini biliyordum.

Okul başlamadan bir kahve içmeliydim. Alışveriş merkezine doğru yürüdüm.

18 Mayıs, Cuma

Bugün John, kanımı temizlemem gerektiğine karar verdi. Bütün işi göreceğini iddia ettiğini tuhaf bir içeceği sınıfıma gönderdi. Sirke, su, bal ve tanımlanamayan daha başka birçok maddeden yapılan bu içeceğin iğrenç bir kokusu vardı.

Phil içerken beni izledi, sonra da dile geldi: "Amanın, öğretmenim, babam gibisiniz. Babam da sabah içkisini almadan olmaz!"

20 Mayıs, Pazar

Pazar günü göl kenarındaki yolda yürüyüşe çıktım. Ellerim cebimde başım aşağıda yürürken yoldaki tahta kaldırımlar sanki olgunluğa çıkan merdivenlerin ölçülmüş biçilmiş adımları gibiydi. Okuldaki bir sonraki yıl için zihinsel olarak hazır olup olmadığımı ölçüyordum. Hazır mıydım? Bir yıl daha kalma fikri beni geri kalan zamanımı bir zindanda sıkışmış kalmış

gibi hissettireceğini biliyordum. Gardiyan iyi birisi olabilirdi, yemekler de lezzetli ama boğuluyordum. Gitmeliydim. Çok zaman geçirmiştim.

İstifa etmeye karar verdim. Derin bir nefes alıp eve gittim.

Jenny oturma odasında oturuyordu. Ona söylediğimde dikkatlice bana baktı. "Biliyorum. Hissetmiştim."

"Peki? Ne diyorsun?"

"Bu şekilde devam edersen 35 yaşına geldiğinde yaşlanmış olacağını düşünüyorum. Biliyorsun arkandayım...çocuklar hala orda olacaklar."

22 Mayıs, Salı

Dün gece uyuyamadım. Beynim kuşkularla doldu taştı. Orda olmam gerçekten bir fark yaratıyor muydu? Yan çizip kaçıyor muyum? Başka başka şeyler...

Fred'e açılmaya isteksizdim. Sanki ona ihanet ediyormuşum gibi geliyordu. Cesaretimi toplayıp söylediğimde anlayışla karşıladı, durumumu anladı.

"Tabi ki Peter, istifa belgelerini imzalarım, çünkü biliyorum ki fikrini değiştireceksin."

23 Mayıs, Çarşamba

Öğle yemeğinden sonra Mickey bana evden bir ısırık almaya çalıştığını söyledi. Kanıtlamak için kırılmış bir diş ile kanayan diş etini gösterdi.

25 Mayıs, Cuma

Deli ve asi eski öğrencim Duke arada sırada konuşmak için geliyordu. Lisenin ilk yıllarından sonra okulu bıraktı. Sınıfımdayken genelde bir broş taşırdı: "Tabiki cehenneme gidicem. Ne olmuş?"

Park yerinde bana motosikletindeki yeni boyayı gösterdi. Her zamanki gibi solmuş kot pantalon, buruşmuş bir t-shirt ve deri ceket giyiyordu. Şişman bir arkadaşı Duke'un motorsikletine doğru eğilmiş motoruna bakıyordu. Mavi petrol tankının üstüne bir yıldızdan dünyaya doğru gelen bir ışık hüzmesi ile bir yıldız ve bir dünya resmi boyanmıştı. "Kral geliyor!" sözcükleri resmin üzerine altın harflerle yazılmıştı. Arka çamurlukta ise "Efendimiz için Sürücüler" florasan yeşil renkte yazılmıştı.

"Hatırlıyor musunuz, bir kağıt mendil dolusu sümüğü ağzına tıktıktan sonra Lindsay'a o köpek pisliğini nası yedirmiştim?"

"Hatırlıyorum!"

"Peki," motosikletine yaslanırken devam etti, "Gerçekten yapmak istememiştim. Artık öyle şeyler yapmıyorum. Değiştim."

30 Mayıs, Çarşamba

Barry'nın yaşadığı grup evini ziyaret ettim. Sınıfı terk ettiğinden beri iki yıl olmuş ve ben de neler yaptığını öğrenmek istemiştim.

İki eli de parmaklarından omzuna kadar sargı bezi ile kaplı genç bir kız kapıyı açtı. Kendine zarar vermesin diye sargı ile sarılmıştı. Kendi dişi ile kaşık dolusu parçalarla kendini ısırmış. Başının bir yanı büyük bir kabuk bağlamış, kabuk bağlamış yerden birkaç tutam perçem sarkıyordu. Kızın söylediğine göre Barry kampa gitmiş.

1 Haziran, Cuma

Mickey'in ağabeylerinden biri hapishaneden yeni tahliye edilmiş ve Mickey bu duruma çok heyecanlanmıştı. Tüm gün boyunca olayın resmini çizdi: Birisinde Mickey'in abisi devasa bir canavar tarafından hapishaneden kaçmasına izin verilmişti.

"Abinle birlikte olan şey ne?" diye sordum.

"Kim olduğunu bilmiyor musunuz?" Jessie sorarken Mickey'in masasına doğru yaslanmış, şaşırmış bir gülümseme yüzünden çıkıveriyordu.

"Gerçekte bilmiyorum. Kim o?"

"O Dev Hulk! *Abimi kurtardı!* Bilmiyor musunuz? Tommy'yi hapisaneden çıkardı."

4 Haziran, Pazartesi

Geçen Mart, Fred kent merkezinde yaşayan çocuklar için sanat dersinin faydalarını öğretmenlere anlatacak sanat terapistlerini davet etti. Endişelerini anlatmakta zorluk çeken çocukların kendilerini nelerin zorluk çıkardığını resmetmekte oldukça başarılı olduklarını anlatan yeni yayımlanmış bir araştırma makalesi dikkatini çekmiş.

Sanatçıların programlarını tasvir etmesini dinledikten sonra öğretmenler kurulu içlerinden birini program başarılı olursa programı uzatma seçeneği ile geçici süre işe almaya karar verdi.

Bu programdan fayda görebilecek bir öğrencinin adını yazmamız istendi. Programın yardım edeceği birçok çocuk olduğuna inanmama rağmen Mickey'in adını isteye yazdım.

Her hafta, terapist Anthony, Mickey'in sınıftan alıp öğrencilerin öğle yemeği yediği köşeye götürüyordu. Uzman rehberliği doğrultusunda Mickey'in kendini pastel boyalar ve oyun hamurlarıyla ifade etmeye cesaretlendiriliyordu. O da savaş sahnesi ve tanklar, sonra da, evini ve ailesini çizerek yanıt veriyordu.

Anthony ayrıca onu çizdikleri hakkında konuşmasını için cesaretlendiriyordu. İlk aydan sonra Mickey ona açılıp serbestçe konuşabildi. Daha sonra aralarında iyi bir dostluk oluştu.

Anthony ile Mickey'in gelişimi hakkında yaptığımız haftalık toplantılar sırasında terapisti insan olarak tanıma şansım oldu ve ondan gerçekten etkilendim. Sanatsal terapinin köklerinin Sigmund Freud'un anal, oral ve genital kişilik kuramlarını kullanan psikoanalizde olduğunu açıkladı. Mickey'in çizimlerini de bu kuramsal yapıda çözümlerken büyülendim.

"Mickey'in oral ve anal kişilik gelişiminin bir karışımı oluğunu bilmek için onun resim çizmesine gerek yoktu" derken Mickey hakkında ilk kez konuşurken Anthony bana söyledi.

"Gerçekten mi?"

"Çünkü bana ilk söylediği şey "B.. ye!"di."

Ama öğretmenler kurulu yeteri kadar çocuğun yardımdan yararlanmadığı fikrine vardı. Her sınıftan bir öğrenci gönderilebiliyordu çünkü. Ayrıca hepimiz terapinin yararlı olduğuna hem fikir olmamıza rağmen bazı öğretmenler okul malzemeleri için ayrılan paranın bu yardım için harcanmasıyla daha fazla öğrencinin yararlanıp yararlanmayacağını merak etti. Bu nedenle program vefat etti. Bahsedilen seçenek de kabul edilmedi. Yeteri kadar destek gelmedi.

Mickey Anthony'ye güle güle derken zaman çok üzülmüştü. Anthony bağlandığı tek kişiydi. Davranışları değişmiş, sanki hiçbir şey olmamıştı.

6 Haziran, Çarşamba

Öğle yemeğimi yerken Suzanne öğretmenler odasına bir hışımla girdi. "Öğle yemeği için eve gittim ve apartmandaki kapıcı bizi binadan attığını öğrendim. İçeri giremeyelim diye kapıdaki kilidi değiştirmiş! Kazağımı bile alamadım!"

Öğle yemeğimden birazcığını ona teklif ettim ve o da yanıbaşıma oturdu. "Neden kapıcı sizi kapı dışarı koydu ki?" diye sordum.

"Annem başıboş serserinin birisiymiş, öyle dedi. Kirayı ödeyememiş. Ama annem ödedi. Yeni bir işi var. Yeni doğan kız kardeşimi ve onun bakıcısını kapı dışarı koymuş ve demiş ki bizler iki paralık zencilermişiz. Annem mahkemeye gidecek. Çok sinirlenmiş. Bugün nerde kalacağımızı bile bilmiyor."

Bir an için düşünebildim. "Annene söyle bende kalabilirsiniz." Güldü ve kollarını omzuma attı.

Annesiyle konuştuktan sonra, Suzanne apartmanlarındaki komşularında da yere bir yatak açıp kalacaklarını söyledi. Ama teklifim için teşekkür etti.

Sonraki iki gün annesi durumu halletmek için mahkemeye gitti. Dairesini geri aldı, ama mahkemede bulunması gerektiğinden işini kaybetti.

7 Haziran, Perşembe

Saat 9'da çocukları halının üstünde topladım. "Şimdi, kızlar ve erkekler, kimin yeni haberleri var?" her sabah yaptığım ilk iş olarak sordum.

İki çocuk hemen zıpladı, sanki bir an için yerçekimi yasası iptal edilmiş gibiydi. Esther Anne onlardan birisiydi. Gönüllü olmasına şaşırdım. Sorulsa bile çok nadir konuşurdu. Haber için gönüllü olması büyük bir olaydı.

"İlk ben! İlk ben!" Georgette aniden bağırdı. Kollarını sallayıp atladı. "Önce ben! Esther Anne'den önce ben! Söz verdiniz!"

Haklıydı. "Sana döneceğim, Esther Anne, ama Georgette'ye bugün haberleri anlatması için ilk olmasına söz verdim."

Georgette kız kardeşinin doğum gününü anlatırken ben sabırsızdım. Aklımda Esther Anne vardı ve ne haberler vereceğini duymak için sabırsızdım.

Georgette bitirdiğinde Esther Anne'ye döndüm. Bir an bana dik dik baktı. Alev alev yanan gözlerini yüzümden kapıya doğru çevirdi. "Fikrimi değiştirdim," dedi sonunda. "Bugün haber yok."

Hayal kırıklığına uğramıştım ama olumlu olmaya çalışıyordum. "Peki, Esther Anne. Belki yarın haberlerin olur..."

Günün sonunda toplanırken yanıma geldi. "Efendim, ne anlatacağımı bilmek ister misiniz?"

"Niye, tabi ki isterim!" diye cevap verirken onu da kabuğundan çıkarmak istiyordum.

"Şey..." diye başladı, usulca, "annem, dün beni sigarayla yaktı."

"Neresini?"

"Burası...sonra burası...ve burası," boynunu, elini ve alnını işaret ediyordu.

8 Haziran, Cuma

Carmen ve Sasha memnundular. Diğer okullarda "yavaş öğrenen" ya da "davranış sorunlu" olarak damgalanabilirlerdi ama bence onlar harikaydı. Uzun günün sonunda gönüllü olup okuldan sonra okulda kalmaları ve odayı toplamamda yardım etmeleri her zaman bir keyifti benim için.

Bu öğle dolabı düzenlemede yardım ederken ağzımdan çocukların birbirleriyle anlaşmak için çaba göstermedikleri çıkıverdi.

Sasha yanıt verdi: "Oldukları durumu beğenmezken nası olur da anlaşmalarını beklersin onlardan?"

11 Haziran, Pazartesi

Okulun son haftaları boyunca hemen hergün çocukları parka götürüyordum. Eski blues artistleri kasetlerinin olduğu bir teyp de götürüyordum. Blues dinlemek bende her zaman huzur etkisi bırakıyordu ve bazı öğrencilerin de şarkıları dinlerken aynı etkiyi hissedeceğini umuyordum.

Makinayı aldım, ağacın altına koydum ve çalıştırdım. Bessie Smith, Charlie Patton, Blind Lemon Jefferson ve Billie Holiday kent yaşamının kıssadan hisselerini söylemeye başlar başlamaz yarım düzine çocuk ayaklarıyla tempo tutmaya başladı.

Müzikle ilgilenmeyen çocuklar ise parkın içindeki beyzbol sahasına koşuşturdu ya da salıncakta sallanmaya başladılar. Parktaki banka uzanıp kafamın üzerinden geçen kara bulutların geçişini izliyordum. Sanki bu bulutlar müziğin güzelliğiyle yavaşlamış gibiydi. Ani bir fırtına kağıt ve çöpleri dağıttı, yapraklar savrulmuş, bankın çevresinde rüzgardan bir hortum oluşmuştu.

Mickey yavaş yavaş yanıma gelip omzumu dürttü: "Müzik gerçekten güzel," diyordu, "Ama acıklı."

Kuşlar çevredeki ağaçların tepesinden uçuştu. Bağıran, puflayan, terden sırılsıklam bir grup çocuk büyük bir ağacın yere uzanan dalını uzanmaya çalışıyordu. Sonunda, hüsranla sonuçlanan denemelerden sonra, Lance bir çöp kutusunu sürükleyip ters çevirdi. Çocuklar da çöp tenekesini ağaca dayayıp destek için kullandılar.

Samantha pisliğin üstüne gözümün önünde oturdu. Birkaç dakika parka doğru baktı durdu, parkın dışa bakan köşesinden beliren gökdelen sırasını gözüyle tarıyordu. Tehdit edici alçak göğün altında devasa mezar taşlarına benziyor.

"Bişi bilmek ister misiniz, öğretmenim?" hala uzağa bakarken arzu dolu söylüyordu. "Regent Park denen bu çürümüş yerde, merkezde yaşardık. Sonra annem dedi ki: 'Varoşlara taşınıyoruz.' Madem ki burdayız, insanlar bize daha fazla isim takıyor ve daha önceden olduğundan fazla itip kalkıyor. Varoşların daha iyi bir yer olması gerektiğini düşünürdüm. Şimdi kent merkezine dönmek istiyorum."

Kolumu omzuna attım ve minik bir figürün okul bahçesinden parka doğru yolunu aldığını gördüm. Bu figür yakınlaştıkça sabahları sınıfta olmayan Priscilla olduğunu farkettim. Yüzünde buruşuk tatlı bir gülümseme ile bankıma doğru birkaç metre koşmuştu.

"Efendim, sınıftaki en iyi çocuk benim!" zafer kazanmışçasına ilan etti.

"Hayır, sen değilsin!" Samantha araya girip aniden yanaklarımdan öptü.

"Benim!"

Priscilla ellerini beline dayayıp gökyüzüne baktı. "Dün gece vaftiz oldum. İşte böyle. Allah'a çok şükür!"

"Tebrikler, Priscilla!" dedim.

"Şifa toplantısına da katıldım," bir duygu karmaşası içinde devam etti. "Bu adam insanların kafasına dokunuyor ve Kutsal Ruh da onları bayıltıyor. Orda şişman bir kadın vardı, ve Kutsal Ruh'u taşıyan adam ona dokundu, ve şişman kadın zayıfladı. Gördüm! Ayakkabıları o kadar büyüktü ki artık ona uymuyordu! Sonra adam kardeşiminin anemisini iyileştirdi. Allah büyüktür!"

"Sana inanmıyorum!" acımasızca araya girdi Mickey. "Sen bir yalancısın!"

"Kapa çeneni!" Priscilla atladı.

Elleri açılmış, yüzü ter içinde Vinnie banka doğru koşarak geldi. Ayakkabısını bir yandan zar zor bağlarken Priscilla'nın yanına yığıldı.

"Allah razı olsun senden, Vinnie!" Sırıtırken bağırıyordu.

Vinnie bağcıkları ile uğraşmayı bırakıp oturdu. "Ruh diye birşey yok ki!" dile geldi. Binadaki adam, herkes onun deli bir zenci olduğunu söylüyor, sarhoş delinin teki işte."

Priscilla rahatsız oldu. "Deliler hakkında konuşmuyorum. Ben Tanrı'nın ruhundan bahsediyorum. Ben imanlı biriyim."

Mickey kaşlarını çattı, homurdandı, "Delisin sen!" ve diğer çocukların ağacı tırmanmaya başladıkları ağaca doğru koştu. Tam Pasquale inerken çöp kovasını çekti. Pasquale da böylece daldan yere düştü, güm diye bir ses ve küfürle. Priscilla artan bir tiksintiyle olan biteni izliyordu. "Size iman lazım!" diye bağırdı. Mickey elini yalancık bir hareketle yumruk yaptı. "Ta şeyine!"

12 Haziran, Salı

Genelde eğer saklanmak istiyorsanız tuvalet en iyi yerdir. Başka yerde olmayan gizliliği orda bulabilirsiniz. Bu nedenle öğretmenler tuvaletinde saklanmaya başlamış, bazı evrak işlerini bitirmek için ihtiyaç duyduğum sessizlik ve huzuru bulmaya çalışıyordum.

Bu öğle teneffüste kürsüye oturmuş, kağıtları okuyordum. Tuvaletin kapısını açıldığını duyduğumda dondum kaldım.

Bir çift kırmızı spor ayakkabının oturduğum tuvaletin altından kaybolduğunu gördüm. Tam ayakkabılar kayboldu ki bir çift diz, sonra iki el, sonra da Mickey'in bana doğru sırıtan yüzünü gördüm.

"İyi sıçıyor musunuz, öğretmenim?"

13 Haziran, Çarşamba

Mickey kız kardeşinin arkasında ağlarken kapımda belirdiler. Kızkardeşinin açıklamasına göre Mickey okuldan eve dönerken dövülmüş, eve gözü yaşlı dönmüş. Bu nedenle de okula o bırakmış.

Mickey odaya girer girmez bağırmaya başladı. "T.J. gerzek Leroy'u öldürecek," bağırıyordu, "Beni dövdüğü için onu acayip pataklayacak." Feryat ediyor, gözyaşlarını siliyor, hayali bir düşmana kollarını şiddetle sallıyordu.

Yanıma çektim. İlk defa beni itmedi. Gözlerinden yaşı silerken sırtını sıvazlıyordum. Derin nefes almasını söylerken ve ıslak alnını okşarken gergin yüzü rahatlamaya başladı. İç çekti, ve yavaşça içindeki öfke eridi gitti. Omuzları çöktü, kucağıma kıvrıldı, uyudu.

14 Haziran, Perşembe

Yıl sonu gezisi için çocukları Ontoria'ya götürdüm. Harika oyun parkları ve devasa su kaykaylarını hakkında öyküler duymalarına rağmen çoğu oraya daha önce gitmemişti. Bütçe kesintileri nedeniyle okul otobüsüne binemedik, biz de toplu taşımayı kullandık. Birçok ebeveyn de bana yardım etmek için gönüllü oldu.

Mickey ile Vinnie arasında otobüsün en arkasına kimin oturacağı konusunda didişme hariç çocuklar gayet efendilerdi. Otobüs bizi Sergi Stadyumunda indirdi, kısa bir yürüyüşle biz de Ontoria Merkezi'ne geldik.

İçeri girer girmez çocuklar dağılıverdi. Toplamak yarım saat kadar sürdü.

Devasa bükey bir perdeli bir sinemada –Cinesphere- Ontorio hakkında kısa bir film izledik önce. Filmden önce, "Gülen Bill" diye bilinen William Davis bölge hakkında hamasi şeyler söylüyordu.

"Hey...şuna bak!" Mickey yumurtladı. "Al Copone!"

"Amanın," Vinnie haykırdı, "hakkaten bir mafya babası!"

"Züğürt diil bu!" Samantha bağırdı, "Milyoner bu! Elbiselerine bakın!"

"Ne olmuş zengin olmuşsa!" Priscilla kükredi, "kim sürekli böyle giyinmek ister ki!"

Diğer insanların da filmi izlemeye çalıştıklarını ve oyun bahçesinde oynamak istiyorlarsa efendi gibi davranmaları gerektiğini söyleyip çocukları susturdum.

"Bize yine rüşvet veriyor!" Mickey gülüverdi. Filmin geri kalanında sustular ama.

Filmden sonra çocuklar açlıktan şikayet ettiler. Biz de sinema salonunun girişinin dışındaki suyun yanında öğle yemeği yedik. Vinnie kuğulara taş atmaya başladı, diğerleri de ona katıldı. Ben de çocukları açık bir alana götürdüm.

Yemekten sonra çocuklar için tasarlanmış etkinliklerle dolu oyun bahçesine gittik: ipten kaleler, her türden ve şekilden tırmanmalar, tahterevalliler, makaralar, tüneller, kaydıraklar. Çoğu su kayağına gitmek istedi ama iki dolarlık ücreti ödeyemediler.

"Çocuklar nere gitse en eğlenceli şeye para ödemek zorundalar!" Priscilla şikayet ediyordu. Su kayağının dışındaki parmaklığı tekmelerken parası yeten çocukları aşağıdaki havuza değişik şekilde inerken, devasa kayıktan süzülürken kahkahalarını izliyordu. Çoğu kayağı unutup başka şeylerle eğleniyordu. Ama Priscilla uzun zaman su kayağına bakarak durdu.

Birkaç saat aylak aylak dolaştıktan sonra ayrıldık ordan. Samantha eve dönerken kucağıma kustu. Eve vardığımda görüntüden karımın midesi bulandı.

15 Haziran, Cuma

Lisesilerin yıl sonu müsameresi düzenlediklerini öğrendiğimde gitmeye karar verdim. Belki eski öğrencilerimi görebilirdim.

Gerçekten de bazılarını gördüm. Sahneye ilk çıkan Buddy'den başkası değildi. Resmi olarak öğrencim olmasa da bir bakıma öğrencim sayılırdı.

Thelma Huston'un bir şarkısı arka planda disko hareketleriyle güzelce tasarlanmış bir dans grubunun elemanıydı Buddy. Yamalı kısa pantolon,

çizgili pantolon askısı, platinyum renkli satin bir gömlek giyiyordu. Daha önce dağ gibi kabarmış Afro saçı düzgün bir şekilde örülmüştü. Grubun adı "Güce Karşı Savaş!"tı.

Sunum birkaç kızın siyahi toplumun ırkçılığa karşı örgütlenmeleri amacıyla hazırlanmış "Siyahı Manifesto" adlı bir makaleyi okumaları ile bitti.

Sunumdan sonra Buddy ile arkadaşça konuştuk. Bana o kadar zor zamanlar geçirten bu çocuğa karşı bu kadar sevgi beslemem çok komikti. Bana eski arkadaşları ile takılmadığını, birçok kankasının kendisinden daha büyük olduğunu söyledi. Ciddi olarak boksa uğraşıyormuş. "Eğer şampiyon olursam, adını TV'de söylücem."

19 Haziran, Salı

"Bu dünya çok aptal. TV'daki bir adam kafamıza uzay gemisinin bir parçasının düşeceğini söyledi."

"Lan, kalemimi ver!"

"Evet, Vinnie, haklısın. Hayat bazen çok aptal gibi geliyor."

"O benim kalemim! Yerde buldum ben onu!"

"Öğretmenim! Elvis en iyisi mi?"

"Gayet iyiydi. Severdim."

"Gördün mü! Sana söylemiştim! Beyazlar en iyi şarkıcı oluyor!"

"Lan ben beyazlar en iyi şarkıcılar demedim ki!"

"Beyaz şakıcılar gibi iyi siyah şarkıcılar da var."

"Yalancı! Elvis'in en iyi olduğunu söyledin!"

"Kahverengi insanlar da iyi söyler!"

"Dün gece halam kuzenimi kurutucuya koymuş. Dükkanda beş dolar kaybetmiş. Halam da onu kurutucuya koymuş, kuzenim de dönmüş de dönmüş."

"Doğru mu, Mickey?"

"Burnunu sil, Georgette! Sümük dolu içi!"

"Sümük savaşı!"

"Doğru! Gördüm!"

"Yeme onu! Bay McLaren! Georgette sümüğünü yalıyor!"

"Öğretmenim, babama benziyorsunuz! Babam siyah ama!"

"Arkadaşım Elvis'e benzediğimi söylüyor!"

"Ben de Debbie Boone'a benziyorum o zaman!"

"Bö! Debbie Boone'dan nefret ediyorum.Sivilceleri var!"

"Sen...Işığım oldun..."

"Aptal şarkını kes!"

"Samantha, çok kötü sesin var!"

"Annem bu sabah tahta kaşık attı!"

"Ne oldu?"

"Sekti. Hepsi bu!"

"Dün gece derenin kenarındaydım, Bay McLaren. İç çamaşırları inik abiler ablalar gördüm orda."

"Bir dakika. Mickey kuzeni hakkında konuşmak istiyor, Vinnie de annesi hakkında."

"Annem hakkında konuşmak istemiyorum artık."

"Parmağını fermuarından çek!"

"Amanın! Dışarı çıkan şeyin çükü olduğunu sandım!"

"Bay McLaren! Georgette'nin burnu sümük dolu. Yemyeşil! Burnundan yeşil bir solucan çıkıyor!"

"Sen...ışığım oldun...ışığım oldun..."

"Sus lan! Savaş zamanı!"

"Annem Harry Belafone'na benziyorum dedi."

"Aptal, o yaşlı biri. Bir kasetin üstünde gördüm. Annem onun Eti Negro olduğunu söylüyor –dıştan siyah içi beyaz."

"Ne demek bu?"

"Bilmiyorum! Tadı güzel ama!"

"Yeni bir annem var! Sağır ama!"

"Deli!"

"Yok be! Sadece duyamıyor!"

"Sen bir izci köpeğisin sadece!"

"Sus lan! Sen de iyi diilsin ama!"

"Gerçekten gök yerle bir olacak mı, öğretmenim Bay McLaren?"

"Muhtemelen uzay istasyonundan kopan parçalar okyanusa düşecek."

"İnşallah Vinnie'nin hayalarına düşer!"

20 Haziran, Çarşamba

Parka yaptığımız günlük yürüyüş Küçük Carlos'un yere aniden düşüp kontrolsüz ağlamasına kadar sorunsuz geçiyordu.

"Annemi özledim! *Gerçek* annemi!" diye bana sızlanıyordu.

"Gerçek annen mi? Nerde annen?" sakinleştirmek için onu yerden kollarıma alırken sordum.

"New Brunswick'te," fısıldıyordu, "Babam temmuzda annemi göreyim diye beni trene bindirecek. Boşanıyorlar."

"Neden ki, bak birkaç hafta kalmış. Yapman gereken birazcık daha beklemek," diyerek onu neşelendirmeye çalışıyordum.

Ama o surat asmaya devam ediyordu. "Ama babam bu öteki annemden de boşanıyor. Üç tane annem olacak böylece!"

Ne söyleyeceğimi bilemedim. Anne derken hangisini kastettiğini anlamaya çalışırken birden ağlamaya başladı, zıpladı, gözyaşlarını sildi ve futbol oynayan çocuklara doğru koştu.

21 Haziran, Perşembe

Guy kendilerine ne dendiğini anlamayan yeni Kanadalılara İngilizce öğretiyordu. Değerli bir kaynaktı. Hergün üç ya da dört çocuğu sınıftan alır ve benzersiz yollarla onlara İngilizce konuşmayı öğretirdi: Çocukları markete götürüyor, yiyeceklerin üstündeki etiketleri okutuyor, farklı atmosfer yayan farklı etnik topluluk ve Kensington gibi yerleri gösteriyordu.

Öğretmenle odasındaki sohbetimize kadar Guy'ı yakından tanıyamamıştım. Öğrencilerinin birinin babasıyla hayal kırıklığı yaratan bir görüşme yapmış, bitkin görünüyordu.

"Sonunda çocuklardan birinin babasıyla tanıştım...sonunda." diye başladı. "Son iki aydır Wally bana diyordu 'Babam gitti! Babam yine gitti!' Babasının seyahat eden bir pazarlamacı olduğunu ya da başka birşey...bilmiyordum.

"Şey, babası öylece geldi, ve uzun bir konuşma yaptık. Paralı asker olduğu, dünyada farklı yerlerinde savaşmak için kendini kiraladığı ortaya çıktı. 'Gerçekten başarı' sayılabilecek ama 'gizli bir savaş' demekten başka bir şey de diyemediği Arabistan'taki bir kamptan yeni gelmiş. Şimdi de çocuğu ile ilgilenmeye karar vermiş. Wally'nin babasını o yokken özlediğini söyledim. O da bana bakıp "Ne yapabilirim ki? İşim bu." dedi.

Guy'la notlarımızı karşılaştırdık ve baya ortak noktamız olduğunu gördük: eğitim felsemiz çok benzerdi. Fred'in ne yaptığına kontrol etmek için gelmemesine endişeleniyordu birazcık. Bu durumun Fred'in Guy'ın yaptığı işi iyi

yaptığına mı yoksa hiç ilgilenmediğini anlamına mı geliyor bilmiyordu. "Odama geldiği tek zaman," dedi Guy, "sigarasına ateş bulmak için."

Guy'a Fred'in eğitim felsefesinin dönem sonuna kadar davet edilmedikçe öğretmenler odasına gelmemek olduğu anlattım.

Guy Ocak'ta sözleşmeli olarak işe alındı. O yüzden fazla kadro listesinde yer alıyordu. Toronto İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki on yıllık deneyimine rağmen Kuzey Yakası'nda çok az bulunmuş, Müdürlük başka yerdeki görev süresini asil listeye girmek için yeterli bulmuyordu.

Pembe mektubu alıp seyahat acentesine gitmeye karar verdi.

Dün gece alışveriş merkezinde Zeke'nin kendini bir hostelde öldürdüğünü söyleyen bir tanıdığa denk geldim. Zaman içinde, Zeke'nin dostluğunun ne denli önemli olduğunu farketmiştim. Zeke bir çağı sembolleştiriyordu. Yaşam kurallarının bir şekilde ona uymadığını düşünür dururdu. Şimdi ise oyunu oynamaktan kalıcı olarak alıkonmuştu. Hala onu bir tepenin üstünde dans ettiğini, yumruğunu göğe kaldırdığını görebiliyorum. Yapabildiğim şey onu en iyi haliyle hatırlamak.

22 Haziran, Cuma

Öğle yemeğinde park yerinde yürürken Duke'u "Tanrı için Sürücüler" motosikletinin üstünde gördüm. Tshirtünün üstünde "Tüm bakirelere bir mesaj: Hiçbir şey için teşekkürler!" yazıyordu. Motorsikletin arkasında on ikisinde genç bir kız, kızın üstündeki rüzgarlığın arkasında florasan bir slogan: "Tutacaklardan tutunuz – cama dayanmayınız."

"Bu Mary Lynn," Duke tanıştırdı. "Ruhunu kurtarmaya çalışıyorum."

Gülümsedim, elini sıktım.

Duke boğazını temizledi, elini cebine götürdü: "Bu annemden bir not. Okuldan ayrılacağınızı duymuş. Ne diyorsa benim için de geçerli."

Sonra Duke ve kız arkadaşı kasklarını takıp yumrukları ile beni selamladılar. "Sen iyi adamlardansın!" Duke motorun devrini artırırken bağırdı. "Bu kadar uzun, efendim!" motorsikletin önünü kaldırıp güle güle derken bağırdı. Bana Yanlız Kovboy'un beyaz atını şaha kaldırıp kameralara selam verdiği eski Yanlız Kovboy dizisinden bir sahneyi hatırlattı.

Notu açtım.

Duke okumak için okulu bıraktığınızı söylediğinde size bir not yazmam gerektiğini düşündüm. Bir şekilde inşallah hep çocuklarla çalışırsınız. Her

çocuğun sizin gibi bir öğretmeni olmasını isterim. Öğrenmeyi zevkli hale getirdiniz. Ve hala öğreniyorlar. Duke için yaptıklarınıza minnettarım.

Bir ebeveynin teşekkürü nadir bir şeydir. Sadece müteşekkir olmayı beceremiyor, hislerini açıkça dile getirmekte de zorluk yaşıyorlardı.

Notu cüzdanıma koydum, restorana doğru yürüdüm. Duke'un motosiklet dumanı hala park yerinde geziniyordu.

25 Haziran, Pazartesi

Yaz tatilden önce sadece bir gün kalmıştı. Parti için biraz kurabiye, kek ya da başka şekerleme göndermeyi unutmamaları için her eve çocuklarla bir not gönderdim.

Bu sabah Kim okula mutsuz geldi. "Annem okula götürmek için hiçbişi verdi," gözlerindeki yaşı silerken diyordu. "Tüm paramızı bu dandik mahalleden taşınmak için biriktiriyormuş. Öyle dedi."

Liz yıl sonu partisinin birazını paylaşmak için sınıfımı odasına davet etti. Bir disko parçası koyup sınıfla dans etmeye başladı. "I ladi onlara *gerçekten* konuşabilecekleri birşey verelim," derken gülümsüyordu. Kalçasını benim yönüme sallıyordu. Sonraki birkaç parçada "kıç vurmaca" yaptık. Çocukların sevincine, kalçalarımızı tokuşturuyor, sonra dönüyorduk.

Ahlaka aykırı olay ya da müstehcen davranış bir durumun olmamasına şaşırdık. Bazı çocuklar ağlıyor, bazıları da çıkmak için can atıyordu.

26 Haziran, Salı

Okulun son günü Samantha masama bir not bırakmış.

Sevgili Öğretmenim. Size birşey demeliyim. Size sizi sevdiğimi, ama sadece öğretmenim olduğunuz için sevmiyorum. Sizi seviyorum ve saygı duyuyorum. Sadece öğretmenimiz olduğu için değil bir baba gibi seviyorum. Ama dilerim ki zor ama bu mektubu yazmaktan öte seviyorum.

Saygılarımla

Samantha'dan.

Yaz Tatili

Priscilla'nın annesi yaz boyunca beni topluluktaki dinlence programları yaratmak ve gündüz bakım evi kurmak için örgütlenen sayıları artan ka-

dınlar hakkında arıyordu. "Gerçekten hızlanıyoruz. O kadar çaresiz hissetmiştik ki şimdi bir yerlere vardığımızı hissetmek çok iyi. Belki buralarda biraz daha oyalanabiliriz ve Priscilla ile ilgilendiğiniz için teşekkürler ederim."

Sıcak bir Ağustos gününde Yong caddesinde arabamı sürerken kaldırımdan tanıdık birinin bana seslendiğini duydum.

"Öğretmenim! Öğretmenim!" T.J. sokağın kenarında durmuş ellerini sallıyordu. "Hey, öğretmenim! Beni de götürün!"

Arabayı kenara çektim, o da içeri atladı. Cebinden bir paket sigara çıkarıp bir tane de bana uzatırken onu en yakın metro istasyonuna götürmemi istedi.

"Export A alabileceğin en sert sigara," sırıtıyordu. "Gerçek erkek sigarası."

İçimi çektim. "Yok sağol, T.J. Bugünlerde pipo içiyorum.

"Şey, ot istersen burdaki en iyi malı sana alabilirim."

Arkadaşça bir kaş çattım. O da göz kırpıp bir nefes aldı.

"Çok düzgünsün, adamım!" derken gülüyordu.

Annesinin nası olduğunu sorunca yüzü aniden ciddileşti. "Evde kalmıyorum artık." dedi. "Bir topluluk evindeyim şimdi. Ben varım, diğer dört adam ve iki kız. Ben ve diğer oğlan kızlardan birisini beceriyoruz. Diğeri ev kızı zaten, kimse onu beceremez. Danışmanlar bize harcamamız için para veriyorlar, ben de ya sigara ya da porno dergisi alıyorum."

"Yine aynı, T.J." dedim "Ailen nasıl?"

"Hala ayrılar," dedi. "Geçen sefer gittiğimde annemdeydim. Babam aradı annemin bir orospu olduğunu söyledi telefonda. Ben de babamın yanına gittim. O kadar sarhoştu ki ayakta zor duruyordu. Ağzına ettim bıraktım. Çizmelerimi çıkarıp kafasına çaktım. Çelik topuğu boğazına denk geldi ilk vuruşumda. Düştü, bir daha kalkamadı. Kafasına birkaç defa daha vurdum, sonra da gittim."

Metronun dışında durdum.

"Neyse öğretmenim!" T.J. sonuca geliyordu. "Bu bok işleri duymak istemezsiniz. Elimi sertçe sıktı ve arabadan indi. Onu çağırdım ama metronun girişinden aşağı kayboldu.

Ağustosun sonunda Corridor'da son yürüyüşümü yaptım.

Gürültülü, üstü başı yırtık çocuklar karanlık, kalabalık evlerden paldır küldür koşuyorlardı. Kırmızı burunlu şişman bir adam balkona yaslanmış, bağırıyordu, "Kaldır kıçını burdan!" Siyah şal takmış, ellerinde alışveriş poşetleri kadınlar endişeli bir şekilde otobüs bekliyordu.

"St. Welfare"ı geçerken daha önce bir Katolik öğretmenle yaptığım sohbeti anımsatan bir konuşma duydum. Trappist keşiş ve yazar olan Thomas Merton'dan bir alıntı yapmıştı: "Komşularımızı sevmeyi reddediyoruz, ve toplum kurallarının her şeyi çözeceği ya da devrimin tüm sorunları halledeceği fikrinden kendimizi alıkoyuyoruz."

Sonunda okula geldim, ön pencereden içeriye baktım. Oda temizdi, yeni yılı bekliyordu. Cama bir baktım. Hala selobantlar birazı cama yapışıktı, şubattaki sevgililer gününden kalan bantlar. Bir an bir öğrencinin yüzünün cama yaslandığını gördüm gibi oldu. Ama hayal olmuş olmalıydı...

Uzun yaz geceleri sahilde yürürken iyi ve kötü zamanları hatırladım ve sessizce çocuklara elveda dedim.

Sonsöz

...Bir dilek tuttuğunda yıldız kayarken
Bir fark yaratır
Kim olduğuna dair...

Eğitim politikasının oynandığı birçok durumda kaybeden çocuklar olur, fakir çocuklar genelde. Parasal olarak zor durumdaki çocuklar toplum tarafından erken çağlardan başlayarak kaybetmeleri için yetiştirilir, başarı ve refaha takıntılı bir kültür tarafından yaratılan acımaz, bitmeyen bir fakirlik döngüsünü sürdürmelerine mahkum edilir.

Öğretmenliğe ilk başladığımda eğitim ile ilgili belli bazı mitler ve varsayımlarla doluydum. Hala bazı öğretmen ve ailelerin bu mitlere sıkı sıkıya bağlandıklarını düşünüyorum. Toplumumuzun "en büyük eşitleyici gücü" olan ve maddi açıdan kısıtlı çocukların kendilerini daha varlıklı sınıflardan

gelen çocuklardan ayıran fırsat eşitsizliği kapatmalarına yardımcı olacak bir eğitim sisteminin amacına inanmayı öğrendik. Maalesef bu beylik laf açığa çıkarabildiğinden daha fazlasını saklıyor. Bu tür eşitliğin yalan olduğuna inanıyorum. Aslında eğitimin örtülü işlevinin var olan toplumsal eşitsizlikler de dahil olmak üzere statükoyu korumak olduğunu söyleyerek savımı dile getirmek istiyorum.

Toplumsal kurtuluşun sözüm ona okuldaki erdemle ulaşıldığını düşündüğümüz liyakat sistemi içinde yaşadığımızı iddia ediyoruz: Her öğrencinin aile altyapısı, din ve cinsiyet farketmetmeksizin kendi girişimlerinin ödüllerinin semeresini bir şekilde aldığını düşünüyoruz. Görünen bu fikir kulağa fena gelmiyor olması ancak gerçekte bu boş bir ifade. Araştırmalar okul başarısının en önemli göstergesinin sosyo ekonomik konum olduğunu gösteriyor. Diğer bir ifadeyle fakir ve zengin için eşit olanakların olduğuna inandığımızı itiraf etsek de bireyin toplumdaki sınıfı ve doğarken getirdiği ırk zeka ve erdem gibi sonradan edindiğimiz etkenlerden daha fazla etki ettiği gerçeği hala geçerlidir. Basit bir şekilde anlatmak istersek, her çocuk okuldaki başarısı için gerekli şansı ailesinin parası ya da toplumdaki yeri kadar sahip olabiliyor.

Her nesil sınıflarımızdan geçerken genelde en çok tercih edilen çevredeki soyun başarısını artırıyor. Bu durumu daha varlıklı öğrencilerin bitiş çizgisine birkaç metre kala başlangıç düdüğünü beklerken dezavantajlı öğrencilerin sıraya girip başlangıç çizgisinde hazır olduğu duruma benzetiyorum.

Bazıları bu eşitliğin erdemlerine inanarak büyütülmüş olsalar da ben bu hayat gerçeğini özelikle rahatsız edici buluyorum. Bu eşitsizliğin kökeni ikiyüzlülüğe rağmen doğrudan yoksulların değersizlik ve aşağılık şartlarına sürgün edilmiş bir toplumdaki dengesiz refah erişimine bağlanabilir. Bu duruma sürekli olarak öğretmenlik deneyimlerinde rast geldim. Öğretmenlik kariyerimin daha olumlu açılarını vurgulayarak "daha güvenli" bir kitap yazabilirdim. Ancak bu gerçek durumu göz ardı etmek olurdu.

Bizdeki gibi demokrasiler eşit fırsatlar teşvik eder ancak gerçek eşitliğin olmayacağını garanti etmek için bilinçsizce ve bilmeden çalışan okulların bulunduğunu sıklıkla göz ardı eder. Aksi için beslenen niyetlere rağmen okullar geniş anlamda toplumda eşitsizlik ve adaletsizlik yaratıp sürdürü-

yor. Varlıklı sınıftan gelen çocuklar genelde daha ilerde oluyor. Ama yoksul ailelerden gelen çocukların üniversiteye gitme bir yana liseyi bitirme şansları sallantıda kalıyor. Tabi ki bu kuralın da istisnaları oluyor. İstisnalara odaklanarak da kendimizi avutabiliyoruz.

Okullarda meydana gelen toplumsal eşitsizliğin yeniden üretilmesini eğitimsel komplo gibi düşünmek bir hata olur: Sinirli zamanlarımda idarecileri dumanlı arka odalarda sıkış tıkış doluşmuş, "mezuniyet" kravatlarına elmastan kravat iğnelerini takmış kızgın despotlara; Davidoff sigaralarını içip muhafazakar parti dosyaları arasında üfleyerek yoksul öğrencileri üniversiteden uzak tutma yollarını çizen despotlara benzetirdim. Bu idarecilerin bazen –özelikle de yoksul öğrencilerin ihtiyaçlarına hitap etme zamanı geldiğinde işlerine karşı gösterdikleri usta ikiyüzlülük durumlarını saymazsak- olağanüstü saçma hayal ürünleri koyduklarını inkar etmesem de kendi çocuklarının Harvard'a girmeleri için var olan yarışı bilinçli olarak azaltmaya çalıştıklarına inanmıyorum.

Benim buradaki amacım belli bir grup insanı sorgulamak değil, şu anki kültürümüzü oluşturmaya yardım eden ideolojileri, yapıları ve mitleri sorgulamaktır. Böyle bir kültürün temelinde üretimin kapitalist toplumsal ilişkilerindeki materyal şartlar yoluyla yaşayan emeğin sömürülmesi yer almaktadır.

Okulların toplumları yeniden üretemedikleri muhtemelen doğru da olsa okullar tüm öğrencilerin yararına kendilerini hayati bir yer, -öğrencilerin sınıfsal konumlarıyla tuzağa düşmüş hissetmek yerine kaderleri üzerinde egemen olabilmeleri için güçlendikleri yerler- yapmak için daha iyi yollar bulmalıdır.

Bazı aileler hem kendi hem de çocuklarının yaşamlarını iyileştirmek için kaderle uğraşsalar da toplumun onlar hakkındaki mitlerinin kurbanlarıdır: yoksullar yaşamdaki yerlerini tembel oldukları için haketmişlerdir...çocuklarının başarılı olup olmamasına ilgi göstermezler...çocukları okula girdiklerinde beraberlerinde kısıtlı bilgi torbalarını da taşırlar. Bu mitler saçmadır. Ancak inanmaya devam ediyor ve kurbanları *toplumun* ortak sorumsuzluğu için suçluyoruz.

Bu kitapta yer alan şiddet ve vahşet olayları inkar edilemez şekilde işçi sınıfı deneyimlerinin bir parçasıdır. (Daha da saklı ama aynı oranda zayıf

şiddetin orta sınıfta olduğundan şüpheliyim.) Ancak toplumsal baskının nedenlerini hemencecik değerlendirmeden önce yoksulların kapana kısılmalarına müsaade edilmiş insanlık dışı incelememiş iyi olacaktır. Kentlerin çevresinde yeşeren "hazır şehirler"in gelişmesine tanık olmalıyız. "Uysal" ihmalimizin kapsamını farketmemiz için içinde neredeyse yok sayılan toplumsal ve yaratıcı etkinliklerin bulunmadığı yüksek yoğunluktaki apartmanların yer aldığı varoşları görmemiz gerekir. Aile içi şiddet, toplumsal güç bağlamı dışında ve yönetici sınıf için ağır işçiler olarak gücün asimetrik ilişkisinde bulunan yoksullara konumlarını belirten üretim ilişkileri dışında sadece bireysel bir davranış olarak düşünülemez (bu tabi ki yönetici sınıf içinde şiddet olmuyor anlamına da gelmez).

Okul sistemi çoğu zaman orta sınıf çocuklarının ilgi, yetenek ve davranışlarına göre ayarlanmıştır. Sistemin orta sınıf çocuklarını da eğitmekte başarısız olduğunu savunsam da gerçekte sefillik çeken, geçici, çıkmaz, az maaşlı, onursuz, aşağı iş dünyasına hazırlayan derslere yönlendirilenler yoksul öğrencilerdir. Ve bu yoksulluktan yararlananlar sadece orta derece işveren ya da açgözlü geliştirmeciler ya da diğer köpekbalıkları değildir. *Hepimiz* bir dereceye kadar kendi güvenliğimiz için bu yoksulluğa bağımlıyız. Bu sermayenin engellenemez mantığının bir parçasıdır.

Bizde yaygın olan eğitim kaygısı "farklı" ve "az başarılı" bireyleri homojen, şekilsiz, edilgen, uysal, itaatkar yapan, üretim hattında yer alan zihni ve bedeni yok eden saate ayak uydurmaya hazır için bireyleri toplumsallaştırmak ve toplumun bu başarısızlıklarına yoğunlaşmaktır: alışveriş merkezlerinin ahlaki değerleri veya fast food restauranlarının sıkıcı rutinleri –gençlik için yeni bir fabrika.

Eğitimciler göçmen ya da yoksul ailelerden gelen öğrencileri "yetersiz," "patolojik sorunlu" ya da "toplumsal budala" olarak gören algı yanılgısına karşı durmalıdır.

Bu küçümseyen ve hor gören tutum genellikle sınıfta kendini var eden bir kehanete dönüşen kirli bir miti güçlendirir. Yoksul öğrencilerdeki başarısızlığın bildiğimiz bireysel ya da kişiselleştirilmiş hata olmadığı kadar ekonomik ve sosyal yaşamın bir ürünü olduğu gerçeği onaylayarak başlamalıyız.

Kent içinde gerçekleştirilen eğitimin başarısızlığı yoksulların genlerinde ya da tutumlarında değil, toplumun yoksulların yaşamlarını düzenleyen

ekonomik ve sosyal yapıları değiştirmekteki ve kapitalizmin morguna alternatif toplumsal bir dünya yaratmaktaki başarısızlığıdır. Kurbanları, yani öğrenciler ve aileleri, okullarımızdaki sorunlar için suçlamak yerine ezici yoksulluğa gösterdiğimiz hoşgörüyü, korkmuş ve küçümseyen öğretmenleri, kendi çıkarına çalışan siyasetçileri, ilgisiz müfredatları, insanın heyecanını kıran idari ve eğitimsel uygulamaları, eğitim-öğretim sürecindeki toplumsal katılımın eksikliğini ve idarecilerin kent içinde okuyan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak konusundaki isteksizliklerini dikkate almamız gereklidir.

Corridor'da birlikte çalıştığım çocukların öğrenmek ve öğrenirken eğlenmek konusunda muazzam potansiyelleri vardı. Öğrencilerimin yeteneklerine daha olumlu bir bakış açısı kazandırmak için burjuvaziden gelen birçok önyargıyı unutmam gerekiyordu. Öğretmenlik kariyerim boyunca kültürel olarak muhtaç öğrenciler diyemeyeceğimi ama *kültürel olarak mahrum bırakan okullar* diyebileceğimi anlayamamaya başladım. Elbette bu çocukların kolay hayatları olmadı. Yasaklayan çevrelerine rağmen bu çocukların çoğu uyum sağlamak ve öğrenmek için gerekli zekaya ve isteğe sahiptiler.

Öğrencilerimin yaptıkları ve söylediklerine daha az öfkelenmeye başlar başlamaz ve T.J. ya da Duke ya da geri kalanların namuslu, orta sınıf, üreten ve tüken vatandaşlar olma beklentisinden vazgeçer geçmez, o zaman onları anlamak için bir şansım oldu. Aslında ben bu değerlerin bazılarının geçerliliğini kendim reddettim. Ancak, kabul etmeye bu kadar hazır olduğum dünya görüşünü öğrencilerimin yansıtıp yansıtmamaları sorusunu kendime sorarken buluyordum.

Öğrencilerimin önce kendi şartları içinde eğitilmeleri gerektiğini ve sonra da bu şartların kendilerini ve diğerlerini güçlendirme koşuluna çevirecek şekilde eğitilmeleri gerektiği gerçeğini sonunda kabul ettim. Başarıya giden geleneksel orta sınıf yolları onlar için açık yollar değildi. Bu yollara sonunda direnç gösteriyorlardı. Sınıf içinde anlaşılır biçimde sokaktaki gibi sınav kağıtları ya da testlerindeki iyi notlar için alınan akademik ödüller hakkında şüpheci oluyorlardı. Onların deneyimlerini araştırılmaya değer bulduğum zaman bu çocuklarla daha etkili zaman geçirmeye başladım.

Bu kitabın bir amacı da olan hem öğretmenlerin hem de ailelerin yapması beklenen şey baskıya ve eşitlik, demokrasi adına yoksul öğrencilere

karşı yapılan adaletsizliği meşrulaştıran mitlere karşı koymaktır. Daha etkin bir şekilde yapılan toplumsal planlama, daha az kalabalık sınıflar, ihtiyacı olanlara hazırlanmış kahvaltı programları, yoksul öğrencilerin değer ve yeteneklerine duyulan saygı, yoksullaştırılmış işçi sınıfının tutumlarını değiştirmek yerine yoksulluğu ortadan kaldırmak çabası, çalışan anne babalar için gündüz bakım evleri, daha da özelleşmiş öğretmenler, daha fazla etnik kökenden gelen öğretmenler, daha fazla okulöncesi okullar, olması gerektiği gibi ihtiyaç sahiplerinin yararına olacak vergi reformları kadar refah seviyesinde iyileştirme ihtiyaç sahiplerinin yararına olacaktır.

Ulusal, federal ya da yerel hükümetler "koridordan gelen bu çığlıklara" nadiren kulak kabartıyor.

Çocuklarımızı kurtarma savaşı tarihi etken olarak biz yazmayıp koltuklarımıda rahat rahat oturduğumuz ya da tarihin kendini yazmasına izin verdiğimiz müddetçe hiçbir zaman kazanılamayacaktır.

Jim Montgomerie ("Fred") 1930-1985 Anısına

O bir ahlaki bir asi ve eğitimci kanun kaçağıydı. O bir hayalperest, araştırmacı, okulları yeniden kurmaya çalışma arzusu ile güdülenmiş birisiydi. Çocuklarımızın kaderi ile ilgilenen hiçkimse onun kadar azimle insan ruhunu ve hayalini engellemeye karşı güçlere karşı savaşmamıştır.

Adı Montgomerie'ydi. Birçok Kanadalı onu "bağrına basan müdür" diye bilmeyi tercih eder.

Jim'in ruhu ve sağduyusunu bu kısa yerde anlatmaya çalışacağım. Biliyorum ki hiçbir sözcük onun başarısını anlatmaya yetmez.

Jim'in kanserden ölümü aniden olmuş ve onu azimli ve durdurulamaz olarak bilen bizler için şaşkına çevirmişti. Canlı kişiliği, benzersiz ve ölçüsüz zekası, keskin ve ayırt edici zekası ona öylesine dehşetli bir karışım sağlamıştı ki ulusal alanda ona en iyi eğitimci lider ününü getirmişti. Onun Kanada Zihinsel Engelliler Birliği'ndeki başkan yardımcılığındaki insancıl çabaları, Ontario Zihinsel Engelliler Birliği'ndeki başkanlığı, Yaşam için Nakit hayrındaki başkanlığı çok iyi bir biçimde belgelenmiş ve layıkıyla kabul edilmiş olmasına rağmen onun kent merkezindeki müdürlüğü zamanının bir efsanesi olmasını sağlamıştır. Jim'in "her ama her çocuğu sevme" felsefesi ve onun kendine has eğitim felsefesi Hall-Denis Raporun'ndan günler önce kayda değer tartışma yaratmıştı. Ve toplumsal eşitliğe ve devlet okullarına yönelik muhafazakar saldırılar günlerinde Jim'in

(birçok müdür tarafından kullanılan standart müdür sandalyesi) salıncaklı sandalyesi daha fazla önem kazanmıştı.

Eğitim için ortaya attığı insancıl yaklaşımın kabul görme yolu genellikle engebeliydi ama istisnasız ödüllendiriciydi.

Bir keresinde Jim bana, "Şanslıydım. Benimle birlikte risk almaya hazır ekipi olan bir okula (Flemington) gelmiştim. Muhteşem bir deneyimdi. Bizler için hayatımızın en tatmin edici zamanıydı."

Jim'in idaresi altında Kuzey York'un Jane-Finch Corridor'u Driftwood okulunda öğretmen olarak çalışan birisi olarak tüm öğrencilere saygı duyulması gerektiğini öğretmenlere aşıladığını hatırlıyorum. 70'li yıllarda muhteşem yıllardı o zamanlar. Ama aramızda gelişen ilgi ve güven hiçbir zaman unutulmayacak.

Jim başka bir okula gönderilir ve akıl sır ermez tavrıyla işleri yoluna sokar, sonra sorunlu başka bir okula gönderilir ve yine işleri yoluna sokardı. Daha az yetenekli başka insanlar Jim'in Kuzey York'taki çabalarını kendileri yapmış gibi göstermek isteseler de o Jim'in altyapıyı oluşturup diğerlerinin işini kolaylaştıran inkar edilemez öncü çabalarıydı. Maalesef kimse Jim'in yerini dolduramayacak.

Kabiliyetli bir öğretmen olan Jim pratik yetenek ve soyut fikirleri öğretme işinden sevgiyi çıkarmayı düşünmedi. Jim için öğretmenlik bir ahlak işiydi. Jim'in işleri yapma biçimi öğretmenlik mesleğinin mükemmeliyetliği için güçlü bir teşbih oldu. Jim'in tüm yaşamı *sevgi* sözcüğünün anlamı için bir kaynak oldu. Çoğumuz Jim'in diğer insanlar için duyduğu sevgi ve ilgi yeteneği önünde saygı ile duruyoruz. Şüphesiz Jim bu sevgi ve dayanıklılığı ailesinden getirmesiyle ilgiliydi.

Jim inançlarında daha da ödün verseydi, öğrencileri için iyisi olarak bildiği şeyi yapmaya daha az istekli olur, kariyeri politik olarak daha az karışık olurdu. Ama Jim için öğretmenlerinin ve öğrencilerinin ilgi ve sağlığı kişisel kazanımlarından daha önce gelirdi.

Jim'in anlaşılmaz ve çoğu zaman önceden kestirilemeyen çocuklarla ilgilenme yolu birçok muhafazakar düşünceli eğitimciyi korkutmuştu. Ancak, Jim'in değerlerinin kendi değerleri için tehdit olarak düşünenler bile Jim'in öğretmenler, öğrenciler ve idareciler üzerinde olumlu bir etki yarattığını inkar edemezlerdi.

Jim sınıf, sermaye ve güç ve özerklik ilişkileri içinde okulların mülksüz ve imtiyazsız öğrencileri nasıl da güçsüzleştirdiğini anlamıştı. Zamanının çoğu idareci ve öğretmenlerin eski bildikleri eğitim felsefelerini bırakmaları için yollar arayarak geçiyordu. Böylece okullar özgürlüğün laboratuarları olacaktı. Jim kuram alanında çok bilgiliydi ama yaptığı işi soyut bir iş olarak adlandırmak çok zor. Jim temelde alanda "yapıcı," "pratik" bir idareciydi.

Jim'in yöntemi insancıl olsa da can çeken bir üretime kendini adamış idarecilere ve cahillik ve yaratıcı olmayan bir eğitim felsefesiyle kolayca altında kalmış bir sisteme karşı nefretini nadiren saklardı. Jim okullaşmanın değerden mahrum bir iş olmadığını, gerçek anlam ve demokrasiye zıt olabilecek bir süreç haline gelebileceğini çoğumuzdan daha iyi anlamıştı.

Okullaşma süreci ve toplumsal değişimde bulunan birçoğumuz için Jim'in eğitim felsefesi birçok işimiz için hızlandırıcı olmuştu ve hala da öyle. Konuşmalarında fikirlerini ifade ederken ortaya koyduğu arzu ve sağduyuyu yazabilseydi, uluslararası bir şahıs olabilirdi. Çok iyi bilinen eğitimcilerin yanında adı yer alacağını da burada söyleyebilirim.

Bazı eleştirmenler ve iş arkadaşlarım kitabımın doğruluğunu sorguladıkları için (Corridor'dan Çığlıklar), Jim'in *Toronto Star*'da dile getirdikleri için özellikle minnettarım: "Olan biten herşey için kefilim...Gördüğünü yazmaya öngörüsü olan birisi tarafından farkedilmiş yoksul öğrencilerin bir çığlığı bu." Doğal olarak Kuzey York Kurulu Jim'in kent merkezindeki okullar için yapılanları ve politikaları kınayan bir kitabı savunmasına memnun değildi. Eleştiri alacağını biliyordu ve yine de yaptı.

Ölümünden aylar önce, Jim Eğitim Fakültesi'nde öğrenci komitesi tarafından düzenlenen bir konuşma için St. Catharines'deki Brock Üniversitesi'ni ziyaret etti. Bende kalabalıkta yeni bir eğitim profesörü olarak bulunuyordum. Öğrenciler üzerindeki etkisini hala dün gibi hatırlıyorum. Konuşması sadece sınıfları daha insancıl yapmak için bir çağrı değil, ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı bir baş kaldırı, daha az şanslı olanların ihtiyaçlarını karşılamak için bir meydan okumaydı.

Konuşmasından sonra anladım ki Jim gerçekten rahatsızdı. Hasta olduğunu hiç söylememişti ama gözlerinden ve nefes alış verişinden birşeylerin yolunda gitmediğini anlayabiliyordum. Bazıları konuşmayı erteleyebilirdi ama bu Jim in yapacağı birşey değildi. Sonraki haftalarda birçok öğrenci Jim'in ko-

nuşmasının üniversite yıllarının şüphesiz en önemli olayı olduğu dile getirdiler. Bence de öyleydi.

Son karşılaşmamız sırasında yılsonundaki emeklilik partisini unutmamı söyledi. Ben de ona onun hiç emekli hayal edemediğimi söylediğimde zihinsel engellilerin haklarını savunmak için hukuk okumayı planladığı söyledi. Jim Osgoode Hukuk okuluna kabul edilmişti.

Jim saygı ve sevgi ile vefat etti. Bazıları onu sistemi değiştirirken sistemle çalışabilen bir damgalanmış idareci olarak hatırlayacak. Diğerleri Jim'i yoksul ve sevgiden mahrum insanların ihtiyaçlarının karşılandığı adil bir toplum yaratma fikrini yaşatacak insanları eğitmekle ömrünü geçiren yetenekli bir iletişimci ve humanist olarak hatırlayacak.

Jim yaşamıyla bizim için hümanist amaçlarımın gerçekleşebileceği olasılığını gösterdi. Bu kitapta tartışılan Eleştirel Pedogojiyi yaşatamamış olmasına rağmen toplumsal adaletin genel çerçevesini kaybetmeden okullaştırma halısına yeni fikirleri yine de dokuyabilirdi. Jim kendi örneği ile öğretmenlik ve idarecilik için bize miras kaldı. Jim'in yaşamı bize bir güdü sağlıyor. (1)

Not

(1) Ontorio Devlet Okulları Öğretmen Federasyonu, *News*, dergisinden (şimdi feshedilmiş olan) küçük değişikliklerle yeniden basılmıştır.

KISIM III

ELEŞTİREL PEDAGOJİ
Genel Bir Bakış

Eleştirel Pedagoji ve Eşitlikçi Rüya

Bu bölümde, eleştirel eğitim teorisi geleneği, ya da diğer bir ifadeyle '*eleştirel pedagoji*' ye giriş yapılacaktır. Çok farklı eleştirel teorisyenlerin bakış açılarını bir araya getirmekle, okullaşmanın azınlık öğrencileri ve fakirlerin üzerindeki zararlı etkileri hakkında bir açıklama sunmaktan öte, sizlerin bu teorik bakış açılarını ikinci kısımda verilen günlük kayıtlarıyla ve hatta daha da önemlisi kendi okul deneyimlerinizle bağdaştırmanızı sağlamayı amaçlamaktayım. Sizden ricam, kitabın ilerleyen bölümlerinde sunulacak olan teorilerle, benim varoşlarda çalışan bir öğretmen olarak edindiğim deneyimlerimin günlük kayıtlarını ve öğretmenlik deneyimi olarak fazla olmasa bile öğrencilik deneyimleri bakımından fazlasıyla zengin olduğundan şüphe etmediğim kendi hayat hikayenizi harmanlamanız. Böyle yapabildiğiniz taktirde bu kitap, kuram, uygulama ve deneyim arasında, eleştirel öğrenme için gerekli olan diyalektik gerilimi sağlayabilecektir. Ayrıca şunu da vurgulamak isterim ki, devlet okulu eğitimcisi olarak yetiştirilme sürecimden hiç de memnun değilim ve bu kitap, eleştirel teori ve dönüştürücü pratikle uğraşarak, kendi pedagoji ve politikamı nasıl tekrar şekillendirebildiğimi açıklaması ve bunu yaparken hangi araçları kullandığımı ortaya koymaya yardımcı olması amacıyla yazılmıştır.

İlk baştan şunu da açıklamakta fayda var, ben kendi ilköğretim düzeyi öğretmenlik deneyimlerimi, birazdan sunulacak olan kuramları bir şekilde ispatladığı için aktarmıyorum. Bu kitap, deneysel bir çalışma veya muhafazakar birinin eleştirel geleneğe dönmesini anlatan bir günlük olarak okunmamalıdır. Bu kitabın kapsamı içinde, kuramın geçerliliği ve doğrulanabilirliği ile ilgili bir endişe yer almamaktadır; deneysel çalışma arayanlar, benim *"Schooling as a Ritual Performance"* 1 başlıklı kitabıma ya da 3. Bölümün sonunda sıralanan eleştirel eğitim geleneğini konu alan diğer bir çok kitaba başvurabilirler. Umarım, benim günlüklerim, özü itibariyle soyut ve kuramsal olan ifadelere somut bir boyut kazandırır. Bununla birlikte, günlükleri dahil etme kararım, olaya doku kazandırma isteğinin ötesinde bir durum teşkil etmektedir, çünkü ben öğretim sürecinin kendi doğasında yer alan zıtlıkları örneklendirmeyi amaçlıyorum. Hedeflerimden bir diğeri de, gündelik öğretmenlik mesleğini icra ederken kendine daha yüksek bir

amaç bulmaya çalışan mesleğe yeni başlayan bir öğretmenin sahip olduğu perspektifler ile muhtemelen ne yapılması gerektiği hakkında daha iyi bir kavrama düzeyine ulaşma yoluyla, uygulayıcılara eleştirel kuramı kendi çalışmalarına uyarlamaları için çağrıda bulunan bir sosyal kuramcı arasında yaşanan gerilimin taslağını çıkarmak olarak özetlenebilir. İlerleyen sayfalarda sunulacak olan kuramları, benim kendi öğretmenlik deneyimlerimle açık bir şekilde örneklendirilmediği taktirde neden benimseyesiniz ki? Muhafazakar eleştirmenler benim günlüklerimi kolaylıkla, okulların daha sıkı bir disipline, daha fazla kural ve düzenlemelere, yaptırım süreçlerine, öğrenci/öğretmen değerlendirmeleri için daha katı standartlara gereksinim duyduğuna ve esaslara geri dönülmesi gerektiğine delil olarak öne sürebilirler. Liberal eleştirmenler ise, daha fazla maddi kaynak ve uzmanlaşma programları gerektiği yönünde eleştiri yöneltebilirler. Ancak bunların hepsi sadece birer hususlur. Zaten, okullaşma ile ilgili literatür hem muhafazakar hem de liberal bakış açılarıyla fazlasıyla dolup taşmaktadır.

Bu kitapta, size farklı türden bir analiz sunuluyor. İşte tam da bu noktada, 'farklı' kelimesini fark yaratan bir 'farklılığa' dikkat çekmek için kullanıyorum. Eleştirel pedagojinin çözülmesi gereken tek sorunu mantıksal tutarlılık oluşturmak, güzel sözlere dayalı ikna edicilik ya da kuramlarının deneysel yollarla doğrulanması değildir. Eleştirel pedagojinin asıl zorluğu, öğretmenler ve vatandaşlar olarak önümüze konulan ahlaki tercihtir ki, Amerikalı felsefeci John Dewey bu tercihin, toplumun bir işlevi olarak eğitim ile eğitimin bir işlevi olarak toplum arasındaki fark olduğunu ileri sürmektedir. Bu tercihi biraz incelemeliyiz: okullarımızın pasif ve risklerden uzak bir vatandaşlık mı, yoksa toplumsal yaşamın farklı şekilleriyle ilgili çabaları başarabilen ve eşitlik ve sosyal adalet konularında duyarlılığa sahip politize olmuş bir vatantadaşlık mı yaratmasını istiyoruz? Öğrencilerimizi, varolan kapitalist emek ayrımı içine yerleştirerek onların o düzenin içinde işlevselleşmesini mi istiyoruz, yoksa onların, işçilerini sömüren, farklı renkteki vatandaşlarını şeytan gibi gösteren, kadınlarına kötü muamele ederken, zenginlerini baştacı eden, diğer ülkelere karşı emperyalist bir öfke taşıyan, ruhu kolonileştiren, ve toplumsal ruhu kolektif sosyal bilinçten arındıran bir toplum düzeninden rahatsızlık duyan bireyler mi olmalarını istiyoruz. Yoksa, sınıflarımızı özgürlük alanlarına dönüştürerek, öğrencilerimizi dönüşüm ve umudun figürleri olmaya mı çağırıyoruz? Bu son bahsettiğim durumu istediğimizden şüphem yok.

NOT: 1. Peter McLaren, *Schooling as a Ritual Performance: Toward a Political Economy of Educational Symbols and Gestures* (London and New York: Routledge and Kegan Paul, 1986).

BÖLÜM 4

ELEŞTİREL PEDAGOJİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

Son yirmi yıl içerisinde, bahsi geçen tercih çerçevesinde, radikal bir eğitim kuramı ortaya çıkmıştır. En geniş biçimde 'eğitimin yeni sosyolojisi' ya da 'eleştirel eğitim kuramı' olarak tanımlanan eleştirel pedagoji, okulları hem tarihsel bağlamda, hem de içinde bulundukları sınıfsal farklılıkların şekillendirdiği, baskın toplumun sosyal ve siyasal dokusunun bir parçası olarak ele alıp inceler. Eleştirel pedagoji, muhafazakar ve liberal eleştirmenlerin - eğitim fakültelerimizde uygulanan programlarda da çok rahatlıkla görebileceğimiz gibi- eğitim ile ilgili olarak savundukları pozitivist, tarihten kopuk ve politikadan arınmış analizlere karşı önemli bir takım karşıt-mantıklar ileri sürer. Eleştirel kuramcılar, okulların nasıl işlediğini anlamamızda temel olarak güç ve politika merkezli bir bakış açısı benimserler ve okullaşma, devletin ve eğitimin siyasal ekonomisi, metinlerin neyi temsil ettikleri ve öğrenci öznelliği gibi konulara eleştirel açıdan yaklaşarak çeşitli çalışmalar üretirler.

Eleştirel eğitim kuramı, Avrupalı öncülerine çok şey borçludur. Bir grup eleştirel eğitim kuramcısı, İkinci Dünya Savaşı öncesinde Almanya'da kurulan Institut für Sozialforschung (Sosyal Araştırma Enstitüsü) ile başlayan Frankfurt eleştirel kuramı okulundan hala ilham almaya devam etmektedir. Parlak ve etik açıdan aydınlatıcı eserler yazan bu grubun üyeleri arasında, Max Horkheimer, Theodor W. Adorno, Walter Benjamin, Leo Lowenthal, Erich Fromm ve Herbert Marcuse gibi önemli yazar da yer almıştır. Savaş sırasında, enstitü üyelerinden bir kısmı, solcu ve yahudi oldukları gerekçesi ile Nazilerden gördükleri baskılar sonucunda Amerika Birleşik Devletleri'ne kaçmışlar, savaş sonrasında ise, enstitüyü Frankfurt'ta tekrar kurmuşlardır. Jürgen Habermas gibi ikinci nesil eleştirel kuramcılar, o zamandan bu yana, kurucu üyelerce başlatılan bu işi başka yerlerde sürdürmek için, enstitüden ayrılarak farklı yerlere taşınmışlardır. Eleştirel kuramın Frankfurt Okulu, Amerika Birleşik Devletleri'nde, halen sosyal araştırmalara yönelik yeni çıkışlar yapmakta, edebi eleştiri, antropoloji, sosyoloji ve eğitim teorisi gibi çeşitli disiplinleri etkisi altına almaktadır. Eleştirel pedagojinin Amerika içinde de, John Dewey ve yeniden yapılandırmacılardan tutun da Highlander Okulu'nda yer alan Myles Horton gibi

eğitimcilere, Martin Luther King ve Malcom X gibi insan hakları savunucularına kadar belirgin kökleri bulunmaktadır.

Eleştirel Pedagoji, bir taraftan radikal bir kuram ve okullaşma analizi sunarken, diğer taraftan da yeni sosyal teori alanlarında ilerleme kaydetmekte ve yeni araştırma sınıflandırmaları ve metodolojiler geliştirmektedir. Bununla beraber, eleştirel pedagoji homojen bir fikir sistemi oluşturmaktan uzaktır. Eleştirel kuramcıların üzerinde uzlaştıkları belirli hedefler olduğunu söylemek daha doğru olacaktır. Bahsi geçen hedefler temel olarak, güçsüzleri güçlendirmek ve varolan sosyal eşitsizlik ve haksızlıkları ortadan kaldırmak olarak özetlenebilir. Bu hareket, akademik camia ve bir bütün olarak kamu okullarında küçük bir azınlığı oluşturmakla beraber, her iki mecrada da gittikçe büyüyen ve meydan okuyan bir varlık sergilediği söylenebilir. 1

Temel Prensipler

Eleştirel pedagoji, 'dünyayı iyileştirmek, onarmak ve dönüştürmek' anlamına gelen İbranice *tikkun* deyiminin duyarlılığı ile hareket etmekte ve eğitim camiasının içinde hala umudunu yitirmemiş bireyler için, tarihsel, kültürel, siyasi ve etik açıdan yönlendirmelerde bulunmaktadır. Ezilenin yanında tavizsizce yer alan eleştirel pedagoji, daha önce Bağımsızlık Bildirgesi'ni kaleme alanların fikirleri kadar devrimci bir niteliğe sahiptir. Tarih, özü itibariyle değişime açık olduğu için, özgürleşme, gerçekçi bir amaçtır ve şimdikinden çok daha farklı bir dünya yaratmak mümkündür.

Politika

Smith Üniversitesi'nin Sosyal ve Politik Değişim merkezinde görev yapan Stanley Rothman, Nisan 2005'te yayınladığı raporda, üniversite kampüslerinin liberal görüşlerle dolup taştığını öne sürmektedir. Aynı yılın baharında, yüksek öğrenim yasasının görüşmeleri sırasında, Cumhuriyetçiler, sınıflarında ders verirken ve araştırma yaparken, politik konuları kasıtlı ve sistematik bir şekilde empoze eden öğretim üyelerinin çalıştıkları üniversitelerin hükümet hibelerinden yararlanamamasını öngören "akademik haklar önergesi" adı altında bir önergenin tartışmaya açılması için bu araştırmanın bulgularını öne sürdüler. 2 Buna benzer eyalet düzeyinde hazırlanan ve Massachusettes parlamentosu gibi birçok yasama organında bekletilen yasalar da Rothman'ın çalışmasını dayanak olarak almışlardır.3

Bununla beraber dikkat çekmeyen bir husus vardır ki, o da yeni-muhafazakar düşünce kuruluşlarının Amerikan'ın tamamındaki üniversite kampüslerinde güçlü bir etkiye sahip oldukları gerçeğidir. Richard Melon

Scaife'nin muhafazakar imparatorluğunun bir kanadı olan Sarah Scaife Vakfı ve uzun zamandan beri muhafazakar ekonomistlere ve üniversitelerdeki pozitif ayrımcılık karşıtı kampanyalara fon aktaran Earhart Vakfı, 2003 yılında üniversite program ve araştırmalarına 2.5 milyon dolar destek vermiştir.

Üniversite programlarını maddi açıdan destekleyen ilerleme yanlısı bir çok vakıf olduğu da bir gerçek ancak bugünlerde kamuoyunun gündeminde (cimri ruhlu ve nefret tüccarı muhafazakarlık bekçisi David Horowitz tarafından da kışkırtılmanın bir sonucu olarak) kampüslerdeki liberalizm taraftarlığının, Amerikan toplumunun geleneksel temellerini yok ettiği şeklinde bir curcuna yer alıyor. Ancak, şu da bir gerçek ki, oyun sahası, muhafazakarların iddia ettikleri kadar tek taraflı değil. David Bernstein'ın son zamanlarda belirttiği gibi:

Walton Aile Vakfı, Amerikan Üniversite ve enstitülerine 2003 yılı içerisinde 15 milyon dolar yardımda bulunmuştur. Aynı aile, George W. Bush'un seçim kampanyasına katkı sağlamak ve Büyük Ortadoğu Projesi'ni desteklemek için milyonlarca dolar harcamış olup, ismini bu aileden alan Wal-Mart şirketi de, uygunsuz görerek sansür uyguladığı CD, DVD, dergi ve kitapları marketlerinde satmayı reddetmektedir. Eğer Boston Üniversitesi öğrencisiyseniz ve üniversitenin Politika ve Din Enstitüsü tarafından düzenlenen halk konferanslarından birinde bulunduysanız, şunu bilin ki, orada duymuş olduğunuz ifadeler, bazılarının "büyük sağ-kanat komplosu" olarak adlandırdıkları oluşumun kalbinde yer alan bir avuç muhafazakar güç merkezinden biri olan Lynde ve Harry Bradley Vakfı'nın maddi destekleri ile size dinletilmiştir. Bradley Vakfı, 1990ların başında, Amerikan Speactator Eğitim Vakfı'na, Bill Clinton/Paulo Jones hikayesininin peşini bırakmaması için yarım milyon dolardan fazla ödeme yaptı. Aynı vakıf, sağ kanattan ayrılmadan önce "John M. Olin parlamento çalışmaları lisansüstü eğitim bursu" alan David Brock'a Anita Hill'i teşhir edip küçük düşüren kitabını yazması için 12 bin dolar verdi. S. Fred Singer gibi, küresel ısınmayı reddeden bir kişiye düzenli maddi destek sağlayan muhafazakar Richard Lounsbery Vakfı, 2002 yılında "Lisans Eğitiminde Yeni bir Başlangıç" konulu bir konferansa destek için Tufts 'a 42.800 dolar hibe etti.

Davis Vakfı'ndan Wellesley'e gelen para, yeri bir park alanına ek olarak, burs, fakülte desteği, mali yardım ve 'çeşitli burs programları'nı desteklemek amacıyla kullanılmak maksadıyşa verildi. Bu programların ve bursların Davis Vakfı'nın bariz muhafazakar eğilimlerini ne dereceye kadar temsil edeceğini zaman gösterecek. Her bir lisans ve yüksek lisans burs başvu-

rusu Davis Vakfı'nın onayından mı geçecek? Bu vakıf, adayların yazdığı metinleri tarayarak liberal düşünce kalıntıları arayacak mı? İşte bu detayları henüz bilmiyoruz.

Earhart Vakfı, Massachusettes dahil pek çok kampüse fakülte desteği veriyor ve öğrencilere sponsor oluyor: Bu vakıf, Stonehill Üniversitesi felsefe bölümü'nden Celia Wolfe-Devine'e "Pozitif ayrımcılığın dezavantajları" başlıklı bir makale yazması için 20.000 dolar verdi ve Bowdoin Üniversitesi yönetim ve hukuk çalışmaları bölümünden Paul Franco'ya İngiliz muhafazakar felsefecisi olan Michael Oakeshott'un biyografisini hazırlaması için 10.000 ödeme yaptı. Olin ve Bradley Vakfı yardımlarından yararlanmış veya halen yararlanmakta olanlar, birçok bölgesel okulda öğretmenlik yapmakta ya da öğrenim görmekteler.4

Sağcı Vakıflar, 1980lerin başından beri kampüs yaşamını ve sınıfların politik kültürünü etkileri altına almaya çalışmaktadırlar ve günümüzde araştırma ve eğitim programları üzerinde güçlü bir etkileri vardır. Gerçek şu ki, hem ilerleme yanlıları kurumlar hem de sağ kanatta yer alanlar üniversite deneyimini etkilemek için büyük paralar harcıyorlar. Bu sebeple, objektif görünen ve politik açıdan tarafsın olduğu imajı veren eğitimin arkasında yatan ideolojik gündemlerin farkında olmak gerçekten büyük önem taşıyor.

Eleştirel pedagojinin önemli görevlerinden biri de okulların, bizim politik ve kültürel yaşamımızda oynadıkları rolü açığa çıkartarak bu rollere meydan okumaktır. Özellikle de geçen son 10 yılda, eleştirel eğitim kuramcıları eğitimi tutarlı bir şekilde politik ve kültürel bir girişim olarak görme eğilimindedirler. Bilgi sosyolojisi, kültürel ve simgesel antropoloji, kültürel Marksizm ve işaret biliminde (semiotics) son zamanlarda görülen ilerlemeler, bu kuramcılar, okulları sadece eğitim verilen yerler olarak görmekten öte, heterojen ideolojik ve sosyal formların dinmek bilmeyen üstünlük ve iktidar mücadelelerini yürüttükleri arenalar olarak görmeye yönlendirmiştir. Bu bağlamda, eleştirel kuramcılar, genelde okulları iki yönlü olarak analiz ederler: seçkin öğrencilerin ırk, sınıf ve cinsiyet temelinde avantaj elde ettikleri ayrıştırıcı mekanizmalar ve bireysel ve sosyal güçlenme kuruluşları.

Eleştirel eğitim kuramcıları, öğretmenlerin, kapitalist toplumda emeğin değer haline erişmek için bilgi ve gücün birleştirilmesinde okullaşmanın oynadığı rolü mutlaka anlamaları gerektiğini savunurlar. Eleştirel eğitim kuramcılarına göre öğretmenler, sermayenin sosyal evreninde yer alan emek ayrışmasının dışında yeni bir toplum için çabalayacak cesarete sahip

eleştirel ve aktif yurttaşlar yetiştirmek için çaba harcamalıdırlar. Sınıf-içi öğretim ve öğrenim sürecini, güç, politika, tarih, ve bağlam gibi kavramlardan soyutlayan nötr bir sürece dönüştüren geleneksel bakış açısın artık inandırıcılıkla uygulanabilir bir yanı kalmamıştır. Buna binaen, eleştirel araştırmacılar, günümüzdeki eğitimi daha iyi anlayabilmek için, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik olana öncelik verirler.

Kültür

Eleştirel kuramcılar okullaşmayı, kültürel politikanın bir şekli olarak görürler. Okullaşma her zaman sosyal yaşamın belirli formlarının tanıtılmasını ve bu formların meşrulaştırılması yoluyla öğrencilerin hazırlanması sürecini temsil edegelmiştir. Bu şekliyle öğretim, güç ve sosyal uygulama ilişkilerini ve geçmiş, şimdiki zaman ve geleceğe ait belli bir vizyonu destekleyen bilgi biçimlerini ön plana çıkaran durumları içerir. Eleştirel kuramcılar genel olarak iddia etmektedirler ki, okullar sürekli olarak, sınıf ayrımı ile oluşan katmanlarla ilgilenen bilgi endüstrisini akılcı temeller üzerine oturtmaya çalışma; eşitsizlik, ırkçılık ve cinsiyet ayrımcılığını çoğaltma; demokratik ve sosyal ilişkileri rekabetçilik ve kültürel etnomerkezcilik vurgusuyla parçalama yönünde faaliyet gösterirler.

Eleştirel pedagoji, geniş bir yelpazede yer alan Avrupa entelektüel geleneklerine borçlu olduğu kadar, John Dewey, William H. Kilpatrick vb. bilim insanlarının temel oluşturan ilerlemeci hareketlerine, 1920lerin George Counts gibi yeniden yapılandırmacılarının daha radikal çabalarına ve Dwayne Huebner, Theodore Brameld ve James McDonald'ın eserlerine kadar uzanan benzersiz bir Amerikan geleneğine de dayanmaktadır. Roger Simon'ın ifadesiyle, *pedagoji* ve *öğretim* birbirinden farklı kavramlar olduğu için ayrı ifade edilmelidirler:

"Pedagoji" pratikte, belirli bir eğitim programı içerik ve projesinin, sınıf-içi strateji ve teknikler ve değerlendirme, amaç ve yöntemleri ile bir araya getirilmesini ifade eder. Eğitim uygulamalarının bütün bu boyutları, sınıflarda yaşanan gerçekler ile bir araya getirilir ve her beraber en değerli bilginin ne olduğu, bir şeyi bilmenin ne demek olduğu, kendimiz, başkaları, fiziksel ve sosyal çevremiz ile ilgili temsilleri nasıl oluşturabileceğimiz gibi sorunsallar üzerinde bir öğretmenin eğitim kurumu bağlamında ortaya koyduğu işin nasıl belirli bir yorum oluşturabileceğine yönelik görüşleri organize ederler. Diğer bir ifadeyle, pedagoji hakkında konuşmak aynı zamanda öğrencilerin ve diğerlerinin beraberce ne yapabileceğine ait detayları ve benzer uygulamaların desteklediği kültürel politikaları konuş-

mak demektir. Bu perspektiften bakıldığında, politika hakkında konuşmadan, öğretim uygulamaları hakkında konuşamayız.5

Ekonomi

Yeni gelenekçiler ve liberaller, "Eleştirel düşünme" üzerindeki tekrarlayan tartışmalarında, *eleştirel* sözcüğünü yanlış kullanmaları ve bu sözcüğü, politik ve kültürel boyutlarından arındırmak suretiyle maalesef anlam kaybına uğratmışlar ve sonuç olarak bu sözcüğün analitik gücünü "düşünme becerileri" ifadesi seviyesine indirgemişlerdir. Onların ifadesiyle öğretim, öğrencilerin daha üst bilişsel beceriler elde etmesine yardımcı olmak seviyesine indirilmiştir. Bununla beraber, bu becerileri kazanmadaki amaç konusuna ise çok az önem verirler. Böyle bir görüşü temellendiren ahlaki vizyon ise öğrencilerin varolan sosyal ilişkilerin oluşturduğu zorlu ve rekabetçi dünyada başarılı olmalarını teşvik etmek şeklinde ifade edilebilir.

Akademik başarıyı, neredeyse tamamen uyumlu, üretken ve yurtsever işçiler yetiştirmek olarak tanımlayan, yeni muhafazakar "Canlanan Amerika" gündemi, eleştirel ve gönül-vermiş vatandaşların yetiştirilmesi hususunda duyarlılık göstermekten uzak durmaktadır. Bunun yerine, öğrenciler, Amerika'nın ekonomik canlanışının müstakbel öncü kolları olarak görülmektedirler. Eleştirel eğitim kuramcıları, yönetim tipi pedagojilerin benimsenmesi ve piyasa mantığı taleplerinin karşılanması doğrultusunda uygulanan hesap vermeye dönük düzenlemelerin, öğretmenlerin aktif biçimde yeteneksizleştirilmesine önayak olan planların teklif edilmesiyle sonuçlandığını gerekçe göstererek, New Right (Yeni Hak) aleyhine tartışma yürütmektedirler. Bu durum, devletin dayattığı ve öğretmeni saf dışı bırakarak, onun rolünü yarı-yetenekli, düşük ücretli bir memura dönüştüren eğitim programın yaygınlaşması gerçeğinde çok açık bir şekilde görülmektedir. Yeni-muhafazakar gündem, bu sayede, okullarımızda demokrasinin ilerleyişini durma noktasına getirmiştir. Yeni-muhafazakarlar, okulların sosyal dönüşüm ve özgürlük alanları olması gerektiği; ve buralarda eğitim gören öğrencilerin de eleştirel düşünceye sahip, gerçekleştirdikleri eylemlerin dünya üzerinde farklılık yaratabileceğine dair inanç taşıyan bireyler olarak yetişmesi gerektiği görüşünü kabul etmezler.

Eleştirel pedagojiye göre, sınıf mücadelesi vasıtasıyla bireysel ve sosyal güçlenme amaçlı eğitim, piyasa mantığına bağlı teknik becerilerde uzmanlaşma eğitimine göre *etik öncelik* taşır (bununla beraber, beceri gelişiminin de kesinlikle önemli bir rol oynadığı, vurgulanması gereken bir gerçektir). Eğitimin ahlaki boyutu üzerine duyulan endişe, eleştirel bilim insanlarını, okullaşmanın ne demek olduğu konusunda sosyal, eleştirel, yeniden yapı-

landırmacı bir bakış açısı benimsemeye sevk etmiştir. Bu bilim insanlarına göre, gerçek pedagojik uygulamalar, ikinci dereceye itilmiş ve marjinalleştirilmiş gruplarla dayanışma içerisinde yürütülecek sosyal dönüşüm için gönül vermeyi teşvik eder. Bu da fakirler için tercih edilebilecek bir şık ortaya konmasını ve insanların acı çekmesini arttıran şartların ortadan kaldırılmasını gerektirir. Eleştirel kuramcılar, liberal demokrasinin bireysellik ve başkalarına gereksinim duymadan otonomi kazanma konularında yaptığı vurguya da eleştirel yaklaşırlar.

Eleştirel eğitim kuramcılarına göre, liberal ve muhafazakar eleştirmenler tarafından üstlenilen okullaşma analizleri mutlaka egemen sınıfın çıkarlarını ön plana çıkartmaktadır. Özellikle de liberal bakış açısı, eleştirdiğini iddia ettiği aynı mantık göz önünde bulundurulduğunda oldukça uygunsuz görülmektedir. Diğer taraftan, eleştirel bakış açısı, okullaşmayı daha çok ırk, sınıf, güç ve cinsiyet kavramları bakımından ısrarla incelememizi teşvik etmektedir.

Geleneksel olarak Amerikalılar, okulların demokratik ve eşitlikçi bir sosyal düzenin geliştirilmesinde işlevselliği olan mekanizmalar olduklarını varsaymaktadırlar. Eleştirel eğitim kuramcıları ise tam tersini savunur ve derler ki okullar, geniş batılı hümanist geleneğe uygun bir biçimde bireysel ve sosyal güçlenme için fırsat tanımazlar; aksine, bu fırsatların kaybolmasına çalışırlar. Eleştirel pedagoji, okulların, başlıca sosyal ve ekonomik hareketlilik alanları olduğu fikrine de meydan okur. Paula Allman, Henry Giloux, Donaldo Macedo, Glenn Rikowski, Dave Hill, Mike Cole ve Richard Brosio gibi teorisyenler, Amerikan okullaşmasının, eşitlikçi rüya olma sözünü tutmadığını, geniş öğrenci kitlelerinin aktif eleştirel vatandaşlar olarak güçlenmeleri için fırsat yaratmaktan uzak olduğunu dile getirirler. Ayrıca sözlerine, işçi sınıfına kıyasla sermaye sahipleri için okullaşmanın ekonomik getirisinin çok daha fazla olduğu da ilave ederler.

Eleştirel bilim insanları, okulların yapıları gereği demokratik kurumlar olduğuna dair yaygın kanaati yok etme yönündeki çabalarının bir sonucu olarak, okul eğitim program, bilgi ve politikalarının, şirketleşmiş piyasaya ve ekonominin zenginliklerine ne şekillerde bağlı olduğunu ortaya çıkarmaya başlamışlardır. Bu kişiler aynı zamanda, fırsat eşitliğinin gerçekleşmesini engelleyen sosyal düzenin içinde yer alan rekabet halindeki kişisel çıkarların yol açtığı eşitsizliği ortaya çıkarmayı hedeflerler ve eğitimcileri, muhafazakar veya liberal gruptan birisinin gerçekten ilerlemeci olamayacağı ve dolayısıyla bu hususta yanılgıya düşmemeleri konusunda uyarırlar. Onların görüşlerine göre, şeffaflık ve objektiflik değer standartlarına dayalı

hiç bir karar alınamaz; ve hiç bir eğitim uygulaması -mükemmeliyet, değerlendirme ve hesap verebilirlik konularına odaklansın ya da odaklanmasın- eğitimin içinde yer aldığı sosyal, ekonomik ve kurumsal bağlamlardan tamamen sıyrılmış değildir. Okullaşmanın, içinde her zaman seçkin zümrelerin belirli ırk, sınıf ve cinsiyet sürtüşmeleri temeli üzerine kurulu asimetrik güç ilişkilerinin yer aldığı, kültürel ve tarihsel bir süreç olarak çözümlenmesi gerektiğini savunurlar. Diğer bir ifadeyle, eleştirel bilim insanları, entelektüel, öğretmen, sosyal teorisyen gibi kapitalizmin onlara yüklediği görevleri ve kamu okullarının varolan ideolojik ve kurumsal düzenlemelerine pasif bir şekilde hizmet etme fikrini reddederler. Bu düşünürlerin inancına göre okullar, varlıklı ve güçlü kimselerin çıkarlarına hizmet ederlerken, aynı anda da toplumumuzda zaten en çok güçsüzleştirilmiş öğrencilerin -azınlıklar, fakirler ve kadınlar gibi- sahip oldukları değer ve becerileri de değersiz görüp reddeden kurumlardır. Kısacası, eleştirel geleneğin içinde bulunan eğitimciler, popüler eğitimin, doğası gereği, haksız, ideolojik ve politik bir zorunluluğu savunan ve sonuç olarak sadece baskın statüko kültürünün aktarılmasına ve yayılmasına yardımcı olan, bununla da yetinmeyip, daha temelde emek ayrışmasını ve egemen sınıfın çıkarlarını koruyan bir eğitim olduğunu savunurlar.

Kamu eğitiminde reform çabalarının merkezinde, eğitim programı geliştirme modellerinde ve eğitim uygulamaları ile ilgili diğer teorik yaklaşımlarda üstü kapalı olarak bilimsel tahmin-edilebilirliğe ve ölçmeye verilen önemi kabul etmeme yer almaktadır. Eleştirel bilim insanları, okul ve toplum arasında genelde sorgulanmadan kabul edilmiş ilişkiye de karşı çıkarak, popüler pedagojinin, fırsat eşitliği sağladığı ve eşitlikçi demokrasi ve eleştirel düşünceye kapı açtığı iddialarının gerçek yüzünü ortaya çıkarırlar. Eleştirel bilim insanları, okullaşmanın apolitik ve değerden yoksun bir süreç oluşturduğu fikrine de karşı çıkarlar. Gerçekte, okulların meritokratik kurumlar olduğunu savunmak, gereksiz bir kavramsal söz tekrarıdır, çünkü başarılı öğrenciler aslında okulların ödüllendirdiği kimselerdir yani bu mantığa göre eğer başarılı olmayı becerebiliyorsanız, bu sizin bireysel erdeminizin bir sonucudur. Bu tür bir mantıkta eksik olan şey ise, beyaz ve zengin geçmişe sahip öğrencilerin başka gruplar üzerinde ayrıcalık sahibi olduklarının farkında olunmamasıdır. Bu durumda, başarı, erdemden ziyade para ve artan sosyal statüye sahip olmanın getirdiği avantajdan kaynaklanmaktadır. Eleştirel pedagoji, öğretmen ve araştırmacıların, okulların, ırk, sınıf ve cinsiyet ayrımı ile şekillenmiş günümüz toplumunda gerçekten oynadıkları rolü anlamaları için onlara daha iyi olanaklar sunmaya

çabalamaktadır. Bu çabanın içinde, muhafazakar ve liberal teorisyenlerin, analizlerinde çoğunlukla araştırmaya değer görmedikleri öğrenci deneyimleri, metinler, öğretmen ideolojileri, okul politikalarının boyutları gibi konuları sorgulamak amacıyla üretilen sınıflandırma ve kavramlar yer almaktadır. Eleştirel pedagoji, aslen okullaşmanın politik boyutlarını kesin çizgilerle tanımlamış olup, okulların ana işlevinin varolan elit sınıfın ayrıcalık ve değerlerini yayarak çoğaltmak olduğunu ileri sürmektedir. Eleştirel pedagoji kendini, ast ve marjinalleştirilmiş gruplarla dayanışma içerisinde yürüteceği öğrenme ve hareket şekillerine adamıştır. Eleştirel kuramcılar, eğitim ile ilgili sorgulanmadan kabul edilmiş ne varsa sorgulamaya açmaya ek olarak, kendilerini bireysel güçlenme ve sosyal dönüşümün özgürleştiren zorunluluğuna adamış kişilerdir.

Eleştirel pedagoglar, teoriyi akademik alandan kopartarak, onu eğitim uygulamalarının içine entegre etme isterler; ve okulların öğrencilere yalnızca Amerika'nın büyük kültürel mirasını öğretmeleri gerektiğini savunan muhafazakarlar ve onların işbirlikçisi çok kültürlülük savunucularını düelloya davet ederler. 6 Bu pedagoglar, öğretmenlere, eleştirel kategoriler ve kavramlar sunarak, onların okulları, egemen sınıfın ideolojik ve maddi isteklerini yansıtan sosyal uygulamaları üretip aktaran yerler olarak analiz etmelerini sağlamayı amaçlarlar.

Eleştirel eğitimciler, toplumda sadece bireysel olarak nasıl davranmamız gerektiği konusunda sorumlu olmadığımızı, aynı zamanda, içine dahil olduğumuz sistemle ilgili sorumluluğumuz da bulunduğunu ileri sürerler. Eleştirel kuramcılar, pedagojik sürrealizm de denebilecek kavramı ortaya atarak, yabancı olanı tanıdık, tanıdık olanı da yabancı kılmaya çalışırlar. Sınıf gerçeğini oluşturan, yapay kural ve kodları parçalayıp, tekrar düzenleyerek, okulları, normalleştirme araçları -yani, varolan sosyal ilişkileri ve uygulamaları meşrulaştıran, onları normal ve doğal olarak gösteren kurumlar- olarak tartışılır hale getirme yönünde adım atarlar. Eleştirel eğitim teorisyeni, farklı olan ile başlayıp, onu anlaşılır hale getiren liberal hümanistten farklı olarak, bilinene saldırır, sıradan olan bakış açılarına taciz eder. 7. Eleştirel kuramcılar, alışılagelmiş sorulardan olan 'okullaşma ne demektir?'in ötesine geçerek, daha önemli bir soru olan 'okullaşma şu andaki anlamını nasıl kazandı?' sorusunu yöneltirler. Bu sorgulama sonucunda, genellikle topluma, zeki, sorumlu, özverili ve beceri sahibi bireyler yetiştirmede yardımcı olan sosyalleşme kurumları olarak görülen okulların aslında, sadece ders konuları öğretmeyen, aynı zamanda gündelik aktivitelerinde baskın kültürün ideolojileri içinde rol yaparak sermayenin egemen-

liğine bağlı kalan, temeldeki sosyoekonomik ilişki kümelerine denge veren düşünme yoksunu insan denekleri yetiştiren, garip ve rahatsızlık verici kurumlar olduğu anlaşılacaktır.

Eleştirel eğitim kuramcılarının bir diğer iddiası da, bu ülkede Marksizm'in sosyal-tarihsel çözümleme aracı olarak ciddiye alınmamış olmasıdır; Marksist teorisyenler ve Marksizm'e borçlu radikal sosyal düşünce geleneği içinde çalışanlar, sıklıkla "marxophobia" refleksine sahip kişilerdir. Hepsi olmasa bile çoğu eleştirel eğitim kuramcısı, Ortodoks Marksist gelenek dışında çalışıyor ve kapitalizmi azılı bir şeytan olarak görmüyor olsalar bile, Marksizm'in farklı şekillerde kullanılmasının, sosyal ve eğitim konularında günümüz düşüncesini etkileyen ekonomik bir rasyonalite üretteceği ve ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı ve sınıf farkları gibi çok büyük sosyal problemlere katkı sağlayacağında hemfikirdirler. Eleştirel eğitimciler, bütün bireylerin, emeklerinin ürettiği artı değerde söz sahibi olmalarını güvence altına almak için, şu andaki kapitalizm sisteminden sorumlu olan tüm bireylerin ahlaki olarak hesap verebilir duruma getirilmesi gerekliliğini savunurlar. Varolan sosyal sömürü ilişkilerini yönlendirmeye yardım edecek ve en sonunda herkesin menfaatleri doğrultusunda yeniden şekillendirecek yeni bir sınıf mücadelesine gereksinimimiz var. Bu mücadele, modern arz kapitalizminin insanı insanlıktan çıkaran etkileriyle yüzleşecek vizyon ve güce sahip olmalı. Bu da ancak, toplumun tam olarak gelişme göstermesinin, bireyin tam anlamıyla gelişmesi ile mümkün olabildiği bir toplumu gerçekleştirmek adına kapitalist toplumun devrilmesi ile başarılabilir.

Eleştirel eğitimciler, okullara sağlanan maddi kaynağın temelini sorgularlar. Okullara emlak vergisi temelinde fon aktarılması sistemi ki bu sistem zengin ve ayrıcalıklı olanların çocuklarının, kaynaklar, öğretmen maaşları, bina temizliği vb. gibi kriterler bakımından daha iyi durumdaki okullarda öğrenim görmelerini güvence altına almaktadır, niçin uygulanmaktadır? Neden eyalet hükümetleri ya da federal yönetimler tam eğitim desteği için sorumluluğu üzerlerine almazlar. Diğer taraftan, federal yönetimin Çöl Fırtınası gibi askeri operasyonlarda gayet de güzel sorumluluk üslenebildiğini görüyoruz. Eleştirel eğitimciler, hükümetin, kendi denetimini ortadan kaldırarak, okulların başarısını yeni "seçenek" proje ve kuponları politikaları vasıtasıyla piyasanın mantığına açmasına karşı çıkarlar. Piyasanın, kuponlar vasıtasıyla eğitimi "eşitlemesi"ne izin vermek, fakir ve zengin öğrenciler arasındaki fırsat dengesizliğini daha da kötü hale getirecek ve bu da yoksul mahalle okullarının sonunu getirecektir. "Seçenek" demek, fakirlerin daha fakir olmada seçme "özgürlüğüne" sahip olmaları,

diğer taraftan da zenginlere daha zengin olma seçeneği sunulması demektir. Seçenek demek, 20. yüzyılda Jim Crow eğitimi demektir. Seçenek projeleri, düşük performans gösteren okulların durumlarını iyileştirmek zorunda yoksa azalan kayıtlar nedeniyle devlet desteği küçülecek; öğretmenler ve öğrenciler başka okullara transfer olacak. Gerçek şu ki, bazı eleştirel eğitimciler - ki kendim de bu grubun içinde yer alıyorum- küresel kapitalist sosyal düzene temelden karşı çıkmakta haklıdırlar.

Halk Pedagojisi

Henry Giroux 8, *halk pedagojisi* terimini kullanırken pedagojinin muhalif bir uygulama olduğuna ve eleştirel yurttaşlık, katılımcı demokrasi, ve küresel halk talepleri gibi kavramların ortaya çıkartılmasında aktif öğrenme sürecinin hayati değere sahip olduğu fikrinin önemine atıfta bulunmaktadır. Giroux bu pedagojiyi, öğrencilerin toplum yaşamına yatırım yapmasına yardımcı olmak amacıyla geliştirilen bir pedagoji olarak tanımlamaktadır. Halk pedagojisi gelecekteki fikirlerle ilgili önceden bazı varsayımlarda bulunmakla kalmayıp, Giroux'nun iddia ettiğine göre, halk söylemlerinin geniş çerçevesi içinde öğrencilerin kendilerini bulmaya da yardım etmektedir. İşte burada, halk entelektüelleri olarak öğretmenler, ürettikleri bilgilerin, meşrulaştırdıkları sosyal ilişkilerin,ve öğrencilere sundukları ideoloji ve kimliklerin sonuçlarını kabullenmek zorundadır. Giroux ayrıca, halk pedagojisinin edimsel bir pedagoji olduğunu öne sürer; edimseldir çünkü sadece söylemleri ve metinleri sorgulamakla kalmaz, aynı zamanda politikanın kendisini, demokratik, eşitlikçi ve adil bir toplum için önemli olduğunu düşündüğümüz sosyal ilişki türlerine hitap eden daha geniş ilişki kümeleri içerisine yerleştirir. Öğretmenlerin, kendi yaşamlarını ve öğrencilerinin yaşamlarını şekillendiren sosyal, ekonomik ve politik güçler ile ilgili temel sorular yöneltmeleri gerekmektedir. Böylece öğrenciler, daha geniş dünyanın içinde yer alarak, onu değiştirme konusunda daha iyi hazırlanmış olurlar. Bu şekilde, öğrenciler, yorumlama ve diyalog politikaları sosyal arabuluculuğun bir şartı olarak görürler ve bu politikaların 'ne?' dünyasından 'ne olabilir?' dünyasına yani gerçekleşmemiş demokratik halk dünyasına geçişin gerçekleşmesi için nasıl hizmet edebileceğinin ve gerçekte de ettiğinin farkına varıp, taktir ederler.

Menfaat ve Deneyim Kuramları

Henry Giroux gibi eleştirel kuramcılar, eğitim programılarının *menfaat kuramı* ve *deneyim kuramı* ile bağlantılı olarak anlaşılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Giroux'nun menfaat kuramından kastettiği şey, eğitim programının onu çevreleyen menfaatleri yansıttığıdır, yani, temsil ettikleri belirli geçmiş ve gelecek vizyonları, tasvip ettikleri veya etmedikleri sosyal ilişkiler gibi menfaatler. Deneyim kuramından ise Giroux, eğitim programının, dil kullanımı, bilgiyi yüksek ve alçak statü kategorileri şeklinde organize etmesi, belirli bir kısım öğretme stratejilerini onaylaması gibi, öğrenci deneyimlerini sosyal formlar bağlamında üreten ve düzenleyen tarihsel oluşuma sahip bir anlatıyı kastetmektedir. Eğitim programı, belirli menfaat ve deneyimlerin konfigürasyonunu temsil etmekle kalmaz, aynı zamanda, otorite, tarih, şimdiki zaman ve geleceğin farklı versiyonlarının yaşam mücadelesi verdikleri bir savaş alanını oluşturur. Eleştirel kuramcılar, eğitim kuramcıları için genel olarak, sadece öğretmenlerin ve öğrenci topluluğu içinde geri plana itilmiş grupların seslerini güçlendirmekle kalmayan, aynı zamanda, sosyalist bir gelecek için okullaşmanın amacını dönüştürücü bir vizyona bağlayan bir halk dili sağlamayı hedeflemektedirler

Günümüz eleştirel kuramcıları, okulların eşitsizlik ve adaletsizlik ürettiklerinde hemfikir olmalarına rağmen, bir çok analiz noktasında da farklı görüşler sergilerler. Eleştirel gelenek içerisinde son zamanlarda üretilen çalışmalar iki kategoriye ayrılabilir: kapitalizmin, çalışan sınıfın menfaatleri doğrultusunda yeniden şekillendirilebileceğine inananlar (eleştirel pedagoji savunucularının çoğu) ve sosyal adaletin sadece sınıf toplumunun terk edilmesi, ve sosyalist bir alternatifin hayat bulması ile gerçek anlamıyla başarılabileceğine inanan Paula Allman, Glen Rikowski, Dave Hill, Richard Brosio, Ramin Farahmandpur, ben ve diğer bazıları gibi Marksist eğitimciler.

Eleştirel pedagoji, araştırma ve eleştirinin farklı alanlarında yerleşmiş sayısız konuyla uğraşır. Bu konulardan nispeten daha yeni olan bazılarına örnek vermek gerekirse, feminist pedagoji, eleştirel yapılandırmacılık ve çok kültürlü eğitim olarak sıralayabiliriz. Ek olarak, eğitim eleştirmenleri de postmodern sosyal teoriyi kendilerine çalışma konusu olarak seçmişlerdir. Eleştirel eğitimciler arasında son zamanlarda filizlenen bir diğer ilgi alanı da kültürel çalışmalardır. Disiplinlerarası öğrenim de eğitim kuramcıları arasında son zamanda revaç bulmuş bir konu olup, bu trendin devam

etmesi muhtemeldir. Lankshear ve McLaren, okuryazarlık ile ilgili çözümlemelerini ilerletmek için eserlerinde disiplinlerarası eleştirel sosyal teoriden yararlanmışlardır.9 Patti Lather'in çalışması postmodernist ve feminist teorileri birleştirmektedir, ancak maalesef kapitalist sosyal sömürü ilişkileri ile mücadele etme konusunda çok az başarı elde edebilmiştir 10. Eleştirel okuryazarlık ve medya okuryazarlığı, özellikle de şehirlerde yürütülen okul reformu çabalarına ciddi oranda taciz eden önemli yeni alanlar olarak karşımıza çıkıyor. Disiplinlerarası sınırlar gitgide daha az belirgin hal almakta ve bu da benim tahminime göre, eleştirel gelenek içinde daha yenilikçi ve önemli araştırmalara kapı açmakta. Bu cilt boyunca, bahsi geçen alanlar hakkında daha fazlası söyleyeceğiz.

Eleştirel pedagoji için farklı birçok aşama vardır: özgürlük yanlısı, radikal, bağımsızlıkçı ve hepsinin de farklı ve kaynaşma noktaları bulunur. Bu kitap, son zamanlardaki kendi kuramsal çalışmalarımda Marksist analize kaymamı açıklama amacının yanında, temel olarak Paulo Freire ve okullaşma ve eğitim arasındaki önemli farka dikkat çeken Henry Giroux gibi kuramcıların çalışmalarında örneğine rastlanan radikal perspektiflerden de yararlanmayı da amaçlamaktadır. Okullaşma, asıl olarak sosyal kontrolün bir türüdür, eğitim ise öğrencinin bireysel ve sosyal dönüşüme adanmış aktif bir fert olması ile toplumu dönüştürme potansiyeli kazanmasıdır.

NOTLAR

1. Bu yazının eleştirisi ve ayrıntılı incelemesi için, bakınız Stanley Aronowitz and Henry A. Giroux, *Education Under Siege: The Conservative Liberal, and Radical Debate Over Schooling* (South Hadley, MA: Bergin and Garvey Publishers, Inc., 1985), 69-114.

2.David Bernstein, "Buying the Campus Mind," www.bostonphoenix.com/boston/news_features/other_stories/multipage/documents/04998793.asp 2005'ten alınmıştır.

3. Aynı eser

4. Aynı eser

5. Roger Simon, "Empowerment as a Pedagogy of Possibility," *Laguage Arts* 64, 4 (1987, Nisan): 370.

6. William J.Bennett, *What Works: Research about Teaching and Learning.* (Washington, DC: The United States Department of Education, 1986). Ayrıca, Henry Giroux and Peter McLaren, Teacher Education and the Politics of Democratic Life: Beyond the Reagan Agenda in the Era of 'Good Times,' " C. C. Yeakey and G. S. Johnston (Eds.) içinde, *Schools as Conduits: Educational Policymaking during the Reagan Years* (New York: Praeger Press, in press).

7. James Clifford, " On Ethnographic Surrealism," *Comparative Studies in Society and History* 3,4 (1981): 539-564.

8.Henry Giroux, "Publish Pedagogy and the Politics of Neo-Liberalism: Making the Political More Pedagogical," *Policy Futures in Education* 2,3 & 4 (2004): 494-503.

9.Colin Lankshear and Peter McLaren (Eds.), Critical Literary (Albany, NY: SUNNY Press, 1993).

10. Patti Lather, *Getting Smart: Feminist Research and Pedagogy with/in the Postmodern.* (New York and London: Routledge, 1991).

BÖLÜM 5

ELEŞTİREL PEDAGOJİ
Temel Kavramlara Bir Bakış

Eleştirel pedagoji pratikte, onu destekleyenler kadar çeşitlilik gösterir, ancak yine de eleştirel pedagogların yazılarında ortak konu ve oluşumlar mevcuttur. Bir önceki kısımda, eleştirel pedagojinin genel özelliklerinden bahsettim. Gelecek kısımda ise, bu gelenek içinde yer alan başlıca kategorileri daha detaylı olarak açıklayacağım. Kategori, en basit anlamıyla eleştirel teorinin merkezinde yer alan kavram, soru, konu, hipotez, veya fikirlerdir. Bu kategoriler ile amaçlanan, benim günlük girdilerimi tekrar okuyarak, eleştirel eğitim araştırmalarını belki de daha iyi anlamanıza yardımcı olacak bir taslak sunmaktır. Sınıflandırmalar, açıklama ve örneklendirme amacıyla kullanıldığında yararlı olmaktadır, ancak hiç şüphe yok ki bazı eleştirel kuramcılar daha fazla kavramın dahil edilmesi gerektiği, ya da bazı kavramlara hak ettiği değerin verilmediği gibi konularda eleştiriler yönelteceklerdir.

Teorinin Önemi

Kategorileri tek tek tartışmaya açmadan önce, bu kategorilerin nasıl inceleneceği konusu üzerinde çalışmalıyız. Eleştirel kuramcılar, *erkek ve kadınların temelde özgür olmadıklarını ve güç ve ayrıcalık asimetrileri ile dolu bir dünyada yaşadıkları* önermesi ile işe koyulurlar. Eleştirel kuramcı, öncelikle ve birincil olarak *diyalektik*, yani toplumun sorunlarının, yalnızca bireylerin birbirinden bağımsız münferit sorunları olmadığını ya da sosyal yapıdaki eksikler olmadığını ileri süren teorileri doğru bulurlar. Oysa ki, bu sorunlar birey ve toplum arasındaki etkileşimli ortamın parçaları olarak ortaya çıkarlar. Sosyal bir aktör olan birey, parçası olduğu sosyal evreni hem yaratır hem de o evren tarafından yaratılır. Çözümleme sırasında, ne bireye ne de topluma öncelik verilir; çünkü her ikisi de ayrılamayacak şekilde birbiri içine geçmiştir, dolayısıyla birine yapılan atıf mecburen diğerine yapılan üstü kapalı bir atıf demektir. Diyalektik teori, etkileşimlerin çevreden o çevre içindeki bir parçaya, sistemden olayın içine doğru izini sürerek tarihleri ve kabul edilmiş anlam ilişkilerini ve görünüşleri didik didik çabalar.

Eleştirel teori, bu şekilde, sosyal bir çelişkinin her iki tarafına da odaklanmamıza yardımcı olur 1.

Wilfred Carr ve Stephen Kemmis Diyalektik düşünceyi şu şekilde açıklamaktadırlar:

Diyalektik düşünce.... çelişkileri (tüm öğrencilerin tam-potansiyellerine erişmelerine yardımcı olmayı arzulayan bir sistemin sonucu olarak, daha az yetiye sahip öğrencilerin kazara yaşadıkları dolaylı baskı durumundaki çelişki gibi) araştırmayı içerir, ancak bu, tez-antitez-sentez formülünde olduğu kadar, katı ve mekanik değildir. Tam aksine diyalektik düşünde, *parça* ve *bütün, bilgi* ve *eylem, süreç ve sonuç, özne* ve *nesne, varlık ve oluş, retorik* ve *gerçeklik* ya da *yapı* ve *işlev* gibi öğeler arasında ileri ve geri fikir yürütmeyi gerektiren açık ve sorgulayıcı bir düşünce tarzıdır. Böyle bir süreç ile çelişkiler keşfedilebilir. (örneğin, herkesin kendisinin karar verme gücüne sahip olmasını arzulayan, ancak bazı insanları hayatları ile ilgili çok önemli kararları etkileyebilecek bilgilere erişimden mahrum eden politik bir *yapının* içinde bulunduğu durum gibi). Çelişkiler açığa çıktıkça, çelişkili durumu aşmak için yeni yapılandırmacı düşünce ve eylemler gerekecektir. Öğelerin tamamlayıcılığı dinamiktir ve bu bir çeşit gerilimdir, iki kutup arasındaki durağan bir yüzleşme değildir. Diyalektik yaklaşımda, öğeler karşılıklı olarak birbirlerini oluştururlar, ayrı ve bağımsız olarak görülmezler. Çelişki durumu böylece paradokstan ayrılabilir: çelişki dendiğinde yeni bir çözüme ulaşmanın mümkün olduğu ima edilmiş olur, oysa ki paradokstan bahsetmek demek, birbiriyle uyuşması mümkün olmayan iki fikrin durağan bir şekilde birbirinin zıtı olarak kalması demektir 2 *(italik karakterler orijinal metinin aynıdır).*

Diyalektik teorinin eleştirel doğası, eğitim araştırmacısının okulu, sadece zorunlu doktrinleri aşılama ve sosyalleşme arenası ya da öğretim yeri olarak değil, aynı zamanda öğrencilerin güç kazanmasını ve öz-dönüşümü destekleyen bir kültür bölgesi olarak görmesini sağlar. Örneğin, kiliseye bağlı eğitim kurumlarında yapmış olduğum kendi araştırmam göstermiştir ki okul eşzamanlı olarak öğrencilerin bir taraftan sosyal adalet konuları etrafında potansiyel olarak güçlenmelerini sağlarken, diğer taraftan da öğrencileri geleceğin itaatkar, uysal, düşük ücretli işçileri olma yönünde eğiterek, egemen sınıfın çıkarlarını sürdürme, meşrulaştırma ve yayma aracı olarak işlev görmektedir. 3

Okullaşmanın diyalektik olarak anlamlandırılması, bizim okulları hem hegemonya kurma hem de özgürleşme mekanları olarak görmemizi sağlar; bu da okulların sadece sınıf ilişkileri ürettiğini ve öğrencileri pasif bir şekilde açgözlü genç kapitalistlere dönüştürdüğünü iddia eden okullaşma görüşüne karşıdır. Okulların, sınıfsal ilişkiler yarattığı kesinlikle doğrudur, ama aynı zamanda sınıf ilişkilerine karşı çıkıldığı yerler olarak da hizmet verebilirler. Okullaşmanın bu şekilde diyalektik olarak anlaşılması, okulları, öğrencilere vatansever, üretken ve sorumluluk sahibi yurttaşlar olmalarını sağlamak için gerekli beceri ve tutumları kazandıran yerler olarak algılayan popüler eğitim teorisine de dokunmaktadır. Diyalektik teori, okulların vatansever ve sorumlu vatandaşlar yetiştirdiğini kabul eder ve sorununun da aslına bu olduğunu söyler. Son zamanlarda yaşanan olayların gösterdiği üzere, eğitimli Amerikan vatandaşları, sermaye biriktirmek ve kaynakları güvence altına almak adına emperyalist savaşlara meyilli liderler ile gerçek anlamda barış ve sosyal adalete bağlı liderleri birbirinden ayırt etmekte zorlanmaktadır.

Eleştirel eğitimcilere göre, tüm **kayda değer** okullaşma teorilerinin *partizan* olması zorunludur. Bir diğer ifadeyle, önemli okullaşma kuramları, sömürüye dayanmayan ilişkiler ve sosyal adalet üzerine kurulmuş bir toplumun inşası yoluyla, herkes için nitel olarak daha iyi bir yaşamın mücadelesini vermeye kökten bağlı olmalıdır. Eleştirel eğitimci, her bir sorunun eşit dikkat gerektiren iki tarafı olduğuna inanmaz. Eleştirel eğitimciler için, bir problemin ikiden fazla tarafı vardır ve bu taraflar sıklıkla belli sınıf, ırk ve cinsiyetlerin çıkarları ile ilişkilidir.

Şimdi bir anlığına, eleştirel teori oluşturmanın temel öğretim pratiği ile bağlantılı olan (ders hedefleri yazma gibi) bir boyutuna örnek verelim. Bu örnekte, Henry Giroux'nun mikro ve makro hedefler arasında yaptığı önemli ayrımdan yararlanacağım. 4.

Öğretmenler tarafından davranışsal hedeflerin yaygın olarak kullanımı, bilgi ve davranışın teknik kontrolüne ve kesinliğe yönelik bir arayışı yansıtmaktadır. Öğretmenler sıklıkla, sınıf yönetimi prosedürleri, yeterlilik ve "nasıl-yapmalı" tekniklerini ön plana çıkartırlarken sonuç olarak önemli bir soruyu gözardı ederler: "Bir kere bu bilginin öğretilme sebebi nedir?" Giroux ders hedeflerini, mikro ve makro hedefler olmak üzere yeniden düzenlemiştir.

Makro hedefler öğrencilerin, bir dersin yöntemleri, içeriği ve yapısı ile daha geniş sosyal gerçeklik içinde sahip olduğu önem arasındaki bağlantıları oluşturmalarını sağlar. Sınıf hedeflerine yönelik bahsi geçen bu diyalektik yaklaşım, öğrencilerin geniş bir referans ve dünya görüşü çerçevesi elde etmelerini mümkün kılar ve onların politik bir perspektif kazanmalarını sağlar. Öğrenciler bu şekilde gizli müfredatı açığa çıkartarak eleştirel politik bir bilince sahibi olurlar.

Mikro hedefler ise ders içeriğini temsil ederler, amaçları dardır ve araştırmaya giden yolda içeriğe bağlı kalmak zorundadırlar. Giroux'nun belirttiği gibi makro ve mikro hedefler arasındaki ilişkinin önemi, öğrencilerin ders hedefleri ile daha geniş toplum tabakalarındaki normlar, değerler, ve yapısal ilişkiler arasındaki bağlantıları ortaya çıkarmalarını sağlamasından gelmektedir. Örneğin, Vietnam ile ilgili bir dersin mikro hedefleri, belli çarpışmaların tarihlerini, savaşla ilgili belirli meclis tartışmalarının detaylarını, ve Beyaz Saray tarafından savaş için gösterilen sebepleri öğrenmek olabilir. Mikro hedefler, verilerin düzenlenmesi, sınıflandırılması, yönetilmesi ve manipülasyonu ile ilgilenir. Bu da Giroux'nun deyimiyle *üretken bilgidir (productive knowledge)*. Diğer taraftan makro hedeflerin merkezinde belirli olaylar ve bu olayların daha geniş sosyal ve politik etkileri arasındaki sebep sonuç ilişkileri vardır. Örneğin, Vietnam savaşı, Grenada'nın işgali, Çöl Fırtınası, son zamanlardaki Irak işgali, ya da Afganistan Savaşı konulu bir ders şu makro soruları da beraberinde getirebilir: Kurtarıcı misyonlar şeklinde yapılan bu işgaller ile Amerikan vatandaşlarının çıkarları ve daha yayılmacı emperyalizm mantığı arasındaki ilişki nedir? Vietnam döneminde, Amerikan ekonomisi ve silah endüstrisi arasındaki ilişki neydi? Savaş, en çok kimin çıkarlarına hizmet etti? Savaştan en çok kim fayda sağladı? Savaşmaya gidenlerle Amerika'da kalıp üniversite öğrenimlerine devam edenler arasındaki sınıfsal ilişkiler neydi? ABD, Afganistan savaşında, yozlaşmış Taliban rejimini değiştirmek, terörist ağ ve bileşenleri yok etmenin dışında, petrol gibi hayati öneme sahip kaynakları güvence altına alma gibi bir amaç da güttü mü, gütmedi mi?

Makro hedefler geliştirmek, diyalektik sorgulama biçimini besler; bu süreç, bilginin sosyopolitik şekilde uygulamaya konması demektir ki, Giroux buna *yönlendirici bilgi (directive knowledge)* adını vermektedir. Eleştirel kuramcılar, öğrencilerin *belirli bilgi formlarının sosyal fonksiyonlarını* tanımalarına yardımcı olacak bir çeşit bilginin peşindedirler. Öyleyse, diyalektik eğitim teorisinin amacı, öğrencilere beyaz üstünlüğünden yana olan geniş

kapitalist toplum katmanlarının altında yatan ekonomik sosyal ve politik temelleri incelemelerini mümkün kılacak bir model sağlamaktır.

Eleştirel Pedagoji ve Bilginin Sosyal Yapısı

Eleştirel eğitim kuramcıları okul bilgisini, tarihsel ve sosyal kökleri olan, çıkarlara bağlı bir bilgi türü olarak görürler. Okullarda -hatta herhangi bir yerde- edinilen bilgi hiç bir zaman nötr veya tarafsız değildir çünkü belirli şekillerde sıralanmış ve şekillendirilmiştir; ön plana çıkardıkları ve dışladıklarında sessiz bir mantığın hissesi vardır. Bilgi, güç ilişkileri bağı içerisinde derinlere kök salmış sosyal bir yapıdır. Eleştirel kuramcılar, bilginin sosyal bir şekilde oluştuğunu iddia etmekle, bilginin, belli sosyal ilişkileri (örn. sınıf, ırk ve cinsiyet) sürekli yaşayan bireylerle, zaman içerisinde belli anlarda yaşayan bireyler arasındaki anlaşma ve rızanın ürünü olduğunu kastetmektedirler. Bilginin sosyal bir oluşuma sahip olduğunu iddia etmek, içinde yaşadığımız dünyanın, diğer varlıklarla sosyal etkileşim yoluyla beyin tarafından simgesel olarak oluşturulduğunu ve büyük ölçüde kültürel, bağlamsal, geleneksel ve tarihi özelliklere dayandığını ileri sürmek anlamına gelir. Bizim sosyal yapılarımıza karşılık gelen, ideal, özerk, saf, yerli bir dünya bulunmamaktadır; her zaman simgelerin bulunduğu atıfsal bir alan vardır. Ve bu atıfsal alan (örn. dil, kültür, yer ve zaman), simgelerin anlamı nasıl oluşturduğunu etkiler. Saf, öznel bir sezgi yoktur. Sosyal dünyanın *önünde* dikilmeyiz; onun tam *içinde* yer yaşarız. Olayların anlamını ararken, aslında sosyal olanın anlamını ararız. Şimdi, bilginin sosyal yapısına ilişkin belli sorular yöneltme zamanı: Neden kadınlar ve azınlıklar bir takım sosyal konuları beyaz erkeklere kıyasla daha farklı olarak görürler? Niçin bir öğretmen, orta sınıf beyaz tenli bir erkek öğrencinin fikirlerine, diyelim ki orta sınıf siyahi bir kız öğrencinin fikirlerinden daha fazla değer verir?

Eleştirel pedagoji, bilginin nasıl ve neden bu şekilde oluştuğunu ve neden ve nasıl bazı gerçeklik oluşumları baskın kültür tarafından meşrulaştırılıp baştacı edilirken, diğer bazı oluşumlara açıkça farklı davranıldığını sorgular. Eleştirel pedagoji, her günkü sağduyulu anlayışlarımız - sosyal oluşumlarımız ya da öznelliklerimiz- nasıl üretilir ve yaşanılır diye sorgular. Başka bir deyişle, bilginin sosyal işlevleri nelerdir? Buradaki en önemli durum, bazı bilgi formlarının diğerlerine nazaran daha fazla güç ve meşruluk sahibi olduğu gerçeğidir. Örneğin, ABD'deki pek çok okulda, fen ve matematik programları, sosyal bilimlere tercih edilir. Bu gerçek, dünya piyasalarıyla rekabet etmek için büyük işletmelerin gereksinimleri ve yeni

reform hareketinin okullara "mükemmeliyet"i geri getirmek için ortaya koyduğu şartlar arasındaki bağlantı ile açıklanabilir. Belli bilgi tipleri, aslında belli cinsiyet, sınıf ve ırksal çıkarları meşrulaştırmaktadır. Bu bilgi kimin çıkarlarına hizmet etmektedir? Sonuç olarak kim dışlanmaktadır? Kim marjinalleştirilmektedir?

Haydi bu soruları biraz daha çoğaltalım: Sosyal sınıf ile okulda öğretilen bilgi arasındaki ilişki nedir? Neden bilimsel bilgiye, günlük yaşam bilgisinden daha fazla değer veriyoruz? Neden standart İngilizce konuşan öğretmenlerimiz var? Neden halkın başkan olarak kadın, zenci, ya da Latin kökenli birini seçmesi hala çok mümkün görünmüyor? Okul bilgisi, kadınlar, azınlıklar ve engelliler ile ilgili klişeleri ve basmakalıpçılığı nasıl güçlendiriyor? Neye göre bazı bilgilerin (felsefeci ve bilim adamlarının büyük eserlerinde olduğu gibi) yüksek statüye sahip olduğu düşünülürken, sıradan insanların, ya da marjinalleştirilmiş veya ikinci plana itilmiş grupların pratik bilgileri sıklıkla değersiz görülür ve itibar edilmez? Niçin tarihteki "büyük adamlar" hakkında bilgi sahibi oluruz da, kadınların ve azınlıkların yaptıkları katkılar ile sömürülmüş ekonomik sınıfta yer alan insanların mücadeleleri hakkında bilgi edinmek için daha az zaman harcarız? Neden Amerikan emek hareketi hakkında daha fazlasını öğrenmeyiz? Nasıl ve neden bazı bilgi türleri baskın ideolojileri güçlendirmek için kullanılır ve bu ideolojiler de dönüp toplumdaki bazı gruplar arasındaki haksız güç ilişkilerini maskelemeye hizmet eder?

Bilgi Çeşitleri

Eleştirel pedagoji, bilgi türleri ile ilgili olarak Alman sosyal kuramcısı Jürgen Habermas tarafından belirlenmiş olan sınıflandırmayı benimsemiştir. 5 Haydi bu kavramı sınıf-içi öğretim bağlamında inceleyelim. Genel olarak, liberal ve muhafazakar eğitim ideolojileri kapsamında faaliyet gösteren popüler eğitimciler, *teknik bilgiye* (Giroux'nun üretken bilgisine benzer) önem verirler, yani onlara göre bilgi, ölçülebilen ve nicel halde ifade edilebilendir. Teknik bilgi, doğa bilimlerine dayanmakta olup, varsayımsal tümdengelimsel ya da ampirik analitik metotları kullanır ve ek olarak değerlendirme için zeka bölümü (IQ), okuma skorları ve SAT sonuçları gibi tüm eğitimciler tarafından öğrencileri sınıflandırmak, düzenlemek ve kontrol etmek amacıyla kullanılan araçlardan yararlanır.

İkinci bir tür bilgi olan *pratik bilgi*, bireyleri aydınlatarak onların dünyadaki gündelik işlerini şekillendirmelerine yardımcı olma amacı taşır. Pratik

bilgi genelde, sosyal durumları tarihsel ve gelişimsel olarak çözümleyerek ve tanımlayarak elde edilir ve bireylerin süregelen ve duruma bağlı olarak gelişen sosyal olayları anlamalarına yardımcı olacak şekilde uyumlu hale getirilir. Öğrenci davranış ve etkileşimlerini değerlendirmek üzere okulda alan çalışması yapan liberal eğitim araştırmacısı olan bir kişi, pratik bilgiyi elde eder. Bu çeşit bilgi genelde nümerik olarak ya da verilerin bir istatistik programına girilmesi yoluyla üretilmez.

Eleştirel eğitimcinin, teknik ve pratik bilgi arasındaki aykırılığı uzlaştırmaya ve aşmaya çalışan, Habermas'ın tabiriyle *özgürleştiren bilgiye* (Giroux'nun yönlendirici bilgisine benzer) ilgi duyması normaldir. Özgürleştiren bilgi, sosyal ilişkilerin, güç ve ayrıcalık ilişkileri tarafından nasıl deforme ve manipüle edildiğini anlamamıza yardımcı olur. Bu bilgi aynı zamanda, mantık dışılık, egemenlik ve baskının, amaç güderek ve ortaklaşa hareket ederek üstesinden gelinebileceği ve dönüştürülebileceği şarları yaratmayı hedefler. Sosyal adalet, eşitlik ve güçlenmeye katkıda bulunma potansiyeli barındırır. Bir bilgi türü, yalnızca toplumun genel hakları için özgürleştirici olduğunu ve burjuvazi sivil toplumunu ortadan kaldırdığı taktirde işçi sınıfına hizmet etmenin mümkün olabileceği iddiasında bulunabilir. Dünyayı dikkatle izliyor olmaktan ve önüne konulan sosyal durumları aşmadan onları sadece nesnel olarak gözlemlemekten ileri gitmeyen bilgi, zaten var olanı doğrulayan bilgidir. Devrimci eleştirel bilgi ise, sermayenin egemenliğinden kurtulma adına kuram ve uygulamayı bir araya getirerek varolan sosyal ilişkilerin dönüşümüne katkıda bulunur.

Sınıf

Sınıf dendiğinde, belli bir sosyal düzendeki hayatı yöneten, ekonomik, sosyal ve politik ilişkiler kastedilmektedir. Sınıf ilişkileri, bireylerin ve grupların, gelir düzeyi, meslek, ikamet yeri, statü ve sosyal dereceyi açığa çıkaran diğer göstergeler gibi hususlarda yaşadıkları baskı ve kısıtlamaları yansıtır. Sınıf ilişkileri, artık emek, onu üreten, ve ondan faydalananlarla direkt bağlantılıdır. Artık emek, işçiler tarafından gerek duyulandan daha fazlası için sarf edilen emektir. Sınıf ilişkileri aynı zamanda, gücün sosyal dağılımı ve yapısal paylaşımı ile de ilgilidir.

Bugün çalışan sınıflar içinde daha büyük ayrımlar bulunuyor. Yaşlı beyazlar, işsizler, az istihdam edilenler, geniş kadın kitleleri, engelliler, ve diğer marjinalleştirilmiş ekonomik gruplarla beraber, siyah, Latin ve Asya kökenlilerle ilgili sınıf ayrımlarının oluşturduğu Amerikan sosyal yapısı

içinde, artık yeni *altsınıflardan* bahsetmek de mümkün. Buna rağmen, hem Amerikan ekonomisi hem de küresel ekonomi içinde yer alan iki temel sınıfsal gruplandırmadan bahsetmek belki de daha aydınlatıcı olacak. Bu gruplardan ilki ulusal sınırları aşan kapitalist sınıfı ve diğeri de işçi sınıfıdır. Marks'a göre insanların maddi dünyalarını belirlemede kullandıkları araçlar, esasen kendilerinin nasıl hayat bulacaklarını belirlemektedir. Marks aynı zamanda, kapitalist toplumlarda egemen sınıfın, istihdam ettikleri ücretli işçilerden nasıl "artık değer" çıkarttıklarını da ortaya koymuştur. Daha geniş bir yelpazede bu bir sınıfın (işçi sınıfı ya da üreticiler sınıfı) hayatta kalmak için gerekenden daha fazlasını üreticilerden artık değer olarak çıkaran egemen sınıf (gaspçılar sınıfı) tarafından sömürülmesine yol açmaktadır. Egemen sınıfın varlığını devam ettirmesine yol açan, işte tam da bu artık değerdir.

Kapitalist üretim ilişkilerinde, sermayedarlar işçinin emek gücünü, kendileri adına sermaye birikimine dönüşecek değer yaratmaları için, ücret karşılığı satın alırlar. Başka bir deyişle sermayedar, işçiden kullanım değeri olan bir ürün satın alır ve bu da işçinin emek gücüdür. Emek gücü (emek verme kapasitesi) kendi değişim değerinden her zaman daha fazla değere sahiptir çünkü sermayedarlara kar üretir. Görünürde ücret, işçilerden satın alınan kullanım değerine (emek gücü) eşit görülür. Artık emek, işçilerin karşılığı ödenmemiş emeğidir ve kapitalist karın temelini oluşturur. İşçilerin, karşılığını alamadıkları emeklerinin artması, sermayedarlar için daha fazla kar demektir. Değer yasasına göre, bir malın değeri, o malın üretimi için sosyal olarak gerekli emek zamanına bakılarak bulunabilir. Marks' a göre, sınıf mücadelesi proletaryanın diktatörlüğüne yol açar. Gelmesi beklenen devrim, sınıf mücadelesi bayrağı altında gerçekleşecektir.

Sınıf kavramına diyalektik Marksist fikir sistemiyle yaklaşmak, Marks'ın içsel ilişkiler felsefesini kavramayı gerektirir. Paula Allman, Glen Rikowski ve diğer Marksist eğitimcilerin eserlerinde değinildiği üzere, içsel ilişkiler felsefesi, ilişkisel düşünmenin sahip olduğu önemin altını çizmektedir. İlişkisel düşünme, kategorik düşünmeden farklıdır, çünkü ilişkisel düşünme varlıkları birbirleriyle etkileşim içinde incelerken, kategorik düşünme tarzı ise, fenomenleri birbirinden bağımsız bir şekilde ele alır. İlişkisel düşünme, hem dışsal hem de içsel ilişkilerde kullanılabilir. Marks, içsel ilişkilere ilgi duymaktaydı. Dışsal ilişkiler, bir ilişkiden bağımsız veya dışında var olabilen çeşitli varlık ve fenomenlerden oluşan bir sentez üretirler. İçsel ilişkilerde ise, zıt varlıklar öyle bir şekilde tarihsel olarak bir araya getirilir

ki, birbirlerinden bağımsız sonuçlar elde etmeleri mümkün olmaz. Gerçekte, içsel ilişkilerin varlıkları son bulur bulmaz, ilişkilerdeki etkileşimlerinin sonuçları da son bulur.

Diyalektik sınıf kavramı, emek ve sermaye arasındaki içsel ilişkileri, ikisi arasındaki diyalektik tezatlar bakımından inceler. Diyalektik tezat, birbirleri arasında içsel ilişkinin var olmaması durumunda, var olamayacak etkileşim halindeki zıtlardan oluşan bir içsel ilişkidir. Bu içsel ilişki terk edildiği zaman varlıklar da terk edilmiş olur. Bütün diyalektik tezatlar içsel ilişkilerdir. Diyalektik tezatlar, ya da diğer bir ifadeyle "zıtların bir araya gelmesi", birbirleriyle olan içsel ilişkinin olmaması durumunda, var olamayacak, varlığını devam ettiremeyecek, ya da vücut bulamayacak fenomenlerdir. Zıtlardan her birinin doğası (içsel ve dışsal), diğer zıt ile olan ilişkisi içinde şekillenir. Emek ve sermaye arasındaki düşmanca ilişki ya da üretim ile satış ve takas arasındaki ilişki, kapitalizmin temelini oluşturmaktadır. İşçilerin emeği, sermaye-emek ilişkisi içerisinde kullanılmaktadır. İşçiler daha sonra, sermayenin diyalektik zıddını oluştururlar ve değer yaratma süreci içine girerler. Kapitalist emeğin içindeki anlaşmazlık ve ayrışmanın temelinde emeğin içselleştirdiği ilişki vardır: değer üreticisi olarak emek ve emek gücü geliştiricisi olarak emek. Zıtlardan biri, sermaye ve emek arasındaki düşmanca içsel ilişkiden her zaman karlı çıkar. Sermaye (olumlu ilişki) emekle (olumsuz ilişki) olan ilişkisinden yapısal olarak çıkar sağlar. Emek, içinde bulunduğu bu ikincil durumdan kendini kurtarmak için olumsuzluğu reddederek bu içsel ilişkiyi terk etmelidir.

Sınıf toplumunu bu şekilde anlamak, beceri, mesleki statü, sosyal eşitsizlik, kapitalistlerin açgözlü eylemleri ve tabakalaşmaya indirgeyen uygulanabilir sınıf kavramlarına kıyasla daha derin analitik bir bakış açısı sunmaktadır çünkü sınıf kavramını dinamik ve diyalektik sosyal bir ilişki olarak anlamada riskli olan taraf, sosyal eşitsizliği üreten güçleri gün yüzüne çıkarmaktır. Bu da ancak, bizim kendi öznelliklerimizi ticari meta şekline dönüştürmesi dahil sermayenin tüm sosyal evreni içinde emeğin değer şeklini analiz etmekle başarılabilir. Bu da, değerin tamamını üreten sermaye-emek ilişkisinin oluşum diyalektiklerini kavramamızı zorunlu kılar.

Sermaye-emek ikilemi, tarihsel olarak belirli kapitalist serveti veya kapitalist servetin değer şeklini üreten ana diyalektik çelişkiyi oluşturur. Şunu da hatırlamakta fayda var, işçi, sermayedara çalışma saatlerinde gerçekleştirdiği canlı aktif emeğini satmaz, bunun yerine emek gücünü ya da her hafta kaç saat çalışabilme kapasitesi varsa onu satar. İşçi, emek gücünü

ücretle takas ederken, karşılığında ücret yerine Marks'ın tabiriyle *ücret malları* satın alır. Yani işçi, bir çalışan olarak geçimi ve üretimi sürdürmesi için gerekli olan miktarı değil, sermayedarlarca belirleneni elde eder. Böylece, emek gücünü ücret ile takas etmek suretiyle ticari mallar üzerinde genel veya soyut hiç bir güç formu elde edemez. Sadece geçimi için ya da diğer işçilerin üretmesi için gerekli olan belirli mallar üzerinde güç sahibi olur. Satın aldığı emek gücünü tüketecek güce sahip olan ise sermayedardır. İşçi için iş gücü satın alımları sadece değerler ile takas edilir. Emek, emek gücünden farklı olarak emek gücünün uygulamaya dönüşmüş halidir, değeri üreten ise emektir. Ticari mallar üretilmeden önce bile, işçiye emek gücünün kullanılabilirliği dolayısıyla ödeme yapılır. İşçi tarafından emek verilerek üretilen değerlerin miktarı, emek gücünün kullanılabilirliğine denk olarak aldığı değerden fazladır ve bu değerin üzerindedir. Sermayedar, para karşılığı satın aldığı şeyi tükettiğinde, işçiye ödenmiş olan ücretlerde karşılığını bulan değerden daha yüksek bir değeri elde ederler. Sermayedar, işçinin emeğinin ürettiği artık değere sahip olur. Böylelikle, işçinin aldığı ücretler emeğine ya da değer-üreten aktivitesine asla denk olmaz.

Şunun da farkına varmak gerekir ki işçinin emek gücüne denk olan para, emeğin dengi olarak ödenen meblağ ile denk değildir. Sermayedar tarafından çekip çıkartılan artık değer, gerçekte çalışanın karşılığı ödenmemiş emeğidir. Emek gücü değer ile takas edilirken emek değer üretmiş olur. Sermayedar, çalışanın emek gücünü (işçiye ait güç ve beceriler) her hafta belli saat çalışma karşılığında ücret ile takas eder. Sermayedar, işçinin emek gücüne sahip olduğu için bu gücü, o emek gücünün sahip olduğu değere denk gelen para karşılığında ticari mal olarak satabilir. Çalışanın emek gücü değil, emeği değer yaratır. Emek gücü (emek verme potansiyeli) somut emek verilerek işçi tarafından somut bir şekilde uygulandığında, sermaye veya değeri yaratır ki bu bir sömürü ilişkisidir. Çalışan tarafından gerçekleştirilen somut emek, emek gücücünün karşılığında ona ödenenin üzerinde üretilen değeri oluşturur. Dolayısıyla işçi, onu sömüren ilişkiyi kendisi yaratmış olur. Eşit bir takas olarak görünen şey - yapılan iş karşılığında denk ücret alımı olan sosyal ticari işlem- aslında bir sömürü ilişkisidir ve bu ilişki aslında insanlar arasındaki bir ilişkinin, eşyalar arasında geçen bir ilişkiye indirgenmiş şeklidir.

Denk bir takas olarak, emek/ücret ilişkisi, yalnızca piyasa ile olan irtibatı perspektifinden bakıldığında denktir. Ancak, denklerin takası olarak görünen ise gerçekte sermayedar tarafından sömürüsel artık değer elde

etme işlemidir. Diğer bir ifadeyle burada bizim ele aldığımız şey, bir denklik ilişkisinin fetişleştirilmiş görüntüsüdür. Emekçe üretilen değer, fetişleştirilmiş bir temsil sonucunda ücretlerle denk olmaktadır. Denklerin takası ile açıklanan kapitalist servet üretim şekli gerçeğinde yatan diyalektik çelişki ya da içsel ilişki, doğası gereği sermayedar açısından artık değer elde edilmesi yoluyla gerçekleşen bir sömürü ilişkisidir. Sermayenin sosyal evreninde, kapitalist toplumlarda sosyal yaşamın her tarafına yayılmış, merkezi konumdaki sınıf mücadelesi ilişkisinden bahsetmeksizin, sınıf analizi yaklaşımında bulunmak mümkün değildir.

Kültür

Çeşitlilik gösterebilmesine rağmen, kültür kavramı, eleştirel pedagojinin anlaşılmasında büyük öneme sahiptir. Burada *kültür* terimini kullanırken, bir sosyal grubun ona sağlanan hayat şartları ve fırsatlarından yararlanmada ve bunları anlamlandırmada kullandığı belirli yöntemleri ifade etmiş oluyoruz. Kültürü, farklı grupların dünyayı anlamlandırmak için yararlandıkları uygulamalar, ideolojiler ve değerler kümesi olarak tanımlamaya ek olarak, kültürel soruların, kimin güç sahibi olduğu ve bu gücün, okullaşmayı daha geniş sosyal düzene bağlayan sosyal ilişkiler bağlamında nasıl üretilip sergilendiğini anlamamıza yardımcı olduğunun farkına varmalıyız. Bireylerin kendi kültürlerini açıklama yetenekleri, belli grupların sosyal düzen içinde kullanabildikleri belli güçlerle ilişkilidir. Değer ve inançların, belli tarihsel deneyimleri paylaşan bireyler tarafından ifade edilme derecesi, toplumda sahip oldukları ortak güç tarafından belirlenir. 6

Kültür ve güç arasındaki bağıntı son 15 yıldır eleştirel sosyal teorinin içinde derinlemesine analiz edilmiştir. Dolayısıyla, özellikle çeşitli kültür/güç ilişkilerinin altında yatan politik mantığı aydınlatan bu bahsi geçen literatürden üç çıkarım aktarmak mümkündür. İlk olarak kültür, baskı ve bağımlılık formlarını üreten sınıf, cinsiyet ve yaş oluşumlarının içinde yer alan sosyal ilişkilerin yapısı ile yakın bir bağa sahiptir. İkinci olarak kültür, basitçe bir yaşam tarzı olarak analiz edilemez, farklı grupların, baskın ya da baskılanmış sosyal ilişkilerinde denk olmayan güç ilişkileri yoluyla isteklerini tanımladıkları ve isteklerinin farkına vardıkları bir üretim şekli olarak kabul edilebilir. Üçüncü olarak kültür, içinde belli bilgi ve deneyim formlarının üretim, meşrulaştırma ve dolaşımının, sınıf çatışmasına bağlı ana alanları oluşturduğu bir mücadele alanı olarak görülür. Burada önemli olay şey, bu çıkarımların her birinin, okul kültürü ve daha geniş

kapitalist toplumu çerçevesinde eşitsizliklerin sürdürülmesi ve bu eşitsizliklere karşı konulma yolları ile ilgili temel sorular yöneltmesidir. 7

Baskın Kültür, Ast kültür ve Alt kültür

Kültür kavramı ile ilintili üç ana kategori -baskın kültür, ast kültür ve alt kültür- eleştirel bilim tarafından son zamanlar çokça tartışılmıştır. Kültür, kolayca "baskın" ve "ast" üst kültürler olarak ayrılabilir. *Baskın kültür, toplumun maddi ve simgesel servetini kontrolü altında tutan sosyal sınıfın merkezi değerleri, çıkarları, ve endişelerini meşrulaştıran sosyal uygulama ve sembolleri ifade etmektedir.* Sosyal ilişkileri, egemen sınıfın baskın kültürüne bağımlı olarak yaşayan gruplar, *ast kültürün* parçalarıdırlar. Grup alt kültürleri, iki üst kültürün (baskın ve ast) alt kümeleri olarak tanımlanabilir. Alt kültürleri oluşturan bireyler sıklıkla, baskın kültürünkinin dışında bir kimlik geliştirmelerine yardımcı olacak farklı sembol ve sosyal uygulamalardan yararlanırlar. Örnek olarak, farklı müzik zevkleri, fetişist kostümleri, dik saçları ve popüler medya, okullar, dinler ve kültür endüstrisi tarafından beslenen baskın görgü ve adap kurallarını onaylamama çabaları ile punk alt kültürüne atıfta bulunmak yeterli olacaktır. Çoğunlukla, işçi sınıfı alt kültürleri toplumda bağımlı yapı durumunda bulunurlar ve üyelerinden çoğu baskın egemen sınıfın çıkarları ve sosyal uygulamalarına muhalif hareketlerde bulunurlar. Bununla beraber, şunu da unutmamak gerekir ki insanlar, kültürler ve sosyal sınıfları mesken tutmazlar, bazıları baskın, bazıları ise ast durumundaki sınıf ilişkilerini ya da kültürel ilişkileri yaşarlar. 8

Alt kültürler, baskın kültürdeki kültürel "boşluklar" veya açık alanlarla rekabet halinde olmanın bir parçasıdır. Baskın kültür, hiç bir zaman ast kültür grupları üzerinde tam kontrol kurmayı başaramaz. İngiliz alt kültür gruplarını (örn. çalışan gençlik, genç serseriler, dazlaklar, punkçılar, kaba oğlanlar, rastafaryanlar) da incelesek, Amerikan gruplarını da (örn. cehennem melekleri gibi motosiklet kulüpleri, etnik sokak çeteleri ya da orta sınıf varoş çeteleri) incelesek görürüz ki alt kültürler gerçekten *muhalif* olmak yerine daha sıklıkla *kaynaşıktırlar.* Bunun sebebi de John Muncie'nin belirttiği gibi, bu kültür üyelerinin başlıca faaliyet alanları ticari ve ideolojik kaynaşmaya son derece direçsiz olan eğlence sektörüdür. 9 Alt kültürler, sosyal düzenin sembolik eleştirisini yaparlar ve sıklıkla sınıf, cinsiyet, tarz ve ırk ilişkileri etrafında organize olurlar. Çeşitli genç alt kültürlerin altkültürel direnişlerinin burjuvazi kurumları (okul, iş ortamı, hukuk sistemi, tüketim endüstrileri) tarafından gaddarca sömürülmesine rağmen, alt kültürler genellikle anlamların nasıl üretildiği, tanımlandığı ve meşrulaştırıl-

dığı üzerinde dönen mücadeleyi yaşatmayı sürdürmeyi başarırlar; ve bunun sonucu olarak da yaşadıkları baskıya karşı çeşitli derecelere varan mücadeleler yürütürler. Bir çok alt kültür hareketi, baskın topluma karşı tek yürek olmuş bir seferberlikten çok, egemen toplumun içinde var olan bir krizi yansıtır. Holding sahipleri ve büyük ekonomiler tarafından kontrol edilen baskın kurumsal medya düzenlerinde bulunan egemen sınıf kateşizminin sembolik iktidarının zararlarını azaltırlar. Örneğin 1960lardeki hippi hareketi kısmen, hem idealist prensipler bakımından hem de ruhsal anlamda ve hayat tarzı olarak konfor arayışı ile beslenen orta sınıf radikalleri tarafından uygulamaya konulan ufak burjuvazi sosyalizmini temsil etmiştir. Ancak bu surum sıklıkla, eleştirel dikkati kapitalist toplumun yapısal eşitsizliklerinden uzak tutmaya hizmet etmekten öteye geçmemiştir. Muncie'nin belirttiği gibi, alt kültürler "baskın kültüre karşı komplo kurmaktan ziyade, baskın kültür içindeki bir krizin varlığını göstermektedirler." 10 1960ların genç karşıt kültürü, ikinci bölümde yer verdiğim pedagojimi yetiştiren bereketli bir toprak görevi görmüştür çünkü bu şekilde, pahalı hayat siyaseti ile meşgul olan ve küresel kapitalist toplumun kabukları içinde gizlenen yapısal eşitsizlikleri akılcı ve eleştirel bir şekilde incelemekten kaçınan orta sınıf radikalizminin ilkelerini ve kahvehane kural-tanımazlığını öğrenmiş oldum.

Kültürel Formlar

Kültür çeşitleri, grupların kendi yaşamlarını, etraflarını saran maddi ve politik çevre içinde şekillendirme çabaları ile gelişmiş müzik, kıyafet, yiyecek, din, dans, ve eğitim gibi kültür ifade eden semboller ve sosyal uygulamalardır. Televizyon, video ve filmler kültür çeşitleri olarak görülürler. Okullaşma da bir kültür çeşididir. Beysbol bir kültür çeşididir. Kültür çeşitleri, ekonomik üretim araçlarıyla, istek akışkanlığı, sosyal değerlerin oluşumu, güç/bilgi asimetrileri, ideolojilerin şekillenmesi, ve sınıf, ırk ve cinsiyet ilişkileriyle ile ilgili yapısal desteklerden bağımsız olarak var olmazlar.

Hegemonya

Baskın kültür, hegemonya olarak bilinen bir süreç vasıtasıyla ast sınıf ve gruplar üzerinde hakimiyet kurar. 11 Hegemonya, egemenliğin devamını sadece güç kullanarak değil, aynı zamanda, *kilise, devlet, okul, kitlesel medya, politik sistem ve aile gibi belirli yerlerde üretilmiş, üzerinde uzlaşılmış sosyal uygulamalar, sosyal formlar, sosyal yapılar* ile de sağlar. *Sosyal uygulamalardan* maksadım, insanların söyledikleri ve yaptıklarını eylemler. Elbette sosyal

uygulamalar, sözler, davranışlar ve kişisel olarak benimsenmiş ritüeller ya da bunların birleşimini de içerir. *Sosyal form* kavramı ile, belirli sosyal uygulamalara meşruluk kazandıran prensipler kastedilmektedir. Örneğin, devlet eliyle yapılan yasama, sosyal bir uygulama olan öğretimi meşrulaştıran, sosyal bir formdur. *Sosyal yapılar* terimi, bireysel yaşamı kısıtlayan, bireyin kontrolünün dışında gibi görünen ve kaynağını toplumu yöneten güç ilişkilerinden alan sınırlılıkları ifade eder. Dolayısıyla, "sınıf yapısı" ve "ekonomik yapı" gibi ifadeler kullanırız. Sosyal yapıların kendisi de, sosyal güçler, sosyal üretim ilişkileri ve emek/sermaye arasındaki diyalektik çelişki tarafından şekillendirilir.

Hegemonya, güçlülerin, ezilenlerin rızalarını kazandığı ve ezilenlerin de kendilerinin baskı altına alınma sürecine bilmeden katkı sağladıkları bir mücadeledir. İlköğretim öğretmeni olarak kendi uygulamalarımda hegemonyanın varlığını hissediyordum, çünkü öğrencilerime, baskın toplumun değer, tavır ve sosyal uygulamalarını sürekli olarak eleştirel bir gözle sorgulamayı öğretmemiştim; böylece benim sınıfım, baskın kültürün hegemonyasını korumuş oluyordu. Öğrenciler, derslerime direnerek ve rahatsız edici davranışlar sergileyerek benim otoritemi sorgulamaya başladıklarında, bahsettiğim hegemonyaya itiraz etmiş oldular. Baskın sınıf hegemonyası - ezilmişlerin rızasını alarak sağlanan - sosyal yaşamın sembollerini, temsillerini ve uygulamalarını öyle bir şekilde sunarak güvence altına almıştır ki, sosyal otoritenin ve eşitsiz güç ve ayrıcalık ilişkilerinin temeli her zaman gizli kalır. Baskın kültür, örneğin, bireysel başarı ve girişimcilik efsanesini medyada, okullarda, kilisede ve ailede işleyerek, okulda başarısızlığa uğrayan veya "zengin ve ünlülerin" dünyasına giremeyen ast grupların, bu başarısızlığı bireysel yetersizlik veya şanssızlık sonucu olarak görmelerini sağlamayı güvence altına almıştır. Baskı altında olanlar, ekonominin yapılandırıcı etkilerine ve emeğin sınıf-bazlı ayrımına da bağlı olabilecek okul başarısızlıklarında kendilerini suçlarlar. 12

Hegemonya, anlamların kültürel örtüsüdür, baskı kuranlar ile baskı altında olanların her ikisinin de "özgürce" girdikleri fikir ve dil hapishanesidir. Todd Gitlin'in belirttiği gibi:

Hem yönetenler hem de yönetilenler, eşitsizliklerini onaylama ve tekrar teyit etme sürecinden maddi ve manevi ödüller çıkartırlar. dünyanın hegemonik algısı, popüler "sağduyu"nun içine işler ve orda çoğalır; hatta bizzat o sağduyu tarafından üretiliyor gibi bile görünebilir. 13

Hegemonya, baskın bir sınıfın ast bir sınıf üzerinde güç kullanmadan (örn, hapis tehdidi ve işkence gibi) veya emirle kural ve düzenlemeler koymadan (diktatörlük ve faşist rejimde olduğu gibi); bunun yerine baskın sınıfın otoritesini, ast sınıfın genel rızasını kazanarak kurduğu ruhsal ve entelektüel liderliğe verilen addır. Hegemonyayı üretmek için baskın sınıfın güç kullanmasına gerek yoktur çünkü ast sınıf, baskın sınıfın bir çok değer ve amaçlarına, o değerlerin veya o değerleri canlandıran çıkarların kaynağından haberdar olmadan zaten aktif olarak bağlanır.

Hegemonya, aktif bir egemenlik kurma sürecinden çok, ast sınıfın kültür ve deneyimlerinin etik, politik ve ekonomik olarak baskın sınıf tarafından aktif biçimde yapılandırılmasıdır. Baskın kültür, ast grupların yaşama ve kendi kültürel sistem ve deneyimlerini anlamlandırma yollarını çerçeveleme yetisine sahiptir; başka bir ifadeyle, baskın kültür, referans terimleri (örn, görüntüler, hayaller, hikayeler ve idealler) sağlayarak hem baskın hem de ast gruplar için hayal ve arzular üretebilir ve tüm bu olanlara karşı, bireylerin kendi yaşamlarını yaşamaları beklenir. Baskın kültür, ortak bir dünya görüşü sağlamak maksadıyla işaretlerin, sembollerin ve temsillerin anlamlarını "tamir" etmeye çalışır, bunu yaparken de kitlesel medya organları ve okullar, hükümet kurumları ve devlet bürokrasisi gibi devlete ait araçları kullanarak, aslında sahip olduğu güç ve ayrıcalık ilişkilerini gizler. Bireyleri, görüş ve fikirlere daha önceden kararlaştırılmış şekilde karşılık vermeye şartlandıran "özne pozisyonuna" oturtur. Örneğin, Amerika'da yaşayan bireylerin çoğu, "Amerikalı" diye hitap edildiklerinde, baskın söylem tarafından genellikle özne pozisyonuna yerleştirilmiş olurlar. "Amerikalı" olmak, belli bir dizi ideolojik yükleri de beraberinde getirir. Amerikalılar genellikle kendilerini özgürlüğe aşık, bireysel hak savunucuları, dünya barışının koruyucuları, vb gibi görürler; Amerikalıların kendilerini tutarsız sosyal figürler olarak görmeleri ise çok nadir bir durumdur. Ayrıca, sağlık hizmeti, aile yardımı, ev ödeneği programları vs. sağlama gibi noktalarda, ülkelerinin diğer endüstrileşmiş ekonomilerin gerisinde kaldığını nadiren düşünürler. Amerikalılar, dünyadaki en zengin ülkenin yurttaşları olarak, hükümetlerinin vatandaşlarına karşı neden daha cömert davranmadığını genellikle sorgulamazlar. Bir çok Amerikalı, ülkelerinin, Irak gibi ülkelere karşı önleyici saldırılar düzenleyen ve Venezüella gibi diğer bazı ülkelere de gizli operasyonlar yapan *"terörist bir rejim"* olarak tanımlanmasına karşı küplere biner. Okulların, eğlence endüstrisinin ve hükümet organlarının neşrettiği yaygın Amerika imajı, baskın sınıfın çıkarlarının aynı zamanda bütün grupların çıkarları olduğunun varsayıldığı, hayırsever bir ülke ima-

jıdır. Bu öyle bir imajdır ki, bu tabloda baskın sınıfın değer ve inançları o kadar doğru görünür ki, onları reddetmek hiç de doğal bir durum olmaz ve sağduyunun ihlal edilmesi anlamına gelir.

Hegemonya kurma süreci içinde, sabit kavramlar, çelişkilerden, çekişmelerden ve belirsizliklerden arındırılır. Mutlaka direniş olur fakat bu çoğu zaman popüler kültürün alanı içinde gerçekleşir. Bu durumda popüler kültür, içinde baskın, ast ve alt grupların kültürel simgeler ve anlamlar üzerinde tasvipte bulundukları ve mücadele ettikleri bir müzakere arenasına dönüşür. Baskın kültürün bütün hususlarda başarılı olduğu nadirdir. İnsanlar mutlaka direnirler. Alternatif gruplar, hayatlarını düzene sokmak için farklı değer ve anlamlar bulmayı elbette başarırlar. Muhalif gruplar, hakim kültürün, simge ve anlamları yapılandırma ve kodlama şekline karşı koymak için çaba harcarlar. Hakim sosyal uygulamalar gerçekten direnişle karşılaşır. Okullar ve diğer sosyal ve kültürel mekanların, hegemonya kurma sürecinin tamamen esiri olduğu durumlar çok nadirdir çünkü o kurumlarda da mücadele ve itirazlarla karşılaşırız. İşte bu sebeple okullar, ast gruplar ve baskın ideoloji arasındaki işlem, takas ve mücadelelerin gerçekleştiği bölgeler olarak nitelendirilmektedirler. Okul mekanlarında, direniş şekillerinin ortaya çıkmasına ve hegemonyanın bağlılığının kırılmasına izin veren göreceli bir otonomi vardır. Öğretmenler, hangi kitapları kullanacakları, hangi disipliner uygulamaları tercih edecekleri ve belli ders ve programların amaç ve hedeflerini nasıl belirleyecekleri üzerinde mücadele verirler.

Hegemonya için verilen mücadeleye güncel bir örnek olarak, Hıristiyan köktencilerin kamusal okullaşmaya itiraz etmelerini verilebilir. Köktenci eleştirmenler, ders kitaplarından tutun da fen bilgisi derslerinde öğretmenlerin, insanlığın kökeniyle ilgili nasıl açıklama yapmaları gerektiğine kadar bir çok baskın pedagojik uygulamayla ilgili tartışmaları körüklemişlerdir. Burada hatırlanması gereken önemli nokta, hegemonyanın her zaman iş başında olduğu ve bazı fikir, değer ve sosyal uygulamaların, diğer bazı fikir, değer ve sosyal uygulamalara genelde hakim olduğu gerçeğidir.

Bütün hakim değerler baskıcı değildir elbette. Eleştirel eğitimciler de, kendi fikirleri uğruna bir tür hegemonyayı güvence altına almak isterler. Öğretmenler için asıl zor olan, günlük sınıf ortamını kolayca anlaşılamayan yollarla sık sık yapılandırmaya çalışan hegemonyasal kontrolün, demokratik olmayan baskıcı özelliklerinin farkına varmaları ve onları dönüştürmeye çalışmalarıdır. Bu baskıcı özelliklere nadiren karşı konulur çünkü baskın

ideoloji her tarafı o kadar kaplamıştır ki, bireylere bu ideolojiyi doğal, sağduyuya uygun ve ihlal edilemez olarak görmeleri öğretilir. Örneğin, bir ideolojinin peşinden giden sağcı olarak tanımlayabileceğimiz ast guruplar, kendi seçtikleri Cumhuriyetçi hükümetin 12 yılı boyunca en çok yara alan gruplardır. Yine de, cumhuriyetçi parti kendini, mantıklı, şahin, komünizm karşıtı ve aşırı vatansever olarak gösterebilmekte ve kültürel uygulamaları arasında FOX haber bültenlerini izlemek, televanjelik program ve kampanyaları takip etmek veya Terminatör'ün boks hamleleriyle eğlenmek gibi aktivitelerin yer aldığı ast gruplara her zaman cazip gelmiş bu tür özellikleri kullanarak kendini pazarlayabilmektedir. Kapitalist sınıf ve uluslarüstü kapitalist elitin varlıklı destekleyicilerinin, ast işçi sınıfı gruplarının üzerine çıkmada kullandıkları yöntemleri açıklamaya çalışan kişiler, pısırık liberal damgası yapıştırılarak uzaklaştırışlar. Düşüncel hegemonya, bu kadar iyi çalışırken, kim güç kullanmaya gereksinim duyar ki? Gore Vidal'in Amerika ile ilgili olarak gözlemlediği gibi: "Sistemimizin dehası şudur ki, sıradan insanlar giderler, kendi çıkarları aleyhinde oy kullanırlar". Egemen sınıfımızın nasıl olup da kendini bu kadar iyi kamufle edebildiği, politik tarihimizin en büyük şaşkınlık uyandıran soru işaretlerinden biridir. 14

İdeoloji

İdeolojinin desteği olmadan hegemonyanın gemisini yürütmesi mümkün olamazdı. İdeoloji dediğimiz kavram, yalnızca komünizm, sosyalizm, anarşizm, rasyonalizm veya varoluşçuluk ile sınırlı kalmayıp, sosyal yaşamın her tarafına yayılmıştır. İdeoloji, fikir, değer ve inançlar üretilmesi ve temsil edilmesi ile bunların bireyler ve gruplar tarafından ne şekilde ifade edilip hataya geçirildiği üzerine odaklanan bir kavramdır. 15 Daha basit bir şekilde açıklamak gerekirse ideoloji, duyu ve anlamın üretimine verilen addır. Dünyayı algılama şekli, doğal ve sağduyusal olarak kabul ettiğimiz bir fikir, aslında farklı sosyal uygulama, ritüel ve temsillerden oluşan birleşik yapılardır. Sosyal yaşamdaki güç ve anlam kesişmesinin sonucu olarak ortaya çıkarlar. Gelenekler, ritüeller, inanç ve değerler sıklıkla, bireylerin sosyokültürel düzen içerisindeki yerleri hakkında çarpık fikirler üretirler ve bu şekilde onların bulundukları yerleri kabullenmesini sağlayarak, eşitsiz güç ve ayrıcalık ilişkilerinin gizlenmesine hizmet ederler; bu durum bazen "ideolojik hegemonya" olarak adlandırılır.

Stuart Hall ve James Donald ideolojiyi, "sosyal ve politik dünyayı..., açıklamak, çözmek ve anlamlandırmak için toplum tarafından kullanılan düşünce kalıpları" şeklinde tanımlamaktadırlar. Bu kalıplar olmadan, dün-

yayı anlamlandırmamız mümkün olmazdı. Ancak bu yapılar sayesinde algılarımız, kullandığımız kavramlar tarafından, kaçınılmaz olarak belirli bir istikamette yönlendirilir". 16

İdeoloji, aynı anda hem olumlu hem de olumsuz işlevlere sahiptir. İdeolojinin olumlu işlevleri, "insanların, sosyal ve politik dünyalarını anlamlandırmak, projeler oluşturmak, onları, dünyadaki yerleri hakkında belirli bir bilince ulaştırmak ve bu yer içinde hareket edebilmeleri için gerekli olan kavram, kategori, imge ve fikirleri sağlamaktır; ideolojinin olumsuz işlevi ise bütün bu perspektiflerin kaçınılmaz olarak seçici olacağı gerçeğidir. Böylece bir perspektif, belli bir durumdaki olayları belirli bir şekilde ifade etmeyi kaçınılmaz olarak dışlarken, başka olumlu bir şekilde organize edip anlamlandırmaktadır. 17

İdeolojinin olumsuz işlevini tam olarak anlamak için, baskınlık teorisi ile bağlantılı bir şekilde açıklanması gerekir. *Baskınlık,* kurumsal düzeyde kurulmuş güç ilişkilerinin, sistematik asimetriye sahip olmaları sonucunda; yani bu ilişkilerin eşitsiz olması ve bazı grupları diğer bazı gruplar üzerinde ayrıcalıklı hale getirmesi sonucunda, oluşur. John Thompson'a göre, olumsuz bir fonksiyon sahibi olarak ideoloji dört farklı şekilde işler: *meşrulaştırma, gizleme, ayrıştırma ve somutlaştırma.* Bir baskınlık sistemi, meşru yada fazlasıyla adil ve saygıdeğer olarak sunulduğu zaman *meşrulaştırma* gerçekleşmiş olur. Örneğin baskın kültür, okul sistemini herkese eşit oranda başarı fırsatı tanıyan adil ve meritokratik bir yapı olarak meşrulaştırmakla, gizli eğitim programını - yani, okullaşmanın en çok yararı dokunduğu öğrenciler, en varlıklı ailelerden gelenler olduğu gibi gerçekleri - gizlemektedir. Baskınlık ilişkileri, gizlenerek, inkar edilerek ya da çeşitli yollarla belirsiz hale getirilerek, sürdürüldüğünde *gizleme* gerçeklemiş olur. Örneğin okullardaki kurumsallaşmış takip sistemi, farklı akademik becerilere sahip öğrenci gruplarının gereksinimlerini daha iyi karşılamaya yardımcı olmak iddiası ile oluşturulmuştur; halbuki takip sisteminin bu şekildeki bir tarifi, onun, öğrencileri bulundukları sosyal sınıflara göre ayırmak olan sosyal yeniden üretim işlevini hasır altı etmektedir. Anlamların belli bir şekilde üretilmesi sonucunda grupların parçalanarak, birbirlerine muhalif gruplar oluşturulması yoluyla baskınlık ilişkilerinin devam ettirilmesi ise *ayrıştırmaya* örnektir. Örneğin, muhafazakar eğitim eleştirmenleri, Amerikan eğitimini standartlarındaki düşmeyi, düşük-gelirli azınlık öğrencilerinin yerleştirilmesi ile açıkladıklarında, bu bazen, göçmen öğrencilere diğer ast grupların tepki görmesi ile sonuçlanır.

Bu "böl ve yönet" taktiği, baskı altına alınmış grupların, birlikte hareket ederek haklarını güvence altına alma yönünde faaliyet göstermelerini engeller. Tarihsel geçici durumlar, sanki zaman ile kayıtlı değilmişçesine kalıcı, tabi ve sağduyusal olarak sunulduğunda, *somutlaştırma* yapılmış olur. 18 Bu durum, güncelliğini koruyan ulusal eğitim programı çağrısı ile ("klasik eserler" hakkında bilgi edinmeye dayalı bu çağrı, baskın kültürün daha iyi tanıtılmasını amaçlamaktadır), belli bir dereceye kadar gerçekleştirilmiştir. Bu eserler, tarihin gücü tarafından büyük eser olarak duyurulduğu ve üniversiteler gibi saygıdeğer kültür kurumlarının kitap listelerinde yer aldıkları içidir ki yüksek statü bilgisi olarak hürmet görmektedirler. İşte bu noktada, okuryazarlık, kültürel anlamda okuryazar olmayan ve ait oldukları sosyal sınıf, ırk ve cinsiyet gibi özelliklerinden dolayı sahip oldukları deneyim ve hikayeler araştırılmaya değer bulunmayan gruplara karşı kullanılabilecek bir silaha dönüşür. Yani, pedagojik bir araç olarak klasikleşmiş kitaplara vurgu yapılması, sıklıkla öğrencilerin dikkatlerini kendi deneyimlerinden ve gündelik yaşamın politik doğasından uzaklaştırır. Klasik eserleri öğretmek, aynı zamanda, sosyal gruplara belirli değer ve davranış biçimlerini öğreterek, varolan sosyal hiyerarşiyi sağlamlaştırmanın da bir yoludur.

İdeolojinin bu olumsuz işlevlerini analiz etmenin en zor tarafı, kendilerini gerçeklik içinde kurnazca gizlemiş olan ideolojik özellikleri açığa çıkarmaktır. Sağduyunun dünyasında sipere yatan ideolojik işlevler, çalışma şekillerinin dayandığı temelleri gizlemeyi sıklıkla başarırlar. Burada hayati öneme sahip olan ise, baskınlığın, nüfuz etme özelliğine sahip bir güç olarak, serbestçe hareket etmesine izin vermemektir. Baskınlık, bunun yerine, kapitalist sömürü süreci, artık değer elde etme ve kapitalist sosyal üretim ilişkilerinin çoğaltılması ile ilişkilendirilmelidir.

Bu noktada, şunu iyi anlamak gerekir ki ideoloji, belirli sosyal uygulamalarla onaylanup sürdürülen, standartlaştırılmış sözcükler ve dizayn edilmiş bir dilbilgisini sunar. Bütün fikirler ve düşünce sistemleri, kendi metafor, anlatı ve retoriklerine uygun bir gerçeklik yorumu ortaya koyarlar. Şekil olarak saf ve etkileri bakımından masum, (yani emek-sermaye arasındaki diyalektik çelişki, fikirlerin uyumsal etkileri, sosyal üretim ilişkilerinin şekillendirdiği kültür gibi etkenlerden uzak) kısacası *ideoloji* ile kirletilmemiş, değer üreten bir "derin oluşum", toptancı mantık ve büyük teori yoktur. Asıl olanı fikirden, gerçeği değerden, imgeyi yorumdan ayırt etmekte serbest olduğumuz, kültür ve politikadan bağımsız, ayrıcalıklı bir sığınak da söz konusu değildir. Sosyal varlık tarafından damgalanmamış

veya üretim güçlerinin gizli varlığınca taciz edilmemiş, objektif bir çevre de mevcut değildir.

Bireyler olarak hepimiz daha önceden varolagelen bir işaretler topluluğunu miras aldığımız konusunda hemfikiriz. Bütün fikir, değer ve anlamların sosyal köklere sahip olduğunu ve sosyal fonksiyonlar icra ettiklerini kabul edersek, o zaman ideolojiyi anlamak için, hangi fikir, değer ve anlamların sosyal dünyayı ve güç/bilgi ilişki ağları içerisindeki yerimizi anlamamızı *belirsizleştirdiğini* ve hangi fikir değer ve anlamların bu anlamayı *netleştirdiğini* araştırmamız yeterli olacaktır. Diğer bir ifadeyle, neden bazı ideolojik oluşumlar, sermaye-emek ikilisinden, temel olarak sermayeyi emek üzerinde tutan ve emeğin değer formuna ağırlık veren diyalektik çelişkinin kurulması veya sürdürülmesinde sahip olduğumuz suç ortaklığının farkına varmamızı engellerler?

Baskın ideoloji, belirli, uygulama, sosyal farklılık ve öznelliklerin, kapitalist üretim ilişkileri tarafından doğal hale getirilmesinin adıdır. Amerikalıların çoğunluğu -zengin veya fakir fark etmez- kapitalizmin, örneğin, demokratik sosyalizminden daha iyi bir sistem olduğu; yada kadınların daha pasif ve eve-bağımlı olmaları gerektiği görüşlerine sahiptiler. İşte bu noktada, ekonomik sistemin, tüketici kapitalizmi ideolojisi vasıtasıyla bu tür fikirleri doğal göstererek, onları sağduyuya uygun hale getirdiğinin farkına varmalıyız. Hakim hegemonya içerisinde, ekonominin doğasını güvence altında tutmak için aynı zamanda ataerkillik ideolojine de gereksinim vardır. On yıllar boyunca, kitlesel medya, okullar ve aileler tarafından bu baskın ideolojiler bize empoze edildi durdu.

Baskın ideolojilere meydan okuyarak varolan kalıpları parçalamaya çalışan muhalif ideolojiler de var elbette. Bazı durumlarda baskın kültür, alternatif ve muhalif ideolojileri öyle bir şekilde manipüle eder ki, hegemonyayı daha etkili bir şekilde güvence altına almış olur. Örneğin, özel bir televizyonda yayınlanmış olan Cosby Ailesi Dizisi, siyahların Amerika'da başarılı birer doktor veya avukat olabilecekleri sosyal bir ortamın bulunduğuna dair bir mesaj taşır. Ancak siyahların TV'deki bu olumlu görüntüsü, gerçek yaşamda Amerika'da yaşayan siyahların çoğunun güç ve ayrıcalık bakımından baskın beyaz kültüre bağımlı pozisyonda oldukları gerçeğini gizleyememektedir. Baskın kültür, Cosby Ailesi'nde olduğu gibi kalıplara karşı yürütülen popüler direnişi yansıp ve destekler gibi gör[illegible]rken, aslında egemen ve baskın grupların gücünün gerçek temeline kar[illegible]kmak

için fazla bir şey yapmayan ideolojileri teşvik edip meşrulaştırarak hegemonyayı güvence altına almış olur.

Baskın ideoloji, sıklıkla muhalif ideolojileri teşvik eder ve kendi mantığına karşı çıkan ideolojilere hoşgörüyle yaklaşır. Böylede, karşıt değerleri içine çekerek çelişkili ve karşıt değerleri çoğu zaman zararsız ve etkisiz hale getirir. Çünkü, hegemonyanın sosyal sistem üzerindeki gücü öyle fazladır ki, anlaşmazlıklara genellikle karşı koyabilir ve sahte muhalefete izin vermek suretiyle itirazları nötralize eder. Kenar-mahalle gettolarındaki öğretmenlik günlerimde, spor salonundaki okul dansları sıklıkla sokakta gözlemlenen hayatın değer, anlam ve zevklerini -ki bazıları, gayet de muhalif öğeler barındırıyordu- överdi; ama yine de bu danslar, okuldaki tansiyonu düşürmeye yardımcı oldukları için okul yönetimi tarafından hoşgörüyle karşılanırdı. Öğrencilere, sınırlı bir süre zarfında sembolik bir alan sağlanırdı, ancak öğrenciler ve ailelerinin günlük olarak yaşadıkları bağımlılık ve ikinci plana itilmişlik gibi sorunsalların çözümü adına hiç bir somut öneri sunulmazdı.

Öğretmenlerin, kendi öğretmenlikleri üzerinde etkili olan ideolojilerin farkına varmaları için sormaları gereken temel soru: Okul ortamında bazı pedagojik uygulamalar, nasıl oldu da öğretmenlerin normal, sorunsuz ve beklendik olarak kabul ettikleri alışılmış ve sıradan görünen bir hal aldı? Örneğin, öğretmenler, takip sistemi, beceriye göre gruplandırma, rekabete dayalı notlandırma, öğretmen-merkezli pedagojik yaklaşımlar ve ödül/cezanın kontrol mekanizması olarak kullanılması gibi okul uygulamalarını ne sıklıkla sorgularlar? Burada önemli olan nokta, bu uygulamaların gökten inmediği, bilakis, sermayenin değer biriktirme, soyut emek ve kullanım değerlerinin adaletsiz dağılımını gibi yeniden üretim dürtüsüne hizmet eden maddi şartların içinde sosyal olarak oluşturulduğunun anlaşılmasıdır. Peki, geleneksel eğitim kuramcılığının damıtılmış bilgeliği nasıl olup da ideolojik bir biçimde yapılandırılmıştır? Bu gelenek içerisinde yer alan pedagojik uygulamaların köken ve meşruluklarını oluşturan nedir? Bu pedagojik uygulamalar ne dereceye kadar öğrenciyi güçlendirmekte, ne dereceye kadar da öğretmenin, devletin ahlaki kapı-bekçisi olma rolünü desteklemekte, sağlamlaştırmakta ve meşrulaştırmaktadır, ve bu haliyle sosyal bir kontrol mekanizması görevi görmekte midir? Sınıf-içi öğretmenlik uygulamalarına karşı yürütülen ideolojik bakış açılarının sistematik olarak empoze edilmesinin işlev ve etkileri nelerdir?

Kendi sınıf günlüğümde, benim kendi öğretmenlik uygulamalarımın ideolojik temellerini yansıtan öğeler nelerdi? "okullaştırılmak" kavramı, öğrencilerimin öznelliklerini nasıl hem içinde barındırdı hem de etkin hale getirdi? Burada "öznellik" sözcüğünü kullanmakla, hem bilinçli hem de bilinçsiz olan ve insan olarak kimliğimizi ifade eden bilgi formlarını kastediyorum. Öznellik, sosyal olarak oluşturulup, tarihsel olarak şekillendirilmiş egemen üretim şekliyle bağlantılı formların içinde yer alan, gündelik bilgiyle ilgilidir. Buna binaen, şu soruyu yöneltebiliriz: öğretmenlerin baskın uygulamaları, öğrencilerin öznelliklerini yapılandırmaya ne şekilde yardımcı olur ve bunun iyi günde ve kötü gündeki muhtemel sonuçları neler olacaktır? Eğitim, sınıf toplumunun kapitalist şeklinin çoğaltıldığı, emek gücü sosyal üretiminden öteye geçebilir mi? Eğitim, sınıfsal sömürüyü kendi ideolojik perdesinin arkasında gizleyen muallak bir terim midir?

Önyargı

Önyargı, doğrulanmamış, çürük ve yetersiz bilgilere dayanılarak bireyler hakkında olumsuz peşin hüküm verme eyleminin adıdır. Bu olumsuz tutumlar o kadar sıklıkla ortaya çıkar ki, ayrımcı eylemleri haklı çıkarmak için kullanılan sağduyuya uygun, ideolojik bir şekil bile alırlar

Eleştirel Pedagoji ve Güç/Bilgi İlişkisi

Güç ve bilgi arasındaki ilişkiyi anlamak, eleştirel pedagojinin özünde vardır. Baskın eğitim programı, bilgiyi, güç kavramından ayırır ve ona karşı teknik pervasız bir tavır sergiler; bilgi, en etkin ifadesiyle, özümsenmesi gereken bir şeymiş gibi görülür. Bilginin her zaman belirli çıkar ve sosyal ilişiklerle bağlı ideolojik bir oluşum olduğu gerçeğine ise eğitim programlarında genellikle çok az yer verilir.

Fransız felsefeci Michel Foucault, gerçeğin, sosyallikle oluşturulmuş doğasını ve bilgi/güç ilişkileriyle bağlantısını anlamada büyük önem taşır. Foucault'ın "güç/bilgi" konsepti, güç kavramını, Amerikalı John Dewey gibi felsefeci ve sosyal kuramcıların anladığı alışıldık şekliyle, 19 "istenilen sonu var eden mevcut şartların toplamı" tanımından çok daha ilerilere taşımıştır. Foucault'a göre güç, alttan, üstten, kısacası her yerden gelmektedir; her zaman orada durur ve baskınlık ve direnişin küçük çaplı ilişkilerinde bile içinden çıkılamayacak şekilde gizlidir. Foucault'ın güç üzerindeki çalışması, küresel kapitalist sosyal ilişkilerde, gücü değer üretimine yeterince bağlamadığı için yine de sınırlı görülmektedir.

Söylem

Güç ilişkileri, Foucault'ın *söylem* yada kavramlar ailesi adını verdiği şeyde gizlidir. Söylemler, Foucault'ın aşağıda tanımladığı gibi söylemsel uygulamalardan oluşmaktadır:

Her zaman, belirli bir dönemi tanımlayan ve belirli bir sosyal, ekonomik, coğrafi, veya dilsel bölge için ifade edici fonksiyonun çalışma şartlarını belirlemiş olan yer ve zamanda kararlaştırılmış, anonim tarihi kurallar bütünü 20

Öyleyse söylemsel uygulamalar, *söylemlerin oluşturulduğu kuralları, yani neyin söylenebileceğini, neyin söylenmeden bırakılması gerektiğini, kimin otorite sahibi olarak konuşabileceğini ve kimin dinlemesi gerektiğini düzenleyen kuralları ifade etmektedir*. Okul ve cezaevi gibi sosyal ve politik kurumlar, söylemsel uygulamalarla yönetilmektedirler.

Söylemsel uygulamalar, söylem üretmenin tek ve en kolay yolu değildir. Kurumlarda, genel davranış şekilleri, aktarma ve nüfuz biçimleri, ve onları derhal empoze edip varlıklarını devam ettiren pedagojik formlar gibi teknik süreçler de vardır. 21

Eğitime gelince, söylem, öğretmen eğitiminin alanları ve kuramları arasındaki farkları yerleştiren "düzenlenmiş ifadeler sistemi" olarak tanımlanabilir; burada sadece sözcüklerden bahsetmiyoruz, kurumların, davranış biçimlerinin ve pedagoji formlarının içinde cisimleşmiş olan bir sistemden bahsediyoruz.22

Bu perspektiften bakıldığında, *baskın* söylemleri (baskın kültür tarafından üretilen söylemler) "hakikat rejimleri", genel güç/bilgi ekonomileri, ya da çoklu baskı çeşitleri olarak düşünebiliriz. Sınıf ortamında, hangi kitapları kullanabileceğimize, hangi sınıf-içi yaklaşımları benimsememiz gerektiğine (tam öğrenme, sokratik metot vs.) ve hangi değer ve inançları öğrencilerimize aktarmamız gerektiğine, baskın eğitim söylemi karar verir.

Örnek vermek gerekirse, sınıfta kullanılan dil ile ilgili olarak yeni-muhafazakar söylem, çalışan sınıfının konuşmasını yeterince sosyalleşmemiş ya da eksik olarak görürler. Liberal söylem ise bu tür bir konuşmayı sadece farklı olarak görür. Benzer bir örnek de şudur ki: muhafazakar söyleme göre kültürel okuryazar olmak, Amerikan Kültürü hakkındaki temel bilgileri (savaş tarihleri, anayasal metinler vs.) elde etmektir. Muhafazakar söylem çoğunlukla "büyük adamların" eserlerine odaklanır. Kültür okurya-

zarlığı ile ilgili liberal söylem ise, kadın ve azınlıkların bakış açılarından üretilmiş bilgiyi de içerir. Eleştirel söylem ise, bilginin üretimine ışık tutan ilgi ve varsayımlara odaklanır. Eleştirel söylem aynı zamanda özeleştireldir ve baskın söylemleri, hegemonya kurmaya hazır oldukları anda hemen ayrıştırıp dağıtır. Örneğin, eleştirel söylem, yüksek statüdeki bilginin (batı dünyasının büyük eserleri) statükoyu güçlendiren kavramları öğretmede nasıl kullanılabileceğini açıklar. Söylemler ve söylemsel uygulamalar, bilinçli düşünen özneler olarak bizlerin hayatlarımızı nasıl yaşadığımızı etkiler. Bizim öznelliğimizi, (yani dünya ile ilgili anlayış tarzlarımız), şekillendirirler, çünkü yalnızca, dil ve söylem kullanılarak sosyal gerçekliğe anlam verilebilir. Bütün söylemlere derecede aynı ağırlık verilmez, çünkü bazıları, statükoyu uyarlamaktan sorumludur ve onu haklı çıkartacaktırlar; diğerleri ise sosyal ve kurumsal uygulamalara karşı konulabilecek bir ortam sağlar. 23

Daha önce de tartıştığımız gibi, bilgi (gerçek) sosyal olarak oluşturulur, kültürel olarak uyarlanır ve tarihsel olarak yerleştirilir. Cleo Cherryholmes' a göre, baskın söylemler, neyin doğru, önemli ve ilintili olduğunu belirlerler. Söylemler, konuşulan şeylerdir ve kurallar ve güç tarafından üretilip yönetilirler. 24 Güç ilişkilerine değinmeden gerçeği konuşmak mümkün değildir ve her bir ilişki mutlaka kendi gerçekliğini konuşur. Foucault, gerçeği mutlak olanın evreninden çıkartır; böylece gerçek, ancak neyin gerçek sayılabileceğinin saptanmasında yaşanılan değişik durumlar olarak anlaşılır.

Gerçek, bu dünyaya ait bir olgudur: sadece çoklu kısıt formlarının erdemiyle üretilir ve düzenli güç etkilerini içerir. Her toplum kendi gerçek rejimine ve gerçek "genel siyasetine" sahiptir: yani, bir toplumun gerçek kabul ettiği ve uyguladığı söylem çeşitleri, bir insana doğru ve yanlış ifadeleri ayırt etme yetisini veren oluşum ve mekanizmalar, bireylerden her birinin onaylandığı araçlar, neyin doğru olarak kabul edileceğini söylemekle görevli kişilerin statüsü. 25

Foucault'ın görüşüne göre, gerçek (eğitimsel gerçek, bilimsel gerçek, dinsel gerçek, yasal gerçek, ya da herneyse) güç/bilgi ilişkilerinin dışında var olan ve bir şekilde "asıl" olana karşılık gelen bir "keşfedilmiş yasalar" kümesi olarak anlaşılmamalı. Biz gerçeği, sadece etkilerine bakarak bilebiliriz. Gerçek, göreceli değildir (çeşitli bireyler ve toplumlar tarafından ilan edilmiş gerçeklerin hepsi etkileri bakımından eşittir anlamında), ancak ilişkiseldir (doğru olduğu düşünülen ifadeler, tarih, kültürel ortam ve belli

bir toplum, öğreti yada kurumda vs. işleyen güç ilişkilerine dayanır). Burada can alıcı soru ise: eğer gerçek, ilişkisel ise ve mutlak değilse, dünyadaki hareketlerimizi yönlendirmek için ne tür kriterler kullanabiliriz? Eğitimciler, praksisin (pratik), phronesis (doğru ve dürüst hareket etme fıtratı) tarafından yönlendirilmesi gerektiğini savunurlarken, güçlenmenin genellikle çoğunluğun emeğinin azınlık tarafından gasp edilmesine dayalı, değişken üretim uygulamaları üzerine kurulması gerektiğini unuturlar.

Lawrence Grossberg, gerçek ve teori üzerine eleştirel bir perspektif getirerek şunları söylemiştir:

Bir teorinin gerçekliği, ancak sahip olduğu bağlamı oluşturan ilişkilere karışması veya varolan ilişkileri farklı bir gözle, belki de daha iyi kavrama yetisi kazandırma becerisi ile ölçülebilir. Eğer ne tarih ne de metinler kendi gerçeğinden bahsetmezse, gerçek bizzat kazanılmalıdır. Gerçek, sonuç itibariyle varolan güç ilişkilerinden ayrılamaz. 26

Güç/bilgi ilişkilerinin anlaşılması, eğitimcilerin ne tür kuramlarla çalışmaları gerektiği, ve öğrencilerini güçlendirmek için hangi bilgileri sağlayabilecekleri gibi bir takım önemli konuları da beraberinde getirir. *Güçlendirmek* demek, öğrencilerin sadece etraflarındaki dünyayı anlamlandırmaları ve o dünyaya tutunmalarına yardım etmek değildir; aynı zamanda gerek duyduklarında, sosyal düzeni değiştirmek için gereksinim duyacakları cesareti de göstermelerini sağlamaktır. Öğretmenler anlamalılar ki, *güç ilişkileri, anlamayı deforme eden ve yaygın olarak gerçek kabul göreni üreten okul bilgisi çeşitleriyle iletişim içindedir.* Eleştirel eğitimciler, bilginin gerçek olup olmadığının değil, temelde baskıcı ve sömürgen olup olmadığının analiz edilmesi gerektiğini savunurlar. Örneğin, okul metinlerinde kadınlar ve azınlık grupları hakkında ne tür bilgiler yer almaktadır? Sınıfta kullandığımız metinler, ırkçı, cinsiyet ayrımcısı ve ataerkil tutumları güçlendiren basmakalıp ifadelerin mi reklamını yapmaktadır? Çalışan aile çocuklarının sınıf tartışmaları ve okul aktivitelerine taşıdıkları bilgilerini nasıl karşılarız? Bu tür bir bilgiyi farkında olmadan değersiz görüp, bu öğrencilerin seslerini mi kısarız?

Bilgi, yalnızca sosyal gerçekliği çarpıtarak sunma ya da sosyal gerçekliğe aracı olma yolları bakımından incelenmemeli; bilgi aynı zamanda, insanların sınıf rekabetinin parçaladığı kapitalist toplumla olan günlük mücadelelerini yansıtma yolları bakımından da incelemeye tabi tutulmalıdır. Şunu iyi anlamalıyız ki, bilgi sadece gerçekliği çarpıtmamaktadır; bilgi aynı

zamanda, gündelik yaşama ışık tutan gerçek şartları anlamamıza yarayacak zemini de bize sunmaktadır. Bu sebeple öğretmenler, bilgiyi hem dünyadaki belli görüşleri yanlış aktarıp marjinalleştiren, hem de varolan kapitalist üretim ilişkileri içerisinde öğrencilerin dünyalarının gerçekte nasıl oluştuğunu daha derin bir şekilde anlamayı sağlayan bir araç olarak incelemelidirler. Şunu da unutmamalıyız ki, kapitalist bir toplumdaki güç ilişkilerinin kökeninde büyük bir çelişki bulunmaktadır (ücret emeği ve sermaye arasındaki çelişki, yönetenler ve yönetilenler arasındaki çelişki gibi). Sınıflarda edinilen bilgi, öğrenciler için mesleki pragmatizmin değerlerini ve sermayenin egemenliğini kutsatmak yerine, gündelik düzeyde yaşadıkları deneyimleri etkileyen hayati konulara katılımlarını sağlamaya yardımcı olmak anlamına gelmelidir. Okul bilgisinin, işçiler üretmekten (insan sermeyesi) ve okulları kolektif ideolojinin kalesine dönüştürmekten öte daha özgürleştirici bir hedefi olmalıdır. 27 Okul bilgisi, daha geniş toplum katmanlarında öğrencilerin self determinasyona kavuşmasını sağlayacak şartların yaratılmasına yardımcı olmalıdır ki bu yalnızca sınıf toplumu terk edildiğinde ve özgürce bir araya gelmiş üreticilerden oluşan bir toplum yaratıldığında gerçekleştirilebilir.

Eleştirel Pedagoji ve Eğitim Programı

Eleştirel eğitim kuramcılarının perspektifinden bakıldığında, eğitim programı, ders çalışma programı, sınıfta kullanılan bir metin yada ders müfredatı olmaktan çok daha fazlasını ifade etmektedir. Aslında program, *belli bir yaşam biçimine girişi temsil etmekte ve öğrencileri kısmen varolan kapitalist toplumdaki baskın ve ast mevkilere hazırlamaya hizmet etmektedir.* 28 Eğitim programı belirli bilgi formlarını diğerlerinin üzerinde tutmakta, ve seçkin grupların hayal, arzu ve değerlerini diğer gruplarınkinden çok daha fazla tasvip etmekte ve sıklıkla da ırk, sınıf ve cinsiyet temelinde ayrımcılık yapmaktadır. Genel olarak, eleştirel eğitim kuramcıları, ders kitaplarında, program materyallerinde, ders içeriğinde ve sınıf uygulamalarında görünen sosyal ilişkilerde yer alan tanımlamalar, tartışmalar ve örneklerin baskın gruplara nasıl ve ne şekilde yarar sağlayarak astları dışladığı ile ilgilenmektedirler. Bu bağlamda, sıklıkla "gizli müfredat"a atıfta bulunulur.

Gizli Müfredat

Gizli müfredat, okullaşma sürecinin istenmeden ortaya çıkan sonuçlarına verilen addır. Eleştirel eğitimciler, okulların, öğrencileri standartlaştırılmış öğrenme, davranış kuralları, sınıf düzeni, öğretmenlerin belirli öğrenci gruplarına karşı kullandıkları resmi olmayan pedagojik süreçler ve diğer

gündemler aracılığıyla şekillendirdiklerinin farkındadırlar. 29 Gizli müfredat aynı zamanda, sınıfta öne çıkarılan öğretme ve öğrenme stilleri, fiziksel ve öğretimsel çevre toplamı ile öğrencilere iletilen mesajlar, yönetim yapıları, öğretmen beklentileri ve notlandırma süreçlerini de içine alır.

Gizli müfredat, alışıldık ders materyalleri ve resmi programlanmış dersler dışında bilgi ve davranışın oluşturulduğu üstü örtülü yollar ile ilgilenir. Okulun, bürokratik ve yönetimsel "baskısını" bir parçasıdır- yani bu yolla öğrenciler otorite, davranış ve ahlaka ilişkin baskın ideolojiler ve sosyal uygulamalara boyun eğdirilirler. Müdür, okulda suç işleyenleri okuldan atar mı yoksa onları sadece sözlü olarak mı azarlar? Çalışma ortamı iç açıcı mıdır yoksa iç karartıcı mı? Yönetim ve öğretmenler birbirlerine ve öğrencilerine düzenli olarak saygı gösterirler mi? Bu sorulara verilecek yanıtlar gizli müfredatı tanımlamada yardımcı olacak ve öğrencilerde üretilen öznellikle ilişkili olmayan davranış kümelerini ortaya çıkartacaktır.

Gizli müfredat genellikle, ders öğretmeni veya okulun açıkça dile getirilen eğitim ideal ve hedeflerinin yerlerini değiştirir. Örneğin, biliyoruz ki, öğretmenler kızlara oranla erkeklere, bilinçsiz olarak daha fazla entelektüel ilgi, övgü ve akademik yardım sunarlar. *Psychology Today'de (Günümüz Psikolojisi)* yayınlanmış olan bir araştırmaya göre dedikoducu ve geveze kadınlarla ilgili basmakalıp düşünceler o kadar güçlüdür ki, idareci ve öğretmenlere sınıf tartışmasından bir kesit içeren bir film izletilip kimin daha fazla konuştuğu sorulduğunda, öğretmenlerin ezici bir çoğunluğu kızlar diye cevap vermişlerdir. Halbuki gerçekte, videodaki erkekler kızlara göre 3'te 1 oranında daha fazla konuşuyorlardı. Aynı çalışma, öğretmenlerin, sınıf tartışmalarına katılan öğrencilerin erkek yada kız olmasına göre farklı davranışlar sergilediklerini de ortaya çıkarmıştır. Örneğin, erkekler parmak kaldırmadan yorum yaptıklarında, öğretmenler genelde onların yanıtlarını kabul ederlerken, kızlar aynı şeyi yaptığında öğretmenden azar işitmektedirler. Burada verilen gizli mesaj şudur: "Erkekler akademik anlamda agresif olmaları gerekirken, kızlar sakin ve pasif olarak kalmalıdırlar." Bunlara ek olarak, öğretmenlerin erkek öğrencilere, kendi başlarına bazı şeyleri nasıl yapacaklarına dair detaylı açıklamada bulunma olasılığı, kızlara oranla iki kat daha fazladır. Kızlara verilen bir görevi öğretmenin kendilerinin tamamlaması olasılığı ise erkeklere oranla daha fazladır. Böylelikle, doğal olarak erkek öğrencilere bağımsızlık aşılanırken, kız öğrencilere bağımlılık öğretilmiş olmaktadır. 30

Gizli müfredatın bir işlevi olan sınıf ortamındaki cinsiyet ayrımcılığı, habersiz ve kasıtsız olarak gücün, kadınlara değil de erkeklere verilmesiyle sonuçlanır ve aşağıda belirtilen sonuçlar ortaya çıkar:

- Okuma ve temel hesap yapmada kızlar okula erkeklerin önünde başlarken, liseden mezun olduklarında, her iki alanda da erkeklerin SAT sonuçları daha yüksek olur.

- Liseye kadar, notları ve başarı testlerinden aldıkları sonuçlar erkeklerinkiler kadar iyi olsa bile, kızlar erkeklere oranla kariyer yapmaya daha az meyillidirler. Bir çok kızın ilgisi, evlilik ve alışılagelmiş kadın mesleklerine yönelir. Bazı kadınlar da erkeklerin zekalarını kullanan kadınları tasvip etmeyeceğini düşünebilir.

- Kızların, matematik ve fen bilgisi dersleri alma ve bu derslerle ilgili özel yetenek programlarına katılma olasılıkları, bu alanlarda becerileri olsa bile erkeklere oranla daha düşüktür. Ayrıca, üniversitede matematik ve fen alanlarında devam ederlerse başarısız olacaklarına dair inanç taşımaları ve bu sebeple de, bu alanlardan uzak durma olasılıkları oldukça yüksektir.

- Kızların başarısızlık olgusunu, beceri gibi içsel etkenlere bağlama olasılıkları, şans gibi dışsal etmenlere bağlama olasılıklarından daha fazladır.

Cinsiyet ayrımcılığına dayalı iletişim oyunu, okulda olduğu kadar işyerinde de oynanmaktadır. Çeşitli çalışmalarda rapor edildiğine göre, bu durum şu şekilde gerçekleşir:

- Erkekler daha sık konuşurlar ve sıklıkla kadınların sözünü keserler.

- Hem kadınlar hem de erkekler, benzer konuşma sitilleri kullandıkları ve benzer konulardan bahsettikleri halde, dinleyiciler kadınlara kıyasla erkeklerden duydukları şeyleri daha iyi hatırlarlar.

- Kadınlar sohbet ortamına daha az aktif olarak katılırlar, daha fazla gülümserler ve bakışlarını daha fazla kullanırlar; erkek akranları arasında geçen profesyonel ve sosyal konuşmalarda ise genellikle, pasif seyirci rolünü üstlenirler.

- Kadınlar sıklıkla, cümleleri belirsizlik ifade eden yorumlara dönüştürürler. Bunu da, gibi, sanırım, türünden niteleyiciler kullanarak ve "değil mi" türünden soru ifadeleri (örn: "bu güzel bir film, öyle değil mi?") ekleye-

rek yaparlar. Bu belirsiz ifadeler, sözlerinin etkisini azaltır ve güç ve etki eksikliğinin bir göstergesidir. 31

Elbette, öğretmenlerin büyük bir kısmı cinsiyet ayrımcısı olmamak için çabalarlar. Ancak yine de, müfredatın açık buyruklarına rağmen gizli müfredatı kullanmaya devam ederler. Gizli müfredat, Avustralyalı eğitimci Doug White'ın *çok uluslu müfredat* adını verdiği kavram ile etkin bir şekilde karşılaştırılabilir. White'a göre:

Çok uluslu müfredat soyut evrensellerin müfredatıdır: bilgiyi işleyen makine olarak aklın ve ahlaki ve sosyal buyrukları olmayan ama çok büyük manipülatif güce sahip olan kavram ve becerilerin müfredatıdır. Bu müfredat, soyut becerilerin belli içeriğin üzerine; evrensel bilişsel prensiplerin de gerçekte var olan hayat şartlarının üzerine çıkartılmasını önermektedir. 32

White bize, hiç bir müfredat, politika veya programın ideolojik veya politik olarak masum olamayacağını ve müfredat kavramının girift bir şekilde sosyal sınıf, kültür, cinsiyet ve güç konularıyla bağlantılı olduğunu hatırlatmaktadır. Bu da elbette, öğretmen eğitimi sırasında müfredatın, geleneksel olarak anlaşılma ve tartışılma şeklinden farklıdır. Öyleyse, gizli müfredat, öğrencilere açıkça bildirilmeyen öğrenme çıktıları ile ilgilidir. Bu çıktıları açıkça bildirilseydi, kapitalist okullaşmanın, uluslarüstü kapitalist sınıfa yönelik emek gücü üretimi için çaba harcadığı sosyal evren yavaş yavaş yok olurdu. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki, gizli müfredatın eğitim ortamlarındaki yan ürünleri olan davranış biçimleri, tutum ve değerlerin hepsi mutlaka kötü değildir. Buradaki önemli nokta, gizli müfredatın dayandığı yapısal ve politik varsayımların farkına varmak ve sınıfsal kurumsal düzenlemeler üzerinde değişiklik yapmaya çalışmaktır. Böylelikle, demokratik olmayan, baskıcı sonuçları dengeler ve bireysel ve kolektif sosyal varlıklarımızı ve onları destekleyen ve güçlendiren emeğin değer formunu kapitalizmden uzaklaştırmış oluruz.

Kültürel Politika Şekli Olarak Eğitim Programı

Eleştirel eğitim kuramcıları, eğitim programını kültürel politikanın bir şekli, yani okullaşma sürecinin sosyokültürel boyutunun bir parçası olarak görürler. Kültürel politika terimi, eğitim kuramcılarına, öğretmenler ile baskın ve ast kültürlerden gelen öğrenciler arasındaki etkileşimin politik sonuçlarının altını çizme fırsatı verir. Eğitim programını, kültürel politikanın bir şekli olarak görmek, *sosyal, kültürel, politik ve ekonomik boyutların,*

günümüz okullaşmasını anlamak için gerekli belli başlı kategoriler olduğunu varsaymak demektir. 33

Okul yaşamı, birleşik, tek parça, katı kurallar ve düzenlemeler sistemi olarak anlaşılmaz; bunun yerine, farklı miktarlarda uyum, rekabet ve direniş ile karakterize edilmiş kültürel bir yaşantı olarak anlaşılır. Dahası okul yaşamı, çelişen diller ve mücadelelerden oluşan bir çokluk, sınıf ve cadde kültürünün çakıştığı ve öğretmen, öğrenci ve sıklıkla da okul yöneticilerin okul deneyim ve uygulamalarının nasıl belirlenmesi ve anlaşılması gerektiği konusundaki farklı fikirlerinin bir araya geldiği yerler olarak anlaşılır.

Okula bu açıdan bakmak, aktif politik ve ahlaki bir konu olan öğrencinin bireysel olarak güçlenmesi için bazı şartlar ortaya koyar. *Güçlenme* terimini kullanmamın amacı, öğrencilerin sahip oldukları bilgileri, ellerindeki deneyimler dışında da eleştirel bakış açısıyla düzeltmelerini sağlayarak, kendileri ve dünya hakkındaki anlayışları ve yaşam tarzlarımızla ilgili kanıksanmış varsayımlarını dönüştürme fırsatı yakalama sürecine işaret etmek. Stanley Aronowitz, güçlenmenin bir boyutunu "kendini taktir etme ve sevme süreci" olarak tanımlamıştır. 34 Güçlenme, bireyin kendi tarihi, dili ve kültürel geleneklerini yücelten bilgi ve sosyal ilişkiler yoluyla kazanılır. Ancak, güçlenme terimi, **kendini takdir** etmek ve onaylamaktan daha farklı anlamlar da içermektedir. Güçlenme aynı zamanda, öğrencilerin baskın kültürün bazı yönlerini sorgulayarak, düzeltmeyi öğrendikleri süreci de ifade eder ki, bu süreç onları çevrelerindeki sosyal düzene sadece hizmet etmekten öte, bu düzeni tanımlama ve dönüştürme gücüyle de donatır.

Bir eğitim programını kültürel politika üzerine oturmak, öğretmenlerin eleştirel sosyal teoriyi ve baskın eğitimsel ve kültürel gelenekleri daha geniş kapitalist sosyal düzen içinde yer alan geniş sosyal üretim ilişkileri bağlamında ayrıştırıp, eleştirel biçimde incelemesini sağlayacak bir takım şartlı uygulamalara bağlıdır. Bu geleneklerin büyük bir kısmı, demokratik ideal ve prensipleri ya sınırlayan yada tamamen göz ardı eden teknokratik ve *enstrümantal rasyonalitenin* (araçlarla ilgili soruların sonuçlarla ilgili olanların gerisine itildiği ve değer ile ilgili soruların "gerçekler" ile ilgili olanlardan ayrıldığı bir dünyaya bakış şekli) tuzağına düşmüştür. Eleştirel kuramcılar, özellikle öğrencileri baskın kültüre ayak uydurmalarını sağlayacak şekilde sosyalleştirmeye çalışan gizli çıkar ve ideolojilerin çözümlenmesinde kullanılabilecek bir eleştiri ve sır çözme dili geliştirmeyi istemektedirler. Eleştirel kuramcıların eşit oranda önem verdikleri diğer bir konu

ise, sosyal emek ayrışmasını kökünden söküp atmaya gücü yeten alternatif öğretim uygulamalarının yaratılmasıdır.

Sosyal Yeniden Üretim: Eleştirel bir Bakış Açısı

On yıllar boyunca, eleştirel eğitim kuramcıları okulların sosyal yeniden üretimdeki gizli rolünü anlamaya çalışmışlardır. Başka bir deyişle, geniş toplum katmanlarının içinde var olan ekonomik ve sınıfsal ilişkileri devam ettirmek için gerekli olan sosyal ilişki ve tutumların okullar tarafından nasıl devam ettirilip çoğaltıldığını keşfetmeye çabalayıp durdular. 35 Sosyal yeniden üretim, sosyal sınıfın nesiller boyu üremesine (örn. çalışan sınıf öğrencileri çalışan sınıf yetişkinleri olurlar; orta sınıf öğrencileri ise orta sınıf yetişkinlerine dönüşürler) işaret eder. Okullar, öğrenci öznelliklerini kolonileştirme (sosyalleştirme) ve etraflarındaki kapitalist toplumun özellikleri olan sosyal uygulamaları sağlamlaştırma yolunda attıkları adımlarla sosyal yaşamın yapılarını çoğaltırlar.

Eleştirel eğitimcilerin sordukları sorularda biri: Okullar neden daha geniş toplum tabakalarının statü ve sınıfsal pozisyonlarının aktarılmasına yardım ederler? Bu soruya verilecek yanıtlar elbette çok fazla çeşitlilik gösterir. Sosyal yeniden üretimin ana mekanizmalarından bazılarını, öğrencilerin devlet okulları ve özel okullara dağıtılması, okul topluluklarının sosyoekonomik kompozisyonu ve öğrencilerin okul içindeki farklı eğitim programlarına yerleştirilmesi olarak sıralayabiliriz. 36 Benzeşme teorisyenleri olarak bilinen bir grup sosyal yeniden üretim kuramcısı, toplumun daha geniş katmanlarındaki sosyal eşitsizlikleri okulların nasıl yansıttığını göstermek istemişlerdir. Bowles ve Gintis 37 tarafından yapılmış olan meşhur bir çalışmada yazarlar, rastgeleliği kabul etmeyen ifadelerle okullaşma, sınıf, aile ve sosyal eşitsizlikler arasında nispi bir benzeşme olduğunu savunmuşlardır. Bowles ve Gintis, anne babaları yüksek sosyoekonomik statüye sahip çocukların, çok sık olarak yüksek sosyoekonomik düzeye erişmeyi başardıklarını; düşük sosyoekonomik statüye sahip anne babalardan gelen çocukların ise sıklıkla benzeşimsel olarak daha düşük bir sosyoekonomik statü elde ettiklerini iddia etmektedirler. Okullaşma yapıları, avantajlı öğrencilerin sınıfsal pozisyonlarında ayrıcalık sahibi olmalarını garanti altına almakta her zaman başarılı olmazlar. Benzeşim teorisyenleri, *bazı çocukların neden anne babalarının sosyal statülerini aştıklarını açıklayamamışlardır.* Buradan da ortaya çıkmaktadır ki, sosyal yeniden üretim, ekonomik ve sınıfsal pozisyonla ilgili basit bir konu olmanın ötesinde girift bir durumdur çünkü aynı zamanda sosyal kültürel ve dilsel faktörleri de içerir.

Burada, okul kültürünün kısmi otonomisi ve çelişki ve karşıtlığın yeniden üretim süreci içindeki rolüne fazlasıyla dikkat eden Henry Giroux ve Paul Willis gibi çelişki ve direniş kuramcılarından bahsetmeden geçemeyiz. 38 Direniş teorileri genellikle, okullar ve baskın toplum arasındaki ilişkileri tanımlamak için kültürün karmaşıklıklarının anlaşılmasından yararlanırlar. Direniş teorisyenleri, okulun, bütün öğrencilerin, özellikle de sistem tarafından ikinci plana itilmiş gruplardan gelenlerin, sosyal statülerini iyileştirme işlevi gören sözde demokratik kurum olma rolüne karşı çıkarlar. Direniş teorisyenleri, okul sisteminin sermayenin mantığını yansıtıp devam ettirme süreçlerini ve sınıf, ırk ve cinsiyet temelinde ayrışmış toplumun baskın sosyal uygulama ve yapılarını sorgularlar.

Direniş teorisine en büyük katkılardan biri, İngiliz Araştırmacı Paul Willis'in, sınıf direniş epizotlarına katılan işçi sınıfı öğrencilerinin, kendilerini sıklıkla kendi egemenliklerinin içine daha fazla dâhil ettikleri bulgusuydu. 39 Willis'in "delikanlılar" olarak adlandırdığı bilinen çalışan sınıf erkek öğrenciler grubu, beyin emeğinin yerine daha "erkeksi" olan el emeğini (ki bu emek türü aile fertlerinin işçi kültürünü yansıtmaktadır) özümseyerek, okulun sınıf-temelli baskısına direnmişlerdir. Böyle yaparak, okulun mezun olduklarında işçi kültüründen kurtulmalarını sağlayama potansiyelini ironik bir şekilde reddetmişlerdir. Willis'in çalışması, öğrenci direnişi bağlamında sosyal ve kültürel yeniden üretimi anlama yolunca büyük bir ilerleme anlamına gelmekteydi. Sosyal yeniden üretim şüphesiz ki her sınıf bakımından yer değiştirmenin ötesine geçmektedir ve çoğu okul ortamında, büyük çapta bir sınıf hareketliliği hiç de olası değildir. Direniş teorisyenlerinin eserlerinde, öğrencilerin kendilerini baskı altına alan ideolojiyi sürekli olarak reddetmelerine rağmen, bu eserler, baskılamanın nasıl gerçekleştiğini anlamamıza yardımcı olmuşlardır. Bazen, bu direniş bir dereceye kadar, bu öğrencilerin kendi kaderlerini garanti altına almaya da yardımcı olur.

Öyleyse öğrenci direnişini nasıl karakterize edebiliriz? Öğrencilerin öğretime çok farklı nedenlerden dolayı direnebildikleri bir gerçek. Giroux'nun da belirttiği gibi, öğrencilerin her yakışıksız davranışı direniş değildir. Gerçekten de, bu tür "direnişler" baskın kültür tarafından kazınmış baskılayıcı duyguların (cinsiyet ayrımcısı, ırkçı) dışavurumu da olabilir. 40 Okullardaki asıl direniş oyunu, öğrencilerin kendi sokak kültürlerini sınıf ortamına taşıma yönünde çaba göstermesiyle oynanmaya başlar. Öğrenciler sınıf-içi öğrenme kültürünü kabul etmezler çünkü zevklerden

uzaktır ve ast grupların meşru giriş izninin son derece sınırlı olduğu sermaye kültürü ile doldurulmuştur. Okul eğitimine direnmek, öğrencilerin baskı karşısında ikiyüzlü olmama niyetlerini yansıtmaktadır; sokak kültürü kimliklerinin ortadan kaldırılmasına karşı yürüttükleri bir mücadeledir. Direnmek demek, tutku ve arzunun gücüyle savaşmak demektir. Ayrıca bu, bedenin kapitalist bir meta olarak tasavvur edilmesine karşı da verilen bir mücadeledir. Bununla kastettiğim şey, öğrencilerin, kendi potansiyellerinin sadece emek gücünün gelecekteki üyeleri olarak değerlendirildiği, çalışan ticari mallara dönüştürülmesine direniyor olmalarıdır. Bununla beraber, baskın kültür tarafından üretilen başarı imgeleri çoğu öğrenci tarafından ulaşılmaz görülür.

Öğrenciler kişilerarası ilişkilerin piyasa ideolojisinin zorunluluklarına indirgendiği okullarda geçen "ölü zaman"a direnirler. Diğer bir ifadeyle direniş, öğrencilerin doğallıklarının, şirketleşmiş piyasanın gereksinimleri doğrultusunda, etkililik ve üretkenlikle değiştirildiği bir düzenin içinde, kendilerinin uysal nesneler olarak yeniden şekillendirilmesini kabul etmemeleridir. Buna uygun olarak, öğrencilerin kendi bedenleri direnişin merkezi olur ve bulunulan anın yaşanılan tarihselliğinde direniş, güç kazanmanın, hazzı yüceltmenin ve baskıyla savaşmanın bir yolu olur.

O zaman, okul zamanını, dersleri, pedagojik uygulamaları, okul değerlerini ve bireysel gerçekliği düzenleyen "gerçeklik rejimleri" nelerdir? Okul kültürü, karmaşık gözetim sistemi vasıtasıyla bedeni nasıl düzenler ve tutkuyu nasıl gözlemler? Sosyal kontrol formları bedene nasıl işlenir? Öğrenci öznellikleri ve sosyal kimlikleri, kurumsallaşmış güç tarafından söylemsel olarak nasıl üretilir ve aynı zamanda bu kurumsallaşmış güç, öğrencilere şehvet ve tutkunun (dejenere olmuş hayvan içgüdüleri) mahzenleriymiş gibi davranan söylemlerin meşrulaştırılmasıyla nasıl üretilir? Mantık, tutkunun üzerine nasıl çıkartılır ve böylelikle öğrencilerin "kaba avam zihniyetiyle" nasıl mücadele edilebilir? Karakter üretmek, düzenlemek ve dağıtmak, hareketleri yönetmek, değerleri dikta etmek ve arzuları yönlendirmek için tasarlanmış bir eğitim sistemi içinde mevcut kimliklerin dağılımı nedir? Okul norm ve ritüellerine bağlı kalmak, öğrencilerin sokaktaki yaşama fizyolojik olarak uyum sağlama yoluyla devam ettirdikleri haysiyet ve statülerini ne ölçüde terk etmeleri gerektiği anlamına gelir? Öğrencilerin, okulun norm ve ritüelleriyle uyum içerisinde olması, etnik bir grubun üyeleri olarak sahip oldukları kimliklerinden ne dereceye kadar feragat etmelerini gerektirir? Kapitalizmin sosyal evreninin içinde ve sermayenin

zorlu potasında, kimlikler emek-gücü depoları olarak nasıl şekillendirilmişlerdir? Kapitalist yaşam oluşumları ve insan olmayı kapitalist sosyal ilişkilere bağlayan içsel ilişkilerle olan mücadelelerinin içindeki kimliklerin parlamasına eleştirel bir eğitim, nasıl yardımcı olur? Bütün bu sorular, eleştirel geleneğin içinde bulunan kuramcıların yanıtlamaya çalıştıkları sorulardır. Bu sorular, önemli oldukları kadar aynı zamanda zor yanıtlanabilirler ve verilen yanıtlar da oldukça çeşitlilik gösterir.

Öğrenci direnişinin bazı versiyonları kesinlikle hayalidir: öğretmenler kötü adamlar, öğrenciler ise başkahramanlardır. Bunu derken, öğretmenlerin yerin dibine sokulmasıyla ilgilenmiyorum, yeni James Dean veya Marlon Brondo gibi direnişçi öğrencilerin diriltilmesiyle de. Giroux'un egemen kuralları ve kurulu doğruluk rejimlerini, bir Rosa Luxemburg veya Jean Paul Sartre edasıyla sorgulayan direnişçi entelektüel imajını tercih ederim. 41

Burada önemli bir noktayı da vurgulamak istiyorum. Bizim kültürümüz genel olarak (okullar, medya ve açık sosyal kurumlar da dahil) öğrencilere cehalete tutkuyla bağlanmaları için eğitim verirler. Bilgiyi eleştiriden etkin bir şekilde mahrum ettik. Fransız psikanalizci Jacques Lacan cehaletin pasif bir durum olmadığını, biliçli ve kasıtlı bir uzak duruş olduğunu savunur. Bizim kültürümüzü etkisi altına alan cehalet tutkusunun karmaşık bir açıklaması var, ancak bir kısmı Lcan'ın da belirttiği gibi, *öznelliklerimizin, çevremizi saran bilgi ve sosyal uygulamalardan çıkarak oluştuğunu kabullenmemeye bağlanabilir.* 42 Bilginin öz yapısının bir parçası olarak cehalet, bize bir şeyler öğretebilir, ancak *bilmemeyi tercih ettiğimiz* o bilgiyi geri kazanmakta kullanacağımız eleştirel yapılara sahip değiliz. Dışarıda, önceden paketlenmiş ticari metalar dünyasında, o anlamlı bilgiyi bulamadıkları için öğrencilerden bazıları gelişigüzel şiddete ya da gece haberlerinden daha fazla zorlayıcı şeylerden kendilerini uzak tutmaya ve umutsuzlukla karşılaştıklarında kötü bir entelektüel bulanıklığa başvururlar; ve tabi ki bu kavramsal anestezi salgınından en çok karlı çıkan yine baskın kültür olur. Etrafta baskın kültürün temel çelişki ve zıtlıklarına (örn. ırkçılık, sınıfsal sömürü ve cinsiyet ayrımcılığı) karşı çıkan ne kadar az eleştirel entelektüel olursa, o kadar iyi olur onlar için.

Bütün bu direniş teorileri için öğretmen için ne anlama gelir? Direnişi önemsemiyor muyuz? Göz ardı etmeye mi çalışıyoruz? Her zaman öğrencinin tarafını mı tutuyoruz?

Bu sorunların yanıtları hiç de kolay değildir elbette. Ancak, olası yanıtların ana hatlarını kabataslak çizeyim. Öncelikle okullaşma dediğimiz süreç, öznelliklerin, kapitalist sosyal üretim ilişkileriyle bağlantılı hakim yaygın fikir, değer ve dünya görüşlerinden nasıl üretildiğini anlama süreci olmalıdır. Burada şunu hatırlamak gerekir, eğer biz yapıldıysak, "bozulabilir" ve "dönüşebiliriz". Kendimizi ve içinde bulunduğumuz sosyal düzeni, yeniden dizayn etmeye başlarken kullanabileceğimiz alternatif sosyalist modellerin bazıları nelerdir? Öğretmenler, öğrencilerini bu sorularla ilgili içselleştirici olmaları yönünde teşvik etmeli ve bu soruları yanıtlamaya başlamaları için onlara, kavramsal bir çerçeve sunmalıdır. Öğretme ve öğrenme, bir sorgulama ve eleştirme süreci olmalıdır; aynı zamanda *yapılandırma* süreci de olmalıdır; umut dili içerisinde çalışan sosyal bir hayalin inşası süreci olmalıdır. Eğer öğretme, Henry Giroux'nun "Olasılık dili" olarak adlandırdığı biçimde planlanırsa, öğrenmeyi, yararlı, eleştirel ve dönüştürücü bir hale sokma potansiyeli daha yüksek olur. Bilgi, öğrencilerin yalnızca kendilerini çevreleyen kültürden getirdikleri deneyimler ile başladığında yararlı; yalnızca, gösterilen bu deneyimlerin bazen sorunlu (örn, ırkçı, cinsiyet ayrımcısı) olması durumunda eleştirel; ve öğrencilerin bu bilgiyi yalnızca kendilerini çevreleyen toplumdaki bireyler de dahil başkalarının güçlenmesine yardım etme yönünde kullandıklarında dönüştürücü olur. Böylece bilgi, sosyal reform ile ilişkili hale gelmiş olur. Birey olarak kendi dilimizi anlamak, dünya ile daha iyi müzakere etmemize yardımcı olur. Aynı zamanda, *sosyal dönüşümün* temelini sağlamlaştırmaya başlamamıza, yani emek ve sermaye arasındaki çelişki yapısının dışında bir dünyayı inşa etmemize de yardımcı olur. Yaşanmış deneyimlerimizi anlamak önemlidir, ancak buna, deneyimlerin içinde üretildiği sosyal ilişkileri şekillendiren sınıf mücadeleleri de eşlik etmelidir. Bu da, yabancılaşmış emeği kapitalist sosyal ilişkilerin doğasına meydan okuyarak yenmek anlamına gelir ki bu, özetle, kapitalizme sosyalist bir alternatif sunmak için mücadele vermek ile mümkündür.

Öğretmenler, sınıflarında olasılık gündemleri yaratmaktan daha iyisini yapamazlar. Öğrencilerin hepsi katılmak istemeyebilir ama çoğunluk katılmak isteyecektir. Öğretmenlerin, sınıf söylemlerinin çeşitliliğini sınırlandıracak kişisel sorunları olabilir; öğrencilerin de olabilir bu sür sorunları olabilir elbette. Bazı öğretmenler, eleştirel eğitimci olma işlevini üstlenmek konusunda istekli olmayabilir. Eleştirel pedagoji, bu durumlarda direniş olmayacağının garantisini vermez. Ancak, öğretmenlerin direnişi anlamasını sağlayacak temelleri sunar, böylece hangi pedagoji geliştirilirse gelişti-

rilsin, direnişi oluşturan sosyoekonomik durumlara duyarlı olunabilir ve bu da, öğrencilerin direnişin ana kaynağı olarak, tek suçlu ilan edilmeleri olasılığını azaltır. Hiç bir özgürleştirici pedagoji, hiç bir zaman, öğrencileri tembel, küstah, gayretsiz veya genel olarak daha aşağı gören davranış teorileri üzerine bina edilemez. Irkçılık, cinsiyet ayrımcılığı ve sınıfsal sömürünün, kapitalist sosyal ilişkilerin merkezini oluşturduğu bir ortamda, öğrencilerin kendi benliklerinin ve bulundukları yerlerin ticari metalara dönüştürülmesine direnebilmeleri iyi bir şey değil midir? Öğrencilerin, vahşi kapitalist mantık ve insanlıklarını sermayeleştiren sosyal uygulamalara karşı, içselleştirici hegemonya karşıtlığına aracı olmaları kötü bir şey midir? Eleştirel pedagoji, işte bu direniş üzerinde durmaktadır.

Kültürel Sermaye

Direniş kuramcıları, *kültürel yeniden üretim* kültürel sermaye içindeki sınıf-temelli farklılıkların bir işlevi olarak ele alırlar. Fransız Sosyolog Pierre Bourdieu tarafından popülerleştirilmiş *kültürel sermaye* kavramı, bir nesilden diğerine aktarılan genel kültürel arkaplan, bilgi, mizaç ve becerileri ifade eder. Kültürel sermaye, *konuşma, eylem ve sosyalleşme yollarını, dil uygulamalarını, değerleri ve giyiniş ve davranış stillerini kapsar.* Kültürel sermaye, akıl ve bedenin mizaçları olarak cisimleşmiş bir şekilde bulunabileceği gibi, resimler, kitaplar, diplomalar ve diğer maddi nesneler gibi kültürel olgularla somutlaştırılmış şekilde de bulunabilir. Kültürel sermaye, aynı zamanda, başlangıçtaki malvarlıklarını garantisi altına aldığı bir kültürel sermayenin kurumsallaşmış şekli halinde de bulunabilir. Örneğin, bir çok öğretmene göre, öğrenciler tarafından sergilenen kültürel özellikler -örn. geç kalma, samimiyet, dürüstlük, tutumluluk, üretkenlik, kibarlık, veya belli bir giyinme, konuşma ya da hareket tarzı, bir bireyin "içsel özvarlığından" çıkan doğal özelliklerdir. Bu özellikler büyük ölçüde kültür tarafından şekillendirilmiştir ve sıklıkla onları sergileyen bireylerin sosyal sınıfsal statüleriyle bağlantılıdır. Sosyal sermaye, bir grubun ortaklaşa sahip olduğu ekonomik ve kültürel sermayesidir. 43 Dil yetisini, kültürel sermayenin örneklerinden yalnızca biri olarak ele aldığımızda, Basil Bernstein gibi kuramcılar, sınıfsal aidiyet ve ailesel sosyalleşmenin ayırt edici konuşma örgüleri ürettiğini ileri sürmektedirler. İşçi sınıfı öğrencileri "sınırlı" dilsel kodlar öğrenirlerken, orta-sınıf öğrencileri ise "karmaşık" dilsel kodlar kullanmaktadırlar. Bu demek oluyor ki, çalışan-sınıf ve orta sınıftan gelen çocukların konuşmaları, sözcük ve cümle yapılarını seçerken ve bir araya getirirken yaptıkları tercihleri yöneten gizli düzenleyici prensipler tarafın-

dan üretilmektedir. Bernstein'a göre bu örgü, asıl olarak, ailesel sosyalleşme sürecinde öğrenilmiştir. 44 Eleştirel kuramcılar, okulların "karmaşık" olarak kodlanmış orta-sınıf konuşmasını sergileyen öğrencileri tasvip edip ödüllendirirken, sınırlı "işçi-sınıfı" kodlamalarını kullanan öğrencileri ise onaylamayıp değersiz gördüklerini öne sürmektedirler.

Baskın kültürden gelen öğrenciler, ekonomik bakımdan dezavantajlı öğrencilere göre bariz bir şekilde farklı bir kültürel sermayeyi devralmaktadırlar ve okullar da genellikle baskın kültürel sermayeye (ki bu aynı zamanda genellikle öğretmenlerin de kültürel sermayesidir) sahip öğrencilere değer verir ve onları ödüllendirirler. Okullar, ast-sınıf mevkilerini işgal eden öğrencilerin kültürel sermayelerini ise değersiz görür. Kültürel sermaye, maddi sermayeyi yansıtır ve onu, okulun takas sistemine dahil sembolik bir para birimi yerine koyar. Bu sebeple, kültürel sermaye, sosyal yapının ekonomik gücünü sembolize eder ve kendisi de kapitalizm altında sosyal ilişkilerin çoğaltılmasında üretken bir güce dönüşür. Bu yüzden, akademik performans, bireysel yetiyi veya dezavantajlı öğrenciler açısından beceri eksikliğini değil, *okulun, öğrencilerin kültürel sermayelerinin değerini düşürdüğü gerçeğini* gösterir. Sonuçta orta çıkan şey, okulun, ekonomik sermayeye dönüştürülecek olan kültürel sermayeyi adaletsiz biçimde takas etme sistemiyle ayrılamaz biçimde bağlantılı kalmasıdır, çünkü işçi sınıfından gelen öğrencilerin yüksek ücretli, hatta geçimlerini sağlayabilecek kadar ücret alabilecekleri iş sahibi olma olasılıkları üst sınıftan olanlara göre çok daha düşüktür.

Düşük gelirli ailelerin çocuklarını gönderdikleri kenar mahalle okulundaki sınıfımda, kültürel sermayeleri benimkine çok benzeyen öğrencilerle çalıştım. Bunlar, ilk zamanlarda rahat bir şekilde bir arada olduğum, öğretim zamanının çoğunu birlikte harcadığım ve sık sık bağımsız olarak çalışmaları için teşvik ettiğim öğrencilerdi. En azından ilk başlarda, tavır, değer ve yetileri benimkilere çok benzeyen öğrencilerle daha kolay ve pozitif ilişki kurabiliyordum. Öğretmenler (ben de dahil olmak üzere), Buddy, T.J ve Duke'un ekonomik olarak dezavantajlı "altsınıftan" gelen öğrenciler olduğunu hemen fark ettiler (o zaman hepimizin sınıfsal sömürüye maruz kalmış grupların üyeleri olduğumuzun farkına varmamıştık tabi), ve bu durum genellikle onların aleyhine işlerdi, özellikle de, bu tür öğrencileri zihinsel ve sosyal yetersiz olarak fişleyen öğretmenlerin olduğu bir okulda. Zihinsel ve sosyal yetersizliklerin bu öğrencilerin sergiledikleri davranışlar-

la hemen hemen hiç bir ilgisi yoktu. Bu daha çok, belli bir sınıfa özgü karakter özellikleri ve sosyal uygulamalarla ilgili bir durumdu.

Tartışma Soruları

1. Eğer öğretmenler eleştirel eğitim kuramcılarının sosyal yeniden üretim adını verdikleri sürece farkında olmadan katılıyorlarsa, siz bir öğretmen olarak kapitalist sömürü ilişkilerinin üstesinden gelmek için ne yapardınız?

2. Şu andaki öğretmenler veya geleceğin öğretmenleri olarak, gizli müfredatı daha az gizli ve daha az zararlı hale getirmek için ne yapabiliriz? Sınıfsal rekabetler üzerine kurulu kapitalist bir toplumda böyle bir şey gerçekten mümkün olabilir mi?

3.Eğer öğretme ve öğrenme kültürel politika çeşitleri ise, sınıflarımızdaki azınlık veya ekonomik bakımdan dezavantajlı öğrenciler gibi farklı öğrencilerin seslerini susturmak veya onları dışlamak için bilinçsiz olarak kullandığımız yöntemler nelerdir? Sosyal makamları ne olursa olsun, cahillik ve baskının pençesine düşmüş kişileri küçümsemeden, özgürlük adına onlarla nasıl konuşabiliriz? Bu soruyu, ikinci bölümde yer alan sınıf günlüğündeki örnekleri kullanarak tartışınız.

4.Eğitim programına bizim yaklaşımımız, öğrencilerin yaşadıkları dünyanın yapısı hakkındaki tutum ve algılarını şekillendirmeye nasıl yardımcı olur? Dünya sorunlu bir hale mi getiriliyor? Bu durum sorgulama ve analize açık mı? Şu andaki sosyal yapıyı, değişmez ve ihlal edilemez olarak mı görüyorsunuz yoksa özgürlükçü bir değişme için yeni olasılıklara açık olarak mı? Güç ve amaç dilini, yakınlık, dostluk ve ilgi dili ile entegre edebileceğimiz bir eğitim söylemini nasıl geliştirebiliriz?

5. Öğretmenler, bir öğrencinin kültürel sermayesini, kendilerinin kültürel sermayelerine benzetmek maksadıyla değiştirmeye çalışmalı mı? Öğretmenler, dezavantajlı veya azınlık durumundaki öğrencilerin kültürel sermayelerini nasıl meşrulaştırabilir? Yoksa, öğrencilerine "orta-sınıf" gibi davranma fırsatı sunarak onların ileride iş bulma şanslarını mı arttırmalılar? Bu konuları, kendi öğretmenlik veya öğrencilik deneyimlerinizle bağdaştırabilir misiniz?

6. Öğretmenler, kolektif münferit davranışlarının daha geniş çerçevedeki sosyal sonuçlarından sorumlu olmalılar mı? Sosyal düzlemde maruz kaldıkları sorunları (sosyal adaletsizlik, ırkçılık ve cinsiyet ayrımcılığına

çözüm bulmak gibi) çözme hususunda öğretmenlerin sürekli başarısızlık göstermesi, sınıftaki bireysel hareketlerine karşı konulması için meşru bir zemin oluşturur mu? Değişimin sosyal araçları olarak bizler kendimizi hangi ahlaki değişkenlere karşı yapılandırabiliriz?

7. Eğer hegemonya öğretmen ve öğrencilerin, tüketim ve tüketici etiği ilişkileriyle kaynaştırılması demekse, kapitalist sınıfın bu konularda bizim olurumuzu kazanmak için kullandıkları baskın fikirlerin başarılı olmasına karşı koymak için ne tür bir pedagoji geliştirebiliriz?

8. İlk adımı atan öğretmen olarak benim rolümü nasıl değerlendiriyorsunuz? Benim yerimde olsaydınız, siz farklı olarak ne yapardınız? Neden?

Bu son soru, hassas bir konu olan, iyi niyetli öğretmenlerin isteyerek ya da istemeyerek, kapitalist çalışma ortamındaki sosyal emek ayrımını yansıtan sınıf ortamları nasıl yarattıkları sorunsalını ele almaktadır. İş, otorite ve sosyal kurallara ilişkin öğretmenlerin aktardığı gizli mesajlar, toplumun işlevinin devam etmesi ve emek ayrımı vasıtasıyla, baskın sosyal grupların tadını çıkarttıkları ekonomik ayrıcalıkların çoğaltılarak sürdürülmesi için son derece gereklidir. Örneğin, benim okulumdaki öğretmenlerin, beyaz Anglo-Saxon perspektifleri empoze ederek, sembolik şiddet (kültürel baskınlık kurma) çeşitlerini nasıl uyguladıklarını ve bu şekilde azınlık öğrencilerinin ve dezavantajlı durumda olanların deneyimlerini nasıl değersizleştirdiklerini görebiliyor musunuz? Ben ve meslektaşlarım, baskın sınıfın kültürel sermayesini (örn. bireyin içinde doğduğu sosyal grup vasıtasıyla miras olarak devraldığı dilsel ve kültürel yetiler) ne şekilde telkin ettik ve böylelikle (bilinçli ya da bilinçsiz olarak) bizim kültürel sermayemizi bir şekilde paylaşmayan öğrencilerin seslerini tasvip etmeyerek, kabul görmeyen bir hale getirdik? Bütün bunlar, yeni bir sorunsalı da açığa çıkartıyor: öğretmenler ve yöneticilerin ahlaki liderlikleri, baskın sınıfın ast gruplar üzerinde kurduğu hegemonyayı güvence altına almaya ne şekilde yardımcı oluyor?

Bazı okuyucular, sınıfsal ve kültürel baskınlık ve sömürü oluşturma sürecinde öğretmenlerin, sıklıkla, farkında olmaksızın, piyon işlevi gördükleri iddiasından rahatsız olabilirler. Okulların elbette, baskın kültürün proletaryaya karşı yürüttükleri ideolojik mücadelenin ve "makam savaşlarının", araçları olmaktan çok daha öte işlevleri vardır. Bir ilköğretim öğretmeni olarak rolümü kesinlikle tamamen baskıcı bir rol olarak görmüyorum, hatta aksine benim öğretmenliğimin çok iyi sonuçları olduğuna inanıyorum.

Öğretmenlerin tamamen baskıcı olduklarını iddia etmek ne kadar yanlışsa, öğrencilerin pasif bir şekilde oturup sınıf kültürünü hiç bir direniş göstermeden özümsediklerini iddia etmek de o kadar yanlıştır. Bu tür bir direnişi, baskın pedagojik uygulamaların sembolik baskılama özelliği ile bağdaştırabilir ve öğrenci direnişinin, kötü niyetli yıkıcılığın (gerçi bazı direnişler şüphesiz bu şekildedir) ve öğrenilmiş çaresizliğin bir göstergesi değil, ahlaki ve politik öfkenin bir şekli olduğunu düşünebiliriz. Bir çok öğrenci, sınıfsal kaprislere ve kültürel hizmetkarlığa karşı yaşamlarını saygın bir şekilde sürdürebilmek için okulun sunmak zorunda olduğu şeylere direnir ki buna eğitimin çok daha az görünür şekilleri, yani, "gizli müfredat" olarak adlandırdığımız olgu da dahildir. Öyleyse okullar ne şekilde öğrencileri hem güçlendiren hem de onları ezen birbirine zıt işlevlerin aynı anda yürüdüğü yerler olarak hizmet vermektedirler? Bu çelişki kaçınılmaz bir çelişki midir? yoksa ciddi olarak incelenmesi gereken bir süreç midir?

Ele alınması gereken daha pek çok konu var. Yukarıdaki soruları, dönüşen toplumun ışığında okullaşmayı tekrar gözden geçirmek için eleştirel bakış açısının sunduğu bazı önemli noktaları açığa çıkartmanıza yardımcı olması bakımından bir başlangıç noktası olsun diye belirttim. Burada daha fazla soru yöneltmek, bu kitabın amacını sabote etmek olur. Bu durumda, diğer sorunsalları ortaya çıkarmak size kalmış, çünkü insan özgürlüğü için asıl mücadele, tarihin yaşayan özneleri olarak sizinle başlıyor. Sonuçta, şu anda sermaye tarafından metalaştırılmakta olan sizin emek gücünüz; dolayısıyla sınıf mücadelesi ve yabancılaştırılmamış yeni emek şekilleri oluşturmak yoluyla değer üretimine karşı koymak da sizin elinizde olan bir durum. Başka bir dünya elbette mümkün. Haydi beraber yürüyerek o yeni dünyanın yolunu beraber açalım.

NOTLAR

1.Bu bölüm için kaynaklar sıradaki gibidir: Bertell Ollman, "The Meaning of Dialectics," *Monthly Review* (1986,Kasım): 42-55; Wilfrid Carr and Stephen Kemmis, *Becoming Critical: Knowing Through Action Research* (Victoria: Deakin University, 1983); Stephen Kemmis and Lindsay Fitzclarance, *Curriculum Theorizing: Beyond Reproduction Theory* (Victoria: Deakin University,1986); Henry A.Giroux, *Ideology, Culture, and the Process of Schooling* (Philadelphia: Temple University Press and London: Falmer Press,Ltd., 1981); Ernst Bloch, "The Dialectical Method," *Man and World* 16 (1983):281-313.

2.Carr and Kemmis, *Becoming Critical*, 36-37.

3.McLaren, *Schooling as a Ritual Performance*.

4.Mikro ve makro nesnelerin tartışması Henry A.Giroux, "Overcoming Behavioral and Humanistic Objectives," *The Education Forum* (1979,Mayıs):409-419'dan alınmıştır. Ayrıca, Henry A.Giroux, *Teachers as Intellectuals: Towards a Critical Pedagogy of Practical Learning* (South Hadley, MA: Bergin and Garvey,1988).

5.Bakınız Jürgen Habermas, *Knowledge and Human Interests*, çeviren J. J. Shapiro (London: Heinemann, 1972); ayrıca bakınız Jürgen Habermas, ,*Theory and Practice*, çeviren J. Viertel. (London: Heinemann, 1974). Kemmis ve Fitzclarence, *Curriculum Theorizing*, 70-72'de belirtildiği gibidir.

6.Kültürün tam tartışması için, bakınız Enid Lee, *Letters to Marcia: A Teacher's Guide to Anti-Racist Teaching* (Toronto: Cross Cultural Comminication Centre, 1985).

7. Henry A.Giroux and Peter McLaren, "Teacher Education and the Politics of Engagement: The Case for Democratic Schooling," *Harward Educational Review* 56 (1986): 3, 232-233. Giroux'un önceki eserinden geliştirilmiştir.

8.Kültürün bu tartışması için, Raymond A. Calluori, "The Kids are Alright: New Wave Subcultural Theory," *Social Text* 4,3 (1985): 43-53; Mike Brake, *The Sociology of Youth Culture and Youth Subculture* (London: Routledge and Kegan Paul, 1980); Graham Murdock, "Mass Communication and the Construction of Meaning," N. Armstead (Eds.)içinde, *Reconstructing Social Psychology* (Harmondsworth: Penguin, 1974); Dick Hebidge, *Subculture: The Meaning of Style* (London and New York: Methuen,1979); Ian Connell, D. J. Ashenden, S. Kessler, G. W. Dowsett, *Making the Difference: Schooling, Families,and Social Division* (Sydney, Australia: George Allen and Urwin, 1982)'e borçluyum. Ayrıca, Stuart Hall ve Tony Jefferson, *Resistance Through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain* (London: Hutchinson and the Centre for Conteporary Cultural Studies, University of Burmingham, 1980).

9.John Muncie, "Pop Culture, Pop Music, and Posr-War Youth

Subcultures," *Popular Culture,* Block 5, Units 18 and 19/20, The Open University Press (1981): 31-62.

10.Muncie, "Pop Culture," 76.

11.Hegemonya hakkındaki bölüm belirtilen kaynaklardan alınmıştır: Giroux, *Ideology, Culture, and the Process of Schooling*,22-26; *Popular Culture* (1981),bir ikinci seviye dersi İngiltere, Milton Keynes, The Open Üniversitesi'nde, The Open University Press tarafından basıldı ve Taylor ve Francis (Philadelphia, PA) tarafından Birleşik Devletler'de dağıtıldı. Bu serideki birkaç kitapçık hegemonya ve ideoloji üzerine olan bölümleri geliştirmede enstrümantaldi: Geoffrey Bourne, "Meaning, Image, and Ideology," *Form and Meaning* 1, The Open University Press, Block 4, Units 13 and 15,37-65; ayrıca bakınız Tonny Bennett, " Popular Culture: Defining Our Terms," *Popular Culture: Themes and Issues I*, Block 1, Units 1 and 2,77-87; Tonny Bennett, "Popular Culture: History and Theory," *Popular Culture: Themes and Issues II*, Block 1, Units 3, 29-32. Başka bir önemli kaynak ise The Open Üniversitesi'ndeki bir üçüncü seviye dersi için olan bir kitapçıktır: The Politics of Cultural Production, The Open University Press,1981. Uygun bölümler içerir: Geoff Whitty, " Ideology, Politics, and Curriculum,"7-52; David Davies, "Popular Culture, Class, and Schooling," 53-108. Ayrıca bakınız P. J. Hills, *A Dictionary of Education* (London: Routledge and Kegan Paul, 1982), 166-167; and Raymond Williams, *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society* (London: Fontana, 1983),144-146.

12.William Ryan, *Blaming the Victim* (New York: Vintage Books, 1976).

13.Todd Gitlin, *The Whole World Is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left* (Berkeley and London: University of California Press,1980), 253-254.

14.Gore Vidal, *Monthly Review* 19 (1986, Kasım), Allen Fenichel'de belirtildiği gibi "Alternative Economic Policies," *The Ecumenist* 25, 4 (1987, Mayıs-Haziran): 49.

15.İdeoloji hakkındaki bu bölüm için, Henry A. Giroux, *Theory and Resistance in Education: Pedagogy for the Opposition* (South Hadley, MA: Bergin and Garvey, 1983), 143'e borçluyum. Ayrıca bakınız Stanley Aronowitz and Henry A. Giroux, *Education Under Siege* (South Hadley, MA: Bergin and Garvey, 1985); Douglas Kellner, "Ideology, Marxism, and Advanced Capitalism," *Socialist Review* 8, 6 (1978): 38; Gibson Winter, *Liberating Creation: Foundations of Religious Social Ethics* (New York: Crossroad, 1981),97. Ayrıca bakınız: Geoff Whitty, "Ideology, Politics, and Curriculum," 7-52, ve David Davies, " Popular Culture, Class, and Schooling,"53-108, Williams, Keywords, 153-157; Tony Bennett, "Popular Culture: Defining Our Times,"77-87; ve Geoffrey Bourne, "Meaning, Image, and Ideology,"37-53.

16. James Donald and Stuart Hall, "Introduction" S. Donald and S. Hall (Eds.) içinde, *Politics and Ideology* (Milton Keynes: Philadelphia, The Open University Press, 1986), ix-x.

17. Donald and Hall, *Politics and Ideology*, x.

18. John Thompson, "Language and Ideology," *The Sociological Review* 35, 3 (1987, Ağustos): 516-536.

19. John Dewey, J. Rartner (Ed.)içinde, *Intelligence in the Modern World: John Dewey's Philosophy* (New York: The Modern Library, 1939),784. Ayrıca bakınız Michel Foucault, *Power/Knowledge*, C. Gordon (Ed.) (L. Marshall, J.Mepham, and K.Spoer,Trans.) içinde, *Selected Interviews and Other Writtings* 1972-77 (New York: Pantheon, 1980), 187.

20. Michel Foucault, *The Archaeology of Knowledge* (New York: Harper Colophon Books, 1972), 117.

21. Foucault, *Power/Knowledge*, 200.

22. Richard Smith and Anna Zantiotis, "Teacher Education, Cultural Politics, and Avant-Garde," H. Giroux and P. McLaren (Eds.) içinde, *Critical Pedagogy, the State, and Cultural Struggle* (Albany, NY: SUNY Press, 1989),123.

23. Bakınız Chris Weedon, *Feminist Practice and Post-Structuralist Theory* (Oxford: Basil-Blackwell, 1987).

24. Cleo Cherryholmes, *Power and Criticism: Post-Structural Investigations in Education* (New York: Teachers College Press, 1988).

25. Foucault, *Power/Knowledge*, 131.

26. Lawrence Grossberg, "History,Politics, and Postmodernism: Stuart Hall and Cultural Studies," *Journal of Communication Inquiry* 10, 2 (1987): 73.

27. Güç ve bilgi ilişkisi hakkında daha fazlası için, bakınız Kathy Borman and Joel Spring, *Schools in Central Cities* (New York: Longman, 1984); Henry Giroux, " Public Education and the Discourse of the Possibility: Rethinking the New Conservative and Left Educational Theory," *News for Teachers of Political Science* 44 (1985, Kış): 13-15.

28. Bakınız Doug White, "After the Divided Curriculum," *The Victorian Teacher* 7 (1983, Mart); Giroux and McLaren, "Teacher Education and the Politics of Engagement," 228.

29. Belirteçlerin kapsamlı çeşidi için bakınız H.Giroux and D. Purple (Eds.), *The Hidden Curriculum and Moral Education: Deception or Discovery?* (Berkeley, CA: McCutchen Publishing Corp., 1983).

30. Myra Sadkev and David Sadkev, "Sexism in the Schoolroom of the 80's," *Psychology Today* (1985, Mart): 55-57.

31. Sadkev and Sadkev, "Sexism in the Schoolroom," 56-57. Ayrıca, 1980 Nova televizyon programı, *The Pinks and the Blues* (WGBH, Boston), Anthony Wilden tarafından kısaltılmıştır. "In the Penal Colony: The Body as the

Discourse of the-Other," *Semiotica*, 54, 1/2 (1985): 73-76.

32. White, "After the Divided Curriculum," 6-9.

33. Giroux and McLaren, " Teacher Education and the Politics of Engagement," 228-229.

34. Stanley Aronowitz, "Schooling, Popular Culture, and Post-Industrial Society: Peter McLaren Interviews Stanley Aronowitz," Orbit (1986): 17-18.

35. Bakınız Kemmis and Fitzclarence, Curriculum Theorizing, 88-89. Ayrıca, H. A. Giroux, *Ideolody, Culture, and the Process of Schooling*.

36. Glenna Colclough and E.M. Beck, "The American Educational Structure and Reproduction of Social Class," *Social Inquiry* 56, 4 (1986, Sonbahar): 456-476.

37. Samuel Bowles and Herbert Gintis, *Schooling in Capitalist America* (New York: Basic Books,1976),ayrıca bakınız Kemmis and Fitzclarence, *Curriculum Theorizing*, 90; ve Colclough and Beck, "The American Educational Structure," 456-476.

38. Bakınız, örneğin, Peter McLaren, "The Ritual Dimensions of Resistance: Clowning and Symbolic Inversion," *Boston University Journal of Education* 167, 2 (1985): 84-97, ve Giroux, *Theory and Resistance*.

39. Paul Willis, *Learning to Labour: How Working Class Kids Get Working Class Jobs* (Westmead, England: Gower, 1977).

40. Giroux, *Theory and Resistance*, 103.

41. Aronowitz and Giroux, *Education under Siege*.

42. Jacques Lacan, "Seminar XX," Encore (Paris: Editions du Seuil, 1975): 100. Constance Penley'de belirtildiği gibi, "Teaching in Your Sleep: Feminism and Psychoanalysis," C. Nelson (Ed.)içinde, *Theory in the Classroom* (Chicago: University of Illinois Press, 1986), 135.

43. Pierre Bourdieu, John G.Richardson (Ed.)içinde, "Forms of Capital," ,*Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (New York: Greenwood Press, 1986), 241-258. Ayrıca bakınız Henry A.Giroux, "Rethinking the Language of Schooling,". *Language Arts* 61, 1 (1984,Ocak): 36, ve Henry A.Giroux, *Ideology, Culture,and the Process of Schooling*, 77.

44. Paul Atkinson, *Language, Structure, and Reproduction: An Introduction to the Sociology of Basil Bernstein (London: Methuen, 1986).*

KISIM IV

Analiz

Şimdi, okullaşma sürecini daha detaylı bir şekilde irdelemek istiyorum. Hem okulları hem de toplumu kuşatan sosyal sorunlara artık yabancı değilsiniz (Birinci Bölüm), kenar mahallelerde öğretmenlik yapmanın günlük bazdaki zorluk ve gereksinimleri hakkında da fikir sahibi oldunuz (İkinci Bölüm) ve okullaşmayı analiz etmekte kullanılan temel kuramsal kavramlara da giriş yaptınız (Üçüncü Bölüm). Tekrar, sizden ricam, bu yeni materyalleri anlamak için kendi deneyimlerinizden ve ikinci kısımda yer alan günlük kayıtlarından yararlanmanız. Bazılarınız, kenar mahallelerdeki okullaşmayı formüle etmeye başlamış bile olabilir. İşte burada, dezavantajlı öğrencilerin neden genellikle okulda başarılı olamadıklarına ilişkin daha derin eleştirel bakış açıları sunacağız.

BÖLÜM 6

Irk, Sınıf ve Cinsiyet Öğrenciler neden başarısız olurlar?

Siyah Altsınıf: Irksal Tabakalaşma ve Kültür Politikası

Amerikan Toplumu'nda bir alt sınıfın oluşması, kapitalist sömürü ilişkileri yüzünden sadece ekonomik tabakalaşmaya bağlanamaz, ırksal tabakalaşmayı da ayrıca göz önünde bulundurmak gerekir. Ekonomik olarak dezavantajlı durumda bulunan bazı beyazlar ve bir çok etnik azınlık grubu da, şüphesiz böyle bir alt sınıfı oluştururlar, fakat burada yalnızca astlaştırılmış ve marjinalleştirilmiş sınıflara odaklanacağım. Eleştirel geleneğin içinde yer alan bir grup kuramcı, ekonomik anlamda dezavantajlı öğrenciler ve azınlık öğrencilerinin, baskı görmüş gruplar olarak tarihlerini, kültürel referans çerçevelerini ve günlük sosyal uygulamalarını anlamadan, sınıf-içi davranış ve performanslarını anlamanın nerdeyse imkansız olduğunu savunmaktadırlar. İşlevselliğe yönelik eğilimlerine karşın, John Ogbu, baskın ve ast grupların toplumumuzda kast sistemi benzeri bir tabakalaşmaya sahip olduklarını ikna edici bir şekilde ileri sürmektedir. Bu iddiaya göre, toplumun geniş tabakalarında siyahi öğrencilerin ast pozisyonlara yerleştirilmeleri, siyah çocukların büyürlerken elde ettikleri (ya da onlara aktarılan) ve o çocukların, okullar, okullaşma ve okulları kontrol eden beyaz insanlarla ilgili sınıfa taşıdıkları tutumlar, bilgiler ve yetileri içeren bir *halk sistemini* ile sonuçlanır. 1

Ogbu'ya göre, geçmiş ve gelecek mesleki üst-sınırlar ve teknokratik engeller karşısında siyahlar, başarmak için akademik arayışlar peşinde koşmayı olmazsa olmaz bir şart olarak görmeyen hal teorileri geliştirmişlerdir. Siyah öğrenciler tarafından benimsenen bireysel hayatta kalma stratejileri, başarıyla bağdaştırılmış popüler veya baskın uygulamalarla nadiren benzerlik gösteren belirli bir *kültürel sermayeyi* şekillendirmştir. Eğitim yoluyla başarıya ulaşma ile ilgili genç siyahların yaşadıkları hayal kırıklıkları, kısmen hem kendi anne babalarının hem de kendi bulundukları topluluk içindeki diğer yetişkinlerin durumlarını gözlemlemeleri sonucunda ortaya çıkmıştır. Ogbu'nun iddiasına göre, siyahlar ile devlet okulları ve yine si-

yahlar ile beyaz otoriteler arasındaki derin güvensizliğin anne babalar, akrabalar ve komşular tarafından çok erken yaşlarda çocuklara aktarıldığını hayal etmek zor değildir.

Ast pozisyonlarının bir sonucu olarak siyahlar, onları baskı altına alan beyazların sosyal kimliğinden sadece farklı değil aynı zamanda bu kimliğe zıt olarak algılanan ve yaşanılan bir kimlik sistemi oluşturmuşlardır. Elbette bu, sadece siyahlar için değil, altsınıfın tüm üyeleri için bir dereceye kadar geçerli bir durumdur. Ogbu'nun iddiasına göre, siyah toplumun genel olarak "beyaz kültürün referans çerçevesi" olarak adlandırdığı alana adım atan siyahlar için, siyahi toplumun içinde resmi ve gayri-resmi yaptırımlar bulunmaktadır. Beyazların kontrolünde olan kurumlardaki okul-içi öğrenme, çoğunlukla siyah kültüre ait zorunluluklar, değerler ve kolektif dayanışmayı terk etme ile eşdeğer tutulur.

> Özellikle, siyahlar ve benzer azınlıklar (örn. Amerikan Kızılderilileri), azınlık durumundaki bir insanın okulda akademik başarı elde etmesi için, beyazların düşündüğü şekilde düşünmeyi ve hareket ettikleri şekilde hareket etmeyi öğrenmesi gerektiğine inanırlar. Dahası, beyazlarla beraberken veya okullar gibi beyazların egemenliğindeki enstitülerde, azınlık durumundaki bir kişinin, onların düşündüğü gibi düşünüp hareket etmesi, azınlık grubu tavırlarını, düşünce ve harekat tarzlarını terk etmesi ve tabi ki kendi azınlık kimliğini de bırakması ve ya kaybetmesi gerekir ki beyazlar tarafından ödüllendirilsin. Yani, akademik başarı için çabalamak eksiltici bir süreçtir: akademik başarıya götüren standart okul uygulamalarını takip eden siyah öğrenciler, beyazlara ait kültürel referans çerçevesini benimsemek zorunda kalırlar ki bu da, kendi siyahi kimliklerini kaybetme, diğer siyahileri ve onların hedeflerini terk ederek, düşman olarak görülen beyazların safına katılma gibi kaçınılmaz sonuçlar doğurur ve "beyazlar gibi hareket ediyor pozisyonuna düşer. 2

Ogbu siyah öğrenciler için, "beyaz hareket etmek" anlamına gelecek on yedi taneden az olmayan davranış kategorisine dikkat çekmektedir. Bu kategorilerden bazıları, standart İngilizce konuşmak, iyi notlar almak için okulda sıkı çalışmak, geç kalmamak vb. olarak sıralanabilir. Siyah öğrenciler arasındaki direniş bu sebeple sadece, ast seviyede olan sosyoekonomik durumlarına bağlanamaz; bu direnişin bir diğer çıkış noktası da sınıflar arasına kalın bir sınır çeken ırksal tabakalaşmadır. Ogbu'ya göre, okulu

bırakma ve intihar sorunları yalnızca lise öğrencilerini değil, aynı zamanda üniversite öğrencilerini ve şirketleşmiş ekonomi içinde genellikle beyazların işgal ettiği makamlara gelmeyi başarmış siyahları da etkisi altına almaktadır. Ogbu'nun analizini, benim çalıştığım kenar mahalle okulundaki bir çok siyah öğrenciye uygulamak kesinlikle mümkündü.

Öğrencilerle güçlü bir ilişki kurma yönündeki çabalarıma rağmen, bir dereceye kadar onlardan biri olmayı başardıysam da, yine de "öteki" olarak kaldım. Beyaz, orta-sınıftan bir öğretmen olarak, sürekli baskın kültürün içindeki kendi pozisyonumla yüzleşiyordum ve bu pozisyon azınlık ve dezavantajlı durumdaki öğrencilerime göre, sorunun önemli bir parçasını oluşturuyordu. Irkçılığı dile getirip onu sosyal yapı içerisinde çıktığı kaynak ile ilişkilendiremememin sonucu olarak, siyahi öğrencilerimin gözünde, ne dereceye kadar, siyahi aileleri nesiller boyunca gücendiren tohumları diken, asırlık baskı tarihi ve sömürü mirasının sembolü görünümündeydim? Beyaz, ataerkil, Anglo üstünlüğü üreten söylemsel ve kurumsal oluşumlarla ne dereceye kadar gizli bir işbirliği içindeydim?

Ya diğer azınlıklara ve hakları elinden alınmış beyaz öğrencilere ne demeli? Her bir grubun kendi kültürel, sınıfsal, ırksal ve cinsiyetsel referans çerçeveleri içinde ayrı bir şekilde anlaşılması gerektiğini savunuyorum. Toronto'ya uyum sağlamış ve kenar mahalle liselerinden birinde okuyan, Azor kökenli öğrenciler üzerinde yaptığım bir çalışmada, bu öğrencilerin bir çoğunun okulla ilgili işleri yapmaya yönelik gösterdikleri çelişkili durumu inceledim. Portekizli anne babalar, genellikle, çocukları 16 yaşına geldiğinde onların okuldan ayrılarak kendilerine ekonomik anlamda destek olmalarını ve sıklıkla da aile işinde yardım etmelerini teşvik ederlerdi. Buna bağlı olarak, bu öğrencilerin büyük bir kısmı için, ödev yapmak ve okulda başarı elde etmek, ailenin içinde bulunduğu sosyal şartlardan kurtulma çabası olarak görülürdü; bu şartları kabullenmiş akrabalar için ise bu durum, hakaret anlamı taşıyordu. Portekizli anne babalar şunu anlamışlardı ki, çalışan sınıfın üyeleri olarak, çocuklarının lise diploması alması, onlara işçi sınıfının çalıştığı bir iş fırsatı vermekten daha öte bir olanak sunmayı garantilemiyordu. Bir çok Portekizli anne baba, çocuklarının başarı elde etmesi için çok istekli olmalarına ve okulda başarılı olmaları için onları iteklemelerine rağmen, kendileri yarı-kalifiye emekçiler ve istihdam edilmemiş işçiler oldukları için, çocuklarına ilettikleri sözsüz mesaj, yoksulluktan kurtulma yolu olarak okula güvenmemeleri yönündeydi. 3 Çalışan sınıf öğrencileri için okul başarısı genellikle mesleki düzlemlerden geçmek anlamına geliyor ve bu başarı yine de iyi bir işi ya da yetişkin olduklarında

daha az acımasız ve çatışmalı bir yaşama sahip olmalarını garantilemiyordu.

Direniş ve Sınıf ilişkilerinin Yeniden Üretimi

Üçüncü bölümde yer alan "sosyal yeniden üretim" başlığı altında, direniş konusuna giriş yaptık. Şimdi de Paul Willis'in çalışmasına ve direniş kavramına biraz daha yakından bakalım.

Paul Willis'in akademik olmayan, on iki çalışan-sınıf İngiliz erkek gencin okul yaşamlarının son iki yılı ve çalışma yaşamlarının ilk altı ayının klasik bir analizini yapan *Emek vermeyi öğrenmek* başlıklı çalışması, bir çok Ortodoks Marksist eğitimcinin, okulların, mekanik bir şekilde geniş toplum katmanlarındaki sosyal sınıf ayrışmasını yeniden üretim işlevi gördüğü yönündeki görüşlerini değişikliğe uğratmaktaydı. 4 Willis'in çalışması, bir çok çalışan sınıf öğrencisinin, neden yüksek statülü kariyer olasılıklarını reddederek, çok bariz bir şekilde sıkıcı, zahmetli, genel emeğin egemen olduğu bir iş yaşamına, kendilerini isteyerek attıklarını ortaya koymaktaydı. Willis'e göre, bu öğrencilerin, günlük, sınıf-temelli kültür içinde sahip oldukları "yaşanılmış farklılık hissi", emek gücü içerisinde sahip oldukları geleceğe dönük seçeneklere dair *gerçekçi* bir farkındalığı ifade etmekteydi ve bu anlayışı ailelerinden, akranlarından ve genel olarak da çalışan-sınıf yaşamı içine kodlanmış değerlerden elde etmişlerdi.

Dahası, bu delikanlılar okul tarafından sunulan kariyer danışmanlığı hizmetini, sınıfsal aşılamanın düşmanca bir eylemi olarak görüyordular. Okul, böyle bir aşılama yaparak muhalif bir kültür yaratmaktaydı ve bu delikanlılar da gerçekten, okulların burjuva kültürüne karşı aktif direnişte bulunmak için çalışan-sınıf değerlerini uyarlamaya tabi tutmaktadırlar. Bu delikanlılar, direnerek ve alışılagelmiş sınıf kurallarını çoğunlukla saygısızca ve aynı zamanda yenilikçi bir şekilde hiçe sayarak, okul görevlerinin gerektirdiği "zihinsel emeğin", boş zamanlarını kontrol altına almaya yönelik, temelde "zayıf" ve pasif bir taktik olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktaydılar. Diğer taraftan, bedensel işler ise, onlara göre erkeksi, bağımsız ve aktif işlerdi. Yine de zihinsel emeği, özellikle de yaşam şanslarının risk altında olduğu bir zamanda, bu kadar ateşli bir şekilde reddederek, kendilerini alternatif kariyer seçeneklerinden men etmek yoluyla, serbestçe kendi egemenlikleri içine hapsetmekte, bu şekilde de farkında olmadan emek ayrımı içindeki hizmetçi pozisyonlarını sağlamlaştırmaktaydılar. Öyleyse direniş, çalışan-sınıf öğrencisinin sınıf sistemi içindeki en alt tabakada yer alan kendi pozisyonunu güçlendirdiği bir süreçtir ve bu da eleşti-

rel kuramcıların, 'bir milletin eğitim sistemi, ekonomik sistemine hizmet eder' şeklinde ifade ettikleri görüşü doğrulamaktadır. 5

Genel ifadelerle direniş, okulların sahip olduğu ideoloji-şekillendirici özellikler yoluyla yürüyen, hegemonya kurma sürecinin bir parçasını oluşturur. Okullar, ideolojik alanın yapılandırılmasına yardımcı olurlar ve öğrenciler de farklı gerçeklik tanımları üzerine konulan sınırlandırmaları doğrulayıp tasdik ederek bu sürece katkı sağlarlar. Willis'in gözlemleri ışığında artık görebiliyoruz ki, sosyal yeniden üretim, kendi kurbanlarının hem istekli boyun eğmeleri hem de aktif reddetmeleri ile gerçekleşmektedir ki, bu durum, kapitalist sınıfın, öğrencilerin baskıcı mantığa ve okul uygulamalarına karşı gösterdikleri direnişin kullanarak, kültürel düzeydeki hegemonyasını nasıl devam ettirdiğinin çarpıcı bir örneğidir.

Özet olarak, Willis'in çalışması, okulların geniş toplum tabakalarında var olan emek tabakalaşmalarını ve mesleki farklılaşmayı sorunsuz bir şekilde üretip çoğaltan basit ayrıştırma istasyonları olmaktan daha öte bir amaca, nasıl hizmet ettiklerini gözler önüne sermektedir. Öğrenciler, yalnızca pasif kurbanlar olmayıp, aynı zamanda, baskın kültürün hegemonyasına direnme yoluyla karşı koyan aktif bireylerdir. Sosyal yeniden üretim sürecine muhalif hareket ederler, ancak bu karşıt hareketlerin sonucu olarak, yaşadıkları sınıfsal bağımlılıklarından onları kurtarabilecek mevcut bir kaç seçeneği de üzücü bir şekilde reddederler. Diğer bir ifadeyle, okulu bırakan akranlarına kıyasla, iş piyasasında, okulun onlara ufak da olsa avantaj sağlama potansiyelinden yararlanmakta başarısız olurlar.

Kendi deneyimimde yer alan Buddy, T.J, Duke ve diğerleri, okulun onlara sundukları karşısında kendi baskınlıklarını güvence altına alma sürecinde aktif rol oynuyorlardı. Ancak öğrencilerin, ast sosyal pozisyonundan dolayı böyle bir direnişi yine de kınayamayız. Okuldaki "başarısızlıkları", bireysel eksikliklerinden kaynaklanıyor diye basit bir yorumda bulunamayız; bu başarısızlık, tamamen birbirinden ayrı *kültürel alanlar* arasındaki farkların bir sonucu olarak anlaşılmalı. Örneğin, öğrenciler öğretmenlerin - ben dahil - kendi orta sınıf *kültürel sermayelerini,* kendilerininkinden daha değerli tutma yönündeki farkında olmadan gösterdikleri çabalara karşı, aktif bir karşı koyma içindeydiler. Bu durumda, öğrencilerin öğretim ile yüzleşmeleri, onların değer verdikleri kültürel anlamların ve sosyal ilişkilerin onaylanmaması, meşru görülmemesi ve hatta zaman zaman da silinip atılmasına hizmet etmekteydi. Benim öğrencilerim, ekonomik ve ırksal tabakalaşmanın yol açtığı maddi kısıtlamaları yaşıyor ve *sokak kültürü* ile

öğrenci kültürü arasındaki acı veren zıtlaşmayı iliklerine kadar hissediyorlardı. T.J , Buddy, Duke ve diğerlerinin, sokak köşelerinde elde ettikleri bilgi, okulda elde ettikleri bilgi ile kıyaslandığında, nitel farklılıklar ortaya çıkıyordu. Sokaklardaki bilgi, "hissedilmekteydi" halbuki sınıfta edinilen bilgi, nesnelleştirilmiş ve sıklıkla da abartılı bir milliyetçilik ile kirletilmiş, tümdengelimsel akıl yürütmeye vurgu yapan bir tür bilgiydi. Sokakta öğrenciler, daha fazla vücutlarını, bedensel sembolleri ve sezgilerini kullanıyorlardı; sokakların günlük olarak elde edilen anlamı ile sınıfta uygulanan konu-merkezli yaklaşım arasındaki ayrımı uzlaştırmak için uğraşıyorlardı. Okul, bilginin ne hakkında olduğuna, gereksiz derecede aşırı önem veriyordu (kesinliğe, prosedüre, mantığa olan vurgu); sokakta ise bilginin, neyin bilgisi olduğu ön plana çıkıyordu (tanımlamaya, belirsizliğe ve kesinlik bildirmeyen kaçamak sözlere yapılan vurgu). Robert Everhart'ın yorumuna göre, sınıf-içi direniş sonucunda öğrenciler, *canlandırıcı bilgi* elde etmekteydiler ve bu bilgi vasıtasıyla, bilgi üretme süreçleri üzerinde en azından bir miktar yaratıcı kontrol iddiasında bulunabiliyordular. 6 Bu bilgi, gerçek olduğu varsayılan (kesin gözüyle bakılan) deneyimlerden çok, yorumsal (sorgulamaya açık) deneyimlerin, bir topluluk hissi içinde paylaşılmasıyla ortaya çıkmaktaydı. Bu durum, öğretmenler tarafından genellikle sorunsuz olarak algılanan ve öğrencileri pasif alıcılar rolüne yerleştiren sınıfın sunduğu, somutlaştırılmış (kavram ve gerçeklerin somut şeyler olarak sunulduğu) bilgi ile kıyaslanabilir.

Ekonomik bakımdan dezavantajlı durumdaki bir çok öğrenci için, okul başarısı zoraki bir kültürel intihar türü anlamına gelir, ve azınlık gençlerinin durumuna gelince, bu başarı, ırksal bir intihar halini alır. Michelle Fine, bir grup Güney Bronx (çoğunluğu siyahilerden oluşan New York'ta bir semt) öğrencisi üzerinde yürüttüğü çalışmaya dayanarak, okulda kalanların okulu bırakanlarla kıyaslandıklarında, önemli ölçüde daha *depresif, daha az politik bilinç sahibi olduklarını ve eğer hak ettiklerinden daha düşük bir şekilde notlandırıldıysalar ve daha uyumlu davrandıysalar, sınıfta iddialı olma olasılıklarının düşük olduğunu* keşfetmiştir. Fine'a göre, "orta düzeyde bir depresyon, politik bilincin olmayışı, kendini suçlama, düşük derecede iddialılık ve düksek düzeyde uyumluluk, trajik bir biçimde 'iyi' şehir öğrencisinin sahip olması gereken özellikler olarak düşünülmüş olabilir. " 7

Öğrencilerimizden, kendi oluşturduğumuz "iyi öğrenci" tiplemesine uyum sağlamalarını istememizin bedeli nedir? Bazıları için bizim sebep olduğumuz bu bedel, altından kalkılamayacak kadar ağırdır. İşte tam da bu noktada, okulu bırakmak bir tercih olmaktan çıkar ve acilen yapılması

gereken bir hayatta kalma eylemine dönüşür. Diğer taraftan, öğrencilerimizin çok nadiren düşünüp tercih ederek, okulu bıraktıklarının farkına varmalıyız. Daha gerçekçi olmak gerekirse, bu öğrenciler dışarıya itilmektedirler. Diğer bir ifadeyle, iki arada bir derede bırakılmaktadırlar. Eğer okulda kalmak ve başarılı olmak istiyorlarsa, kendi kültürel sermayelerini, sokak-köşesi bilgilerini ve saygınlıklarını feda etmeye zorlanmaktadırlar. Eleştirel bir pedagoji olmadığında, hem kapitalist sosyal düzen içerisinde kendi bulundukları yerleri analiz etme, hem de ücret emeği ve sermayenin egemenliğine karşı savaşarak baskı altında tutuldukları şartları, değiştirmek için gerekli becerilerden yoksun kalma durumuna düşerler. Ancak, okulu bırakırlarsa, sokaklarda özgüven sahibi olabilecekleri bir geleceğe kavuşurlar ama sahip oldukları maddi başarı isteklerine karşı, düşmanca, kararlı bir tavır sergileyen sosyal düzenle karşı karşıya kalarak yüzleşmek zorunda kalırlar. Popüler okullaşma, çalışan sınıf öğrencilerine bir psikolog ofisi, eksikliklerini gidermek için hazırlanmış zorunlu programlar ve eninde sonunda fırlatılıp atılacakları sokaklar arasındaki hayatları için uzlaşma önermek dışında pek az bir alternatif sunar. Eğer ekonomik iklim iyiyse, belki düşük beceri gerektiren düşük-ücretli bir iş ortamında kendilerini bulurlar. Eğer şanslıysalar, hizmet sektöründeki işlerden birine girerler, belki de Melrose Caddesindeki hip-hop kıyafetleti satan bir perakendeci dükkanına kapak atarlar.

Sert Olmak: Bayan Olmak

Sömürülmüş ve baskı görmüş kadın popülasyonu bütün tabakalaşmış kapitalist toplumlarda en büyük gruplardan birini oluşturur. 8 Talihsiz olan durum ise, eğitim araştırmacılarının sanki ast gruplarda yer alanların hepsi erkekmiş gibi, kadın kültürü hakkında büyük ölçüde ileriyi göremeyen bir tutum takınmış olmalarıdır. Günümüz okul kültüründe, kadın genellikle es geçilir ve gençlik üzerine yazılan sosyolojik yazılarda bile bu konu genellikle dışlanır. Bu durum kısmen, sınıf-içi araştırmaları alanında erkek araştırmacıların çokluğu ile açıklanabilir. Yine de, boyun eğmeyen bayan öğrenciler üzerine son zamanlarda umut verici çalışmalar ortaya çıktı.

İkinci bölümde sunulan günlük girdileri, tutumlu, üretken, uysal ve iyi huylu okul kızı klişesini alt üst etme yönünde bir eğilim göstermekte. Analiz etme maksadıyla bu kızların davranışlarını sınıf, ırk ve cinsiyet ve bu farklılıkların devlet okullarında ne tür bir muameleye tabi tutulduğu bağlamında değerlendirme yapmalıyız. Bayan altsınıfı varlığını sosyal bir boş-

luk içinde sürdürmez; geniş toplum katmanlarını oluşturan ilişkiler yumağından bağımsız değildir. Dezavantajlı bayanlar ekonomik açıdan bir at grup oluşturmakla kalmaz; aynı zamanda salt bayan olmalarından dolayı da baskıya maruz kalırlar.

Benim sınıfımdaki özellikle Kızılderili bayan öğrenciler zor zamanlar geçirmekteydiler. Hergün ırkçı iğnelemelere maruz kaldıkları yetmiyormuş gibi, bir de sıklıkla üvey anne babalarına ve kendi memleketlerindeki akraba desteğinden mahrumiyete alışmak zorundaydılar. Memleketlerindeki yoksulluk tarihinin (yoksulluk babanın evden uzakta çalışmasını gerektiriyordu) ve sosyal kölelik ilişkilerinin (doğurganlığı ödüllendiren) sonucunda ortaya çıkan nikahsız birliktelikler oldukça sık görülüyordu. Geldikleri yerde, ev işleri için harcanan emeğe büyük önem veriliyordu. Anne babalar, çocukları için çoğunlukla yüksek idealler taşıyorlardı ve bir çoğu da ırkçılık ve sömürüyle mücadelede destek sunan halk organizasyonlarına katılmışlardı.

Muscle Lady, Ruth, Jabeka ve diğerlerinin ritüel ve argoları büyük ölçüde temel toplumsal kısıtlamalara sembolik yanıtlardı ki, bunlar aynı zamanda baskı görmüş bir grup tarafından verilmiş tepkilerdi. Bu kızların sosyal yaşamları, ayrı bir alt-kültürel stil olarak geliştirilmişti, bu sebeple de, orta-sınıf öğretmen ve akranları karşısında "onlara" karşı "biz" şeklinde "yaşanmış bir farklılık hissi" taşıyorlardı. Okullaşma, kapitalist, erkek-egemen, hiyerarşik, orta sınıf bir sosyal yapının sahip olduğu egemen değer ve ahlaki yapıları kapsayan ideolojileri aktarır ve güçlendirir. Benim kendi sınıfımdaki sürtüşme, okulun empoze etmeye çalıştığı rol beklentileri ve bunlara bağlı ataerkil kodlara karşı kızların kasıtlı olarak direnmesi sonucu ortaya çıkmıştı. Rahatsız edici davranışlarının büyük bir kısmını, orta sınıfa ait görgü kurallarını direkt olarak reddedişleri oluşturuyordu. Benim okulumdaki bir grup öğretmenin, daha esnek sınıf prosedürleri sunma çabalarına rağmen, bir çok kız öğrenci yine de okulun, yukarı hareketlilik aracı olarak çok çalışma ve iyi davranmayı öğütleyen Protestan ahlakı yoluyla, maddi çıkar ve daha yüksek bir sosyal statü sağlama yönündeki işlevine karşı ateşli bir şekilde muhalefet ediyorlardı. Cana yakın öğretmenler bile, onların, baskı ve otoritenin kurumsallaşmış şekillerine karşı sergiledikleri kökleşmiş düşmanlıklarını eritemedi. *To Sir with Love (Sevgili Öğretmenim)* ne de olsa bir Hollywood fantezisidir. Kızların büyük bir kısmına göre okul, anne babalarının yaşamlarında bir farklılık oluşturmayı başaramamıştı. Eğitim sisteminin onlara karşı daha nazik olacağını kim söyleyebilirdi ki? Kızlar, bir ast-sınıfın ve cinsiyet gruplamasının üyeleri olarak top-

lum içerisinde yerleştirildikleri pozisyonu kaderci bir şekilde kabul etmişlerdi bile.

Sınıfta yaşanan şiddet, cinsiyet ayrımcılığı ve ırkçılığa dayalı olayların pek çoğu, gerçekte ekonomik sömürüye, kültürel yer değiştirmeye ve baskıcı okul deneyimi algısına karşı gösterilmiş reaksiyonlardı. Paul Willi'in *Learning to Labor (Emek vermeyi Öğrenmek)* eserinde belirttiği gibi, İngiliz çalışan sınıf genç erkeklerinin, okulun baskın ideolojisine karşı direnişleri, eninde sonunda saldırıda bulundukları baskı şekillerini desteklemekteydi. Bedensel emek ve erillik övülürken, zihinsel emek, kadınsı olarak tanımlanmakta ve onu sosyal olarak aşağı bir pozisyona yerleştiren efemine yaftası vurularak reddedilmekteydi. Erilliğin bu şekilde aşırı yüceltilmesi, hiç şüphesiz derinlere kök salmış cinsiyet ayrımcılığı tarafından ateşlenmektedir. Ast roller, gerileyen maçoluğun cazibesiyle güçlendirildiğinde daha kolay benimsenmektedir ne de olsa. Ataerkillik, sosyal geçmişin bir kalıntısından çok, kapitalizm için Arşimetsel bir dayanak noktası görevi görmektedir. 9

Benim sınıfımdaki kızların temel olarak ilgi duydukları şeyler popülerlik ve fiziksel çekicilikti ki bu ilgi alanları akademik isteklerin yerini fazlasıyla doldurmuştu. Kızlar, sürekli olarak farklı makyajlar ve doğaçlama kıyafet stilleri deniyorlardı. Asi vatandaşlar tarafından oluşturulmuş alt kültüre ait kıyafet kodları (fit kesim kotlar, cinsel sloganlarla kaplı sıkı tişörtler, parlak kırmızı ojeler, Afrolar, ince örgülerle dolu saç modelleri ve Alaska tipi çizmeler), yalnızca öğretmenlerin klasik kesim muhafazakar kıyafet kodlarına karşı sembolik bir meydan okumayı ifade etmiyor, aynı zamanda, grup kimliğini ve grupsal dayanışmayı beslemek için iyi bir yöntem olarak görülüyordu.

Kızlar için, okulun sınıfsal bağlarla bağlı ve baskıcı ataerkil özellikleriyle savaşmanın bir yolu da resmi olarak kutsanmış tertiplilik, hamaratlık, uysallık, feminenlik, pasiflik vb. kodların yerine doğada daha dişil ve hatta cinsel olan kendi "kadınsılıklarını" koymalarıdır. 10 Benim sınıfımdaki kızlar için kıyafet ve makyaj, zenginlerin kültürel sermayesi ve sosyal gücünü kayıran, varolan sosyal düzenlemeleri eleştirmelerine izin vermeyen ve onları pasif özneler pozisyonuna yerleştiren okulun, resmi ideolojik kodlarına karşı direkt bir isyanı gösteriyordu ve okulda yaşanan bedensel kontrol ve ahlaki düzenleme davranışlarına karşı gösterilen bir tepkiydi. Kızların kıyafeti, erkek-egemen bir kültür ve baskıcı bir ekonomik sistem içinde sosyal güç elde etme mücadelesini oluşturuyordu. Kızların erkeksi ve be-

denlerine tam oturan seksi görünüşleri, kendilerinin feminen özneler ve ataerkil hegemonyanın öğeleri olarak konuşlandırılmalarını açıkça reddedişleri anlamına geliyordu. Kızlar, zarif bluzlar, etekler ve faziletli bir kız görünüşü yaratan giysiler gibi klişeleşmiş kadın kıyafetlerinde gizlenmiş ataerkilliği reddediyorlardı ve böylelikle kültürel anlam ve sosyal kimlik oluşturma süreçlerinde, kontrol sahibi direnen öznelere dönüşüyorlar ve bu şekilde de, "iyi kızlık hallerini" yöneten kodları aşıp, bu kodlara karşı geliyorlardı. Bu çeşit giyimsel direniş hareketleri, kabul görmüş görünüş normları gayri ihtiyari bir biçimde alt üst ediyor ve uzun yıllardır çıkan kadın dergilerindeki- özellikle de *Seventeen* dergisinin okula dönüş sayılarındaki- kapak figürlerini de değişime uğratıyordu.

Okullardaki erkek direnişi, erkeklerin düşük statülerini daha da güçlendirmeye hizmet ettiği gibi, bayan direnişi de sıklıklı sınıf kültürünü reddetmek anlamına gelir. Ancak sonuçta, yine de kızların seks objeleri olarak görüldüğü bir kültürün içine yerleştirilirler. İşte bu, kızların, ta on iki yaşında erkeklerle birlikte "gitmeye" başladıkları "Koridor". Başarı sürecinde eğer erkeklerin hamlelerine fazlasıyla can atarak ve ayrım gözetmeksizin karşılık verirlerse, "orospu" olarak yaftalanırlardı. Acımasızca ve gelişigüzel kullanılan bu nitelemeler, aynı zamanda fiziksel çekiciliğe sahip olmayan kızlar içinde kullanılırdı. Kızlar sıklıkla kendilerini, aşırı cinsel aktivitede bulundukları taktirde grup statülerini kaybetme ya da çok az cinsel eylem gerçekleştirdiklerinde de "soğuk" olarak adlandırılıp reddedilme ikilemi içinde bulurlardı. Diğer taraftan erkekler için ise, benzer artan cinsel birliktelik durumlarında statü yükselmesi söz konusuydu. Bu çifte standart, tarih boyunca var olagelmiştir ve feministler bu duruma her zaman ve tabi ki haklı olarak karşı çıkmışlardır.

"Koridor"daki kızlar, çoğunlukla evliliğin gelecek ile ilgili arzulanan bir durum olduğunu reddetmişlerdir. Bazıları ise, anlamsız bir işte çalışmaktansa evliliğin daha tercih edilebilir bir seçenek olduğunu belirtmişlerdir. Evlilik en azından "eş" statüsünü kazandırmaktadır ki, bu şüphesiz tamamen statüsüz olmaktan daha iyi bir durum olarak ortaya çıkmaktaydı. Yine de bir çoğu için evlilik bir kere içine düşülünce, çıkış yolunun kolay kolay bulunmadığı bir tuzak olarak görünüyordu.

Kızların fiziksel olarak ve şiddet içerecek şekilde erkeklerle ve diğer kızlarla çatışma yaşadığı durumlara defalarca şahit oldum. Hatta kızların bir kısmı, okulun en amansız ve yetenekli boksörleri arasında yer alıyorlardı.

Kendilerini savunacak fiziksel kapasiteye sahip olduklarını çok erken yaşlardan itibaren göstermek bu kızlar için önemliydi. Erkekler için olduğu kadar kızlar için de, sert ve amansız olmak saygı görmenin ve arkalarından giden bir grup insan kazanmanın iyi bir yoluydu.

Kızların pek çoğunun evdeki yaşamları karışık ve zordu. Yüzdelik olarak büyük bir kısmı, tek ebeveynli ailelerde birden fazla kız ve/veya erkek kardeşleriyle beraber yaşıyorlardı. Bazı ebeveynler, sıklıkla işsiz kalıyorlar veya işsizlik yardımı alarak geçimlerini sürdürüyorlardı. İş sahibi olacak kadar şanslı olsalar bile, bir çoğu gururlarını sürekli olarak inciten, aşağı seviyede, geleceği olmayan işlerde çalışıyorlardı. Genç kardeşleri olan kızlar, özellikle de anne babaları çalışıyorsa eğer, çok erken yaşlarda ana-baba rolünü üstleniyorlardı. Bunun kaçınılmaz bir sonucu olarak da bir kısım kız öğrenci, kardeşleriyle ilgilenmek zorunda oldukları için, okul derslerinin bir kısmını rutin bir şekilde kaçırıyorlardı. Diğer bazıları ise, okuldan çıktıklarında ev dedikleri boş bir apartman dairesinin kapısından giriyorlardı. Alt düzeydeki işlerde çalışan ebeveynler, nadiren bebek bakıcısı giderlerini karşılayabilmekteydiler ve kreş hizmetlerinden de ya hiç yararlanamıyorlardı ya da yararlansalar bile bu hizmet oldukça yetersiz olarak sağlanıyordu. Hem kızlar hem de erkekler için en yaralayıcı aşağılanma "sosyal yardımlı" olarak damgalanmaktı ki, bu sembolik anlamda lekelenmek demekti.

Günlük yaşamın baskıları sonucunda sık sık aile-içi şiddet patlamaları da oluyordu. Evdeki şiddet mevzuları, genelde kızlar ve anne babaları arasındaki tartışmalardan çıkıyordu. İkinci Bölümde yer verilmiş olan öğrencilerimden birinin annesiyle yaptığım röportajı hatırlarsınız:

"Kocanın seni dövmesi senin canını sıkmıyor mu? Bunu sonlandırmak istemez misin?" diye kibarca sordum.

Aniden dedi ki: "Tabi ki beni dövüyor ama siz iş bulamasaydınız ve gün boyunca evde oturmak zorunda kalıp bir şey yapmasaydınız bu sizin canınızı sıkmaz mıydı?"

Kızlar, hayatı düşmanca ilişkiler ve aile içi ikilemlerle dolu olarak bulmuş olmalarına rağmen, ev, en azından sağduyusal bilgi ve uygulamanın taktir edildiği, orta-sınıf söylemine ve retoriğine hakim olmamanın yol açtığı "yetersizlik" ve "yoksunluk" duygusunu yaşamadıkları bir yerdi. Kenar mahalle okullarındaki bayan öğrenciler üzerindeki çalışmam, okulun, toplumumuzun günümüzdeki sınıf-temelli emek ayrımını ve erkek-egemen cinsiyet ilişkilerini sürdürmek için gerekli olan değer, tavır ve dav

davranışları yeniden üretme yönünde çaba harcamayı amaçlayan görünmez işlevinden ya da "gizli müfredatından" bahseden eleştirel kuramcıların bulgularının bir çoğunu teyit etmiş oldu.

Jane-Finch kızlarının çoğu, yoksulluk, ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı, fiziksel istismar, ve bazı durumlarda yeni yaşadıkları bir göçün kültürel şokundan kaynaklanan, gurur kırıcı durumlardan muzdarip olsalar da, okulun, kızları pasif, mülayim, uysal, düzenli, zarif, ve çalışkan işçiler yapmayı amaçlayan normlarına karşı belirgin bir kültürel direniş göstermeyi başarmışlardır. Ev işi yapma içgüdülerini beslemek için tasarlanmış alışılageldik kadınlık tarifine direnmek için kızlar, genel olarak, çalışan-sınıf kültüründen alınmış sertlik, agresif cinsellik, otoriteye güvensizlik, ve isyankarlık gibi nitelikler geliştirmişlerdir. Daha sonra da, eğitim kurumlarının, dezavantajlı öğrencileri daha varlıklı akranlarından ayıran fırsat farkını kapatmaya yardımcı olacak gücü sağladığını iddia eden ve okulların, eşitliği yayma işlevi olduğunu savunan tutarsız efsaneye karşı da direniş göstermişlerdir.

Okul sistemi, üstü kapalı olarak, orta-sınıf değer, tavır ve davranışlarını güçlendirme ve ödüllendirme (ve bu şekilde de "yoksunları" ortadan kaldırarak cezalandırma) doğrultusunda yapılandırıldığı için, eğitimciler ve halk, benzer bir şekilde okulların dezavantajlı kızları eğitmedeki başarısızlığının aslında kızların kendi başarısızlığı olduğunu varsayarlar. Kızlar başarısız olurlar çünkü kafasız, çaresiz, değersiz, hastalıklıdırlar, güvenilmez kalıtsal özelliklerin yükünü taşırlar ve sapkın aile arkaplanlarının ürünü oldukları için o haldedirler. Sınıf ve eğitim sisteminin ekonomik bakımdan güçsüz ve cinsiyet ve ırk açısından dezavantajlı bireylerin başarısını ne şekilde etkilediğini araştırmak yerine kurbanları suçlarız.

'Eşit eğitim fırsatı' efsanesi içindeki en yaygın ve engelleyici taraf bir çok çalışan-sınıftan gelen kızın, okul başarısızlıklarının kendi hataları olduğuna, çünkü "aptal ya da ona benzer" bir durumda olduklarına inandırılmalarıdır. Jane-Finch kızları, günlük davranışlarında farkında olmadan baskıcı bir durumun varlığını sezdiklerinde direniş gösterirlerdi, ama okul, bu baskı deneyimini dillendirecekleri bir retorik sağlamadığı için paradokssal bir biçimde kendilerini suçlarlardı.

Çalışmaya ve kendini feda etmeye hazır herkes için başarı sözü veren liberal ideoloji, bu kızların nasıl tüketici kapitalizminin ataerkil ekonomik ve kültürel güçleri tarafından önceden belirlenmiş bir geleceğe doğru yönlendirildiklerini anlamalarını engellemiştir. Kendilerinden daha varlıklı kızla-

rın zekalarına sahip olmadıkları inancıyla felç edilmiş çoğu çalışan-sınıftan gelen kız, okulu bırakmak zorunda kaldı (doğal olarak bazı istisnalar vardı elbette. Kitabi zekaya sahip olmak, orta-sınıf statüsü ile denk görüldüğü için, bir çok kız, öğretmenleri hoşnut edecek ya da akademik mükemmeliyete ulaştıracak girişimlerde bulunmayı da tamamen bıraktı. Bunun yerine dikkatleri kısa süre içinde kendi alt-kültürel statülerini güçlendirmeye yöneldi). Sınıfsal/kültürel kimlikleri, çoğu zaman, kir bağlamış yüksek binalar, işsizlik, cinsiyet ayrımcılığı, plaza ihtişamı, ve onların bu kötü durumlarına çözüm bulamayan eğitimci ve politikacıların başarısızlığı ile tanımlandı. Bu da, güçlü duygusal bir bağa yol açtı çünkü baskın sınıfın dünyasına direnmek için kolektif "kızarkadaş" ağları yarattılar. Bir çok kız, kartların ta en baştan beri onların aleyhine olacak şekilde destelendiğine dair bir his taşıyordu. Ancak, ne de olsa, atalarımızdan kalan miras, bir sınıfın diğer bir sınıf ve bir cinsiyetin diğer cinsiyet üzerindeki üstünlüğünü öne çıkarmıyor muydu? Bu kötü vaziyet karşısında, direniş eylemleri vasıtasıyla okulun resmi ideolojisini söküp atmaktan daha doğal bir tepki olabilir miydi ki?

Dezavantajlı kızları, sosyal başarının taşıyıcı bandı üzerinde "tamamlanmamış ürünler" şeklinde algılayarak yeterince sosyalleşmemiş gören gülünç ideolojiye sarıldığımızda, toplumun temel sınıfsal yapısı ve cinsiyet önyargıları üzerine sahte bir cila sürmüş ve beyaz üstünlükçü ataerkil kapitalizmin, hangi sınıf ve cinsiyetin başarılı ve hangilerinin başarısız olacağını büyük ölçüde belirleyecek bir sistem oluşturduğunu görmeyiz; görsek bile, bu sistem yapısının kullandığı yöntemlerin anlaşılmasını güçleştirmiş oluruz. Bu şekilde eğitim sistemi, statükonun nesiller boyunca aktarılarak devam etmesini sağlamış olur. Cinsiyet yapısını, kadınların ailelerini beslemek için organlarını satmak zorunda bırakıldığı gerçeğini ve kadın emekçilerin tüm dünyadaki emekçiler içinde en çok sömürüye maruz kalanlar olduğunu, daha geniş kapitalist bütünlük bağlamında anlamaya çalışmamız gerekmektedir.

Eğitim sistemi, anaokulundan liseye kadar çalışan-sınıf kadınlık kültürünü yeniden değerlendirene dek okullar, kadınların kısıtlı ve alt seviyedeki rolünün altına imza atmaya devam edecek ve kızları ömürleri boyunca sürecek rutin emeğe veya erkeklere bağımlı kalmaya hazırlayan ayrıştırma ve işleme istasyonları fonksiyonunu sürdürecekler. Bu kadınlar, insanın içini burkan ve aklını söndüren fabrika ortamının normları ya da ev işlerinin baskıcı hapishane atmosferi içinde, ya ücretli ya da kocaları için bebek yapma makineleri olarak ücretsiz hizmet vererek, yaşamlarını devam etti-

recekler. Amerikada yaşayan kadınların dörtte üçü, şiddet suçları kurbanıdır ve cinayet, genç kadınların ölüm nedenleri arasında ikinci sırada yer alır. Eğer bir kadın bir erkekle birlikte yaşıyorsa, beraber yaşadıkları ortam, tüm yeryüzünde bulunabileceği yerler arasında en tehlikeli yerdir. Eğitimcilerin, baskın pedagoji formlarımızı şekillendirmiş olan sınıf ve değer varsayımlarını ve günümüz okullaşması ve sosyal yaşamının doğasında var olan cinsiyet ayrımcılığını sorgulamalarının zamanı geldi.

İlkokul günlüğümü okurken, kendi cinsiyet ayrımcılığımla yüzleşemediğim ve beyaz-üstünlükçü, ataerkil söylem ve uygulamalar içinde kendi kalıplarıma yeterince karşı koyamadığımı, acı bir şekilde gördüm. Eleştirel eğitimciler, önce kendi sınırlılıklarıyla yüzleşmelidirler ki, onların üstesinden gelip kendi pedagojilerini, özgürleştirici bir pratiğe dönüştürebilsinler. Bu ise, başlatılıp sürdürülmesi gereken yaşam-boyu bir mücadeledir.

Öğrenci Başarısızlığını Psikolojikleştirme

Siyahları, Latin kökenlileri, diğer azınlıkları, kadın olsun, erkek olsun işçi sınıfında yer alan beyazları, baskın kültürün genellikle ödev yapmak, dakik olmak, kibar bir şekilde konuşmak, sessizce çalışmak, yanındakini rahatsız etmemek, otoriteye saygı göstermek şeklinde tercüme edilen *kültürel sermayesini* benimsemek ya da ona uyum sağlamak adına reddetmenin, aslında sınıf, kültür ve ırka özgü bir direniş şekli olduğunu öğretmenler olarak anlayabilirsek, o zaman okuldaki başarısızlığın, öğrencilerin bireysel eksikliklerinden öte bir durum olduğunu kavrayabiliriz.

Öğrenci başarısızlığının noksancı modeli, öğretmenlerin bu başarısızlığı psikolojikleştirmesi üzerine kurulu bir modeldir. Öğrenci başarısızlığını "psikolojikleştirme", onu bireysel bir özelliğin ya da özellikler dizisinin (örn: motivasyon eksikliği ya da düşük özgüven gibi) üstüne yıkmak ile gerçekleştirilir. Bu durum, William Ryan'ın meşhur "kurbanı suçlamak" ifadesinin hayat bulmuş şeklidir. 11 Bu tavır kısmen ürkütücüdür de, çünkü öğretmenler çoğunlukla, bu durumun güçsüzleştirici etkilerindeki kendi suç ortaklıklarının farkında değillerdir. Okul başarısızlığını psikolojikleştirme, öğretmenleri, kendilerini pedagojik açıdan incelemeye tabi tutma ve okul içerisindeki bireysel rolleri ve okullarının içinde bulunduğu daha geniş toplumsal düzendeki yeri hakkında ciddi bir eleştiri yapma zahmetinden kurtaran gizli müfredatın bir parçasıdır. Aslında okul başarısızlığını psikolojikleştirmek, bir taraftan öğrenciyi suçlarken, diğer taraftan da varolan sosyal çevreyi sürekli bir eleştirinin parçası olmaktan kurtarır.

Öğretmenler, okul başarısızlığının nasıl yapısal olarak yerleştirilip, kültürel olarak uyarlandığının farkında olmak zorundadırlar. Böylece, hem okul içinde hem de okul dışında sosyal ve ekonomik adalet için mücadele verebilirler. Öğretmenler, öğrencilerinin sınıfta ve sokakta kullanabilecekleri eleştirel bir pedagoji oluşturarak, onları hem birey, hem de sosyal değişimin potansiyel gerçekleştiricileri olarak güçlendirme yolunda yılmadan çaba göstermelidirler.

Orta-sınıftan öğrenciler, işçi sınıfı öğrencileriyle yetenek bakımından eşleştirildiklerinde görülmektedir ki, bu iki grubun akademik başarılarındaki farklılıklar, Boudon'ın *ikincil etkiler* diye adlandırdığı nedenlerden kaynaklanmaktadır. 12 Bu ikincil etkiler, öğrencilerin kültürel sermayelerinde ve çeşitli kültürel deneyim alanlarında tecrübe ettikleri sosyal uygulamalardaki farklılıklarla ilintilidir. İşçi sınıfından gelen öğrenciler, belirli sınıf, cinsiyet ve ırk ilişkilerini içeren farklı "karar-alanları" (örn. aile, çalışma ortamı, akran kültürü gibi) içinde hareket etmektedirler. 13

Okul başarısızlığını, kültürel sermaye ve sınıf/cinsiyete özgü sosyal uygulamaların ikincil etkisi olarak görmek, okul başarısızlığını, tembel, ilgisiz, düşük zekalı altsınıf öğrencilerinin bireysel yetersizliklerine ya da ilgisiz ve bencil anne babalara bağlayan yaygın yeni-muhafazakar sosyal mantığa tamamen zıt bir bakış açısı sunmaktadır. Yeni-muhafazakar mantık, bir çeşit arınma yöntemidir ve sistemi tehdit ettiği veya tehlikeye attığı düşünülen bir kısım bireyler üzerinde azınlıkların daha aşağı pozisyonda oldukları efsanesini yayarak, eğitim sistemini koruyan sosyal bir mekanizmadır. Kapitalist sınıf içerisinde, kurumun bir çok duayeni, "aşağı ırklara" hizmet vermek için okulların standartlarını düşürmeleri gerektiğine inanır ki, böyle bir durum, toplumun geneli için felaket anlamına gelir. Azınlıkların ve işçi sınıfı gruplarının aşağı pozisyonda olduğu efsanesi, eninde sonunda milletler-üstü kapitalist seçkin zümrenin sosyal kalıtımının bir parçası haline dönüşür. Beraberinde ırkçılık utancını taşıyan bu tür bir bakış açısı, maalesef pek çok popüler okullaşma teorisinde yaygın bir biçimde bulunmaktadır.

NOTLAR

1.John Ogbu, "Class Stratification, Racial Stratification, and Schooling,"L.Weis(Ed.)içinde,*Race, Class, and Schooling* 17 (1986),22.Special Studies in Comparative Education, Comparative Education Center, Faculty of Educational Studies, State University of New York at Buffalo.

2.Aynı Eser, 25-26.

3.Peter McLaren,: *Schooling as a Ritual Performance: Towards a Political Economy of Educational Symbols and Gestures* (London and New York: Routledge and Kegan Paul,1986).

4.Paul Willis, *Learning to Labor* (Lexington: D.C. Health,1977).

5.Ayrıntılı bilgi için, bakınız The Open University (1981): *The Politics of Cultural Production*; Whitty, " Ideology, Politics, and Curriculum," 9-49; and Davies, "Popular Culture, Class, and Schooling," 53-108.

6. Robert Everhart, *Reading, Writing, and Resistance: Adolescence and Labor in a Junior High School* (New York: Routledge and Kegan Paul, 1983).

7. Michelle Fine, "Silence and Nurturing Voice in an Improbable Context: Urban Adolescents in Public School," içinde H.A. Giroux and P.McLaren (Eds.), *Critical Pedagogy, the State, and Cultural Struggle* (New York: State University of New York Press, 1989).

8.Bakınız, Peter McLaren, " 'Bein' Though': Rituals of Resistance in the Culture of Working-Class Schoolgirls," *Canadian Woman Studies* 4, 1 (1982, Fall): 20-24.

9.Bakınız, Paul Willis, *Learning to Labor.*

10.Bakınız, Angela McRobbie and Jenny Garber, "Girls and Subcultures," S.Hall and T.Jefferson (Eds.) içinde, *Resistance through Rituals* (London: Hutchhinson, 1980), 209-222. Bu kısımda Angela McRobbie'nin eserine işçi-sınıfı kızları hakkındaki görüşlerinden dolayı borçluyum. Özellikle bakınız, A.McRobbie, "Working Class Girls and the Culture of Feminity," Centre for Contemporary Cultural Studies Women's Group, içinde, *Women Take Issue* (London: Hutchinson, 1978).

11.William Ryan, *Blaming the Victim* (New York: Vintage Books, 1976).

12.R.Boudon, Education- *Opportunity and Social Inequality:Changing Prospects in Western Society* (New York and London: Wiley Interscience, 1974). Davies'te belirtildiği gibi, "Popular Culture, Class, and Schooling," 91-92.

13. Bakınız Davies, "Popular Culture, Class, and Schooling," 91-92.

BÖLÜM 7

Eğitimdeki Yeni ve Eski Efsaneler

Öğrenmeyi Teknolojik hale getirme

Şu anda öğretmenlere sunulan müfredat geliştirme ve uygulamaya yönelik bir çok popüler yaklaşımın temelinde, öğrencilere, gündelik olarak yaşadıkları deneyimlerinden soyutlanmış bir şekilde düşünmenin öğretildiği politikan arındırılmış ve kültürel açıdan steril hale getirilmiş öğrenim programları yatmaktadır. 1 Öğrenciler, bazen Henry Ford'un paslanmaya karşı dayanıklı montaj hatlarına benzeyen sınıflarda, mekanik bir bilişsel sitil geliştirirler. Hem eyalet düzeyinde hem de yerel düzeydeki dosya tutucular, sorumluluk-tüccarları ve "bilgi uzmanları", öğretmenlere, davranışları bölme, akışkan sosyal hareketliliği "girdiler" ve "çıktılar bazında ölçme ve insanları bilgisayar çıktılarına indirgemeleri yönünde direktif verirler. Aynı kişiler, öğretmenlerin, işçi sınıfı ve azınlık öğrencilerinin deneyim, değer ve kültürel sermayelerini, baskın kültüre ait olanlar kadar ciddiye almamalarında ısrar ederek, krizlerin eksik olmadığı bizim sınıflarımızın yer aldığı bölgeyi, baskınlık mantığı ile yönetirler. Bu durum, genellikle, farkında olmadan sosyal ve kültürel eşitsizliğin çoğaltımının sürmesine yardım eder. Öğretmenler olarak, öğrencilerimizi, yapay çevreler yaratmak adına "iyi sistem insanları" olma yönünde teşvik ediliriz. Bilgiyi, hazır-gıda servis eder gibi sunarız; burger spesiyaliteleri elimize, IBM, Xerox ve Enron'ın irfan mutfaklarından fazla pişmiş bir şekilde ağır aksak ulaşır.

Bugün, teknokratik bilinç, sınıf sağlığı oluşturmak için yeni bir eğitim mekanizması olarak görülüyor. Öğretmenler sıklıkla teknokratik kuramlara şüphe ile yaklaşırlar ve bazen de, direktifleri takip etmek ve "uzmanlara" uymak konusunda inanılmaz bir eğilim gösterirler. Yeni müfredat teknolojilerinden bazıları ise, "öğretmen-geçirmez" hale getirilmişlerdir ki öğretmenleri, karar verme sürecinden çıkartarak, onların daha da değer kaybetmesine ve yetisizleştirilmesine katkı sağlarlar. Öğretmenler olarak, eğitim programcılarının ve sözde uzmanların, 'onlar asla hata yapmaz' şeklindeki yanlış imajlarını el birliği ile yıkmalıyız, çünkü bu tür insanlar, çoğu zaman, herhangi bir iddiası olmayan öğretmenlere, yeterlilik ve süreçte akıcılık sağlama kisvesi altında kendi epistemolojik varsayımlarını ateşli bir

şekilde empoze ederler. Bizim de elimizde, üretken ve dönüştürel bilgiye karşın, ön plana çıkmış olarak, pratik ve teknik bilgi formlarını kalır.

Teknokratik mantık ile ilgili özellikle ciddi bir sorun da, sahip olduğu nesnellik ve nötr-değer görüntüsüdür. Bu mantığın taraftarlarının size söylemediği şey ise, yeni plan ve program direktiflerinin çoğu zaman, gizli bir politik gündem tarafından şekillendirildiğidir.

Bizim sınıflarımızın teoriye gereksinimi var, ancak kapitalizm altında insan emeğinin ticari bir meta şekline dönüştürülmesiyle ortaya çıkan teknokratik bir dünya görüşünün içine yerleştirilmiş, yaşamı tıkayan, kuramlara değil. Bizim, öğretmenleri, kendi teknokratik kültürel bölgelerinin altında yatan değer varsayımlarını sorgulamaya iten, ve öğretmen adaylarının, öğretmenlik eğitimleri sırasında elde etmeye zorlandıkları kapitalist değer yasasına bağlı sınıf uygulamaları ve sosyal ilişkileri incelemeye açan kuramlara gereksinimimiz var.

Yeni-Muhafazakarlık ve Demokratik Okullaşma Efsanesi

Ulusumuz okullarında okuyan öğrencilerin durumuna yönelik önerilen çözümlerde çok nadiren tartışılan -hatta nadiren düşünülen bile denebilir- bir nokta var ki, o da, kentsel eğitime yönelik günümüz yaklaşımlarının bir çoğununun altında gücendirici efsanelerin bulunduğu gerçeğidir. Efsaneden kastım, yeni-muhafazakar eğitim düşüncesinin tekrar güç kazanan "gerçekleridir" ki bu "gerçekler", 60lı yıllarda geçici olarak gömülmüş, 70lerde eğitim gübresinin içinde bulunan kemiklerini tekrar karıştırmaya başlamış ve 90larda da tekrar benimsenme sürecine girmiştir. 2 Bu efsanelerden en tehlikeli olanlarından biri, eğitim sisteminin, özgür toplumumuzun ihtişamlı eşitleyicisi olduğunu savunan *eşit fırsat* efsanesidir. Yani, başarı, zeka, sıkı çalışma ve yaratıcılık ile elde edilebilir. Bir çok efsane gibi, defalarca yanlışlığı kanıtlanmış olsa da, bu efsane de diğerleri gibi, günlük algımızın bir parçasını oluşturur.

Bu efsaneye inananlar, eşitsizliğin aslında, diğerlerinden daha yetenekli olan, daha çok çalışan ve doğuştan daha fazla zekaya sahip öğrencilere hak ettikleri ödülleri sağlarken daha az yetiye sahip olanları da dışlayan, kurulu "meritokrasi" şeklimizden kaynaklandığını ileri sürerler. Bazı yeni-muhafazakarlar, biyolojinin sınıf ayrımının kökeninde var olduğunu ve azınlık ve işçi sınıfından gelen öğrencilerin maalesef yetersiz olan gen havuzlarına bağlı olarak en fazla dezavantajlı durumdaki grup olduklarını bile iddia etmektedirler. Diğer bir ifadeyle, kültürel ve ekonomik açıdan dezavantajlı durumdaki öğrenciler, kalıtsal olarak daha düşük bir zihinsel yetenek devralmışlardır. Öyleyse, doğal olan ve arzulanan davranış, bizim

toplumumuzun, en parlak öğrencilerini farklı bir şekilde ödüllendirmesidir. Bu "zihinsel engel modeli" farklı ırksal ve sınıfsal grupların, farklı zihinsel kapasite ile donatıldığını ve bu durumun azınlık ve ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilerin üzücü bir şekilde okul başarısını engellediğini ileri sürer.

Yeni-muhafazakarlar, akademik başarının en büyük belirleyici faktörlerinden birinin, ailenin geliri olduğunu ortaya koyan yeni araştırmaları gözardı etmeyi ya da yanlış yorumlamayı tercih ederler. Bu acımasız gerçekliğe, "Frankenstein ve Einstein" sendromu adını veren eleştirel bir eğitim kuramcısı olan Paul Olson, ailesel arkaplanın okul başarısına olan etkisinin, ölçülen IQ'dan daha fazla olduğunu savunmaktadır.3 Bu sebeple, eşit fırsat efsanesi çirkin bir gerçeği gizlemektedir. O gerçek de, eğitim sisteminin, her bir öğrencinin anne babasının dolarları kadar şans elde ettiği, yüklü bir sosyal piyango olduğudur.

Yeni-muhafazakarlara göre, eşitlik arzusu gerçekte bir "kıskançlık hevesidir". Eşitlik hakkındaki liberal görüşü, bir takım Çin toplumu algılarıyla, herkes için aynı sayarlar ki bu algılara göre Çin toplumu zombi gibidir, uysaldır ve duygusal olarak kolayca etki edilebilir bir toplumdur. Diğer taraftan eşitlik, ne kadar da sıkıcı bir dünyanın oluşmasına yol açacaktır. Ancak yine de, bireysel farklılıkların olmadığını kimse iddia etmez. Gerçek mesele şudur ki, *eğitim sistemi işe belirli avantajlarla başlayanlara,* (ilk başta doğru bir ekonomik durum, ve buna bağlı doğru değerler, doğru konuşma örgüleri, doğru bireysel tavırlar ve doğru davranışlar gibi) bu avantajları okul yaşamları boyunca sürdürmeleri için daha iyi bir fırsat verir ve azınlık ve ekonomik açıdan dezavantajlı durumdaki öğrencilerin de meritokratik merdivenin en alt basamağında kalmalarını sağlar.

Yeni-muhafazakarlar size, herkesin General Motors'un başkanı ya da Microsoft'un CEO'su olamayacağını söylerler. Ama satır aralarını okuduğumuzda farklı bir anlamla karşılaşırsınız: "Niye vergi mükelleflerinin parasını daha alt seviyedeki ırklara harcayalım ki? Onların bu ülkeyi yönetme olasılıkları oldukça düşük, belki ancak sosyal yardım listelerinin başında görev alabilirler". Bu bakış açısı, Noam Chomsky'nin "başarının zekadan çok manipülasyon becerisi, hırs, sahtekarlık, diğerlerine saygı göstermeme vb. gibi daha az iyimser özelliklerle de ilişkili olduğu" iddiasını tamamen göz ardı etmektedir. 4

Yeni muhafazakarlar, bireyin yeniden canlanması konusunda tahminde bulunurlar. Bize söylendiğine göre, Horatio Alger, onyıllardır saklandığı kültürel ahşap dolaptan çıkıp yeniden canlanacaktır. Bu atmosferde, varoş

öğrencisinin sürekli başarısız olması, başarmak için gerekli motivasyon ve iradenin eksik olmasına bağlanabilir. Popüler eğitim uzmanlarının çoğu, iyi ki genetik aşağılık, ya da doğuştan gelen beceri eksikliği efsanesine aldırış etmiyorlar. Ancak yine de, alt-sınıf, azınlık ve göçmen öğrencilerin başarısızlıklarını, ev ortamlarını suçlamak yoluyla mantıklı hale getirmek için çalışmaya devam ediyorlar.

Sosyal ve eğitimsel problemleri, öğrencilerin sosyal çevreye uyum sağlamakta başarısız olması şeklinde yorumlayan bir efsane de *kültürel yoksunluk* efsanesidir. Sonuç olarak, ekonomik anlamda dezavantajlı ve azınlık öğrencileri, orta-sınıf öğretmenlerinin beklentileri doğrultusunda davranmadıkları taktirde, "olağan dışı", "patolojik" veya dürtülerinin-kontrolünde şeklinde yaftalanırlar. Elbette bu teori, "eksikliklerin" neden sürekli olarak sınıfsal hatlar etrafında gruplandığını açıklayamaz. Okullar, daha geniş toplum katmanlarında, okul politikalarında, olumsuz öğretmen duyguları konusunda, ya da problemleri zaten daha da kötü yapan eğitim programlarını uygulama konusunda, yapısal değişiklikler yapmayı düşünmek yerine, bu sorunları düzeltmek, getto çocuklarının beceri ve tavırlarını geliştirmek, sözde kültürel eksikliklerini tamamlamak ve tembel, ilgisiz ruhlarını motive etmeye çalışmak adına bazı programları teşvik ederler. Bu da yine, yanlış eğitimleri için öğrencileri suçlamak anlamına gelir.

Lütfen yanlış anlamayın: Bir öğrencinin benlik bilinci ve bir öğretmenin okuldaki tutumu elbette önemli rol oynar, ancak yine de getto öğrencisinin sınıfsal pozisyonunu değiştirme olasılığı düşüktür çünkü o öğrencinin eninde sonunda belirli bir sınıfsal gruplamanın içinde nerede yer alacağı üzerinde etkili olan zaten onlardır. Eleştirel geleneğin içinde yer alanlar, fakir, çalışan anne babaların, çocukları için epeyce yüksek beklentilere sahip olduklarını bilirler. Yine de bu ebeveynlerin, okulların daha ayrıcalıklı çocuklar için nasıl çalıştığına ek olarak, kendi çocuklarına yönelik nasıl işlev gördüğüne dair *gerçekçi beklentileri* de vardır.

Feinberg ve Soltis'in belirttiği gibi, "kültürel engeller modelinin" bazı savunucuları iddia etmektedirler ki, başarı büyük ölçüde sınıf kültürünün bir işlevi olduğuna göre ve sınıf kültüründe kökleşmiş bir davranışı değiştirmek için çok da fazla bir şey yapılamayacağına inanıldığına göre, okul telafi programları, okul başarısı üzerinde önemsiz bir etkiye sahip olacaktır. 5 Yine bu savunuculara göre, okullar, fakir işçilerin sosyal durumlarını değiştirmeye çalışırken sorunları fark edilir biçimde daha kötü hale de getirebilirler, çünkü fakirlere katkı sağlamak adı altında, eğitimciler tüm eğitim programını sulandırmış ve herkes için geçerli akademik standartları gev-

şetmiş olurlar. Bu kuramcıların iddiasına göre, eşitsizlik, kentsel gelişimin doğal bir sonucudur. Ancak eşitsizlik kavramına karşı bu tür bir tavır takınmak, fırsat ve çıktı eşitliği için gerekli şartları baltalamak anlamına gelir.

Eğitim programları, bu efsanelere sıkıca sarıp sarmalandığında, başarısız oldukları taktirde bile terk edilmeleri gerekmez. Başarısız programlar, baskın kültür tarafından akademik başarısızlığın efsane-temelli tanımlarını desteklemek için delil olarak kullanılabilir ve kullanılmaktadır da zaten. Bu tanımlara göre, başarısızlığın temelinde, öğrencilerin kendi genleri, karakter özellikleri ve ev yaşamları yatar. En iyi programlar bile başarısızlıkla sonuçlanabilir çünkü müşteriler ulaşılmazdır ve bu sebeple de öğretilemezler. Bu nedenle, başarısızlık, sadece politikanın üzerinde kurulu olduğu varsayımları kanıtlar.

Yaşamsal değişiklikler, bireysel çaba tarafından belirlenmek yerine, kapitalist sosyal üretim, takas, dolaşım ilişkileri tarafından büyük ölçüde *sosyal olarak koşullanmıştır.* Ancak yine de sahiplikçi bireyselliğin, otonom egonun, ve bireysel girişimciliğin erdemlerine vurgu yapan bir kültür içinde yaşamaktayız. Bu yaygın ve hakim bakış açısına göre, sosyal çelişkiler sosyal ve maddi eşitsizlik, kapitalist toplumun yapısı ve kolektif hırs ve ayrıcalıkla ilgili sorunlar olarak görülmek yerine, bireysel ve öznel kaygılara indirgenmektedir.

NOTLAR

1. Bu bölümle ilgili daha fazla bilgi için, bakınız Peter McLaren, "The Technocratic Classroom," *Ontario Public School Teachers' Federation News* (1982, Nisan 1): 11.

2. Bakınız, Peter McLaren, "Education as Myth," *Ontario Public School Teachers' Federation News* (1981, Ekim 15): 17.

3. Paul Olson, "Methods , Interpretations, and Different Views of Aspirations," *Interchange* 17, 1 (1986): 78.

4. Noam Chomsky, "I.Q. Tests: Building Blocks for the New Class System," B. Casin et al: (Eds.) içinde, *School and Society* (London: Routledge and Kegan Paul, 1971),244-299, Olson'da belirtildiği gibi, " Methods, Interpretations," 78.

5. Walter Feinberg and Jonas F.Soltis, *School and Society* (New York: Teachers College Press,1985), 34-35.

BÖLÜM 8

Öğretmenler ve Öğrenciler

Öğrenci Deneyiminin Önceliği

Benim önerdiğim pedagoji, *öğrencilerin bizzat kendi sorun ve gereksinimlerini başlangıç noktası alır.*1 Öğrenci deneyimine dayanan bir pedagoji, bir taraftan, öğrenci deneyimlerini şekillendiren baskın bilgi çeşitlerini analiz etmemize yardımcı olur; diğer taraftan da, öğrencilerin kendi belli-başlı deneyim ve ast bilgi formlarını inceleyebilmeleri için gerekli araçları sağlamaya çalışır. Öğrencilere, kendi deneyimlerini analiz etmede yardımcı olmalıyız, bu şekilde bu deneyimlerin üretilmesinde, meşrulaştırılmasında ya da onaylanmamasındaki etki süreçlerini aydınlatabiliriz. R. W. Connell ve Avustralya'daki ortakları, çalışan-sınıf öğrencilerini güçlendirmek için öğretilmesi gereken bilgi çeşitlerini formüle ederken kullandıkları müfredat yaklaşımlarında ikna edici bir yön sunmaktadırlar.

> Çalışan sınıfların çocukları, resmi bilgiye, kendi deneyimleri ve o deneyimleri şekillendiren şartlar ile başlayan öğrenme ile erişim sağlarlar, ama orada durmazlar. Bu yaklaşım, varolan akademik bilgi düzenlemesini ne kabul eder ne de tamamen alt üst eder. Varolan okul bilgisi ve işçi sınıfındaki insanların zaten bildiği şeylere dayanır ve seçilen bu bilgileri ekonomik açıdan varlığını sürdürme, ortaklaşa hareket etme, işsizlik vasıtasıyla ev halkının huzurunun kaçmasına engel olma, yeni teknolojilerin etkisine karşılık verme, bireysel kimlik ve bağlılık problemlerini idare etme, okulların nasıl çalıştığını ve neden o şekilde çalıştığını anlama gibi konular etrafında organize eder. 2

Tüm özgürleştirici eğitim programları, kimlik oluşumuyla yakından bağlantılı olan öğrenci deneyimlerine önem vermelidirler. Ayrıca, eleştirel eğitimciler, bu tür deneyimleri nasıl anlayıp, kabul ve analiz edeceklerini öğrenmelidirler. Bu, sadece öğrencilerin kendilerini tanımlamak için kullandıkları kültürel ve sosyal formları anlamak anlamına gelmiyor, aynı zamanda, bu öğrenci deneyimlerinin, mutlak bir şekilde onaylandığı veya meşru olmayan bir hale sokulduğu yollara başvurmaksızın, nasıl kullanılabileceğini anlamak anlamına da geliyor. Giroux'nun sıklıkla dikkat çektiği gibi, bilgi, eleştirel hale sokulmadan önce, öğrenciler için anlamlı hale geti-

rilmelidir. Okul bilgisi asla yeterli kanıt olamaz, çünkü öğrencilerin sınıf ortamına taşıdıkları ideolojik ve kültürel deneyimler tarafından sürekli olarak ayıklanmaya tabi tutulur. Okul deneyiminin ideolojik boyutlarını göz ardı etmek, öğrencilerin üzerinde öğrendikleri, konuştukları, hayal ettikleri zemini inkar etmekle aynı anlama gelir.

Öğretmenler, öğrencilerin algı ve kimliklerini oluşturan farklı yollarla ilgili bir anlayış geliştirmedikleri sürece, öğrenciler "yararlı" bir şekilde öğrenemezler. Öğretmenlerin, gündelik yaşamın çeşitli alanlarında üretilen deneyimlerin, nasıl dönüp de öğrenciler tarafından kendi dünyalarına anlam vermek için kullandıkları farklı seslere dönüştüğünü ve buna bağlı olarak da geniş toplum katmanlarında kendi varlıklarını nasıl ürettiklerini anlamaları gerekir. Elbette, bütün öğrenci deneyimleri mutlak bir şekilde kabul görecek diye bir durum söz konusu değildir, çünkü şüphesiz, bazı deneyimlerin kaynağında eleştirel olmayan bir sınıflandırma ve sosyal dünya yapısı bulunmaktadır (örneğin ırkçı ve cinsiyet ayrımcısı basmakalıpçılık gibi). Öğretmenlerin, öğrenci deneyimlerinin, bazılarının diğerlerine göre daha fazla sorgulanması gerektiğini ve bu deneyimlerin, varolan sosyal kurumlarla ve sömürüsel emek ayrışması ile ilişkili çoklu söylem ve öznelliklerden ortaya çıktığını anlamaları gerekir. Bu nedenle, sosyal dünyanın, öğrenciler tarafından nasıl tecrübe edildiğinin, uyarlandığının ve üretildiğinin eğitimciler tarafından anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Bunu anlamada başarısız olmak, öğretmenlerin, öğrencilere kendi benzersiz ifade tarzlarını veren dürtü, duygu ve ilgilerden faydalanmasını engellemekle kalmaz, aynı zamanda öğrenmenin kendisi için gerekli ivmeyi sağlamasını da güçleştirir.

Maalesef, bir çok öğretim ve öğrenim yaklaşımı, bilgiye soyutlanmış anlamsal bir ürünmüş gibi davranır ve öğrencilerin kendi yaşam ve deneyimleriyle bağdaştırdıkları bilgi ve sosyal formları utanç verici bir biçimde inkar eder. Bu konuda David Lusted'ın söylediklerini tekrar etmekte fayda var:

> Bilgi, okuma sırasında yazar -okuyucu arasındaki etkileşim sürecinde ve sınıf aktiviteleri sırasında öğretmen-öğrenci arasındaki etkileşim sürecinde üretilir... Bilgi alan ve yapılarını, akademisyen ve öğretmenlerin malı olarak düşünmek yanlıştır, çünkü böyle bir anlayış, etkileşim anlarındaki ilişkilerde eşitliğin var olmadığını gösterir ve bilgi değişimini yapan taraflardan birinin bilgisini diğer taraf üzerinde yanlış bir şekilde ayrıcalıklı kılar. Ayrıca, eleştirel eğitim üreticileri için bilgi ile ilgili bu tür bir bakış açısı, otokratik ve elit bir pedagoji olan kendi pedagojisini de

beraberinde taşır. Bu pedagoji, öğrencilerin bildiklerinin değerini inkar etmekle kalmaz, aynı zamanda eleştirel, bağlı, kişisel, sosyal bilgi gibi bilgi türlerinin öğrenilmesi için bilginin kendisi tarafından gerekli kılınan şartları da yanlış tanımlar. 3

Öğretmenler sıklıkla başarıyı yalnızca öğrettikleri şeylerin *ideolojik doğruluğu* ile tanımlama tuzağına düşerler. Giroux, erkek öğrencileri tarafından açıkça sergilenen cinsiyet ayrımcılığının dehşete düşürdüğü bir ortasınıf bayan öğretmen örneğini verir. Tahmin edilebileceği gibi, öğretmen, öğrencilerine çeşitli feminist broşürler, filmler, ve diğer ders materyalleri sunar. Öğrenciler ise, bu politik aydınlanmaya ilgi ve minnettarlık göstermek yerine, küçümseme ve direniş ile karşılık verirler. Öğretmen, şaşırır kalır; çünkü öğrencilerinin gösterdikleri cinsiyet ayrımcılığı daha da derinleşmiştir. Giroux'nun dikkat çektiği gibi, öğretmen kendi durduğu yerin doğruluğunu "yanlış bir biçimde tartışma götürmeyecek kadar bariz bir doğruluk olarak varsaymıştır" ve bu şekilde öğrencilerin "kendi öykülerini anlatmalarına, ve oyunun içine taşıdıkları deneyimlerini sorgulamalarına" izin vermeyi kabul etmemiştir. Aynı zamanda, öğrencilerine, cinsiyet ayrımcılığını sorunlu bir deneyim olarak sorgulama fırsatı vermeyi de kabul etmemiştir; bu şekilde de orta-sınıfsal/kurumsal otoritenin sıklıkla yaptığı gibi, bir kez daha onlara basitçe ne düşünmeleri gerektiğini söylemeyi tercih etmiştir. 4

Sharon Welch, öğretimdeki en büyük kaygının öğrencileri *yalnızca doğru fikirlere maruz bırakmak değil, aynı zamanda kuramsallaşma sürecini desteklemek* olduğunu savunmaktadır. Bununla beraber, öğretim teorisindeki gizli tuzağa da dikkat çekmeden edemez; bu tuzak ise teorinin sosyal kontrolün bir şekli olarak işlev gösterebileceğidir. Örneğin, öğretmenler sıklıkla öğrenci fikirlerini, yeni olmadıkları ve daha önce defalarca ve genellikle de daha karmaşık biçimde formüle edilmiş fikirler oldukları iddiaları ile kendini beğenmiş bir bakış açısıyla karşılarlar. Ayrıca, öğretmenler genellikle teoriyi karmaşık fikir üretme yolundan giderek değil tamamlanmış en son haliyle öğretirler. Welch, öğretmenleri, "tekerleği yeniden icat etmek" şeklinde ifade edilen ilköğretim düzeyinde kullanılan tekniği kullanmaları konusunda teşvik eder; bu tekniğe göre, öğrencilere, onları bir dikdörtgenin alanını ya da bir kutunun hacmini vb. bulmak gibi durumları çözmek için formüller üretmeye teşvik eden problemler verilir. Öğrenciler, formülleri kendileri oluşturarak, matematik teorisini daha iyi kavrayabilir ve düşünen insanlar olarak güven kazanabilirler. 5

Kenar-mahallede çalışan bir öğretmen olarak benim kendi durumumda ise, pedagojimi şekillendirmiş olan bir çok ideolojik varsayımı incelemek için yeterli donanıma sahip değildim. "Otoriter söylemim" içindeki yanılgı ve önyargılara karşı savunmasız durumdaydı. Öğretmen olarak kendimi, rolüme çokça kaptırmışken, öğrencilerimden fazla bir şey öğrenemedim. Öğrencilerin kendi hikayelerini anlatmalarında genellikle savunmasız bir taraf vardır aslında. Öğretmenler, kendi pedagojik uygulamalarında yerleşmiş olan gizli önyargılarla, öğrencilerini farkında olmaksızın susturmamak için dikkatli olmalıdırlar.

Bazı durumlarda kesinlikle, öğrenciler konuşmak yerine dinlemeye teşvik edilmelidir, özellikle de sesleri diğerlerini baskılama ve kontrol altına alma eğilimi gösterdiğinde. Ancak, öğretmenler, öğrencilerine *hikayelerinin önemli olmadığını asla söylememeli.* Michelle Fine, öğrencilerinin yaşamlarıyla direkt ilgili bir konu hakkında canlı bir tartışma ortamı yaratmak adına bir öğrencisini farkında olmadan susturan öğretmenin mükemmel bir örnek oluşturabilecek durumunu aşağıdaki gibi aktarmaktadır:

> Baharın il aylarıydı, bir sosyal bilgiler öğretmeni, New York Şehri'nin düzenini kendileri sağlamaya çalışan "yer altı adamlarından" Bernard Goetz hakkında bir sınıf-içi tartışması oluşturdu. Öğrencilerden "Goetz'i destekleyenlerin sınıfın bir köşesine, O'nun hatalı olduğunu düşünenlerin ise sınıfın diğer köşesine oturmalarını istedi". Sınıfın ortasında kalan geniş öğrenci grubuna ise öğretmen: "Tembel olmayın, karar vermek zorundasınız, iş yaparken olduğu gibi pasif durumda kalamazsınız." dedi. Bu gruptan bir kaç öğrenci, Goetz taraftarlarının olduğu tarafa yürüdü. Yaklaşık altı öğrenci merkezde kaldı. Öğretmen biraz öfkeli bir şekilde konuşmasına devam etti: " Tamam, önce Goetz'i destekleyenleri, daha sonra da Goetz'e karşı olanları dinleyeceğiz. Siz, hiç fikri olmayanlar, bu konu hakkında hiç düşünmemiş olanlar, fazladan zamanımız olmadığı sürece konuşmaya katılmayacaksınız." Normalde silik, ama karşıtlıkları ortaya çıkarma konusunda her zaman hızlı ve parlak siyahi bir üst sınıf öğrencisi olan Deirdre, ortada kalan grubun haklılığını savundu ve dedi ki "Benim fikrim yok değil, Goetz'in benim kardeşime benzeyen insanlara ateş etmesini sevmiyorum, ama projelerde ve çevremde güvensiz hissetmeyi de istemiyorum. Bir çok fikrim var. Sessiz kalmamın nedeni O'nun haklı mı haksız mı olduğuna karar verememem değildir. Ben bu konuda konuşacağım". Deirdre'nin

yorumu, karmaşık bir durumda, karışık ve hatta çelişkili pozisyonlara sahip olunabileceği fikrini, hem kendisi hem de diğerleri için meşrulaştırmış oldu. Açık ve önemli istisnalar olan, Harlem'in merkezinde çocuklarıyla yaşayan ve onların yaşamlarını çok iyi anlayıp saygı gösteren aktivist akademisyenler ve para-profesyoneller dahil, böyle bir meşruiyete nadiren izin verirler 6

Fine'ın anekdotundaki, sosyal bilgiler öğretmeni, düşüncesizce kendi ideolojik duruşunu öne çıkarmış ve bunun sonucu olarak da Deidre'nin karmaşık bir durumu basitleştirmeyi reddetmesini önemsiz görmüştür. Öğretmenler en iyi politik ve etik niyetlerine rağmen, çoğunlukla kasıtsız bir şekilde, öğrenci deneyimlerini değersiz görürler. Sonuç olarak, öğretmen ve öğrenci arasındaki alışverişteki eşitlik duygusu varsa bile tamamen kaybolur. Diğer bir ifadeyle, öğretmenin kendi pedagojisi, kasıtsız bir şekilde elitçi ve otokratik bir hal alır.

Sesin (İfade Etmenin) Önceliği

Okulları istila etmiş olan sorumluluk planları, idare pedagojileri ve rasyonalize edilmiş öğretim programlarının karmaşası içinde, öğretmen ve öğrencilerin gündelik hayattaki anlamı nasıl üretip yeniden yapılandıracakları konusunda kaygı verici bir sessizlik vardır. Sınıf pedagojisini rasyonelleştirme ve modernleştirme çabalarında, Yeni Hak (The New Right) hem öğretmeni, hem de öğrenciyi, hareketin merkezinden çekip alan müfredat yaklaşımlarını ön plana çıkartıyor. Öğrencilerin, dünyayı anlamlandırmak ve neden belli bir şekilde hareket ettiklerini ya da egemen uygulamaların karşısında neden direndiklerini anlamak için kullandıkları kategoriler, yeni tüksek-teknolojili sorumluluk planlarının avukatlarına oldukça yüzeysel geliyor.

Henry Giroux'un fikrine katılarak belirtmek isterim ki, eleştirel ve doğrulayıcı bir pedagoji, insanların anlattıkları hikayeler, öğretmen ve öğrencilerin anlam yaratmak için kullandıkları yollar ve onların ifadelerini şekillendiren deneyimlerin altında yatan olasılıklar etrafında bina edilmeli. İşte bu *ses (ifade)* kavramı etrafında, yeni sosyal ilişki şekillerine ve gündelik yaşamla yüzleşmenin yeni ve zor şekillerine işaret eden hem öğretim hem de öğrenimi kapsayan bir teori yer alabilir. 7

Giroux'nun *ses* kavramı, öğrenci ve öğretmenlerin birbirleriyle aktif biçimde diyalog kurabildikleri, çok boyutlu ve birbirine bağlı anlamlar kümesini ifade eder. *Ses*, önemli bir pedagojik kavramdır çünkü, tüm söylem-

lerin tarihsel olarak yerleştiği, kültürel olarak uyarlandığı ve anlamının bir kısmını da diğerleriyle etkileşimden aldığı gerçeği konusunda öğretmenleri uyarır. *Ses* kavramının, içselleştirilmiş, gizli bir söyleme işaret etme için kullanılma ihtimaline rağmen, böyle bir söylemi, paylaşılan anlamların evrenine yani sembollerin, anlatıların ve diyaloğun geçtiği toplum veya kültürün sosyal uygulamalarının içine yerleştirmeden anlamak mümkün olmayacaktır. *Ses* terimi, ayrıca bireylerin deneyimleri yorumlamak ve dillendirmek için kullandıkları kültürel gramer ve arkaplan bilgisine de işaret eder.

Bireysel ses, bulunduğu tarih ve kültürün özellikleri içinde anlaşılmalıdır. Öğrenci, öğretmen ve diğerlerinin, kendilerini nasıl tanımladıkları ve deneyimlerini nasıl adlandırdıkları önemli pedagojik bir kaygıdır, çünkü eğitimcilerin sınıftaki anlamın nasıl üretildiği, meşrulaştırıldığı veya onaylanmadığını anlamalarına yardımcı olur. Bu yalnızca teknik bir endişe değildir, hatta daha da önemlisi bu, tüm eleştirel pedagojilerin, özellikle de güç ve anlam diyalektiğine önem veren bir pedagojinin, kapitalist sosyal üretim ilişkileri içinde şekillenirken temelini oluşturmak zorunda olan, ahlaki ve politik bir faktördür. Bir çok durumda okullar, dezavantajlı ve ast gruplardan gelen öğrencilerin kendi bireysel ve kolektif seslerini meşrulaştırmasına izin vermez, ama öğretmenler bu durumun nasıl gerçekleştiğini nadiren anlayabilirler.

Bir *öğrencinin sesi ile ilgili, tarihsel olarak oluşturulmuş uygulamalar ve sermayenin egemenliği tarafından şekillendirilmiş ilişkiler içinde gerçekliği hem uyarlayan hem de şekillendiren yapıcı bir güç olması* özelliği, dünyanın bir yansıması olması özelliği ile kıyaslandığında, ikinci özellik geri planda kalmaktadır. Her bir bireyin sesi, sahibinin kültürel tarihi ve önceki deneyimleri tarafından şekillendirilir, ama öğrencinin sesi, öğrencinin kendi eseri olmayan anlamlar ile dolduran kapitalist sosyal üretim ilişkileri içinde şekillenir. Öyleyse ses, öğrencilerin kendilerini duyurmak ve dünyaya kendilerini aktif katılımcılar olarak tanıtmak için el altında bulundurdukları araçlara verilen addır. Bireysel "ses" sergilemek, Bakhtin'den alıntı yapmak gerekirse "bir metni kendi sözcüklerinle tekrar anlatmaktır." 8 ki, bu sözcükler öğrenciler tarafından belirlenmemiş ortamlarda üretilmiş ve öğrencilerin anlık kontrolü dışındaki sosyal ilişkilerin içine monte edilmişlerdir.

Baskın okul kültürü genellikle beyaz, orta ve üst sınıfların ayrıcalıklı seslerini temsil eder. Öğretmenlerin, baskın okul kültürünü, gizemli olmaktan çıkarıp, bir politik analiz malzemesi haline getirmeleri için, okul sesi ve

öğretmen sesi gibi *farklı* ideolojik çevre ve ortamlardan çıkan sesleri sorgulamaları gerekir.

Bu seslerin her biri, farklı güç yapıları içinde, belirli pedagojik deneyimler üretmek için eşzamanlı olarak çalışır. Öğretmenler, bu seslerin temsil ettiği çıkarları analiz etmelidirler. Bu analizi yaparken de bu seslerin birbirine karşı ve birbirini etkisizleştirmeye çalışanlarını muhalif olarak analiz etmek yerine, baskın ve ast uygulamaların, sürekli bir güç, anlam ve sahiplik mücadelesi içinde, birbirlerini şekillendirdikleri bir etkileşim olarak analiz etmelidirler.

"Okul sesi söylemini öğrenmek için", öğretmenler, okulun kurumsal ve politik ortamları içinde yer alan belirli zaman, mekan ve eğitim programlarını konfigürasyonlarını şekillendiren direktif, emir ve kuralları analiz etmelidirler. Okul sesi kavramı, örneğin, sınıfların nasıl düzenlenmesi gerektiğini, okutulan içeriğin ne olması gerektiğini, ve öğretmenlerin hangi genel sosyal uygulamaları takip etmeleri gerektiğini yapılandıran belirli ideolojileri aydınlatmaya yardımcı olur. Çoğu zaman, okul sesi, çerçevelediği ortam içerisinde çok az esnekliğe izin veren ya da hiç vermeyen, Bakhtin'in "otoriter söylem" diye adlandırdığı duruma benzer.

Öğretmen sesi, öğretmenlerin tarihleri, kültürleri ve öğrencilerinin öznelliklerini anlamak ve uzlaştırmak için kullandıkları değer, ideoloji ve yapılandırmacı prensipleri kapsar. Örneğin, öğretmenler sınıfta verdikleri eğitimi ve günlük pedagojik aktiviteleri çerçevelemek için sıklıkla "sağduyunun sesini" kullanırlar. Okul sesinde olduğu gibi, öğretmen sesi de, sık sık öğrencilerinin seslerini susturan otoriter söylemden hissesini alır. Diğer taraftan, öğretmen sesinin *baskılayıcı gücü*, Bourdieu'nün *sembolik şiddet* adını taktığı durumlarda gözlemlenebilir. 9 Örneğin, ast sınıflardan gelen öğrencilerin deneyim ve inançlarını tasvip etmemek ve hatta karşı çıkmak maksadıyla bir öğretmen kendi değerlerini dar görüşlü bir şekilde çizdiğinde, sembolik şiddet uygulanmış olur. Diğer taraftan, bir öğrencinin, sesinin temsil ettiği belirli değer ve ideolojiler bakımından hem onaylanmak hem de analiz edilmek için, kendini ifade etmesine izin verildiğinde ise, öğretmenin otoriter sesinin *özgürleştirici gücü* uygulanmış olur. Bu en son bahsedilen durumda, öğretmenin sesi, öğrencilerin kendi seslerini şekillendirmeye yardımcı olan çeşitli sosyal etmenleri ve güç konfigürasyonlarını anlayabilecekleri eleştirel bir ortam sağlayabilir. Ast grupların değerlerini ve günlük uygulamalarını sergileyen öğrenciler, kendi işçi sınıfı söylemlerini hatta orta-sınıftan gelenler, orta-sınıf söylemini

reddetmeden, bireysel güçlenme aracı olarak kendilerini orta-sınıf söyleminin otoriter kıskacından kurtarmayı öğrenebilirler

Genellikle, öğretmen sesinin uzlaştırıcılığı vasıtasıyla okullaşma sürecinin kendi doğası sürdürülebilir yada bu doğaya karşı koyulabilir. Öğretmenin, özgürleştirici çıkarların mantığına göre okulu şekillendirecek olan sesi, sadece yüksek derecece öz-anlamayla değil, aynı zamanda, okul içi ve dışındaki ideolojik ve maddi şartları yeniden yapılandırmaya adanmış sosyal bir hareketin bir parçası olmak ve ortak bir seste bir araya gelmek olasılığına ile mümkündür. Bu durumda, öğretmen sesi kavramını, kendi değerleri bakımından ve aynı zamanda okul ve öğrenci seslerini şekillendirip uzlaştırma işlevi bakımından anlamalıyız.

Ses kavramı, farklı kurumsal ve sosyal ortamlarda sahiplik formlarının oluşturulmasında işlerliği olan politik ve pedagojik süreçleri de doğrular. Dahası, daha geniş kapitalist toplum katmanlarında, aktif bir şekilde işleyen, adaletsiz uygulamalara da bir saldırı niteliğindedir. Ama en önemlisi, böyle bir pedagoji, okul, öğretmen ve öğrencilerin oluşturduğu hikayelerin içinde, umut, güç ve sınıf mücadelelerinin tamamlayıcı roller üstlendiği çeşitli öğrenme ve öğretme yaklaşımlarının temelini oluşturabilir. "Ses"e atıfta bulunurken, varolan kapitalist sosyal ilişkilerce teşvik edilen bireysel makam veya burjuva özgüvenini değil, sermayenin egemenliğine karşı sınıf mücadelesinin gereği olan bilincin gelişmesini kastediyorum. Varolan sosyal üretim ilişkilerinin bir "kritiği" olarak ses kavramı, retorik bir benzetme olarak ses fikri kapsamına dahil edilmemeli. Ses kavramı, her zaman politik bir uygulama olarak kolektif duruş kavramını ima etmeli. Bu durumda ses, hem sınıfsal sömürü, ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı ve homofobinin gizli ve yarı-gizli yaralarına şahitlik etmiş olur, hem de bunlara ve başka baskı ve insanlıktan uzaklaştırma şekillerine karşı önleyici bir mücadele halini alır.

"Diğer" ile Söyleşilerin Ötesinde

İlköğretim öğretmeni olarak öğretmenliğimin ilk dört buçuk yılında yazmış olduğum, ikinci bölümdeki günlük girdileri, fakirliğin, kapitalist sömürünün sosyal ilişkilerinin bir sonucu olarak birey gruplarını nasıl güçsüzleştirici bir şekilde kapana kıstırdığını örneklendirmektedir. Dezavantajlı ve azınlık öğrencilerin arasında gelişen direnişin, rahatsız edici özellikleriyle o zamanki uğraşım, kendimin nasıl burjuvazi kültürünün tuzağına düştüğümü çok güzel bir şekilde gösteriyor. Öğrencilerin duygusal başkaldırışlarına hem özeniyor hem de bu isyanlarından tiksiniyordum.

Maalesef, günlüğümü yazdığım zaman, sınıfımda ne olup bittiğini anlamlandırmama yardımcı olacak teorik oluşumlara çok az erişim sağlayabiliyordum. Kendi ideolojik eksikliklerimi eleştirmede göstermiş olduğum beceriksizlik, hiç şüphe yok ki öğrencilerime güç kazandırmak için oluşan fırsatları engellemekle kalmadı, aynı zamanda da onların deneyimlerini, benimkilerden daha düşük bir konuma indirme tehlikesini ortaya çıkardı.

Öğrencilerime yönelik görüşlerim zaman zaman, şimdilerde okullaşmayı incelemek için yararlandığım eleştirel referans çerçevesi ile çok da uyumlu olmayan liberal bır çeşit acıma şeklini aldı. Sınıfta geçirdiğim günler boyunca, farkında olmadan bir çok liberal öğretmenin pedagojik ana dayanak noktalarına bağlandım, yani toplumun genç kurbanlarının eksikliklerini "telafi etmeye" yönelik bir pedagojiyi kullanırken, öğrencilerim için acıma ve şefkat hissettim. Benim kültürüm "daha güçlü ve üstün" olduğu için, yoksun durumda olanların bilinmeyenlerine nüfuz edip, onlara şekil , anlam ve umut verebileceğimi hissettim. Benim o zaman kullandığım pedagoji, biraz liberal hümanizm ile süslenmiş, burjuvazi popülizmiydi ki, bu pedagoji, toplumdaki güç ilişkilerinin, kapitalist sınıfın çıkarlarını koruyan baskın doğruluk rejimi altında nasıl işlediği konusunda, topluluk üyelerini eğitmekten beni alıkoydu. Bu da, egemen elitin güç ve hakimiyetine ne dereceye kadar yenik düşmüş olduğumun bir göstergesiydi. Ancak yine de, sınıf intiharı işlemiş değildim.

Liberal pedagoji adı altında ne haksızlıkların işlendiğini sorgulamalıyız. Gerçek güç ve ayrıcalık ilişkilerini ve sınıfsal sömürüyü dile getirme ve değiştirme yetisi pedagojik repertuarımın bir parçası değildi; sonuç olarak, bu tür ilişkiler ahlaki öfke için kullandığım dilin altında kamufle edilmiş olarak kaldı.

Öğrencilerime yararlı sosyal ve eğitimsel beceriler öğreterek, okullaşma süreçlerinde başarılı olmalarına yardımcı olmaya çalışırken, diğer bir konuda oldukça suçlu durumdaydım: öğrencilerimi, emek veren öznelere dönüştürmeye çalışıyordum ve bu şekilde de, emek güçlerini kapitalist piyasada pazarlamaları için onları ikna etmeye odaklanmış baskıcı bir sistem tarafından istihdam edilmiş olan bir öğretmendim rolünü oynuyordum, hem de bu sitemin öğrencilerimin emeklerini ticarileştireceğini yabancılaştıracağını bile bile. Kurumsal baskı içindeki bireysel suç ortaklığımı en düşük seviyeye çekme konusunda başarısız oldum ve liberal hümanizm de beni hiç bir şekilde temize çıkaramazdı. Kendi pedagojimin, bizzat karşı koymaya çabaladığım gerçekliğin içinde kökleşmiş olduğunun farkına varamadım. Bu sorumluluk ve buna bağlı, öğrencilerimiz için dünyanın

acımasızlığını azaltma zorunluluğu, hala geçerliliğini korumakta. Onları, baskının üstesinden gelme ve dünyayı değiştirme yetisiyle donatmaya çalışmalıyız. Maalesef, kendi kullandığım uygulamalarda bile, baskın sınıfın çıkarları gizliydi ki baskınlık ideolojisi içine daldırılmış bu uygulamalar, öğretmenlere ve öğretmen adaylarına kolayca aktarılmaktadır. Bu uygulamalardan sadece bir kaç tanesini adlandırmak gerekirse: takip sistemi, bireysellik vurgusu, pedagojinin "kültürel noksanlık" modelinin kullanılması ve öğretmen-merkezli öğretimin yaygınlığı sayılabilir. Liberal eğitim teorilerimin aslında ideolojik yüklerin altında ezildiğini görememiştim. Baskıcılara, kendi silahlarıyla savaş açmanın kaçınılmaz ironisi, kendi öğretmenliğimle ilgili bir meşruluk ve sorumluluk krizi oluşturuyordu.

Her şeye yeni baştan başlayabilseydim, müfredatımı, öğrencilerin belli sokak köşesi çevrelerinde kullandıkları sembolik ve ifadesel formlarının övülmesi, meşrulaştırılması ve eleştirel açıdan sorgulanması üzerine bina ederdim. Öğrencilerin, baskın kültür karşıtlığına yükledikleri anlamları, uyumlu adımlarla takip ederek, anlamaya ve taktir etmeye çalışırdım. Öğrencileri, Marksist analizin anahtar kavramlarıyla tanıştırmak için dikkatli bir çaba harcar, bunu da onların zihinsel gelişimlerine uygun düzenlemeleri yaparak gerçekleştirirdim. Kültürel daireler kullanmak ve öğrencilerin yaşanmış deneyimlerinden çıkan temalar ile başlamak yoluyla, bir Freirean yaklaşımı benimserdim. Bunlara ek olarak, sınıf dışındaki bölgede kurulmuş olan halk örgütleriyle - işçi, kadın, barış hareketleri, özellikle de küreselleşme karşıtı hareketler- aktif ittifaklar kurmaya çalışırdım.

Eleştirel bir pedagoji, kendini, dil kültür ve tarihin kesişim noktasında konuşlandırır çünkü bu nokta, öğrencilerin öznelliklerinin oluşturulduğu, denendiği ve tüketildiği bir merkezdir. Öğrencilerin, içinde bulundukları mücadele, tarih, dil ve kültürlerini içine alan bir mücadeledir. Bu mücadelenin pedagojik anlamında, öğrencilerin eleştirel söyleme erişimini sağlamak ya da aksine, benzer olanı, kaçınılmaz kabul etmeye şartlanmalarını sağlamak yatar. Daha da kötüsü, dünyada kendilerini ifade edebilecekleri bir sesten bile mahrum edilirler; tarih karşısında görünmez bir şekle sokulup, onu şekillendirme konusunda güçsüzleştirilirler.

Burada, Philip Corrigan'ın geliştirmiş olduğu ve benim de eleştirel pedagojiye bir yaklaşım önermek adına düzenlediğim, üç parçalı analiz ve eylemi sunuyorum. 10 Öncelikle öğrencileri, *pedagojik negativizm* geliştirmeleri, yani herşeyden şüphe duymaları ve sosyal yaşamlarında işlerliği olan güç ve kontrol şekillerini tespit etmeye çalışmaları için teşvik edin. İkinci olarak, öğrencilerin bu güç ve karar şekilleri hakkında *hüküm vermelerine*

yardım edin. Güçlenmeyi teşvik için ne kullanılabilir? veya ayıklanıp çıkartılması gereken şeyler nelerdir? Son olarak, kendi hükümlerini *doğrulamaları* konusunda öğrencilere yardım edin. Hükmedilen grupların, bilgilerini inkar eden baskın güç ve kontrol şekillerini kaydedip *adlandıran* bir dil bulmalarına yardım etmek için tarihe başvurun.

Bu basamakları başarıyla tamamlamak için, Michelle Fine'ın *adlandırma* adını verdiği özel bir sınıf yaklaşımını kullanmanızı öneririm. 11 Adlandırma, basitçe ifade etmek gerekirse, öğrencilerin yaşamlarını en çok etkileyen sosyal ve ekonomik ilişkileri, özellikle de güç ve kaynakların eşit olmayan dağılımını tespit etmek ve tanımlamaktır. Kendi öğretmenlik günlerimde, geniş toplum katmanlarında gizli, sosyal, sınıf, ırk, etnik köken ve cinsiyet ayrımlarına destek olan sosyal eşitsizlikleri adlandırmak, öğrencilerin kendi durumlarını analiz etmelerine müsaade etme yolunda atılmış bir başlangıç adımı oldu. Bilgiyi, daha geniş kapitalist sosyal düzenlemelere bağlamış olan benim sınıfımın makro hedefleri, öğrencilerin kendi yaşamlarında yararlı olan yönlendirici bilgiyi içermemiş olabilir. Bu tür hedefler, öğrencilerin, *sosyal adaletsizliği nasıl görüp yaşadıklarını tartışmak için* kendi kültürel tarihleri ve çevresel deneyimlerinden yararlanmalarını teşvik edebilirdi. Örneğin Duke, Buddy ve T.J.'den, anne babalarından başlamak üzere ait oldukları toplulukların üyeleri ile röportaj yapmalarını ve bölgenin sözlü bir tarihini oluşturmalarını isteyebilirdim. Şikayetleri belgeleyebilir, o bölgedeki insanlara acı çektiren sebepleri tartışabilir ve yaşadıkları baskıyı analiz edebilirdik. Daha sonra bu konuları, yerel örgütler ve sosyal hareketlerde dile getirebilir, böylece de en azından öz-güçlenmeyi, sosyal değişim ile bağlayacak ilk adımı atabilirdik.

Bahsettiğim bu noktalara ek olarak, gençlik protestosunun farklı şekillerini müzik ve kültür kullanarak öğrencilerimin anlamalarına ön ayak olabilirdim. Çeşitli yerel çetelerin kültürleriyle, 'Bloods and Crips of Los Angeles' gibi daha fazla duyulmuş çetelerin kültürleriyle karşılaştırabilirdik. Üzerinde çok çalışılmış, dazlaklar, genç serseriler, punkçılar, rockçılar, kaba oğlanlar, şık gençler, rastafaryanlar vb. İngiliz gruplarıyla Jane Finch gençlik alt-kültüründeki yerel protesto örgütlenmelerinin karşılaştırılması, öğrencilere kendi kültürleri ve onları ikinci plana iten baskın kültür hakkında daha eleştirel bir şekilde düşünmeyi öğretebilirdi. Daha sonra, özeleştiriden öteye geçerek, öğrencilerimin tekel kapitalizminin analizini yapmalarını ve bireysel ve sosyal dönüşüm stratejilerine odaklanmalarını isteyebilirdim (anti-kapitalist mücadele yoluyla sosyal değişimin aktif öğeleri olmak için nasıl mücadele edebileceğimizi sorardım).

Hayatın baskıcı sosyal ve kültürel gerçeklerini saptama ve tanımlama olarak ifade edilebilecek *adlandırma* eylemi, maalesef bir çok okulda, "tehlikeli bir ifade şekli" olarak görülmektedir, çünkü bu eylem, devlet okullarını yaygın bir şekilde etkisi altında tutan eşitlik ve meritokrasi kavramları vasıtasıyla politikadan arındırılmış inançlara karşı muhalif bir duruş sergilemektedir. Diğer taraftan, *adlandırmamak* ise düşünen vatandaşlar yaratmayı aktif biçimde reddetmek anlamına gelir ve bu haliyle öğrencileri susturmak kullanılabilcek basit bir araca dönüşür.

Michelle Fine'a göre adlandırma yapmamak son derece zararlı sonuçlara yol açar, özellikle de düşük gelirli ve azınlık öğrencileri için. "Adlandırmamak, sistematik biçimde yabancılaştırma, evden, mirastan, ve yaşanmış deneyimlerden koparma demektir ve eninde sonunda bu öğrencileri eğitim süreçlerinden kopartır". 12 Fine, adlandırma yapmamayla ilgili yönetsel bir politikanın zararlı sonuçlarına, okulun, okuldan ayrılma potansiyeli olanlara liseden ayrılmanın acımasız ekonomik ve sosyal sonuçlarıyla ilgili yeterli bilgilendirme yapmamasını örnek verir. Öğrenciler New York eyaletindeki bir okuldan ayrıldıkları zaman, önemli şartlar *adlandırılmaz*. Bu durum, öğrencileri, önceden bilgilendirme sonucu varılan bir onaylamadan mahrum etmek demektir.

Atılmış öğrenciler sadece bir çıkış röportajı verirlerdi ki bir çok durumda bu, bir yoklama memurunun öğrencilere ne yapmayı planladıklarını sormasından ibaretti, daha sonra bu memur, ebeveyn yada yasal veli'ye resmi evrakları imzalayacağı bir toplantı için talep iletirdi. Memur, açıktan diploma/sosyal yardım programlarının bir listesini öğrenciye verir, öğrenci de sıklıkla iş bulma hevesiyle okulu terk ederdi. Daha sonra da, okulu açıktan tamamlayarak diploma alır, özel bir iş okuluna gider ya da orduya katılırdı. Öğrencinin kararının sonuçları ile ilgili önceden haberli konuşmaların yasal bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu gençler, şunları öğrenmemiş olarak ayrılırlardı:

- Okuldan ayrılan siyahilerin %50'sinden fazlası New York gibi şehirlerde işsizlikten muzdariptir (Amerikan İnsan Hakları Komisyonu Raporu, 1982)
- Liseyi dışarıdan tamamlamak isteyen New Yorkluların % 48'i diploma sınavında başarısız olur (New York Eyaleti, Eğitim Birimi, 1985).
- Özel ticaret okulları - kozmetik, güzellik salonu işletmeciliği, iş okulları dahil - etik olmayan yeni işçi uygulamalarıyla, öğrenci sömürüsüyle, okuldan ayrılan öğrencilerin sırtından okulda kalanlara kıyasla daha

fazla para kazanmalarıyla, vaat edilen işleri sağlamamalarıyla ve ortalama olarak %70 ayrılma oranına sahip olmalarıyla suçlanmaktadırlar.

- Ordu, "barış zamanında" lise derecesi olmayan bayanları kabul etmemektedir; bu durumdaki erkekleri de isteksiz bir şekilde almaktadır ki, bu erkekler kaydolmalarının ilk altı ayında pek de şerefli sayılamayacak bir atılma oranına sahip olurlar. 13

Benim kendi öğretmenlik deneyimlerim de adlandırmama politikalarıyla doluydu. Öğrencileri, kendi hikayelerini anlatmaları konusunda teşvik etmeme rağmen, en fazla başarabildiğim şey, sistemdeki adaletsizliklere karşı duyulan ahlaki öfkenin liberal bir versiyonuydu ki, sonrasında öğrencilerin anlattıklarıyla özdeşleştiğimi göstermek için öğrencileri duygusal bir şekilde kucaklar ya da omuzlara teselli edici bir şekilde dokunurdum. Şunu da vurgulamam da yarar var ki, savunduğum pedagojik duruş, öğrenci ve öğretmenlerin bir çeşit öfkeye sahip olmasını engellemez yada öğrenci ve öğretmenlerin birbirleriyle karşılıklı anlayış, şefkat ve güven kurmalarına dayalı bir ilişki geliştirmelerinin önüne geçmez; ancak, bu duygu ve ilişkilerin, kapitalizm karşıtı, cinsiyet ayrımcılığı karşıtı, ve ırkçılık karşıtı uygulamaların bireysel ve sosyal dönüşüm bağlamınsa, daha geniş yörüngesi etrafında ciddiye alındığı bir pedagojik bağlamda sürdürülmesi gerektiğini savunur.

Eğer, öğrencilerin hayal, istek ve geçmişlerinin yankılandığı ve onaylandığı günlük yaşamın boyutları üzerinde eleştirel analiz yapabilseydim, öğretimim çok daha etkili olurdu. Henry Giroux ve Paulo Freire gibi ben de, öğrencilerin deneyim ve seslerini başlangıç noktası olarak almamız gerektiğini savunanlardanım. Öğrencilerin *günlük yaşamlarını anlamlandırmakta kullandıkları bilgi ve deneyimleri onaylamalı ve meşrulaştırmalıyız.* Yine de, bu deneyimleri, sınırsız ve yetisizce kullanmamalıyız. Bu deneyimlerin *çelişkili yapısı* konusunda dikkatli olmalı, ve bu deneyimlerin hem güçlü hem de zayıf yönleri bakımından sorgulanıp analiz edilebileceği zeminler oluşturmalıyız. Örneğin, Duke'un ifadesel değerlerinden bazıları, O'nun müzik sevgisi, mizah anlayışı, kişisel stili ve sokak bilgisini taktir etmek ile onaylanabilirdi. Hiç şüphesiz, Duke, akademik zekaya fazla sahip olmasa bile, akıllıydı, çünkü sistemin kendini, akranlarını ve ailesini güçsüzleştirmekte kullandığı ince yolların farkına varabiliyordu. Ancak, baskın kapitalist ideoloji ile ilgili bu sezgilerini daha fazla temellendirebileceği konuşma yeteneğinde eksiklik vardı. Duke'un, okulun "otoriter söylemine" karşı direnişi, cinsiyet ayrımcılığı ve ırkçılığa dayanan davranışlara saplanıp kalıyor du ki, bu davranışlar Freire'in *vicdanileştirme* adını verdiği anlama süre-

ci yoluyla adlandırılabilir, anlaşılabilir ve en sonunda dönüştürülebilir (Paulo Freire hakkında üçüncü bölümde 304-308 sayfaları arası yer alan tartışmaya bakınız).

Freire'in yaklaşımı dil yoluyla güçlendirse de, dil zaten *oluşturulmuş olan bir benliği ifade etmekte kullanılacak bir araç değildir. Giroux'un belirttiği gibi, dil, daha eleştirel bir benlik gelişimini şekillendirmekte kullandığımız araçlardan biridir.* Freire'in öğrenme yaklaşımı, kişinin dünyasına pasif bir şekilde uyum sağlamasına değil, o dünyayı insani bir biçimde dönüştürmesine yol açan "eleştirel bilinç" peşinde birlikte hareket eden ortaklar rolündeki öğrenci ve öğretmenler arasında varolan gerçek bir diyaloğa dayanmaktadır.

Bu ortaklık yaklaşımı, Freire'in "bankacı eğitim" adını verdiği pek çok popüler öğrenme sistemine taban tabana zıttır. Bankacı yaklaşımda, öğretmen "boş bir hesaba" (öğrenci) bilgi "yatırır". Öğrenci de bu bilgiyi "alır, ezberle ve tekrar eder". Öğrenciler, öğretmenin bilgisinin pasif nesneleridir. Freire'in "problem çözme" yaklaşımı ise, öğrencileri, var olan sosyal uygulamaları elbirliğiyle dönüştürmek maksadıyla tarihsel ve politik analizlere tabi tutan aktif ve eleştirel öznelere dönüştürür.

Giroux ayrıca, eleştirel pedagojinin sadece çoğulluk övgüsü üzerine kurulu olmaması gerektiği, *farklılık politikası* ve topluluk duygusundan da gelişmesi gerektiğini ileri sürer. Başka bir değişle, farklılıkların hoşgörülmesi yeterli değildir. *Farklılıklarına rağmen öğrenciler, kendilerinin ve diğer insanların mağduriyetlerini devam ettiren şartların üstesinden gelmek için, ortak bir mücadelede bir araya gelmelidirler. Eleştirel pedagoji, kamu yaşamı, özgürleştirici topluluk, ve bireysel ve sosyal adanmışlık söylemleri içinde yürütülmelidir.* 14 Diğer bir ifadeyle, öğretmenliğe yönelik bu eleştirel yaklaşım, tarihe kök salmış sosyal hayale dayanmalı ve kadınlar ve azınlıklar gibi baskı görmüş grupların "tehlikeli hafızaları" ve "baskılanmış bilgilerinin" yeniden diriltilmesini hedeflemelidir. Böyle bir hayali gerçekleştirmek için, kapitalist değer yasası üzerine kurulu güç ilişkilerine aktif biçimde karşı konulduğu ve mağduriyetlerin en sonunda kapitalizme karşı sosyalist bir alternatif oluşturulması yoluyla son bulduğu bir dünyayı inşa etmekle mümkün olabilir.

Giroux'nun çalışması, öğrencilere kendi teorik ve politik duruşlarını sorgulamaları konusunda yardımcı olmayı da içine alır. Bu da, öğretmenlerin, öznelliğin genellikle çelişkili doğasını ve öğrencilerin okul içinde ve dışında neden bazı ideolojik duruşlar yerine diğer bazı duruşları benimsediklerini anlamak için çaba harcamalarını gerektirir.

Bunu gerçekleştirebilmek için, öğretmenlerin, kendi pedagojik uygulamalarının ve diğerlerine öğretme ve onlarla birlikle öğrenme yetilerinin altında yatan gizli ideolojik çıkarları açığa çıkarmaları zorunludur. Öğretmen ve öğrenciler, farklı/benzer kültürlerin parçaları olarak birbirlerine bağlanmalıdırlar. Giroux'a göre bu durum, öğretmenin yalnızca kurulu güç araçlarıyla olan ilişkilerine değil, aynı zamanda ast gruplardan olan öğrencilerin sınıfa taşıdıkları korku, direniş ve şüpheciliklerine yönelik olarak da eleştirel açıdan dikkatli olmasını gerektirir.

Burada önerilen eleştirel pedagoji, öğrencilerin dünyayı anlamlandırmak için kullandıkları farklı kodları, yani inanç değer ve varsayımlarını sürekli olarak incelemelerini isteyen bir pedagoji türüdür. Öğrencilerin sadece sınıf içinde değil, okul dışında da olayları, kendilerinin nasıl kodlandırdıklarını incelemelerini ister. Bunu gerçekleştirmenin bir yolu, öğrencilerden bir dizi kısa makale yazmalarını istemektir ki bu şekilde sadece bir olay ve konuyu anlamlandırmakta kullandıkları çeşitli yolları düşünmezler, aynı zamanda da önceki yazıları üzerinde düşünerek, geçmişteki bakış açılarını yeniden gözden geçirebilir ve duruşlarını değiştirip yeniden şekillendirebilirler. Örneğin, lisans öğrencilerimden karşı cinste onlara çekici ve sevimli gelen karakter özelliklerini ve huyları incelemelerini isterim. Bu yöntem bizi, önce erkeklik ve dişilik ideal formlarının nasıl oluşturulduğuna yönelik bir tartışmaya götürür, daha sonra ise cinsel basmakalıpçılık ve cinsiyet farklılıkların çeşitli kültürel formlar yoluyla (örn, dergi ve TV reklamları, pembe diziler ve müzik klipleri gibi) nasıl üretildiğinin incelenmesine götürür. Daha sonra, Tony Wilden ve Rhonda Hammer'ın "Koro Hattı: Üretimdeki kadınlar" videosunu izleriz ki bu videoda 1930lu yıllardan günümüze kadın korolarının Hollywood tasvirlerinde son derece yaygın olan militarizm, cinsiyet ayrımcılığı, ırkçılık çok açık bir şekilde görselleştirilmektedir. 15 Son olarak da, öğrencilerimden erkeklik ve dişilik idealleri ile ilgili ilk sahip oldukları görüşleri yeniden gözden geçirerek kişisel bakış açılarında herhangi bir değişiklik olup olmadığını sorgulamalarını isterim. Öğrenciler bu şekilde, kendi deneyimleri içinde yer alan diyalektik çelişkileri sınıflandırmış olurlar ve Giroux tarafından ortaya sürülmüş olan temel bir soruya yanıt ararlar: Bu toplumda beni artık olmak istemediğim bu hale sokan nedir? Kısacası, öğrencilerden, muhtemel öğrenme kaynakları olarak artık kanıksadıkları günlük deneyimlerine (gündelik yaşamın ideolojileri) bakmaları istenir.

The Grain of the Voice (Sesin Zerresi) başlıklı şaheserinde Roland Barthes öğretmenleri gücün sesini benimsememeleri konusunda uyarıyor, çünkü

böyle bir ses, öğretmenin anlamlarını (onun "otoriter metnini) öğrencilerin okudukları metinlere ya da şu anda meşgul oldukları fikirlere yükleyerek öğrencinin konuşmasını boğabilir. 16 Barthes, öğretmenlerin *kamulaştırma* stratejisi kullanmasını öneriyor. Yani, konuşmacılar olarak kasıtlı bir biçimde otoritelerinden feragat etmeliler ki, öğrenciler kendilerine ait bir otoriteyi bir dereceye kadar oluşturabilsinler. Bu şekilde öğretmen, hegemonya kurmuş bir derebeyi ya da öğrencilere, olaylarla ilgili yorumlarının geçerli olup olmadığını, kısacası onlara *kim olduklarını*, söyleyen baskın kültürün bir temsilcisi olmaktan çıkar; aktif bir şekilde hegemonya karşıtı bir rol üstlenir, yani öğretmen, varolan güç ve ayrıcalık ilişkilerine aktif şekilde karşı koyar. Ancak burada dikkatli olmak gerekir. Freire'nin belirttiği gibi, öğretmenler kendilerini yalnızca kolaylaştırıcı rolüne indirgeyip de öğretmenlik rollerinden feragat etmemelidirler. Otoriteden vazgeçmenin her şekli stratejik olmalıdır ve öğretmenin diyalogları da, bireysel ve sosyal analizi hem derinleştirmek hem de genişletmek için yönlendirme yapma yetisini asla kaybetmemelidir. Eleştirel eğitimcinin genel amacı, öğrencilere yaptıkları yorumların arkasındaki güçleri göstermek ve deneyimlerinin ideolojik doğasını sorgulamaya açmaktır. Aynı zamanda, öğrencilerin toplum, kültür ve daha geniş kapitalist sosyal sömürü ilişkileri arasındaki bağlantıları keşfetmelerine yardımcı olmak en önemli amaçlardan biri olmalıdır. Kısacası, özgürleştirici politika bağlamında toplum ve benliğin diyalektiği ile uğraşmak gerekir.

NOTLAR

1.Bu kategori ilk olarak Giroux tarafından geliştirildi ve onun *Schooling and Struggle for Public Life* (Minneapolis,MN: University of Minnesota Press, 1988) eserinde genişletildi. Bu kısım Henry A.Giroux and Peter McLaren, "Teacher Education and the Politics of Engagement: The Case for Democratic Schooling," *Harvard Educational Review* 56, 3 (1986): 234-235'e dayanmaktadır.

2. Robert W.Connell, Dean J.Ashenden, Sandra Kessler, and Gary W.Dowsett, *Making the Difference: Schools, Families, and Social Division* (Winchester, MA: Allen and Urwin, 1982), 199.

3. David Lusted, "Why Pedagogy?" Screen 27, 5 (1986, Eylül/Ekim): 4-5.

4. Henry A. Giroux, *Schooling and the Struggle for Public Life: Critical Pedagogy in the Modern Age* (Minneapolis,MN: University of Minnesota Press, 1988), 164.

5. Sharon Welch, *A Feminist Ethic of Risk* (New York: Fortress Press; and South Hadley,MA: Bergin and Garvey Publishers, 1989).

6. Michelle Fine, "Silencing and Nurturing Voice," 26.

7. Bakınız Henry A.Giroux, "Radical Pedagogy and the Politics of Student Voice," *Interchange* 17, 1 (1986, İlkbahar): 48-49. Bu bölümde kullanılan üç kategori doğrudan Giroux'un eserinden alınmıştır.

8. Harold Rosen'da tekrar edildiği gibi, "The Importance of Story," *Language Arts* 63 (1986):234.

9.Pierre Bourdieu, "Symbolic Power," *Critique of Anthropology* 13/14 (1977,Yaz): 77-85.

10. Philip Corrigan, "State Formation and Classroom Practice." Bildiri

Canada, University of Western Ontario, Ivor Goodson Semineri'nde dağıtıldı.

11.Fine, "Silencing and Nurturing Voice," 16.

12.Aynı Eser, 18.

13.Aynı Eser, 17.

14.Bakınız Giroux, *Schooling and Struggle for Public Life*, 21.

15.Tony Wilden,*The Rules Are No Game* (New York: Routledge and Kegan Paul,1987)'deki "Chorus Line: Women in Production," tartışmasına bakınız.

16. Roland Barthes, *The Grain of the Voice: Interviews*, Trans. Richard Miller (New York: Hill, 1977), 149. Joseph Harris'te belirtildiği gibi, "The Plural Text/The Plural Self: Roland Barthes and William Coles," *College English* 49, 2 (1987, Şubat): 158-170.

BÖLÜM 9

ÜÇÜNCÜ VE DÖRDÜNCÜ BÖLÜMLERE DAİR SONUÇLAR

Eğitmenlere ve öğretmen adaylarına, okulu öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımlarını sağlayan bir olanak sahası olarak tanımlayan teorik bir çerçeve sunmaya çalıştım. Bilginin, sosyal ilişkilerin ve değerlerin belirli biçimlerinin öğrencilere ideolojik ve ekonomik bir bağlılık durumu olmanın ötesinde, onları aktif bireyler haline getirerek, toplumda yerlerini alma adına eğitmek için öğretilebileceğini önermeye uğraştım. Bir analiz dili oluşturmaya ve eğitim kavramını günümüz eğitiminin gerçeklerinden özgürleştirmeye çabaladım.

Eleştirel pedagojinin okullarımızda uygulanabilir hale gelmesi için öğretmenler, eleştirel analize ve ütopik düşünceye başvurmalıdırlar: Henry Giroux, bu durumu, eleştiri dilini olabilirlik dili ile bütünleştirmek olarak açıklamaktadır. Eğitimciler, günlük sınıf etkinlikleri içinde varolan eğitsel olayları, gerginlikleri ve olanakları toplumda demokratik mücadele ve değişime dönüştürecek analiz biçimlerini oluşturmalıdırlar. Benzer olarak, eğitimbilimciler, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitime eleştirel ve imkan dahilinde devrimsel bir yolla bakmalarına izin veren bir dil geliştirmelidirler. Aronowitz ve Giroux, çağdaş okul uygulamalarını reforme etme anlamında iki temel arguman ortaya koymuştur: okulları demokratik kamu alanları olarak tanımlamak ve öğretmenleri dönüştürücü entellektüeller olarak görmek.

Okulları demokratik kamu alanları olarak tanımlamak, bu yerleri, öğrencilerin gerçek bir demokrasi içinde yaşaması için gerekli bilgi ve becerileri öğrenme şansına sahip olduğu, bireysel ve sosyal özgürleştirme ve güçlendirmenin olanaklarının sağlandığı alanlar olarak görmekten geçer. Özgün bir demokrasinin, kapitalizmin değer yasası ile birlikte var olacağına inanmıyorum. Bunun yerine, öğrencileri sosyalist bir demokrasi oluşturmak için eğitmemiz gerektiğine inanıyorum. Okulları, iş kuruluşlarının uzantıları veya uluslararası pazar ve sermaye savaşı içinde olan öncül kurumlar olarak tanımlamak yerine, anlamlı diyaloğu veya eylemi yüceltmek ve öğrencilere sosyal sorumluluk dilini öğrenme olanağı vermek için oluş-

turulmuş demokratik kamu alanları olarak nitelendirmek gerekir. Böyle bir dili oluşturmak ancak, demokrasiyi, bireysel özgürlük ve sosyal adalet anlayışına dayanan bir sosyal eylem olarak tanımlamak ve yaşamakla gerçekleşebilir. Giroux'un da iddia ettiği gibi, okulları, ilerlemeci pedagoji ve demokratik öğretmen etkinlikleri barındıran ve demokratik devlette sosyal adalet için gerekli olan kamu hizmetini sağlayan kurumlar olarak görmek, onların varlığını savunmak adına mantıklı bir açıklama ortaya koyar. Ancak, kapitalist devlet, devletin muhtemel çöküşünü engeleyerek sosyalist devleti oluşturma adına ortadan kaldırılmalıdır.

Eğitim olgusunu siyasallaştırma yoluyla, eğitimcilerin belli sosyal ve siyasal eylemler gerçekleştiren dönüştürücü entelektüeller olarak toplumsal değişimde oynayabilecekleri rollere ayrıca ışık tutmaktayız. Dönüştürücü entelektüeller terimi burada, öğretmenlerin rutin olarak içinde bulundukları belirli sosyal uygulamaları analiz etme bağlamında çok önemlidir. Aronowitz ve Giroux'un da belirtiği üzere, dönüştürücü entelektüel, eğitimin, hem anlam hem de güç savaşını temsil ettiğini savunmak suretiyle, öğretme ve öğrenmeyi direkt olarak siyasal alanın bir parçası olarak tanımlar[1]. Aynı zamanda dönüştürücü entelektüel, entellektüel deneyimleri sayesinde, zarar ve baskı görmüş kişilerin acılarına ve mücadelelerine kaygıyla yaklaşan kişidir benim gözümde. Burada entellektüele geleneksel bakış, "toplum içindeki çeşitli ilgi ve zıtlıkları analiz edebilen kişi" tanımından "özgürlükçü olasılıkları açıkça ifade edebilen ve gerçekleştirmeye yönelik çalışan kişi" tanımına doğru genişletilir. Dönüştürücü entelektüel rolünü üstlenen öğretmenler, öğrencileri eleştirel bireyler olarak algılarlar, bilginin nasıl üretilip dağıtıldığını sorgular, diyalog kurar ve bilgiyi anlamlı, eleştirel ve son derece özgürlükçü bir yapıya büründürürler.

Eğer okulları, işçinin değer biçimi dışında oluşabilen bir topluma doğru ilerleme amacı doğrultusunda, sosyalist demokrasinin gereklilikleri ve vatandaş cesareti ile ilişkilendirilmek durumunda kalınırsa, eğitimciler, okulların nasıl kendi kendine yeniden cinsiyet, sınıf ve ırksal adaletsizlikleri oluşturduğunu incelemek zorunda kalacaklardır. Bu durumda demokrasi, okulda kendi kendine başlar ve demokrasinin gereklilikleri için veya karşısında işleyen ideolojileri ve sosyal uygulamaları tanımlamak amacıyla eğitimcilerin, kamu eğitiminin resmi ve gizli müfredatını sorgulama gereksinimleri ortaya çıkar. Öğretmenler, okul içinde ve dışında ortak bir öz veya sosyal motivasyon görüntüsü etrafında okul deneyimlerini yapılandırmak için eleştirel dili kullanma ve geliştirmeye istekli olmalıdırlar. Giroux'ya göre bu mücadele sosyal eleştirmenler ve entellektüeller olarak

öğretmenlerin kapasitelerini arttırmakla kalmaz aynı zamanda onların işlerini eleştirel öğrenme, sosyal güçlendirme ve demokrasinin ön koşullarını mümkün kılan pratik pedagojik bilgilerle bağdaştırır. Demokrasinin, sadece sınıf ilişkilerini ortadan kaldıran toplumlarda, yani sosyalist toplumlarda, mümkün olacağını savunarak demokrasiyi daha da ileri götüren bir pozisyon almış oluyorum.

Eğitimi özgürleştirmenin mükemmel bir örneği, Şikago'nun West Town kentinde yer alan, Dr. Pedro Albizu Campos Porto Riko Lisesinin öğrenci ve öğretmenlerinin çabalarında görülmektedir. Buradaki çalışanlar, eleştirel pedagojiyi Porto Riko halkıyla yapılan işbirlikçi çalışmalarda kullanmaktadırlar. Çalışanlar, öğrencilere, Birleşik Devletlerde sık sık canice ve insanlık dışı baskıların olduğu kolonilerde, işçilerin maddi ve fiziki koşullarının kapitalist sınıfın menfaatleri tarafından nasıl kontrol edildiği, hayallerinin, arzularının, umutlarının ve hayal güçlerinin ideolojik olarak sık sık nasıl kontrol altına alındığı anlatarak, öğrencilere yaşamlarında insanlık ve amaç duygusu kazandırmayı amaçlamaktadırlar. Pedro Albizu Campos'taki öğretmenler, kendilerini eşitlik ve sosyal adalete adamış insanlar olup, Porto Riko halkının motive edilmesi konusunda yılmaz bir bağlılık göstermektedirler. Okul büyük başarılar sergilemektedir; çoğu, önceden sokak çetelerine üye olan öğrenciler, üniversite programlarına yerleşme hakkı kazanmakla kalmadılar, bunun yanında sosyal olarak üretilmiş tüketici refahı hayallerine karşı direnç gösteren ve toplumlarını tehdit eden yapısal adaletsizlikleri değiştirmeye kendilerini adamış sosyal ve ahlaki temsilciler haline geldiler. Kolonilerdeki insanların tarihi acılarından evrimleşen öğretmen pedagojisi, okul dışındaki daha geniş sosyal problemlerle ilişkilendirilmiş ve toplum üyelerinin işlerini güvence altına almak, baskıcı kanunları değiştirmek ve eğitim kavramını yeniden tanımlamak anlamında süregelen mücadeleye zemin hazırlamıştır.

Eğitimi özgürleştirmek tabii ki riskleri göze almakla mümkündür. Dr. Pedro Albizu Campos Porto Riko Lisesi, çifte namlulu silah kullanan FALN (Ulusal Özgürlük İçin Silahlı Kuvvetler) örgütünün terörist faaliyetleri için kanıt arayan FBI ajanları tarafından istila edildi: Amerika Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okula verilen ve okulu özel örnek olarak ön plana çıkaran ödül, okulun devrim ve isyanı öğrettiğine dair suçlamalar sebebiyle feshedildi. Okulun asıl olarak yaptığı, bilinçte ve anlayışta devrimi öğretmekti; öğrenci ve öğretmenler, eğitimi, sömürgeden kurtulma pedagojisinin bir biçimi olarak görmekteydirler. Yakın zamanda, Roberto Clemente adlı komşu bir lisede, proje yürütmekte olan okul üyeleri, paraları FALN'a

yönlendirme iddiasıyla FBI tarafından haksız bir biçimde suçlanmışlardı. Aynı zamanlarda, eğitim profesörü olan Jose Solis Jordan, sözde isyan faaliyetleri sebebiyle tutuklandı ve hapis cezası aldı. Aslında, tüm bu suçlamalar uydurmaydı. Birleşik Devletler anakarası içinde ve dışında sömürge güçlerine karşı direniş göstermek şüphesiz ki bir bedel gerektirirdi. Göçmen toplulukları, samimi içgörüleri, cesaretleri ve özgürlükçü pedagojileri sebebiyle çok bedel ödemek zorunda bırakıldılar.

Eğitimi özgürleştirmek, bizlere okulda, toplumda ve sınıf yaşamında aktif rol oynama konusunda ilham verecek yeni bir çeşit eleştirel söylem geliştirmeyi zorunlu kılar. Böyle bir söylem, baskının detaylarını, demokratik mücadelenin olanaklarını ve okullarımızın yenilenmesini anlamak bağlamında eğitimbilimciler ve diğerleri için hayati nitelik taşımaktadır. Bu şekil bir söylem, elbetteki riskler taşımaktadır ancak demokrasinin mücadeleye değer olduğuna inanırsak, bu söylem de denemeye değer bir risk haline dönüşür.

Öğrencilerde yeni başlayan eleştirel bilincin gelişimi sürecini, toplumsal katılımla desteklenen sosyal eyleme dönüşüm süreci takip etmelidir. Bu dönüşüme, azınlıklar ve temsil kabiliyeti olmayan topluluklar, gerçek demokrasi ve sosyal adalete inanarak rehberlik etmelidirler.

Sosyal ve Ahlaki Temsilci Olarak Öğretmen

Sosyal tarihi şekillendirmek, yeni kültürel anlatımların ve kapitalizmin sosyal evreninin dışındaki yeni sosyal ilişkilere şekil vermek ve eğitimin doğası ve amacını yeniden irdelemek, hiçbir yerde, öğretmenin yurttaşlık sorumluluğunu niteleme mücadelesinde olduğu kadar önemli olmadı [2]. Walter Benjamin ve Ernst Bloch gibi yirminci yüzyılın ilk yazarları tarafmdan anlatılan umut dialektiği, şimdilerde susturulmuş ve unutulmuş görünmektedir. Karakter olarak geniş anlamda anti-ütopik olan sosyal teori ve eğitimsel uygulamanın yeni biçimleri, hem tarihten hem de bağlılık ve mücadele politikasından geri çekilme eğilimindedir. Bu eğilim Benjamin'in "özgürlük tarihin taneciklerine dokunmamızla mümkündür." özdeyişini anlamda başarısızlığa uğrayan yeni nesil entelektüellerin ortaya çıkmasına neden oldu.

Siyasal etkileşim ve insan olanakları projelerini bırakan eğitimbilimciler ve eleştirmenler, var olan kültürel ve politik hegemonyanın mevcut biçimlerini simgeleyen sömürünün kapitalist ilişkilerinin önemli bağlantılarını analiz etme pahasına yaşadıkları benzer çaresizlikleri dile getirmişlerdir. Acı çekme, ızdırap ve işkencenin gerçekliğini göz önüne almak ve günlük hayatın yoksulluğunu anımsamak gibi eylemleri, statükocu öğrenme teknikleri ve "öğretmen onaylı" müfredat için terk ettiler. Mevcut reform çabaları, demokratik bir kamu alanı inşa etmek için gerekli olan sosyal uygulamalar ve ahlaki gönderilerin

oluşturulmasını amaçlayan pedagojileri geliştirecek açıklıkta dizayn edilmiş siyasi bir proje geliştirme konusunda oldukça yetersizdir.

Öğretim, her zaman, gerçeğin belirli bir rejimiyle bağlantılı olarak veya kapitalist sosyal ilişkiler ve iş gücünün sosyal ayrımına bağlı mantığı egemenlik altına alarak meydana gelmektedir. Bilgi edinme, öğrencilere hayatın bir yansımasını sunmaz; onlara dünyanın, sadece belli ideolojik görünüşler, sosyal biçimlendirmeler veya arabuluculuk sistemleri kapsamında anlaşılır olduğuna dair özel tecrübeler verir. Bu yüzden bilgi, kelimeyi kırmaktadır. Öğretme süreci ise, öğrenci ve öğretmenleri sosyal ve kültürel özneler olarak üretmek için kendi kendine işlemektedir. "Özneler olarak biz, çeşitli pedagojik söylemler üzerinden nasıl konumlandırılmaktayız?" sorusu ve sınıf uygulamaları bize sıkça bir özerklik ve otonomi sanısı yaşattıran ideolojik bir süreç meydana getirmektedir. Hiçbir zaman ideolojiden kaçamayacağımız doğru olsa da, öğretmen hem öznelliğin, baskıcı pedagojik söylemler yoluyla nasıl oluşturulup yasallaştırıldığını açığa çıkarır hem de varlıklarının sembolik ve fiziki durumlarına dair öğrencilerin yaşadığı hayali ilişkilerle mücadele eder.

Öğretmenin görevi eleştirel pedagojinin şeklini almaktır. Yani, öğretmen basit yasal ortak varsayımlardan, kabul edilmiş görgü kurallarından ve kurulu düzenden fazlasını yapmak zorundadır. Sınıfları, değişmez gerçeklerin ve sosyal ilişkilerin bir bütünü olarak ortaya çıkan kültürü gerçek anlamda dönüştüren eleştirel alanlar haline getirmelidirler. Böyle eleştirel alanlarda, acı ve umut tarihleri hemen hemen hiç açığa çıkarılmamış önemsiz görülen ve ötekileştirilmiş insanların "zaptedilmiş bilgilerini" açığa vurmak zorundadır. Böylece kadınların, beyaz olmayan insanların, ekonomik olarak dezavantajlı grupların ve sürgüne yollanmış mirasların devletin ahlaki meşruluğuna kafa tutan diğerlerinin tarihlerine değinmek zorundayız. Baskı görenlerin hikayeleri ve mücadeleleri, sosyal sistemin baskıcı bilinçsizliği [3] içinde genelde "tehlikeli hafıza" olarak sunulmaktadır. Tehlikeli hafızanın öğretmenleri olarak, bu söylemleri, baskın bilgi ve kapitalist sosyal ilişkilere anlam ve meşruluk veren kaynağın daha kuralcı çerçevesi içinde birleştirmemiz söylenmektedir. Ek olarak öğretmenlerin, paranın hareket yasası ve baskın kültürün kurallarını sertleştirdiği üretimin sosyal ilişkileriyle mücadele etmeye ihtiyaçları vardır.

Öğretmen, hiçbir zaman masum olmayan sosyal bir fonksiyon gerçekleştirir. Öğretmenlerin, öğrenci deneyimlerini harekete geçirmek için geri çekildiği nötr ve tarafsız bir alan yoktur. Giroux şunu savunmaktadır: bir insan, dil, bilgi ve güç arasındaki bağı ciddi anlamda ele aldığında, öğretmen, onun, insan etkinliğinin oluşmasında öğretim gibi insan hayatı ve özgürlük olanaklarına bağlı olarak derinleştiğini saptayarak bu kişinin durumunu yüceltmektedir.

Sonuç olarak öğretmenlerin sosyal eleştiri temsilciliğinden daha fazlasını yapmalarını savunmaktayım. Öğretmenler, günlük yaşamın fiziksel koşulla-

rından ayrı olarak fazladan işçi tahsisi ve sömürüsüne dayanan eşitsiz zenginlik, güç ve ayrıcalık dağılımları ile hareket eden, sosyal ve fiziki ilişkilerin yeni biçimlerine ışık tutan bir umut dili şekillendirmeye çabalamalıdırlar. Eleştirel söylem, kültürel ahenksizliğin bir biçimi olmaktan ve baskın anlamlar ve sosyal ilişkilerin gücünü hortumlamaktan çok daha fazlası olmalıdır. Bunun yerine kamu ortaklığı dili üzerine kurulmuş demokratik bir toplum ve sosyal dönüşüme bağlılık oluşturmak için çalışmalıdır. Eleştirel söylem, niteliksel olarak daha iyi bir dünyanın hayal edilip çabalandığı yeni bir öykü gerektirmektedir. Bir sürü anlaşmazlık karşısında birlik olmalıyız ve otorite güçleriyle bizi umutsuzluktan kurtaracak ve paranın kurallarına şartlı teslim olmamızı engelleyecek seviyedeki otorite güçleriyle rekabet edebilmek adına kullandığımız pedagojinin insan kapasitesini büyütmede etkin olması gerekmektedir. Öğretim ileriye yöneliktir ve köklerini, eleştiri ile sosyal dönüşümü temel sorun haline getiren diyalektik mantıktan almaktadır. Önümüzdeki en vahim ve büyük sorun, baskı gören insanların gerçek ihtiyaçlarına hizmet etmek ve onların güçlendirilmeleri yönünde bitmeyen sorumlulukları beslemektir. Ahlaki tutkudaki mevcut azalma ve sosyal açıdan da desteklenegelen insan ruhunun sosyal bakımdan boşalmasını tersine çevirmek için çok çalışmalıyız. Gençlerimizin ihtiyaçları ve bunların yerine getirilmesi arasındaki boşluğu dolduran kızgınlık ve iç karartıcı öfke, sınıflarda, mahkemelerde, parlamentolarda ve bağlılık, şefkat ve sınıf mücadelesinin kurtarıcı pedagojisinin uygulandığı sokaklarda görüşülmelidir. Dönüşümün ve umudun temsilcileri olarak sadece bu meşguliyet ile dünyanın çektiği acıları ve yabancılaşmaları hissetmeye ve anlamaya başlarız, aynı zamanda bunun üstesinden gelebilmek için istek amaç ve anlayış ile donanırız. Bunun üstesinden gelmek, kapitalizmi tek başına insan ihtiyaçlarına uyarlamaya çalışmakla başarılamaz; bu ancak, kapitalist sistemin kendisini ortadan kaldırmakla başarılabilir.

DİPNOTLAR

1."Dönüştürücü entellektüel" terimi Stanley Arowitz ve Henry A. Giroux'un Kuşatma Altında Eğitim eserinden gelmektedir: Eğitim Üzerine Radikal ve Tutucu bir Tartışma (Güney Hadley, Massachusetts; Bergin ve Garvey Yayınevleri,1985), 40-43. Bakınız Henry A. Giroux ve Peter Mc Laren, "Öğretmen Eğitimi ve Görev Politikaları Demokratik Eğitim Meselesi" Harvard Eğitim Araştırmaları 56,3 (1986): 215.

2. Bu bölüm Peter Mc Laren'den uyarlanmıştır "Sosyal Temsilci Olarak Yazar" Toronto Üniversitesi Araştırması 11 (1987): 24

3. "Tehlikeli Hafıza" tartışması için bakınız Sharon D. Welch, Direnç ve Dayanışma Toplulukları: Özgürlüğün Feminist Bir Teolojisi (New York, Maryknoll,1985).

KISIM V

Ardına Bakmak, İleri Bakmak

Yeni baskıda 5. bölüme yer verilmesinin en önemli sebebi, başlangıç kısmında yüzeysel olarak bahsedilmiş yeni fikirleri keşfetmek için bana olanak sağlamasıdır. Okullarda Yaşam'ın ilk baskısından beri çok kültürlülüğün ve post-modernizmin temalarına daha büyük ölçüde odaklandım. Bu temalar şu anda eğitim reformu ve demokratik vatandaşlık tartışmalarının merkezindedir ve tahminime göre eğitimbilimcileri, önceden görülen gelecekle ve özellikle de şehir merkezlerinde bahsi geçen, kötüye giden ekonomik ve sosyal koşullar konusunda meşgul edecektir. Okullarda Yaşam'ın ilk baskısından Meksika, Arjantin, Kosta Rika, Brezilya, Küba, Pakistan, Venezuela, Doğu Avrupa, Japonya, Tayvan ve dünyanın diğer bölgelerinden ileri görüşlü eğitimbilimciler ile çalıştığım için şanslıydım. Mücadeleyi okullara ve daha geniş toplumlardaki koşullara jeopolitik bir bakış açısı ile taşıma konusunda daha olumlu hislere sahip oldum- öyle ki ileriki sayfalarda sizinle paylaşmaya çalışacağım.

Kapitalizm, ırkçılık ve ataerkillik ilişkilerine şu anki ısrarcı merakım, Los Angeles (şu anda oturduğum yer) gibi postmodern metropoller topluluğunun Dickens'laşması ile tavan yaptı ve beni siyasal olarak ana görüş olan çok kültürlülüğün eleştirisini geliştirmek ve eleştirel çok kültürlülük olarak adlandırdığım şeyin teorisini ilerletmek adına teşvik etti. Böyle yaparak beyazlığın sosyal yapısının analizinin, çok kültürlülüğün herhangi bir formülasyonunda gerekli olduğunu ortaya koymaktayım. Beyazlık, güncel çok kültürlülük tartışmalarında nadiren tartışılmaktadır, bu yüzden "farklılığın" tanımlanması karşısında görünmez bir işaretçi gibi hizmet etmektedir. Sonuçta, 5. bölümde beyazlığın geçici seceresini sunmaya kalkışacağım. Los Angeles gibi şehirlerde neo-liberal ve sosyal politikaların zaferi, kapitalist sosyal ilişkilerin küreselleşmesi ve ırk ayrımına dayanan sosyal ilişkilerin yeniden yapılandırılması, beni, Birleşik Devletler'deki çok kültürlü eğitime çağdaş bakış açılarının yeniden incelenmesi konusuna yönlendirmektedir.

"Irk" oluşumunu, niteleme yapmadan analitik bir kategori olarak kabul etme yönünde uyarı yapıyorum çünkü ırk, biyolojik bir temele veya felsefik bir geçerliliğe sahip değildir (burada "ırkın" zeka ve kişilik özellikleriyle ilgili belirli fenomenlerin bir belirleyici olarak görülmemesi konusunda hemfikirim.). Şu düşünceye güvenilirlik ve geçerlilik vermemeliyiz: insanlık, biyolojik olarak tanımlanmış veya düşünülmüş fenotipik özelliklerin ve ayrı kültürel uygulamaların özel bir birleşimi olarak belirlenmiş, genetik olarak ayrı ırksal gruplar olarak var olmaktadır. Diğer bir deyişle "ırk" kelimesini her zaman sorunsallaştırmalıyız ve bunu kendi kendine sosyal bilimler literatürünün bir yapısı olarak kendi açıklayıcı yayılımının tarihi ve jeopolitik özgüllüğü içinde oluşturulmuş ideolojik ve sosyal bir yapı olarak görmeliyiz (Mc Laren, 1997; Mc Laren ve Torres, 1999). Benzer sebeplerden dolayı "ırk ilişkileri" teriminin kullanımına karşı uyarıda bulunmak istiyorum. Bu terim yerine, eğitim araştırmacılarının ırkçılığın oluşumunu, sosyal, kültürel ve söylemsel uygulamaların üretimi olarak anlamaları gerektiğine inanmaktayım. Çok sayıda belli-başlı tarihi ırkçılık örnekleri mevcuttur. Bu anlamda ırk ilişkileri gerçekten ırk ayrımı yapılmış etnik ilişkilerdir. "Irk" veya "ırk ilişkileri" düşüncesi, nedensel bir faktör olarak savunulmaktadır. Eğitim araştırmacıları, fenotipik özelliklere odaklanmaktansa ırkçılık süreçlerinin tarihi, sosyal ve tutarsız üretimlerine odaklanmalıdırlar.

"Irk" ve "ırk ilişkileri" terimlerinin sorunsuz şekilde kullanılması karşısında uyarıda bulunurken şunu vurgulama ihtiyacı hissediyorum: Irk ayrımı yapılmış kimliklerin, bizim sözde "ırk ayrımı gözetmeyen" toplumumuzdaki insan grupları için politik, ekonomik ve sosyolojik sonuçları vardır. Meslekler, kariyerler, sağlık hizmetlerine ve insan kaynaklarına ulaşım ve yerel sistemde ve hukuki yaptırımlarda insanlara yönelik uygulanan davranış şekilleri bunun kanıtlarıdır. Irk ayrımının olduğu sosyal uygulamalar maaş seviyeleri, yoksulluk seviyeleri ve tutuklanma olasılığı ile ilintilidir: bu bağlamda ırkın, ontolojik kategoriye yaklaştığına katılmaktayım, yani gerçekmiş gibi hareket ettiğine inanmaktayım. Irk kavramı sosyal bir yapı iken ve aynı zamanda kültürel olarak çeşitli ve tarihi açıdan içeriksel yapıya sahipken, ırksal söylemler ve uygulamalar, bazı grupların deneyimleri ve seçimleri üzerinde ve karşısında her şeye rağmen belirleyicidir. Irk

vücutta yaşanır ve vücuda kazınır, toplumumuzdaki insanlar, ırksal kategoriler içinde algılayıp düşünmeye şartlanmışlardır.

Güç ve ayrıcalığın ırksal bir dizi sosyal ve kültürel uygulaması olarak beyazlığın görünmezliği, bu bölümü kitaba dahil etmemin önemli bir diğer sebebidir. Egemenliğinin sürekli ve zorunlu uygulamalarını gizleyen tarihsel ve fiziksel durumları, söylemleri, saklı belgeleri ve sosyal uygulamaları açığa çıkarmak için beyazlığı daha görünür hale getirmek isterim. Beyaz maske ortadan kaldırılmalı, dolayısıyla tutarsız bir biçimleme, bir öykü alanı, sosyal bir pozisyon, göstergebilimsel bir yoğunluk ve bir dizi yaşanmış sosyal ve ekonomik ilişkiler olarak beyazlık, yorumlanabilir, sorgulanabilir, çok kolay biçimde bir kenara konulup yok da edilebilir. Beyazlık ortadan kaldırılmalı çünkü bu durum, beyaz üstünlüğüne ve ırksal önyargıya sebebiyet veren en temel etmendir. Tabii ki de beyazlığın kaldırılması gerektiğini söylemek, beyaz olduğu düşünülen insanların yok edilmesini söylemekle aynı şey değildir.

Bu bölüm, hayatın örneklerini sekteye uğratan, günlük sosyal uygulamaların ürünleriyle yüz yüze gelen, paranın değer kanunlarını metalaştıran güçler tarafından meşgul edilen alanları özgürleştirme yolları arayan bir alandaki pedagojiyi yeniden irdelemeye çalışmaktadır. Özgürlük pedagojisi, ortaya çıkmak adına öykü sözcüleri için yeni yerler yaratmalıdır. Yöntemlerini yeniden belirlemek, egemenliğini sorgulamak, kurtuluş ve özgürlük hikayelerini yeniden açmak, hatırlamak ve yeniden anlatmak için beyazlık rejimini "unutmamaya" çalışmalıdır. Özgürlük pedagojisi, sadece egemenlik ve sömürü adlandırılıp sorgulandığı zaman hayal edilebilen "daha başka şeylerin" hikayesinin anlatılmasıdır. Sömürüye meydan okumak kolay bir iş değildir. Tehlikeli yaşamak, insan emeğinin sosyal, cinsel ve ırksal hareketlerini incelemek cesaret gerektirir. Bu durum, satmak için iş gücünden başka (üretim yollarına sahiplik hakkı olmayan kişiler) bir şeyi olmayanların yanında durmamızı şart koşar. Çalışan sınıf ile dayanışma halinde olmaya ihtiyacımız vardır, öyle ki bu insanlar, kapitalist sahipler ve kapitalist üretim modeli tarafından daha fazla sömürülmesinler. Bunu başarmak, paranın kanununa son vermeyi gerektirir.

Son bölüm, Birleşik Devletler ve dünyadaki mevcut demokrasi krizine geniş anlamda atıfta bulunmaktadır. Sosyalist toplumun bazı özellikleri tanımlanmıştır fakat geliştirilmiş değildir. Okuyucular, sosyalizm hakkında bağnaz davranmamaya sevk edilmelidir çünkü terim kendi kendine son Sovyet sistemiyle eş anlamlı olan popüler düşünce tarafından ele geçirilmiştir. Kapitalizmin bir meydan okuyucusu olarak sosyalizm, nüfusun ekonomik kararlara aktif katılımı ve güncel ihtiyaçların giderilmesi yoluyla eşitlik ve işbirliği sağlamayı amaçlayan sosyo-politik bir hareket olarak nitelendirilir. Bu bölüm, Başkan Hugo Chaves ve emeğin eşitsiz ve adaletsiz sosyal dağılımına ve eşitsiz sosyal refah paylarma sosyalist bir alternatif arayan Venezuela insanlarının Venezuela'daki Bolivar devriminden ilham almıştır.

BÖLÜM 10

Beyazlığı Düşünmemek, Demokrasiyi Yeniden Düşünmek

Devrimsel Bir Çokkültürlülüğe Doğru *

Bu, Beyaz Adamın arşınladığı yol
Bir araziyi temizlemeye giderken
Ayak altında demir, başı üstünde şarap
Her iki elinde bir koyuluk
Bu yolu arşınladık - ve ıslak rüzgarlı yolu
Seçilmiş yıldızımız rehberimiz
Oh, Beyaz Adam yürüdüğünde dünya için çok iyi
Yolları yan yana!

- Rudyard Kipling

(Edward Said'in Oryantalizm'inden alıntı s.226)

Özgürlüğün bedeli ölümdür.

- Malcolm X (El Hajj Malik El Shabazz)

Bu eski soluk şeyin etrafında olmak istemiyoruz.

- Malcolm X (El Hajj Malik El Shabazz)

Her devrimcinin görevi devrim yapmaktır.[1]

- Che Guevara

---

[1] * Yaklaşık 30 sayfa Mc Laren'in *Devrimci Çokkültürlülük: Milenyum İçin Karşıtlık Pedagojileri* eserinden alınmıştır. Her Hakkı Westview Basın'ındır. Westview Basın'ın izniyle yeniden basılmıştır. Bu makale aynı zamanda Eğitim Kurumları'nda (İlkbahar,1997) da görülmektedir.

Bir eğitimci ve sosyal eylemci olarak 30 yılıma baktığımda bazı pişmalıklar hissediyorum. Fakat şunu itiraf etmeliyim ki, benim şu sıralarda ve mevcut ve acı veren dünya tarihinde yaşamın ve ölümün acı ve umutsuzluğu ile kutsal niyet olarak düşündüğüm şeyi dünya bezginliği bastırmıştır. Sisteme karşı umutsuzluğumu ve kızgınlığımı, birçoğu, yazılarımdan bir şeyler çıkarma arzusu içinde olan birçok erkek ve kız kardeşimizin mücadele içinde kalplerini katılaştıran ve ruhu hapseden baskı yapılarını daimi olarak ortadan kaldırma adına, bazı sert ve hızlı yollar arayan meslektaşlarımdan saklamaya çalıştım.

Bizi kuşatan mevcut sosyal koşullara rağmen gizli bir umutsuzluğu kamufle etmeye zorlanmak suretiyle daimi bir bunalım içinde değilim. En karanlık zamanlarımda, bir fırsattan da öte, insan ruhunun çok önemli titrek ışığı, bu dünyevi ruhun derin dinginliğinden uzak hafif bir kırılma olarak tanımlanabilecek şeyle onurlandırıldım. Bazen ışık, karanlığı farklı şekillere böler: barrioları birleştirme çabası içinde gelişen yeni bir sosyal hareket, kuşatma altındaki bir topluluk için sosyal adalet adına toplanma çağrısı haline gelen bir hip-hop mesajı, Washington'a yürüyen bir milyon siyah insan, Cesar Chavez Bulvarı'nı, havadaki elektrik sızısını hissedebileceğiniz korkunç bir azimle Sorun 187'yi (Chicago'daki anti-göçmen hareketi) protesto etmek adına aşan 100,000 yürüyüşçü, Doğu Los Angeles'ta öğretmenlerine baş kaldıran ve anti-Sorun 187 eylemcileri ile dayanışma halinde olduklarını göstermek anlamında sınıflarının dışına taşan yüzlerce lise öğrencisi hatta basit bir pedagojik harekette, Meksika'nın kötü çocuk posteri gibi kötü bir imajını silmeye çalışan bir grup öğrenci, beyaz ırkçılar ile seminerde yüzleşerek umutsuzluk ve alaycı vazgeçiş arasındaki ufacık sıkışmayı engellemek için yeterli oldular.

Umut alanları ortaya çıkacaktır fakat bu, tarihi rastlantılarla nadiren gerçekleşir. Bazen pazarın bir anlık kararsızlığından meydana gelecektir, bazense paranın tehdit edici çarkı içinde nadir bir nefret felcinde olacaktır fakat sebep ne olursa olsun bu alanlara stratejik olarak el konulmalıdır. Umut alanları, adalet güçlerine destek sağlar ama kendi kendilerine yeterli değillerdir. Bazen özel olan alanlar kamusallaştırılmalıdır. Umudum, alanlardan sahalara inilmesi; mücadelenin, kişisel bireysel alanlardan ve kamu epistemolojilerinden, işbirlikçi kimliklerin kamu sahalarına doğru genişletilmesidir.

Belirtmek istediğim özel mücadele, beyazlığın karşısında karar vermektir. Beyazlık uygulamasının tarihsel olarak diğer ırkların böyle çarpıcı bir

reddine, dağılımına ve yıkımına yol açtığı düşünülürse beyazlığın karşısında seçim yapmamız bizim için hala mümkün müdür? Beyazlık karşısında böyle bir seçimin ahlaki olarak apaçık olacağı düşünülebilir. Nitekim bunun sebebi şudur: beyazlık her yere öyle yayılmıştır ki tanımlamak, kafa tutmak ve günlük hayatımızdan ayırmak zor gibi durmaktadır. Benim mesajım şudur ki beyazlığın uygulanmasının sadece tanımlanıp analiz edildiği değil aynı zamanda karşı konulup imha edildiği yeni bir konu sahası oluşturmalıyız. Beyazlığın karşısındakini seçmek için geleceğin umudu ve taahhüdü mevcuttur.

Bu göklere çıkarılan batı demokrasisinde yaşayan bizler, nerede millet olarak ayaktayız? Etrafına bak; içine olduğu kadar dışına da bak çünkü insan olarak kim olduğumuzun gerçek aynası dışımızdır. Los Angeles gibi post modern mega kentlerin Dickens'laşması doğal bir tarihi olay değildir (Compton ve Doğu LA gibi yerlerde yaşayanların bir çoğu pahasına Beverly Hills'de yaşayan birkaç kişinin kişisel refahının iyileştirilmesi): (tarihle ilgili doğal hiçbir şey yoktur). Bu, milli bilincin siyasal olarak yapmacık bir parçalanmasıdır ve bu durum, rahat bir şekilde küresel ekonomik yeniden yapılanmaya bağlanabilir. Zayıf bir varlığı devam ettirmek, içinde milyonlarca Birleşik Devletler sakinini barındıran birinci dünya ülkeleri kadar milyonlarca üçüncü dünya insanı için de zaman geçtikçe korkunç bir şekilde daha zor hale gelmektedir.

Küresel kapitalizm birçoklarını resmi işe alımın dışında bırakırken küresel yeniden yapılandırmanın ve esnek ihtisas sistemlerinin post-Fordçu alanlarında kapana kısılmış fakir kesim, kendini sabit ve homojen sosyal hareketlerde organize etmek adına daha yetersiz görmektedir. Şirketlerin, uluslararası pazar alanında rekabete devam etmeleri için üretim maliyetlerini revize edip düşürdüğü standart biçimli toplu üretim şimdilerde kaybolmaktadır. Küresel etkinlik ekonomileri, para ve bilgi kontrolünü dengelemek adına ulus devletinin yeteneğini sürüncemede bırakmaktadır.

İş piyasaları, tam zamanlı işçilerin yerini yetersiz sağlık ve diş yardımı sebebiyle kendini güvence altına alamayan yarı zamanlı işçilerin alması ile giderek daha fazla parçalanmaktadır. Yüksek ücretli, yüksek karlı toplu üretim ve işleme, bir ufka doğru gerilemektedir çünkü Birinci Dünya, endüstriyel rejimlere elveda demektedir. Birleşik Devletler'de imalat henüz tamamen yok olmamıştır. Benim yaşadığım Los Angeles'ın güney bölgesinde (Southland), çalışan sınıfın Latinleşmesini açık bir şekilde görebilirsiniz. Çünkü Los Angeles'taki imalatın, iş gücünün %36'sını, toplumun en

büyük üretim tabanı olan Latinler oluşturmaktadır ve bu işçilerin sömürülmesi artarak devam etmektedir.

Hisse senetleri, küçülen ve binlerce çalışanını işten çıkaran şirketlerde artmaktadır. Bu, eskiden bir sürü çalışanını işten çıkaran bir şirketin sıkıntıda olduğunun resmi olarak görülürdü. Şimdilerde ise, gücün ve hissedarları gururlandırmanın bir göstergesi haline geldi. İş, etik dünyası çevresel sözleşmesinden uzaklaştığı için maliyetleri azaltmak çok önemli bir hal almıştır. Kapitalizm, etiği gerçekten modası geçmiş hale getirmiştir. İşgücü alım ve satımı, aslında etik ile bağlantısı olan estetik kavramı ile ilgilidir. Fakat, etik, maddeselleşmenin muhteşem güzelliği ile sınıflandırılmaktadır.

Yoksullukla savaş yoksulluktan muzdarip olanlarla savaşa yol açtı – öyle bir savaş ki savaşların doğurabileceği kadar yoksul ruhlu... Ortalama bir işçi, dürüst yaşam standartlarının lüksü olmadan yaşamak nüfusun çoğunluğu için koşulları iyileştirmek, egemen elit sınıfın ortak karlılığını derin bir şekilde azaltacaktır. Son birkaç on yılda, nefret dolu politikalarda olduğu gibi fakir ve haklarını kaybetmiş beyaz olmayan insanlar için böyle bir aşağılama nadiren görülmektedir.

Tarih boyunca, Birleşik Devletler'deki yöneten sınıfının aç gözlülüğü ve hırsı paralellik gösteremez fakat amaçları kararlı bir şekilde aynıdır. Michael Parenti şöyle yazmaktadır: Tarih boyunca hakim olan çıkarların her zaman istediği tek bir şey vardır ve bu da her şeydir: tüm kaliteli araziler, ormanlar, av hayvanları, sürüler, mahsuller, maden yatakları ve yeryüzünün değerli metaller; tüm refah, zenginlik ve karlı kazançlar, tüm verimli tesisler, karlı yaratıcılık ve teknolojiler, devletin tüm kontrol pozisyonları ve diğer önemli kurumlar; tüm kamu destek ve yardımları, öncelikler ve dokunulmazlıklar; hiçbir kısıtlama olmadan tüm kanuni konular; vergiler ve maliyetler olmaksızın bütün hizmet, konfor, lüksler ve sivil toplumun avantajları. Her yöneten sınıf sadece yük olmadan tüm ödülleri talep etti durdu. Kodları da şuydu: "çok fazlaya sahibiz; daha fazla elde edebiliriz; hepsini istiyoruz." (1996, s. 46).

Paraya bağlı olan küçük iş lobisi ve diğer menfaatler konunun hastalık tarafından harabeye çevrilmiş yüzü ortaya çıktığı zaman başarılı bir şekilde sağlık hizmetlerini sona erdirdikçe, tahvil piyasası kamu yatırımını mahvetmeye devam ettikçe, iş, ücretler ve emek pahasına (ortak refah yardımı ile) rekor yüksek kâr, kazanç ve şirket evliliği oluşturma adına zevk almayı sürdürdükçe Birleşik Devletler'deki bayındırlık, sosyal adaleti yönetmesi gibi, epeyce seçici kalmaya devam edecektir. Bu seçicilikten kimin çıkar

sağladığını çok iyi bilmekteyiz. Ülkenin korkunç banliyöleşmesine yardım eden ve cesaret veren şey politik bir felç veya dinginlik durumunda kalmaktır –öyle bir banliyöleşme ki neo-liberal gündem tarafından yönetilir ve sadece beyazlara hizmet etmek için tasarlanmıştır. Ulusal İşçi İlişkileri Hareketi tarafından oluşturulan mevcut kurallar ve Ulusal İşçi İlişkileri Kurulu Birlikleri tarafından sürdürülen yöntemler, düzenleme haklarından yoksun kalmıştır ve ücretlerde büyük ölçüde bir azalmaya yol açmıştır. Bu durum Parenti'nin "burjuva politikalarının demir kanunları" olarak nitelendirdiği şeyi fazlasıyla yansıtmaktadır: Değişim, kanunu tehdit ettiğinde kanunlar değişir (1996, s.248).

Birleşik Devletler sakinlerinin, safları dolandırmak, bir F-16 savaşçısının Irak topraklarındaki bir düşmanı "çömelmiş" vaziyette hedefe kilitlemesinden daha güçlü bir şekilde yoksula odaklanmak ve göçmenleri şamar oğlanı edip onları unutulanlar (Los Olvidados) haline getirmek için doğal bir yaratılışları yoktur. Kamu koruma programlarının iç organlarının mevcut çıkarılması, çevre standartlarının alçakça yetersiz zorlanması, artan hayat sigortası primleri, çalışan insanların maaşlarının esaslı şekilde azalması, özel sektör işçi sınıfının erozyonu ve kronik işsizlerin devamlı artması, Birleşik Devletler'i sosyal çürüme ve insan sefaletine doğru kaçınılmaz olmaktan çok trajik bir yola fırlatmıştır.

Yarım yüzyıllık bir dönem içinde Birleşik Devletler'de beyazların azınlık olması olasıdır. Beyazlar, sivil toplumun bozulduğunu düşündükçe ve azalan hareketlilik ile "geleneksel" Amerikan değerlerinin bozulması konusunda göçmenleri suçladıkça tutuculuğun çekiciliğine ve otoriter baskının faşist politikalarına yem olacaklardır. Bu, özellikle beyazlar kendilerini etnik kökenlerinden ayrılmış gibi hissettikleri zaman ve Howard Winant'ın (1994, s.284) "Avrupalı Amerikanlar" gibi ırkçı panetnisite diye tabir ettiği şey başlarına geldiği zaman doğrudur.

Faşizmin tutuşması, devlet baskısının ateş fırtınasını başlatmak için bir kıvılcım bekleyen Birleşik Devletler demokrasisinin ocağında yatar. Daha önceki ateş fırtınaları 1965 Ağustos'unda Watts isyanında, 1960lar'daki sivil hakları ve savaş karşıtı hareketlerinde, daha yakın tarihte 29 Nisan 1992'de Los Angeles isyanında ve 1994'te Doğu LA lisesinin Sorun 187'ye karşı grevinde meydana gelmişti.

Çok fazla ateş fırtınasına sahip değiliz çünkü Parenti'nin (1996) de geleceği görürcesine belirttiği şey şuydu: Burada faşizm, henüz Pete Wilson

gibi tutucu yöneticilerin tesadüfi süngülemeleri ile mümkün olan düşük bir alevdedir.

Birleşik Devletler vatandaşları, Amerikan Cumhuriyetçi Antlaşması'ndaki bozuk mal faturalarına satılmıştır. Parenti bu ideolojiyi mükemmel şekilde yakalar:

> GOP'un (Büyük Eski Parti) sosyoekonomik gündemi, Mussolini ve Hitler'in kabul ettirmeye çalıştığı türden çok da farklı değildir: işçi sendikalarını bozmak, ücretleri indirmek, medya üzerinde sağcı bir ideolojik bir tekel empoze etmek, büyük şirketler ve zenginler için vergileri kaldırmak, işçi ve tüketici güvenliği ile çevre koruması için tasarlanmış hükümet düzenlemelerini saf dışı etmek, kamu arazilerini talan etmek, kamu kurumlarını özelleştirmek, böyle önlemlerin karşısında olan insan hizmetlerini, liberal tuzakları ve ırk tuzaklarını yok etmek (1996, s.42).

Birleşik Devletler'de biz açığa vurulmamış savaş döneminde yaşamaktayız. Her gün, benliğin anlamını ve amacını çevreleyen yüzleşmenin ve belirsizliğin memba ekili bölgelerine doğru yolumuzu aşmaktayız. Amerikan demokrasisi (iki yüzlü Roma Tanrısı) Janus'a benzeyen ile eş anlamlı iki yönde yüzleşir: umudun ve bir arada var olmanın ufku içinde ve Klansmen'in kanla kirlenmiş tablolarda yalan gözlerinde. Bu mevcut tarihsel bağlantı, bir yandan sosyal hayatın saçaklarında yaşayan beyaz üstüncü örgütlerin emsalsiz büyümesine tanıklık ederken diğer yandan da düzen muhafazakarlarını, gıcırtılı bir şekilde onları sadece ideolojik açıdan aşırı sağcı gruplar ve vatandaş milisleri olarak benzerlerinden ayıran dil kökenli ve popülist duygular ileri sürer: Ku Klux Klanı, Posse Birliği, Düzen, Beyaz Aryan (Hint-Avrupalı) Direnişi, Hıristiyan Kimlik, Ulusal İttifak, Aryan Milletleri, Amerikan Cephesi, Amerika'nın Silah Sahipleri, Adaletin Birleşik Yurttaşları ve milis grupları, hepsi değilse bile, 50 eyalette örgütlere sahiptirler.

Bu ırkçı grupları cazibesiz bulabilecek genç beyaz erkek ve bayanlar Pete Wilson ve Bob Dole gibi siyasetçilerde avuntu bulabilirler ki bu siyasetçilerin anti-göçmen ve Latinofobik politikaları ve uygulamaları bayrak dalgalandırma, aşırı milliyetçilik ve kendi kendini abartmanın zafer hareketleri aracılığıyla ırksal duyguları saptırırlar – bir insan hakları olarak Sorun 209'un saptırılması gibi – ve bunlar artan sayıda İspanyolca konuşan göçmenlerin yakında kendi sayılarını geçeceğinden korkan beyaz seçmenlere

hitap etmek için hazırlanan kimselerdir. Siyasetçiler, ülkeyi göçmenlerden geri almak için kendini adamış mavi takım elbiseli ve kırmızı kravatlı savaşçılardır. Son günlerde güneydeki Afrikalı Amerikan kiliselerinin kundakçılık ile yıkılması bir ara başlığında, bir Los Angeles gazetesi güney taraflarındaki Bob Dole'un siyasi bir mitingde çekilmiş fotoğrafını kullandı. Dole'un başının manyetik çekiciliği, gergin ve şeffaf mavi derisi, gazyağına daldırılmış gibi parlak sarı dili ve görünürde şakacı hali mesajları ile kinayeli bir ilişki içinde görülmektedir: Anglo'lar kendilerini yabancı milletlerden – Meksika – daha fazla kuşatma altında hissetmektedirler ve medeni beyaz halkın topraklarını barbarlardan almalarının tam zamanıdır.

Guillermo Gomez Pena şöyle yazıyor:

> Bu kimlik krizi (hayali) bir çağ adına mükemmel bir nostaljiye dönüşmektedir ki içinde beyaz olmayan insanlar yoktur veya en azından görünmez ve sessizdir. Bu nostaljinin siyasal açıklaması dondurucudur: "Haydi ülkemizi geri alalım!". Pete Wilson, Newt Gingrich, Jesse Helms, Pat Buchanan ve bunun yanında birçok demokrat şu fikirdedir: Bu ülke kaostan ve üçüncü dünya ülkesi olmaktan kurtarılmalıdır; "yasadışı" göçmenler sınır dışı edilmelidir; yoksullar hapse atılmalıdır (üç boykotta bitersiniz.); refah, olumlu hareket ve iki dilde eğitim kaldırılmalı ve "solcu eğilimli liberaller" tarafından sızdırılan kültürel kaynak yaratma altyapısının (Sanat ve Beşeri Bilimler Ulusal Vakfı ve Kamu Yayın Ortaklığı) büyük kısmı yok edilmelidir. Örtmeceli Amerikan Sözleşmesi'nde etnik "azınlıklar", bağımsız sanatçılar ve entelektüeller, evsizler, yaşlılar, çocuklar ve özellikle güneyden gelen göçmenler yakın takip altındadır (1996, s.173).

General Colin L. Powell'in 1996'daki San Dieogo' da Cumhuriyetçiler Toplantısındaki hitabıyla aynı gün eski eğitim sekreteri ve mevcut Amerika'yı güçlendirme başkanı William J. Bennett, Los Angeles Times'dan "İnsan Hakları GOP'un görevidir."başlıklı eleştirisini yayınladı. (12 Ağustos 1996, Pazartesi, B5). Bennett, Dr. Martin Luther King Jr'ın yapısını harekete geçirerek olumlu hareketin kaldırılması suretiyle ırk ayrımına son verilmesini istedi. Geçmiş 30 yılın hayıflandığı ve tartıştığı insan hakları liderleri (tabiî ki de Dr. King hariç çünkü onun sembolik gücünü gündemine almaya çalıştı), "ırkçı dağlama demiri" kullanmış, insan haklarının ahlaki otoritesini azaltmış, ırksal kızgınlığın alevlerini körüklemiş ve "Amerika'yı Balkanlaştırmaya yardım etmiş" bir grup hoşnutsuz kimseydi. Bennett, hü-

kümete beyaz olmayan insanların "ırk tabanlı tercihlerini" elemeleri konusunda çağrıda bulunmaktadır. Tahminen Afrikalı Amerikalıların, Latinlerin ve diğer etnik azınlık gruplarının "karakter kapasitesiyle" yargılanmalarını ister. İnsan Hakları Girişimi başkanı Ward Connerly ve General Powell'dan "Dr. King'in muhteşem insan hakları geleneğini" devam ettirenler olarak bahsetmektedir.

Nitekim, Bennett'in görüşü günahkar şekilde öngörüsüz ve zararlıdır, ayrıca insan hakları mücadelesinde King'in yerini medenileştirir. Mantığı ise rahatsız edici biçimde kusurludur. Bu, bu tür programlar "aile karşıtı" olduğu için okul kahvaltı programlarını yasaklayan tutucu okul yönetim kuruluna benzer. Öğrenciler okulda yedikleri için ve anne babaları, kardeşleri ile evde yemedikleri için bu olay, bu ülkeyi büyük yapan değerlere açıkça saldırmaktadır. İddia edilene göre ailen ile aç kalmak okulda beslenmekten daha iyidir. Bennett'in tartışmaları benzer şekilde karıştırılmaktadır. İlk olarak ABD toplumunun göreli bir ekonomik adalete ulaştığı ve olumlu hareketin daha fazla gerekli olmadığı gibi yanlış varsayımlar altında çalışmış gibi görünmektedir. İkinci olarak, ekonomi arasındaki anlaşmalı üstünlüğünü ve beyaz önceliğinin neredeyse inatçı gerçekliğini araştırmak adına ya yetersiz ya da isteksiz görünmektedir. Üçüncü olarak şunun farkına varmakta başarısız olmuştur: ırkçı beyaz insanlar, Afrikalı Amerikanlar'dan ve Latinler'den olumlu hareketten yardım alıp almama anlamında şüpheleneceklerdir. Dördüncü olarak, görüşleri, beyaz olmayan insanların çok fazla "tutum" sahibi olmadığı ve beyazların oy birliği ve uyumun cennetten henüz inilmemiş zamana ait bu milletin anlaşmalı koruyucuları olduğu orta sınıf banliyösel bir çevre olarak Birleşik Devletler'in nostaljik bakış açısı ile yürütülmektedir. Bennett'in bu terimi kullanımında renk körü olmak en iyi şekilde saf ve en kötü şekilde cahil olmaktır. Çünkü Bennett'in bakış açısındaki rengi görmemek, hemen hemen tüm toplum sektörlerinde beyazların fayda sağladığı aşırı avantaj görmezlikten gelmenin ideolojik terimleri anlamına gelmektedir. Winant şunu tartışmaktadır:

> Ne kadar zengin olursa olsun hiçbir Afrikalı Amerikalı, ortalama bir beyaz kadar kendini güvende hissedemez: mesela polis ile karşılaşma... Bloomingdales'deki mağaza nezaret görevlilerinin art niyetli hizmetleri Los Angeles Polis Departmanındakilerle karşılaştırılamaz, (1994,s.283).

Bennett'in görüşü "sınıf çatışması" na dahil olmak adına zenginlerin (zenginlerin refahı) vergi muafiyeti eleştirilerine sızlanan muhafazakar

politikacılara yakındır. Reagon yönetiminde beri paranın yoksul tabakadan zenginin hazinesine rekor boyutlarda transferinin farkına varmak için bir ekonomist olmak zorunda değilsiniz. Muhafazakâr politikacılar bu uygulamaları "adaletsiz" olarak nitelendiren insanlara kızar. Bununla birlikte zengin insanlar (esas olarak beyazlar) sistemi kendi faydaları için kullanabilirse tüm gücü de kendileri için kullanabilirler. Bennett Martin Luther King, Jr.'ın mantığını tepetaklak etti. Sosyal analizleri "karakter" vaazlarıyla değiştirdi. Eski bir Eğitim Sekreterinin böyle bir konum alması, bu ülkedeki politikacılar arasındaki eleştirel öz yansıtmanın bahsi geçen durumunu özellikle anlatıyor.

Bennett tipindeki siyasetçiler, bu ülkedeki hayırsever kurumların rollerini artmasını isterler. Eğer ekonomik açıdan haklarını kaybetmiş beyaz olmayan insanlara yardım edilecekse, bu özel bireyler veya kuruluşlar tarafından -yani hükümet tarafından değil-veya muhafazakârlar devam ettirdiği kadar gerçekleştirilmelidir. Fakat zengin özel kuruluşlar pazardaki ve hükümetteki beyaz önceliği hegemonyasından yüzyıllardır faydalanmaktadırlar. Mevcut Post-Ford'çu hizmet ekonomimizdeki azgın kapitalizm, yoksulluk çekenlere kıyasıya acımasız davranmaktadırlar. Bununla birlikte ekonomik adalet mücadelesini hükümetten alıp yoksullara acıma hisseden hayırseverlerin eline vermek de çözüm değildir. Bennett önemli bir noktayı kaçırmaktadır: Mevcut sosyal yapıda beyaz olmayan insanlar adına olumlu hareket sahibi olmamak beyazlar adına saklı olumlu hareket anlamına gelmektedir. Bennett'in durumu örtülü bir şekilde, ırksal grupların beyaz önceliğinin artalan şekilde egemen olduğu ortak tüketim etiğiyle birleşmesinin peşinde koşmaktadır. Bu yüzden onun ırksal tolerans etiği, beyaz olmayan nüfusun sosyal kontrolü anlamında işleyebilir. Kapitalizm tarihiyle ilgili teşvik edilmiş bellek kaybı, onun eşitsizlik ve adaletsizliğin makro yapılarını, sınıf sınırları olan hiyerarşileri ve Birleşik Devletler toplumunun kurumsallaşmış ırkçılığını görmezden gelmesine ve Birleşik Devletler toplumunun zıt etnik nüfuslar karşısında henüz ekonomik eşitlik kazanmış gibi davranmasına yol açmaktadır. Bennett'in mantığında geçerli olan yanlış bir varsayım mevcuttur ki bu kültürü, tüm sosyal gruplara benzer bir dizi ortak deneyim sağlayan, temelde öz dengeleyici olan şey olarak görmektedir. Devlet gücü ve ekonomik uygulamaların arızalarıyla ilişkisini kesmiş olan ve Bennett tarafından yayınlanan çeşitliliğin kültürü, kararlı şekilde homojen bir örnektir. Kolonileşme ideolojisini Birleşmiş Devletler demokrasisinin kurucu söylemi olarak tanımakta eksik kalmaktadır ve toprakları yerel halktan çalan imparator korsanlığının kafatası ve çapraz

kemikleri mantığının halen iç ve dış politikalarda geniş anlamda bizimle olduğunu kabul etmeyi reddetmektedir.

Eğer Bennett kişilik yapılandırmada bu denli kararlıysa ve olumlu hareket sebebiyle Afrikalı Amerikalıların beyaz insanlarca "sorgulanabilir rekabetin izlerine" katlanan kişiler olarak algılanmasından korkuyorsa, olumlu hareketi parçalama yerine niçin sadece toplantı odalarında değil aynı zamanda hayatın her alanında beyaz insanları, beyaz olmayan insanları ve kadınları küçük düşürmemeye, kötü görmemeye ve dışlamamaya iterek, beyaz insanların sosyal uygulamalarını geliştirmeye daha fazla önem vermiyor?

Bu, açıkça, King'in döneminde olduğu kadar beyaz insanların büyük ölçüde tarafını tutan, Bennett'in görüşünü çok sesli bir artistik olarak şekillendirerek etkili bir şekilde kırpan kaynak ve gücün asimetrik ayrımın farkına varmak anlamında Bennett'in inatçı isteksizliğidir.

Makalesi "Özellik olarak beyazlık" da (1993) Cheryl I. Harris, beyazlığın yasal korumaya sahip bir özellik etkisi olduğu varsayımını içinde barındıran yasal sistemde ve popüler düşüncede bu zorlayıcı meseleyi ortaya koymaktadır. Özellik olarak Beyazlık, özünde beyaz önceliğinin umut kanununun bir somutlaştırması haline gelmiştir. Bu varsayım sadece "Jim Crow" ve esaret kanunu boyunca sistematik beyaz üstünlüğü tarafından desteklenmedi aynı zamanda olumlu hareketle meşgul olan Yüce Divan'ın son kararları ve gerekçelerinde de savunuldu. Harris şunu tartışırken haklıdır: Beyaz ırk kimliğinin kamu alanlarında ve özel alanlarda sosyal çıkarlara sağlama anlamında temel oluşturduğu bir ortamda beyazlık ırksal önceliğin bir temeli gibi hizmet etmektedir. Bir statü özelliği olarak beyazlık, sosyal açıdan değişmez beyaz güç seçkin sınıfını koruyan mevcut ırksal sınıflandırma ve tabakalaşmanın yeniden oluşumuna yardımcı olmaya devam etmektedir. Harris'e göre 14.Yasa Değişikliğinin Eşitlik Koruma Maddesi altında anayasaya aykırı olan ırk bilincini iyileştirme önlemlerini reddetmek, mahkemenin, beyaz üstünlüğüne dayanan ve siyahlar pahasına sağlanan beyazların kurumsal korumasını ve çıkarlarını bozmaya dair kronik reddetmesine dayanmaktadır (1993,1767).

Irkın mevcut yasal tanımları renkkörlüğünün normlarını kucaklamaktadır ve böylece ırkın sosyal kimlik ve ırk bilinci ile olan bağlantısını koparmaktadır. Renk körlüğü söylemi içinde siyahlık ve beyazlık, sınıf, kültür, dil ve eğitim gibi sosyal nitelikler ile egemenlik ve bağlılığın sosyal

koşullarıyla ilgisi olmayan ve ten rengini yansıtan nötr ve apolitik tanımlamalar olarak görülmektedir. Diğer bir deyişle renk körlüğü güç ve öncelik ilişkilerini simetrik hale getiren ve bunları simetrik ve ya eşit gözüksünler diye düzleştiren bir kavramdır. Fakat siyahlık ve beyazlık sadece ideal zıtlıklar olarak var olmaktadır; gerçek dünyada beyazlığın, siyahlığın sosyal gücünü kısıtlaması ile bağımlı bir hiyerarşi olarak var olmaktadırlar.. Harris'e göre;

> Irkı, indirgeyici biçimde sadece renk ve buna bağlı olarak anlamsız olarak tanımlamak, ırkı bilimsel olarak içsel yetersizliğin bir göstergesi olarak tanımlamak kadar önemsizdir. Eski tanım, ırk ve aşağılanma arasında yanlış bir bağ araya koymaktadır; yeni tanım ise sistematik beyaz üstünlüğü altında ırk ve baskı arasındaki gerçek bağı yalanlar. Her iki tanım da gerçeği çarpıtıp yalanlayarak ırk bağlılığını desteklemektedir. Neil Gotanda'nın da ileri sürdüğü gibi, renk körlüğü bir çeşit ırk bağlılığıdır çünkü beyaz egemenliğinin ve siyah bağlılığının tarihi içeriğini inkar eder(1993, s.1768)

Doğrulama işleminin siyah ve beyaz rakipler arasındaki çift kutuplu yatıştırıcı adalet iddiaları ile sosyal eşitsizliği özelleştirerek değil de suçlu veya suçsuzdan çok yetki ve adalete odaklanan dağılımsal sosyal adalet konusuyla anlaşılmaya ihtiyacı vardır.

Bennett'in kararsız söylemi ve aldatıcı mantığı, Birleşik Devletler etrafında sayısı hızla artan azınlık nüfuslarının umut ve hayallerini bir boşluk ve umutsuzluk uçurumuna iten mevcut demokrasi krizine doğrudan atıfta bulunmaktadır. Kriz, Amerikan demokrasisinin alt yapısının, kenar Broadway tiyatrosunda sütunları titrek püskürtme boyalı ve yapay köpükler olan bir Yunan tapınağından ibaret olduğunu gözler önüne serdi. Demokrasinin eklemleri, günümüzde hem yerel hem de dünya çapında ortaya çıkan olaylar sebebiyle kopmaktadır.

Gerçek adaletin sunduğu değerleri geri alma arzusu içinde olan bizlerin en önemli görevlerinden biri, azalan verim dönemimde demokratik yurttaşlığı canlandırmaktır. Bu, özel onayın gizli alanlar ile meşgul olmaktan daha fazla hoşnut olmayan fakat yeni sosyal hareketler ve antikapitalist mücadelenin oluşturulması yoluyla bu alanları kamu alanlarına dönüştürebilecek istek ve bilgiye sahip olan eleştirel vatandaşlar yaratmaktır.Bu yeniden dirilen ırkçılık zamanlarında mücadele ürkütücüdür. Güneyde siyahların kiliseleri yanarken, Louisiana, Georgia, Pennsylvania, Oregon,

Maine, Güney California ve başka yerlerde karşıt yanmalar meydana gelirken rekor sayıda hoşnutsuz beyaz genç yurttaş milislerine ve beyazların üstünlüğünü savunan örgütlere katılmaktadırlar. Beyaz gençler yaşamları içinde kimlik ararken çoğu beyaz olmayanlara karşı nefret kapasiteleriyle ilintili anlam bulabilmektedirler. Bazı post-modernistler umulmadık şekilde kimliklerin şu çoğulcu zamanlarda daha ilerici bir politikaya doğru istikrarsızca yeniden üretebileceğini, yeniden düzenlenebileceğini ve yeniden icat edilebileceğini öne sürerken de, bunun öngörüsü olmayan ve tehlikeli bir tartışma olduğunu iddia etmekteyim. Bu, değerlendirmelerin yaylım ateşini birleştirmek ve günlük hayat oyunundaki bağımızın, rolümüzü yeniden düzenlemek için Jacques Lacans ordusunun fazlasına ihtiyaç duymaktadır. "Belirli kültürel farklılıkların ve söylemlerin içeriği bu farklılıkların ekonomik, sosyal ve politik farklılıkların daha geniş sosyal toplumlarıyla nasıl ilişkisi olduğu ve nasıl bunların içine gömülü olduğu sorusu kadar önemli değildir" varsayımının bazı dinleyicilere sıra dışı gelebilir. Bana göre, bu noktayı vurgulamak temelde gereklidir.

Biz, kimliğimizi yeniden kurmak adına istediğimiz etnik kombinasyonu uygun şekilde seçebilecek özerk vatandaşlar değiliz. Etnisitenin sınırları birbiriyle çakışınca ve birbirine dönüşünce çoğullaşan ve melezleşen kimliklerin aynı şekilde tüm vatandaşlar için mevcut seçenekler olacağını iddia etmek samimiyetsizlik olur (Hicks, 1991). Çünkü ırk ve cinsiyet katmanlaşması, tarafsız kısıtlamalar ve tarihi belirlemeler bir grubun diğeri üzerindeki seçimlerini kısıtlamaktadır. Politik kurumlar ve pazar alanı politikalarıyla ilgili iş bölümü seçimleri düzenlemekte ve sıkça çıktılarının artıklarını belirtmektedir(San Juan,1996). Kimlik, üretimin sosyal ilişkileri tarafından yapılandırılan söylemlerin örtüşen ve ortak etkinliğine nazaran millet ve etnisite arasındaki ideolojik karaborsacılıktan fazlasıdır. Diğer bir deyişle ulusalcılık, etnisite ve üretimin kapitalist devreleri ortak bir yörünge içinde hareket ederken görülebilir.

Belirginin görünmezliği

Bana göre birçok çok kültürlülük savunucusunun yaptığı gibi çeşitliliğin kapsamanın önemini vurgulamaktansa beyaz üstünlüğünün sosyal ve politik oluşuma veya beyaz hegemonyasının idaresine ciddi anlamda daha fazla vurgu yapılmalıdır. Gerçeği çarpıtma alanı "beyazlığın" belirli politik, sosyal ve tarihi düzenlemelere bağlı kültürel yaradılış ve ideolojiler kadar tanımlanmaya ihtiyacı olduğunu bilmektedir. Beyaz Avam'ın Amerika'da

Irk ve Sınıf başlıklı son sayısında editörler Matt Wray ve Annalee Newitz'in de belirttiği üzere.

> Beyaz Amerikalıların, diğerlerinin yargılamalarına (ve eksik bulundukları) karşı standartlar önünde damgalanmamış normal yapılar ve sosyal kişiler olarak durmalarını sağlayan beyazlığın görünmezliğidir (beyazlar için). Bunun gibi, beyazlığın görünmezliği, hem beyaz üstünlüğü /önceliği hem de ırk tabanlı ön yargı için fırsat veren koşullar sağlar. Beyazlığı, beyazlar için görünür kılmak –beyazlığı örtbas eden söylemlere, sosyal ve kültürel uygulamalara maruz kalarak baskıcı etkilerini ortadan kaldırmak –herhangi bir anti-ırkçı projenin önemli bir parçasını oluşturmaktadır(1997,3-4).

Çok kültürlü eğitimi tartışırken vurgulamak istediğim ilgili bir tema da çeşitlilik ve kapsama politikalarını birleştirme, hatta ötesine geçme ihtiyacıdır. Çeşitlilik ve kapsama söylemi, neo-liberal demokratik kimlik modelleri gibi destek sağlayan asimilasyon ve oybirliğinin saklı varsayımlarında belirtilmektedir.

Çeşitlilik amacı çerçevesinde hatta para toplama gizli servisi içinde hizmet veren neo-liberal demokrasi Avrupalı Amerikan ulusal üstünlük mitlerince henüz belirtilen ırkçı basmakalıplar, yeniden onaylanmaktadır ki bu basmakalıplar, demokrasinin görünürde kendini mücadeleye adadığını düşündüren cinstendir. Karşıt seslerin toplumu olmak adına yapılan çoğulcu harekette neo-liberal demokrasi, kendi mevcut anti-onaycı hareketine ve refah "reformu" girişimlerine oturmuş olan farklılıkları çevreleyen ideolojik varsayımlar ile mücadelede başarısızlığa uğrayarak çok kültürlülüğün yeniden kolonileşmesine sık sık boyun eğmiştir. Bu anlamda, beyaz olmayan insanlar evrensel özerklik hakkına dahil olmak adına hala adaylığın eşiğinde görülmektedirler ve Birleşik Devletler vatandaşlığından sürgün edilmiş kişiler olarak değerlendirilmektedirler. Sonuç olarak, daralan bir azınlık olarak beyazlar endişelenmeye başlıyorlar, hassasiyetlerinin farkındalar ve hala yapmaya güçleri varken çılgınca sosyal düzenleme kaleleri dikiyorlar. Todd Gitlin şöyle diyor.

> Beyaz erkeklerin Cumhuriyetçi eğilimi, çağımızda kimlik politikasının en güçlü biçimidir: sadece işçi hareketinde değil, evde, yatak odasında, mutfakta ve kültür içinde göreceli azalmalarına kızan (ve abartan) erkeklerin sıkışması – korku ve nefretleri, çıkarları – diğer-

> lerinin eksilmesi anlamına gelen bir grupta toplanan ve insanların sıfır toplamlı bir oyunu oynadıkları bir ekonomide kadınların ve azınlıkların göreceli kazançlarına karşı kısmen bir panik haline gelmiştir. Kimlik politikaları hakkında konuşun ! Renk körü muameleyi hak ettiklerini iddia eden bu beyaz erkekler, kendilerini karılarından, kız kardeşlerinden ve azınlıklardan çok daha fazlası olan erkek kardeşleri ile özdeşleştirmektedirler (1995, s.233).

Benim yaşadığım yerde, güney bölgesinde (Southland) beyazlarca en çok nefret edilen yoksul insanlar arasında Meksikalı göçmen işçiler vardır. "Crimmegrantes" olarak kalıplaşan bu insanlar yabancı korkusunun mükemmel bir örneği haline gelmişlerdir. Sorun 187'nin mimarlarından biri olan Ron Prince şuna dikkat çekiyor:

"Yasadışı yabancılar bir etnik etnik grup kategorisi değil; bir suç kategorisi teşkil etmektedirler." (Gomez-Pena, 1996, s.67). Gomez-Pena, beyaz Amerikalılar'ca bir kriz etkisi olarak algılanan sınırların üst üste binmesini şöyle yorumlarlar:

> Birçok Amerikalı'ya göre sınır, içeri süzülmekten doğan kaos ve krizi durdurmada başarısız olmuştur (her nedense kriz ve kaosun kökenleri her zaman dışarıda yer alıyor.). en korkunç kabusları en sonunda gerçekleşiyor. Birleşik Devletler artık Avrupa'nın hayali bir genişlemesi veya Lassie'nin senaristi tarafından hayal edilen sağlıklı bir banliyö değildir. Hızla büyük bir sınır alanı, karışık bir toplum ve melez bir ırk haline geliyor ve en kötüsü bu süreç tersine çevrilemez görünüyor. Amerika, gün be gün değerini yitiriyor çünkü enchilada'nın (Meksika mutfağına özgü, böreğe benzeyen acılı bir yemek) keskin kokusu havaya süzülüyor ve quebradita müziğinin sesi artıyor (1996,s.67).

Meksikalılaşma süreci, bu kaçınılmazlığı sert bir politik gerçeklik olarak gören Avrupalı Amerikalılar'ın kalbine bir korku düşürmektedir ve bu korku ancak medya ve anti-göçmen eylemciler tarafından alevlendirilir. Gomez-Pena'nın dikkat çektiği gibi:

> Şu anda Amerikalı vatandaşlar ve onların yetersiz siyasetçilerinin çözmekte yetersiz (veya isteksiz) olduğu her şeyin faturası kesilen kişiler "yasadışı yabancılardır". Belgesi olmayan göçmenler, Amerikalıların korku, endişe ve kızgınlığının yansıması karşısında boş bir ekran haline gelerek insanlık ve bireysellikten arınmaktadırlar.

> Anti-göçmen eylemciler ve muhafazakâr medya, "Meksikalılaşma" sürecini anlatmak için yüklenmiş benzetmeler kullandılar. Bir Hıristiyan kabusu (kapı önlerimizde cehennem); doğal afet (kahverengi dalga); ölümcül bir hastalık veya amansız bir virüs; nüfussal bir tecavüz biçimi; kültürel istila; veya tüm güneybatının uzaklaşma ya da "Quebeqleşme" sürecinin korkunç başlangıcı olarak tanımlanmaktadır (1996, s.66,67-68).

1994 Los Angeles'ında 187 karşıtı yürüyüşte, beyazlar arasında işportacılık yapan canavarca nefreti hatırlarım. Bazı tahminlere göre yaklaşık 100,000 protestocunun olduğu kalabalık, birçok beyaz "Angelanos'un" tutkulu bir şekilde anti göçmen gösterilerine katılmasına sebep olan çok büyük bir kahverengi gezegen korkusunu insanlara işlemişti. Sınırlama olgusunun sebep olduğu aşırı "fark etkisi"; önceden kararlı beyaz seçmen olanlar için bir çeşit öznellik çırpınışı ve en sonunda kimlik çöküntüsü durumuna yol açan değişken bir titreşim meydana getirdi. Afrikalı Amerikalılar, Latin çete üyeleri , "refah kraliçeleri", belgesi olmayan işçiler, gayler, lezbiyenler, etrafında şaşırtıcı bir demonoloji yaratarak sosyal alana zarar veren ve öncelikle kozmopolit beyazların oluşturduğu mesleki yönetim sınıfının üyeleri, beyaz Amerika'yı, kimliğinin tehlikeye girmesi ve beyaz insanların "yeni" baskı gören sınıfı oluşturması konusunda inandırmaya çalıştılar. Herhangi biri bu iddiayı tarihteki en öncelikli gruptan geliyormuşçasına ciddi şekilde ele alabilir mi?

İnanıyorum ki beyazlığın yapılandırılmasına vurgu yapmak, tarihimizdeki bu belirli bağlantıda kimlik oluşumunu çevreleyen sorunlara farklı ve önemli bir odak koymaya yardım edecektir. Kuzey Amerikalılar, ırktan bahsederken, Avrupalı Amerikalılar'ı sürekli hariç tutarak kaçınılmaz biçimde Afrikalı Amerikalılar'dan Asyalılar'dan, Latinler'den ve yerli Amerikalılar'dan söz etmektedirler. Irkçılığı engellemek için girişimlerimizi azınlık nüfuslarının kalıntıları, diğer bir deyişle beyaz olmayanlar ardında bırakmaya ihtiyacımız olduğu genel varsayımıyla mücadele etmek isterim. Bunun yerine şunu tartışmak arzusundayım: Çeşitlilik adına bir tartışma yapmaya ek olarak beyaz etnisitenin analizine ve beyaz kimliğin istikrarsızlığına, özellikle beyaz üstünlüğü ideolojisine ve uygulamasına daha fazla önem vermemiz gerekmektedir. David Roediger'in de dikkat çektiği gibi:

> Beyazlık, Little Big Horn'dan (bir Kızılderili köyü), Simi Valley'e (California eyaletinde bir şehir), bir kültürden çok kültür yokluğunu tanımlar. Bu, birinin ne olmadığı veya kimden geri çekilebilece-

ği sorularına dayanan bir kimlik oluşturmak adına boş ve buna bağlı olarak korkutucu bir çabadır (1994, s.137).

Tarihin Rengi

Birleşik Devletler vatandaşlığına kadar, Birleşik Devletler'e büyük gruplarda belgesiz işçi sağlayan bir ülkenin, Kanada'nın, vatandaşıydım. Fakat Birleşik Devletler hükümetini, Kuzey sınırını askerileştirirken göremezsiniz. California'nın Sorun 187 veya 209'u bir gün etkisini gösterirse Kanadalılar'ın "la migra'dan" (göçmen polisi) duyacağı rahatsızlıktan kaygılanmasına gerek yoktur. Birleşik Devletler Başkanlığı için son cumhuriyetçi aday olan Patrick Buchanan tarafından Meksikalı ve diğer göçmenlere yöneltilen öfkeli ırkçı yorumları düşünün:

> Eğer sıkıntıdan kaçan Britanya halkı bu ülkenin içine, Kanada boyunca dökülüyorsa birkaç sıkıntı mevcuttur. Yasadışı insanların mevcut seline olan asıl itiraz, onların Batı Avrupa'dan gelen, İngilizce konuşan insanlar olmamaları; Meksika, Latin Amerika ve Karayipler'den gelen, İspanyolca konuşan kahverengi ve siyah insanlar olmalarıdır (Bradley Jr. , 1996, s.1,12).

Buchanan'ın ifadelerini, Birleşik Devletler tarihi ışığında irdelemenizi istiyorum. 1858'de Güney Illionis'de yaptığı konuşma esnasında Abraham Lincoln'un bazı yorumlarını size sunuyorum:

> Seyircilerine şöyle dedi "Beyaz ve siyah ırklar arasına herhangi bir sosyal veya politik eşitlik getirme taraftarı değildim ve şimdi de değilim. Ek olarak beyaz ve siyah ırk arasında fiziksel farklılık vardır, öyle ki beraber çok yaşayamayacaklarına dayanarak sosyal ve politik eşitlik açısından iki ırkın beraber yaşamasını sonsuza dek yasaklayacağım. Beraber kalmaya mecbur oldukları vakit üst ve ast durumu olmalıdır. Diğer insanlar kadar ben de beyaz insanlar için atanmış olan üstlerin lehineyim." (Zim, 1970,s.148).

Başka bir Birleşik Devletler kahramanı Benjamin Franklin şöyle yazmıştır:

> Siyah ve esmerler hariç, sevimli beyaz ve kırmızıları arttırmak fırsatı varken fazlasıyla adil olduğumuz Amerika'da, Afrika'nın evlatlarını yetiştirmek suretiyle niçin bunların sayısını arttırıyoruz? (Perea'dan alınmıştır, 1995,s.973).

Veya Afrikalılar'ın Amerika'da bulunmasından kaygı duyan ve bunu toprakların saflığına pis bir leke diye atfeden Thomas Jefferson'un görüşlerine bir bakalım:

> Hızlı çoğalmamızın kendini aşacağı, aynı şekilde yönetilen ve aynı dili konuşan insanlara sahip, güney kıtası olmasa bile tüm kuzeyi kaplayan, aynı kanunlara sahip, görünüşte leke veya karışım üzerine kafa yormanın memnuniyetiyle olacağımız uzak zamanları dört gözle beklememek imkansızdır (Perea'dan alınmıştır, 1995, s.974).

Protestan Hebralcilik, Agustinusçu inanç, Sparta hizmet ruhu, İncil'in getirdiği ahlak kurallarına karşı gelen yerleşmiş inanç, bağımsızlığın klasik cumhuriyetçi imajı ve Lycurgus (Lisurgus), Yaşlı Kato (Cato the Elder) ve Calvin'in (Kalvin) çizdiği klasik karakter modelleri ile donanmış Jefferson, Tanrı'nın yeni Kudüs'ü Amerika toprakları üzerine kurması yönündeki yüksek hevesi altında ırkçılığını sakladı (Murphy, 1996). Thomas Jefferson sadece zalim ruhlu bir ırkçı ve köle sahibi değildi, aynı zamanda tartışmalı olarak Amerikan ırk ayrımının asıl ideolojik kurucusu olarak da düşünülebilir. Fransız Devrimi'nin sadece beyazların özgürlüğü ve adaleti için toplu kıyıma hak veren mistik bir incelemesinden esinlenen bir demokrasi yaklaşımını destekledi. Federallerin binası bombalandığı gün Timothy McVeigh'in Oklahoma City'den arabası ile uzaklaşırken tutuklanması ve giydiği T-shirt'de Jefferson'un o meşhur sözlerini andıran şeyler yazması (özgürlük ağacı zaman zaman vatanseverlerin ve zalimlerin kanıyla temizlenecektir) büyük ihtimalle bir tesadüf değildi. Jefferson kesin olarak köleliğin uygulanmasına karşı iken Birleşik Devletler'deki özgür siyahların tereddütsüz şekilde sürgününü istedi çünkü şuna inanıyordu: "Doğa, alışkanlık, düşünce beyaz ve siyah insanlar arasındaki ayrımın silinmez çizgilerini karalamaktadır, öyle ki aynı yönetim altında yaşayamazlar." (O'Brien, s.57).

Jefferson ırkçılık karşıtı öğütler verdi fakat birçok kez, kaçtığı için kamçılanan kölelerden birinin de, James Hubbart, sahibi oydu. Ek olarak, özgür siyahların bir yıldan daha fazla oturma hakkı almasını ve kendi istekleriyle Virginia'ya gelmelerini yasaklama anlamına gelen Virginia yasal kuralların yeniden düzenlenmesini önerdi. Değişiklik isteği, çağdaşları tarafından çok ağır olduğu gerekçesiyle reddedildi. Jefferson şunu bile önerdi: Siyah babalardan evlat sahibi olan beyaz kadınlar çocuğunun doğduğu bir yıl içinde Virginia'dan çıkartılmalılar. Eyaleti terk etmeleri konusundaki başarısızlık bu kadınları "kanunun koruması dışında" bırakacaktı ki bu da tabiî

ki linç edilebilecekleri anlamına gelmekteydi. Jefferson, hükümetin yeni doğan köleleri sahiplerinden satın almasını ve çocuğun Santo Domingo'ya sınır dışı edilmeden borcunu tamamlayabileceği vakte kadar bakımını hükümetin üstlenmesini önerdi (O'Brien, 1996). Şükür ki bu önerileri de çağdaşlarınca reddedildi.

Irkçı bölgede altta kalmamak anlamında senatör John Calhoun, 1848 yılında senato salonunda, homojen beyaz ulusu korumak sebebiyle Birleşik Devletler'in Meksika devlet arazisini topraklarına katmasını şu şekilde eleştirdi:

> Efendiler, hiçbir zaman birliğimize Kafkas ırkı hariç – yani özgür beyaz ırk- hiçbir şeyi dahil etmeme arzusu içinde olduğumuzu bilmekteyim. Meksika'yı dahil etmek bir tür Kızılderili ırkı dahil etmenin ilk örneği olacaktır; böyle bir birliği protesto ediyorum! Efendiler, bizimkisi bir beyaz ırk hükümetidir (Perea'dan alıntıdır, 1995, s.976).

California'nın sorun 187'si ardındaki ideolojik mantık ile Calhoun, Jefferson, Franklin ve Buchanan'ın ifadelerini karşılaştırın. Sorun 187'nin mantığı ile öncülü olan California 1855 "Aylakçı Hareketi'ni" karşılaştırın. Aylakçı Hareketi genel olarak "Aylakçılar" diye bilinen tüm insanlar için geçerli olan veya İspanyol ve Kızılderili kanının ve eli silahlı, barış yanlısı ve sessiz olmayanların bir konusu olan aylakçı karşıtı bir hareket idi (Lopez'den alıntıdır, s.145).

Bu, David Duke'ün 1992 yorumlarını kamçılayan aynı ırkçı mantıktır: "...bu göçmenler kültürümüzü melezleştirir ve değerlerimizin etkisini düşürür." (Lopez'den alıntı, s.143). 1996 California'sındaki görüntü esnasında Duke tarafından yapılan güncel yorumlar, "renkkörü" bir toplum yaratma çabası içindeki anti-olumlu bir hareket olan Sorun 209'un destekçisi niteliğindeydi. Bu çaba, California Üniversitesi'nin idarecisi ve Sorun 209 girişiminin başkanı olan ve aynı zamanda bir Afrikalı Amerikalı olan Ward Connery tarafından planlanmıştı. Duke, azınlık erkekleri "binlerce sayıda" beyaz kadına tecavüz etme anlamında suçlamasına ve New Orleans polis memurlarının yerel vatandaşlara tecavüz edip onları öldürdüklerini iddia etmesine ek olarak şunları söyledi:

> California'nın Meksika'ya benzemesini istemiyorum. Onların kirliliğini istemiyorum. Yozlaşma istemiyorum. Hastalıklarını istemiyorum. Boş inançlarını istemiyorum. Bizim, o ülkeye benzememizi is-

temiyorum. Eğer bu yabancı istilasına devam edersek Meksika gibi olacağız (Bernstein,1996, s.A14).

Duke, Zoot Suit (havalı takım elbise) katliamı ve Meksikalı göçmen operasyonu günlerden beri değişmeyen ve Los Angeles'ta kamuya ait yüzme havuzlarının, Meksikalı Amerikanlar kullandıktan sonra sık sık beyazlar tarafından boşaltıldığı zamanlardaki bakış açısını sergilemektedir. Bu, aynı zamanda siyah erkeklerin Britanya'nın şehir içlerinde görünmelerine bağlı olarak erkeklerde erkeksi koruma, bayanlarda ise korku oluşturmak amacıyla ırkçılığı cinselleştiren aşırı sağcı Britanyalılar tarafından da paylaşılan bir bakış açısıdır (Rattamsi,1994,s.633). Bu bakış açıları, imparatorluğun, beyaz bayanların korumaya ihtiyacı olduğu tehlikeli bir yer olarak görüldüğü eski düşünceleri akla getirmektedir. (Rattamsi, s.63). Bunun bir örneği de Ulusal Cephe Gençlik Gazetesi, Bulldog'ta görüldü ve başlık şu şekildeydi: "Siyah kadın tüccarları beyaz kızları fuhuşa zorluyor."aynı zamanda hararetli bir şekilde şöyle öğütleniyordu: Beyaz Adam! Senin görevin ırkını, evini ve aileni korumaktır.(s.63). Beyaz kadınların bu tecavüz korkusu tabii ki de sadece Afro-Amerikan erkekler üzerinde planlanmıyordu. Örneğin; Duke'in Meksika hakkındaki sözlerinin altına imza atmak Meksika'nın tecavüzcü ve çirkin yaratık olan imajını kabul etmekti. Ramon Gutierrez, San Diegolular ve Tijuananlar arasındaki ilişkiye dair bir tartışmasında azgın ve suçlu toplulukların mekânı olan Tijuana'nın Amerikan boy aynasında nasıl sabitleştiğini tanımlamaktadır (1996,s.256). Şöyle demektedir: "Tijuana, ilkin cinsel olarak baskı görmüşler için bir emniyet vanası ve San Diego'nun düzenlenmiş Amerikan Protestan sosyal yapısı gibi ortaya çıktı." (s.255). Onun yazdıklarına göre, Meksika ve Birleşik Devletler arasındaki uluslararası sınır epey bir süre ahlaklıyı ahlaksızdan, namusluyu günahkardan, evlilik kanunlarıyla düzenlenmiş tek eşli evlilik müessesini kendini gayrı meşru ilişki, zina, fuhuş, vahşilik ve homoseksüelliğe vermiş suçlu topluluklardan ayıran bir sınır olarak hayal etmiştir (s.255-256).

Birleşik Devletler, doğa ve kanun tarafından yönetilen bir ülke olarak kurulmuş iken, yakınları ve topluluğu kontrol altına alan bu tip medeniyet kurallarının ilişkisi olan herkesi tehdit eden insanlarıyla plansız arzuların ve suçluluğun var olduğu Meksika'da mevcut olmadığı düşünülmektedir. Meksikalılar'ın belgesiz bir işçi olarak yasadışı yabancı olan, sefalette yaşayan, hastalık yayan, beyaz kadınlara tecavüz eden, beyaz okul çocuklarından zorla öğle yemeği paralarını alan, gecekondu toplulukları yaratan,

alışveriş merkezlerinde vakit öldüren ve Anglo okulları, suçların çocuklarını yetiştirme ve ABD topraklarında yaşayan yabancıların açlığını giderme anlamında zorlayan imajı sembolik olarak Avrupalı Amerikalı vatandaşları ahlaklı kanunlara bağlı ve Tanrı'nın doğa kanunları ile ahenk içinde yaşayan kimseler olarak yapılandırırken Meksikalılar'ı kir, iğrençlik ve doğal olmayan hareketler ile tanımlama anlamına hizmet etmiştir.

Milletin göreceli olarak kusursuz tarih kahramanlarından biri de Woodrow Wilson'dır. ABD vatandaşı Wilson'ın sol görüşlü birçok birlik karşısındaki Palmer (Hıristiyan haçı) başkanlarını, federal hükümet ayrımlarını ve Meksika'daki 1914'te başlayarak 11 kere, 1915'te Haiti'deki, 1916'da Dominik Cumhuriyeti'ndeki, 1917'de Küba'daki, 1918'de Panama'daki askeri girişimlerini kimse bilmemektedir veya çok az kişi bilmektedir. Wilson aynı zamanda Nikaragua'daki güçleri destekledi. Wilson, siyak insanların beyazlardan daha altta olduğuna inanan, pişmanlık duymayan bir beyaz üstüncüydü. Federal hükümet işlerinde beyaz ve siyahların ayrılmasını gerçekten istemişti. Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam) sözleşmesinde ırk eşitliği maddesini veto etmişti. Wilson yönetimi Afrikalı Amerikanların sivil haklarını azaltmak için tasarlanmış bir yasama programı planlarken Wilson'un karısı da kabinede "karanlık" hikayeler anlatmaktaydı. Kurul, bu programı reddetti (Loewen,1995). Wilson, geleneksel olarak siyahlara verilen bürolara güneyli beyazlar yerleştirmeyi başardı. Başkan Warren G. Harding, Beyaz Saray'da yapılan bir törenle Ku Klux Klanı'na alındı (Loewen,1995). Kaç öğrenci bu olayın bilgisiyle övünebilir? Birleşik Devletler tarih kitapları, beyazların siyah bir topluluk üzerine uçaktan dinamit attığı ve 1,100 evi mahvedip 75 insanın öldürüldüğü 1921 Tulsa ve Oklahoma ırk kargaşasının da içinde olduğu bu ve bunun gibi yüzlerce olaydan nasıl bahsedebilir (Loewen,1995)?

İçinde 10,000 Yerli Amerikalı'nın siyah köle değişimi çerçevesinde Charleston, Güney Carolina'dan Batı Hindistan'a bir yıl içinde yollandığı olayı barındıran köleliğin kötülüklerini nasıl unutabiliriz? Birleşik Devletler'in kölelik içinde düşünülen ve ırkçılık içinde vaftiz edilmiş bir ülke olduğunu unutmalı mıyız?

Zion'un (Gökün) Bilge Yaşlılarının Kuralları, başka bir Amerikan kahramanı Henry Ford'u etkileyen bir çalışmaydı. Gazetesi, birçok Yahudi aleyhtarı yazı dizisi yayınladı ki bunlar Uluslararası Yahudi başlığı altında kamu için kitap haline getirildi. Bu bağlamda Birleşik Devletler henüz post-Ford'çu değildir. Sağ görüşlü Hıristiyan hareketlerinde beyazların gerçek

Yahudiler olduğuna, siyahların insanlık dışı olduğuna ve Yahudilerin şeytan işi olduğuna tutkulu şekilde inanan birçok insan vardı. Hıristiyan Kimlik olarak bilinen örgüt Victoria İngiltere'sinde beyaz üstüncü bir Protestan örgüt olarak başlayan Britanya İsrailizmi'ne bağlıydı. Beyaz Avrupalılar'ın İsrail'in kayıp 12 kabilesi olduğuna inanılıyordu. Kimlik, birçok milenyum sonrası din gibi Tanrı'nın Birleşik Devletler'i kurma görevini beyaz Hıristiyan kurucu papazlara verdiğini ve sadece beyaz insanların cumhuriyetin gerçek bağımsız vatandaşları olabileceğini ilan etmektedir. Kimlik destekçileri "canavarı" – Birleşik Devletler hükümetini – kıyameti hızlandırmak için yıkmaya koyuldular (Güney Yoksulluk Kanunu Merkezi, 1996). Pat Robertson'un Hıristiyan koalisyonun bazı üyeleri, vatansever hareketi ile aynı hizada idi. Bu hareket dünya üzerinde Tanrı'nın kanunlarının kurulmasını yani hareketin bazı üyelerine göre homoseksüellerin, zina yapan erkeklerin, çocuk suçluların ve kafirlerin idamını ister (Güney Yoksulluk Kanunu Merkezi, 1996). Bu, İncil'e değil anlamına sahip olduğunu iddia eden bazı gruplara bir saldırı niteliğindedir.

Şimdilerde Birleşik Devletler nüfusunun büyüyen sektörleri arasında hatırı sayılır bir popülarite kazanan Buchanan, Duke, Pete Wilson ve diğer pek çok muhafazakâr politikacı, daha geniş politik kültür içinde günahlarından arınan ve azizleşen Jefferson, Franklin ve Lincoln gibi tarihi figürlerden miras aldıkları ırkçı perspektifleri en iyi şekilde sahiplenmektedirler. Görünüşe göre, beyaz insanların ırkçı duygularını açığa vurmaları 150 sene önce olduğu kadar vatanseverlik sayılmaktadır. Bu gün ise aile değerleri ortak bir uygun kültür ve "renkkörü" bir toplum istekleri saklanarak ırkçılık, kandırıcı ve akılcı yollarla kamufle edilmelidir fakat öyle bir isteğin altına imza atan ırkçı oluşumlar, anlayışlı kültürel eleştirilerin bir kanıtıdır.

Beyaz Irkın Doğuşu

1860ların başlarından beri "beyazlık" kavramı, sömürgeci kimliğinin tutarsız potasında takılıp kalmıştır. Beyazlık, o dönemlerde ast ve üst ırkların ölçümünde bir işaretçi haline geldi. Cengiz Han, Atilla ve Konfüçyus beyaz olarak düşünülmekteydi. "Siyahlık", Avrupalının hayalinde 12. yüzyıldan 15. yüzyıla dek olumlu olarak değerlendirilirken 17.yüzyılda Avrupa sömürgeciliğinin ortaya çıkmasıyla beraber rahatlıkla astlığa bağlandı (Cashmore, 1996). Örneğin, 16. ve 17. yüzyıllarda, kan saflığı (limpieza de sangre) metafiziksel – belki de sahiplik – bir statüye yol açmaktaydı çünkü Hintlileri, Macarları ve Yahudileri dışlama anlamında bir ilke haline geldi.

Siyahlık, doğrudan doğruya kölelikle bağlantılı değildi. Birleşik Devletler'de kölelik karşıtı hareket tarafından oluşturulan Afrikalı insancıl imaja daha sonra beyaz tenin ırksal üstünlükle tanımlandığı yeni nesil bir ırksal ifade ile karşılık verildi. Yoksul Avrupalılar bazen senetle bağlandı ve bir şekilde genel geçer köleler haline geldi. Afrikalı köleler aynı ekonomik kategorilerle meşgul oldular ve sömürge ile yasama organlarının lordları tarafından eşit aşağılama ile kontrol edildiler (Cashmore, 1996). Nitekim yoksul Avrupalılar esaretin en ağır biçiminden kurtulabilmek için "beyaz" olarak sömürge sahipleriyle aynı hizaya gelmeye davet edildiler. Bu strateji, sömürge sahiplerine daha güçlü bir sosyal kontrol aracı sağlamaya yardımcı oldu çünkü yoksul beyazlara, sömürge arazisine bağlılıklarının onayı olarak "ırk önceliklerinin" sunulması ile hegemonya sağlanmış oldu (Cashmore, 1996).

Avrupa deniz imparatorluğu 20. yüzyılın başlarında arazisinin yarısından fazlasını (72 milyon kare km.) ve dünya nüfusunun üçte birini (560 milyon insan) kontrol etmekteydi. Yüzyıllarca süren deniz aşırı köle ticaretinde 75 milyon Afrikalı öldü (West,1993). İmparatorluk mantığı günlük dünya hayatımızın kültürel dokusuna bağlı; başkalarına davranışlarımız içine örülmüş; gözlerimizin merceklerine bağlı; kas sistemimizin güçlü derinliğinde katlanmış; bizi kışkırtan ve susturan kimyasal reaksiyonlar daldırılmış ve algı dilimiz içinde yapılandırılmış şekilde hala bizim yanımızdadır. Irkçı mantığımızı kolayca miras bırakmayız. Köklerini kurutmak için sıkı çalışmalıyız. Ruhlarımızın savaş alanında var olmasından ve yüzleşmekten korktuğumuz şeylerin üstesinden gelmek için dişli bir azimle mücadele etmeye ihtiyacımız vardır.

Alex Callinicos'a (1993) göre ırkçılık uydurmadır. Irkçılık, ayrımcılığı kabul eden özellikler baskıcı grupların elinde doğal olarak bulunduğu zaman meydana gelmektedir. Bu şekil bir baskı kapitalist toplumlara özgüdür; endüstriyel kapitalizmi çevreleyen durumlarında ve büyük iş gücü kazanma çabalarında ortaya çıkmaktadır. Callinicos, Marx'ın da ana hatlarıyla belirttiği üzere ırkın varlığı için üç ana koşul ortaya koymaktadır: işçiler arası ekonomik rekabet, ırkçı ideolojilerin beyaz işçilere cazip gelmesi ve kapitalist sınıfın işçiler arasında ırkçı bölünmeler oluşturma ve devam ettirme çabası. Kapitalizmin farkı işçi türleri için sürekli değişen talepleri sadece göç sayesinde karşılanabilir. Callinicos şöyle der: "ırkçılık, baskıcı ırkın işçilerine, "yöneten ırka" ait olmaktan dolayı çektikleri sömürü acısının hayali bir tazminatını sunmaktadır.(1993,s.39). Callinicos, "yerel" ve göçmen işçiler arasındaki ırksal bölünmelerin işçi sınıfını nasıl zayıflandığı

konusunda Marx'ın izlediği yola dikkat çeker. Birleşik Devletler politikacıları, kapitalist sınıfın anladığı ve en iyi şekilde kullandığı bu ayrımcılıktan faydalanırlar. George Bush, Jesse Helms, Pat Buchanan, Phil Gram, David Duke ve Pete Wilson işçi sınıfını bölmek adına ırkçılığı etkili şekilde kullandılar. Bu noktada kendi kendinize şunu soruyor olabilirsiniz: Irkçılık, kapitalizmden önce gelmez mi? Burada, Callinicos'un "kapitalist öncesi (prekapitalist) toplumlarla ilintili karşı cinsten korkma modern ırkçılıkla aynı değildi" görüşüne katılmaktayız. Roma, köle kullanımını onaylamak adına ırkçılığa dayanmadı. Grekler'in ve Romalıların beyaz üstünlüğü teorileri yoktu. Eğer olsaydı bu, birçok tarihçiye göre siyah bir adam olduğu iddia edilen ve MS. 193'ten 211'e kadar Roma İmparatoru olan Septimius Severus için rahatsızlık verici bir haber olurdu. Irkçılık, 17. ve 18. yüzyılda, kapitalizmin kilit gelişimi boyunca Afrika'dan çalınan köle işçilerin küresel tüketici piyasaları için tütün, şeker ve pamuk ürettiği Yeni Dünya'nın koloni sömürgelerinde ortaya çıktı (Callinicos, 1993). Callinicos, Eric Williams'ın şu sözlerinden alıntı yapmaktadır: "Kölelik ırkçılıktan doğmamıştır tam tersine ırkçılık köleliğin bir sonucudur (Callinicos'tan alıntıdır, s.24). Irkçılık, sömürgenin ideolojisi olarak ortaya çıkmıştır. İngiltere'nin Karayip kolonilerini egemenliği altına almış şeker ekiciler ve köle tüccarları sınıfı ile başlamıştır. Irkçılık, Yeni Dünya'nın "sistematik köleliği" dışında gelişmiştir. Afrikalılar'ın "Doğal astlığı", beyazların onları köleleştirme yolunda izlediği bir yoldu.

Callinicos'a göre:

> Irkçılık, beyaz işçilere kendilerini egemen topluluğun bir parçası olduğuna inandıran rahatlığı sağlar; aynı zamanda, kriz zamanlarında baskı gören grubun şeklinde hazır yapım bir günah keçisi tedarik eder. Irkçılık, böylece beyaz işçilere belirli bir kimlik ve kendilerini beyaz kapitalistlerle birleştirecek daha fazlasını verir. Burada, Benedict Anderson'un güçlü milliyetçilik analizinde tartıştığı bir tür "hayali topluluk" durumu ortaya çıkar (1993,s.38)

Irkçılığı ortadan kaldırmak için küresel kapitalizmi yok etmemiz gerekir. Callinicos bu konuda çok açıktır.

Jean Baudrillard'ın yaptığı gibi işçinin, diğer işaretler arasında bir işarete, bir kanuna uyma yapısına dönüştüğünü iddia etmiyorum. Ek olarak, kapitalizmin, işin sadece pazarlanıp tüketildiği bir yerde işçinin sömürülmesi evresini geçtiğine inanıyorum. Baudrillard'ın önerdiği "bir işçi olmayı" işaret değerine veya eşitsiz vergi alıp verme uygulamasına düşürmek istemem. İşçinin düşmanı, üretimin soysal ilişkileri kadar hiçbir şey ola-

maz. İfade rejimleri, postmodernistlerin birçok analizinde insan mücadelesi hikâyelerinin fiziki durumu içinde bükülmüşlerdir. Gerçeğin kargaşası içinde gelişigüzel şekilde süzülürken keşfedilirler. Baudrillard gibi bazı postmodern teorisyenlerin inandığı gibi postmodern kültürlerde insan ihtiyaçlarının konu dışı olduğuna inanmıyorum. Fiziki ve sembolik ihtiyaçlar gerçekten önemlidir. Küresel postmodern kültürün gelişiminin kapitalizme eşlik eden yaygın yıkıcı sömürü kapasitesini çökertme hakkında yapacak çok az şeyi vardır. Eleştirel eğitimbilimciler olarak biz gözümüzü hiçbir zaman üretimin küresel şeklinden veya uluslar arası sınıf hâkimiyetinin tehlikelerinden ayırmamalıyız.

Eğitimci sol, azalan ekonomik beklentiler zamanı boyunca genç beyanların geleceklerine besledikleri güvensizlikleri ve beyazlık konusunu yeteri kadar açıklamak konusunda başarısız olmuştur. Yeni muhafazakârlar, ırksal şekilde kanunlaşmış ve ayırımcı boş lafları ile, güvensiz beyaz nüfusun ırkçı bir çizgide beyaz kimliğini geliştirmesine yardım ederek çok büyük bir başarının tadını çıkarabilirler. David Stowe'ın şu açıklamalarına dikkat edin:

> Şu sıralar beyaz sıfatıyla beyaz felsefesine herhangi bir bağlılık duyan tek kitle (beyazlığın bir tür daha özel bir kimliğe özgü bir özellik olduğu düşüncesine zıt olarak) Hıristiyan Kimlik türleri ve Hint-Avrupalı (Ayran) Milleti tutucularıdır. Sistematik olmayan araştırmalar şunu göstermektedir: sadece birkaç beyaz Amerikalı, beyazlığın üzerinde çok düşündükleri veya özellikle değerli olduğuna inandıkları bir nitelik olarak görülmektedir. Amerikalı beyazların çoğu, günbegün kültürel tercihlerinde -yemek, müzik, giyim, spor, saç stilleri- beyaz şeylere özel bir bağlılık göstermektedirler. Beyazlığın özünde bir tür boşluk olmalıdır (1996, s.74).

Cornel West üç beyaz- üstüncü mantık tanımlamaktadır: Judeo-Hristiyan ırkçı mantık; bilimsel ırkçı mantık ve psikoseksüel ırkçı mantık. Judeo-Hristiyan ırkçı mantık babası Nuh'un çaresizliğini sorma konusunda başarısızlığa uğrayarak Tanrı tarafından evlatları lanetlenen Nuh'un oğlu Ham'ın İncilsel hikâyesinde yansıtılmaktadır. Bu mantıkta, asi davranış ve kaotik isyan, ırkçı uygulamalara bağlıdır. "Bilimsel" ırkçı mantık Greko-Roman standartlar ışığındaki fiziksel toplulukların değerlendirilmesiyle özdeşleşir. Bu mantıkta, ırkçı uygulamalar fiziksel çirkinliğe, kültürel bozulmaya ve entellektüel astlığa bağlanmaktadır. Psikoseksüel ırkçı mantık, siyah insanları Batının seksüel hünerlere, arzulara, kirlere ve itaatlere bağlı seksüel söylemlerine sahip insanlar olarak tanımlar. Beyazlığın oluşumu ile

ilgili West'ın tipolojisi ile ortaya çıkan önemli bir soru şudur: Beyaz üstüncü söylemlere, üretimin ve tüketimin kimlik, evrensellik ve kapitalist ilişkilerinin Batısal felsefeleri tarafından rehberlik edildiği tarihsel olarak somut ve sosyolojik açıdan özel yolları nelerdir? Birkaç kaynak belirtmek gerekirse Batı ırkçı uygulamalarını, kilise papazlarının Süleyman şarkısına ve ortaçağ Britanyası'ndaki Ywain hikâyelerine dair yorumlarının içine yerleştirdi. Batı, Aynı zamanda, insan vücutlarının, Fransız doktor François Bernier tarafından henüz 1684'te (modern kapitalizmin doğuşundan önce) ten rengine göre sınıflandırıldığını gözlemledi. Ünlü 18.yüzyıl naturalisti Carolus Linnaeus Doğal Sistem (1735)adı altında yazılı ilk önemli ırk ayrımı tanımını oryaya koydu. Bu, çağdaş kapitalizm içinde kurumsallaşmış ırkçılıktan farklıdır.

Beyazlık Kavramı

İnsanlar grupları ayırmazlar çünkü onlar farklıdır ve ayrım hareketi daha çok insanları hiyerarşik olarak "üst" veya "ast" olarak bir yere koyan farklılık kategorileri oluşturur ve daha sonra bu tür farklılıkları evrenselleştirir ve doğallaştırır. Beyazlıktan veya beyazlığın kültürel mantığından bahsederken ne demek istediğimi açıklamam gerekir. Burada, Ruth Frankenberg'in "kültürel uygulamalar şans eseri, tarihi olarak üretilmiş ve değişebilir beyaz ihtiyaçları olarak düşünülmelidir."uygulamasını benimserim. Beyaz kültürü tek parçalı değildir ve sınırları genleşebilir ve boşluklu olarak algılanmalıdır. Ekonomik, jeopolitik ve etnokültürel süreçlerin tarihi özel birleşimidir. Alastair Bonnett'e (1996) göre beyazlık ne ayrı bir varlıktır ne de değişmez asosyal bir sınıflamadır. Tam tersine "kesin bir sosyal yapıdır." (1996, s. 98). Beyaz kimlik, kontrapuana ait ve zıt söylemler birliğidir. Beyazlık ve kendisine atfedilen anlamlar, her zaman bir akıntı ve çırpınım durumundadır. Bonnet şuna dikkat çeker: "Eğer Batı kimliklerinin suç teşkil eden gençliği veya etnik sınır toprakları görmezden gelinilir ve beyazlığın "merkezine" veya "en merkezi yerine" odaklanılırsa yerleşik ve güvenilir olmaktan uzak ırksallaşmış öznelliklerinin "beyazlık" anlamı ile içindeki beyaz olmayanların tanımlayıcısı varlığı üzerindeki devamlı olarak yeniden şekillenen panik panil keşfedilecektir (1996, s.106). Frankenberg' göre beyaz kültür, materyal ve söylemsel bir alandır. öyle ki:

> Milliyet tarafından biçimi değişir dolayısıyla beyazlık ve Amerikanlık bitişik olmayan aracılara rağmen karşılıklı olarak epeyce şekillenir.

...Benzer olarak, beyazlık, erkeklik ve kadınlık bir diğerinin ortak yapımcısıdır ve sırasıyla sınıfın, ırkçılık ve sömürgecilik tarihleri ile çaprazlaşma yollarıdır (1993,s. 233).

Beyazlık, kültürel ve süreçsel olarak görülmelidir ve antolojik açıdan beyaz olmayan süreçlerden farklı şekilde görülmemelidir. Frankenberg'in de söylediği gibi başkalarının farklılıklarının damgalanmamış bir işaretçisi gibi çalışır yani bir norm olarak beyazlık çok fazla faydasız ve biçimsiz değildir. (s.198). Beyazlık, asimilasyonun sosyal uygulamaları ve kültürel homojenleşme boyunca işlev sağlar; beyazlık, kapitalizmin büyümesine "beyazlık kapitalizmin altındaki malların üretim ve tüketimine işret eder" mantığı ile bağlıdır(s.203). Birleşik Devletler'deki kapitalizmin bir ihtimal beyaz olarak anlaşılması gerekir çünkü insanlar, kurumların hegemonyasının ve uygulamalarının veya ırkçı egemenliklerinin farklı yollarla ve az ya da çok şekilde sağlanmasına katkı sağlamaktadırlar. Frankenberg, beyazlığın kilit değişken listesini şöyle tanımlamaktadır: Batı Avrupa sömürgeci yaygınlaşmasıyla bağlantılı kültür ve farklılığı adlandırma şekli; ikinci olarak Avrupa'daki sömürgeciliğe bağlı fakat aynı zamanda Anglo yerleşmiş sömürgeciliğine ve şu anda ABD'de mevcut ırk ayrımcılığına eleştirel bir gerekçe olan "özcü" ırkçılığın öğeleri; üçüncü olarak, ilkin bu yüzyılın ilk on yılında ifade edilen, ırk kavramı üzerinde düşünmek anlamında "asimilasyoncu" veya daha sonra renk ve güç hileli stratejiler ve son olarak yirminci yüzyılın son yarısında ortaya çıkan ve Birleşik Devletler özgürlük hareketleri ile daha geniş sömürge kolonilerden çekilme küresel mücadelelerine bağlı olan "ırk bilinçli" listeler (1993, s.239).

Beyazlık, bilincin, kapitalizm, sömürgesel kanun, baskın ve itaatkâr gruplar arasında ortaya çıkan ilişki üçgeninde hayat bulan sosyo tarihsel bir biçimdir. Beyazlık, medeni insan türü adı altında Başkalarının sesini ve aracılığını reddederken, bir yandan da egemen beyaz burjuva vatandaşlarının beyaz olmayan herkes adına konuşma hakkını kendine mal ettiği evrenselleşen bir otorite olan kuruluşu sayesinde ilerlemektedir. Beyazlık, beyaz insanlarla özdeşleştirilen ya da onlara atfedilen ve beyaz insanların "beyaz" olarak satın aldığı düşünceleri, hisleri, bilgileri, sosyal uygulamaları, kültürel oluşumları ve anlaşabilme sistemlerini oluşturur ve ayırır. Beyazlık, aynı zamanda beyaz insanların önceliğin sosyal ilişkilerine ve egemenlik ile belirli bağlılık ilişkilerine nasıl dâhil edildiğini kabul etmeye bir karşı koyuştur. Beyazlık, normal olduğu düşünülen özel sosyal alanlar içinde öznelliğin belirli şekilleriyle ilişki içindeki sosyal unutkanlık olarak nitelendirilebilir. Beyazlık, anlamın yaşanan bilgi alanında belli değişken

ve fiziki süreçler ile istek ve güç döngüleri boyunca yeniden üretilen belirli sosyal ve tarihi oluşumlar ortaya koymaktadır. Beyazlık, baskıcı sosyal uygulamalar ve kuralcı ideolojik üretimler ile ilişki içinde olan sağduyu uygulama hareketini canlandıran çelişkili bir sosyokültürel, sosyopolitik ve jeopolitik süreç olarak düşünülebilir. Beyazlık, baskın şekilde yeniden üretilen ırk, sınıf, cinsiyet ve seksüellik hakkında baskın söylemlerin seçici bir geleneğini oluşturmaktadır. Beyazlık, bizim kültürel oybirliği olarak ifade edilen kamuoyumuzun öğesi ve sınırı olmuştur. Bir yaşam ilkesine ve sosyal uygulamalar ve ilişkiler bütününe dönüşen ideolojik bir oluşum olan beyazlığın, öğelerinin nasıl birleştiğine ve içinde çalıştığı içeriklere dayanarak gösterici ima edici vurguları değiştiren konjunktürel ve bilişim bir sosyal hiyeroglif gibi anlaşılması lazımdır.

Beyazlık önceden verilen, birleşik bir ideolojik oluşum değildir fakat yerel ve küresel kültür bölgesini çevreleme dışında oluşan öz ve ideolojik söylemler arasındaki ilişkiden doğan çok yönlü ve işbirlikçi bir olgudur. Beyazlık, episteminde esasen Avrupa veya Batı merkezlidir çünkü her tarafa yayılan sömürücü imparatorluk mantığı ile uyum halinde hareket eder.

Birleşik Devletler'de beyazlık, beyaz olmadığı düşünülenler için sağlanan sosyal sonuçlar boyunca geniş anlamda anlaşılabilir. Bu tür sonuçlar, suç adalet sisteminde, hapishanelerde, okullarda ve Texaco gibi şirketlerin yönetim kurulu odalarında görülebilir. Bu, göçmen uygulamaları, sosyal politikalar ve cinsiyet ayrımcılığı, ırkçılık ve milliyetçilik uygulamaları ile ilintili şekilde tarif edilebilir. Tarihsel olarak emperyalizm ve soykırımın yaygın hareketlerinde görülebilir ve "aşırılığın" tutkulu ekonomisine bağlıdır.

Eric Lott şöyle yazar:

> Rasyonalize batı toplumlarında "beyaz" ve erkek olmak memnuniyet eğiliminde olan vücudu ve eğlenceyi iade etmeye dayanmaktadır. Her zaman egzotik yemek, ilginç ve gürültülü müzik, tuhaf bedensel gösterimler veya aralıksız cinsel iştah yoluyla sınırı aşanlar başkalarıdır. Slovoj Zizek'e göre beyazlar başkaları aracılığıyla kendi eğlencelerini tasarlarlar ve başkalarının "özel" memnuniyetlerini açıkça hayal ederek memnuniyete ulaşırlar. Başkalarına nefret birinin kendi aşırılığındaki gerekli nefretten doğar; bu aşırılığı başka aldatılmışlara atfedip bundan zevk alarak, başkasını hayal etmek, birleştirmek veya taklit etmek suretiyle, bir kerede ve aynı anda, rahatlıkla ve gizlice memnuniyet alınır ve inkâr edilir. Homi

> Bhabha'nın Amerikan beyazlığının "duygu çelişmesi" olarak nitelendirdiği şey karışık tutkulu ekonomidir (1993,s.482).

Beyazlık, sömürgecilik, kapitalizm ve halk oluşumu çakılması içinde yer alan bir çeşit söyleyiş uygulamasıdır. Özü ve "diğerlerini" yansıtan değişken rejimleri hem tasarlar hem de devam ettirir; yani beyazlık, sefil diğerlerini oluşturan ve ırklaştıran farklılıkların bir rejimini sunmaktadır. Diğer bir deyişle, beyazlık gerçek etkilerin meydana gelmesini sağlayan değişken bir rejimdir. Beyazlık, beyaz olmayanların bariz şekli olan siyahlık ve kahverengiliği, sosyal, kültürel, bilişsel ve politik içerikler kapsamında sapkınlık ve suçluluğun bir göstergesi olarak bir yere koymaktadır. Beyaz halk, tutarsızca, diğerlerinin derecesini oluşturmak, adlandırmak, "kısıtlamak" ve düşürmek yoluyla kimlik oluştururlar.(Frankenberg, 1993,s.193)

Beyazlık, bu sürece katılmayanlar için negatif etkilere ve sonuçlara sahip işaretlenmemiş, ataerkil, heteroseksist ve Avro-Amerikalı uygulamalar oluşturur. Milliyetten etkilenen beyazlık yapılanma, söylenme ve değişme süreci içinde sürekli olarak değişen tutarsız uygulamalar bütünü olarak ifade edilebilir. Normatifliğin sosyal alanından belli gruplara yapısal dışlama sağlamak için faaliyet göstermektedir. Coco Fusco şöyle der: Beyaz insanlar, burada ve şimdi ırkçılık hayalini uyandırmak adına politik inançlar ve cinsel tercihlere rağmen beyaz insanların faaliyet gösterip beyaz üstüncü sosyal yapılardan fayda sağladığını iddia etmek hala savaş ilanıyla eş anlamlıdır.

Beyazlık, Avrupalı-Amerikan halkının ontolojik üstünlüğü etrafında toplanmış yanılsamalar toplamı oluşturması anlamında sadece efsane hayali değildir, aynı zamanda yapısal ötesidir çünkü özel farklılıklar boyunca işler; kaçak ve ayrık söylemleri lehimler ve yeniden egemenliği altına alır. Tüketici ütopyaları ve küresel para akışı, beyazlığı, ilişkisel farklılıklar aracılığı ile yeniden ifade etmektedir.

Beyazlık, malların tüketimini Batı demokrasisinin her günkü mantığına bağlayan yeni istek rejimleri aracılığıyla ve epistemolojik çatlaklar, zıtlıklar ve baskılar boyunca dialektik açıdan yeniden başlamaktadır. Beyazlık yazımının kültürel kodlaması Batı Avrupa kimliğini ekonomik etkileşimlere yeniden eşlemeyle, isteği kapitalist akışlara yeniden yapıştırmayla ve kişisel tarihi yer ve köklerinin efsanesini birleştirmeyle başarılmaktadır. Beyazlık, değişim alkışı ile tehlikeye atılanlara güvenli bir "ev" sunmaktadır. Beyazlık, olumlu kendini idrak etme sürecinin baskıcılık hizmeti içinde

epistemolojik kimliği "onlara karşı biz" çerçevesi içine aldığı bir zorunlu hizmet sürecidir. Beyaz olmayanlar için beyazlığın cazibesi, o halkı kendi esaret ve mücadele tarihinden, unutulmuşların sürgün edilen kimliğinden ve aşağılık başkacılığın kaotik alanından koparan bir öz ifade oluşturabilir (ve örtülü olarak Batı halkının konumlandırılmış üstünlüğünü kabul eden). Beyazlık, halkça bilinen "yasak" bölge sınırından başka bir şey sunmaz fakat sahiplik hayali sunar. Bu beyazlığın tercihli olarak beyaz-beyaz olmayan ikiciliğinin bir kutbunu işaret etmesi değildir. Aksine, beyazlık, halkı kimliğin bir sınırı ve öznelliğin yapılandırıcı kuruluşu olarak kutuplaşma düşüncesini kabul ettirme anlamında baştan çıkarır. Paranın, her şeye gücü yetenlerin hayallerinin sabit bir ev olması gerektiği "mal ütopyalarına" bağlı istek rejimleri oluşturduğu bir dünyada beyazlık uyumu ve istikrar sağlar. "Onlar" tabii ki, her zaman "biz" içinde yer alacaklar. Dışlanmışlar ise her zaman asıl aktörlerin istikrarı konusunda kurumsallardır. Bu bağlamda dışlanmışlar, dâhil edilmişlerin varlık durumunu oluştururlar. Dolayısıyla baskıcı ve baskı görenin kimliklerini ayırmayı olanaksız buluruz. Onlar birbirlerine bağlıdırlar. Beyazlığa direnmek bir farklılık politikası geliştirmek anlamına gelmektedir. Beyazlığı anlamak ve ona karşı koymak adına tüm anlamsal mevcudiyete sahip olmadığımız için farklılığı ve kimliği ikici baskıcılık dizileri dışında yeniden düşünmeye ihtiyacımız vardır.

Değişken listelerin tüm dizileri hep birlikte iteleyerek, birbirinin yerine geçerek ve çalışarak meydana çıkabilirken, beyaz kimlik bireyin kişisel tarihine, jeopolitik konumuna, içeriksel özel uygulamalarına ve fiziki durumuna ya da ırkçı düzene bağlı olarak oluşturulur. Diğer bir deyişle hangi değişken düzenlemelerin işlediğini ve hangi işlevsel yöntemlerin mevcut olduğunu birçok faktör belirlemektedir.

Alastair Bonnett şöyle der: beyazlığın somut kavramı, beyaz insanlara ırkçılık karşıtı tartışmalarda öncelikli bir konum sağlar: Pasif gözlemciler olmanın, özgecil olarak teşvik edilmenin, ırkçı kimliklerinin hakaret edilmiş ve azarlanmış fakat hiçbir zaman gerçek anlamda güvenilmez, hırpalanmış ve cidden ortadan kaldırılmış olmadığını bilmenin lüksü onlara verilmiştir (1196, s. 98). Bonnett ayrıca şunları söyler:

> Siyahlığı ortadan kaldırıp baskı yapmak adına oluşturulduğu gücü mücadelesiz bırakmak politik ve teorik saflığın göstergesidir. Beyazlığı bozmadan siyahlığı bozmak beyazlıkla ilgili ırksal efsanelerin ve egemenliğin yeniden oluşturacak ve pekiştirecektir (1996, s.99)

Eugene Victor Wolfenstein, Psikoanalitik Marksizm (1993) eserinde beyazlık egemenliğini, Amerikan ırkçılığının "sabit bir noktası" olarak tanımlanmaktadır. Ona göre beyazlık biyoloji gibi tarihe gizlenmiştir ve sosyal bir tasarımdır. (1993, s.331). Beyazlık, aynı zamanda dilin bir niteleyicisidir. Wolfenstein şöyle iddia eder:

> Dilin ten renkleri vardır. Beyaz isimler ve fiiller, beyaz dilbilgisi ve sentaks vardır. Dilbilimsel hegemonyayla mücadelenin yokluğunda dil beyazdır. Eğer beyaz konuşmazsan duyulmayacaksın, beyaz görünmediğin zaman görünmeyeceksin(1993,s.331)

Irkçıları aşağılamanın virtüözleri olarak tanımlayan Wolfenstein, beyaz ırkçılığın "savaş durumunu" gösterdiğini iddia eder (s. 333). Fakat savaşlar, yalanlar ve dalavere doğrultusunda yapılır. Böyle bir yalan da "renk körlüğü" kavramıdır. Wolfenstein şöyle der: renk körlüğü, bilinçli bir dalavere durumundan fazlasını oluşturur:

> Beyaz ırkçılık, daha çok akli bir dengesizlik, göz kusuru ya da renk körlüğü ile ifade edilen ruh bulanıklığıdır. Renk körü olmak yanlış ırk bilincinin farklılık ile egemenliği yalanlamanın en üst biçimidir. Fakat beyaz ırkla körleşmek için renk körü olmaya gerek yoktur... Siyah insanlar kendilerini beyaz aynada görür, beyaz insanlar ise siyah insanları fotoğraf negatifleri gibi görür (1993, s. 334)

Wolfenstein girişilmesi gereken iki epistemolojik görev önerir: siyah insanlar yüzlerini beyaz aynadan çevirmeliler; beyaz insanlar siyah insanları kendi kendilerini gördükleri gibi ve siyah insanların onları gördüğü gibi görmeliler. Wolfenstein beyaz ırkçılığı, üstderisel (epidermal) fetişizm olarak tanımladığı şeye bağlar. Epidermal fetişizm insanları ten rengini ayırır ve onları görünmez hale getirir. Bu, değişim ve dönüşüm süreci içinde kurulu sosyal bir karakter biçimidir. Öyle ki beyazlık, süper egoyu temsil eder (sosyal değer, kendine saygı ve ahlak standardı). Ego, süper-ego içinde olumlu olarak yansıtıldığı için, o da aynı zamanda beyaz olmalıdır. Bu yüzden, siyahlık baskı görür ve öz benliğin istenmeyen veya kötü tarafıyla özdeşleştirilir. (s.336). Wolfenstein şunları yazar:

> Sosyal karakter seviyesi içinde, beyaz ırkçılık beyaz insanlar için kendini kısıtlayıcı, siyah insanlar içinse kendini yıkıcı niteliktedir. Beyaz insanlar duygusal imkânlarını kendilerinden uzaklaştırırlar. Cansızlaştırıp verimsizleştirirler. Resmi olarak devalüe edilen siyahlık yabancılaşmış hayat ve arzularını düzenlemeye gelir. Nitekim kendilerini, benliklerinin aynalarında yansımış olarak görebilirler. Fakat siyah insanların benlikleri beyazlatılmış sosyal karakter

ile yapılandırılırsa, temelde kendini inkâr eden insanlar haline gelirler. Nefret edilen ve hor görülen siyahlıkları saklanmalıdır. Saç düzleştiriciler ve deri parlatıcılar ileri gitme arzusunu sınar ve siyahlığı hepten ortadan kaldırır (1993, s.337).

Wolfenstein'a göre, beyazlığın manevi ışıltısı, beyazlığın içinde siyahlığın kapsamı ile gerçekleştirildi. Kapsanmayan ve sindirilmeyen şeyler vücuttan çıkarılır. Beyaz insanlar siyahları hem küçük görür hem de arzularlar. Beyaz insanların onları ırkçı halk olarak ortaya çıkaracak değişken oluşumları ve fiziki sosyal ilişkileri tanımaları lazımdır. Beyaz üstünlüğü kapitalist üretim ilişkileri bütününün ve ırk ve cinsiyet düşmanlığını dışarı atan kapitalist işçi süreciyle bağlantılı ideolojik koşulların birer parçasıdır.

Beyaz ırkçılığın ve saf sistematik ne de saf bireysel olduğunu bilmek önemlidir. Dahası, işbirlikçi ilgi ve isteklerin karmaşık bir etkileşimidir. Bu örnekte beyaz ırkçılık, yöneten sınıfın bakış açısından bakıldığında işbirlikçi sonlar için akılcı bir araç haline gelmektedir.(s.341). Beyaz işçi sınıf için bu akılcı değildir. Aynı zamanda beyaz ırkçılık siyah insanlar için akılcı hareketi kısıtlar çünkü onlara, sınıf kaygısından çok ırkçı kaygılar çerçevesinde hareket etmeleri aşılanmaktadır.

Ian F.Honey Lopez'in kitabı kanunen Beyaz, "beyazlar giderek beyazlıkları konusunda bilinçleşiyor" tezine karşı olan bir beyaz şeffaflığı ve görünmezliği görüşü sunmaktadır. Katılımcıların kendilerini tanıtmak için iki veya üç kelime seçmesi istenen bir yasal feminist konferansında Lopez bir olay anlatır. Tüm beyaz olmayan kadınlar en az bir ırkçı terim seçti fakat hiçbir beyaz kadın kendi yüzünü ifade eden bir terim seçmedi. Bu, Angela Harris'in "bu toplumda sadece beyaz insanlar renksiz olma lüksüne sahiptirler" demesine sebep olur. Harvard Hukuk Fakültesinde yürütülen resmi olmayan bir çalışma Harris'in sözlerine vurgu yapar. Röportajcı bir öğrenci 10 Afrikalı Amerikanlı ve 10 beyaz Amerikalı kadına kendilerini nasıl tanıttıklarını sorar. Beyaz Amerikalıların çoğu, Afrika Amerikanların aksine, beyazlıklarından, kimliklerinin önemli ve hatta yüzeysel bir parçası olarak etkilenmediler.

Lopez'in iddiasına göre, kimse beyaz doğmaz fakat kendini bulduğu sosyal içerik ruhu ve verdiği kararlar ile beyaz olur.(1996, s.190). Fakat beyaz olarak ifade edilen ve beyazlık kültüründe doğan biri bu beyazlığını nasıl telafi edebilir? Lopez, bu soruya beyazlık formülü ile cevap verir. Lopez, kimliklerinin okunurluğunu değiştirmek için beyazlığı, şansın ör-

tüşmesine (mesele üzerinde kontrol sahibi olmadığımız özellikler ve atalar, morfoloji); içeriğin örtüşmesine(ırka yapışık içeriği belirli anlamlar, ırkların tanıtılıp, oluşturulup rekabet ettirildiği sosyal ortam) ve seçimlerin örtüşmesine (sosyal aktörlerin ataları ve morfolojisi ile ilgili bilinçli seçimler) yerleştirilmektedir (1996, s.191).

Diğer bir deyişle Lopez, şansın ve içeriğin ırksal olarak belirleyici olmadığını iddia eder. Lopez'e göre:

> Irksal tercihler her zaman, içeriğin maddesel ve ideolojik olarak mevcut tercihlerin derecesini sınırladığı ve aynı zamanda hareketin önemini kısıtladığı belirli içeriklerde şekil bulmalıdır. Ancak bunlar ırksal tercihlerdir- sadece ahenk sesi veya alt metinlerinde bazen-çünkü ırkla ilintili anlam karmaşasında yankılanırlar. Irkın toplum boyunca yansıması düşünüldüğünde, hayat oyununda sürekli olarak ırksal açıdan anlamlı kararlar veririz (196, s. 193).

Lopez'in bakış açısı görünüşte ırkçılığı ortadan kaldırma vaadinde bulunmaktadır çünkü beyazlığı sadece ırkçılık karşıtlığının "diğerine" yerleştirmeyi reddetmiştir. Bonnett'in şu sözlerine katılmaktayım: "Beyazlara ırkçılık karşıtlığının "diğerini", ırk eşitliği işinin sonsuza dek suçlu ve/veya fedakâr araştırmacılığı görevini vermeye devam etmek "beyaz" üstünlüğünü devam ettirip hareketin entelektüel ve uygulamalı erişimini ve kullanabilirliğini baltalamaktadır" (1996, s. 107). Diğer bir deyişle, beyazlar, devam eden günlük hayatlarında kimliklerinin beyazlıklarına ne derece etki ettiğini ve bu beyazlıktan uzaklaşmak için hangi tercihleri yapabileceklerini kendi kendilerine sormalılar. Tamamıyla şunları aktarmaya değer:

> Birincisi, beyazlar, beyazlılarını kullanan ve sırasıyla onaylayan günlük hareketlerine dikkat ederek ve kimliklerinin ırkçı yönlerini tanımak adına ırkın aynı anda birden fazla olan şeffaflık ve doğallık etkilerinin üstesinden gelmek zorundadır. İkincisi, Beyaz bir kimlik ortaya çıkarmanın kişisel ve sosyal sonuçlarını tanımalı ve bunları kabul etmelidirler. Üçüncüsü, beyazlık karşısında seçim yapmanın günlük sürecine girişmelidirler (Lopez, 1996, s.193).

Lopez'in de belirttiği gibi bu adımları atmanın zorluğu, tabii ki de ırkçı kimliğin bilinçsiz kabulünün benlik tanımlamasının dönüşümlü tanımını baz almasından kaynaklanmaktadır. Beyazlığa eşlik eden tüm sosyal, kültürel ve ekonomik önceliklerden dolayı, beyaz iseniz beyazlığın dışına

adım atmak çok zordur. Birleşik devletler ırkçılığın üstesinden gelirse beyazlık çökertilmelidir. Lipsitz şöyle der:

> Eğer problemin ne derece bir parçası olduğumuzu tanımlarsak- ırkımızdan dolayı değil ona kişisel yatırımlarımızdan dolayı- "beyaz" olan bizler bu çözümün ancak o zaman bir parçası olabiliriz.(1995,s.384).

"Irk Haini" kitabındaki bir makalede şöyle açıklanmaktadır:

> Yaşımızın sosyal problemlerini çözme anahtarı beyaz ırkı ortadan kaldırmaktadır. Bu görev tamamlanana kadar taraflı reformun tarifi zor bir hale gelecektir çünkü iç olsun dış olsun, Birleşik Devletlerin bütün birimlerine beyaz etkisi yayılmaktadır... Beyaz ırk var oldukça, ırkçılığa karşı tüm hareketler başarısızlığa mahkûmdur ve ırk kendi kendine bir sosyal ayrım ürünüdür. (1996,s. 10).

Aşırı derecede şundan eminim: siyah insanlar beyaz nüfusların beyaz olmama seçimini yaptıklarında kendilerini yeniden keşfedebilecekleri düşüncesini rahatsız edici bulabilirler. Bu, tabii ki de Lopez ve diğerlerinin söylemeye çalıştığı şey değildir. Bir ırk haini olarak yapılan tercihler ve amaçların yeniden keşfi ne basittir ne de beyaz gruplar için kolay tercihlerdir. Siyah insanların bakış açısından, beyaz insanlara beyazlıklarının dışında kalma seçimini sunmak, beyaz insanlar olarak öncelikleri adına hak iddia etmek istemeyen kolay bir yol kurmak gibi görünebilir. Gerçekten kaygılanmak için bir sebep vardır. "Beyazlar istese bile beyazlıklarından tam olarak feragat edemez" sözüyle David Roediqer bu düşünceyi yakalamıştır (1994,s.16). Neticede beyazlar beyazlıklarından en içten niyetleriyle vazgeçseler bile beyaz olmanın önceliği onlara tanınır. Beyazların ciddi olarak beyaz olmamayı, beyaz karşıtı bir mücadelenin arzulu bir düşünce gibi göz ardı edilemeyecek, reddedilemeyecek veya dil kadar önemli olduğunu kaydırmanın modaya uygun bir şekli ile ilişkilendirmeyi düşünebilirler. Beyaz olmamayı seçmek bir beyaz için, elbise dolabında değişiklik yapmaya karar vermek gibi kolay bir tercih değildir. Kimliğin ırkçılaşmasıyla ilgili süreci anlamak ve sürekli olarak beyaz olmamayı seçmek zor bir değiştirme hareketidir çünkü sosyal eleştirinin yüksek duygularını ve sosyal adalete değişmez bağlılığı ifade etmektedir (Roediger, 1994). "Özgürlüğün Siyah Teorisi" kitabının yazarı teolog James H. Cone, beyaz halktan beyazlıklarının prangalarından kurtulmalarını istemektedir. Şöyle yazıyor:

> ...eğer beyazlar, siyah halkın öz benliği ile ilgili herhangi bir şey söyleyebilmeyi umuyorlarsa baskı gören bir halkın üyeleri olarak beyazlıklarını ortadan kaldırmalarını gerekmektedir. Beyazlar, yeni insanlar haline geldiklerinde, beyaz benlikleri geçtiğinde ve tekrar siyah bir benlik içinde yaratıldıklarında özgür olacaklardır. Tüm bunlar gerçekleştiğinde artık beyaz olmazlar fakat özgür olurlar (1986, s.97).

Fakat yeniden vurgulamak zorundayım ki siyah veya kahverengi olmak "sadece" bir seçimden çok öz-bilinçli bir politik seçim, ruhsal bir seçim ve eleştirel bir seçimdir. Siyahlık ve kahverengiliği sadece beyazlık lekesinden kaçmanın bir yolu olarak seçmek ve beyazlığa sahip olma sorumluluğundan kaçınmak hala bir beyazlık hareketidir. Siyahlık ve kahverengiliği politik olarak beyaz üstünlüğü ile özdeşleşmediği ve beyaz olmayan insanların sosyal mücadelelerine katılmak yerine bir yol olarak seçmek, diğer yandan adalet mücadelesine olan sadakati belli eden bir hainlik ve ihlal hareketidir. Lipsitz beyazlığın ortadan kaldırılma sorunlarını ve vaatlerini şu şekilde toplamıştır:

> Ne muhafazakârlar serbest pazar politikaları ne de liberal sosyal demokrat reformlar Amerika'daki beyaz problemini çözebilir çünkü her ikisi de beyazlığa kişisel yatırımı pekiştirmektedir. Fakat beyazlığın gücünü ve varlığını kabul eden açıkça ırkçılık karşıtı panetnik hareketler, bazı önemli değişiklikler yapabilir. Panetnik, ırkçılık karşıtı koalisyonlar Birleşik Devletler içerisinde uzun bir tarihe sahiptir – hepsi içinde John Brown, Sojourner Truth ve Magori kardeşlerin politik etkinliği zamanında- fakat aynı zamanda sivil halkların etkinliğine bağlı panetnik ırkçılık karşıtlığının zengin, kültürel geleneğine sahibiz. Başka birine üzülerek değil öz saygı ve yalın adalet duygusuyla beyazların ırkçılık savaşı adına mücadeleleri hiçbir zamana tam anlamıyla ortadan kaybolmadı; günümüzün örnekleri olarak ortada durmaktadır(1995, s.384).

Etnik kimlik, ayırıcı şekilde oluşturulduğu için beyazlık siyahlık ve kahverengiliğin aşağılanmasını gerektirir (Lopez). Bu yüzden, ne kadar iyi niyetli olursa olsun pozitif bir beyaz kimliğin oluşturulmasını savunmuyorum. Dahası, beyazlığın herhangi bir biçimde kutlanmasına karşı tartışmaktayım. Beyazlığın bir kimlik olduğunu iddia etmek, ne kadar rasyonelleştirirseniz de, sosyal bir baskı durumu iddia etmektir. Lopez'e göre beyazlık, ancak kendini inkâr ederek olumlu anlamlarını sürdürür. Beyaz

üstünlüğü, burjuva yanlısı hegemonya mücadelesinin içinde ve aşağılanmış insanlardan toprak çalma ve köle ticaretinin tarihsel olarak makul kılınması olarak görülmelidir.

Diğer Düşmanlıkların İçinde Sınıf Sömürüsünün Yansımaları

Birleşik Devletler demokratik bir yönetim şeklinden çok sınıf ayrımı yapan ırkçı yönetim şekliyle çalışmaya devam eder çünkü mal mülk ilişkilerine dayanan beyazlara farklı yetkiler verme ve ırksal dışlama sabit bir şekilde neoliberal kapitalist sistemin merkezindedir. Söz konusu ırkçılık, işçinin küresel ayrımına dayanan modern sosyal düzenin ideolojik işleyişi olarak düşünülebilir.

Eğitim sosyolojisi kapsamında kesişme tezi içinde bulunan ırk, sınıf ve cinsiyetin göklere çıkarılan üç parçalı tablosunu barındırır ki bu ırk sınıf ve cinsiyetin melez ve mestizaje (modern ulusal kimliğin, birliğin ve sosyal sürecinin politik ideolojisi) yapıyı oluşturarak ortak şekilde birbirlerini bilgilendirdiklerini iddia etmektedir.(sosyal düzen içindeki belli ilişkisel durum içerikleri dikkate alınarak üçlü tablonun içinde nerede bulunduklarına göre halklar farklı yollardan baskı görür). Şuna vurgu yapmak önemlidir: sınıf baskısı, ırkçılık hareketi veya homofobi gibi diğer baskı çeşitlerinden daha önemli değildir. Fakat sınıf sömürüsü, kapitalist toplum içinde diğer baskı türlerinin fiziki teçhizatı veya fiziki taban veya fiziki koşulları olarak nitelendirilebilir. Irkçılık ve cinsellik üzerinde tartışabilirsiniz ama sınıfçılık üzerinde tartışamazsınız, "sınıfçılık" diye bir şey yoktur çünkü sınıf sömürüsü diğerlerine nazaran sadece tek şekil bir baskı değildir, aksine hangi diğer baskı "-izmlerinin" kapitalist toplumlarda sürdürüldüğü tabanı oluşturur (Scatamburlo D.Annibale ve Mc Laren, 2003). Sınıf düşmanlığının veya mücadelenin, sosyal düşmanlık dizisinde tek olduğunu iddia ederken-ırk, sınıf, cinsiyet vb.- şu gerçeği unutuyoruz: Sınıf, diğer düşmanlıkları oluşturan ve yeniden oluşturan koşulları devam ettirir ki bu basit olarak ırkçılık ve cinselliği sınıfa indirgeme anlamına gelmez. Diğer bir deyişle sınıf mücadelesi, diğer düşmanlıkların özelliklerini yapılandırmaya ve şekillendirmeye yardım eden- üretimsel matris- özel bir düşmanlıktır. Onların olasılık koşullarını yaratır. Böylece ırkçılık, cinsellik ve homofobi sadece gücün asimetrik ilişki etkileri değildir. Irkçılık, cinsellik ve homofobi genelde kendi hayatlarına devam ederler. Bu tamamen doğrudur. Fiziki temelleri, kapitalist toplum içinde üretim araçlarına ve ilişkilerine ve işçilerin işgüçlerini belli ücret karşılığında kapitalistlere sattıkları

zaman meydana gelen sosyal işçi ayrımlarına (mesela üretim aracı sahiplerine) götürebilir.

Eğitim bilimcilerin adet edindiği üzere ırkçılık ve cinsellikten bahsederken sınıf sömürüsünü görmezden gelmek ciddi bir hatadır (sınıf sömürüsünün tartışırken aynısı geçerlidir- ırkçılık ve cinsellik gibi diğer baskıcılık usullerini göz ardı edemezsiniz). Nitekim sınıf sömürüsü okullarda sıkça göz ardı edilen bir konudur. Eğer tartışılırsa sömürünün kapitalizmin önemli bir karakteri yani işçi-para ilişkisinin bir öğesi olduğu gerçeğini göz ardı eden eşitsiz "kaynak dağılımının" bir tartışmasına indirgenebilir. Bu ilişkiyi (sosyal bir ilişki olarak sınıf) anlama ve kabul etme anlamından birçok eğitimbilimcinin isteksizliği, eğitimci solun bile tarihsel toplamcılık ve evrensellik yapılarını dışarı atmalarına sebep oldu. Sınıf mücadelesi, diğer politik, ırkçı ve cinsi düşmanların meydana geldiği düşmanlık bölgesini ileride yapılandıran belirleyici bir güçtür. Sınıf sömürüsünü, diğerleri arasında tek baskıcılık tipine indirgeyen bir politika sınıf mücadelesini ekonomik sömürünün karşısında ve sahip olanların olmayanlar üstündeki baskıcı tutumlarına karşı kültürel bir mücadele olarak sömürücüler ve sömürülenler arasında tek tip bir baskıcılık olarak yeniden aktarmaktadır. Birçoğu pahasına zengin bir kaçını destekleyen kapitalist devletin devam eden çabalarını kamufle eder ve çoğunluğu karşılanmamış ihtiyaçları olarak sınıf gerçekliğinin kültürel kıyafetini gizler.

Bu, kültürel tutumlar ekonomik ilişkilerde ikinci plandadır demek veya sembolik üretimin politik önemi veya potansiyeli yoktur diye iddia etmek veya kültür seviyesinde direniş sadece doğal bir olaydır varsayımında bulunmak anlamına gelmez. Benim söylediğim şey şu: Sınıf mücadelesi, sosyal iş gücü ayrımcılığı ve üretim ilişkilerini, kapitalist sosyal ilişkilerinin dağınık bölgesiyle görünürde az bir ilişkiye sahip olan kararsız ve ölçülemez tutumların ve sabit olmayan anlam kümelerinin bölgesine indirgemek politik, pedagojik ve kavramsal açıdan bir aldanmadır.

E.San Juan Jr.'nin(2003,2004) açıkladığı gibi, çok kültürlülük problematiği ırk ve ırkçılığı üretimin sosyal ilişkilerinden ayırarak ve onlara farklılık ve çeşitliliğin etnisite ve politika konuları gibi davranarak, Birleşik Devletler gibi ülkelerindeki ırk, etnisite, cinsiyet ve işçi krizlerini barışçıl biçimde yöneten bir egemen olarak etkili şekilde işler. Bu, plan sistemindeki kalıcı zıtlıkları yok etmenin, kamu kılavuzu çeşitliliği içermenin ve globelleşen kapitalizm içinde dünya hayatı deyimlerini oluşturan mal ilişkilerinin budun merkezli örneklemini korumak adına çeşitliliği satmanın

bir yoludur. Irkçı bir yönetim şekli olarak Birleşik Devletler hegemonyasını anlamak, sınıfın işçi ve para arasında bir düşmanlık ilişkisi olarak görüldüğü, ırkın ise kapitalizmin sınıf karşıtı yapısının ve sınıf kuralı politik/ideolojik/adli sürecinin bir göstergesi olarak anlaşıldığı işçi/para diyalektine dayanan tarihi materyalist yaklaşım ile başlanmalıdır. (San Juan Jr, 2003,2004).

Sonuç olarak, eğitim reformu hareketlerini, kapitalist sosyal ilişkilerin daha geniş topluluğuna hitap eden ve paranın sosyal evrenine kafa tutan hareket ilişkilerine dahil etmek önemlidir. Eğer etkili ırkçılık karşıtı, cinsiyet ayrımı karşıtı ve homofobi karşıtı pedagojilere ve projelere sahip olmak istiyorsak stratejik odağımızı kapitalist sömürü üstünde tutmalıyız. Global kapitalizme evrensel olarak meydan okumalıyız ki bu kapitalizmin devam ettirmeye çalıştığı ufku, baskı şekillerini ve diğer sosyal düşmanlıkları göz ardı etmemiz anlamına gelmez.

Ne yazık ki, çoğu eleştirel ırk teorisi ve çok kültürlü eğitim sınıf analizinin açıklayıcı önceliğinin yokluğu ile işaretlenmiştir. Marxist bakış açısı ile yapılan sınıf sömürü analizlerinin yerini statü ve hayat tarzı üzerine neo-Weber 'ci odak aldı. Sonuçta tam anlamıyla kaybolan şey yapısal bir etken olan sınıf kavramıdır. Çünkü düşman sınıf ilişkilerinin yerine- Marxist analizin merkezinde- neo-Weber'ci statü, hayat tarzı ve diğer kültürel olaylar geçti. E. San Juan Jr. Gibi uzmanlar bu günün ırkçılık beşeri bilimler ve kültürel çalışmalar yaklaşımları için gerekli olan şeyin metodolojik bireysellik ve kuralcı işlevsellik olduğunu tartışmıştı. "Statik nominalizmin" prizmasından yansıyana göre sınıf kimliğinin ekonomik faktörüne indirgenmiştir.

Eleştirel ırk teorisi ve çok kültürlülük, "bir sosyal ilişki olan sınıf kapitalist toplumda ırk ve cinsiyet baskılarını kabul eden ideolojilerin ve uygulamaların asıl yapısal belirleyicisi olarak hizmet eder" Marxist görüşünü başından atarak, kapitalist üretim süreci içindeki sosyal işçi bölünmesinin hayati önemini ırkçılığı anlama adına kilit bir faktör olarak ön plana atmaz. Bu ikilem, bugün önemli sonuçlara sahiptir çünkü kapitalizmin öz genişleme bağlamında vampire benzeyen hamlesi işçi piyasasının verimsiz kısımlarında artık değerini toplamaktadır ve böyle yaparak Thatcher ve Reagan yönetimleri tarafından dine aykırı olarak belirtilen kapitalist değer artışının önceki biçimleri tarafından geride bırakılan parçalanmış altyapıları harap etmektedir.

Irkçılık karşıtı çabalarımızdaki siyasal ekonomi eleştirilerine odaklanma sebebimiz kapitalist toplumlarda ırkçılığın, kapitalist sömürünün sosyal ilişkilerinin ırkçılaşmasından doğmuş olmasıdır. E.San Juan Jr'a göre (2003,2004),çok kültürlülük ırkçılığın reddedilmiş, altüst edilmiş ve kendine işaret eden –"mesafeli bir ırkçılık"-bir haline dönüşmüştür. "Diğerini" çok kültürcünün bir beyaz olarak kendi öncelikli evrensel pozisyonu ile mümkün hale gelen katı uzaklık sağlaması yolundaki kendine kapalı "gerçek" bir toplum olarak algılayarak "diğerinin" kimliğine saygı duyar. Böylece liberal çok kültürlülüğün baskın şekilleri, baskın imparator beyaz halk, diğer belli kültürlerin düzenli olarak değerinin arttırabileceği (ve düşürülebileceği) evrenselliğin öncelikli boş noktası olan durumunu devam ettirdiği kadar bazı durumlarda dolaylı ırkçılık biçimi oluşturur (San Juan Jr., 2004).

E.San Juan Jr.'a göre çıkarılması gereken sonuç şudur: Çok kültürlülük sorunu, kapitalizmin toplayıcı varlığının evrensel bir dünya sistemi olarak görünme şeklidir. Burada, yapay devrimci direniş dünyasında, çok kültürcüler bir yandan kapitalist dünya sistemi temel türdeşliğini el değmemiş olarak bırakabilirken kültürel farklılıklarla da savaşabilirler.

Kesin olarak, insanların kültürlerinin ve yaşam biçimlerinin değerini ve bütünlüğünü var olmak ve ilerlemek adına ortak haklarını, tanımak zorunda alsak bile, asıl konu bu çeşitliliğin ve özerk tekilliklerin nasıl evrenselleştirileceğidir. Ortak birikimin küresel mantığı bu gezegendeki insanların günlük hayatını belirleyene kadar bu evrenselleşme süreci var olamaz. Anahtar sınıf ayrımlarını ortadan kaldırmak ve kapitalizmin bir sosyal alternatifi için mücadele etmektir. Nitekim bu durumun hiçbir şekilde sınıfsız baskının şekillerini göz ardı etmeyeceğini vurgulamak isterim. Foster'in şu yazıları ile aynı fikirdeyim:

Sınıfsız baskının çeşitli türleri kapitalist topluma o kadar özgüdür – bölme ve fethetme stratejisinin önemli bir parçasıdır- ki bazen sınıf mücadelesi anlamında diğer sosyal ayrımlarla mücadele etmeden sınıf baskısının üstesinden gelmek adına hiçbir ilerleme sağlanamaz (2005,s.17)

Devrimsel Çokkültürlülüğe Doğru

Eleştirel çokkültürlülük, çok kültürlüğe muhafazakâr saldırıları ve çok kültürlülüğün liberal örneklemlerini sarsmak ister. Bana göre bu liberal örneklemler, çeşitliliğin değişken örtüsü altında muhafazakâr ve neoliberal ideolojileri sarmalar. Böyle bir projenin üstesinden gelirken bir sö-

mürü sonrası melezleşme şekline hizmet edecek eleştirel pedagojini geliştirme anlamında alçak gönüllü şekilde uğraştım.

Melezleşme kavramının, kimliğin "gerçek" ve tek parçalı biçimini oluşturmak anlamında önemi arttırılmış çabalara karşılık verme adına güçlü bir yol olarak kullanıldığı doğrudur (Mc Laren, 1995; Hicks, 1991). Nitekim Fusco bize şunu hatırlatır:

> Melezleşmenin sömürü sonrası kutlaması, genelde temsil politikaları ve kültürel değişim kaygısı olmadığının bir göstergesi olarak yorumlanırdı. 1960'lardaki birleştirici sözlere kolaylıkla geri döneriz ve eşitlik ile melezleşmeyi bir araya getiririz (1995, s.76)

Bütün melezleşmeler eşit olmadığı için örtük sözde niteleyici terimine bağlanmak zorundayız. (Radhakrishnan, 1996). Bu iddiada bulunurken Ragago Polan Radhakrishnan bizim için önemli bir nitelendirme ortaya koymaktadır. Metropolitan melezleşme şekli ile sömürü sonrası melezleşmeyi ayırmamız gerektiğini iddia etmektedir. Önceki değişken öz biçimlendirmenin oynak bir şekli iken ikincisi eleştirel kimlikçi bir türdür. Radhakrishnan şöyle der: sömürü sonrası melezleşme faydasız seçmen araştırmaları ve yasal politik kimlik ile işaretlenirken Metropolitan melezleşme geçişsiz ve özünde var olan bir mutluluk duygusu ile şekillenir (1996, s.159). Metropolitan melezleşme konusuz veya nötr değildir fakat baskın Batı sömürü sonrası melezleşmenin kültürel mantığı ile bilgilendirilen kimlikçi düşüncenin bir yapısıdır ve diğer yandan ne Batılılaşmanın ayırıcı zorlukları ne de statik, dayalı ve tek amaçlı otoktoninin teorileri ile suça dahil olan bir üçüncü alan içinde gerçeklik arar (s.162). Eğitimbilimcilere pedagojik sınırlar yaratmalarını söyleyen bir bakış açısı içindedir.

Eleştirel pedagojinin bir kesişme noktası olarak eleştirel çok kültürlülük, sömürü sonrası melezleşme mücadelesini desteklemektedir. Gomez-Pena, "Yeni Dünya Sınırı" dediği şeyi kavramsal olarak planlarken sömürü sonrası melezleşme kavramını yakalar:

> Kıtalararası ve kıtalar ötesi büyük bir sınır alanı, hiçbir merkezin olmadığı bir yer. Hiçbir boşluğunda "diğerleri" yoktur veya daha iyisi tek gerçek "diğerleri" birleşmeyi, mestizajeyi ve karşıt kültürel diyalogu reddedenlerdir anlamına gelmektedir. Bu ütopik haritacılıkta melezleşme baskın kültürdür; İspanyolca, Frangle ve Gringonol ortak dillerdir ve tek kültürlülük inatçı ve korkmuş azınlık tarafından uygulanan bir direniş kültürüdür (1996,s.7)

Devrimci bir çokkültürlülük Enrig ve Dussel'in (1993) "Diğerlerinin Sebebi" olarak ifade ettiği şeye bağlanmalıdır. Modernlik ve postmodernlik tartışmaları Latin Amerika'daki los olvidados için, yeryüzünün dışlananlar; nem derecesi düşürülmüşleri ve perişanları için farklı değerlik dizilerine sahiptir. Dussel, bu ayrımı kendi L atin Amerikan içeriğinden şu şekilde yazıya döker:

> Postmodernistlerin aksine biz, sebep eleştirilerinizi ortaya koymayız fakat onların kaba, zorlayıcı ve soykırımsal sebep eleştirilerini kabul ederiz. Bir fedakârlık efsanesi gibi olan irrasyonel dönüşü hariç Aydınlanmanın evrensel rasyonalizmin akılcı özünü yalanlamayız. Diğer bir deyişle sebebi çürütmeyiz fakat modernliğin efsanesi tarafından oluşturulan şiddetin akıl dışılığını (irrasyonelliğin) çürütürüz. Postmodernizmin akıl dışılığına karşı "Diğerlerinin sebebini" tasdik ederiz (s.55).

Devrimci bir çokkültürlülük dünya çapında insanlar arasında eşitlik ilişkileri aramayı öngörür. Bu, kendi tarihimizle bağlantı haline geçme anlamına gelir. Bu, tarihin acı veren ve sık sık vahşi gerçekleriyle ilgili doğrularla yüzleşmek adına cesaret sahibi olmak demektir. Bu, çeşitli dini, politik, ırkçı ve milliyetçi tabanlarda hareketlerini haklı çıkarmanın peşinde koşanların dünya çapında meydana getirdiği dehşeti incelemek anlamı taşır. Bu, dünya çapındaki birçok ülkenin tarihinde işaretlenmiş soykırım, işkence ve evden çıkarmayı suçlamak anlamına gelir. Aynı zamanda bu, bir millet olarak kendi geçmiş ve mevcut tarihi eylemlerimizi kolaçan etmek demektir. Tecrübelerimizden edindiğimiz bilgilere göre savaşın ilk kayıplarından biri "gerçek"tir ki genelde içinde olduğumuz zıtlıkların etrafını çevreleyen tarihi içerikler hakkında teşvik edilmiş bir hafıza kaybı tarafından izlenmektedir. Birleşik Devletlere bir yandan dünya çapında pek çok ülke tarafından hayranlıkla bakılırken diğer yandan diğer ülkelerden hatırı sayılır sayıda insan bu ülkeye karşı kızgınlık beslemektedir. Böyle bir kızgınlığın birçok durumda Birleşik Devletler'in dünya çapında baskı gören insanlara muamele etme şekline olan kızgınlığa nazaran Birleşik Devletler bayındırlığı ve özgürlüğünü kıskanmayla daha az bağlantısı vardır. Bir millet olarak kayda değer güçlerimizi savunmak kadar eksik yönlerimize göz yummak, bir vatanseverlik görevidir. Tarihimizi tartışırken, Latin Amerika, Ortadoğu ve diğer yerlerde cani diktatörlüğü olan desteğimizi çoğu zaman geçiştiririz veya göz ardı ederiz. Örneğin Latin Amerika'da, Birleşik Devletler milyonlarca köylünün ve yerlinin işkence görmesinden

ve ölümünden sorumlu rejimleri desteklemiştir. Birleşik Devletler; Afganistan, Irak ve Küba'ya karşı ekonomik uygulama ve ambargolar yoluyla milyonlarca masum sivili ölüme zorladı. Baskıcı Arap ve İslami rejimlere yardımımız ayıp görülüyordu. 20,000 sivilin hayatını kaybettiği, Sabra ve Shatila katliamlarında masum kurbanların tutsak edildiği İsrail'in 1982 Lübnan istilasına desteğimiz ve İsrail'in Filistinlilere karşı sürdürdüğü baskıcı uygulamaları protesto etmeyi reddetmemiz dünya çapındaki büyük kızgınlığın sebepleridir. Benim bakış açım pedagojiktir. Küresel ve uluslararası perspektiften bakarak dünyamızı ve içindeki rolümüzü anlamaya her zamankinden daha fazla ihtiyacımız vardır. Kalıcı dünya barışı mücadelesi içinde böyle bir hareket, gerekli bir pedagojik koşuldur. Diğer millet ve grupların politikaları kadar kendi politikamız konusunda eleştirel olmak Birleşik Devletler düşmanlarını tahmin etme hareketi değildir. Bir terörizm gerekçesi de değildir. Hiç kimse bir terör saldırısının kurbanı olmayı hak etmez. Terörizm her zaman suçlanması gereken bir dehşettir. Bu, "Bir ülke kendine karşı terörist hareketlere veya savaş eylemlerine karşılık vermek için ahlaki ve yasal hakka sahip değildir."anlamına da gelmez. Basitçe şu anlama gelir: kendi geniş tarihi özelliği içinde tüm savaşların temel sebeplerine dürüstçe bakmaya ve Birleşik Devletler ve dünya çapında yoksulun ve güçsüzün en büyük kaygılarında demokrasimizin gücünü ve vatandaşlarımızın yaratıcı kapasitesini kullanmaya hazırlıklı olmak zorundayız. Dünyanın barış elçisi olarak Birleşik Devletlerin görevinde aşırı milliyetçi ilerleyişine inanmak, kamu bakış açısını sosyal gerçekliğe kodlama ve uyarlama baskıcı yolu ile yönlendirilmelidir; bu, eskimiş ve güvelerin istilasına uğramış bir efsaneyi gerçek gibi göstermek ve asıl olarak bizim demokrasi ve sosyal adalet olarak gördüğümüz şeyin ilkelerini karalamaktır.

Birleşik Devletlerde güçlü gruplar ve medya tarafından, sözde Üçüncü Dünyada yoksulun ve güçsüzün acı çekmesinde Birleşik Devletler parmağının olmasının öz yansımalı değerlendirmelerini ve eleştirel içe bakışını hainlik olarak görmek adına baskı yapılmaktadır. Böyle bir baskıya boyun eğmek, Birleşik Devletlerde, ülkenin her zaman komünist diktatörlükle ilişkisi olması gibi bir baskı ortamı oluşturacaktır. Solcu eleştirinin mevcut suçlamaları sıkça, demokratik hayatın ırkçı ve sömürücü biçiminin bekçileri olarak hizmet vermeye devam eden Limbaugh, Horowitz, Buchanan ve onların adi türlerinin ululayan mastarında bulunan dar görüşlü ve bağnaz vatanseverliği yansıtmaktadır. Böyle tepkisel bir ortamda direnmek için cesaret alacaktır. Pat Buchanan, yeni kitabı Batının Ölümü'nde batı millet-

lerinin nüfus sayılarının düşmesine ve Batı (beyaz ve Hıristiyan) nüfuslarının yerine Asya, Afrika ve Orta Doğu'dan göçmenlerin geçmesine ağıt yakmaktadır. Batının ölçümünü engellemek için, Batı kadınlarının ırkçı besleyiciler olarak sorumluluk almalarını dilemektedir. 11 Eylül olaylarını hatırlatarak Birleşik Devletler'de, aramızda, yurt dışında doğmuşların Amerika'yı yok etmek adına fesat karıştırıyor olabileceklerini iddia etmektedir. Böyle zararlı yerlicilik nüfus içinde artmaktadır.

Öğretmenler ve eylemciler olarak bize, sürekli demokratik bir yaşam tarzı biçimi oluşturmak ve dünya barışı mücadelesine yardım etmek adına çalışmamız gerektiği söylenmektedir. Ancak mücadelemiz işbirlikçi olursa tarihi değiştirme vesilesine sahip oluruz. Mücadelemiz, öğretmenler ve diğer çalışanlar için daha iyi ücretler ve yaşam koşulları isteği ile son bulmalıdır. Fakat herkes için, özgürlük, bayındırlık ve sosyal adalet vaadine ulaşmak adına daha iyi bir demokrasi olanağı sağlamak anlamında kapitalizme bir alternatif olmalıdır.

Benim sorguladığım şey, daha geniş sosyal topluluğun içinde ve dışında var olan melez ve bölünmüş öznellik ve bileşimleri olarak kimlikler üzerindeki oynak metrosantrik odağın ötesine geçen devrimci bir çokkültürlülüktür. Açığa vurduğum terim, devrimci çokkültürlülük kapitalist dünya sistemini olasılık durumu olarak ele alır; küresel içerikte kimlik oluşumunu açıklamakta başarısız olan ve bunun yerine kimlikler artan, değişken, üst üste binen ve tarihsel açıdan zıt şeylerdir düşüncesine odaklanan tekkültürcü çokkültürlülüğün ötesine geçmektedir (Shohat, 1995). Devrimci çokkültürlülük, global anlamda bağımsız olan ve topluluklar arası ittifaklar ve birleşmeler ile ilgili sorular ortaya koyan bir farklılık politikasıdır. Ella Shohat'a göre topluluklar arası birleşmeler, tarih içinde şekillenen eğilimlere ve çok kültürlü teoriye dayanır ki bu, "böyle bir birleşimci politika ya önemci tuzaklara düşmekten ya da dekonstrüksiyonist formülasyonlar sayesinde politik olarak felç olmaktan kaçınması gerekir" düşüncesinin altını çizer (1995,s.177). Shohat mücadeleyi şöyle anlatmaktadır:

> "Kimin konuşabildiğini sormaktansa; "nasıl beraber konuşabiliriz?" ve daha da önemlisi "iletişimi nasıl daha ilerletebiliriz?" sorularını sormalıyız. Sesli konuşan toplulukları nasıl tersine çevirebiliriz? Hep birlikte, karşılıklı okuma şeklinde, arama ve cevap vermede ya da çok seslilik içinde seslerimiz nasıl birbirine karıştırabiliriz? İşbirlikçi konuşmanın çeşitleri nelerdir? Bu bağlamda birinin sahip ol-

> duğu anlamındaki kimliğe; birinin yaptığı anlamındaki tanımdan daha az odaklanmakta fayda vardır(1995, s.177).

Devrimci çokkültürlülük şöyle tanımlanır: içinde yaşadığımız amaç yapılarının, dâhil olduğumuz üretime bağlı fiziki ilişkilerin ve bizi oluşturan belli koşulların hepsi günlük yaşadığımız deneyimler içinde yansıtılmaktadır. Diğer bir deyişle yaşanmış deneyimler, öznel değerlerin, inançların ve anlayışların çok daha fazlasını oluşturmaktadır: tutumların ideolojik şekillenmesi, güç ve önceliğin siyasal ekonomileri ve sosyal işçi bölünmesi sayesinde kolaylaştırılmaktadır. Devrimci çokkültürlülük, ırk, sınıf ve cinsiyet kimliklerinin kapitalist toplumda oluştuğu tarihi açıdan tortulu süreçlere kafa tutan sosyalist feminist bir çokkültürlülüktür. Bu yüzden, devrimci çokkültürlülük tutumsal ayrımcılığı değiştirmekle sınırlanmaz fakat kendi çağdaş sosyal düzenlemeler içinde politik ekonominin, kültürün ve gücün derin yapılarını yeniden düzenlemeye adamıştır. Bu, kapitalist demokrasiyi yenilemekten çok eklemlerini kesip baskı görenlerin görüş açısından sosyal düzeni yeniden yapılandırmak ile ilgilidir.

Devrimci çok kültürlülük sadece kapitalizmin düşüncesini yerleştirmemeli aynı zamanda kapitalizmin bir eleştirisini ve buna karşı bir mücadeleyi savunmalıdır. Irk ve cinsiyet tabanlı bir özgürlük mücadelesi antikapitalist mücadeleden bağımsız olmamalıdır. Postmodernizim havarilerinin çeşitlilik ve çoğulluk arzusu, kapitalizmin ideolojik aldatmacılarına teslim olmuştur. Postmodernist düşüncenin kalelerinden farklılık vaazi vererek şık inancından dönme olayı, kapitalist sömürünün toplayıcı gücüne karşı direnişi çözdü. Bu noktada, Ellen Meiksins Wood açıkça uyarmaktadır:

> Çeşitlilik, farklılık ve olasılığın başka hiçbir şeyin, hiçbir birleştirici yapının, süreç mantığının, kapitalizmin ve dolayısıyla eksikliğinin, insan özgürlüğünün evrensel projesinin olmadığı yerde insan tecrübesinin çoğulluğuna ve sosyal mücadeleye saygı ile tarihsel nedenselliğin tamamıyla bozulmasını karıştırmamalıyız(1995, s. 263).

Mücadele, günlük hayat seviyesinde baskı görenler ile dayanışmaya ve beyaz üstüncü kapitalist bir toplumda bağlı olarak emperyalizm, ırkçılık, cinsel ayrımcılık, homofobi ve tüm esaret uygulamalarına karşı, geçmiş ve mevcut tanımlamalara bağlılık duygusu oluşturmaktadır. Bu mücadelenin katılımcıları, özgürlük ve adalete ahlaki bağlılık göstererek, olanağın devrimci alanına sadakat sağlayarak, "biz"'in dışında –dünya çapında kapitalizm, ataerkillik, ırkçılık ve sömürgecilikten muzdarip herkesi birleştirenortak bir ses oluşturarak tarihin temsilcileri haline gelirler.

Los Angeles'ta yaşamak sürrealist bir sancı içinde olmaya benzer. Şehre bu kafa penceresinden baktığım zaman, hiçbir şey kötü görünmüyor: Kid Frost (Latin Hip-Hop'unun öncüsü) hava dalgaları içinde gümbürdüyor; 1964 model bir Chevy Impala tüm lowrider (süspansiyonları modifiye edilip yere yaklaştırılan araba) güzelliği ile cadde de dolanıyor; güneş, cömertçe kahverengi, siyah ve beyaz tenler üzerinde parlıyor. (fakat beyazları zamanından önce yaşlandırıyor): sıcaklık çok artmadan ve sokaklar dolmadan önce yakıt tankım dolu ve okyanus ulaşılabilir. Yabancıların gözlerindeki ışık parıltısını araştırarak, bağlanmak için verimli alan arayarak, kayıp hafızaların eskici dükkânı boyunca ilerleyerek ve olanaksız fay hattında umudun kıymığını kaparak, somut hayallerin enkazı dışında yeni kamu alanı oluşumunun şekillenebildiği Venedik'e doğru Olimpik Bulvara gideceğim. Kimliğin onarımı intikam ve şiddetten çok toplumu iyileştirmekle yapılacağı zaman; günlük yetersiz payları ödemek için işgücünün kapitalistlere satılmayacağı zaman; Latin Amerikalı kadın terzilerin daha fazla arabalarında ve pahalı motel odalarında kalmak zorunda olmayacağı zaman; tam zamanlı işçiler arasında evsiz kalmayacağı zaman, okul politikaları ve müfredatın ortak sektörce yapılmayacağı zaman; beyaz ırk kavramının iz bırakmadan kaldırılacağı ve para-işçi zıtlaşmasının yerini ırklar arasında özgür işbirlikçi işçi ve dayanışmanın aldığı zaman, ve ülkenin ahlaki iflas yaşamış iş sonrası eşkıyalar yerine çalışanların kendileriyle yönetileceği zaman bir günlüğüne yumruğumu güneşe attığımı hayal ediyorum.

KAYNAKÇA

Balibar, E., and Wallerstein, I. (1993). Race, Nation, Class: Ambigmus Identİties. London and New York: Verso.

Balibar, E. (1996). "Is European Citizenship Possible?" Public Culture, No. 19, pp. 355-376

Bannerji, H. (1995). Thinking Through. Toronto, Canada: Women's Press.

Barrs, R. (1996). "The Real Story about How the Use of Crack Cocaine Exploded in South- Cenıtral." New Times, Sept. 12-18, Vol. 1, No. 4, p. 9.

Bauman, 2. (1992). Mortality, Immortality and OtherLife Strategies. Stanford, CA: Stanford University Press.

Bauman, Z. (1996, May). "On Communitarians and Human Freedom, or, How to Square the Circle." Theory, Culture and Society. Vol. 13, No. 2, pp. 79-90,

Bennett, W. J. (1996). "Civil Rights Is the GOP Mission.» Los Angeles Times, Monday August 13,1996. B5.

Bernstein, S. (1996). "Storm Rises över Ex-Klansman in Deabate." Los Angeles Tim.es, Wednes- day, September 11, A3, A14.

Bhabha, H. (1986). "Remembering Fanon." Foreword to Frantz Fanon, Black Skin, WbiteMasks. Loıidon: Pluto Press.

Bhachu, P. (1996). "The Multiple Landscapes of Transnational Asian Women in the Diaspora." In Vered Amit-Talai and Caroline Knowles, eds, Re-Situating Identİties: The Politics of Race, Ethmcity, and Culture. Peterborough, Canada and Essex, London: Broadview Press do' 283-303.

Boggs, C. (1995, Dec. 22-28). "The God Reborn: Pondering the Revival of Russian Commu- nısm." Los Angeles View, 10(20), 8.

Bonnett^A (1996). "Anti-Racism and the Critique of White Identİties." New Community, 22(1):

Bradlec Jr,, B. (1996). "The Buchanan Role: GOP Protagonist." Boston Sunday Globe, March 3 1996, Vol. 249, No. 63, pp. 1, 12.

Buchanan, Patrick (2002). The Death of the JVest: How Dying Populations and İmmigrant Invasions Imperil Our Country and Civilization. New York: St. Martin's.

Callinicos, A. (1993). Race and Class. London: Bookmarks.

Cashmore, E. (1996). Dictionary of Race and Ethnic Relations (fourth edition). London and New York: Routledge.

Chomsky, N. (1996). Class Warfare: Intervieıvs roith David Barsamian. Monroe, ME: Common Courage Press.

Cone, J. Fl. (1986). A Black Theology of Liberation. New York: Orbis Books

Connell, R. (1996). "2,000 Protest Alleged U.S. Role in Crack Influx." Los Angeles Times S 29 p. Bl, B4.

Connolly, W. (1995). The Ethos of Pluralization. Minneapolis, MN and London: University of Minnesota Press.

Cruz, J. (1996). "From Farce to Tragedy: Reflections on the Reification of Race at Century's End." In Aver>' Gordon and Christopher Newfield, eds., Mapping Multiculturalism. Minneapolis, MN and London: University of Minnesota Press, pp. 19-39.

Dussel, E. (1993). "Eurocentrism and Modernity." Boundary 2 Vol. 20, No. 3, pp. 65-77.

Fanon, F. (1967). Black Skin Wbite Masks. New York: Grove Press.

Feagin, J. R, and Vera, H. (1995). White Racism. London and New York: Roudedge.

FosterJ. B. (2005). "The Renewing of Socialism." Monthly Revieiv, Vol. 57, No. 3 July-August pp. 1-18.

Frankenberg, R. (1993). The Social Construction ofWhiteness: White TVamen, Race Matters. Minneapolis, MN: The University of Minnesota Press.

Fraser, N. (1993). "Clintonism, Welfare, and the Antisocial Wage: The Emergence of a Neolib- eral Political Imaginary." ***Rethinking Marxism,*** Vol. 6, No. 1, pp. 9-23.

Fusco, C. (1995). ***English Is Broken Here: Notes on Cultural Fusion in the Americans.*** New "York: The New Press.

Gallagher, C. A. (1994). "White Construction in the University." ***Socialist Review,*** Vol. 1, pp.165-187.

Gardiner, M. (1996, May). "Alterity and Ethics: A Dialogical Perspective." ***Theory, Culture and Society,*** Vol. 13, No. 2, pp. 121-144.

Gatens, M. (1996). ***Imaginary Bodies.*** London and New York: Routledge.

Giroux, H. (1993). ***Border Crossings.*** London and New York: Routledge.

(1996). "Race and the Debate on Public Intellectuals." ***International Journal ofEducational Reform,,*** Vol. 5, No. 3, pp. 345-350.

Gitlin, T. (1995). ***The Tmilight of Common Dreams: Why America Is JVrackedby Culture Wars.*** New York: Metropolitan Books.

Goldberg, D. T. (1993). ***Racist Culture: Philosophy and the Politics ofMeaning.*** Cambridge, MA and Oxford, England: Blackvvell Publishers.

Gomez-Pena, G. (1996). ***The New World Border.*** San Francisco, CA: City Lights Bookstore.

Guteerrez, R. (1996). "The Erotic Zone Sexual Transgression on the U.S.-Mexican Border." In Avery Gordon and Christopher Newfield, eds.,

Mapping Multiculturalism. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.

Harris, C. *t* (1993). "Whiteness a Property." *Harvard Law Reviem,* Vol. 106, No. 8, pp. 1709- 1791.

Hicks, E. (1991). *Border Writing.* Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.

Holston, James, and Appadurai, A. (1996). "Cities and Citizenship." *Public Culture,* No. 19, pp. 187-204.

Ignatiev, N. (1'995). *How the Irish Became White.* London and New York: Routledge.

Ignatiev, N. and Garvey, J. (1996). *Race Traitor.* New York and London: Routledge,

Kahn, J. S. (1995). *Culture, Multiculture, Postculture.* London, Thousand Oaks, CA and New Delhi: Sage Publications.

Kincheloe, J., and Steinberg, S, (In press). *Changing Multiculturalism: New Times. New Curricu-* lum. London: Open University Press.

Laclau, E. (1992). "Universalism, Particularism, and the Question of Identity." *October,* Vol. 61 (Summer), pp. 83-90.

Lash, S. (1996, May). "Postmodern Ethics: The Missing Ground." *Theory, Culture and Society,* Vol. 13, No. 2, pp. 91-104.

Lipsitz, G. (1995). "The Possessive Investment in Whiteness: Racialized Social Democracy and the <White' Problem in American Studies." *American Çuarterly,* Vol. 47, No. 3, pp. 369-387.

------ (1996). "It's Ali Wrong, but Its Ali Right: Creative Misunderstandings in InterculturalCommunication." In Avery Gordon and Christopher Newfield, eds., *Mapping Multiculturalism.* Minneapolis, MN and London: University of Minnesota Press, pp. 403-412.

Löpez, I. E. Haney. (1996). *White by Law.* New York and London: New York University Press.,

Loewen, J. W. (1995). *Lies My Teacher ToldMe: Everything Your American Histofy Teoctbook Got TVrong.* New York: Touchstone,

Lott, E. (1993). "White Like Me: Racial Cross-Dressing and the Construction of American; "VVhiteness." In Amy Kaplan and Donald E. Pease, Eds., *Cultures of United States Imperial- ism.* Durham, NC and London: Duke University Press, pp. 474-498.

Luhrmann, T M. (1996). *The GoodParsi.* Cambridge, MA and London, England: Harvard University Press.

Macedo, D., and Bartolome, L. (forthcoming). "Dancing witli Bigotry: The Poisoning of Racial and Ethnic Identİties." In Enrique Torres Trueba and

Yali Zou, Eds., *Ethnic Identity and Power*. Albany, NY: State University of New York Press.

Martin-Barbero,J. (1993). *Communication, Culture, andHegemony*. London, New Park, and New Delhi: Sage Publications.

McLaren, P. (1995). *Critical Pedagogy andPredatory Culture*. London and New York: Routledge.

(in press). *Revohitionary Multiculturalism: Pedagogies of Dissentfor the Neiv Millennium*.

Boulder, CO: Westview Press.

Miles, Robert (19B2). *Racism and Migrant Labour: A Critical Text*. London: Roudedge.

(1993). *Racism After "Race Relations."* London: Roudedge.

(1994). "Explaining Racism in Contemporary Europ." In Ali Rattansi and Sallie Westwood,

Eds., *Racism, Modernity and Identity*. Cambridge, MA and Cambridge, UK: Polity Press.

Miles, R., and Torres, R. (1996). "Does 'Race' Matter? Transadantic Perspectives on Racism after"Race Relations."' In Vered Amit-Talai aiid Caroline Knowles (Eds.), *Re-Situating Identities*. Toronto, Canada: Broadview Press.

MooreJ., and Pachon, H. (1985). *Hispanicsin the United States*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice- Hall.

Moraes, M. (1996). *BilingualEducation: A Dialogue ivith the Bakhtin Circle*. Albany, NY: The State University of New York Press.

Novik, M. (1995). *White Lies, W1nte Poiver: The Fight Against White Supremacy and Reactionaiy Violence*. Monroe, ME: Common Courage Press.

O'Brien, C. C. (1996). "Thomas Jefferson: Radical and Racist." *The Atlantic Monthly*, October, pp. 53-74.

Omi, M, and Winant, H. (1993). "The Los Angeles 'Race Riot' and Contemporary U.S. Politics." In Robert Gooding-Williams, Ed., *Reading Rodney King*. London and New York: Routledge, pp. 97-114.

Parenti, M. (1996). *Dirty Truths*. San Francisco, CA: City Lights Books.

Perea, J. F. (1995). "Los Olvidados: On the Making of Invisible People." *New York University Law Review*, Vol. 70, No. 4, pp. 965-991.

Radhakrishnan, R. (1996). *Diasporic Mediations*. Minneapolis, MN and London: University of Minnesota Press.

Rattansi, A. (1994). "VVestern' Racisms, Ethniciües and Identİties in a 'Postmodern' Frame." In Ali Rattansi and Sallie Westwood, Eds., *Racism, Modernity a?id Identity on the JVestern Front*. Cambridge, MA and Oxford, UK: Polity Press, pp. 403-412.

Ridgeway, J. (1995). *Blood in the Face.* New York: Thunder's Mouth Press.

Roediger, D. (1993). *The Wages ofWhiteness.* London and New York: Verso.

1 (1994). *Towards theAbolition ofWhiteness.* London aiid New York: Verso.

Rugoff, R. (1995). *Circus Americanus.* London and New York: Verso.

Said, E. (1985). *Orientalism.* London: Penguin.

Sanjuan, Jr., E. (1995). *Hegemony and Strategies ofTransgression.* Albany, NY: State University of New York Press.

(2003). "Marxism and the Race/Class Problematic: A Re-Articulation." *Cultural Logic,*

Vol. 6. http://eserver.org/clogic/2003/sanjuan.html.

(2004). "Post-9/11 Reflections on Multiculturalism and Racism." *Axis of Logic,* Novem-

ber 13. Retrieved from ww.axisoflogic.com/cgi-bin/exec/viewpl?archive=79&num= 13554.

Sarup, M. (1996). *Identity, Culture, and the Postmodern JVorld.* Athens, GA: The University of Georgia Press.

Scatamburlo-D'Annibale, V., and McLaren, P. (2003). "The Strategic Centrality of Class in the Politics of Race and 'Difference,'" *Cultural Studies/Critical Methodologies,* Vol. 3, No. 2 pp. 148-175.

Shohat, E., and Stain, R. (1994). *UnthinkingEurocentrism.* London and New York: Routledge.

Shohat, E. (1995). "The Struggle över Representation: Casting, Coalitions, and the Politics of inden tification." In Roman de la Campa, E. Ann Kaplan, and Michael Sprinker, Eds., *Late Imperial Culture* (pp. 166-178). London and New York: Verso.

Simon, S. (1996). "Job Hunt's Wild Side in Russia." *Los Angeles Times,* January 2, pp. 1, 9.

Sleeter, C. E. (1996). "White Silence, ^Vhite Solidarity" in Noel Ignatiev and John Gav'ey (eds.), *Race Traitor.* London and New York: Routledge.

Southern Poverty Law Center. (1996). *False Patriots: The Threat of Antigovernment Extremists.* Montgoraery, AL: Southern Poverty Law Center.

Stowe, D. W. "Uncolored People: The Rise of VVhiteness Studies." *Lingua Franca,* Vol. 6 No 6, 1996, pp. 68-77.

The Boston Globe, January 26, 1990.

Time. "Banker to Mexico: 'Go get 'em.'" Februaiy 20, 1995, Vol. 145, No. 7, p. 9.

Trembath, P. (1996). "Aesthetics without Art or Culture: Toward an Alternative Sense of Mate- rialist Agency." *Strategies*, Vol. 9/10, pp. 122-151.

Tsing, A. L. (1993). *In the Realm of the Diamond Queen*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Visweswaran, K. (1994). *Fictions of Feminist Ethnography*. Minneapolis, MN and London: University of Minnesota Press.

VVallace, A. (1996). "Less Diversity Seen as UC Preferences End." *Los Angeles Times*, Wednes- day, October 2, Al, 18.

Webb, G. (1996). "Unholy Connection." *New Times*, Sept. 12-18, vol. 1, no. 4, pp. 10-24.

Welsch, W. (1996). "Aestheticization Processes: Phenomena, Distinctions and Prospects." *The- ory, Culture and Society*, Vol. 13, No. 2, pp. 1-24.

West, C. (1993). *Keeping Faith: Philosophy and Race in America*. New York and London: Routledge.

Williams, R. (1974). *Politics and Letters*. London: Verso.

Winant, H. (1994). *Racial Conditions: Politics, Theofy, Comparisons*. Minneapolis, MN and London: University of Minnesota Press.

(1994). "Racial Formation and Hegemony: Global and Local Developments." In Ali Rattansi and Sallie Westwood, eds., *Racism, Modernity, and Identity on the JVestern Front*. Cambridge, MA and Oxford, U.K.: Polity Press, pp. 266-289.

VVolfenstein, E. V (1993). *Psychoanalytic-Marxism: Groundwork*. New York and London: The Guildford Press.

Wood, E. M. (1995). *Democracy Against Capitalism: Renewing HistoricalMaterialism*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wray, M. and Newitz, A. (1997). *White Trash: Race and Clan in America*. New York: Routledge.

Yudice, G. (1995). "Neither Impugning nor Disavowing Whiteness Does a Viable Politics Make: The Limits of Identity Politics." In Christopher Newfield and Ronald Strickland, Eds., *After Political Correctness: The Humanities and Society in the 1990s*. pp. 255-285.

Zamichow, N. (1996). "Captains Courageous Enough Not to Fight." *Los Angeles Times*. January 2, pp. 1, 9-10.

Zinn, H. (1970). *The Politics ofHistoty*. Boston, MA: Beacon Press.

BÖLÜM 11

Önümüzdeki Umut ve Mücadele *

Son 30 yıldan beri uluslar arası kapitalizmin güçlü bir eleştirmeni haline geldim ve zararlı etkilerini azaltmak anlamında eğitim içinde bir birleşik çoklu-eğilimli devrimci sol düşünmeye çalıştım. Böyle eleştirel bir girişimi desteklemek adına kapitalizm altındaki hayat zıtlıklarına odaklanmak zorundaydım çünkü köklü hümanizm üzerine inşa edilmiş sosyal bir alternatif yaratmamız gerektiğine inanmaktayım. Daha önce göz önüne serdiğim Kuzey Amerikan hayatının son olumsuz görüntüsü kapsayıcı amacın içeriğinde ele alınmalıdır. Böyle bir amaç öğretmen adaylarına, kendi yüksek okul eğitimlerinde dayatılma olasılığı olan Birleşik Devletler'in gizli tarihini öğrenmeleri anlamında şart koşsa da, benim için konunun Birleşik Devletler'i dünyanın öcüsü yapmak olmadığı ve asıl konunun Birleşik Devletler'in iç ve dış politikaları ile dünya kapitalizminin ve emperyalist şiddetinin krizi arasında bağlantı olduğunun altını çizmek isterim. Fakat 9/11'den beri Birleşik Devletler'deki olaylar o kadar kutuplaştırıcı ki bu çalışmayı, bu olayların içine sokmak gerekli hale gelmiştir.

Sağ görüşlü mevcut Kulturmacht saldırılarının bir parçası olarak Bush yönetiminin akademisyen ve eleştirmenlere baskıları ve onları susturmaları özellikle 11 Eylül 2001'den beri yeni bir olgu (örneklem) değildir fakat artalan bir hız ve yükselen bir şiddetle meydana gelmektedir. Sonuç, mevcut yönetimden nefret edenlerin ve mevcut yönetimi destekleyenlerin kontrapuana ait suçlamalarını ayıran ayrımın iki tarafında büyüyen bir kızgınlıktır. Fakat ayrım dengesizdir çünkü devamlı olarak Bush yönetiminin muhaliflerini tahrik eden sağ görüşlü yorumcular birleşik medyanın desteğine sahiptirler ve sol görüşlü yorumcular Birleşik Devletler iç ve dış politikası ile ilgili acı duygularını savunacak ve karşı koyacak birkaç olayla baş başa bırakılmıştır. Savaşın ve Bush yönetiminin iç ve dış politikalarının karşısında olan öğretmenler, vatan haini olarak damgalanmıştır ve bazı durumlarda kabul görmüşlerdir. Aynısı öğrenciler için de geçerlidir. 1960'larda Birleşik Devletler vatandaşları üzerindeki iç ajanlık uygulamalarının geri dönmesi gibi olmuştur çünkü Pentagon istihbaratı tarafından resmen bir kanun ihlali olarak kabul görmüştür ve hukuki yaptırım şimdilerde terörizmle mücadele görüntüsü adı altında üzerimizdedir. Bu, savaş

karşıtı eylemcilerin yasal olarak korunduğu bir durum haline gelmişti fa kat bu artık geçerli değil. Eğer, birçoğumuz gibi iç sivil siyasi faaliyetlere katılırsanız Pentagon veya FBI'ın Müşterek Terörizm Görev Kuvveti'nin gözetimi altında olabilirsiniz. Hatta, Quaker (Bir Protestan Tarikatı Üyesi) barış eylemcileri bile şimdilerde incelenmekte çünkü hepsi Bush yönetimine karşı boğucu bir zıtlık kaygısı içindedir. Eskiden eleştirdiğimiz ülkeler gibi olmaya başladık. Ajanlığın, işkencenin (Başkan Bush ne diye adlandırırsa adlandırsın), tutukluların yabancı topraklardaki gizli hapishanelere kaçırılmasının (ve yabancı eller tarafından işkence görmesinin ve işkence merkezlerinin eski Doğu Bloğu ülkelerinde kurulmasının Birleşik Devletler vatandaşlarını korumak için gerekli olduğuna inandırılmaktayız. Kimse koruma gereksinimini sorgulamıyor fakat bu Amerikan devletinde büyüyen faşizme ve yabancı düşmanı milliyetçiliğe karşı koymayı sindirmek adına bir örtü haline gelmektedir.

Savaş zamanı liderlerimizin ve Birleşik Devletler askeri üstünlüğünün öğütme makinelerinin ilan ettiği sözlerin ölüm korosunu bastıramadığı bir ateş ve toz dünyasında yaşamaktayız: 2000'den fazla Birleşik Devletler askeri ve büyük olasılıkla 100,000'in üstünde masum Irak'lı sivil öldürüldü. Emperyalist devletin, kibir tehdidinin peşini bırakmadığı ve ne pahasına olursa olsun kötülükle mücadeleye ant içmiş demokrasi koruyucuları olarak imajlarını umutsuzca yeniden düzenlemeye çalışan liderleri, kaçınılmaz biçimde üçkâğıda düşmüş ve ikiyüzlülük ile sırılsıklam olmuş sözcüklere takılıp düşmeden yapamazlar. İdeolojik olarak 17.yüzyılın puritan Yeni İngiltere'sinin plasentası ve Roma İmparatorluğu'nun kıllı göğüslü hayalleri ile beslenen Bush düzeni, imparatorluğunun devamını Irak'lı sivillerin kanı ve yoksulların kasıtlı terk edilişi ile sağlanmaktadır. Bizim sadece Amerikan askerlerinin Falluyah ve Irak boyunca sergiledikleri suçlu davranışlara ve yoksul insanlarının New Orleans'taki Katrina Kasırgasından sonra acı çekip çaresizce ölümüne izin veren milli hükümete tanıklık etmeye ihtiyacımız vardır. Katrina Kasırgası sonrasında Bush, New Orleans veya başka yerlerdeki yağmacıların "sıfır tolerans" ile muamele

---

* Bu bölüm 2005 yılında Venezuela'nın Bolivar Üniversitesi'nde yapılan yorumlardan, İngiltere'nin Londra şehrinde 2005 yılında icra edilen Sosyalist Gelecek Hareketi'nin bir araya getirdiği sosyalist eylemcilerin, eğitimbilimcilerin ve uzmanların toplantılarında okumaları için hazırlanan söylemlerden, ve son olarak da Paulao Freire'nin Kültürel İşçiler Olarak Öğretmenler: Öğretmeye Cesareti Olanlara Mektuplar (Westview Basın, 1998) eserinin kağıt kapaklı baskısının ön sözünden alınmıştır. Bu bölümün bir parçası, Uluslar arası İlerlemeci Eğitim Dergisi'nde (Sayı:1, No:3, 2005) yayınlanmıştır. http://inased.org/mclaren.htm.

göreceğini belirtti, keşke devamlı olarak vatandaşları sömüren Halliburton CEO'suna ve diğer uluslararası ortaklıklara atıfta bulunurken de aynı standartları kullanabilseydi.

Meclis ve medyanın korkak tutumu onlara kolay sürüş sağlarken, Bush Rejimi, standart seviyedeki vatandaş örgütlerinin ve sosyal hareketleri "doğrudan hareket" çalışmaları ve bilinç artışına bağlı olarak katı bir karşı tutum ile karşı karşıyadır. Bu gruplar jeopolitik varlığımızın özelliklerine eleştirel bir ışık tutmaya devam ederler öyle ki biri şu anda Birleşik Devletler topraklarının dışında 725 resmi Birleşik Devletler askeri tabanın konuşlandığına tanıklık etmektedir. (969'u ülke içinde bulunmaktadır)

Başkan Bush, Birleşik Devletler'in Irak'taki teröristlerle çarpıştığını dolayısıyla Birleşik Devletler topraklarında savaşmak zorunda kalmayacağımızı (değişmez şekilde daha ateşli bir siniri işaret eden bir varsayım) alaycı şekilde yorumlamaktadır. Böyle bir açıklama sadece kalıcı bir arsızlığın riktusu gibi görünen şeyin içine bükülmüş kibirli sırıtmasına insanların dikkatini çekmez bunun yanında insanlar kafasındaki folyo başlığı açıkça görebilirler.

Hepimizin bildiği gibi, sömürge tarihinin zalim uyanışını takip etmeye devam eden sınıf ırkçı eşitsizliklerin ve neo-liberal kapitalizmin merhametsiz kılıcı altında sömürünün ağırlığına katlananlar için hayat kötüden daha kötüye gitmektedir. Parasal hesap tarafından yönlendirilen kararlar kapitalist sistemin merkezindeki -zengin endüstri ülkelerinin kendi yayılmacı gündemlerini geliştirmek ve avantajlarını güçlendirmek adına dışlanmış ülkelerin ekonomik fazlalıklarını kullanmaya devam ettikleri- özdeki yöneten sınıfların dünya refahının büyük çoğunluğunu bir araya getirmesini sağlarken sadece dışlanan kapitalist ülkelerin az gelişmişliğini yeniden oluşturmaya devam edeceklerdir. Liberaller alaycı şekilde iş aristokratları üzerindeki olayları ve açgözlülük tutumlarını ayıplamaktadırlar. Fakat bu, suyun hidrojen ve oksijen molekülleri üstünde bir deniz altının batırılmasını suçlamak gibi bir şeydir.

Sosyal paramın sayesinde bazı korumalara sahip olma şansına sahip bizler için günlük ihtiyaçlarımız, sadece geçinmeye çalışan milyonlarca insanla karşılaştırıldığında cüce kadardır. Devlet şiddeti ve bozukluklarla dolu iç politikalar, hayatları dini açıdan piyasa kapitalizminin serbest kurallarına bağlı kıçı kırıklar tarafından fazlalık olarak ilan edilmişler, jilet gibi keskin ırkçı ayrımın yanlış tarafında yaşayanlar, ekosistemin yeniden üretme kapasitelerinin yıkımından en çok zarar görenler, politik oluşum tarafından trajik bir şekilde terk edilmiş olanlar ve yemek serbest diyeti

Paris Kulübünün çocukları ile aynı moda trendi olmayan Marx'ın yedek emekçi ordusuna katılanlar için ortak bir tehdittir. Bugün bile, yani kapitalizmin kominizim üzerindeki sözde zaferinden onlarca yıl sonra, tutucu Papa II. John Paul'un seçiminden onlarca yıl sonra ve refah devletini ortadan kaldırma amacı içindeki Thatcher/Reagan devriminden onlarca yıl sonra, "alternatif yok" sözleri gecenin insan ve robot karışımı orduları ile dünyayı yöneten ortaklıklar hakkında bir korku hikayesi içinde konuşulmamış bir taşlama gibi canlıların beynini meşgul etmektedir.

Ortaklıklar, normal olarak insanlar için ayrılmamış ve uyumlu hale getirilmiş haklara ve özgürlüklere sahip olmaya devam ettikleri ölçüde hayatta kalmak adına elde etmeleri gereken (ne pahasına olursa olsun gerekli) iş güçlerine sahip olanları alçakça görmezden gelişlerinde bu hakları kullanmaktadırlar. Demir testerelerini, sadece hayatın idamesi için sorumlu amaç koşulları ve gezegen ekosistem ağı için değil aynı zamanda sosyal ortaklıkları ve sosyal demokratik oybirliğini (belli belirsiz bir şekilde) tanımlayan sözleşme için almaktadırlar. İşbirlikçi elit hiçbir zaman, zenginin fakirin umudu olduğunu ve arka sokaklardaki kâğıt evlerde yaşayan mazlumların kurtarıcısının zenginler olduğunu söylemekten bıkmaz. Fakat gerçekte zenginler yoksulların gözyaşlarında sarhoş olmaktadırlar çünkü onların başarısı sadece elit sınıfın daha zengin ve refah sahibi olmasına neden olur. David Korten şöyle yazar:

Bizlere para kazananların toplumun genel zenginliğine bir parça ekleyen zenginliği oluşturdukları söylenir. Kimse kaybetmez ve dolayısıyla kimse toplumun artan refahına katkı sağlayan zenginlere uygun ödülü vermekten kaçınmaz. Bu, tabii iki sahte bir tartışmadır. Mali balon enflasyonu, gerçek refah için yaptıkları herhangi bir yardım payları dışında dünyanın azalan gerçek refahı karşısında bu mal sahiplerinin iddialarını arttırmaktadır. Sonuç olarak en az şanslı olanlar evlerinden ve çiftliklerinden çıkarılırken ve ihtiyaç, toplumun yardım veya çalışma isteksizliği ile hiçbir bağ taşımayan evsizlik ve açlık hayatına mahkûm edilirken şanslı bazıları da birçok tatil evinin, özel jetin ve egzotik yemeklerin tadını çıkarıyor. (2004, s. 16–17)

Mali sistem sadece zengin ve fakir arasındaki uçurumu devam ettirmeyi sağlamaz aynı zamanda bu uçurumun büyümesini sürdürmek için de yapılandırılmıştır. Neo-liberal küreselleşmeyi tersine çeviremeyeceğimiz için geri adım atamayız. Fakat bunun ötesine geçebilir, sosyal alternatifleri aşabilir ve yeni bir dünya kazanabiliriz.

Paranın yayılımcı ve yoğun büyümesi, para ve devlet arasında artan akıcılık ve değişkenlik, kapitalist üretimin birleşik süreçleri ve zalim piyasa gücü boyunca gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkeler üzerinde bölgesel olmayan egemenliği (ucuz işçi kullanarak ve ham maddeleri kontrol ederek), köylülerin topraklarından çıkarılması, dünya para primi olarak daların hegemonyası, paranın, askeri endüstriyel komplekslerin saldırı köpekleri ile biriktirildiği tüm bölgelerin şiddetli korunması, piyasa tutuculuğu ile dini tutuculuk arasındaki bağ-tüm bu öğeler-dünyadaki yoksulların omuzlarına biner ve ruhlarını parçalar.

William Blun şöyle beyan etmektedir:

Dünyanın fakir insanları yüzyıllar önce evrensel gündemden kaybolmuştur. Hindistan'da evsizler orta ölçekli şehirler oluşturmak için yeteri kadar fazladır; "ezici yoksulluk" veya "pis fakir" bunu tam anlamıyla yakalayamaz; "yemek serbest diyet" yaklaşmaktadır. Hepimiz görüntünün farkındayız. Buna rağmen Wall Street Journal bizim görmediğimiz şeyleri görmektedir. 5 Temmuz'da bize nefes almadan bildirdiklerine göre "Hindistan ekonomisi, 31 Mart'ta sona eren son üç ayda beklenen %7'den daha fazla büyüme göstermiştir. Hindistan'ın gayrisafi yurt içi hâsılası bu yıl dünyanın en büyük büyümelerinden birini göstermiştir."

Gayrisafi yurt içi hâsıla... bu öyle gerçek bir güzellik ki bir çöp kutusu gibi içine hemen hemen istediğin her şeyi koyabilirsiniz ve ürün ya da hizmet denilen her şeyi kapsar. İyi bir vatandaş olup, Gayrisafi Yurt İçi Hasılayı yükseltmek mi istiyorsunuz? Bu binayı yakıp kül edin (daha sonra yeniden inşa edilmek zorunda olan) ya da dışarı çıkın ve birilerini öldürün (müteahhit, mezarlık ve avukat vb. hizmetleri). Bir ekonomistin belirttiği gibi, "temizlikçinizle evlenin ve GYİH'yı düşürün (ödenmiş hizmet ödenmemişse dönüşüyor). Bir çoğu gelişigüzeldir veya nedensiz şekilde karışıktır ve daha sonra bu karışıklık farklı ülkelerdeki GYİH'yi kıyaslamak yoluyla çarpılır. Hindistan'ın kendi çöp kutusuna ne attığını kim bilir? Bu, Birleşik Devlet'lerde aynı belirli yöntemle hesaplanan aynı belirli bir çöp kutusu mudur? Hemen hemen hiç benzerlik göstermez. Fakat ekonomistler, siyasetçiler ve medya; görmemizi istedikleri bir tür görüntü oluşturmak anlamında kendi en sevdiği Öncü Ekonomik göstergeleri kullanmaktadırlar.

Hindistan küreselleşme zevkinin bu bel derinliğinde olduğu için Wall Street Journal gibi küreselleşmenin ponpon kızlarının gülümseyen güzler çizmesi önemlidir.

Bugün baskın kapitalist devlet liderlerinin, daha önce harici durum fakat şimdilerde kanun olan, daima terör savaşı ilan etmelerine tüm dünya tanıklık etmiştir çünkü normal yasal düzenlemeler tepetaklak olmuştur. Vatandaşları ve göçmenleri mahkeme olmaksızın elde tutan hukuk dışı güçler bahşeden demokrasi karşıtı yasalar modern demokrasiyi totaliterciliğ şekli içine girmiş kapitalist egemenliğe doğru sürüklenmektedir. Sağ görüşlü politik idareciler Birleşik Devletler iç ve dış politikasının herhangi bir şekilde eleştirilmesinin yalın hor görüsüne ihanet ederken, son zamanlarda Birleşik Devletler'deki Vatansever Hareketi, temel yasal hakların içini boşaltarak genişledi çünkü daimi bir güvenlik devleti doğrultusunda sivil toplum askerileşmeye başladı.

Bu, sanat, politika ve akademinin gizli iç dünyasını yaşayan postmodernistler için mükemmel bir yerdir. İnsan öğesinin, iletişimde birbirinden ayrılan özne durumlarının akıcı ve değişime açık bir bütüne indirgendiği, gerçeğin bir tutum elçisi olduğu ve üniversite profesörleri ve sanat evi aydınlarının ölü devrimci önermeler ve saf olasılıklar gibi hizmet ettiği bir dünyada esaretlerinin dekorunu yorumlayarak, şimdi cesurca dokunulmazlıklarına başkanlık edebilirler (ve hatta yöneten elit sınıfın beğenisini provoke edebilirler). Eğitimli elit sınıfın medenileşme barbarlığından vazgeçersen, burjuva haklılığının sınırlarını birleşik şekilde aşarak kitleleri ve estetikçiler ile bilgeler arasındaki uçurumu tamamlamayı reddedersen ve Allah korusun zorla, sosyalist bir alternatif adı altında mevcut anayasal hakların ve para kurallarının azalmasına kafa tutan bir uygulama öne sürersen kıyamet uzaklaşacaktır.

Son birkaç yılın gösterdiği üzere Marx'ın siyasal ekonomi eleştirileri ve materyalist tarih anlayışı kolayca sosyal tarihinin eskici dükkânına atılamaz.

Marx "Kapital"deki amacının, modern toplumun ekonomik hareket kanununu sergilemek veya ortaya çıkarmak olduğunu iddia ederken, yabancılaşmanın özel ilişkilerine, yani aynı yolla olmasa bile aynı etkilerle hayatlarımızı bugün etkileyen ilişkilere, hayat veren kapitalist ekonomik hayatın iç çalışmalarını -politik ekonomik bir sistem olarak kapitalizm nasıl çalışır?- yoksulluğu, işsizliği, sağlık hizmetlerini ve evsizliği ortaya koyma çabası içindeydi. Maaş alanlar hala iş güçlerini, yani çalışma kapasitelerini satmaktadırlar. Çalışma kapasitesi olan iş gücü işçi insanının içinde barınan bir metadır (Rikowski, 2005). İşimizde belirtilen özel yetenekler olan iş gücü mal üretim faaliyetlerine katıldığımızda değişir. Ollman'ın (2204) kapitalist işin oluşturucusu olan yabancılaşmış ilişkiler toplamı diye tanım-

ladığı "değere" dönüşür. İşin sosyal biçimi olan değer çalışma kapasitemiz gerçek işe dönüştüğünde mal üretimine katkıda bulundukça ortaya çıkar. Kullanım değeri şeklinde fiziksel zenginlik üretmeye ek olarak, kapitalizm içindeki iş süreci, aynı zamanda mallarda depo edilmiş üretim değeri sürecinin değerlendirilmesiyle şekillenir. Bu değerin bazısı işçilerin, para lordlarına bir başka hizmet günü için kendilerini ve ailelerini yeniden yapılandırmak adına aldıkları paraları yansıtmaktadır. Fakat işçiler her zaman, kapitalizmin mümkün kılan artık değere dönüşmüş maaş tarafından temsil edilene ilaveten -genelde ödenmemiş iş- bir değer yaratırlar. Glenn Rikowski iş gücünü aşağıdaki gibi tanımlamaktadır (2005):

Harcanması; değer oluşumu, artık değer oluşumu ve paranın sosyal evrenin devamına temel oluşturan basit bir malın kendi üretimi ve devamı için gerekenden daha fazla ürün verme kapasitesine sahip olması, işçinin bireyliğinin bir parçası olan ve buna özgü olan bir maldır. İş gücünü paranın en zayıf halkası yapan budur. İşçiler, değeri, artık değeri, ve böylece parayı oluşturan güce sahiptir. Bu sayede onu yok edecek güce de aynı zamanda sahiptirler çünkü değer üretimi gerektirmeyen bir biçimde zenginlik üretmek için toplu olarak karar verebilirler.

Bu kapitalizmin tanımı hangi bağlamda bugün ile ilgilidir? Mali sermayenin neo-liberal evreninde ve bazılarının manevi iş çağı olarak adlandırdığı şeyde hala uygulanabilirliğe sahip midir? Bertell Olman (2004) bu kitapta ileri sürülen küresel kapitalizmin Marxist hümanist analizleri ile uyumlu bir cevap verir. Yazdığına göre:

Benim cevabım şu, kapitalizm Marx yazdığından beri çok değişti ve zamandan beri zerre kadar değişmedi. Anlatmak istediğim şu, kapitalizmin ana yapıları -işçilerin hayatta kalmak adına iş güçlerini kapitalistlere satmaları, kapitalistlerin değer ve artık değer üretmek için bu iş üzerindeki yetkilerini kullanmaları, işçilerin ürettiği her şeyin bir bedel taşıması ve piyasaya girmesi, bu malların sadece bedeli ödemek için yeteri kadar parası olan insanlarca elde edebilmesi, kapitalist sınıfın devletin kendi kendine çözemeyeceği farklı problemleri çözdüğü toplum çapında bir araç olarak devletin hizmet vermesi- Marx yazdığından beri hemen hemen hiç değişmedi. Ve bunlar Marx'ın hayatının büyük bir bölümü üzerinde çalışmaya adadığı temel yapılar, ilişkiler ve süreçlerdir (temelde, bir yandan feodalizmi diğer yandan da sosyalizmi kapitalizmden ayrı tutan şeylerdir).

Marx'ın zamanında olduğu gibi, kapitalizmin gelişimi piyasa özgürlüğünün demokratik özgürlüğe nasıl dönüştüğünün olağan anlayışlarının büyümesi ve sağlamlaştırılmasına bağlıdır. Bugün kapitalist toplumlarda iç

ve dış politikayı haklı çıkarmak adına kullanılan egemen düşünce kategorileri ve şekilleri- demokrasinin ve özgürlüğünki gibi- bunları kullanan toplumların sosyal ilişkileriyle şekillenir. Ve sınıf ayrımcı, ırkçı ve ataerkil bir sosyal düzenin devamına yardım etmektedirler. Bu düşünce şekilleri kesin bir evrensellik ortaya koyar ve yöneten sınıf etkilerini açığa vurur (Marx'ın ünlü öz deyişini hatırlatarak "yöneten sınıfın düşünceleri yöneten düşünceler olarak her çağda geçerlidir"). Yöneten sınıfın dilindeki bir kategori olarak piyasa bir sömürü potası olarak algılanmaktan çok bir şans, oyun alanı seviyelendirme ve özgürlük ve demokrasi kazanma amacı olarak algılanmaktadır. Fakat Marx'ın da açıkça gösterdiği gibi ihtiyacımız olan şey piyasanın bağımsızlığı değil, piyasadan bağımsız olmaktır.

Marx, siyasal hakların resmi eşitliğinin zalim sömürü ve acı ile nasıl el ele var olabileceğini göstermiştir. Ekonomik hakların ve siyasi hakların ayrımı bir demokrasi olasılıksızlığı durumudur ve bu öyle bir ayrımdır ki liberal tutumlarına kafa tutmakla şaşırtıcı şekilde yetersiz kalırlar. Wood (1995) ve diğerlerinin vurgu yaptığı gibi, sahiplik hakları üzerine inşa edilmiş bir toplumda demokrasinin oluşturucu olasılıksızlığı, küresel egemenliğin yaldızlı adı altındaki insanların demokratik zorunluluklarına karşı demokrasiye nasıl başvurabileceğini önemli şekilde açıklamaktadır.

Sahiplik ve piyasa çok fazla değil, çok az demokrasi ve siyaset liderlerinin bu etkeni, "dünya devamlı bir zıtlaşma durumunda var olur."düşüncesinden emin olarak geliştirmesi sağlanarak sunulmalıdır. Bu tabii ki de sadece vatandaşlar "özgürlük bedava değildir."ve "savaş bunu savunmak için her zaman gerekli olacaktır."sözlerine inandırıldıklarında (belki de yakın veya uzak gelecekte bir yerde tehdit olarak kabul edilenlere "önleyici savaş" adı altında açılan savaşlarda) meydana gelebilir. Bu açık olarak Birleşik Devletler'in piyasayı yöneterek, piyasa kurallarına bağlı fakat halkı ucuz işçi olarak tutmayı kabul eden milletlere sınırlı özerklik tanıyarak ve piyasa kurallarına, böylece özgürlük, demokrasi ile demokrasinin imparatora ait temsilcilerine ve koruyucularına olduğu kadar piyasa yönetenlerine de karşı koyuşun olduğu yılmaz meydanlardaki azılı savaşa, savaşçı sınıfı yollayarak hükümdarlığı güvenlik altına alma şeklidir.

Bu "piyasa özgürlüğünün" gerçek anlamıdır. Piyasa, insan türleri içinde doğal rekabet ve şiddetin "onlara karşı biz" teorilerine dayanarak şiddeti haklı çıkarmak anlamında gerekli ideolojileri oluşturmak için, "kazanalar" adına koşullar oluşturur. Ve onları, bu şiddeti devam ettirmeleri adına ve Amerika'nın dünya devletlerinin organizasyon merkezi olarak statü kazanması (en azından şu an için) adına en korkunç silahlarla donatır.

Burada, imparatorluğun en önemli yerinde, eğitim dünya tarihi içinde Birleşik Devletler'in rolünün, statüsünün ve Birleşik Devletler vatandaşlığının anlamı tartışmasının can alıcı noktası haline gelmiştir. Bilim, liselerde saldırı altındadır, evrim teorilerine yaratıcılık ve akıllı dizayn ile meydan okuyor ve özelleştirme, devlet okullarında geri kalan ne varsa yok ediyor.

Test için öğretme manyaklığı ile sonuçlanan sınav hazırlama, sıkı uygulanabilirlik şemaları, beyaz olmayan öğrenciler için önceden hazırlanmış ve elle yazılmış öğretme ve daha standart sınav uygulamaya çılgın bir yönelme –Jonathan Kozol'un "eşitsizliğin kabulünden meydana gelen umutsuzluk stratejileri" olarak adlandırıldığı (2005, s.51)- 1990'ların ortalarından beri oldukça çoktur. Fakat bu eğilim ne üretti? Kozol'un (2005) belirttiğine göre 1990'ların ortalarından beri siyah ve beyaz çocuklar arasındaki başarı farkı epeyce açıldı çünkü hemen hemen aynı zamanlarda Birleşik Devletler okulların artan yeniden ayırma faaliyetlerine tanıklık etmeye başladı (mahkemeler kahverengi kararının zorluklarını görmezden gelmeye başladı). Bu, Kozol'un "ırk ayrımcı eğitim" dediği şeye yol açtı. Kozol'un raporuna göre ülkenin en büyük bölgelerindeki liselerin %48'inde (siyah ve Latin öğrencilerinin en yüksek sayıda toplandığı yerler) okula kayıt yaptıran dokuzuncu sınıfların yarısından azı 4 yılda mezun olmaktadır. 1993 ve 2002 yılları arasında dokuzuncu sınıf öğrencilerinin yarısından azı 4 yılda mezun olamayan liselerin sayısı %75 arttı. Öğrencilerin büyük çoğunluğu beyaz olan New York Eyaleti bölgelerinin %94'ünde öğrencilerin yaklaşık %80'i 4 yılda mezun olmaktadır. Siyah ve Latin öğrencilerin çoğunluğunu oluşturduğu geri kalan %6'lık bölge diliminde ise bu oran yaklaşık %40'ın altındadır. Kozol'a göre okula kayıt yaptıran dokuzuncu sınıf öğrencilerinin ancak %60'ından azının 12. sınıf olduğu, New York'ta 120 lise vardır (200,000 azınlık öğrencisi kayıtlı). Böyle istatistiksel bir kayıt, Kozol'u şu şekilde beyan vermeye sevk etmiştir: Sekiz yaşında bir şehir içi çocuğunu büyük oranda standart bir sınavdaki performansından sorumlu tutan fakat hükümet yetkililerini altı veya yedi yıl önce kendi çocuklarına verdiklerini ondan çalmakla sorumlu tutmayan toplumla ilgili derin bir ikiyüzlülük hâkimdir(2005,s.46).

Birçok evangelist Hıristiyan'a göre Birleşik Devletler tarihi derin olarak Allah'tan gelen bir şeydir. İsa'dan başka hiçbir krala hizmet etmeyeceğini ilan eden, artan sayıda Amerikalı kendilerini insanlığı korumak için Tanrı tarafından nasip edilen ahlaki ülke hizmetçileri gibi görmektedirler. Beyaz Adamın, üçüncü dünya dışındaki kaygısız kitleleri canlandırma yüküne kapılan ve dolayısıyla medeniyet saflarına katılabilecek olan evangelist

Hıristiyanlar (içinde özellikle Bush hükümeti yönetimine hizmet eden "fırsatçı Ayetullahlar" ve "güçlü püritenleri" barındıran) kötü teolojiden köklerini alan Mesihçi görüntüye ihanet ederler ve Tanrı'nın görünüşte tarih boyunca ardılları Beyaz Saray Hükümeti ile yaptığı anlaşma ve politikalar ile kendilerinden geçerler.(şüphesiz daha uygun olarak Cumhuriyetçi Hükümetleri ödüllendirerek). Birleşik Devletler'de ahlaki değerlerin ne kadar önemli olduğunu haykıran birçok inançlı Hıristiyan ile şu sürpriz olabilmektedir:

2004'te ekonomi payı olarak hükümet yabancı yardım konusunda, gelişmiş ülkeler içinde İtalya'nın ardında ikincilikten sonunculuğa düştük. Yoksul ülkelere resmi gelişim yardımında günlük kişi başına 15 sent tedarik ederiz. Bu yardım işini özel kuruluşlara verdiğimizden dolayı değildir. Bu fon, ortalama günlük yardımımızı 6 peniden 21 sente kadar arttırmaktadır. Bu, Amerikalılar kendilerine dikkat etmek ile çok fazla meşgul oldukları için değildir; Amerikan çocuklarının yaklaşık %18'i yoksulluk içine yaşamaktaydı (İsveç'teki %8'lik dilimle karşılaştırıldığında). Aslında, aramızda yardım etmek istediklerinizin bakımına aşağı yukarı hiçbir önlem almayarak –çocuk beslenmesi, çocuk ölümleri, okul öncesi eğitim-zengin ülkeler arasında hemen hemen sonunculuğa büyük bir farkla geldik. Konu, Amerikan halkının tüm bu kategorileri yanlış izlemesi değil (herkesin bildiği gibi): asıl konu geniş çapta Hıristiyan Amerikalı milletin tüm bu kategorileri yanlış izlemesidir ki bu kategorilere İsa özel dikkat göstermiştir. Ve rakamlarda iyiye gidiyor gibi görünmemektedir: Birleşik Devletler Tarım Bakanlığı'nın ilan ettiğine göre geçen sene açlık tehlikesinde olan hane halkı sayısı 1996–2003 arasındaki %26'lık orandan fazlaya ulaştı(Mc Kibben, 2005, s.32).

Bush yönetiminin devlet okullarına saldırısı, Kralların kralı İsa tarafından bahsedilen devletin ahlaki otoritesini çalma olarak görülen günahkâr dünyevi hümanizminin kısmi bir suçlamasıdır. Kutsal nefrette gizli acemi hesaplamanın özellikle 11 Eylül 2001'den sonra vatan haini ve Amerika karşıtı olarak düşünülen şeyi tanımlamakta parmağı vardır.

Birleşik Devletler boyunca sözde ilerlemeci ve eleştirel sınıflarda gördüğümüz baskı karşıtlığı ile kaplı bir pedagojiden çok öğrenci yaşanmışlıklarını ve tarihlerini birbirine geçirme merkeziyetçiliğini vurgulayan Freire'ci öğretimin evcilleştirilmiş bir yaklaşımı ve yapay eleştirel bir pedagoji idi. Bu durum aşağıdaki sonsuz soruları uyandırır: bu tarihler ve yaşanmışlıklar aşikâr mıdır? Eğer değilse, baskı görenlerin tarihleri nasıl yazılır ve kim yazar? Yaşanmışlıklar nasıl yorumlanır ve kimin yorumu en kapsamlıdır?

Öğrenci öznelliklerinin oluşumunu anlama konusunda hangi eleştiri dillerine başvurulur? Hangi olasılık dilleri? Her şeyin ötesinde yaşanmışlıklar, çarpışan sosyal güçler, kültürel oluşumlar, dil bilimsel olanlar, ideolojik yapılar ve kurumsal oluşumlar girdabında hayat bulan ve üretimin sosyal ilişkileri tarafından artık olarak belirtilmiş değişken rejim "etkileridir".

Öğrenci yaşanmışlıklarını doğrulayan (problemsiz şekilde demokrasi ve özgürlüğe değer biçen baskın söylemler ve tutumlar aracılığıyla) fakat bu yaşanmışlıkların öznellik ve aracılık oluşumu içinde tahmini olarak nasıl üretildiğini sorgulamakta başarısız olan bu pedagojiler, siyasal yapı üzerinde piyasanın bağımsızlık önceliğini kabul eder ve sırasıyla kapitalist değer kanunlarına uysal bir itaat göstermeyi yeniden güvence altına almaya yardımcı olur. Ve bunlar genelde zaten avantajlı ve öz yetkilendirme çeşitliliği olanlara avantaj sağlayan yumuşak odaklı (flu) pedagojilerdir. Bu baskın pedagojiler üretimin sosyal ilişkileri ve kimlik oluşumu arasındaki ilişkiye anlamlı alternatif anlayışlar sunmaktansa sistematik olarak çürütürler, karşıt sosyal ilişkilerin, güç ve önceliğin bağımlı hiyerarşilerinin ve anlaşmazlık ve karşıtlık içeren egemenlik stratejilerinin sadece yansıtıcıları değil aynı zamanda üreticileri ve yeniden oluşturucularıdır.

Hayat İçin Bir Pedagoji

Öyle zalim ve af olmayan bir zamanda yaşıyoruz ki rüya görüp görmediğimizi sürekli sormak zorundayız. Ulusal ve uluslar arası eşitsizlik durumunda yaşayan birçoğunun acı ve umutsuzluğunu, umutsuzca kabul ettiğimiz ve çağdaş dünyamızın kapitalist sömürüsü ve çevresel dönüşü ölçüsünde geri teptiğimiz için hala "Dünyanın olabilecek en güzel yerinde yaşamaktayız." hayalinin talihsiz tutsakları olarak hayatımıza devam etmekteyiz (garip şekilde aşırı değilse en az memnuniyet verici). Bu mantıksızlık derecesinde iyimser (Pangloss'çu) sanrı (Voltaire'in Candide "açık yüreklilik" eserinde tüm talihsizliklere "Mümkün olan en iyi dünyada her şey en iyiler içindir."yorumuyla karşılık veren Dr. Pangloss'dan esinlenmiştir.) kötülük yapanlara ve global kapitalizmin eleştirisiz kabulüne karşı ebedi savaş için yanlış bir gerekçe içine tökezlememize sebep olmuştur.

Bu tutuma sadece tarihin her zaman doğru tarafında olduğumuzu buyuran mesihe ait inanç tarafından değil, aynı zamanda birleşik medyayı saran milli kimliğin oluşum biçimi ile serbest piyasa kapitalizminin soğukkanlı ruhuna inancımızın ustaca bağlantısı tarafından da ağırlık verilmektedir (örneğin zaferci devlet idaresinin zehirli bir katkı maddesi; kaderi açıkça göstermenin tedarikçi bir versiyonu ve garaj satışı bir vahiysel misti-

sizm). Engelleyici askeri saldırılar ve emperyalist öfke anlamına gelse bile Tanrının verdiği bir görev olarak demokrasi meşalesini dünyanın uzak köşelerine taşımak zorundayız. Doğru, ölümlülerin şimdi takdir etmesi çok zor olacaktır, fakat uzun vadede özgürlük sebebi olarak iyi olmaktadır ve şimdiki gibi Tanrıya ve siyasal liderlerimize güvenmek zorundayız (gelecekteki uzakları görme adına kehanetsel kapasiteye sahip). (Mc Laren ve Jaramillo, 2005). Ve eğer Tanrıya inanmayı kutsal bir şekilde zor buluyorsak, böyle yaparak askeriyemizin ölümle iç içe gücüne inanmalıyız.

Sosyal hafıza kaybımız tereddütsüz şekilde onaylanmamış olarak kaldığı için kapıların kilidini şüpheye açma, sorgulanmamış Ortodoksluk karşında omuzlarımızı dikleştirme, politik ve sosyal ilişkilerin daha geniş çelişkili alanlarında tuzağa düşmemizi tanımlama konularında ısrar eden herhangi bir pedagojinin gericiliğe yakın korkusunun ardına saklanırız. Böyle bir tuzağa düşmenin kendi kendine politik sonlar içindeki birleşmiş dinselliğe nasıl derinlemesine yerleşmiş olduğunu sorgulamaktan kaçınırız. Amansız sessizliğimiz kulağı sağır edici niteliktedir ve sosyal tarihimizin dayanıklılığını tehdit etmektedir. Eğer 21.yüzyılda bunun nasıl böyle olduğunu merak edersek –ekosistemimizin bozulmasının yanında insan haklarının ve sivil özgürlüklerinde sürekli erozyonuna tanıklık ediyoruz- sadece politik inkâr ve bunun vatandaşlarımızın yanlış eğitimini gerektirme seviyesini analiz etmek zorundayız.

Öğrencilerini ahenkli bir dünya görüşüne bağlama arzusu ile motive edilmiş ve öğrencilerine devamlı bir istikrar kazandıran öğretmenler, devletin resmi söylemleri için kolayca kırılan bir suyolu haline gelmektedirler. 9/11 Birleşik Devletler sonrası vatanseverliliğinin anlamını çevreleyen ahlaki panik, ulusal kriz zamanlarındaki resmi hükümet söylemlerini kuvvetlendiren, hatırlatan, yansıtan ve bunların açığını gideren birleşik medya aracılığıyla Bush hükümetinin kolayca ilettiği öğretmen, öğrenciler ve aynı şekilde bunların eğilimleri arasında bir karışıklık ortaya çıkardı.

Paulo Freire'den Dersler

Tarihin bu zamanında Brezilya'lı eğitimbilimci Paulo Freire'nin çalışması, dünyanın en büyük kapitalist demokrasisinin eğitimbilimciler olarak bizim günlük hayatımızı bilinçlendiren sessizlik kültürünün aksini ispat etmekle tehdit etmektedir. Bu kilitsel ilişkilendirme efsanesi, eğitimin kamu alanının neo-liberal küreselleşmesi ve işbirliğinin ezici gücü tarafından başarıyla yürürlükten kaldırılması olmuştur. Kritik pedagojinin sürgündeki bilinci olarak Freire, otoriterlik ve baskı zulmünü yutturmaya karşı

koymak için, tamamıyla insanlık iddiasına sahip küresel vatandaşların herkesi kapsayan ve zıt kardeşliğini meydana getirmek için pedagojik çarpışma yolları aradı. Dünyanın tek süper gücü olarak sorumluluğumuzda olan çok sesli toplum ve uluslar arası diyalogun Freire'ci çağrısına önem vermek yerine şu kabul edilebilir: Bir millet olarak biz, diğerlerine davranma yönündeki ilişkilerimizi değiştirerek, bize diyalogun barışa bir engel, zayıflık olduğunu ve tek sesli varsayımın kuvvet olduğunu inandırmaya çalışan fanatik bir grup politikacıya müsaade etmekteyiz.

Büyük olasılıkla Freire'in kendi zamanındaki otoriter kültüre yönelttiği en büyük suçlama insan hayatının değerden ve geçerlilikten düşmesi; öznelliğin parçalanması ve nesneleştirilmesi; özgürce işe ortak olmaya, sosyal ilişkilere, eğlenceli katılıma ve halkın öz gelişimine karşı engellerin sertleştirilmesi idi ki bunlar tüm kapitalist toplumlara atfetmemiz gereken suçlamalardır. Birleşik Devletler'deki ilerlemeci eğitimbilimcilerin, Freire'in mesajını, birçok Amerikalının 9/11'den sonra sığındığı politik papazları ve ülkeyi, kiliseyi devam ettiren temellerin ve İncil'i sıkıca tutan kıllı gergin kötülerin (Dante'nin bile hayal edemediği ve siyasiler için uygun bir cehennem) oluşturduğu sülfürik bataklığa sürükleyen isyan rahiplerini devirme çağrısı olarak yorumlamaması zor olacaktır. Arınma tohumları ekerek ve böylece çağdaş eğitimin ayırıcı özelliği haline gelen politik hafıza kaybının üstesinden gelebilmek için sorumluluğu ellerimize vererek, Freire'in iç boşaltıcı pedagojik yorumunun milletimizin sınıflarında devletin koruyucuları tarafından nasıl resmi olarak hoş karşılanmayacağını ortaya çıkarmaktadır. Freire'in dünya çapındaki hayranları arasında ilerlettiği sinir bozucu samimiyet, işbirliğine tanıklık ettiler. Onun özgürleşen umut ve olasılık dilinin yayılan gücü ölçüsünde meydan okundular. Öğretmen yetiştirme programları Freire'yi eğitim felsefesi dışında tutmasa da varlığını medenileştirmeyi kurnazca başardılar. Bunu, Marksçı düşüncelere sahip politik devrimi, bu kavramı sevgi diyalogundan ayırarak bir diyalog sevgisi savunan dost bir bilgeliğe dönüştürerek yaptılar. Bu sayede, Paulo Freire'i bu zor zamanlarda geri çağırmanın aciliyeti görülmektedir. Freire, kürsülerinden tarihe dönerken onu şekillendirmek adına seminer odalarını terk etmeyi reddeden öğretmenlerin eleştirmesiydi.

Öğretmenler için çok önemli olan eserlerden biri de Freire'nin son kitaplarından biri olan Kültür İşçileri Olarak Öğretmenler: Öğretmeye Cesareti Olanlara Mektuplar'dır. Bu önemlidir çünkü "eğitimciler olarak nereye gidiyoruz?", "ne tür bir dünyada yaşıyoruz?", "bunun yerine nasıl bir dünya görmek istiyoruz?" düşüncelerine tavsiyelerde bulunmaktadır.

Ümitsiz ve belirsiz gelecekte vatandaşlar olarak yüz yüze olacağımız mücadelelerden bahsetmenin bir yolu olarak bu kitabın bazı temalarını yansıtmak istiyorum. Asıl temalardan biri sevgi tarafından güçlendirilen bir pedagojinin önemidir.

Freire'ye göre sevgi en üstün seviyede ve geri dönülemez biçimde diyalogsaldır. Günlük hayattan ayrı bir bağlılık veya duygu değildir. Aksine duygusal olarak cesaret ve eleştirel yansıma hareketinden ortaya çıkmaktadır. Sevgi sadece devrimi tutuşturan bir ateş değildir, aynı zamanda düşünce ile hareket tuvalindeki enerji ve ruh paletini kullanarak artistin yaratıcı eylemini ateşler ve anlam patlaması insan özgürlüğünün soluk alıp vermesiyle eş zamanlıdır. Freire'in yazdığına göre:

Kelimenin genel anlayışında, komik, iğrenç veya bilimdışı (değilse de bilim karşıtı) diye adlandırılmaktan korkmadan sevgiden konuşmaya cesaret etmemiz gerekir. Sadece falan filan olarak değil, çalıştığımızı, öğrendiğimizi ve öğrettiğimizi bilimsel olarak öğretmek için cesaret etmek zorundayız. Tüm bunları hisler, duygular, arzular, korkular, şüpheler, ihtiraslar ve aynı zamanda eleştirel düşünce ile yapmaktayız (1998, s.3).

Aynı zamanda Freire, şöyle yazar:

Öğretmenlerin öğrencilerine karşı sergiledikleri alçakgönüllülüğe başka bir nitelik eklemek gerekmektedir: sevgi tavrı ki bu olmadan öğretmenlerin işi anlamını yitirir. Ve burada benim demek istediğimin sadece öğrenciye karşı değil, öğretme işinin gerçek sürecine karşıda sevgi beslemektir. İtiraz anlamında değil ama şunu itiraf etmeliyim ki şair Tiago de Melo'nun söylediği gibi, bir çeşit "ateşli aşk" olmadan eğitimcilerin, işlerinin olumsuzluklarından kurtulabileceklerine inanmıyorum. Sevgi olmadan, öğretmenlere verilen utanç verici ücretlerde ve onlara karşı gelişigüzel muamelelerde ifade edilen tüm adaletsizlik ve hükümet aşağılamasına dayanamazlar, yani taraf tutan, birlikleri aracılığıyla test sonrası faaliyetlere katılan, cezalandırılan ve hala öğrenci işlerine sadık kalan anneleri şımartmayan hükümetin.

Nitekim bunun gerçekten, savaşma, suçlama ve bildirme hak ve görevine inandırılanların savaş sevgisi, yani "ateşli sevgisi" olması gereklidir. Bu hepimizin öğrenmesi gereken ve ilerlemeci eğitimci için zorunlu olan bir sevgi biçimidir (1998, s.40-41).

Freire, sevgi niteliğine ek olarak, ilerlemeci öğretmenin özelliklerine alçakgönüllülük, cesaret, hoşgörü, kararlılık ve güvenilirliği eklemektedir – sabır ve sabırsızlık arasındaki gerginlik, yaşam zevki ve bu terimlerin bazılarını ince ayrıntı ve duygusal anlam ile değiştiren eylemsel tutumluluk. Örneğin Freire alçakgönüllülüğü her şeyi bilmediğini kabul etme özelliği

olarak ifade etmektedir; eleştirel vatandaşlara göre ise lütuf olmadan az yetenekli olarak düşünülenleri dinlemenin "insani görevini" demokrasi mücadelesi ve elitizmi lekelemekle özdeşleşmiş bir uygulamayı temsil etmektedir. Diğer bir örnek hoşgörü örneğidir. Freire'ye göre hoşgörü, "hoşgörüsüzü sorgusuz kabul etme" veya "hoşgörüsüz ile bir arada var olma" olarak anlaşılmamalı ya da "baskıcıyı pohpohlamak" veya "sinirini gizlemek" anlamına gelmemektedir. Freire hoşgörünün "bize başkalarıyla yaşamayı öğreten bir erdem" olduğunu iddia eder. "Bize diğerlerinden bir şeyler öğrenmeyi ve onlara saygı duymayı öğretir." (1998, s.42). Freire şunun üzerinde durmaktadır:

Başlangıç seviyesinde hoşgörü – hoşgörülü olmak birinin tümüyle istenmeyen zıt varlığını kabul etmenin nazik ve düşünceli bir yolu olarak algılanmaktadır – zıt görünen bir birlikte var oluşa müsaade etmenin medeni yoluna hoşgörü gösterme lütfu olarak görünebilir. Fakat bu hoşgörü değil ikiyüzlülüktür. İkiyüzlülük bir ayıp ve aşağılamadır. Hoşgörü ise bir erdemdir. Bu nedenle, eğer hoşgörüyü yaşarsam onu kucaklamalıyım. İlk önce beni tarihi varlığımla görünebildiği kadar tesirsiz, ve daha sonra da demokratik siyasal seçimimle uyumlu hale getiren bir şey olarak onu tecrübe etmeliyim. Birinin hoşgörüyü, yani önemli bir ilke olarak farklılarla birlikte var olmayı tecrübe etmeden nasıl demokratik olabileceğini anlayamıyorum. (1998, s.42).

Kültür işçileri olarak öğretmenler, mesleki tanımlamayı esasen diyaloga yönelik öğretme ve öğrenmeye uygun hale getirme ile ilgili bir kitaptır. Bizi mesleki tanımlama terimi ile bağlantı haline geçiren sıradan bir çağrışımdan başka bir şey değildir. Mayo'nun da belirttiği gibi "Freire, mesleki açıdan, genelde profesyonellerin ileriki kibirli duruşları ile (senin için en iyisinin ne olduğunu biliyorum) sonuçlanan karakter modeline dayanan profesyonellik ideolojisinin aşırılıklarından bahsetmektedir.". Freire uzmanlık terimini, asıl sorun düşüncesi ve pedagojik yapı açısından yetenekli olan ve saygınlık ve yeterli ücret gerektiren önemli işlerle meşgul olan inanlar bağlamında kullanmaktadır (2004, s.84).

Kültür işçileri olarak öğretmenler, eleştirel pedagojiyi bir uzmanlık olarak açsa da öğretmen sorumluluğu tartışmasına diyalektik olarak geniş felsefik içgörüyü de katmaktadır. Freire bize gerçeğin hiçbir zaman gerçek nesnenin aracısız yansımaları ile ilgili olmadığını- kararlı şekilde değişmez ve şeffaf- bize öğretmektedir. Aksine birey ve diğerleriyle ilgili olarak her zaman söyleşimseldir. Günlük hayata kendiliğinden alışmamızda eleştirel düşünceye başvurmayız ve deneyimden oluşmuş bu şekil bilgi epistemolojik dikkatten yoksundur. Böyle bir bilginin hiçbir şekilde, önemsiz olarak azledilmemesi gerekse de kendimizi ondan uzaklaştırarak dünyayı sistematik olarak tanımanın önemini anlamak gereklidir, böylece epistemolojik olarak daha yakın olabiliriz ve Freire'nin, kimin doğruluğunun araştırma-

cıya veya düşünce konusuna birinci türden tanımada yani sağduyuda var olmayan güvenlik boşluğunu verdiği bilgisi olarak tanımladığı ve "başka bilgi türü" olarak adlandırdığı şey böylece bize takdim edilebilir (1998, s.93).Freire şunu savunmaktadır: deneyim sayesinde edinilen "masum" bilgi ve eleştirel düşünce ile elde edilen sistematik bilgi sadece karşıt ilişkilerinde algılanıp elde edildiklerinde anlaşılabilecek uygulama ve teori üzerinde bir tartışma ima etmektedir (1998, s.93). Bu nedenle Freire bizi, hiçbir bilgi türünün tamamıyla ayrıcalıklı olmadığı ve her bilgi türünün birbirleriyle olan ilişkileri dâhilinde anlaşılması gerektiği konusunda uyarmaktadır. Sağduyu ve tecrübe bilgisinin geçerliliğini inkar eden teorik elitizmden kaçınmalıyız ve aynı zamanda eleştirel düşünce ile kazanılmış teorik bilginin önemini inkar eden entellektüalite karşıtlığından da kaçınmalıyız. Bu bağlamda Freire, şunu açığa çıkarmaktadır: "hiçbir zaman tek bir teori ve tek bir uygulama yoktur." (1998, s.93). Şöyle yazmaktadır:

Böylece bağnaz ideolojik konumlar, zıt ilişkileri anlamak yerine birbirini dışlayan konumlar, yanlıştır. Entellektüalite karşıtlığı, teori geçerliliğini; teorik elitizm ise uygulama geçerliliğini yalanlamaktadır. Nesnelere yaklaşmakta gösterdiğim özen bu konumların herhangi birine sıcak bakmamı engellemektedir: ne entellektüalite karşıtlığına ne elitizme fakat ortak şekilde birbirini aydınlatan uygulama ve teoriye (1998, s.94).

Teori ve uygulamayı bilgilendiren bu diyalektik hareket aynı zamanda sosyal temsilciler olarak bizim kimliğimizi bilinçlendirirler. Burada "bize miras kalan ve elde ettiğimiz" arasında diyalektik bir gerginlik bulunmaktadır (1998, s.70). Freire'ye göre:

Bu ilişki zamanlarında sosyal ve kültürel sınıf deneyimleri içinde ideolojik olarak elde ettiğimiz şeyler, ilgi ve duygu gücüne, hislere ve arzulara veya genellikle "kalp gücü" olarak adlandırılan şeye hareketli şekilde karışmaktadır. Biz sadece şu veya bu değiliz yani, ne sadece doğuştan olan ne de sadece sonradan kazanılanız (1998, s.70).

Freire'nin somut diyalektiği, burjuva hümanizminin birleşik yapısını yeniden yorumlamaları adına alışılmış ve ilgincin ustalık gerektiren denge ağırlığında, aşinalık ve oybirliği ufku boyunca coşkulu kılıç kesiklerine sahip tekçi otoriterliğin dindarlığıyla alay eden eğitimci postmodernistlerin metodolojilerinden farklıdır (Marx'çı filozof Karil Kosik'in ifadelerini almak anlamında). Postmodern "direniş", bir yandan kesinliğin neşeli bir kan kaybıyla, sağlam anlamların burjuva toplumunun batık dil bilgilerine dökülmesiyle ve modaya uygun inanç değişikliğinin sanat evi jargonunda yeniden nesneleşmesi ve toplumsalın kanalizasyona yeniden karışmasıyla sonuçlanırken diğer yandan Freire'nin çalışması dilin köklü toplumsallığına ve diyalojik saklılığına bağlı insan etkinliğine sağlam modernist bir sadakat sergilemektedir. Freire ve post modernistlerin ortak

görüş içinde olduğu şey hem kalp hem de zihni medenileştiren çağdaş tutumları serbest bırakma arzusudur fakat bilinçaltının gece dünyasında post modernistlerle birlikte kalmaktan hoşnut değildir, aksine eleştirel pedagojisine gerçeğin sokaklarına çıkarmak konusunda kendini zorlamaktadır. Freire şöyle yazar:

Bağımsız şekilde siyasal ve niteleyici olarak pedagojik olan seçimlerim ve hayallerim konusunda daha anlaşılır olma seviyem ve bir eğitimbilimci olarak aynı zamanda siyasal bir temsilci olduğumu anlama seviyem ölçüsünde, demokrasimizi geliştirmek adına daha ne kadar uzağa gitmemiz gerektiğinin nasıl farkına vardığımı ve bundan nasıl korktuğumu daha iyi anlayabilmekteyim. Aynı zamanda şunu anladım: öğrenenin bilincini eleştirel olarak harekete geçiren bir eğitim uyguladığımızda, bizi çirkinleştiren efsanelere karşı gerekli şekilde çalışmış oluyoruz. Bu efsanelerle yüzleştikçe ayrıca baskıcı güç ile yüzleşmiş oluyoruz. Çünkü bu efsaneler, bu gücün ve ideolojinin bir ifadesinden başka bir şey değildir (1998, s. 41).

Freire öğretmenin rolünü ideoloji, ırkçılık ve sosyal sınıftan yoksun, el değmemiş bir dünyada yaşayan "şımartan anne/babalar" veya hala/teyzeler olarak görmez aksine onları:

Öğrencilerinin erken yaşlarından yetişkinliklerine dek oyunlar, hikayeler ve okuma yoluyla onlarla mücadele eden, dolayısıyla öğrencilerinin söylem ve uygulama arasındaki uyumu yaratma ihtiyacını anlamalarına yardımcı olan kişiler olarak tanımlar: zayıfın, yoksulun ve evsizin savunması ile ilgili bir söylem ve sahip olmayanlar karşısında sahip olanları memnun eden bir uygulama; sosyal sınıfın ve çatışmalarının varlığını inkar eden bir söylem ve tümüyle güçlünün lehine olan siyasal bir uygulama (1968, s.15).

Freire bunu başarmak için öğretmenlerin uyumlu bir şekilde eleştirel çalışmayı, eleştirel uygulama kapasitesini bir aşağılama içinde ele alan, öğretmenlerce kanıtlanmış müfredata ve alanında uzman kişilere hararetli şekilde karşı çıkmaktadır.

Freire'nin çalışması, pedagojik alanın siyasi yönünü aydınlatarak ve siyasal alanın içinde yazan pedagojinin açık ve üstü kapalı alanına dikkat çekerek, pedagoji ve politika arasında eleştirel bir ilişki kurmakla ilgilidir. Freire, sosyalizmin iyi yönlerini övmesine ve çeşitli Marx'çı geleneklerden sabit şekilde almasına rağmen, aynı zamanda hoşgörüsüz ve otoriter olarak gördüğü dogmatik ve kuramcı Marxistlerin bir eleştirmeniydi. Aslında "toplumun bir üst yapısı olduğu için eğitimin toplum köklü şekilde, onun altyapısına, fiziki koşullarına dönüştürülmedikçe oynayabileceği bir rol yoktur " düşüncesine inandıklarını iddia ettiği bazı "mekanik Marxistlerin" uygulamalarını eleştirdi (s.67). Freire gerçekte şunu tartışmaktadır: Mekanik Marxistler, politik bir değişim alanı olarak eğitimi ciddi şekilde ele al-

mayı reddederek ve sosyalizm ile demokrasiyi karşı karşıya getirerek, doğrusu bizim zamanlarımız için sosyalizm gerçekleşmesini geciktirdiler.

Freire ne kadar derin dindar olursa olsun hiçbir yerde kesinliğimize bağlılığımızda ve bağlılığımızın kesinliğinde – eleştirel analiz ile kıvama getirilmiş bir bağlılık – yalnız hareket etmemiz gerektiğini söylemedi. Freire, bilimselliği hoşgörüsüz olarak kabullenenleri eleştirir çünkü onlar, kesinliği sadece bilimin üretebileceğine inanarak hiçbir şeyin değerinin olmadığı bir yer dışında bilimi son gerçek olarak ele almaktadırlar. Kendini bilimselliğe kaptırmış kişiler, bu gerçek bilimden kuşku duymasa da hoşgörülü olamazlar (1998, s.42). Freire, solun, tepkili sağın ellerinde oynatıldığını iddia ederek sola kapsamlı bir öğütte bulunmaktadır. Freire'ye göre solun esas hatası her zaman onları bağnaz, otoriter ve dinci yapan kesinliklerine tam inançları olmuştur. Kendileri dışında hiçbir şeyden etkilenmeme inançlarında, kibirlerinde ve demokrasiye karşı düşmanlıklarında baskın sınıf, "sınıf diktatörlüğünü" uygulama ve devam ettirme konusunda en iyi arabulucuya sahipti (1998, s.14).

Bu Freire'nin çalışmasının asıl mücadelesidir, öyle ki dünya tarihinin bu zor zamanlarında gözü pek bir cesaret, umutlu bir görünüm ve değişmez bir bağlılık gerektirir çünkü bu zor zamanlarda ve bu zor zamanlara karşı mücadele etmekteyiz.

Devrimci Sosyalist Bir Pedagojiye Doğru: Bir Bolivar Örneği

Bolivar Devrimini desteklemek amacıyla Karakas'a son zamanlardaki bir gezimde (Latin Amerikanın büyük lideri Simon Bolivar'ın tarihi parçalarını izleyerek Başkan Hugo Chavez tarafından başlatılan bir devrim), sosyal bir pedagojinin, Freire tabanlı eleştirel bir pedagojinin artan gelişimi için ne anlama gelebildiğini yansıtma fırsatı buldum. Başkan Hugo Chavez, Miraflores Sarayı'nda ben ve meslektaşım Nathalia Jaramillo'ya açık bazı umut sözcükleri takdim etti. Başlangıçta bizi Washington'da bir yaratığın yaşadığı (Chavez'in uygun şekilde Bay Tehlike dediği George W. Bush) konusunda uyardı. Daha iyi bir dünya oluşturmak için bu yaratığı mahvetme çabamızda birlik olma zorunluluğunu belirtti. Chavez, Venezuela'nın geniş çalışan sınıfına neo-liberalizm saldırısı aracılığıyla ayrıcalık tanıyarak, artan petrol gelirlerine yoksullar için tıbbi müdahale ve artan eğitim olanaklarını amaçlayan sosyal projelere aktararak, sosyalizme doğru sağlam bir yönelme olanağı yaratmaktadır.

Birkaç gün sonra Chavez'in Venezuela insanlarına seslendiği haftalık televizyon programı "Alo Başkan" ın çekimlerinde bulunduk ve Nikaragua'lı büyük devrim şairi Ernesto Cardenal'ın yanında oturduk. Cardenal, Birleşik Devletler ve Venezuela'daki iyi niyetli insanlar arasında yeni bir dayanışma ve emperyalizm karşıtı mücadele ilişkisi hayal etmek adına Başkan Chavez'in sorusunu yanıtlarken, Başkan Chavez'den farklı milletlerden

insanların sevgiye dayanan mistik birliği arzusunu ilan eden bir elçi diye bahsetti:

Sayın Başkan çok önemli ve aynı zamanda kâhince bazı şeyler söylediniz. Ben öğrenciyken öğretmenim bir gün Amerika ve Latin Amerika insanlarının birleşeceği ama bunun ekonomik, siyasal, askeri bir birlik olmayacağı fakat birbirini seven iki halkın (milletin) mistik birliği olacağı kehanetinde bulundu. Ben de şimdi bunu sizden duydum ve bunun gerçekleşmesini istiyorum, çünkü bu duyulmamış bir şeydir. Ben bunu öğretmenimden duydum ve şimdi siz bunu kehanet haline getirdiniz (Nathalia Jaramillo tarafından çevrilmiştir.).

Gerçekten ne kadar Freire'ci!

Somut Bir Ütopya İçin Çalışmak

Şu anda ihtiyacımız olan öğrencilerin günlük deneyimlerini, paranın değer kanunları dışında gerçek bir demokrasi ve özgürlük arayışı içinde olan gruplar tarafından sürdürülen daha geniş özerklik ve sosyal adalet mücadelesine bağlamaktır –yani geleceğin sosyal topluluklarını inşa etmek için çalışan örgütlere bağlamaktır. Bu, sınıf çatışmaları tarafından derinden bölünen ve CIA tarafından sürekli temeli çürütülen bir ülkenin sosyalist geleceğini inşa etmek adına mücadele veren Bolivar eğitim bilimcilerinin düşündüğü bir şeydir.

Yerel köklere bağlı kendine güvenen bir ekonomi arayışımızda, dünyamızı ortak globalistler için bir piyasa gibi hizmet etmeye zorlanmaktan kurtarmak için verdiğimiz mücadelelerde kültürel ve politik alanlarımız ve yaşam alanlarımızı sömürgeden kurtarma çabalarımızda, medyanın antitröst (tekelcilik) yasasıyla kavgamızda, dolaylı sosyal iş ile (sermaye aracılı iş) doğrudan sosyal işin yerini değiştirme mücadelemizde, doğa ile dengeli yaşamayı sorgulamamızda, baskın maddeci kültürümüzü bir hayat ekonomisinde birleşmiş değerler ile değiştirme konusundaki çeşitli çabalarımızla, yeni bir gelecek vizyonu geliştirmeye ihtiyacımız vardır, fakat bu, sermayenin yaptığı mevcut barbarlık analizlerimizden ayrı soyut ütopik iç bölgelerde yolunu kaybetmez. Gelecek vizyonumuz şimdikinin ötesine geçmemeli fakat hala içinde köklenmelidir; her yerde olma seviyesinde var olmalı, fakat Olimpos Dağı'nın sakinleri ile mistik birleşme yaşadığımız bazı yüce alanlarda değil. Konuşulamayanı konuşmaya çalışmalı, lakin organik olarak aşikar ve sıradana bağlı kalmalı. Kapitalizmin dağlık alanında günlük olarak yaşadığımız zıtlıklarda olasılık varlığını yalanlayamayız. Bu nedenle, "olması gerekenin" istek dünyasının "ne varın" sınırlı, hatalı, yanlı ve noksan dünyasının içinde diyalektik tam eksiklik hareketiyle yapılanabileceği somut bir ütopya ararız. Terry Eagleton yazılarında benzer noktalara temas etmektedir:

> Gelecek için yasa yapamayız, en azından o bizim olmadığı için, fakat insanlar oluştururlar. Frankfurt okulunun bize hatırlattığı gibi gelecek hayalleri genellikle, gerçekleşmeleri için gerekli çoğu politik enerjiyi toplamaktadır. Fakat hala konuşulmayanı konuşmaya çalışmak için söylenecek bazı şeyler vardır. Böyle olmasının sebebi herhangi bir esas geleceğin şimdi ile eş zamanlı olmayan kadar bir derece paralel de olması gerektiğidir. Eğer öyle değilse- eğer gelecek şimdinin fiziki güçlerinde doğal olarak bulunan bir şey değilse- bu sadece arzulu bir düşünce ve amaçsız ve sadece işaretsel bir politika türüdür. Esas bir gelecek sadece arzulanır değil aynı zamanda elverişli olmalıdır. Aksi takdirde erkek ve kadını, boş bir şekilde arzu etmeye ve dolayısıyla hasretten hasta düşmeye ikna edeceğiz. Aslında, en azından bu bağlamda ütopyanın şimdi de özgün olduğunu iddia edebiliriz: Sönük bir adalet, özgürlük ve eşitlik kavramı olmadan şimdiyi yargılayacak bir standartta sahip olamayız ve dolayısıyla kusurlarını tanımlamakta yetersiz kalırız. Gelecek, şimdinin kör noktaları ve zıtlıkları şeklinde –sessizliklerinde ve dışlamalarında, zıtlıklarında ve parçalanmalarında- potansiyel olarak mevcuttur (2005, s. 21–22).

Gelecek, ihtiyaçlarımızı ve bunları yerine getirme kapasitemizi ele aldığımız yola özgüdür. Metafiziksel üstünlüğe karşı somut biçimi boyunca ve "ne olabilir" istek moduna girmek aracılığıyla sosyal olanın dönüşümü için çalışmalıyız. Ama böyle yaparak " ne olabilir" kavramını bazı mistik ve ruhani ardıllara genişletmemeliyiz fakat bunu "ne var" alanına sıkıca yerleştirmeliyiz (Gulli, 2005). Bunu, bir yabancılaşma dünyası ya da umut sahneleme alanı olarak düşünüleni ampirik olarak sınırlamamak adına yaparız (Gulli, 2005). Düşünülenin ötesine geçmeye cüret etmeyiz ve bu nedenle şimdiyi yeni bir sosyal düzene değiştirme arayışımız ütopik değil fakat somut –ütopiktir. Ütopyacılık budalalığından kurtulmak için "ne var"ın alanı "ne olabilirim" içinde olmalıdır (Gulli, 2005).

Sadece ihtiyaçlarımızı ve kapasitemizi anlamakla kalmamalıyız- öncekini memnun ederek ve tamamıyla sonrakini geliştirerek- ayrıca bu ihtiyaçları karşılamaya ve en yüksek demokratik katılım aracılığı ile bu kapasiteleri beslemeye en iyi yardım edebilecek sosyal üretim ilişkilerini, yeni kültürel oluşumları ve kuramsal yapıları teşvik edecek yolları onlara ifade etmeliyiz. Eşit derecede önemli olan bir şey ise öz faaliyetimiz, kişisel farkındalığımız ve yapımız sayesinde sosyalizmin, insan türünün küresel bağlılığını tanımlayan ve birlik ile dayanışma oluştururken çeşitliliğe saygı duyan işbirlikçi bir ortaklık olduğudur. Bu ilkeler, Venezuela'nın, barriolarda meydana gelen okuryazarlık ve eğitim programlarının sürege-

len çalışmasının temelindedir. B Sektörü, La Vega barriosunda bu programların birçok lideri ve koordinatörü ile görüşerek, bana aynı teolojik bağlamda değil ama bir bitiş noktası olarak sosyalizm için çalışmanın önemin vurguladı. Dahası, mücadele ancak Antonio Machado'nun şiir sözleriyle en iyi biçimde canlandırılabilir.(1962, s.826): "Yolcu, yol diye bir şey yoktur, yol ancak biri yürüdüğünde olur".

Eleştirmenler, evrensel insan hakları ve belli grupların özel ilgileri arasındaki karışık zıtlığı ortaya çıkarma konusunda (örneğin beyazın evrensel yasal biçiminin ideolojik görüntüsü ve özel ilgileri, etkili şekilde bunu devam ettiren sahipliğin burjuva bireyi) evrensel kavramını sadece baskın sosyal düzenin bir hilesi olarak azletmemek konusunda dikkatli olmalıdırlar (bu böyledir fakat fazlası da vardır). Zizek (2005), evrensel biçiminin bile sembolik faydaya sahip olduğunu ve önemli politik talepleri hareket geçirebileceğini vurgulamaktadır. Evrenseli, ne tarih ihtimali dışında politik öncesi bir alan olarak reddetmeliyiz, ne de onu somut tarihi sürecin saplantısına indirgemeliyiz (Zizek,2005). Herkes adına "evrensellik hakkı" için savaşmalıyız yani bir politik temsilcinin kendisiyle olan köklü eş zamansızlığını iddia etme hakkı için mücadele etmeliyiz (elektrikçi, su tesisatçısı, öğretmen ya da zanaatçı gibi özel, doğuştan gelen kimlikle eş zamansızlığı). Bireyler, her zaman fazlalıkların olma hakkını varsaymalıdırlar yani sosyal yapıda "düzenli" bir yeri olmayan öğelerdir çünkü bunlar kendi kendine sosyal alanın evrenselliğinin temsilcileridir (Zizek,2005, s.12). Bu nedenle evrensel meta-politik insan hakları, vatandaşların somut siyasi hakları tartışmalarının temelini oluşturmalıdır. Böylece evrensel insan hakları düzenli siyasallaşmanın kesin alanını belirlemektedir (2005, s.12).

Bruno Gulli, bunu öznellikten vazgeçmeden evrensel ve ortak alanın açık alanına doğru bir hareket olarak tanımlamaktadır (2005, s.179). Öznelliğimizi boşaltarak değil insan kapasitesinin tüm gelişimini herkesin yararına sunarak; ekonomik, sosyal ve kültürel düzende değişiklikler yapmak için mücadele etmekteyiz (Gulli,2005). İş, sömürücü ve zorunlu olmaya son vermeli, esas ve genel sosyal ontoloji seviyesinde üretken olmalıdır (Gulli,2005, s.179). Böylece iş, bir son aracısı olmaktan çıkmalıdır (değer artışı aracı olarak) ve bir Marx terimi "hayatın öncelikli gerekliliği" olmak adına sosyal açıdan gerekli iş alanının ötesine geçmelidir (Hudis'ten alınmıştır, 2005).

Devrimci eleştirel pedagoji sosyalist bir pedagojidir ancak sosyalist toplumun bir tasarımını veya önceden belirlenmiş bir biçimini aramaz. Ayrıca halkın olağan şekilde kendini örgütlemesi düşüncesini desteklemez. Geleneksel dışarı ulaşımı Michael Steinberg'in "negatif politika" dediği şeyin benzeridir. Steinberg şöyle yazmaktadır:

> Negatif politika, "bizim ortak öz kuruluşumuz deneyimlerimizi anladığımız yola bakmaksızın devam etmektedir" gerçeğine dayanmaktadır. Bilginin kesinliklerine ve teminatlarına karşı çıkar, fakat sosyalin altında yattığı farz edilen farklı bir kesinlik veya insan özelliği adına değil. Nasıl düşüneceğini bilen bir dünya değil, zamanın sonu olduğunu iddia etmeyecek ve hayatımızın bir arada sonsuz değişimini yakalamaya çalışan düşüncelere, ideallere ve hatta değerlere bağlı kalacak umutlara sahiptir. Bağımsız bilginin mükemmelliğinden çok şekillendirilmiş anlayışın genişleyen dikkatine bakar. Geleceğe değil fakat şimdinin daha derin deneyimlerine bir yoldur (2005, s.180).

Şu tartışmayı yapmak istiyorum: Eleştirel eğitimbilimciler değerin yeniden dağıtımı mücadelesinin ötesine geçmeye ihtiyaç duyarlar çünkü böyle bir konum, değer ve varsayımların sosyal biçimini ve muhtemelen piyasanın vampire benzeyen çaresizliğini görmezden gelmektedir. Değeri yeniden dağıtmak yerine, ötesine geçmeliyiz çünkü birinin işini ücret karşılığında satma ilkesi ile sosyalist bir toplum inşa edemeyiz. İşbirlikçi sermayeyi özel sermaye ile değiştirmek de yeterli olmayacaktır. Hudis'in (2004b) iddia ettiğine göre biz, aracılığın değer biçimini çürütme mücadelesi içindeyiz, onu farklı derecelerde, ölçülerde veya kayıtlarda üretmek çabası içinde değiliz. "Bizim özgürlüğe ihtiyacımız var" diye devam ediyor: Üretim noktasında el değmemiş maddeye veya soyut niteliğe dönmemek, yabancılaşmış faaliyetin temelinde şekillenen birçok sosyal gelişimi nasıl uygun hale getireceğini öğrenmek, insan kapasitelerimizin özgür olduğunun farkına varmak, sadece değerin kendiliğinden genişlemesi için bir sermaye aracı olmaktan çok kendine dönük bir halk olmak, bilinçli ve amaçlı bir insan olmak ve ilişkilerimizin temelini belirlemek için özgürlüğe ihtiyacımız vardır (Hudis, 2004b). Burada öznellik, sermayenin değerlendirme sürecinin gereksinimleri içine kendini kilitlemeyecektir.

Devrimci eleştirel pedagoji, sosyalist hayalin içinde çalışmaktadır. Yani öğrencilerin, kapitalizmin değer kanunun dışında farklı bir dünya hayal edebildikleri (örneğin sosyal iş şekli), kapitalizmin ve kapitalist kuruluşların alternatiflerinin tartışılıp görüşüldüğü, geçmiş tarihteki birçok devrimin neden tersine döndüğü hakkında diyaloğun olabildiği alanlar yaratmanın gerekli olduğu ve eğitim tabanının siyasal olduğu anlayışlar sayesinde işlemektedir. Sosyal işin, toplam sosyal işin dolaylı bir parçası olmaktan çok doğrudan bir parçası olduğu (Hudis, 2005 a, 2005b); yeni dağıtım şeklinin sosyal açıdan gerekli iş zamanına dayanmaktan çok gerçek iş zamanına

dayanarak egemen olduğu; yabancılaşmış insan ilişkilerinin esasen şeffaf olanlar tarafından kapsandığı; özgürce birleşmiş bireylerin kalıcı bir devrim için başarıyla çalışabildiği; akıl işi ve el emeği iş arasındaki bölünmenin ortadan kaldırılabildiği; ataerkil ilişkilere ve diğer egemen baskı hiyerarşilerine son verilebildiği; "yeteneklerine ve ihtiyaçlarına göre her biri" ilkesinin bizim tarafımızdan doğru şekilde uygulanabildiği; öznelliğin, sosyal topluluğun bir parçası olarak ve sosyal topluluk içinde bir kapasite oluşturma ve yaratıcı öz faaliyet olarak uygulandığı ontolojik alan –yani işin daha fazla sömürülmediği ve tüm insanlara faydası olacak bir mücadele olduğu bir alan-içinde duygusal ve istikrarsızca ilerleyerek gereklilik tarafından engelsiz kalan evrensel haklar bölgesine bir yandan diğerine çizebildiğimiz; işin araçsallaşmaya metalaşmayı reddettiği ve zorunlu bir faaliyet olmaya son verdiği; insan kapasitesinin tamamıyla gelişmesinin teşvik edildiği bir dünya yaratma çabası içindedir. Aynı zamanda, 1871 Paris Komünü ya da Küba'nın 1989'da oluşturulan Halk Konseyi veya sivil hakları, feminist ve işçi hareketleri zamanında gelişenler veya bugün katılımcı demokrasiye vurgu yapan örgütler gibi, dünya çapında özgürlük mücadelesi tarihin bir parçası olan kendini örgütleme biçimleri oluşturmaktadır.

Burada dikkat çekmek istediğim şey Marx'ın sosyalizm mücadelesini, işçi sınıfın "kendi içinde sınıf" olmaktan "kendisi için sınıf" olmaya doğru ilerlediği, dünya fakirlerinin sermayenin karanlık güçlerine karşı mücadelesi olarak görmesidir. Sosyalizm, hiçbir şekilde insanlara küçük bir elit entelektüel tarafından kabul ettirilemez. Sosyalizm hareketi ileriye dönük olmasa bile öz faaliyeti aracılığıyla kendi tarihini yapmak ve sermaye tarafından sömürülenlerin pratik ihtiyaçlarını karşılamak adına ortak, yaratıcı, kendiliğinden ve demokratik çalışmak anlamında bir taban seviyesi ve aşağıdan yukarıya bir insanlık mücadelesi olarak kararlaştırılmıştı. Hiçbir geri kafalı sosyalizm planı hoşgörüyle karşılanmadı ve hiçbir açıklayıcı model desteklenmedi. Hedef her zaman açık bırakıldı. Daha sonra peşinden koşulan şey ise kapitalist toplum işinin değer biçiminin ürettiği şeyden farklı bir kavram ve bilgidir.

Michael Lebowitz (2005) kapitalizmin ötesine geçebilecek bir dünyada – sosyalist bir dünyada- var olabilecek "diğer bilgi türü" olasılığından bahseder. Bizden, dolaylı para ortamı boyunca iletişim kurulamayan doğrudan sosyal bilgi- birlik ve dayanışmamızın tanınmasına üstü kapalı olarak dayanan bilgi-aracılığı ile bir dünyada çalışmanın neye benzeyeceğini düşünmemizi ister:

> Bu, bizim için kimin ve nasıl ürettiğinin bilincinde olduğumuz ve başkalarının yardım edebileceğimiz ihtiyaçlarını ve hayat şartlarını anladığımız farklı bir bilgidir. Bu tür bilgi, bizi anında toplum içindeki bir varlık haline getirir ve tüm hayatlarımızın temelini anlamamızı sağlar. Doğrudan doğruya bir sosyal bilgidir çünkü paranın dolaylı alanı boyunca onunla iletişim kurulamaz (2005, s.64).

Lebowitz'in ileri sürdüğüne göre bu, baskın sosyal ilişkiler altında sahip olduğumuz bilgiden nitelik ve nicelik olarak farklı bir bilgidir (2005, s.65). Açıkça faklıdır çünkü bilgiye daha fazla, nadir bulunan bir mal gibi muamele edilmez ve artık bilgi üzerinde özel bir kazanç gibi bir tekerleşme ve kısıtlama yoktur. Lebowitz'in yazdıklarına göre bu tür bilgi belirli değerlere dayanmaktadır ki bu değerler Venezuella Bolivar Cumhuriyeti Anayasası'nın özellikle "tüm insanlığın gelişmesini sağlamaya" dayanan 299. maddesinde, herkesin kendi kişiliğini özgürce geliştirmeye hakkı olduğunu iddia eden 20. maddesinde ve tüm insanların yaratıcı potansiyelini geliştirmeye ve demokratik bir toplum içerisinde kişiliklerinin tamamıyla uygulanmasına odaklanan 102. maddesinde kutsallaşmıştır (2005,s.66-67). Böyle bir gelişme ancak öz yönetim, ortak idare ve iş birliğine pek çok şekilde olanak sağlayan demokratik sosyal oluşumlara katılmak (62. maddede düzenlendiği gibi) suretiyle gerçekleşebilir (70. maddede söylendiği gibi). Lebowitz'in Venezuela ve anayasası örneği iyi bir örnektir, öyle ki eleştirel eğitimbilimciler her yerde yaklaşımlarını özel mücadelelerine yaymayı düşünmek adına ellerinden gelenin en iyisini yapacaklardır.

Şu anda Antoni Gramsci'nin "mevzi savaşı" adını verdiği şeyi yaşıyoruz- küresel kapitalizme direnme anlamında işbirlikçi çabalarımız içinde zıt sosyal hareketleri birleştirme mücadelesi- ki bunu "manevra savaşı" dediği şeyi başlatmak için yapıyoruz. (örneğin devletle mücadele edip onu değiştirmek ve toplum için değerden farklı alternatif bir matriks oluşturmak için uyumlu bir çaba). Bizim konum savaşımızın bir parçası okullarda meydana gelmektedir.

Daha İyi Bir Toplum İçin Eleştirel Pedagoji

Bugün iş ve işçi hareketi azalması ile ilgili birçok yorum vardır. Fakat eğitim bilimciler için asıl akılda tutulması gereken işin aldığı sosyal şekildir: Kapitalist toplumlarda bu sosyal şekil insan kaynaklarıdır (Rikowski, 2005). Okullar, belirli insan kaynakları şekli üretmekle, sosyal olarak iş gücü üretmekte ve böyle yaparak sermaye kaygılarına hizmet eden belirli iş gücü tutumlarını iyileştirmekle suçlanmaktadır. Diğer bir deyişle, okullar sermayenin iş gücü ihtiyaçlarını-genel olarak sermaye için, yerli serma-

ye için, sermayenin bölümleri için (üretim, finans, hizmetler vb.), sermaye sektörleri için (belirli endüstriler vb) veya bireysel sermaye için(belirli şirketler ve ortaklıklar vb)- eğitmektedir. Okullar aynı zamanda bu sermaye kategorilerinin ötesine geçen sermaye işlevleri için de eğitmektedir. (Rikowski, 2005). Örneğin, genel eğitim, bireysel sermayeler içinde çalışmayı gerektiren iş gücü niteliklerinden kasıtlı olarak hizmet vermektedir ve genel anlamda sermaye için eğitme amacı gütmektedir. Uygulamalı eğitim, sermayenin belirli bölümleri veya sektörleri içinde ihtiyaç duyulan yetenekler doğrultusunda iş gücü nitelilerini şekillendirmeye çalışmaktadır. Öte yandan eğitim belirli veya bireysel sermayelere en iyi şekilde hizmet edecek iş gücü nitelikleri için eğitmeyi içinde barındırmaktadır (Rikowski, 2005).

Şunu belirtmek önemlidir: Rikowski sermayeyi, sadece soyut yabancılaşmış işin somut yaşayan işi kapsaması olarak değil, aynı zamanda bizim öznelliğimize, vücutlarımıza ve anlam yaratma kapasitelerimize doğru akan birleşik bir sosyal güç ve varlık yapısı olarak da tanımlamaktadır. Okullar, iş gücünün oluşumuna veya sermaye hizmetindeki sosyal üretimine hizmet ederek işgücünü eğitirler. İşgücünü beslemekten fazlasını yaparlar (tüm kapitalist toplumlar bunu başarır): okullar, genel anlamda sermaye üretimine ek olarak, işgücünü piyasanın değişken kaygıları içinde iyi bir hale getirirler. Fakat iş gücü yaşayan bir mal ve yüksek oranda zıt bir yapı olduğu için, sosyalizmi inşa etme kaygıları içinde yeniden eğitilip şekillendirilebilir, yani işçi sınıfın kendini özgürleştirmesi için şartlar oluşturabilir.

Çalışma potansiyeli ya da kapasitesi olarak tanımlanan iş gücünün mevcut efendisi sermayeye hizmet etmesine gerek yoktur. Efendisine ancak ücret için çalışma hareketine dâhil olduğunda hizmet eder. Bireyler sermaye toplama kaygısıyla çalışmayı reddedebileceğinden iş gücü başka bir etkene, sosyalizm etkenine, hizmet eder. Eleştirel pedagoji, öznelliğin şeyleşmesinin aşılmasının, meta olmaktan çıkarılmasının, sömürge kolonilerinden çekinilmesinden meydana gelebildiği farklı alanlar yaratma ve iş gücü oluşumunun zıt yanlarını aşma yolları aramanın bir aracı olarak kullanılabilmektedir. Eleştirel pedagoji, anlayışlı siyasal öznelliğin gelişiminin şekillendirilebildiği (her zaman sosyal ve gönüllü kısıtlamaların olacağını anlayarak) karşıt bir alandır.

Devrimci eleştirel pedagoji (Paula Allman tarafından üretilen bir terim) çok yönlüdür çünkü Marxt hümanist bakış açısını geniş bir dizi politik ve müfredat konularına yaklaştırır. Konu listesi içinde kapitalizmin küreselleşmesini, eğitimin piyasalaşmasını, neo-liberalizmi ve okul reformunu, emperyalizmi ve kapitalist eğitimi vb. barındırmaktadır. Devrimci eleştirel pedagoji (geliştirdiğim üzere), Birleşik Devletler'e özel vurgu yapmanın

yanında kapitalizmin tarihinin ve kapitalist toplumların alternatif bir yorumunu ayrıca bize sunmaktadır.

Devrimci sınıflar, devrimci sosyalistler olarak bizim yaratmaya çalıştığımız sosyal ilişkilere bağlı olma anlamında sosyalizmin bir ön şekillendiricisidir. Sınıflar genellikle öğretmen ve öğrencilerin okul dışındaki dünyada hep birlikte görmek istedikleri oluşumlara-herkesin düşüncesine saygı, farklılıklara hoşgörü, yaratıcılığa, sosyal, eğitimsel adalete ve çalışmaya bağlılık, insanlığın düzelmesi için sıkı çalışmaya istek ve arzu, işbirlikçi ırkçılık karşıtlığına, cinsiyet ayrımı karşıtlığına ve homofobi karşıtlığına bağlılık vb.- ayna tutmaya çalışmaktadır.

Praxis Filozofları Olarak Eğitimbilimciler

Devrimci eleştirel pedagoji, bir praxis felsefesi geliştirmenin hayati öneminin altını çizen Hegelci-Marxçı bir siyasal ekonomi eleştirisi çizerek, eleştirel felsefeyi bir hayat tarzı yapmanın takibini en iyi şekilde sürdüren örgütlenme şekilleri aramaktadır. Ve bu Marx, Hegel ve diğer büyük düşünürleri okumaya zaman bulmak, bulgularımızı, keşiflerimizi sonuna kadar yaşamak ve bunları yaşadığımız çok özel zamanlar için, bizi bekleyen birlik mücadeleleri adına yeniden yorumlamak için uyumlu yollar geliştirmek anlamına gelmektedir. Venezuela'daki Bolivar devriminin sonuna kadar yanındayım ve bu ilgi alanlarımdan biridir: daha geniş bir paxis felsefesi geliştirme yolu olarak Bolivar eğitimbilimcilerinin pedagojik uygulamalarını inceliyorum. Bu devrimin özellikleri nelerdir? Uyumlu bir devrimci pedagojik yaklaşım geliştirmek nasıl mümkün olabilir? Açıkça, devrimci eleştirel pedagojiyi – Kuzey Amerika stili – Venezuela'ya nakledemeyiz çünkü Bolivar eğitimbilimcilerinin arasında belirli yol ve eğilimler kadar farklı tutum ve özellikler ile ortaya çıkacaktır. Pedagojik mücadeleden öğrendiğimiz şeyin ve işbirlikçi çabanın bir parçası olabiliriz. Aynı zamanda burada kendimizi tanıtabiliriz, ta ki mücadelemizin içeriksel özelliğindeki böyle bir pedagojik bilgiyi yeniden keşfedip, yeniden yorumlama konusunda dikkatli olduğumuz takdirde...

Tarihin konjunktürel varlığı içindeki özel konumumuzu anlamak için kullandığımız söylemler sadece ince detaylı kapitalizmin tüm acı ve umutsuzluk durumlarında yoksulun ve güçsüzün yüz yüze geldiği acı burukluğu ve yılanbaşlı barbarlığı tanımlamak ve hatta bunu yorumlama aracı olarak hizmet vermeli, aynı zamanda işbirlikçi özgürlüğü ve şimdiyi değiştirmeyi düşünmenin bütün bir yapısı olmalıdır. Bunu başarmak için diyalektik bir yaklaşıma ihtiyacımız vardır: Şimdiyi, geleceğimizin geçmişi olma sürecindeki geçmişimizin geleceği gibi görerek kendi oluşumumuzu ve sosyal oluşumu yorumlama projesine müdahale etmek. Bu tür bir diyalektik yaklaşım en iyi biçimde Marx'ın hümanizm çerçevesinde algılanmaktadır. Hudis'in (2004a) de söylediği gibi Marxist hümanizm, kendiliğinden

olan öz faaliyetin önemini değerlendiren ve yoğun uygulamanın yeni teoriyi hızlandırdığını ya da sokaklardaki direniş tecrübelerinin aslında teori ifadeleri olduğunu tartışan tek yaklaşım değildir. Hudis şöyle devam eder: örneğin Marxist hümanizm, uygulamadan doğan hareketin aslında bir teori biçimi olduğunu ve teorinin felsefe ile aynı olmadığını iddia etmektedir.

Hudis, felsefe ve teori arasında önemli bir ayrım yapar ve bizim hep beraber günlük uygulamalarla bütünleşmeye çalışmamızı ister. Felsefe, daha geleneksel teorileri tanımlayan dalgın bakış açılarını benimsemeden ayrılmıştır. Bunu, Kosik'in (1976, s.1) "kendi kendine şey" olarak tanımladığı şeyi yakalayarak ve buna nüfuz ederek yapar. Diğer bir deyişle felsefe, akıl ve uygulama felsefesiyle gerçeğin düşüncelerini eleştirel bir pedagog gibi kendini adamış entelektüellerin uygulamalı boyutu olarak bir araya getirmek suretiyle iç yaşantısının geleneksel kaygısından uzaklaştırılmıştır. Hudis'e (2004a) göre felsefe teoriden uzaktır. Çünkü özne ile "kendi kendine şeyi" yakalamayı arayış dünyasındaki geniş ilişkiyi tanımlar. "kendi kendine şey" sayesinde Hudis (2004), Kosik gibi sadece dış nesnelere atışta bulunmaz, aynı zamanda insan bilgisini destekleyen kategorilerden de bahseder. Şöyle devam eder:

> Felsefe teoriden farklıdır çünkü maddelerini sorgusuz sualsiz kabul etmediği yönünde geleneksel bir anlaşılma mevcuttur. Felsefenin, ileri öz inceleme olmadan basitçe öngörülen belli sabit "doğruları" kabul etmeyle ilgisi yoktur. Felsefe –her şeyi alaşağı etmek uğruna değil (bu safsata olurdu) fakat yeni bir şeyler yaratmanın bir parçası olarak- kendi maddelerinde bile her şeyi öz incelemeye (kendi kendini incelemeye) bağımlı kılmaktadır.

Hudis bize, felsefenin, bilginin nitelik olarak üstün bir şekli olmasına rağmen bizi teoriden vazgeçirme niyetinde olmadığını hatırlattı. Bunun sebebi felsefe uygulamasının sert teorik anlaşmazlık ve tartışmada yerini alması anlamına gelmesidir. Çünkü felsefik sonuçlar ancak teorik çalışma yoluyla yeteri kadar doğrulanabilir. Fakat teori kendi içinde yetersizdir. Aslında, Hudis'e göre gerekli olan şey, teori ve felsefeyi birleştiren, nitelik olarak yeni bir yaklaşımı şart koşan ve böylece "düşüncenin" kendi maddelerine kesin gözüyle bakmasına son veren Marxist bir hümanizmdir. (Hudis 2004a). Felsefik sonuçlarımızı teorik olarak doğrulamaya devam ederken, bilginin sadece teoriyi belli varsayımlar ve iddialar için kullanması ile ilgili olmadığını –bunlar eleştirel olarak incelenmeye devam etmelidir- anlamaya ihtiyacımız vardır. Teori ve felsefenin eleştirel birleşimi sabit sonuçların belli varsayımlara bağlı kalarak öngörülmesini engeller. Hepsinden ötesi, düşünceler mantıklı sonuçlarına doğru ilerletilmelidir. Nitekim Marxist hümanist filozoflar, düşünce resmini düşündüğümüz yoldan yeniden tanımlayabilmektedir. Hudis (2004), Marxist hümanist felsefenin

ve teorisiyle felsefesinin birleşiminin, bireyin aklının ve fiziksel kabiliyetlerinin uzlaşmasını ortaya çıkararak, düşünceyi nasıl dalgın ve şekilci gerçeklik ilişkisinden kurtarabildiğini ortaya koymaktadır. Burada felsefe ve teori, tüm varoluş yönlerimiz içinde birliğimizin varlık biçimine nüfuz etmesini sağlayan bir şekilde bir araya getirildikleri için (Hegel'in tüm metoduna sadık bir şekilde) yaşayan her bireyde teori ve pratiğin belirginleşmesine olanak tanıyarak aşağıdan gelen sesler sayesinde birbirinin içine girerler. Bu her bireye ve tüm bireylere filozof olma ve hayatı değiştirmek adına çağdaş yaşamın anlamını algılama kaygısı içinde bu şekil bir kapasiteyi uygulamaya sokma yeteneklerini verir. Burada teori ve uygulama resmi olarak zıt değildir fakat tarihin yaşayan ve nefes alan bireyleri içinde birleşmiş ve somutlaşmıştır.

Tüm praxis filozofları uygulama oluşturanlar ve sosyalizm yolunun yol yorgunu gezginleri için bu önemli tarihi noktada yüreklendirme ve umut sözcüklerini genişletmek istiyorum. Yüz yüze olduğumuz mücadele göz korkutucudur, fakat sosyal adaletin eğitimbilimcileri olarak bu görevden sorumluyuz. Okulda Hayatın gelecek baskısı raflarda yerini aldığı zaman, umarım dünya daha insani bir yer haline gelir ve eğer böyle olmazsa mücadeleye yeniden başlarız çünkü eleştirel eğitimbilimciler ve barış eylemcileri olarak bu bize tarihin verdiği bir roldür.

Gezgin, yol diye bir şey yok, sadece denizde bir gemi izi var.

-Machado (1962 , s. 826)-

KAYNAKÇA

Blum, Wîlliam. (2005). "The Anti-Empire Report." (An e-mail letter, July 14.)

Eagleton, Terry. (2005). "JustMy Imagination." *The Nation,* Vol. 280, no. 23 June 13: 20-24.

Freire, Paulo. (1998). *Teachersas Cultural Workers: Letters to Those Who Dan Teach.* Boulder, CO: Westview Press.

Gramsci, A. (1971). *Selectionsfrom the Prison Notebooks.* New York: International Publishers.

Gulli, Bruno. (2005). The Folly of Utopia. *Situations,* Vol. 1, no. 1, pp. 161-191.

Hudis, Peter. (2005a). Directly and Indirectly Social Labor: What Kind of Human Relations Can Transcend Capitalism? Presentation at series on "Beyond Capitalism," Chicago, March 20.

Hudis, Peter. (2005b). Organizational Responsibility for Developing a Philosophically Grounded Alternative to Capitalism. Report to National Plenum of News and Letters Committees, September 3.

Hudis, Peter. (2004a). Working Out a Philosophically Grounded Vision of the Future. Report to 2004 Convention of News and Letters Committees, Chicago.

Hudis, Peter. (2004b). "The Death of the Deatb of the Subject." *Historical Materialism,* Vol. 12, no.3,pp. 147-168.

Korten, David. (2004). "When Corporations Rule the World. Is There a Way Out Then?" *Educate!* Vol. 2, no. 3, pp. 8-19.

Kosik, Karel. (1976). *Dialectics of the Concrete: A Study on Problems of Man and World.* Dordrecht (Holland) and Boston: R. Reidel Publishing Company.

Kozol, Jonathan. (2005). "Still Separate, Still Unequal: America's Educational Apartheid." *Harp- er's Magazine,* Vol. 311, no. 1864, September, pp. 41-54.

Lebowitz, Michael A. (2005). "The Knowledge of a Better VVorld." *Monthly Revieio,* Vol. 57, no. 3, July/August, pp. 62-69.

Machado, Antonio. (1962). *Manuel y Antonio Machado: Obras Completas.* Madrid: Editorial Plenitud.

Marx, Kari. (1992; 1887). *Capital: A Critigue ofPolitical Economy, Volime 1.* Ben Fowkes, trans. New York: Penguin Classics.

Mayo, Peter. (2004). *Liberating Praxis: Paulo Freire's Legacy for Radical Education and Politics.* Westport, CT and London: Praeger.

McKibben, Bili. (2005). "The Christian Paradox: How a Faithfal Nation Gets Jesus Wrong." *liarper^ Magazine,* Vol. 311, no. 1863, August, pp. 31-37.

McLaren, Peter and Jaramillo, Nathalia. (2005). "God's Cowboy Warrior: Christianity, Glo- balization, and the False Prophets of Imperialism." In Peter McLaren, ecl., *Capitalists and Conquerors: A Critical Pedagogy against Empire*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield, pp.261-333.

Ollman, Bertell. (2004). "Imperialism, Then and Now." Interview with Bertell Ollman, conducted by Azfar Hussain. Printed in *Meghbarta: A. Journal for Activism, (Bangladesh) and Chinta (Bengal, India)*, Winter. Retrieved from www.nyu.edu/projects/ollman/docs/ interview03.php

Ollman, Bertell. (2005). "The Utopian Vision of the Future (Then and Now): A Marxist Cri- tique." *Monthly Review*, Vol. 57, no. 3, July-August, pp. 78-102.

Rikowski, Glenn. (2005). "Distillation: Education in Kari Marx's Social Universe." Lunchtime Seminar. School of Education, University of East London, Barking Campus, February 14.

Somerville, John. (2005). "The Philosophy of Marxisra: An Exposition." A Special Issue of *Nature, Society, and Thought*, Vol. 18, no. 1, pp. 1-199.

Steinberg, Michael. (2005). *The Fiction of a Thinkable World: Body, Meaning and the Culture of Capitalism*. New York: Monthly Review Press.

Wood, E. M. (1995). *Democracy against Capitalism: Renewing Historical Materialism*. Cambridge: Cambridge University Press.

Zizek, Slavoj. (2005). "Against Human Rights." *New Left Review*, 34, July-August. www.new Ieftreview.org/Issue3 4.asp?A\rticle=05.

BÖLÜM 12

Beşinci Kısıma Dair Sonuçlar

OkullardaYaşam'ın beşinci bölümünün bu kısmını sonuçlandırırken vurgulamak istediğim nokta, zorlanmış hafıza kaybı tabiatına karşı tarihle yüz yüze gelen, vatandaşlar olarak kimliklerimizi oluşturan boşluğun uydurma bileşimine kafa tutan, yeni dünya düzeninin zikir söylemcileri ve kilise yandaşları önünde diz çökmeyi reddeden bir pedagoji geliştirmenin önemidir. Öğretmenler, standart ders ve okuma parçalarını sorgulama tekeliyle yarışmak adına ve alışılmamışı sıradan olana dek hızlandırırken, açık olanı ilginç olana dek güçlendirmek adına kesinlik karşıtı savaşçılar olmalıdırlar.

Bu, öğrencileri kabul edilmezin gücüne bağlı kılmamız gerektiği, normal durumlarla uğraşmamız ve öğrencileri düşünülemeyen umut olasılıkları ile daha uyumlu hale getirmemiz gerektiği anlamına gelmektedir. İşimizde dilin, gücün, ekonomik üretim şeklinin ve öznelliğin birbirinden ayrılmazlığına dikkat çekerek ve her eğitimin politika içinde değil ama politikadan oluşan bir alan oluşturduğuna vurgu yaparak bunu başarabileceğimize inanmaktayım. Eğer eğitimimizi aşırı bir uygulamaya ve bir aşırılık uygulamasına dönüştürürsek bir değişim pedagojisine ulaşabiliriz. Pedagojilerimiz tehlikeli hafızaları toplumun yapısal bilinçsizliğinden ve Avrosantrik ölü sebep arşivlerinden kurtarmaya dayalı olması anlamında onları yeniden keşfedebilirsek, belki de hayallerimizin kayıp parçalarını - modernliğin, tüketici kapitalizminin eli sıkı mantığına esareti içinde yok olmuş hayaller-kurtarmak adına bir proje oluşturmaya başlayabiliriz.

Tehlikeli bir şekilde öğretmeli fakat iyimserlik ile yaşamalıyız. Acımasız olmalıyız fakat acımasızlığımızı sevgi ve şefkat ile azaltmalıyız. Sosyal adalet savaşçıları olmalıyız fakat etik yönleri ve uygulamaları eleştirel düşüncenin bize sunduğunun en iyisiyle bilinçlendirilen savaşçılar olmalıyız. Eleştirel pedagoji terimi gerçekten çok karışık bir hale gelse de çevresinde hala meşgul olunması gereken önemli konular vardır. Şunu hatırlatmamız gerekir ki, bizim öğrencilerimiz pedagojik boş laflar ve safsatalar ile koridorlara savrulmuş bedensiz hayaletler değildir; aksine öğrenciler karmaşık tarihi temsilcilerdir ve kendi hayatlarının çeşitli parçalarını anlamaya ihtiyaçları vardır. Yani, kendilerini yeniden keşfetme adına kendilerinde bul-

dukları dillerini ve söylemleri okumaları gerekmektedir. Sonuç olarak pedagoji, akademisyenler için "öncelikli bir alan" olmamalıdır ve baskı görenlerin günlük mücadelesi arasında ilerlemelidir. Bu kitap boyunca tanımladığım pedagoji ruhu, mutluluğun kural tanımayan pedagojisi, gülme pedagojisi, sorgulama pedagojisi, merak pedagojisi, şimdi sayesinde geleceği görme pedagojisi ve dünya içinde değişim olasılığına ve bir olasılık olarak tarihe inanan bir pedagoji (Gadotti, 1994) olan gören Moacir Gadotti ile yaptığı bir röportajda özgürlük pedagojisini tanımlayan Paulo Freire tarafından özetlenebilir.

Bu, kapitalizmi süslemenin veya vatandaşların hayatta kalma kabiliyetlerini, piyasanın yönlendirdiği mantığa sahip bir dünya içinde geliştirmenin bir uygulaması değildir. Bu, sonsuz mallar yenilenebilir kimlikler dünyasında sadık gelenek hizmetkarlarını, ilerlemenin hak sahiplerini ve sürekli yeniliğin öğrencilerini yaratmak için tasarlanmamıştır. Eleştirel pedagoji, aksine, kendini aşırı güvenen ve ideolojik rahatlığı kışkırtmak için, modernliğin görkem arayışına barikat çekmek için herhangi birinin gereksiz yere acı çekmesine müsaade eden düşünce ve uygulamaları uygunsuz diye nitelendirmek için **tasarlanmıştır**. Eleştirel pedagoji, durgunluk ve bedenden ayrılma ile anlaşmazlık içindedir. Zorla kabul ettirilmiş olan, farklılığa karşı durma ve sessiz kalmaya karşı öfke oluşturan bir projedir ve düşüncesiz Pepsi nesli iyimserliğine ve Coca Cola piyasa ideolojisi hayallerine karşı koyan bir umut politikasıdır.

Ütopya, suçlamaya; eleştiri ise olasılığa bağlanmalıdır. Eleştirel pedagoji, ne bitiş noktalarının gerçekleşmesinin hesabını yapar ne de tedbirli bir uyuşukluk içinde debelenir. Tam tersine, umut yönünde hareket etmeye cesaret eder. Özgürlük mücadelesi, tam bir toplum yaratmak için yüksek teknolojili planlar ile güçlendirilmedi fakat grev hatlarında, sınıfta, kamu alanlarında ve özel karşılaşmalar esnasında küçük zaferlerin önemini tanımlamaktadır. Kısmi zaferler, hiçbir zaman bireysel değildir ancak tamamıyla insani olma anlamında ontolojik sorular ile imzalanmış daha geniş ve işbirlikçi mücadelelere doğru yönelir. Bu soru, şu sorulara açılan öz düşünümsel sürece bağlanmıştır: Düşünmem gereken nedir? Sahip olduklarımıza durumları ve koşulları nelerdir? Kontrolden çıkmış kapitalist bir hegemonya içindeki sosyal varlıklar olarak, güç tabanlı farklılıklar kimliğimize nasıl kaydedilmektedir? Eleştirel pedagoji, bu tür soruları ontolojik ithalini inceler ve teoriyle uygulama kodlaması arasındaki zıtlıkları keşfeder.

Fakat umuda doğru bu hareket nedir? Umuda doğru hareket eden kalpler bir sosyal rüya yayı oluşturmaktadır, yani böyle bir hareket, eleştirel sebep ile desteklenen ve eylemi etkinleştiren umut anlamına gelmektedir; bu, "ne mümkün olabilir? in bir görüntüsüne, haklı kızgınlığın ateşlediği bir görüntüye, bağlı bir umuttur. Bu, kapitalist sömürünün toplama sebebi olan fakat kendi hakkında toplayıcı olmayan bir görüntüdür. Sonuç olarak bu kitap, teoriyi sonsuz uygulama biçimine, görüntüyü son harekete ve arzuyu tümden yerine getirmeye bağlamanın Sfenks bulmacasını çözmeye söz vermemiştir. Fakat bir direnme ve değişim uygulaması oluşturmak ve bu sayede demokrasiyi sözünde durma konusunda yüreklendirmek için bazı geçici fakat gerekli yönlere işaret etmektedir. Bir yandan 1936 ve 1939 yılları arasında İspanya'nın uluslar arası tugaylarında çarpışan gönüllülerin mücadelelerine nostaljik olarak bakabilirken ya da Zapatista mücadelesi ve Venezuela'nın Bolivar devriminin sonuçlarını istekli şekilde bekleyebilirken, bir yandan da artan bir bilinç mevcut ve gelecek özgürlük mücadelelerinin, küresel kapitalizmin mevcut koşullarında ve uluslar arası işçi bölünmesinde yeniden düşünülmesi gerekeceğini söyleyen ayıltıcı ve soğuk bir rüzgar aklımızı başımıza getiriyor. Akademik soldaki postmodernistlerin kıtlıktan çok, açık seçik tüketime saldırma anlamındaki sınıfa özgü olmayan çabaları, onları tüketim anında görüntüyü zarara uğratan- yabancılaşmanın ve umutsuzluğun bol olduğu yerde- ve kapitalist zafer sembollerini mahveden sembolik bir vahşi savaşçı ordusu haline getirmiştir. Çabaları hoş karşılanır ama ne yazık ki yeterli değildir. Uluslararası sınıf mücadelelerine ihtiyacımız vardır fakat bunları nasıl yapacağımız açık değildir.

Amaçlarımız bizim zamanımızda veya çocuklarımızın ya da torunlarımızın zamanında gerçekleşmeyecek olabilir. Fakat baskı görenler ile dayanışma ilişkilerimizi ilerletmeye bağlılığımızı hiçbir zaman gevşetmemeli ve adaletsizliğe karşı süregelen mücadelemizi hiçbir zaman bırakmamalıyız. Sevgili eğitimciler ve geleceğin eğitimcileri, sözlerime Meksikalı büyük devrimci lider Emiliano Zapata'nın şu sözleriyle son veriyorum: "dizlerinin üzerinde ölmektense kendi ayaklarının üstünde olmak daha iyidir." Mücadele elimizin altındadır ve tarih, bize bu süreçte rolümüzü oynama çağrısında bulunmaktadır. Bize karşı olan güçler artsa da azmimiz güçlü kalacaktır. Öğretmenler ve öğrenciler olarak biz ortak bir sese sahibiz ve herkes bu sesi duyana kadar mücadele etmeye devam edeceğiz. "Zafere kadar daima". Bunun sebebi umudun – özgürleşmek için- her zaman sınıf mücadelesine bağlı olması gerektiğine ve devrimci politikalara har zaman bağlı

kalacağıma inanmamdır. Tepkisel sağ, ne kadar açıklamaktan yoksun bir dünya yaratmak için çabalarsa biz sömürü artışını o denli göreceğiz. Yöneten, bizi karanlıkta tutmaya çalışabilir. Ancak nazik şekilde cehalet yoluna düşmeyeceğiz. Tüm eleştirel güçlerimiz aracılığı ile –ve bunlardan biri olan eleştirel pedagoji ile- savaşacağız.

Bazılarının dediğine göre Birleşik Devletler vatandaşları ortak hafızalarını kaybetmişlerdir, sonsuz bir varlık içerisinde hayat sürmeye ve tarih dışında bir alanda yaşamaya hapsolmuşlardır. Fakat Birleşik Devletler vatandaşları hiçbir zaman sahip olmadıkları ve onları ortak hareket eden medya ve bunun devlete ideolojik bağlılığı ile kamufle eden bir tarihin bilgisini nasıl kaybederler? Bu sebeple, eleştirel pedagoji izole edilmiş bir doktrin olarak kalamaz; bilincimizle vücudumuzla, duygularımızla ve algılarımızla birleşerek kendini ruh haline getirmeli ve varlığımızın duygusal bir parçası olmalıdır. Ayrıca dünya üzerinde ve içindeki günlük hareketlerimizde ve faaliyetlerimizde belirginleşmelidir. Tarihten haberdar olmak, onu yazmakta etkin olmaktır. Alman film yapımcısı Werner Hertzog ile yapılan bir röportajı hatırlarım. Bizi çevreleyen gerçek korkusunu ve coşkusunu dikkate almamız gerektiğini ve bunu gelecek nesiller için kaydetmemiz gerektiğini ima etmek adına bir şairin asla bakışlarını kaçırmaması gerektiğini söylerdi. Eleştirel pedagoji şairin gözü olmalıdır.

Kapitalist ilerlemenin mayınla döşenmiş yollarında gezerken kendilerini, öz eleştiriye aralıksız şekilde dirençli olan "serbest piyasa demokrasileri" olarak tanıtanların aşırı politik rejimler olduğunu alarm durumunda keşfettik. Sömürüden uzak bir dünya kurma mücadelesi ürkütücüdür ve yolları daha az aşındırmayı, daha az bilinen yönlere girmemesi ve daha az belirgin hedeflere doğru ilerlememizi ister. Tarihin bizi tehlikeli dönüm noktalarına götürdüğü eski zamanlarda olduğu gibi bu günde barbarlık ve sosyalizm arasındaki son karar ile yüz yüzeyiz. Başkaları bunu bizim için yapmadan haydi şimdi kararımızı verelim.

Her zaman yoldaş olarak mücadeleye katıldık.

Kaynakça

Gadotti, M.Reading Paula Freire: His Life and Work. Albany, NY: State University of New York Press.

Peter McLaren

OKULLARDA YAŞAM

ELEŞTİREL PEDAGOJİYE GİRİŞ

Çeviri Editörleri:

Mustafa Yunus ERYAMAN
Hasan ARSLAN

ISBN 605443408-X
9 786054 434084

www.korsanfotokopi.org

ANI YAYINCILIK
www.aniyayincilik.com.tr
aniyayincilik@aniyayincilik.com.tr

Kızılırmak Sok. No:10/A
Bakanlıklar / ANKARA

Tel: 0.312 425 81 50 pbx
Faks: 0.312 425 81 11